

R. 8. 52

W. ROTTENKOLBER

DEUTSCHE SCHULE ATHEN
DÖRPFELD-GYMNASIUM
ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ

DEUTSCHE SCHULE ATHEN

GR 151 23 AMAROSSION/PARADISSOS
TELEPHON: (0030-1) 689 92 61
SCHULTRÄGER: DEUTSCHER SCHULVEREIN ATHEN

BEGEGNUNG

ANSPRUCH UND WIRKLICHKEIT

DOKUMENTATION
1987 **1992**

IMPRESSUM

HERAUSGEBER ● ΕΚΔΟΤΗΣ

REDAKTION ● ΣΥΝΤΑΞΗ

Dr. Klaus Meyer, Adolf Paul, Wolfgang Rottenkolber
Für den Schulvorstand ● Για το Διοικητικό Συμβούλιο
του Συλλόγου της Γ.Σ.Α.

Koordination der deutschen Korrektur ●

Συντονιστής για τις γερμανικές διορθώσεις κειμένων

Koordination der griechischen Korrektur ●

Συντονιστής για τις ελληνικές διορθώσεις κειμένων
Griechische Übersetzungen ● Ελληνικές μεταφράσεις
Deutsche Übersetzungen ● Γερμανικές μεταφράσεις

STATISTIK ● ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ

FINANZIELLE ABWICKLUNG ● ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑ

LAYOUT UND GESTALTUNG ● LAYOUT ΚΑΙ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ

UMSCHLAGENTWURF ● ΣΧΕΔΙΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Graphische Durchführung ● Κατασκευή γραφικών

Ideenskizzen ● Ιχνογραφίες

PHOTOS UND PHOTOGRAPHISCHE ARBEITEN ●

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

COPYRIGHT © 1992

Druck und buchbinderische Arbeiten ● Εκτύπωση – Βιβλιοδεσία
Μακέττες

Παρά τη φροντισμένη επεξεργασία δεν αποκλείεται να παρατηρηθούν στο πολύπτυχο και δύσκολο έργο των κειμένων, λάθη και μερικές παρανοήσεις στις μεταφράσεις.

Deutsche Schule Athen
Γερμανική Σχολή Αθηνών

Vera Sficas, Ingeborg Georgakopoulou, Ulrike Hillmann, Barbara Petradakis
Adolf Paul

Ursula Schmidt

Odyseas Antoniadis, Theoni Barabas, Eleni Jiannopoulou – Akyla,
Dr. Hanns – Eberhardt Langenfaß, Vassilios Papachristou,
Natascha Sficas, Mizzi Koujountzoglou

Reinhard Helmstädt, Dr. Karsten Wendt, Ursula Schmidt

Marina Tsacona

Wolfgang Rottenkolber

Susanne Margaritis (12)

Manuela Ripp (9D), Maria Stylianaki (12A)

Monika Issaiadis (Leiterin)

und die Photo – Arbeitsgemeinschaft: Petros Fouridis (10C2),

Dimitrios Georgakopoulos (12), Julia Kourapha (10B), Alexis

Stamatakis (10) Und W. Rottenkolber

Deutsche Schule Athen

Πέτρος Θ. Μπαλλίδης & Σια Ο.Ε.

Δημήτρης Λούκας

Trotz aller Sorgfalt kann nicht ausgeschlossen werden, daß bei der Vielfalt und Schwierigkeit der Texte Fehler und Sinnentstellungen bei den Übersetzungen aufgetreten sind.

INHALTSÜBERSICHT ● ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

GRUSSWORTE ● ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

---

11 Leopold Bill von Bredow	Grußworte des Botschafters der Bundesrepublik Deutschland (Χαιρετισμός του Πρέσβη της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στην Ελλάδα)
12 Jürgen von Rahden	Geleitworte des Prüfungsbeauftragten der Kultusministerkonferenz (Χαιρετισμός του Επιτετραμένου για τις εξετάσεις Υπουργικού Συμβουλίου)
14 Vera Sficas	Grußworte der Vorsitzenden des Vorstandes des Deutschen Schulvereins Athen (Χαιρετισμός της προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου της Γερμανικής Σχολής Αθηνών)
15 Dr. Klaus Meyer	Vorwort (Χαιρετισμός του Διευθυντή της Γερμανικής Σχολής Αθηνών)
-

EINFÜHRUNG IN DAS THEMA ● ΕΙΣΑΓΩΓΗ

---

17 Dr. Klaus Meyer	Begegnung – Anspruch und Wirklichkeit – (Προσέγγιση – Απαίτηση και πραγματικότητα –)
-

AUFBAU DER SCHULE – ZWEI ABTEILUNGEN UNTER EINEM DACH ●

ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

---

28 Norbert Gierig	Die Grundschule der Deutschen Schule Athen (Το Δημοτικό της Γερμανικής Σχολής Αθηνών)
33 Jutta Douvitsa, Dr. Franzeska Langenfaß – Vuduroglu, Sewi – Maria Chatzimichalaki	Neugriechisch in der Grundschule (Το μάθημα των Ελληνικών στο Δημοτικό της Γερμανικής Σχολής)
36 Jutta Douvitsa	Unterricht in der Beobachtungsstufe (Μάθημα στη βαθμίδα παρατήρησης (πέμπτη και έκτη δημοτικού))
39 Adolf Paul	Der Deutschunterricht in der deutschen Abteilung (Το μάθημα των Γερμανικών στο γερμανικό τμήμα)
42 Detlef Butsch	Begegnungen besonderer Art (Στενές επαφές ειδικού τύπου)
46 Holger Dürr	Sprache und Begegnung (Γλώσσα και συνάντηση)
51 Klaus – Uwe Dürr	Unter einem Dach: "NGO" und "Bündel" (Κάτω από την ίδια στέγη: «ΑΒΓ» και «ΔΕΣΜΕΣ»)
-

MÖGLICHKEITEN DER BEGEGNUNG ● ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

---

53 Dr. Dr. Axel Horn	Begegnung im Sportunterricht? (Προσέγγιση στο μάθημα της Γυμναστικής)
60 Dr. Klaus Langrock	Musikalische Begegnung (Συνάντηση με τη βοήθεια της Μουσικής)
63 Christoph Hanselmann	Theater in deutscher Sprache 1987 – 1991 (Θέατρο στη γερμανική γλώσσα 1987 – 1991)
67 Wolfgang Haering, Friedrich Spörl	Du Du Da Da – Wer verzweifelt ist, gewinnt
68 Renate Papakonstantinou	Arbeitsgemeinschaft "Bühnengestaltung" (Όμιλος ελεύθερης εργασίας: Σκηνικά και διαμόρφωση θεατρική χώρου)
70 Στέλιος Παπαπέτρου	To θέατρο των μαθητών, το θέατρο για μαθητές (Das Theater der Schüler, das Theater für Schüler)
73 Wolfgang Rottenkolber	Kallitechnika: Kunsterziehung in der griechischen Abteilung (Καλλιτεχνικά: Η καλύτερη αγωγή στο ελληνικό τμήμα)
81 Dimitrios Georgakopoulos	Wir Kellerkinder (Εμείς τα παιδιά του υπογείου)
82 Hildegard Kouleris	Das Betriebspraktikum: Begegnung von Schülern der deutschen

Abteilung mit der griechischen Arbeitswelt

(Η πρακτική εξάσκηση σε επιχειρήσεις: Επαφή των μαθητών του γερμανικού τμήματος της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ με τον ελληνικό επαγγελματικό κόσμο)

89 Erika Rovezzi

Erfahrungen mit dem Betriebspraktikum

(Εμπειρίες από την πρακτική εξάσκηση σε επιχείρηση)

90 Antje Stroh

Auswertung des Betriebspraktikums

(Αξιολόγηση της πρακτικής εξάσκησης σε επιχείρηση)

91 Wassilis Passareas

Meine Meinung zum Betriebspraktikum

(Η γνώμη μου για την πρακτική εξάσκηση σε επιχείρηση)

91 Dr. Martin Kölle, Dr. Franzeska
Langenfaß – Vuduroglu

Außerunterrichtliche Kontakte von zwei Oberstufenklassen

(Μια προσπάθεια συνάντησης. Επαφές μιας ελληνικής και μιας γερμανικής τάξης έξω από τις διδακτικές ώρες).

96 Dr. Franzeska Langenfaß –
Vuduroglu

Das Recycling – Programm

(Πρόγραμμα Ανακύκλωσης στη ΓΣΑ)

FÄCHER UND IHRE INHALTE ● ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥΣ

97 Μιχαήλ Αλιβέρτης

Νικόλαος Δαρατσιανός

H Biologie als μάθημα επιλογής στη Γερμανική Σχολή Αθηνών

(Biologie als Leistungskurs an der Deutschen Schule Athen)

101 Ernest Kowarschik

Mathematik

(Μαθηματικά)

104 Dr. Michael Montag

Informatik – Ein Fachbereich stellt sich vor

(Πληροφορική – Ένα ειδικό μάθημα αυτοσυστηνεται)

BEGEGNUNG MIT SCHULEN ANDERER LÄNDER ●

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΣΧΟΛΕΙΑ ΑΛΛΩΝ ΧΩΡΩΝ

106 Δήμητρα Καρβελά –
Παπασταύρου

Μαθητικές ανταλλαγές με γερμανικά Γυμνάσια
1986 – 1991

(Schüleraustausch mit deutschen Gymnasien 1986 – 1991)

110 Δήμητρα Καρβελά –
Παπασταύρου

Μαθητική ανταλλαγή με σχολείο
της Κωνσταντινούπολης

(Schüleraustausch mit der türkischen Schule Istanbul – Lisesi)

113 Berthold Bangert

Schüleraustausch des Istanbul – Lisesi mit
der Deutschen Schule Athen

(Ανταλλαγή μαθητών μεταξύ Lisesi – Istanbul και Γερμανικής Σχολής Αθηνών)

114 Αλεξάνδρα Μειντάνη –
Ροχόντζη

Ταξίδι στο Στρασβούργο

(Reise nach Strassburg)

119 Κατερίνα Αποστολάτου

Οι εντυπώσεις μου από την Ημερίδα στο Κοινοβούλιο

(Meine Eindrücke von einem Treffen im Europäischen Parlament)

"BEGEGNUNG" – EINE KRITISCHE BESTANDSAUFNAHME ● ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ

120 Rolf Lindemann

Pädagogischer Arbeitskreis: Begegnung

(Παιδαγωγική Ομάδα Εργασίας: Συνάντηση)

124 Bernd Peters

Begegnung in Athen – Begegnung mit der Deutschen Schule Athen

(Προσεγγίσεις στην Αθήνα – Συνάντηση με τη Γερμανική Σχολή Αθηνών)

SCHULVORSTAND UND VERANTWORTLICHE GREMIEN ●

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΥΝΥΠΕΥΘΥΝΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

126 Ingeborg Georgakopoulou,
Ulrike Hillmann, Vera Sficas,
Barbara Petradakis

Der Vorstand des Deutschen Schulvereins Athen

(Το Διοικητικό Συμβούλιο της Γερμανικής Σχολής Αθηνών)

128 Dr. Christine Arwanitakis

Vorschläge zur Begegnung

(Προτάσεις για την προσέγγιση)

130 Ρούλα Αποστολάκου –
Ρούτνερ

Ετήσια συνάντηση «Καθηγητών – Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων»

(Alljährlicher Kontakt "Lehrerkörper – Elternverein")

131 DER LEHRERBEIRAT	ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ
132 Jörg Barabas	Schülermitverwaltung an der Deutschen Schule Athen – Möglichkeiten und Grenzen schulischer Aktivitäten (Μαθητικές κοινότητες στη Γερμανική Σχολή Αθηνών. Δυνατότητες και όρια των μαθητικών δραστηριοτήτων)
135 Gregory Bledjian, Alexander Funck	Ausweichen statt Begegnen (Απομάκρυνση αντί προσέγγιση)
136 Γιώργος Ιωαννίδης	Σύλλογος Αποφοίτων Γερμανικής Σχολής Αθηνών (Verein der Absolventen der Deutschen Schule Athen)

BEZUGSPUNKT DEUTSCHLAND ● ΣΗΜΕΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

---

139 Σπύρος Χρυσικόπουλος	Συνάντηση με τη Χαϊδελβέργη (Begegnung mit Heidelberg)
141 Dr. Klaus Meyer	Tag der Wiedervereinigung (Ημέρα της επανένωσης)

IN MEMORIAM ● ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

142	In Memoriam (Εις μνήμην)
-----	-----------------------------

WILHELM DÖRPFELD – UNSER NAMENSPATRON ● WILHELM DÖRPFELD – ΑΝΑΔΟΧΟΣ

---

144 Dr. Klaus Meyer	Wilhelm Dörpfeld, Begegnung mit der griechischen Kultur
151 Dr. Hermann Kienast	Wilhelm Dörpfeld – Gesellschaft (Αστική Εταιρεία WILHELM)

JUBILÄEN ● ΕΠΕΤΕΙΟΙ

152	Jubilare (Επέτειοι)
-----	------------------------

BAUVORHABEN ● ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΑ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ

---

155 Dr. Klaus Meyer	Die Bauvorhaben der Deutschen Schule Athen (Τα μελλοντικά οικοδομικά σχέδια της Γερμανικής Σχολής Αθηνών)
---------------------	--

KULTURELLE VERANSTALTUNGEN ● ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

---

158 Αριστείδης Μπίρταχας	Το μήνυμα του Τοίχου «Ουδέν ισχυρότερο της απογνώσεως» (Die Botschaft der Wand "Nichts ist mächtiger als die Verzweiflung")
160 Ελένη Γεμενετζή – Νούσια	Η μετάφραση της ποίησης ως συνάντηση (Die Übersetzung von Dichtung als Begegnung)
162	Auszüge aus den Veranstaltungsplänen der letzten 6 Schuljahre 1986/87 – 1991/92 (Αποσπάσματα από το πρόγραμμα εκδηλώσεων των τελευταίων 6 σχολικών ετών 1986/87 – 1991/92)

AUS DEM GÄSTEBUCH ● ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΞΕΝΩΝ

168	Auszüge aus dem Gästebuch (Αποσπάσματα από το Βιβλίο Ξένων)
-----	--

KLASSENPHOTOS ● ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΑΞΕΩΝ

172

STATISTIK ● ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ

197

REKLAME – FÖRDERER ● ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ – ΟΝΟΜΑΤΑ ΔΩΡΗΤΩΝ

Leopold Bill von Bredow. Botschafter der Bundesrepublik Deutschland in Athen.
Πρέσβης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στην Αθήνα.

Αγαπητοί μαθητές, αξιότιμοι γονείς,
καθηγητές και φίλοι της Γερμανικής Σχολής Αθηνών

είναι για μένα μεγάλη χαρά να δω ότι η Διεύθυνση της Σχολής ανέλαβε την πρωτοβουλία για μια έκδοση του ενημερωτικού φυλλαδίου "DOKUMENTATION" για την Γερμανική Σχολή Αθηνών. Για το λόγο αυτό ανταποκρίνομαι ευχαρίστως στην πρόσκληση, να απευθύνω σε όλους σας έναν χαιρετισμό. Πάνω από μισό χρόνο βρίσκομαι ήδη στον νέο τόπο υπηρεσίας μου, με τον οποίο με συνδέουν στενά η κλασική σχολική εκπαίδευσή μου και παλαιότερες επισκέψεις. Στις πολυάριθμες συνομιλίες μου με Έλληνες φίλους, αλλά και με τρίτους, συνειδητοποίησα κάτι: την μεγάλη εκτίμηση που απολαμβάνει η Γερμανική Σχολή Αθηνών στη χώρα που μας φιλοξενεί. Και ρωτώντας πιο συγκεκριμένα, διαπιστώνω ότι Έλληνες συνομιλητές μου εννοούν συνήθως το ελληνικό τμήμα της Σχολής. Η εκτίμηση είναι σχεδόν ομόφωνη. Κυρίως επαινούν τις σταθερές γνώσεις που παρέχονται εδώ, τη δυνατότητα απόκτη-

Liebe Schüler, sehr geehrte Eltern,
Lehrer und Freunde der Deutschen Schule Athen,

es ist für mich eine große Freude zu sehen, daß die Schulleitung die Initiative zur Herausgabe einer neuen Auflage der "Dokumentation" über die DSA ergriffen hat. Gerne komme ich daher der Einladung nach, ein Grußwort an Sie alle zu richten. Seit einem guten halben Jahr bin ich nun an meinem neuen Dienort, mit dem mich meine humanistische Schulausbildung und frühere Besuche schon seit langem tief verbinden. In meinen zahlreichen Gesprächen mit griechischen Freunden aber auch mit Dritten ist mir eines klar geworden: die hohe Wertschätzung, welche die Deutsche Schule Athen in unserem Gastland genießt. Und wenn man genauer nachfragt, so ist bei meinen griechischen Gesprächspartnern meist die griechische

σης του γερμανικού απολυτηρίου του Λυκείου με τη μορφή της συμπληρωματικής εξέτασης, τη συναναστροφή με Γερμανούς μαθητές, με τη γερμανική γλώσσα και το γερμανικό πολιτισμό. Όλα αυτά προκρίνουν έναν απόφοιτο της Γερμανικής Σχολής Αθηνών για μια ιδιαίτερα επιτυχή επαγγελματική σταδιοδρομία, η οποία συχνά είναι αποτέλεσμα μιας λογικής εναλλαγής μεταξύ Γερμανίας και Ελλάδας.

Δεν είναι λίγοι οι επιφανείς πολιτικοί, αλλά και πρόσωπα της ελληνικής διοίκησης και της ελεύθερης οικονομίας που είναι πρώην μαθητές της Σχολής αυτής, για την οποία είναι καθ' όλα υπερήφανοι και ευγνώμονες.

Το σύστημά της, έχει άρα επιτύχει σε γενικές γραμμές. Γι' αυτό θα ήθελα στο σημείο αυτό, να ευχαριστήσω θερμά όλους τους υπεύθυνους για τη διαπαιδαγώγηση και εκπαίδευση των νέων αυτών ανθρώπων — ιδιαίτερα δε τους καθηγητές, τόσο τους Έλληνες όσο και τους Γερμανούς αποσπασμένους — για τις υπηρεσίες που προσέφεραν. Συνέβαλαν σε εξέχοντα βαθμό, στο να γίνει η Γερμανική Σχολή Αθηνών αυτό στο οποίο σήμερα οφείλει την καλή της φήμη. Στις ευχαριστίες μου θέλω επίσης να συμπεριλάβω και το Προεδρείο της Σχολής όπως και τους δύο Συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων.

Το τελευταίο διάστημα ακούγονται ορισμένες φωνές, ότι στη Σχολή ο βαθμός συναναστροφής είναι χαμηλός και ότι η διδακτική σε ορισμένα μαθήματα θα έπρεπε να επανεξεταστεί. Και τα δύο σημεία αποτελούν ενστάσεις που πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη. Για το συμφέρον της διατήρησης μιας καλής ποιότητας της Σχολής πρέπει τέτοια σημεία κριτικής να γίνονται αντικείμενα συζήτησης. Ίσως θα καταστεί αναγκαία η μία ή η άλλη αλλαγή, ώστε να εξασφαλιστεί μια προσαρμογή στις σημερινές παιδαγωγικές απόψεις, ένα όμως δεν πρέπει ποτέ να συμβεί: η Γερμανική Σχολή Αθηνών δεν πρέπει να εκφυλιστεί σε μια Σχολή, η οποία θα προσφέρει πλέον μόνο ενισχυμένα μαθήματα γερμανικών και όπου η επίδοση θα παύσει να είναι το ζητούμενο.

Μ' αυτό το πνεύμα εύχομαι στη Γερμανική Σχολή Αθηνών ένα ευτυχές μέλλον.

Abteilung der Schule gemeint. Das Urteil ist nahezu einhellig. Gelobt werden von allem die solide Kenntnis, die hier vermittelt wird, die Möglichkeit, die deutsche Hochschulreife in Form der Ergänzungsprüfung zu erlangen, die Begegnung mit deutschen Schülern, der deutschen Sprache und Kultur. All dies qualifiziert einen Absolventen der DSA für eine besonders erfolgreiche berufliche Laufbahn, die nicht selten in einem sinnvollen Wechsel zwischen Deutschland und Griechenland erarbeitet wird. Nicht wenige angesehene Politiker, aber auch Personen der griechischen Administration und der freien Wirtschaft sind Ehemalige dieser Schule, der sie durchweg in Stolz und Dankbarkeit verbunden sind. Das System hat sich mithin im großen und ganzen bewährt.

Und deshalb möchte ich an dieser Stelle allen mit der Erziehung und Ausbildung dieser jungen Menschen Verantwortlichen — vor allem den Lehrern, mögen sie Ortskräfte oder Vermittelte sein — für die von ihnen erbrachten Leistungen herzlich danken. Sie haben an herausragender Stelle dazu beigetragen, daß die DSA zu dem geworden ist, was heute ihren guten Ruf ausmacht. Darin einschließen möchte ich den Schulvorstand und die beiden Elternpflegschaften.

In letzter Zeit sind Stimmen zu hören, an der Schule finde noch zu wenig Begegnung statt und die Didaktik solle in manchen Fächern überprüft werden. Beides sind ernstzunehmende Einwände. Im Interesse der Beibehaltung einer guten Qualität der Schule muß über solche Kritikpunkte diskutiert werden. Vielleicht mag die eine oder andere Veränderung notwendig werden, um eine Anpassung an die heutigen pädagogischen Vorstellungen zu gewährleisten, eines sollte jedoch niemals geschehen dürfen: daß die Deutsche Schule Athen zu einer Schule degeneriert, die nur noch einen verstärkten Deutschunterricht führt und wo Leistung nicht mehr gefragt ist. In diesem Sinne wünsche ich der Deutschen Schule Athen eine glückliche Zukunft.

Leopold Bill von Bredow

Jürgen von Rahden, Oberschulrat (Hamburg), Prüfungsbeauftragter der KMK seit 1991.
Jürgen von Rahden, Σύμβουλος Ανώτερης Σχολής (Αμβούργο), υπεύθυνος εξετάσεων ΚΜΚ από τό 1991.

GELEITWORT DES PRÜFUNGSBEAUFTRAGTEN DER KULTUSMINISTERKONFERENZ

J. v. Rahden

Der Deutschen Schule Athen zu attestieren, sie sei eine der altherwürdigen Bildungsstätten des deutschen Auslandsschulwesens, erfreue sich eines reichen Schullebens, beachtlicher Unterrichtserfolge und großer Reputation in ihrem Umfeld sowie besonderer Aufmerksamkeit der deutschen fördernden Stellen – dies hieße wahrlich Eulen nach Athen tragen. Ich erwähne es nur, um zu erklären, warum es für einen Vertreter der Kultusministerkonferenz der Länder in der Bundesrepublik Deutschland eine Ehre und Freude bedeutet, einige Jahre Mitverantwortung für diese Schule zu tragen. Er findet sich dabei eingebunden in ein Zusammenspiel kompetenter und engagierter Funktionsträger, Lehrer und anderer Mitarbeiter, die alle zu nennen unmöglich, denen gemeinsam Dank zu sagen für ihre Arbeit zum Wohle vieler Schüler hier jedoch angebracht ist. Sie alle wissen, daß Altherwürdigkeit kein Ruhekitel sein darf, und machen sich immer wieder Gedanken darüber, wie man die Deutsche Schule Athen für die Anforderungen des sich neugestaltenden Europa und die Bedürfnisse Ihrer Schüler – Europäer einer neuen Ära – rüsten kann. Sicher wird die vorliegende Bilanz einiges von solchem Bemühen widerspiegeln. Mein kurzer Eindruck von Arbeit und Zusammenleben in dieser Schule haben mich folgende Schwerpunkte erkennen lassen, auf die sich Denken und Tun weiter konzentrieren sollten: Wie an allen deutschen Auslandsschulen ist stets zu prüfen, wie deutsche

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

J. v. Rahden

Θα ήταν αληθινά «γλαύκας εις Αθήνας κομίζων» η διαπίστωση ότι η Γερμανική Σχολή Αθηνών είναι ένα από τα παλαιότερα και πιο φημισμένα εκπαιδευτικά ιδρύματα ανάμεσα στα γερμανικά σχολεία του εξωτερικού και ότι έχει πλούσια σχολική ζωή, αξιοπρόσεκτες επιτυχίες στη διδασκαλία και μεγάλη φήμη στον περίγυρό της, όπως επίσης και την ιδιαίτερη προσοχή των γερμανών φορέων που τη στηρίζουν. Το αναφέρω αυτό μόνο για να εξηγήσω την τιμή και τη χαρά που έχει ένας εκπρόσωπος του Συμβουλίου των Υπουργών Πολιτισμού των Κρατιδίων της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας να μοιράζεται για μερικά χρόνια την ευθύνη γι' αυτό το σχολείο. Σ' αυτήν την προσπάθεια συνεργάζεται με υπεύθυνους και αφοσιωμένους φορείς, καθηγητές και άλλους συνεργάτες – είναι αδύνατο να τους αναφέρει κανείς όλους – στους οποίους όμως απευθύνω απ' αυτήν τη θέση μια κοινή ευχαριστία για τη δουλειά τους που είναι προς όφελος πολλών μαθητών. Όλοι γνωρίζετε ότι δεν πρέπει κανείς ν' αναπαύεται στις δάφνες του και δεν παύετε να προβληματίζεστε για το πώς μπορεί να προετοιμαστεί η Γερμανική Σχολή Αθηνών για να αντιμετωπίσει τις απαιτήσεις της αναδιοργανωμένης Ευρώπης και τις ανάγκες των μαθητών της, Ευρωπαίων μιας καινούργιας εποχής. Σίγουρα ο απολογισμός αυτός αντικατοπτρίζει την προσπάθεια αυτή. Οι σύντομες εντυπώσεις μου από τη δουλειά και τη συμβίωση σ' αυτό το σχολείο μου επέτρεψαν να ξεχωρίσω τα ακόλουθα χαρακτηριστικά σημεία, στα οποία θα έπρεπε στο εξής να επικεντρωθούν σκέψη και πράξη: όπως σε όλα τα γερμανικά σχολεία του

εξωτερικού πρέπει να ελέγχεται πώς μπορεί να διδαχθεί η γερμανική γλώσσα και ο γερμανικός πολιτισμός σε γερμανόπαιδα που ζουν στο εξωτερικό και σε μαθητές της ξένης χώρας με τρόπο σύγχρονο, ενδιαφέροντα και αποτελεσματικό. Κατά τη γνώμη μου στην Αθήνα, παράλληλα με τη διδασκαλία της Γλώσσας, της Ιστορίας και του Πολιτισμού της Ελλάδας, είναι δυνατόν να προσφερθούν και σε έλληνες μαθητές, γερμανικοί παιδαγωγικοί και μαθησιακοί στόχοι σε μεγαλύτερο βαθμό. Μόνον έτσι μπορεί η Σχολή να επιτελέσει την ειδική αποστολή της, δηλ. να είναι γέφυρα ανάμεσα στο γερμανικό και τον ελληνικό πολιτισμό και μ' αυτόν τον τρόπο να συνεχίσει την υποδειγματική παράδοση που υποδηλώνει το όνομά της: «Γυμνάσιο Wilhelm Dörpfeld». Περικλείουμε αυτήν τη διαδικασία προσέγγισης μέσα στον όρο «συνάντηση» γιατί χαρακτηρίζεται από ειλικρίνεια και ισορροπία στην παιδαγωγική εργασία και στην ανθρώπινη συνύπαρξη. Η συνάντηση είναι σίγουρα πάντοτε μια διαδικασία, ένα έργο που δεν μπορεί να καταλήξει σε μια κατάσταση, με την οποία θα μπορούσε να είναι κανείς μονίμως ικανοποιημένος. Μπορούν όμως να τεθούν μακροπρόθεσμες προϋποθέσεις, κάτω από τις οποίες η «συνάντηση» θα έχει καλές προοπτικές. Αυτό δεν μπορεί να το κατορθώσει η Σχολή από μόνη της, αλλά χρειάζεται κατανόηση και συμπαράσταση και από τους γύρω κι όχι σε τελευταία ανάλυση από την πολιτική. Γι' αυτό και θέλω να της ευχηθώ να μην της λείψουν οι ιδέες και η υποστήριξη στο χρονικό διάστημα μέχρι την επόμενη «δημοσίευση», ώστε να προχωρήσει ένα σημαντικό βήμα στο δρόμο της συνάντησης.

Sprache und Kultur an im Ausland lebende deutsche Kinder und an Schüler aus dem Gastland in aktueller, motivierender und effektiver Form herangetragen werden können. In Athen kommt es meines Erachtens außerdem darauf an, daß neben der Vermittlung von Sprache, Geschichte und Kultur Griechenlands deutsche fachlich – pädagogische Inhalte und Ziele in breiterem Maße auch griechischen Schülern angeboten werden können. Nur so kann die Schule ihre spezifische Aufgabe voll erfüllen, nämlich Brücke zwischen deutscher und griechischer Kultur zu sein und damit die beispielhafte Tradition fortzusetzen, für die ihr Namenspatron Wilhelm Dörpfeld Zeugnis ablegt. Wir fassen diese Brückenfunktion gern in den Begriff "Begegnung", weil er Offenheit und Gleichgewicht in der pädagogischen Arbeit wie im menschlichen Miteinander bezeichnet. Sicher ist Begegnung immer ein Prozeß, eine Aufgabe und kann nicht in einen Zustand übergehen, mit dem man auf Dauer zufrieden sein könnte. Wohl aber kann man dauerhafte Bedingungen herstellen, unter denen Begegnung gute Chancen hat. Dies vermag die Schule nicht allein von innen zu bewirken, sondern sie braucht dazu Verständnis und Beistand von außen, nicht zuletzt von der hohen Politik. Deshalb möchte ich ihr wünschen, daß es ihr in der Zeitspanne bis zum nächsten Rechenschaftsbericht nicht an Ideen und an Unterstützung mangelt, um auf dem Wege der Begegnung ein gutes Stück voranzukommen.

Michael Felix Kürten,
Ministerialrat (Saarland),
Prüfungsbeauftragter der KMK
von 1985 bis 1987
Michael Felix Kürten, Σύμβουλος
Υπουργείου (Saarland),
υπεύθυνος εξετάσεων KMK από
το 1985 έως 1987.

Karl-Heinz Freund, Ministerialrat
(Bayern), Prüfungsbeauftragter
der KMK von 1988 bis 1990
Karl-Heinz Freund, Σύμβουλος
Υπουργείου (Bavaria), υπεύθυνος
εξετάσεων KMK από το 1988
έως 1990.

GRUSSWORTE

Vera Sficas Vorsitzende des Vorstandes
des Deutschen Schulvereins Athen

Das Thema dieser Dokumentation soll die Begegnung sein. Alle Beteiligten haben sich gefragt, wo Begegnung stattgefunden hat und wo sie außerdem noch möglich wäre. Schüler haben dazu ihre Gedanken und Erfahrungen zu Papier gebracht. Lehrer und engagierte Mitarbeiter in den verschiedenen Gremien haben kritisch Bilanz gezogen, und auch die Mitglieder des Schulvorstands sind gefordert, sich immer wieder mit diesem Thema auseinanderzusetzen.

Im Laufe eines Schuljahres kommt es für die Schulvorstandsmitglieder zu vielen unterschiedlichen Begegnungen. Sie alle hier aufzuzählen, würde zu weit führen. Es soll aber festgestellt werden, daß sich diese Begegnung auf die Arbeit des Vorstandes äußerst fruchtbar auswirkt und daß wir dafür dankbar sind.

Auch ich möchte an dieser Stelle meinen Dank aussprechen. Als erstes allen, die an dieser Dokumentation mitgearbeitet haben. Weiterhin der Schulleitung, den Damen und Herren des Lehrerkollegiums und der Verwaltung, sowie meinen Kolleginnen und Kollegen und den Mitgliedern des Deutschen Schulvereins Athen, die als Träger der Deutschen Schule Athen ein großes Stück Verantwortung für die Schule übernommen haben.

Vera Sficas
Vera Sficas

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

της προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου
της Γερμανικής Σχολής Αθηνών κυρίας Βέρας Σφήκα

Θέμα αυτού του αναμνηστικού τεύχους (Dokumentation) είναι η «Συνάντηση». Όλα τα μέρη διερωτώνται πού έγινε η «Συνάντηση» και πού θα ήταν ακόμα δυνατό να γίνει. Μαθητές έγραψαν τις σκέψεις και τις εμπειρίες τους, καθηγητές και ενδιαφερόμενοι συνεργάτες στις διάφορες επιτροπές κατέληξαν σε αυστηρά συμπεράσματα και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου υποχρεούνται κατ'επανάληψη να αναλύουν αυτό το θέμα.

Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου είχαν ποικίλες «Συναντήσεις». Θα ήταν σπατάλη να απαριθμισθούν όλες εδώ. Πρέπει όμως να τονιστεί ότι αυτή η «Συνάντηση» επιδρά εξαιρετικά αποδοτικά στην εργασία του Δ.Σ. και γι' αυτό το Δ.Σ. είναι ευγνώμον.

Σ' αυτό το σημείο θέλω κι εγώ να εκφράσω τις ευχαριστίες μου. Κατ' αρχήν σε όλους που συνεργάστηκαν για την έκδοση αυτού του τεύχους. Επίσης ευχαριστώ τη Διοίκηση της σχολής, τις Κυρίες και τους Κυρίους του Συλλόγου των Καθηγητών, τη Διοικητική Υπηρεσία της σχολής, καθώς και τις συναδέλφους και τους συναδέλφους του Δ.Σ. και τα μέλη του Συλλόγου της Γερμανικής Σχολής Αθηνών που ως φορέας της επωμίστηκαν ένα μεγάλο μέρος της ευθύνης για τη σχολή.

Αγαπητή αναγνώστρια,
Αγαπητέ αναγνώστη,

Η έκδοση που έχετε μπροστά σας σίγουρα ξεφεύγει από τα συνηθισμένα δείγματα αυτού του είδους. Έχει προέλθει από ώριμες και συνειδητές σκέψεις και προτάσεις μιας «Παιδαγωγικής Ημερίδας» που έγινε στη Γερμανική Σχολή Αθηνών.

Με κανέναν τρόπο δε θέλει να ωραιοποιήσει, να δείξει μόνο τη «ρόδινη πλευρά» του σχολείου, θέλει παράλληλα και να εκθέσει τις δυσκολίες του καταξιωμένου «Σχολείου Συνάντησης». Θέλει μ' αυτόν τον τρόπο να κάνει κατανοητό το στόχο που επιδιώκει. Το Σχολικό Συμβούλιο και η Διεύθυνση της Σχολής προσπαθούν να ξεπεράσουν το στεγνό διαχωρισμό της Σχολής σε «τμήματα» και να κάνουν δυνατή την από κοινού μάθηση σε ένα σχολείο και έτσι να διευκολύνουν την πραγματική συνάντηση.

Ευχαριστώ ολόθερμα όλους που με τη συνεργασία τους συμμετείχαν στην υλοποίηση της ογκώδους έκδοσης.

Με την ελπίδα ότι κάτι καταφέραμε προς όφελος του Σχολείου μας και ότι προχωρήσαμε ένα βήμα προς την Ευρώπη, παραμένω με φιλικούς χαιρετισμούς.

(Δρ. Κλάους Μάιερ)
Διευθυντής της Γερμανικής Σχολής Αθηνών

Sehr verehrte Leserin,
sehr geehrter Leser,

die vor Ihnen liegende Dokumentation weicht sicher ab von den üblichen Exemplaren dieser Gattung. Sie ist erwachsen aus den kritischen Überlegungen und Anregungen eines "Pädagogischen Tages" an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN.

Sie soll keinesfalls beschönigen, nur die "Schokoladenseite" der Schule vorzeigen, sie will auch die Schwierigkeiten der postulierten "Begegnungsschule" offenlegen. Verständnis für das erstrebenswerte Ziel soll dabei geweckt werden. Schulvorstand und Schulleitung sind bestrebt, die strikte Trennung der Schule in "Abteilungen" zu überwinden, gemeinsames Lernen in einer Schule und damit wirkliche Begegnung zu ermöglichen. Ich danke allen, die sich durch ihre Mitarbeit am Zustandekommen der umfangreichen Dokumentation beteiligt haben, sehr herzlich.

In der Hoffnung, daß wir im Interesse unserer Schule doch etwas bewegen und einen Schritt auf Europa zugehen können, verbleibe ich mit freundlichem Gruß

Ihr

(Dr. Klaus Meyer)
Oberstudiendirektor

ORDENTLICHE
VORSTANDSMITGLIEDER IM
SCHULJAHR 1991/92
ΤΑΚΤΙΚΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΕΙΟΥ ΣΤΟ
ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 1991/92
Walter Bentrup, Götz Funck, Ingeborg
Georgakopoulou, Ulrike Hillmann,
Konstantinos Panagopoulos, Norbert
Pestka, Barbara Petradakis, Klaus
Ruhe, Vera Sfikas.

BERATENDE VORSTANDSMITGLIEDER
IM SCHULJAHR 1991/92
ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ
ΣΧΟΛΗΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 1991/92
Botschaft der Bundesrepublik
Deutschland:
Udo Gosewinkel (l.u.), Reiner Morell (r.u.),
Deutsch Schule Athen:
Reinhard Helmstadt, Dr. Klaus Meyer,
Marina Tsacona.

LEITUNG DER DEUTSCHEN SCHULE
Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ:
v.l.n.r.:
K. U. Dürr, Koordinator der NGO;
R. Helmstädt, stellv. Schulleiter;
Dr. K. Meyer, Schulleiter;
Dr. K. Wendt, 2. stellv. Schulleiter;
N. Gierig, Leiter d. Grundschule;
Sitzend:
A. Meidani, Leiterin d. Lykeions;
D. Karwela, Leiterin d. Gymnasions.

«Η πρωταρχική ιδέα ενός σχολείου προσέγγισης, να δοθεί σε νέους ανθρώπους δύο γλωσσών και πολιτισμών απ' το νηπιαγωγείο μέχρι το απολυτήριο μια κοινή γερμανόφωνη εκπαίδευση, δεν μπόρεσε να εφαρμοστεί από τη στιγμή, που ο αριθμός των ξενόγλωσσων παιδιών αυξήθηκε δυσανάλογα, ενώ αντίθετα ο αριθμός των παιδιών με γερμανική καταγωγή και μητρική γλώσσα μειώθηκε. Εται αναπτύχθηκε γι' αυτόν τον τύπο σχολείου ένα νέο σχήμα. Ο στόχος αυτών των σχολείων είναι να δώσει τη δυνατότητα, ιδιαίτερα σε ξενόγλωσσα παιδιά στις πατρίδες τους, ν' αποφοιτήσουν με μια δίγλωσση σχολική παιδεία και ταυτόχρονα ν' αναγνωρίζεται το απολυτήριό τους πρωταρχικά στην πατρίδα τους και να είναι δυνατόν και στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.» (Υπουργείο Εξωτερικών, Εξωτερική πολιτιστική πολιτική στον τομέα της Παιδείας, Βόννη 19823, π. 13)

Και παρακάτω αναφέρεται:

«Δεν πρόκειται ούτε στο μέλλον να υπάρξει κάποιο λειτουργικό σχήμα, που θα μπορεί να εφαρμοστεί σε όλα τα σχολεία προσέγγισης, όμως υπάρχουν μερικά γενικότερα κριτήρια, τα οποία θεωρούνται ως προϋπόθεση για όλα τα σχολεία αυτού του τύπου. Ο σημαντικότερος στόχος τους πρέπει να είναι, να δίνουν τη δυνατότητα στους νέους με γερμανική ή άλλη εθνικότητα, να γνωρίσουν τις γλώσσες και το πνευματικό περιεχόμενο δύο πολιτισμών. Παρά την ύπαρξη μερικών δυσκολιών στη σχολική καθημερινότητα δεν πρέπει να εκλείψει η προσωπική επαφή μεταξύ καθηγητών, μαθητών και γονέων διαφορετικών εθνικοτήτων. Προς αυτήν την κατεύθυνση πρέπει να γίνουν στο μέλλον νέες προσπάθειες» (π. 21).

Αυτά, όσον αφορά τη φαινομενικά αυτονόητη απαίτηση. Τώρα ποιός άραγε θα μετατρέψει αυτήν την απαίτηση σε πραγματικότητα, ποιάς θα αναλάβει να κάνει «μελλοντικά νέες προσπάθειες»; Φυσικά οι σχολικοί φορείς και τα ίδια τα σχολεία καλούνται ν' ανταποκριθούν σ' αυτήν την απαίτηση, όμως ο καθένας μας θα έπρεπε να γνωρίζει ότι τα Διοικητικά Συμβούλια των Σχολών, οι Διευθυντές των σχολείων και οι καθηγητές όπως επίσης οι γονείς και μαθητές έχουν τη δυνατότητα ν' ανταποκρίνονται στην απαίτηση αυτή μόνο μέσα στα πλαίσια των καθορισμένων πολιτικών δεδομένων. Η απαίτηση αυτή απευθύνεται στον ίδιο βαθμό και προς τους πολιτικούς στη Γερμανία και προς τους διπλωμάτες στις αντίστοιχες χώρες, όπου εδρεύουν οι σχολές.

Ας ρίξουμε το βλέμμα μας στη δική μας σχολή, τη ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ! Όταν άρχισα εδώ πριν από έξι χρόνια να προσφέρω τις υπηρεσίες μου, μεγαλύτεροι πρώην απόφοιτοι, που είχαν αποφοιτήσει πριν τον πόλεμο, εκμεταλλευόμενοι διάφορες ευκαιρίες, μου έθεσαν το ερώτημα, αν είχα σκοπό να επιτρέψω και πάλι, να λειτουργήσει η μορφή της προσέγγισης-επαφής όπως εφαρμόζονταν τότε. Εννοούσαν βέβαια το κοινό μάθημα Γερμανών και Ελλήνων μαθητών στην ίδια τάξη. Μ' αυτό το ερώτημα άρχισα να συνειδητοποιώ, ότι στο θέμα προσέγγιση-επαφή έγιναν από τότε μερικά βήματα προς τα πίσω. Παρατηρώντας θα ήθελα να παρατηρήσω, ότι αυτοί οι αρκετά ηλικιωμένοι κύριοι και κυρίες, μιλούσαν εξαιρετικά καλά γερμανικά, καλύτερα απ' τους σημερινούς μαθητές και μαθήτριάς μας. Έπρεπε να προσπαθήσω αρκετά, μέχρι να τους εξηγήσω, ότι υπερεκτιμούν σημαντικά τις δυνατότητες του Διευθυντή μιας τέτοιας Σχολής. Αυτό το ερώτημα μπορεί μόνο ν' απευθυνθεί προς τους πολιτικούς.

“Die ursprüngliche Idee der Begegnungsschule, jungen Menschen zweier Sprachen und Kulturen vom Kindergarten bis zum Schulabschluss eine gemeinsame deutschsprachige Erziehung zu geben, ließ sich von dem Zeitpunkt an nicht mehr verwirklichen, als die Zahl der fremdsprachigen Kinder überproportional zunahm und die Zahl der deutschstämmigen und Deutsch als Muttersprache beherrschenden Kinder abnahm. Daher wurde für diesen Schultypus ein neues Konzept entwickelt. Ziel dieser Schulen ist, vor allem fremdsprachige Kinder des Sitzlandes zu einem zweisprachigen Schulabschluss mit Zuerkennung der Hochschulreife insbesondere im Sitzland und, wenn möglich, auch in der Bundesrepublik Deutschland zu führen.” (Auswärtiges Amt, Auswärtige Kulturpolitik im Schulwesen, Bonn 1982, p. 13)

Und weiter heißt es dort:

“Es wird auch in Zukunft kein überall gültiges, für alle Begegnungsschulen verbindliches Konzept geben können, sondern nur einige allgemeine Kriterien, die für alle Schulen dieser Art vorausgesetzt werden. Ihr wichtigstes Ziel muß es sein, junge Menschen ausländischer und deutscher Nationalität in die Sprachen und geistigen Inhalte zweier Kulturen einzuführen. Trotz mancher Schwierigkeiten im Schulalltag darf auch das Ziel der persönlichen Begegnung zwischen Lehrern, Schülern und Eltern verschiedener Nationen nicht aufgegeben werden. Hierzu müssen künftig neue Anstrengungen gemacht werden.” (p. 21)

Das zum scheinbar so selbstverständlichen Anspruch. Und wer soll ihn in die Wirklichkeit umsetzen, wer soll “künftig neue Anstrengungen” unternehmen? Natürlich sind die Schulträger und die Schulen selbst gefordert, aber jeder sollte wissen, daß Schulvorstände, Schulleiter und Lehrer, ebenso Eltern und Schüler, den Anspruch nur im Rahmen des politisch vorgegebenen gestalten können. Die Aufforderung richtet sich also gleichermaßen auch an die Politiker zu Hause und an die Diplomaten im jeweiligen Gastland.

Richten wir unser Augenmerk auf unsere Schule, die DEUTSCHE SCHULE ATHEN! Als ich vor sechs Jahren hier meinen Dienst antrat, wurde ich bei verschiedenen Gelegenheiten von älteren Ehemaligen, die bereits vor dem Krieg das Abitur abgelegt hatten, gefragt, ob ich denn nicht die damals praktizierte Begegnung, gemeint war der gemeinsame Unterricht griechischer und deutscher Kinder in der gleichen Klasse, wieder zulassen wolle. Durch diese Frage wurde mir erst bewußt, daß wir in Sachen Begegnung einige Schritte rückwärts getan hatten. Am Rande sei vermerkt, daß die durchweg betagten Damen und Herren hervorragend Deutsch sprachen, besser als unsere Schülerinnen und Schüler dies heute vermögen. Ich hatte einige Mühe, ihnen zu verdeutlichen, daß sie die Möglichkeiten eines Schulleiters erheblich überschätzen. Hier sind die Politiker gefordert.

Begegnung im Unterricht findet nur noch im freiwilligen Programm der Arbeitsgemeinschaften und – mit Einschränkungen – im gemeinsamen Sportunterricht statt. Herausragende Bedeutung haben folglich die zusätzlichen Angebote in den Bereichen Sport, Musik und Kunst, die erfreulicherweise von griechischen und deutschen Schülern gern angenommen werden. Eine engere Kooperation der beiden – sprachlich getrennten – Theaterarbeitsgemeinschaften, eine in die Kompetenz der Schule fallende Möglichkeit, ist erstrebenswert und machbar.

Im Pflichtbereich orientiert sich der Unterricht in den Klassen des Gymnasiums und des Lykeions der griechischen Abteilung unserer Schule – den gesetzlichen Bestimmungen des Gastlandes folgend – an dem seitens des Staates detailliert vorgegebenen Programm; das schließt seit einigen Jahren auch die Benutzung griechischer Schulbücher ein. Am Ende eines Schuljahres werden die Unterrichtsergebnisse, konkret: die Erfüllung des Stoffplanes in den Abschlussklassen des Lykeions durch eine staatliche Kommission überprüft. Im Hinblick auf den zu vermittelnden Lernstoff und die Prüfungen unterscheidet sich die griechische Abteilung – abgesehen von dem zusätzlichen Fach DEUTSCH und der Unterrichtssprache Deutsch in den von deutschsprachigen Lehrern unterrichteten Fächern (Mathematik, Physik, Chemie, Biologie, Englisch, Latein, Kunst, Musik, teilweise Sport) – nicht von einer staatlichen oder privaten griechischen Schule; rechtlich gesehen ist sie eine griechische Privatschule unter dem Dach der DEUTSCHEN SCHULE.

Die Schülerinnen und Schüler der griechischen Abteilung erwerben nach dem erfolgreichen Besuch des Lykeions und bestandener Ergänzungsprüfung zwar die doppelte Qualifikation, die des griechischen Apolytirions und – bereits nach 12 Jahren – die der allgemeinen deutschen Hochschulreife, sie sind allerdings auch besonderen Belastungen ausgesetzt. Ein Beispiel mag genügen: Der in deutscher Sprache unterrichtende Lateinlehrer erwartet – nicht zuletzt im Hinblick auf die vor einem Prüfungsbeauftragten der Kultusministerkonferenz (KMK) abzulegende Ergänzungsprüfung – eine Übertragung der lateinischen Texte ins Deutsche und die weitgehende Beherrschung der lateinischen Terminologie, die griechische Staatskommission verlangt selbstverständlich eine Übersetzung ins Griechische und die Beherrschung der griechischen Fachsprache. Dies gilt mutatis mutandis für alle von deutschsprachigen Lehrern unterrichteten Fächer.

Die deutsche Abteilung ist weitgehend unabhängig, sie orientiert sich im Grundschulbereich an den Vorgaben des Bundeslandes Baden – Württemberg, in den Sekundarstufen an den Bildungsplänen von Nordrhein – Westfalen, also ausschließlich an deutschen Vorstellungen von Lernzielen und didaktisch-methodischer Gestaltung des Unterrichts. Die zu verwendenden Lehrbücher werden von den Fachkonferenzen ausgewählt.

Diese etwas ausgreifende und trotzdem nur andeutende Darstellung war nötig, um die Frage zu beantworten, wo denn Begegnung im tieferen Sinne des Wortes stattfinden kann. Bei derart unterschiedlichen Systemen ist sie im Pflichtbereich (der etwa 90% des Unterrichts ausmacht) nicht möglich.

Eröffnung des Schuljahres
Έναρξη του σχολικού έτους

Η προσέγγιση στο μάθημα αναπτύσσεται ακόμα μόνο στο προαιρετικό πρόγραμμα των ομίλων εργασίας και -περιορισμένα- στο κοινό μάθημα της γυμναστικής. Συνεπάγεται λοιπόν, ότι εξέχουσα σημασία έχει η πρόσθετη προσφορά μαθημάτων στους τομείς της γυμναστικής, μουσικής και των τεχνικών, τα οποία προς ικανοποίησή μου, παρακολουθούνται με ευχαρίστηση τόσο από Γερμανούς όσο και από Έλληνες μαθητές. Μια στενότερη συνεργασία των δύο – λόγω της γλώσσας χωρισμένων – θεατρικών ομίλων είναι εφικτή και επιθυμητή και ανήκει στις αρμοδιότητες και δυνατότητες της Σχολής.

Στον τομέα των υποχρεωτικών μαθημάτων, η διδασκαλία στις τάξεις του Γυμνασίου και του Λυκείου του ελληνικού τμήματος της Σχολής μας, προσανατολίζεται -ακολουθώντας τη νομοθεσία της φιλοξενούσας χώρας- στο πρόγραμμα που καθορίζεται λεπτομερώς από το κράτος. Αυτό περιλαμβάνει εδώ και μερικά χρόνια τη χρησιμοποίηση των ελληνικών διδακτικών βιβλίων. Στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς ελέγχονται τα αποτελέσματα των μαθημάτων και συγκεκριμένα: από μια κρατική επιτροπή εξετάζεται στις τελευταίες τάξεις του Λυκείου κατά πόσο διδάχθηκε η προβλεπόμενη ύλη των μαθημάτων. Αναφορικά με την ύλη των διδασκομένων μαθημάτων και τις εξετάσεις, το ελληνικό τμήμα παραβλέποντας το πρόσθετο μάθημα των Γερμανικών και το ότι μερικά μαθήματα (Μαθηματικά, Φυσική, Χημεία, Βιολογία, Αγγλικά, Λατινικά, Τεχνικά, Μουσική, κατά ένα μέρος Γυμναστική) γίνονται από Γερμανούς καθηγητές στα γερμανικά – δε διαφέρει καθόλου από ένα δημόσιο ή ιδιωτικό ελληνικό σχολείο: από νομικής πλευράς είναι ένα ελληνικό ιδιωτικό σχολείο, που στεγάζεται στη ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες του ελληνικού τμήματος αποκτούν βέβαια μετά από την επιτυχή παρακολούθηση του Λυκείου και αφού

περάσουν με επιτυχία τις πρόσθετες εξετάσεις, διπλά προσόντα, δηλαδή αυτά που συνδέονται με το ελληνικό Απολυτήριο αλλά και με 12 χρόνια φοίτησης – αυτά του γερμανικού Απολυτηρίου, όμως είναι εκτεθειμένοι σε ιδιαίτερες επιβαρύνσεις. Ένα παράδειγμα θα ήταν αρκετό: Ο καθηγητής των λατινικών, ο οποίος διδάσκει σε γερμανική γλώσσα, απαιτεί απ' τους μαθητές του – με γνώμονα φυσικά και τη συμπληρωματική εξέταση που δίνουν οι μαθητές παρουσία του εντεταλμένου της Τακτικής Συνεδρίασης των Υπουργών Παιδείας των κρατιδίων- να μεταφράζουν τα λατινικά κείμενα στα γερμανικά και να γνωρίζουν επαρκώς τη γερμανολατινική ορολογία, ενώ η ελληνική κρατική επιτροπή απαιτεί φυσικά απ' τους μαθητές να μπορούν να μεταφράζουν τα λατινικά στα ελληνικά και τη γνώση της ελληνικής ορολογίας. Αυτό ισχύει λίγο-πολύ για όλα τα μαθήματα που διδάσκονται από γερμανόφωνους καθηγητές.

Το γερμανικό τμήμα είναι σε μεγάλο βαθμό ανεξάρτητο, προσανατολίζεται στη βαθμίδα του Δημοτικού στα προγράμματα του κρατιδίου της Baden-Württemberg, στις μετά το Δημοτικό βαθμίδες στα εκπαιδευτικά προγράμματα της Βόρειας Ρηνανίας-Βεσφαλίας, δηλαδή αποκλειστικά και μόνο στις γερμανικές αντιλήψεις για τους εκπαιδευτικούς στόχους και τη μεθοδολογία για τη διαμόρφωση του μαθήματος. Τα διδακτικά βιβλία που χρησιμοποιούνται, επιλέγονται από αρμόδια συμβούλια.

Αυτή η κάπως εκτεταμένη και παρ' όλ' αυτά μόνο επιγραμματική παρουσίαση ήταν αναγκαία, για ν' απαντηθεί το ερώτημα, πού τελικά μπορεί να υπάρξει αυτή η προσέγγιση με τη βαθειά σημασία της λέξης. Σε τόσο διαφορετικά συστήματα, στα υποχρεωτικά μαθήματα (που αποτελούν το 90% των μαθημάτων) δεν είναι δυνατόν να υπάρξει.

Αντίθετα: Οι Έλληνες μαθητές παρακολουθούν – και στις ανώτερες βαθμίδες πιο έντονα – με κάποια ζήλεια, θα μπορούσε να πει κανείς, τις γερμανικές τάξεις, οι οποίες κατά την άποψή τους «περνάνε πιο καλά» (μικρότερος αριθμός μαθητών ανά τάξη, λιγότερη αποστήθιση, μεγαλύτερα περιθώρια για την ανάπτυξη δημιουργικότητας, περισσότερα δικαιώματα). Για παράδειγμα, δεν μπορούν να αποδεχθούν, ότι δεν επιτρέπεται στους Έλληνες μαθητές, να χρησιμοποιούν στις εκδρομές τους πλοία, ούτε να κολυμπούν στη θάλασσα, ενώ για τους Γερμανούς μαθητές γιά τους οποίους αυτοί οι κανονισμοί του κράτους δεν ισχύουν, επιτρέπεται. Δεν είναι λοιπόν δύσκολο ν' αντιληφθούμε, ότι ακόμα και στις εκδρομές η προσδοκώμενη προσέγγιση-επαφή αποτελεί πρόβλημα!

Κάπου διαισθάνονται και είναι τελείως σωστό, ότι εδώ περνάει μια διαχωριστική γραμμή μέσα απ' το σχολείο -το σχολείο τους- που αναίρει αυτήν την απαίτηση για προσέγγιση-επαφή και εμείς οι ενήλικες την αντιλαμβανόμαστε περισσότερο ορθολογικά και προσπαθούμε να την περιγράψουμε ως λόγο που εμποδίζει να πραγματοποιηθεί αυτή η επαφή. Η απροθυμία εξωτερικεύεται με πολλούς τρόπους, από έλλειψη ενδιαφέροντος για το μάθημα των γερμανικών μέχρι την αναγραφή συνθημάτων εναντίον των Γερμανών στους τοίχους.

Ο απόλυτος διαχωρισμός σε τμήματα επηρεάζει αρνητικά και τις γερμανικές τάξεις: μια έντονη ενασχόληση με τη γλώσσα, τον πολιτισμό και την ιστορία της φιλοξενούσας χώρας, που θα ήταν επιθυμητή, αποφεύγεται. Εδώ ας μου επιτραπεί να αναφερθώ παραδειγματικά σε μια σχετική δημοσίευση: Γεώργιος Δημητράκος, Η εποχή του Βυζαντίου στα γερμανικά σχολικά βιβλία Ιστορίας, Αθήνα 1966 (τόμος 11 της σειράς επιστημονικών μελετών του Διεθνούς Ινστιτούτου Σχολικού Βιβλίου, Braunschweig). Αυτά που αναφέρονται εκεί, ισχύουν αμετάβλητα -σε μεγάλο βαθμό και για τους μαθητές στο γερμανικό τμήμα της Σχολής μας. Το εγχειρίδιο για

Der Schulleiter überreicht seinem Vertreter, Herrn R. Helmstädt, die Ernennungsurkunde zum Studiendirektor

Ο Διευθυντής του Ιδρύματος παραδίδει στον αντικαταστάτη του Κύριο Helmstädt το επίσημο έγγραφο διορισμού του ως υποδιευθυντού της Σχολής

Im Gegenteil: Die griechischen Schüler schauen oft – und in den aufsteigenden Jahrgängen zunehmend – mit etwas Neid, wenn man so sagen darf, hinüber zu den deutschen Klassen, die es aus ihrer Sicht "viel besser" haben (niedrigere Klassenfrequenzen, weniger Reproduktion, größere Freiräume für eigene Gestaltung, mehr Rechte). Sie können z.B. nicht begreifen, daß griechische Schüler bei Wanderfahrten keine Schiffe benutzen und nicht baden dürfen, da diese Auflagen des Staates für die deutsche Abteilung nicht gelten. Man erkennt unschwer, daß selbst bei Ausflügen die angestrebte Begegnung problematisch wird!

Sie empfinden eher intuitiv und durchaus richtig, daß hier ein Riß durch die Schule – ihre Schule – geht, die den Anspruch auf Begegnung erhebt, den wir als Erwachsene mehr rational zu erfassen und als Hinderungsgrund für wirkliche Begegnung zu beschreiben suchen. Der Unmut äußert sich vielfältig, von Desinteresse im Deutschunterricht bis hin zu antideutschen Parolen an den Wänden.

Die strenge Trennung in Abteilungen bringt auch für die deutschen Klassen zu bedauernde Folgen; die wünschenswerte intensive Beschäftigung mit Sprache, Kultur und Geschichte des Gastlandes unterbleibt. Hier sei exemplarisch der Hinweis auf eine einschlägige Publikation erlaubt: Georg Dimitrakos, Byzanz in den deutschen Schulgeschichtsbüchern, Athen 1966 (Band II in der Schriftenreihe des Internationalen Schulbuchinstituts, Braunschweig). Das dort Gesagte gilt unverändert – weitgehend

Das
Schulgelände der
Deutschen
Schule Athen in
seiner Umgebung

Ο χώρος της
Γερμανικής
Σχολής Αθηνών
στο ευρύτερο
περιβάλλον

auch für die Schüler in unserer deutschen Abteilung; das Curriculum einer Unterrichtssequenz zur neueren griechischen Geschichte – gedacht für die Jahrgangsstufe 11 der NGO – wurde soeben in Auftrag gegeben.

Die Schule – unterstützt durch den DEUTSCHEN SCHULVEREIN ATHEN – bemüht sich im Rahmen ihrer Möglichkeiten. Seit 1989 beschäftigt sich eine Kommission (eine griechische Grundschullehrerin, je eine griechische und eine deutsche Philologin) mit der Erstellung eines Curriculums für den Neugriechischunterricht in der deutschen Abteilung, das kindgerecht ist und heutigen didaktisch – methodischen Anforderungen genügt. Für den Bereich der Grundschule liegt es bereits gedruckt vor. Der daran orientierte Unterricht, der auch im Primarbereich zwischenzeitlich für alle Klassenstufen obligatorisch ist, wird von den Kindern gerne angenommen und auch von den Eltern durchaus begrüßt. Die Fortschreibung der Arbeit für den Sekundarbereich (Klassenstufen 5 bis 8) muß schnellstens erfolgen. Im Vorgriff auf eine solche Basis hat die Schule – alternativ zu Französisch oder Latein – bereits jetzt Neugriechisch als 3. Fremdsprache ab Klasse 9 in ihr Angebot aufgenommen. Wir würden es sehr begrüßen, wenn im Laufe dieser

μια σειρά μαθημάτων πάνω στη Νεώτερη Ελληνική Ιστορία - προορίζεται για τη βαθμίδα 11 της Αναδιοργανωμένης Γυμνασιακής Ανώτερης βαθμίδας- βρίσκεται αυτήν την εποχή στο στάδιο της επεξεργασίας.

Η Σχολή -με την υποστήριξη του Συλλόγου της Γερμανικής Σχολής Αθηνών- καταβάλλει κάθε προσπάθεια στα πλαίσια των δυνατοτήτων της. Από το 1989 μια επιτροπή, που αποτελείται από μια Ελληνίδα δασκάλα και από δύο φιλόλογους, μια Ελληνίδα και μια Γερμανίδα, ασχολείται με την επεξεργασία ενός εγχειριδίου για το μάθημα των Νέων Ελληνικών στο γερμανικό τμήμα, το οποίο είναι ειδικά γραμμένο για παιδιά και ανταποκρίνεται στις σημερινές απαιτήσεις περί διδασκαλίας και μεθοδολογίας. Ειδικά για το τμήμα του Δημοτικού έχει εκτυπωθεί ήδη. Το μάθημα βασίζεται σ' αυτό το βιβλίο, είναι υποχρεωτικό για την πρώτη βαθμίδα και στο μεταξύ για όλες τις τάξεις και βρίσκει την αποδοχή των παιδιών και την πλήρη ανταπόκριση απ' τους γονείς. Η προγραμματισμένη εργασία για τις τάξεις 5 μέχρι 8 (τη λεγόμενη δεύτερη βαθμίδα) πρέπει να συνεχιστεί το ταχύτερο δυνατό. Περιμένοντας λοιπόν μια τέτοια νέα βάση, η σχολή περιέλαβε στο πρόγραμμά της -εναλλακτικά στα Γαλλικά και τα Λατινικά- τα Νέα Ελληνικά ως 3η ξένη γλώσσα από την τάξη 9 και μετά. Θα μας χαροποιούσε ιδιαίτερα, αν κατά τη διάρκεια αυτής της εξέλιξης, η γλώσσα της χώ-

ρας που μας φιλοξενεί, εισαγόταν στη Γυμνασιακή Ανώτερη Βαθμίδα, τουλάχιστον στον τομέα των βασικών μαθημάτων.

Ενα σημαντικό σημείο όσον αφορά στην αποδοχή του μαθήματος των αντίστοιχων ξενόγλωσσων καθηγητών και για τα δύο τμήματα είναι η επιμόρφωση των καθηγητών. Από το 1986 και μετά, πραγματοποιούνται τακτικά εισαγωγικά και επιμορφωτικά σεμινάρια -που ως επί το πλείστον ξεπερνούν τα σχολικά όρια- στους τομείς ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ ΩΣ ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ και ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ ΩΣ ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ/ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ για τους μετακλητούς συναδέλφους από Γερμανία. Μετά από συμφωνία με την Κεντρική Υπηρεσία για τα σχολεία του εξωτερικού, όλο και πιο πολλοί καθηγητές, που εργάζονται μόνιμα στην κάθε χώρα λαμβάνουν μέρος -είτε ως διδάσκοντες είτε ως διδασκόμενοι- σ' αυτά τα σεμινάρια. Η πιο πρόσφατη ευχάριστη εξέλιξη σ' αυτό τον τομέα, είναι η συμμετοχή και Ελλήνων συναδέλφων, για να ενισχυθούν οι προσπάθειες διδασκαλίας και τα αποτελέσματά της και για το μάθημα των ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΩΣ ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ στο γερμανικό τμήμα, ιδιαίτερα στο διδακτικό-μεθοδολογικό τομέα. Εδώ πρέπει ν' αναφερουμε εκφράζοντας την ευγνωμοσύνη μας, ότι το Διοικητικό Συμβούλιο της Σχολής εδώ και μερικά χρόνια σε κάθε προϋπολογισμό προβλέπει χρηματικά ποσά για να διευκολύνει τη συμμετοχή σε καθηγητές που εργάζονται μόνιμα εδώ, στα επιμορφωτικά σεμινάρια των Ομόσπονδων Κρατιδίων ή ακόμα και στα σεμινάρια γλωσσικής κατάρτισης, που πραγματοποιούνται σε Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.

Οι προσφερόμενες ευκαιρίες που συμβάλλουν άμεσα στην προσέγγιση-επαφή είναι, παρά τις δυσκολίες που αναφέρθηκαν, πάρα πολλές: επειδή προσφέρονται εκτός του κανονικού μαθήματος, είναι μάλλον στιγμιαίες και γι' αυτόν το λόγο χωρίς επίδραση. Εκτός απ' τους ομίλους εργασίας, υπάρχουν οι σχολικές ομάδες που σχηματίζονται και από τα δύο τμήματα. Εδώ μπορούν ν' αναφερθούν οι αγώνες με άλλα διεθνή και ελληνικά σχολεία, οι κοινόι «Ομοσπονδιακοί Αγώνες Νεολαίας», οι δραστηριότητες της χορωδίας και της ορχήστρας -δεν πρέπει να ξεχάσουμε τη συμμετοχή στο διαγωνισμό «Η νεολαία παίζει μουσική»-, η μαθητική ανταλλαγή με γερμανικά Γυμνάσια, το προηγούμενο έτος για πρώτη φορά έγινε η ανταλλαγή με ένα τουρκικό σχολείο της Πόλης και πολλές κοινωνικές συγκεντρώσεις, στις οποίες συμμετέχουν παιδιά και γονείς. Ακόμα θα μου επιτρέψετε να κάνω μία αναφορά στις βραδιές με πρόγραμμα συναυλιών, θέατρο, παρουσίαση συγγραφέων και ανάγνωση βιβλίων και διαλέξεις (σε γερμανική και ελληνική γλώσσα) καθώς και το λεγόμενο Μικρό Λαϊκό Πανεπιστήμιο.

Παρ' όλ' αυτά ο κύριος στόχος του σχολείου προσέγγισης, στο βαθμό που θέλει να ανταποκριθεί στο ρόλο του, παραμένει το κοινό μάθημα. Η Σχολή στην προσπάθειά της να λύσει αυτό το πρόβλημα, έχει φτάσει στα όρια των δυνατοτήτων της. Εδώ είναι το σημείο που η απαίτηση αυτή -όπως ήδη αναφέρθηκε- μεταβιβάζεται στους πολιτικούς. Σ' αυτό το σημείο πρέπει αρχικά να λάβουμε υπόψη μας και να εκτιμήσουμε, ότι η Ελλάδα εξασφαλίζει στα «ξένα σχολεία», στο βαθμό που δεν πρόκειται για Ινστιτούτα ή τμήματα οργανισμών που διδάσκουν παιδιά ή νέους με ξένη υπηκοότητα, τη μεγαλύτερη δυνατή ελευθερία κινήσεων. Δυστυχώς αυτήν την ανεκτικότητα δεν μπορούμε να την παρατηρήσουμε σε μερικά Ομοσπονδιακά Κρατίδια: αυτό αποβαίνει σε βάρος του γερμανικού εκπαιδευτικού συστήματος που εφαρμόζεται στο εξωτερικό. Είναι απαραίτητο να μπορέσουμε να συνειδητοποιήσουμε τί σημαίνει αυτό, διότι η πρόσφορος με την Ευρωπαϊκή έννοια και στον τομέα της πολιτιστικής και εκπαιδευτικής πολιτικής, προϋποθέτει τον εκάστοτε αμοιβαίο σεβασμό και την αναγνώριση. Θα μπορούσαμε να διανοηθούμε, ότι σε πολιτικό επίπεδο, αρχικά

Entwicklung die Landessprache zumindest im Grundkursbereich Eingang in die gymnasiale Oberstufe fände.

Ein wesentlicher Aspekt im Hinblick auf die Akzeptanz des Unterrichts der jeweils fremdsprachigen Lehrer in beiden Abteilungen ist die Lehrerfortbildung. Seit 1986 finden an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN regelmäßig – meist schulübergreifende – Einführungs- und Fortbildungslehrgänge in den Bereichen DEUTSCH als FREMDSPRACHE und DEUTSCH als Unterricht – /FACHSPRACHE für aus Deutschland vermittelte Kollegen statt. Mit Zustimmung der Zentralstelle für das Auslandsschulwesen werden zunehmend Ortslehrkräfte – als Lehrende und Lernende – in diese Lehrgänge integriert. Die neueste Entwicklung geht erfreulicherweise dahin, auch griechische Kolleginnen und Kollegen zu beteiligen, um insbesondere im didaktisch – methodischen Bereich die Unterrichtsversuche und ihre Ergebnisse auch für NEUGRIECHISCH als FREMDSPRACHE in der deutschen Abteilung nutzbar zu machen. Hier bleibt anerkennend zu erwähnen, daß der Schulvorstand seit einigen Jahren in jedem Etat Mittel bereitstellt, um Ortslehrkräften die Teilnahme an den Fortbildungsprogrammen der Bundesländer oder auch an Sprachlehrgängen der Hochschulen in Deutschland zu ermöglichen.

Der Begegnung direkt dienende Angebote sind trotz der erwähnten Schwierigkeiten vielfältig; da sie außerhalb des regulären Unterrichts liegen, allerdings eher punktuell und daher weniger nachhaltig. Neben den Arbeitsgemeinschaften sind die aus beiden Abteilungen erwachsenen Schulmannschaften – ihre Vergleichswettkämpfe mit anderen internationalen und griechischen Schulen –, die gemeinsamen "Bundesjugendspiele", die Aktivitäten von Chor und Orchester, der Schüleraustausch, im vergangenen Jahr erstmals auch mit einer türkischen Schule in Istanbul, und zahlreiche gesellige Veranstaltungen, an denen Kinder und Eltern teilnehmen, zu nennen. Auch ein Hinweis auf das Abendprogramm mit Konzerten, Theater, Lesungen und Vorträgen (in deutscher und griechischer Sprache) sowie die sogenannte Kleine Volkshochschule sei erlaubt!

Und trotzdem bleibt das eigentliche Ziel der Begegnungsschule, sofern sie ihren Anspruch erfüllen will, der gemeinsame Unterricht. Bei der Lösung dieser Aufgabe stößt die Schule selbst an die Grenze ihrer Möglichkeiten; hier sind – wie bereits angedeutet – die Politiker gefordert.

Dabei muß man zunächst festhalten und würdigen, daß Griechenland den "fremden Schulen", sofern es sich dabei um Institute oder Abteilungen handelt, die Kinder oder Jugendliche mit nichtgriechischer Staatsbürgerschaft unterrichten, größtmögliche Freiheit gewährt. Leider kann man diese Großzügigkeit in einigen deutschen Bundesländern nicht beobachten; das ist zum Nachteil des deutschen Auslandsschulwesens. Sich dies bewußt zu machen, ist notwendig, denn Fortschritte im europäischen Sinne auch im großen Bereich der Kultur – und Bildungspolitik setzen die jeweils gegenseitige Respektierung und Anerkennung voraus.

Wir könnten uns vorstellen, daß man auf politischer Ebene

zunächst in bilateralen Verhandlungen, später auf europäischer Basis erreicht, daß der griechische Staat unter Beachtung des Elternwunsches die Integration zweier bislang divergierender Schulformen (so der deutschen und der griechischen Abteilung an unserer Schule) zu dulden, vielleicht sogar zu fördern bereit ist. Das setzte auf beiden Seiten die Anerkennung des gemeinsamen Abschlusses voraus.

Das "Französische Gymnasium" in Berlin oder andere deutsche Auslandsschulen (z.B. Rom oder Helsinki) seien hier wegweisend erwähnt. Warum sollten nicht auch an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN griechische und deutsche Schüler gemeinsam Mathematik oder Englisch lernen? Das Fach GESCHICHTE könnte von zwei Lehrern, einem griechischen und einem deutschen Kollegen, unterrichtet werden, damit die Deutschen etwas mehr über Byzanz und seine Bedeutung für Europa, die Griechen etwas mehr über den lateinischen Westen erfahren. Die Trennung nach Sprachkompetenz in den muttersprachlichen Bereichen wird man sicher beibehalten müssen, nach allen Erfahrungen sollte das entscheidende Kriterium aber die tatsächliche Beherrschung der Sprache, nicht unbedingt die Staatsangehörigkeit sein.

Der Weg in das gemeinsame Europa ist auch auf dem Bildungssektor noch beschwerlich und lang, aber es lohnt sich, ihn zu gehen, und die junge Generation wartet – ungeduldiger werdend – auf greifbare Ergebnisse.

με διμερείς διαπραγματεύσεις και αργότερα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, θα ήταν δυνατόν να κατορθώσουμε, το ελληνικό κράτος, λαμβάνοντας υπόψη την επιθυμία των γονέων, να φτάσει στο σημείο ν' ανεχθεί ή ίσως ακόμα και να προωθήσει την ενσωμάτωση των δύο μέχρι τώρα αποκλινόντων σχολικών μορφών (όπως αυτών του γερμανικού και του ελληνικού τμήματος στη Σχολή μας). Αυτό θα έθετε ως προϋπόθεση, και στις δύο πλευρές, την αναγνώριση του ενός και κοινού απολυτηρίου.

Το «Γαλλικό Γυμνάσιο» στο Βερολίνο θα μπορούσε εδώ να αναφερθεί ως πρότυπο μοντέλο. Για ποιό λόγο δε θα μπορούσαν και εδώ, στη ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ, Γερμανοί και Έλληνες μαθητές να διδάσκονται μαζί Μαθηματικά ή Αγγλικά; Το μάθημα της Ιστορίας θα μπορούσε να διδάσκεται από δύο καθηγητές, έναν Έλληνα και ένα Γερμανό συνάδελφο, για να είναι δυνατόν οι Γερμανοί μαθητές, να πληροφορηθούν κάτι παραπάνω για τη Βυζαντινή Εποχή και τη σημασία της για την Ευρώπη και οι Έλληνες κάτι παραπάνω για τη λατινική Δύση. Ο διαχωρισμός βέβαια σύμφωνα με τις γλωσσικές προϋποθέσεις σε τμήματα της μητρικής γλώσσας θα έπρεπε να διατηρηθεί. Σύμφωνα με τις εμπειρίες μας το αποφασιστικό κριτήριο όμως, θα έπρεπε να είναι η πραγματική γνώση της γλώσσας και όχι απαραίτητα η υπηκοότητα.

Ο δρόμος προς την ενωμένη Ευρώπη είναι και στον τομέα της εκπαίδευσης ακόμα επίπονος και μακρύς, όμως αξίζει τον κόπο, να τον διασχίσουμε. Η νέα γενιά περιμένει με ανυπομονησία χειροπιαστά αποτελέσματα.

Griechische Tänze zum Nationalfeiertag in der Aula

Ελληνικοί χοροί κατά την ημέρα της εθνικής εορτής στην Aula

1. Reihe von links nach rechts (sitzend):

Frau Paraskevopoulou, Frau Kojiali – Reibold, Herr Pontikos, Herr Barabas, Herr Haering, Herr Vassiliou, Herr Helmstädt, Frau Karwela – Papastavrou, Herr Dr. Meyer, Frau Meidani – Rochontzi, Frau Exarchou – Simou, Frau Moraitou, Frau Chatzimichalaki, Frau Dr. Langenfaß – Vuduroglu, Frau Jeikner, Frau Stamoulis, Frau Brakhahn – Salapatas, Herr Hilbrecht, Herr Kowarschik, Frau Brakopoulou.

2. Reihe stehend:

Herr Raftopoulos, Herr Birtachas, Frau Papachrisanthou, Frau Pediaditis, Frau Stathakopoulou – Neumann, Frau Leonard, Frau Papachristou, Frau Raptarchis, Frau Itter – Giataganas, Frau Kardassis, Frau Herzog, Frau Arvanitaki – Hertlein, Frau Triantafillidou, Frau Voreopoulou, Frau Tsolakis, Frau Helling, Herr H. Dürr, Frau Bachmann – Nikolaidis, Frau

Tsitsovit, Frau Biscopig – Siametes, Frau Prantner – Kroller, Frau Kouleris.

3. Reihe stehend:

Frau Frantzi, Frau Nafpliotou, Herr Papapetrou, Frau Archontaki, Frau Kamousi, Frau Paputsidu, Herr Konstantinidis, Frau Kanellakopoulou, Frau Tersaki – Iliopoulou, Frau Mylona, Herr Hebeisen, Herr Sakellarakis, Herr Hornberger, Herr Dr. Dr. Horn, Herr Mittelbach, Herr Paul, Herr Spörl, Herr Dr. Langrock, Herr Rottenkolber, Herr Göke – Hillmann, Frau Hadjimanoli, Frau Lindner – Kyriakou, Frau Patsiopoulou, Herr Dr. Vardaris, Frau Alexandropoulou, Herr Aulinger, Frau Dr. Zarvanos, Frau Batikas, Frau Haraktis, Frau Papakonstantinou, Frau Vasos, Herr Hanselmann, Herr K. – U. Dürr, Herr Hertlein, Herr Schmitt, Frau Noussia – Gemenetzi, Frau Nafpliotis, Frau Lehenherr, Herr Gierig, Herr Drosdzol.

von links nach rechts

1. Reihe sitzend: Herr Vieweg, Frau Giannouli, Herr Lindemann, Frau Legien, Herr Dr. Wendt.
2. Reihe stehend: Herr Aulinger, Herr Schwab, Herr Raupp, Herr Dr. Montag.

von links nach rechts:

Herr Mylonas, Herr Katsenis, Herr Birtachas

Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Die Schulärztin Frau Dr. Agnoulia Kyriazi – Safar

Η γιατρός του σχολείου κ. Αρ. Αγνούλα Κυριαζή – Safar

Die Verwaltungsleiterin Frau Marina Tsacona

Η Διευθύντρια Διοικητικού κ. Μαρίνα Τσάκωνα

Die Chefsekretärin Fräulein Ursula Schmidt

Η Γραμματέας Διεύθυνσης Δίδα Ursula Schmidt

Deutsches und griechisches Büro:
 v.r.n.l.: Frau M. Frangis, Frau G. Michou, Frau E. Papadopoulou, Frau U. Schmidt, Frau M. Thimm.
 l.u.: Frau E. Tsolaki.

v.r.n.l.: Frau M. Simou, (Kasse), Frau G. Pata (Kopierraum), Frau H. Psomopoulou (Bibliothek),
 Frau K. Holst (Telefonzentrale).
 r.u.: Frau G. Frangouli (Kasse)
 l.u.: Frau B. Wlachou (Aufsichten)
 M.: Frau M. Koujoumdzoglou (Bibliothek)

SCHULVERWALTUNG

Hausmeister und Mitarbeiter:
 v.l.: Herr N. Galanis, Frau M. Phakinou, Herr A. Pantazis, Herr K. Bolda, Herr F. Schweiger, Frau
 O. Nikoloulia.

Raumpflegerinnen:
 v.r.: Frau F. Moshoviti, Frau D. Dimakopoulou, Frau V. Konstantopoulou, Frau S. Stergiou, Frau
 E. Manola, Frau K. Jatsa, Frau D. Vassiliou, Frau J. Kitsopoulou.
 l.u.: Frau A. Stiliara, r.u.: Frau R. Tsiouri

AUFBAU DER SCHULE

KINDERGARTEN

a	Spatzen (ab 4 J.)
b	Pinguine
c	Delphine
d	Kleine Bären

GRUNDSCHULE

1	
2	
3	
4	

DÖRPFELD-GYMNASIUM

Beobachtungsstufe	5	Englisch (1. Fr. - Sp.)
	6	

Mittelstufe	7	Latein od. Französ. (2. Fremdsprache)
	8	
	9	Französ. od. Latein od. Neugriech. (3. Fr. - Sp.)
	10	

Neugestaltete gymnasiale Oberstufe (NGO)	11	
	12/1	Kursssystem
	12/2	
	13/1	
	13/2	

ABITUR

ALLGEMEINE DEUTSCHE HOCHSCHULREIFE

Die deutsche Abteilung führt zur in allen Ländern der Bundesrepublik Deutschland anerkannten ALLGEMEINEN HOCHSCHULREIFE

DEUTSCHE ABTEILUNG

Unterricht nach deutschen Lehrplänen.

Zusätzlich Neugriechischunterricht:

In den Klassen 1-8 verpflichtend, ab Klasse 9 alternativ als 3. Fremdsprache und in Arbeitsgemeinschaften; in der Höheren Berufsfachschule 2. Fremdsprache.

Die Wahl einer obligatorischen 3. Fremdsprache wird erstmals für das Schuljahr 1992/93 entfallen.

REALSCHULE

Bei genügender Schülerzahl	7	Fremdsprache Englisch
	8	»
	9	»
	10	»

HÖHERE BERUFSFACHSCHULE

	11	
	12	

PRAKTIKUM/LEHRE

FACHHOCHSCHULREIFE

Die 2 jährige Höhere Berufsfachschule führt zusammen mit einem 1 jährigen Praktikum oder einer Lehre zur Fachhochschulreife.

GRIECHISCHE ABTEILUNG

Unterricht nach dem offiziellen griechischen Programm.
 Unterrichtssprachen:
 Neugriechisch und Deutsch

Nach 6 Klassen griech. Volksschule

DEUTSCHE SPRACHPRÜFUNG

GYMNASION

A' 7

B' 8

Γ' 9

LYKEION

A' 10

B' 11

Γ' 4Δ Γ' 3Δ Γ' 2Δ Γ' 1Δ 12

APOLYTIRION

ERGÄNZUNGSPRÜFUNG

ALLGEMEINE DEUTSCHE HOCHSCHULREIFE

Die griech. Abteilung führt zum griech. Abitur (Apolytirion). Dieses griech. Abitur, in Verbindung mit der Ergänzungsprüfung, führt zur allgemeinen deutschen Hochschulreife, die zum Studium an den Hochschulen u. Universitäten der Bundesrepublik Deutschland berechtigt.

DEUTSCHE UND GRIECHISCHE ABTEILUNG

ARBEITSGEMEINSCHAFTEN

KULTURELLE VERANSTALTUNGEN

Der Leiter unserer Grundschule, Herr Norbert Gierig, in seiner Klasse

Ο Διευθυντής του Δημοτικού μας, κ. Norbert Gierig, στην τάξη του

DIE KINDERGARTEN – UND GRUNDSCHULABTEILUNG DER DEUTSCHEN SCHULE ATHEN Norbert Gierig

Zu Beginn des Schuljahres 1991/92 stellt sich die Situation im Elementar – und Primarbereich der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN folgendermaßen dar:

52 Kinder besuchen den Kindergarten und werden in vier Gruppen von je einer Erzieherin betreut. Abhängig von den räumlichen Gegebenheiten differiert die Gruppenstärke zwischen 10 und 15 Kindern.

Die Grundschulabteilung besteht aus acht Klassen, in denen 147 Jungen und Mädchen unterrichtet werden. Das Kollegium setzt sich aus neun Lehrkräften zusammen; ihr Unterricht wird durch Fachlehrer des Gymnasiums stundenweise ergänzt.

Die Unterrichtszeit pro Woche umfaßt für die Kinder der ersten und zweiten Schuljahre 25 Stunden, für die dritten und vierten Klassen 28 Stunden. Darin sind pro Klasse zwei Stunden Neugriechischunterricht enthalten. Hinzu kommt der freiwillige Besuch von Arbeitsgemeinschaften im Anschluß an den obligatorischen Unterricht.

Eines der vorrangigen Ziele der Unterrichtsarbeit im sprachlichen Bereich ist das Erlernen des Lesens und Schreibens sowie die Entwicklung der sprachlichen Ausdrucksfähigkeit in schriftlicher und mündlicher Form. Dies sollte an einer Schule, in der Deutsch als Muttersprache unterrichtet wird, eigentlich eine Selbstverständlichkeit sein, erhält allerdings bei genauerer Betrachtung der Herkunft sowie des sprachlichen Umfeldes der Schülerschaft eine besondere Bedeutung.

Die statistischen Angaben in den Schülerlisten des Kindergartens und der Grundschule weisen etwa 52% der Schüler aus mit der Nationalität eines deutschsprachigen Landes (Bundesrepublik

ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ Norbert Gierig

Με την αρχή της σχολικής χρονιάς 1991/92 η κατάσταση στη στοιχειώδη και πρωτοβάθμια εκπαίδευση της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ μπορεί να παρουσιαστεί ως εξής:

52 παιδιά αρχίζουν στο νηπιαγωγείο και χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες. Κάθε ομάδα επιτηρείται από μία νηπιαγωγό. Ανάλογα με τη διαμόρφωση του διατιθέμενου χώρου, το μέγεθος των ομάδων κυμαίνεται από 10 μέχρι 15 παιδιά.

Το Δημοτικό αποτελείται από οκτώ τάξεις, στις οποίες διδάσκονται 147 αγόρια και κορίτσια. Το διδακτικό προσωπικό αποτελείται από εννιά άτομα. Το μάθημά τους συμπληρώνεται από καθηγητές ειδικών μαθημάτων του Γυμνασίου.

Ο εβδομαδιαίος χρόνος διδασκαλίας ανέρχεται για τα παιδιά της πρώτης και δεύτερης τάξης σε 25 ώρες, για της τρίτης και τετάρτης σε 28 ώρες. Αυτές οι ώρες περιλαμβάνουν ανά τάξη και δύο ώρες μάθημα Νέων Ελληνικών. Επιπρόσθετα οι μαθητές μπορούν να συμμετάσχουν εθελοντικά σε ομίλους εργασίας (Arbeitsgemeinschaften) μετά το πέρας του υποχρεωτικού μαθήματος.

Ένας απ' τους πρωταρχικούς στόχους στη διδασκαλία της γλώσσας, είναι να μάθουν τα παιδιά ανάγνωση και γραφή καθώς και να αναπτύξουν την ικανότητα έκφρασης στον προφορικό και γραπτό λόγο. Αυτό θα έπρεπε μάλλον να είναι αυτονόητο σ' ένα σχολείο όπου τα Γερμανικά διδάσκονται ως μητρική γλώσσα, όμως αν λάβουμε υπόψη την προέλευση και το γλωσσικό περίγυρο των μαθητών, θα παρατηρήσουμε ότι έχει ιδιαίτερη σημασία.

Τα στατιστικά δεδομένα στις καταστάσεις των μαθητών του Νηπιαγωγείου και τους Δημοτικούς μας πληροφορούν ότι περίπου το 52% των μαθητών έχουν εθνικότητα μιας γερμανόφωνης χώρας (Ομοσπονδιακή Γερμανία, Ελβετία, Αυστρία), περίπου το 41% υπηκοότητα Ελληνική ή ενός γερμανόφωνου κράτους και 7% έχουν

Bilder aus unserem Kindergarten

Φωτογραφίες από τον παιδικό μας σταθμό

Παραδοσιακή γιορτή αποπεράτωσης του Δημοτικού

RICHTFEST IN DER GRUNDSCHULE

V. Sficas – K. Ruhe

Dr. Meyer Dr. Klemm E. Kießling

Die Grundschule wird eingeweiht

Unter den Gästen der deutsche Botschafter Werner Graf von der Schulenburg – Kinder spielen Theater – Architekt H.E. Senkowsky übergibt den Schlüssel an die Vorsitzende des Schulvorstandes, Frau V. Sfikas.

Friedensfest in der Grundschule

Herr Dr. Meyer und Herr Dieter Selting (Leiter der Grundschule von 1983 bis 1991)

Τα εγκαίνια του Δημοτικού

Μεταξύ των προσκεκλημένων ο Γερμανός Πρέσβης Werner Graf von der Schulenburg. Τα παιδιά παίζουν θέατρο. – Ο Αρχιτέκτονας Η.Ε. Senkowsky παραδίδει το κλειδί στην πρόεδρο του Σχολικού Προεδρείου Κ. Β. Σφήκα.

Γιορτή Ειρήνης στο Δημοτικό

Οι κ. Dr. Meyer και κ. Dieter Selting (Διευθυντής του Δημοτικού από το 1983 – 1991)

Ελληνική ή/και κάποια άλλη εθνικότητα.

Οι πραγματικές όμως γλωσσικές συνθήκες, που παρατηρούνται στις οικογένειες, δείχνουν μια πιο διαφοροποιημένη εικόνα, η οποία επηρεάζει άμεσα και αυτό καθαυτό το μάθημα: Μόλις μόνο 27% των παιδιών προέρχεται από οικογένειες, στις οποίες μιλούν μόνο γερμανικά, 66% περίπου ζούν σε οικογένειες που μιλούν γερμανικά – ελληνικά ή γερμανικά – κάποια άλλη γλώσσα, τα υπόλοιπα παιδιά, της τάξης του 7% προέρχεται από οικογένειες όπου δεν μιλούν καθόλου γερμανικά.

Κατάσταση των υπηκοοτήτων καθώς και οι πραγματικές γλωσσικές συνθήκες στις οικογένειες των μαθητών/μαθητριών του Νηπιαγωγείου και του Δημοτικού της Γερμανικής Σχολής Αθηνών:

Παιδιά	Δημοτικό	Νηπιαγωγείο	Σύνολο
– μόνο με την υπηκοότητα ενός γερμανόφωνου κράτους (ΟΔΓ, Ελβετία, Αυστρία)	73 μαθητές 49,7%	30 μαθητές 57,7%	103 μαθητές 51,8%
– με εθνικότητα γερμανόφωνης χώρας – ελληνική ή γερμανόφ. – άλλης χώρας	63 μαθητές 42,8%	19 μαθητές 36,5%	82 μαθητές 41,2%
– μόνο με ελληνική υπηκοότητα ή ενός άλλου κράτους	11 μαθητές 7,5%	3 μαθητές 5,8%	14 μαθητές 7,0%
	147 μαθητές 100,0%	52 μαθητές 100,0%	199 μαθητές 100,0%
Παιδιά – από καθαρά γερμανόφωνες οικογένειες	35 μαθητές 23,8%	18 μαθητές 34,6%	53 μαθητές 26,6%
– από οικογένειες που μιλούν γερμανικά-ελληνικά ή γερμανικά-άλλη γλώσσα	100 μαθητές 68,1%	31 μαθητές 59,6%	131 μαθητές 65,8%
– από οικογένειες που μιλούν μόνο ελληνικά ή άλλη γλώσσα	12 μαθητές 8,1%	3 μαθητές 5,8%	15 μαθητές 7,6%
	147 μαθητές 100,0%	52 μαθητές 100,0%	199 μαθητές 100,0%

Έτσι λοιπόν οι δάσκαλοι στο Νηπιαγωγείο και στο Δημοτικό έρχονται αντιμέτωποι καθημερινά με το πρόβλημα των διαφορετικών ή ελλειπών γλωσσικών γνώσεων των παιδιών, πρόβλημα που πρέπει να λάβουν υπόψη στη διδασκαλία τους. Σε μερικές περιπτώσεις οι γλωσσικές ελλείψεις κατά την είσοδο των μαθητών στο νηπιαγωγείο είναι τόσο αυξημένες, ώστε στη στοιχειώδη και στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση δεν μπορούν να εξισορροπηθούν. Οι γλωσσικές ελλείψεις ακολουθούν λοιπόν τους μαθητές και στις επόμενες βαθμίδες της εκπαίδευσης (Δεύτερη βαθμίδα Ι και ΙΙ). Για να μπορέσουν όμως οι γλωσσικές προϋποθέσεις να συμβάλουν σε μια όσο το δυνατόν πιο επιτυχημένη πορεία αυτών των παιδιών στο σχολείο, πρέπει να μελετηθεί το πώς μπορεί να διορθωθεί νωρίς το πρόβλημα της συχνά περιορισμένης ή τουλάχιστον λανθασμένης γνώσης της γερμανικής γλώσσας. Οι παρακάτω σκέψεις ίσως μπορέσουν να δώσουν κάποια λύση προς αυτήν την κατεύθυνση:

01. Θα έπρεπε να γίνουν σκέψεις για την ίδρυση φροντιστηριακών τμημάτων που θα συνοδεύουν ή θα συμπληρώνουν το κανονικό

Deutschland, Schweiz, Österreich), ca. 41% mit den Staatsbürgerschaften eines deutschsprachigen Landes und Griechenlands oder eines anderen Staates sowie 7% mit rein griechischer und/oder einer anderen Nationalität.

Die tatsächlich gelebten Sprachverhältnisse in den Familien zeigen aber einen noch differenzierteren Sachverhalt, welcher auch im Unterricht seine Auswirkungen hat: Nur knapp 27% der Kinder kommt aus Familien, in denen nur Deutsch gesprochen wird, ca. 66% der Schüler leben in deutsch – griechischsprachigen bzw. in deutsch – anderssprachigen Familien, der Rest von 7% entstammt Familien, in denen Deutsch überhaupt keine Umgangssprache ist.

Aufstellung der Staatsangehörigkeiten der Schüler/innen sowie der tatsächlichen Sprachverhältnisse in den Familien der Kindergarten – und Grundschulabteilung der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN

Kinder	Grunschule	Kindergarten	Gesamt
– nur mit der Staatsbürgerschaft eines deutsch – sprachigen Landes (BRD, Schweiz, Österreich)	73 SS / 49,7%	30 SS / 57,7%	103 SS / 51,8%
– mit einer "deutschsprachig" – griechischen bzw. "deutschsprachig" – anderen Nationalität	63 SS / 42,8%	19 SS / 36,5%	82 SS / 41,2%
– nur mit der griechischen und/oder einer anderen Staatsbürgerschaft	11 SS / 7,5%	3 SS / 5,8%	14 SS / 7,0%
	147 SS / 100,0%	52 SS / 100,0%	199 SS / 100,0%
Kinder			
– aus rein deutschsprachigen Familien	35 SS / 23,8%	18 SS / 34,6%	53 SS / 26,6%
– aus deutschgriechischsprachigen bzw. deutsch- anderssprachigen Familien	100 SS / 68,1%	31 S / 59,6%	131 SS / 65,8%
– aus rein griechischsprachigen oder anderssprachigen Familien	12 SS / 8,1%	3 SS / 5,8%	15 SS / 7,6%
	147 SS / 100,0%	52 SS / 100,0%	199 SS / 100,0%

Die Aufstellung zeigt deutlich die unterschiedlichen sprachlichen Voraussetzungen der Kinder auf, die Ausgangspunkt für die Unterrichtsarbeit sind. Wenn man berücksichtigt, daß in manchen Lerngruppen nur sehr wenige Kinder aus rein deutschsprachigen Familien kommen und der weitaus größte Teil binationalen Ehen entstammt, in denen vor allem Griechisch gesprochen wird, ist unschwer einzusehen, daß das sprachliche Niveau im Deutschunterricht, aber auch in fast allen anderen Fächern nicht mit dem innerdeutschen vergleichbar ist. Bei Schülern, die fast nur in den Vormittagsstunden der Schultage Deutsch sprechen und

ansonsten auf Griechisch miteinander kommunizieren, kann das Sprachvermögen im mündlichen und schriftlichen Bereich einfach nicht so weit entwickelt sein wie bei Kindern, die in einem rein deutschsprachigen Umfeld aufwachsen.

Die Lehrkräfte der Kindergarten – und Grundschulabteilung werden folglich jeden Tag erneut mit dem Problem unterschiedlicher bzw. mangelnder Sprachkenntnisse der Kinder konfrontiert, dem sie in ihrer Unterrichtsarbeit Rechnung tragen müssen. In einigen Fällen sind die Sprachdefizite bei Eintritt in den Kindergarten bereits so groß, daß sie im Elementar – und Primarbereich nicht ausgeglichen werden können; die sprachlichen Mängel ziehen sich also auch durch die weiteren Bildungsstufen (Sekundarstufe I und II).

Um aber die sprachlichen Voraussetzungen für eine möglichst erfolgreiche Schullaufbahn dieser Kinder zu schaffen, muß überlegt werden, wie die oftmals eingeschränkte oder zumindest fehlerhafte Beherrschung der deutschen Sprache frühzeitig behoben werden kann. Dabei können folgende Gedanken einen möglichen Weg weisen:

01. Es sollte an die Einrichtung unterrichtsbegleitender oder – ergänzender Förderkurse gedacht werden, in denen vor allem Aspekte des Fremdsprachenunterrichts zu berücksichtigen wären (Erweiterung des Wortschatzes, Einschleifung sprachlicher Strukturen, Absicherung eines grammatischen Grundwissens usw.).

02. Vor allem sollte aber auch an eine größere Verantwortung der Eltern appelliert werden, die deutsche Sprache verstärkt in ihrem Alltagsleben zu pflegen. Viele Familien gehen bei der Anmeldung ihrer Kinder von der Erwartungshaltung aus, daß diese im Kindergarten bzw. in der Grundschule "schon richtig Deutsch" lernen werden. Voraussetzung für die Aufnahme in die Kindergartenabteilung der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN ist aber, daß sie bereits "altersgemäß Deutsch sprechen und verstehen" müssen. Um in Zukunft das Sprachniveau der Lerngruppen zu heben, müßte diese Auflage stärker beachtet werden.

κό μάθημα, τα οποία θα λάμβαναν υπόψη τους τρόπους διδασκαλίας που εφαρμόζονται στο μάθημα μιας ξένης γλώσσας (Ανάπτυξη του λεξιλογίου, βελτίωση των γλωσσικών δομών, εξασφάλιση στοιχειωδών γραμματικών γνώσεων κ.λ.π.).

02. Κυρίως θα έπρεπε κανείς να κάνει έκκληση στους γονείς να αναλάβουν την ευθύνη, να χρησιμοποιούν πιο συχνά στην καθημερινή τους ζωή τη γερμανική γλώσσα. Πολλές οικογένειες, όταν δηλώνουν τα παιδιά τους στο σχολείο, έχουν την προσδοκία ότι στο νηπιαγωγείο ή στο Δημοτικό θα μάθουν «σίγουρα σωστά γερμανικά». Η προϋπόθεση όμως για την εισαγωγή των παιδιών στο νηπιαγωγείο της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ είναι, ότι πρέπει ήδη «να μιλούν και να καταλαβαίνουν τα γερμανικά σε βαθμό ανάλογο με την ηλικία τους». Στο μέλλον λοιπόν, για ν' αυξηθεί το γλωσσικό επίπεδο των μαθητών, θα έπρεπε να προσεχθούν αυστηρότερα αυτές οι οδηγίες.

Neugriechischunterricht in der Grundschule mit Frau Chatzimichalaki und Frau Dr. Langenfaß

Μάθημα νεοελληνικών στο Δημοτικό με την κ. Χατζημιχαλάκη και την κ. Dr. Langenfaß

Arbeit am Curriculum Neugriechisch M. Arvanitai – Hertlein, M. Voreopoulou, J. Douvitsas, M. Chatzimichalaki, Dr. F. Langenfaß
 Συνεργασία για το πρόγραμμα των νεοελληνικών κ. Αρβανιτάκη – Hertlein, M. Βορεοπούλου, J. Δουβίτσας, Μ. Χατζημιχαλάκη, Dr. F. Langenfaß.

**ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ
 ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ**
 Sewi Maria – Chatzimichalaki
 Jutta Douvitsas
 Franzeska Langenfaß – Vuduroglu

Επειδή το μάθημα των Ελληνικών στο γερμανικό τμήμα για αρκετό διάστημα δεν ικανοποιούσε ούτε τους διδάσκοντες, ούτε τους μαθητές, στις αρχές του 1989 η διεύθυνση της Γερμανικής Σχολής όρισε την ομάδα εργασίας "CURRICULUM ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ"* και της ανέθεσε να ξεκινήσει την προετοιμασία της διδασκαλίας των Ελληνικών στο δημοτικό σχολείο. Μέλη της ομάδας εργασίας ήταν δύο Ελληνίδες εκπαιδευτικοί με εμπειρία στη διδασκαλία των παιδιών του Δημοτικού Σχολείου της ΓΣΑ, καθώς και μία Γερμανίδα εκπαιδευτικός με συμβουλευτικό ρόλο κατά τη διδακτική και μεθοδολογική επεξεργασία της διδακτέας ύλης. Παλιότερα το μάθημα των Ελληνικών στο Δημοτικό γινόταν μόνο με παιδιά των οποίων οι γονείς το επιθυμούσαν, σε ομίλους ελεύθερης εργασίας, μετά το τέλος του κανονικού μαθήματος. Από το σχολική χρονιά 1987/88 και κατόπιν εντολής του Ελληνικού Υπουργείου Παιδείας, τα Ελληνικά διδάσκονται υποχρεωτικά και στο Δημοτικό της ΓΣΑ δύο ώρες την εβδομάδα. Για να καταρτίσει η ομάδα ένα πρόγραμμα διδασκαλίας και να καθορίσει τη διδακτική ύλη, έπρεπε πρώτα να ταξινομήσει τους μαθητές σύμφωνα με τις γνώσεις τους. Ένα σημαντικό πρόβλημα, για τη διδασκαλία των Ελληνικών στο γερμανικό τμήμα είναι ότι τα παιδιά δεν έχουν ομοιογενείς γνώσεις της ελληνικής γλώσσας. Γενικά διακρίνουμε τρεις ομάδες μαθητών:

1. Παιδιά από μεικτούς γάμους, δηλαδή με γονείς που μιλούν Γερμανικά και Ελληνικά. Τα παιδιά αυτά ξέρουν καλά ή αρκετά καλά Ελληνικά.
2. Παιδιά από γερμανόφωνες χώρες, τα οποία μένουν προσωρινά στην Ελλάδα. Τα περισσότερα δεν ξέρουν καθόλου Ελληνικά.
3. Παιδιά οικογενειών με άλλη υπηκοότητα, τα οποία έχουν προ-

NEUGRIECHISCHUNTERRICHT IN DER GRUNDSCHULE
 Sewi Maria – Chatzimichalaki
 Jutta Douvitsas
 Franzeska Langenfaß – Vuduroglu

Nachdem der Neugriechischunterricht in der deutschen Abteilung lange Zeit sowohl für die Lehrer als auch für die Schüler unbefriedigend verlaufen war, wurde von der Schulleitung zu Beginn des Jahres 1989 eine Arbeitsgruppe "Curriculum Neugriechisch" initiiert, die zunächst ein Curriculum für den Neugriechischunterricht in der Grundschule ausarbeiten sollte. Die Arbeitsgruppe bestand aus zwei griechischen Lehrerinnen, die bereits an unserer Schule Unterrichtserfahrung mit Grundschulkindern gesammelt haben, und einer deutschen Lehrkraft, die bei der didaktischen und methodischen Aufbereitung des Lernstoffes beriet.

Früher wurde der Griechischunterricht auf Wunsch der Eltern in freiwilligen Arbeitsgemeinschaften im Anschluß an die normale Unterrichtszeit erteilt, seit dem Schuljahr 1987/88 sind auf Anordnung des griechischen Erziehungsministeriums zwei wöchentliche Unterrichtsstunden auch für die Grundschule Pflicht. Um überhaupt einen Lehrplan entwickeln und das Vorgehen im Unterricht planen zu können, mußte zunächst eine Bestandsaufnahme über die vorhandene Zielgruppe vorgenommen werden. Ein erhebliches Problem für den Neugriechischunterricht besteht nämlich darin, daß die Zielgruppe nicht homogen ist, sondern im Prinzip aus drei verschiedenen Schülergruppen mit ganz unterschiedlichen Vorkenntnissen im Griechischen besteht:

1. Kinder aus Ehen von deutschsprachigen und griechischsprachigen Eltern teilen mit mehr oder weniger guten Griechischkenntnissen,
2. Kinder deutschsprachiger Staatsangehöriger mit vorübergehendem Aufenthalt in Griechenland meistens ohne Vorkenntnisse im Griechischen,

3. Kinder anderer Staatsangehöriger mit vorübergehendem oder langfristigem Aufenthalt in Griechenland mit und ohne Griechischkenntnisse.

Um möglichst homogene Lerngruppen zusammenstellen zu können, werden die Schüler der einzelnen Jahrgangsstufen zu Schuljahresbeginn entsprechend ihren Vorkenntnissen in folgende Gruppen eingeteilt, wobei die Übergänge fließend sind:

Anfänger: Schüler mit keinen bzw. nur geringen Kenntnissen im Griechischen.

Fortgeschrittene: Schüler mit relativ guter bis sehr guter Sprechfertigkeit im Griechischen ohne Schreib- und Lesefertigkeit im ersten Schuljahr sowie Schüler, die nach dem Übergang von einer griechischen Schule in eine höhere Klasse bereits über Lesefertigkeit und Schreibfertigkeit verfügen.

Für den Anfängerunterricht ist die Tatsache, daß ständig Schüler abgehen oder neu hinzukommen, eine erhebliche Belastung. Jeder Neuzugang bedeutet eine Erschwernis für die Weiterführung der bisherigen Unterrichtsarbeit, da diese Schüler erst einmal alphabetisiert werden und Grundkenntnisse im Griechischen erwerben müssen, damit sie dem Unterricht überhaupt folgen können.

Bei der Gruppe der Fortgeschrittenen entspricht das, was in zwei wöchentlichen Unterrichtsstunden geleistet werden kann, nicht immer dem Anspruch griechischer Eltern an die Effektivität des Unterrichts. Hier wird häufig erwartet, daß annähernd das Pensum der griechischen Grundschule mit 9 wöchentlichen Griechischstunden vermittelt wird.

Folgende Groblernziele wurden für die beiden Lernergruppen definiert:

Anfänger

Befähigung zur Kommunikation in alltäglichen, kindgemäßen Situationen durch Vermittlung

- einfacher Strukturen,
- eines altersgemäßen Wortschatzes,
- von Lesen und Schreiben,
- einfacher Regeln der Grammatik und der Orthografie,
- von Liedern und Gedichten.

Fortgeschrittene

Ausbau und Systematisierung der Sprachkenntnisse durch

- das freie Sprechen fördernde, altersgemäße Themenstellungen,
- Festigung von Grammatik- und Orthografiekenntnissen,
- ersten Umgang mit Texten,
- Gedichte, Lieder.

Für Neugriechisch als Fremdsprache gibt es nur wenige, oft methodisch sehr formal organisierte Lehrwerke, und die vorhandenen sind fast ausschließlich für erwachsene Lerner konzipiert.

Es standen der Arbeitsgruppe für die Planung also kaum Materialien zur Verfügung, die sich an kindlichen Bedürfnissen orientieren und altersgemäße Themen zum Inhalt haben.

Damit stand auch die Aufgabenstellung für die Arbeitsgruppe fest: Es reichte nicht aus, allein einen Lehrplan zu konzipieren, da es keine Lehrwerke gab, auf die verwiesen werden konnte. Vielmehr

σωρινή ή μακρόχρονη παραμονή στην Ελλάδα. Από τα παιδιά αυτά μερικά ξέρουν, άλλα δεν ξέρουν Ελληνικά.

Για να δημιουργηθούν όσο γίνεται πιο ομοιογενείς ομάδες χωρίζουμε τους μαθητές κάθε τάξης στην αρχή της σχολικής χρονιάς στα ακόλουθα τμήματα, των οποίων βέβαια τα όρια είναι ρευστά:

Αρχάριοι:

Μαθητές με καθόλου ή ελάχιστες γνώσεις Ελληνικών, οι οποίοι, όταν αρχίζουν Ελληνικά στην πρώτη τάξη δεν ξέρουν ούτε να διαβάζουν, ούτε να γράφουν.

Προχωρημένοι:

Μαθητές που στην Α' τάξη μιλούν σχετικά καλά ή πολύ καλά Ελληνικά, δεν ξέρουν όμως ούτε να διαβάζουν, ούτε να γράφουν. Τέλος, μαθητές που έρχονται από το ελληνικό δημοτικό σε μεγαλύτερες τάξεις και ξέρουν ήδη να διαβάζουν και να γράφουν.

Το μάθημα με τους αρχάριους επιβαρύνεται ιδιαίτερα από το γεγονός ότι συνεχώς έρχονται και φεύγουν καινούριοι μαθητές. Κάθε είσοδος νέου μαθητή δυσχεραίνει την ομαλή πορεία των μαθημάτων, αφού ο νέος μαθητής πρέπει πρώτα να μάθει το ελληνικό αλφάβητο και να αποκτήσει ορισμένες στοιχειώδεις γνώσεις για να μπορεί να παρακολουθήσει το μάθημα.

Εξάλλου στο τμήμα των προχωρημένων δεν ανταποκρίνεται πάντα αυτό που τα παιδιά μαθαίνουν σε δύο ώρες την εβδομάδα, στις απαιτήσεις που έχουν οι Έλληνες γονείς. Συχνά δηλαδή περιμένουν να μάθουν τα παιδιά ό,τι και στο ελληνικό δημοτικό, όπου όμως τα Ελληνικά διδάσκονται 9 ώρες την εβδομάδα.

Οι στόχοι σε κάθε ομάδα καθορίστηκαν ως εξής:

Αρχάριοι:

Ικανότητα επικοινωνίας του παιδιού σε καταστάσεις που καθημερινά αντιμετωπίζει, με την εκμάθηση:

- απλών δομών
- ενός λεξιλογίου κατάλληλου για παιδιά
- ανάγνωσης και γραφής
- απλών κανόνων της Γραμματικής και Ορθογραφίας
- τραγουδιών και ποιημάτων

Προχωρημένοι:

Διεύρυνση και συστηματοποίηση των γλωσσικών γνώσεων τους με

- ελεύθερη ομιλία πάνω σε θέματα κατάλληλα για παιδιά
- εδραίωση γνώσεων Γραμματικής και Ορθογραφίας
- πρώτη επαφή με κείμενα, ποιήματα, τραγούδια

Για τα Ελληνικά ως ξένη γλώσσα υπάρχουν λίγα μόνο διδακτικά βιβλία, τα περισσότερα με τυποποιημένη μεθοδολογία και εξάλλου όλα σχεδόν απευθύνονται σε ενήλικους μαθητές. Έτσι η ομάδα εργασίας δεν είχε σχεδόν καθόλου υλικό που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των παιδιών και με θέματα κατάλληλα για την ηλικία τους.

Ήταν φανερό λοιπόν τί έπρεπε να κάνει: δεν αρκούσε απλώς να προγραμματίσει μια σειρά μαθημάτων, αφού δεν μπορούσε να παραπέμψει σε κανένα βιβλίο. Η ομάδα η ίδια έπρεπε να καταρτίσει τη διδακτική ύλη και μάλιστα προσαρμοσμένη στις ανάγκες των μαθητών της ΓΣΑ.

Σε συνεννόηση με τους Γερμανούς συναδέλφους του Δημοτικού αποφασίσαμε να αρχίζει στη Β' τάξη η διδασκαλία γραφής και ανάγνωσης, για να αποφευχθεί η διπλή επιβάρυνση των μαθητών σ' αυτόν τον τομέα.

Στην Α' τάξη του Δημοτικού οι αρχάριοι, αρχίζουν τα Ελληνικά μαθαίνοντας τις πρώτες δομές της γλώσσας με ζωγραφική, χειροτεχνία και τραγούδια, πάντα γύρω από θέματα κατάλληλα για παιδιά.

Στη διδασκαλία των προχωρημένων της Α' τάξης πρωτεύουσα θέση έχει η συστηματική και κατά θέματα διεύρυνση του λεξιλογίου που επίσης ανταποκρίνεται σε καταστάσεις γνωστές στα παιδιά. Για τη διδασκαλία μετά την Α' τάξη η ομάδα εργασίας προετοίμασε και για τα δύο τμήματα – αρχάριους και προχωρημένους – μια μέθοδο γραφής και ανάγνωσης.

Η σειρά αυτή των μαθημάτων αντιμετωπίζει το μάθημα των Ελληνικών για τους αρχάριους ως μάθημα ξένης γλώσσας και συνδυάζει τη διδασκαλία ανάγνωσης και γραφής μαζί με την πρώτη εκμάθηση της γλώσσας. Είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί και από τους προχωρημένους, αφού ο δάσκαλος μπορεί να προχωρήσει πέρα από τα προσφερόμενα κείμενα όσο θέλει, και στη γλώσσα και στο περιεχόμενο.

Ολόκληρη η μέθοδος δοκιμάστηκε το 1990/91, συμπληρώθηκε μετά από παρατηρήσεις που έγιναν κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας της και εκδόθηκε στις αρχές της σχολικής χρονιάς 1991/92 από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΓΣΑ. Οι εμπειρίες από αυτήν τη μέθοδο μπορούν γενικά να χαρακτηριστούν θετικές.

Δειγματολογικά παραθέτουμε χαρακτηριστικές απαντήσεις μαθητών του Δημοτικού που ρωτήθηκαν για το μάθημα των Ελληνικών:

- Πήγα κάποτε σε μια παιδική χαρά στην Ελλάδα και δεν μπορούσα να μιλήσω με τα παιδιά.
- Όταν αργότερα πάω στη Γερμανία θα μπορώ να μιλήσω με έναν Έλληνα.
- Το μάθημα των Ελληνικών οπωσδήποτε με ευχαριστεί.
- Βρίσκω πολύ ωραίο που παίζουμε θέατρο.
- Βρίσκω το μάθημα έτσι κι έτσι.
- Μου αρέσουν τα «συννεφάκια» με τα λόγια.
- Βρίσκω θαυμάσια τα τραγούδια.
- Μερικές φορές το μάθημα γίνεται βαρετό.
- Μας αρέσει το βιβλίο των Ελληνικών.
- Τη Δευτέρα δεν μου αρέσει το μάθημα των Ελληνικών, γιατί γίνεται την έκτη ώρα.
- Εμένα μου αρέσουν τα γράμματα του Αλφάβητου Γ, γ και Η, η.

Στα τμήματα των προχωρημένων μετά τη μέθοδο ανάγνωσης και γραφής διδάσκονται ενότητες από ελληνικά βιβλία του Δημοτικού, οι οποίες ανταποκρίνονται στο επίπεδο γνώσεων των μαθητών.

Από τη μέση της Γ' τάξης μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ένα μεγάλο Ανθολόγιο που προετοίμασε επίσης η ομάδα εργασίας με κείμενα, ποιήματα και τραγούδια συνοδευόμενα από ασκήσεις για τον έλεγχο της κατανόησης. Εκδόθηκε και αυτό στις αρχές της σχολικής χρονιάς 1991/92 από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΓΣΑ. Στο τμήμα των αρχαρίων, όταν τελειώσει η μέθοδος ανάγνωσης και γραφής, διδάσκεται μια άλλη μέθοδος εκμάθησης των Ελληνικών, έργο επίσης της ομάδας εργασίας. Η μέθοδος αυτή στηρίζεται στις γνώσεις των μαθητών από τη μέθοδο ανάγνωσης και γραφής και συστηματοποιεί την εκμάθηση της γλώσσας. Μερικές ενότητες από αυτήν τη μέθοδο δοκιμάστηκαν για πρώτη φορά το 1990/91 και συμπληρώθηκαν μετά από παρατηρήσεις που έγιναν κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας τους. Θετικές μπορούν

mußten von der Arbeitsgruppe Unterrichtsmaterialien für die spezifische Situation an der Deutschen Schule entwickelt werden. In Absprache mit den deutschen Kollegen der Grundschule wurde die Vermittlung der Schreib – und Lesefertigkeit im Griechischen in beiden Lerngruppen bis zu Beginn des zweiten Schuljahres zurückgestellt, um in diesem Bereich für die Schüler eine Doppelbelastung zu vermeiden. Im ersten Schuljahr werden statt dessen über Spiele, Malen, Basteln und Lieder mit den Anfängern erste Strukturen zu kindgemäßen Themenbereichen erarbeitet, während bei den Fortgeschrittenen systematische, themenorientierte Wortschatzerweiterung im Vordergrund steht, die in altersgemäße Situationen eingebunden wird.

Von der Arbeitsgruppe wurde für die Schüler beider Lerngruppen bisher ein Lese – und Schreiblehrgang erarbeitet, der den spezifischen Bedürfnissen dieser Lerngruppen gerecht wird und im zweiten Schuljahr eingesetzt wird. Der Lehrgang berücksichtigt in seiner Progression den fremdsprachlichen Ansatz für die Anfängergruppe und verbindet die Vermittlung von Lese – und Schreibfertigkeit mit erstem Spracherwerb. Er ist aber auch bei den Fortgeschrittenen einsetzbar, da der Lehrer im Unterricht sprachlich und inhaltlich nach eigenem Ermessen über das Textangebot hinausgehen kann.

Der Lehrgang wurde im Schuljahr 1990/91 im ersten Durchgang erprobt, durch Ergebnisse aus der Unterrichtspraxis ergänzt und Anfang des Schuljahres 1991/92 vom Schulvorstand in Buchform herausgegeben. Die Erfahrungen mit dem Lehrgang sind als positiv zu bewerten.

Hier einige Beispiele für Schülerantworten auf die Frage: *“Was fällt dir ein, wenn du an den Neugriechischunterricht denkst?”*

- Ich bin mal in Griechenland auf dem Spielplatz gewesen und konnte nicht mit den Kindern reden.
- Wenn ich später in Deutschland bin, kann ich mit einem Griechen reden.
- Der Neugriechischunterricht macht auf jeden Fall Spaß.
- Ich finde das toll, daß wir Theater spielen.
- Der Unterricht gefällt mir mittel.
- Ich mag die Sprechblasen.
- Die Lieder finde ich super, toll.
- Manchmal ist der Unterricht auch langweilig.
- Wir mögen das Griechischbuch.
- Am Montag finde ich Neugriechisch blöd, weil wir in der 6. Stunde Griechisch haben.

– Mir gefallen die Buchstaben Γ, γ und Η, η.
In den Fortgeschrittenengruppen wird nach Abschluß des Lese – und Schreiblehrganges mit Teilen aus griechischen Schulbüchern, die dem Niveau der Schüler entsprechen, weitergearbeitet. Ab Mitte des 3. Schuljahres können dann zusätzlich Lesetexte, Gedichte und Lieder mit Anschlußaufgaben zum Leseverstehen aus einem von der Arbeitsgruppe ausgearbeiteten, umfangreichen Kompendium eingesetzt werden, das vom Schulvorstand im Schuljahr 1991/92 ebenfalls in Buchform herausgegeben wurde. In der Anfängergruppe wird nach Abschluß des Lese – und Schreiblehrganges die Spracharbeit mit einem von der Arbeitsgruppe konzipierten Sprachkurs in Neugriechisch als Fremd-

sprache fortgesetzt. Der Sprachkurs baut auf den Vorkenntnissen aus dem Lese – und Schreiblehrgang auf und systematisiert den Spracherwerb. Teile dieses Lehrgangs wurden bereits im Verlauf des Schuljahres 1990/91 im ersten Durchlauf erprobt und unter Berücksichtigung der Erfahrungen aus der Unterrichtspraxis überarbeitet und weiterentwickelt. Auch hier sind die Erfahrungen aus dem Unterricht sehr positiv.

Im Auftrag der Schulleitung arbeitet die Gruppe seit Anfang des Schuljahres 1991/92 in veränderter Zusammensetzung weiter, um einen Lehrplan für die Beobachtungsstufe zu entwickeln.

Im Rahmen dieser Aufgabe wird an dem Sprachkurs für Neugriechisch als Fremdsprache weitergearbeitet, und es sollen neue Materialien für den Unterricht mit Fortgeschrittenen konzipiert werden.

UNTERRICHT IN DER BEOBACHTUNGSSTUFE

Jutta Douvitsas

Wie überall vollziehen sich auch an der Deutschen Schule Athen für die Grundschüler mit dem Übergang in die Beobachtungsstufe eine Reihe von einschneidenden Veränderungen. Schon der Umzug in das andere, sehr viel größere Schulgebäude, das so gar keinen familiären Charakter mehr hat, bringt eine erhebliche Verunsicherung und ein Gefühl der Anonymität mit sich. Die Schüler der 5. Klasse, die in der Grundschule bereits "die Großen" waren, sind von einem Tag auf den anderen wieder "die Kleinen" und sich sehr bewußt, daß dies auch für einige Zeit so bleiben wird.

Mit dem Fachunterricht, der im 5. Schuljahr einsetzt, verändern sich auch die Unterrichtsformen erheblich. In der Grundschule konnte der Klassenlehrer, der fast den gesamten Unterricht erteilte, auch fächerübergreifend arbeiten, z.B. sachkundliche Inhalte mit muttersprachlichen Lernzielen verknüpfen, und dadurch die strenge Trennung der verschiedenen Wissensbereiche aufbrechen. In der Beobachtungsstufe nun wird nahezu jedes Fach von einem anderen Fachlehrer unterrichtet. Die Schüler müssen sich im 45 – Minuten – Turnus auf verschiedene Lehrer mit unterschiedlichem Unterrichtsstil einstellen und versuchen, Zugang zum Unterrichtsstoff zu finden.

Schon die verschiedenen Lehrpersonen, mit denen die Schüler jetzt täglich zu tun haben, dokumentieren eine rigide Trennung der verschiedenen Wissensbereiche.

Vor dem Hintergrund der problematischen Situation im Bereich des muttersprachlichen Unterrichts, auf die in dem Bericht über die Grundschule hingewiesen und die eindrucksvoll mit Zahlen belegt wird, ist diese Isolation des Deutschunterrichts innerhalb des Fächerkanons besonders fragwürdig. Die im Grundschulbericht angedeuteten Probleme bezüglich der Sprachkompetenz der Schüler werden in der Beobachtungsstufe

να χαρακτηριστούν οι εμπειρίες και από αυτήν τη μέθοδο.

Κατόπιν εντολής της διεύθυνσης της Σχολής η ομάδα εργασίας, με διαφορετική σύνθεση, άρχισε από την αρχή της σχολικής χρονιάς 1991/92 να προετοιμάζει τη διδασκαλία των Ελληνικών για την 5η και 6η τάξη του γερμανικού Γυμνασίου.

Στα πλαίσια αυτών των εργασιών συνεχίζει τη μέθοδο για μαθητές, οι οποίοι μαθαίνουν τα Ελληνικά ως ξένη γλώσσα και παράλληλα προετοιμάζει υλικό για τη διδασκαλία των προχωρημένων μαθητών.

ΜΑΘΗΜΑ ΣΤΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗΣ (ΠΕΜΠΤΗ ΚΑΙ ΕΚΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ)

Jutta Douvitsas

Όπως παντού έτσι και στη Γερμανική Σχολή Αθηνών επιτελείται για τους μαθητές του Δημοτικού μια σειρά ριζικών αλλαγών με τη μετάβασή τους στη βαθμίδα παρατήρησης (Πέμπτη και Έκτη Δημοτικού). Ήδη η μεταφορά στο άλλο, πολύ μεγαλύτερο κτίριο που δεν έχει πια καθόλου «οικογενειακό» χαρακτήρα προκαλεί μια αξιοπρόσεκτη ανασφάλεια και ένα αίσθημα ανωνυμίας. Οι μαθητές της Πέμπτης που στο τετρατάξιο Δημοτικό ήταν κιάλας «οι Μεγάλοι» γίνονται από τη μια μέρα στην άλλη ξανά οι «Μικροί» και συνειδητοποιούν πως θα παραμείνουν έτσι για κάμποσο καιρό.

Με τη διδασκαλία πολλών μαθημάτων που αρχίζει στην Πέμπτη Δημοτικού αλλάζουν σημαντικά και οι τρόποι διδασκαλίας. Στο τετρατάξιο Δημοτικό ο δάσκαλος της τάξης που δίδασκε σχεδόν όλα τα μαθήματα, μπορούσε να δουλέψει και περνώντας από το ένα μάθημα στο άλλο, π.χ. να συνδέσει το εξειδικευμένο περιεχόμενο με στόχους που αποσκοπούσαν στην καλύτερη εμπέδωση της μητρικής γλώσσας. Μ' αυτόν τον τρόπο έσπαζε τον αυστηρό διαχωρισμό ανάμεσα στους διάφορους τομείς των γνώσεων.

Στην Πέμπτη και Έκτη Δημοτικού διδάσκεται σχεδόν κάθε μάθημα και από διαφορετικό δάσκαλο. Οι μαθητές πρέπει να προσαρμοσθούν σ' ένα ρυθμό 45 λεπτών με διάφορους δασκάλους που έχει ο καθένας τους το δικό του τρόπο διδασκαλίας και να βρουν πρόσβαση στη διδακτική ύλη. Ήδη τα διαφορετικά άτομα που διδάσκουν και που μ' αυτά έχουν τώρα πια να κάνουν οι μαθητές σε καθημερινή βάση, τεκμηριώνουν έναν αυστηρό διαχωρισμό των διαφόρων τομέων γνώσης.

Μπροστά σ' αυτήν τη δύσκολη κατάσταση στον τομέα της διδασκαλίας της μητρικής γλώσσας, στην οποία αναφέρεται το άρθρο για το τετρατάξιο Δημοτικό και που αποδεικνύεται εντυπωσιακά με αριθμούς, παρουσιάζεται ιδιαίτερα αμφισβητήσιμος ο διαχωρισμός του μαθήματος των Γερμανικών στα πλαίσια του αναλυτι-

κού προγράμματος. Τα αναφερόμενα προβλήματα στο άρθρο για το τετρατάξιο Δημοτικό και που έχουν σχέση με τη γλωσσική ικανότητα των μαθητών γίνονται ιδιαίτερα αντιληπτά μόλις τα παιδιά μπου στην Πέμπτη Δημοτικού. Μέσα στις τάξεις βρίσκεται ένα ευρύ φάσμα ικανοτήτων που εκτείνεται από μαθητές που μόνο δύσκολα μπορούν να σχηματίσουν μια πρόταση μέχρι μαθητές με επίπεδο γλωσσικής ικανότητας ανάλογο με την ηλικία τους. Μόνο σε λίγους δίγλωσσους μαθητές παρατηρούνται τα θετικά γνωρίσματα της φυσικής διγλωσσίας και μάλιστα:

- αναπτυγμένη πνευματική ικανότητα,
- ακριβέστερος σχηματισμός των εννοιών,
- ικανότητα συγκριτικής σκέψης.

Μάλλον υπερισχύουν τα γνωρίσματα της ατελούς «ημιγλωσσίας», δηλ. διαπιστώνονται:

- φτωχό λεξιλόγιο,
- περιορισμός των υφολογικών εννοιών,
- δυσκολία στη χρήση των εννοιών,
- υποβαθμισμένο επίπεδο ως προς την κατοχή του γραπτού λόγου.

Μ' αυτές τις διαπιστώσεις γίνεται κατανοητό ότι οι γλωσσικές ανασφάλειες αυτών των μαθητών δεν έχουν επίδραση μόνο στο μάθημα των Γερμανικών αλλά περιορίζουν τις διανοητικές τους ικανότητες και σε άλλους τομείς μαθημάτων. Έτσι μπορεί κάθε καθηγητής των Μαθηματικών να διαβεβαιώσει ότι η κατανόηση του κειμένου των προβλημάτων δημιουργεί σημαντικές δυσκολίες σ' αυτήν την ομάδα των μαθητών.

Με την υπάρχουσα αυτή κατάσταση εμφανίζεται στο δάσκαλο των Γερμανικών για την Πέμπτη και Έκτη Δημοτικού το δύσκολο έργο να προσαρμόσει κατά τέτοιο τρόπο το μάθημά του ώστε να μεταδώσει την ύλη που προβλέπεται από το πρόγραμμα, λαμβάνοντας συγχρόνως υπόψη τις γλωσσικές δυσκολίες των μαθητών. Οι ελλείψεις που υπάρχουν από το σπίτι και που φαίνονται ήδη από τα πρώτα χρόνια του Δημοτικού δεν μπορούν βέβαια να ξεπεραστούν μέσα σε 45 λεπτά μάθημα την ημέρα. Γι' αυτό το λόγο θα έπρεπε να γίνεται από την πλευρά του σχολείου ήδη από το Νηπιαγωγείο ή στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού μια εκτενής πληροφόρηση για τις ιδιαίτερες δυσκολίες της διγλωσσίας στην ομάδα γονέων που τους αφορά.

Στην καθημερινή πράξη υπάρχουν για τα δίγλωσσα παιδιά μόνο περιορισμένα γλωσσικά πρότυπα για τα Γερμανικά που θα μπορούσαν να επιδράσουν διορθωτικά δεδομένου ότι το όλο περιβάλλον που βιώνεται κάθε μέρα είναι ελληνόγλωσσο. Έτσι εντυπώνονται συχνά λάθη, τα οποία κάτω από κανονικές συνθήκες θα επιστημαίνονταν στο παιδί από το περιβάλλον του. Εξαιτίας της γλωσσικής και πολιτιστικής απομόνωσης το περιβάλλον των παιδιών και οι εμπειρίες τους διαφέρουν σημαντικά από τα αντίστοιχα των συνομηλίκων τους που ζουν σε γερμανόγλωσσο περιβάλλον. Βιβλία Γερμανικών που χρησιμοποιούνται στη Γερμανία στα κανονικά Δημοτικά, μπορούν γι' αυτό το λόγο να χρησιμοποιηθούν μόνο με επιφύλαξη στο μάθημα των Γερμανικών. Τα σημαντικά προβλήματα στη χρήση αυτών των διδακτικών βιβλίων που συγγράφονται σχεδόν αποκλειστικά από την πλευρά της μητρικής γλώσσας γίνονται αντιληπτά κυρίως:

- στο λεξιλόγιο που συχνά βρίσκεται πάνω από το γλωσσικό επίπεδο της τάξης,
- στο γλωσσικό τμήμα που πολλές φορές παρουσιάζει προβλη-

erst richtig deutlich. In den Klassen findet sich ein breites Leistungsspektrum, das reicht von Schülern, die nur mit Mühe einen Satz formulieren können, bis zu Schülern mit einem altersgemäßen Sprachstand. Nur bei wenigen der bilingualen Schüler finden sich die positiven Merkmale der natürlichen Zweisprachigkeit, nämlich:

- erweiterte intellektuelle Kapazität,
- exaktere Begriffsbildung,
- Fähigkeit zum vergleichenden Denken.

Überwiegend sind eher die Merkmale von Halbsprachigkeit, also:

- Verarmung im Wortschatzbereich,
- Begrenztheit der stilistischen Variationsbreite,
- Schwierigkeiten im Umgehen mit Begriffen,
- zurückgebliebenes Niveau im Schriftsprachenerwerb festzustellen.

An diesen Ausführungen ist abzulesen, daß die sprachlichen Unsicherheiten dieser Schüler nicht allein Auswirkungen auf den Deutschunterricht haben, sondern ihre intellektuellen Möglichkeiten auch in anderen Fachbereichen einschränken. So wird z.B. jeder Mathematiklehrer bestätigen können, daß dieser Schülergruppe das Verstehen von Textaufgaben erhebliche Schwierigkeiten bereitet.

Aus der hier umrissenen Situation ergibt sich für den Deutschlehrer in der Beobachtungsstufe die schwierige Aufgabe, seinen Unterricht so anzulegen, daß einmal die im Lehrplan vorgeschriebenen Inhalte vermittelt, gleichzeitig aber auch die sprachlichen Defizite der Schüler berücksichtigt werden. Die häuslichen Versäumnisse, auf die bereits im Grundschulbericht eingegangen wird, können allerdings in 45 Minuten pro Tag nicht kompensiert werden. Daher müßte von seiten der Schule schon im Kindergarten bzw. in der Grundschule eine umfassende Information der betroffenen Elterngruppe über die besondere Problematik der Zweisprachigkeit erfolgen.

Den bilingualen Kindern stehen im Alltag nur begrenzt Sprachvorbilder im Deutschen zur Verfügung, die korrigierend einwirken können, da die gesamte Umwelt, die täglich erfahren wird, griechischsprachig ist. Dadurch schleifen sich oft Fehler ein, auf die das Kind unter normalen Umständen von seiner Umwelt aufmerksam gemacht worden wäre. Durch die sprachliche und kulturelle Isolation weichen die Umwelt der Kinder und ihre Erfahrungen entscheidend von denen gleichaltriger Kinder im deutschsprachigen Raum ab. Deutschbücher, die in Deutschland an Normalschulen verwendet werden, können daher nur unter Vorbehalten im Deutschunterricht benutzt werden. Die wesentlichen Probleme beim Einsatz dieser Lehrbücher, die fast ausschließlich aus muttersprachlicher Sicht konzipiert wurden, sind vor allem zu sehen in:

- dem oft über dem sprachlichen Niveau der Lerngruppe angesiedelten Wortschatz,
- den häufig nicht auf die Erfahrungen aus der griechischen Umwelt zu beziehenden Problemstellungen im Sprachteil,
- fehlender systematischer Analyse von grammatischen Phänomenen und Sprachstrukturen und dem Mangel an entspre-

- chenden Übungen,
 – dem relativ kurzen und oft recht unsystematischen Übungsteil zur Orthografie.

Für den Deutschlehrer bedeutet dies, daß er nicht isoliert mit einem Unterrichtswerk arbeiten kann, da Inhalte, Schwerpunkte, Progression und Systematik von Werk zu Werk variieren. In der Praxis hat sich daher erwiesen, daß mit der Ausarbeitung von Unterrichtseinheiten, die immer auch Wortschatzarbeit und Sprachlehre mit in die Thematik einbinden, am besten die spezifischen Bedürfnisse der Schüler berücksichtigt werden können.

Angesichts der besonderen Situation der Deutschen Schule Athen wäre es langfristig wünschenswert, wenn für den Deutschunterricht in der Beobachtungsstufe insgesamt wöchentlich ein größeres Stundenkontingent zur Verfügung stünde, damit die Schüler am Ende des 6. Schuljahres bessere Voraussetzungen für die Anforderungen des Gymnasiums / der Realschule mitbringen. Sicherlich wäre es dann in diesem erweiterten Rahmen sinnvoll, sich nicht nur auf die Vermittlung von allein auf die Lernziele des Deutschunterrichts bezogenen Fertigkeiten zu beschränken, sondern diesen Deutschunterricht eher "ganzheitlich" anzulegen und auch fachsprachliche Aspekte miteinzubeziehen, damit die sprachlichen Defizite der Schüler in anderen Unterrichtsbereichen ebenfalls Berücksichtigung finden.

ματισμούς που δεν αναφέρονται σε εμπειρίες από το ελληνικό περιβάλλον,

- στην ελλειπή συστηματική ανάλυση γραμματικών φαινομένων και γλωσσικών δομών και στην έλλειψη αντίστοιχων ασκήσεων,
- στο σχετικά σύντομο και συχνά όχι πολύ συστηματοποιημένο τμήμα ορθογραφίας.

Για τον καθηγητή των Γερμανικών αυτό σημαίνει ότι δεν μπορεί να δουλέψει αποκλειστικά μ' ένα διδακτικό βιβλίο δεδομένου ότι το περιεχόμενο, το κέντρο βάρους, η πρόοδος και το σύστημα ποικίλλουν από έργο σε έργο. Στην πράξη έχει αποδειχθεί ότι οι ιδιάιτερες δυσκολίες των μαθητών μπορούν να αντιμετωπισθούν με διδακτικές ενότητες που περιέχουν πάντοτε μέσα στη θεματολογία τους και ασκήσεις λεξιλογίου και διδασκαλία γλώσσας.

Όσον αφορά την ιδιαίτερη κατάσταση στη Γερμανική Σχολή Αθηνών θα ήταν επιθυμητό μακροπρόθεσμα να υπάρξουν για το μάθημα των Γερμανικών συνολικά περισσότερες ώρες την εβδομάδα στην Πέμπτη και Έκτη Δημοτικού ώστε οι μαθητές να είναι στο τέλος του έτους σχολικό χρόνο καλύτερα προετοιμασμένοι για τις απαιτήσεις του Γυμνασίου. Σίγουρα σ' αυτό το διευρυμένο πλαίσιο θα ήταν λογικό η ίδια η διδασκαλία να μην περιορίζεται μόνο στους στόχους του μαθήματος των Γερμανικών – που αφορούν μόνο τη γλωσσική ικανότητα – αλλά να εφαρμοσθεί το μάθημα αυτό των Γερμανικών πιο ολοκληρωμένα και να συμπεριλάβει στοιχεία εξειδικευμένης γλώσσας, ώστε να αντιμετωπισθούν οι γλωσσικές δυσκολίες των μαθητών και σε άλλους τομείς μαθημάτων.

Frühlingskonzert in der Aula

Ανοιξιάτικο κοντσέρτο στην Aula

Fasching in der Grundschule

Καρναβάλι στο Δημοτικό

Herr A. Paul beim Unterricht in einer 10. Klasse

Ο κ. Α. Paul διδάσκοντας σε μια 10η τάξη

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΩΝ ΣΤΟ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

A. Paul

Ανώτερος Σύμβουλος Σπουδών
για τους καθηγητές των Γερμανικών

Όποιος διάβασε προσεκτικά το ειδικό κείμενο για το Δημοτικό της Γερμανικής Σχολής Αθηνών, δε θα πρέπει να παραξενεύεται για το ότι αυτά τα προβλήματα συνεχίζουν να υπάρχουν και στη βαθμίδα προσανατολισμού (5η και 6η τάξη) και διακρίνονται ακόμα έντονα τόσο στη Μέση Βαθμίδα στο Γυμνάσιο και στο πρακτικό τμήμα (τάξεις 7-10) όσο και στην Αναδιοργανωμένη Ανώτερη Γυμνασιακή Βαθμίδα (βαθμίδες 11-13) όπως και στην Ανώτερη Ειδική Σχολή Επαγγελματικής Κατάρτισης (τάξεις 11 και 12).

Ενδεικτικά θα ήθελα μ' αυτή την ευκαιρία να επεκταθώ σε τρεις διαφορετικές ομάδες διδασκομένων:

- στην τάξη 10 του Γυμνασίου,
- στη βαθμίδα 12 του Γυμνασίου του γερμανικού τμήματος και
- στην τάξη 12 των τελειοφοίτων της Ανώτερης Ειδικής Σχολής Επαγγελματικής Κατάρτισης, η οποία περατώνεται με το σχολικό μέρος Απολυτηρίου Εξειδίκευσης.

Η τάξη 10 του γερμανικού γυμνασιακού τμήματος αποτελείται από 29 μαθήτριες και μαθητές, απ' τους οποίους μόνο οι επτά προέρχονται από καθαρά γερμανόφωνη οικογένεια, όμως επτά είναι και οι μαθητές που προέρχονται από οικογένεια όπου η μητέρα και ο πατέρας είναι Έλληνες. Οι υπόλοιποι 14 προέρχονται από ελληνογερμανική οικογένεια, όπου ως επί το πλείστον ο πατέρας είναι Έλληνας και η μητέρα Γερμανίδα.

Σ' αυτήν την πράγματι ετερογενή σύνθεση προστίθεται ακόμα και ένα περαιτέρω πρόβλημα. Από τότε που άρχισα να διδάσκω στην

DER DEUTSCHUNTERRICHT IN DER DEUTSCHEN ABTEILUNG Adolf Paul für die Fachgruppe Deutsch

Wer den problemorientierten Bericht über die Grundschule der Deutschen Schule Athen aufmerksam gelesen hat, wird nicht überrascht sein, daß diese Probleme auch in die Beobachtungstufe (5. und 6. Klasse) "hineinwachsen" und sich sowohl in der Mittelstufe in Gymnasium und Realschule (Klasse 7 – 10) als auch in der Neugestalteten Gymnasialen Oberstufe (NGO, Stufe 11 – 13) bzw. der Höheren Berufsfachschule (Klassen 11 und 12) noch deutlich bemerkbar machen.

Exemplarisch möchte ich in diesem Zusammenhang auf drei unterschiedliche Lerngruppen eingehen:

- auf die Klasse 10 des Gymnasiums,
- die Kursstufe 12 der deutschen Gymnasialabteilung und
- auf die Abschlußklasse 12 der Höheren Berufsfachschule, die mit dem schulischen Teil des Fachabiturs abschließt.

Die Klasse 10 der deutschen Gymnasialabteilung setzt sich aus 28 Schülerinnen und Schülern zusammen. davon haben nur sieben Schüler ein rein deutschsprachiges Elternhaus, aber auch sieben Schüler ein Elternhaus, in dem Mutter und Vater Griechen sind. Die übrigen 14 Schüler haben ein griechisch/deutsches Elternhaus, wobei zumeist der Vater Grieche und die Mutter Deutsche ist. Zu dieser wirklich heterogenen Zusammensetzung kommt ein weiteres Problem hinzu. Seit ich die Klasse unterrichte (seit Beginn der Klasse 9), haben sechs Schüler die Klasse verlassen, und

sieben neue Schüler sind hinzugekommen, so daß nicht von einer stabilen, sondern fluktuierenden Lerngruppe gesprochen werden muß, zumal diese Wechsel sich oft mitten im Schuljahr vollziehen.

Für den Unterricht im muttersprachlichen Fach Deutsch erwachsen aus den beiden oben aufgezeigten Problemkreisen eine Fülle von Schwierigkeiten:

1. Die Alltags- und Familiensprache der meisten Kinder ist Griechisch; die Pausengespräche, selbst die Gespräche direkt nach dem Klingeln werden zumeist nicht auf Deutsch geführt. Das hat natürlich Einfluß auf die Qualität des Unterrichtsgesprächs, das – obwohl lebhaft und fruchtbar geführt – des öfteren ins Stocken gerät.
2. Besonders im Bereich der Grammatik (speziell Dativ, Präpositionen) treten immer wieder Schwierigkeiten auf, aber auch der Literaturunterricht leidet darunter, daß die Schüler die Texte des 18. und 19. Jahrhunderts schlecht verstehen, weil die Elemente der literarischen Sprache, der "Hochsprache", in ihrem semantischen Repertoire nur teilweise vorhanden sind.
3. Die Verschriftlichung der deutschen Sprache ist in unserem griechischen Umfeld ein besonderes Problem; viele Schüler können wohl Alltagsgespräche und auch Unterrichtsgespräche verstehen und mitgestalten, aber ihre Gedanken nur schlecht im Aufsatz zu Papier bringen; neben Satzbau-, Ausdrucks- und Grammatikfehlern fallen hier die vielen Rechtschreibungs- und Zeichensetzungfehler ins Auge.
4. Manche Unterrichtsgegenstände, besonders die Analyse der Dialekte der deutschen Sprache und deren literarische Funktionalisierung, zum Beispiel in Gerhart Hauptmanns Drama "Die Weber" wiederzufinden, können im Unterricht kaum behandelt werden, weil den Schülern die sprachliche Kompetenz fehlt.

Für die Kursstufe 12 der NGO gilt eigentlich all das, was auch für die oben thematisierte Klasse 10 von Relevanz ist.

Von 19 Schülerinnen und Schülern haben nur vier Schüler ein deutsches bzw. deutschsprachiges Elternhaus, zwei Schüler haben griechische Eltern und zehn Schüler entstammen einer griechisch/deutschen Ehe, bei drei Schülern hat jeweils ein Elternteil eine andere Nationalität.

Während der gemeinsamen Unterrichtszeit (seit Beginn der Klasse 11) haben drei Schüler die Klasse verlassen, zwei sind hinzugekommen.

Die oben unter den Punkten 1 bis 4 summierten Schwierigkeiten bestehen weiterhin, verschärfend kommt allerdings hinzu, daß der Unterricht im Grundkurs Deutsch sich auf drei Wochenstunden reduziert im Gegensatz zum vierstündigen Deutschunterricht in den Klassen 9 bis 11.

Ein Leistungskurs Deutsch, der fachlich und wissenschaftspropädeutisch auf einen Germanistik-Studiengang hinarbeitet, ist seit Jahren aus den oben genannten Gründen nicht zustande gekommen.

Für den laufenden Unterricht im Grundkurs 12 Deutsch kommt problemverschärfend hinzu, daß innerhalb des Rahmenthemas

τάξη (οι μαθητές ήταν μαζί μου από την τάξη 9), έξι μαθητές εγκατέλειψαν το τμήμα και προστέθηκαν επτά νέοι μαθητές, με αποτέλεσμα να πρέπει να μιλάμε για μια εναλλασσόμενη ομάδα και όχι για κάποια σταθερή, αφού αυτές οι εναλλαγές πραγματοποιούνται συχνά στα μέσα της σχολικής χρονιάς.

Για το μάθημα της μητρικής γλώσσας, γερμανικά, προκύπτουν από τις δύο ενόπτες προβλημάτων που προανέφερα, μια πληθώρα δυσκολιών:

1. Η συνηθισμένη καθημερινή γλώσσα και κατ'επέκταση γλώσσα της οικογένειας είναι για τα περισσότερα παιδιά η ελληνική. Η γλώσσα που μιλούν στα διαλείμματα, ακόμα και οι συζητήσεις που γίνονται αμέσως μετά το χτύπημα του κουδουνιού σχεδόν πάντοτε δεν είναι στα γερμανικά. Αυτό φυσικά επηρεάζει την ποιότητα των συζητήσεων στο μάθημα, το οποίο -αν και είναι ζωντανό και εποικοδομητικό- καταλήγει πολλές φορές σε αδιέξοδα.
2. Ιδιαίτερα στον τομέα της γραμματικής (ειδικότερα Δοτική, Προθέσεις) παρουσιάζονται συχνά δυσκολίες, όμως και στο μάθημα της λογοτεχνίας έχουμε προβλήματα, λόγω του ότι οι μαθητές κατανοούν δύσκολα τα κείμενα του 18ου και 19ου αιώνα και αυτό επειδή τα στοιχεία στη γλώσσα της λογοτεχνίας, της «επίσημης καθαρής» γερμανικής γλώσσας αποτελούν μόνο ένα μικρό μέρος του λεξιλογίου τους.
3. Ο γραπτός λόγος στα γερμανικά στο ελληνικό περιβάλλον που ζούμε είναι ένα ιδιαίτερο πρόβλημα. Πολλοί μαθητές μπορούν βέβαια να κατανοήσουν και να συμμετέχουν στις καθημερινές συζητήσεις και τις συζητήσεις μέσα στο μάθημα, όμως δυσκολεύονται να μεταφέρουν τις σκέψεις τους πάνω στο χαρτί στο μάθημα της έκθεσης. Εκτός απ' τα συντακτικά, τα εκφραστικά και τα γραμματικά λάθη παρατηρούνται πολλά λάθη στίξης και ορθογραφίας.

4. Μερικά αντικείμενα του μαθήματος, ιδιαίτερα η ανάλυση των διαλέκτων της γερμανικής γλώσσας και η λογοτεχνική χρησιμοποίησή τους, όπως για παράδειγμα στο δράμα του Gerhart Hauptmann «οι Υφαντουργοί» μπορούν ελάχιστα να επεξεργαστούν στο μάθημα, διότι λείπει στους μαθητές η γλωσσική δεξιότητα.

Τα ίδια ισχύουν και για την τάξη 12 της Αναδιοργανωμένης Γυμνασιακής Ανώτερης Βαθμίδας, δηλαδή αυτά ακριβώς που αφορούν την τάξη 10 και διατυπώθηκαν παραπάνω.

Από 19 μαθητές και μαθήτριες μόνο τέσσερις μαθητές προέρχονται από γερμανική ή γερμανόφωνη οικογένεια, δύο μαθητές έχουν Έλληνες γονείς και δέκα είναι παιδιά ελληνογερμανικών γάμων, σε τρεις δε μαθητές οι γονείς τους έχουν διαφορετική εθνικότητα.

Κατά τη διάρκεια της κοινής διδακτικής μας πορείας (από την αρχή της τάξης 11), εγκατέλειψαν την τάξη τρεις μαθητές, δύο προστέθηκαν στη δύναμή της. Οι δυσκολίες που αναφέρονται στα σημεία 1 ως 4, συνεχίζουν να υπάρχουν, όμως το πρόβλημα γίνεται εντονότερο, διότι οι εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας για το κύριο μάθημα των γερμανικών μειώθηκαν σε τρεις σε αντίθεση με το μάθημα των τεσσάρων ωρών στις τάξεις 5 μέχρι 11.

Το μάθημα επιλογής των γερμανικών, το οποίο προετοιμάζει ειδικά και επιστημονικά για φοίτηση στη γερμανική φιλολογία, εδώ και χρόνια, εξ αιτίας των παραπάνω λόγων, δεν πραγματοποιείται. Όσον αφορά στη διδασκαλία που πραγματοποιείται αυτή τη στιγμή στο κύριο μάθημα των γερμανικών στην τάξη 12, αυτή επι-

βαρύνεται πρόσθετα, απ' το γεγονός ότι, μέσα στο επιγραμματικό θέμα «Γλωσσική παρατήρηση» δε γίνεται πια επεξεργασία του θεματικού κύκλου «ο ρόλος της γλώσσας ως σύστημα σημείων και ρύθμισης», αλλά στο ωρολόγιο πρόγραμμα αναφέρεται ο θεματικός κύκλος «Σκέψεις για τη γλώσσα - θεωρία της γλώσσας». Αυτό το θέμα για μερικούς μαθητές, οι οποίοι βρίσκονται ακόμα στο στάδιο της εκμάθησης της γλώσσας, αντί να κατέχουν τα γερμανικά ως μητρική τους γλώσσα, είναι ένα ανυπέβλητο εμπόδιο. Ετσι είναι σχεδόν αδύνατη η πραγματοποίηση ενός «κανονικού» μαθήματος, όπως αυτό γίνεται σ' ένα γυμνάσιο στη Γερμανία.

Ακόμα μια τελευταία λέξη για τη βαθμίδα 12 της Ανώτερης Σχολής Επαγγελματικής Κατάρτισης, στην οποία προετοιμάζονται για το Απολυτήριο Εξειδίκευσης αυτή τη στιγμή 13 μαθητές. Μόνο τρεις μαθητές προέρχονται από γερμανόφωνη οικογένεια, τρεις μαθητές έχουν Έλληνες γονείς και επτά μαθητές είναι παιδιά από ελληνογερμανικούς γάμους. Ένας μαθητής έφυγε τον τελευταίο καιρό απ' την τάξη, δύο μαθητές προστέθηκαν. Και εδώ το μάθημα των γερμανικών αποτελείται μόνο από τρεις ώρες. Το διδακτικό πρόγραμμα περιλαμβάνει πολύπλευρες μορφές του εξειδικευμένου γραπτού λόγου, αλλά επίσης και μάθημα λογοτεχνίας και γλωσσικής παρατήρησης.

Το μάθημα στην πράξη αντιμετωπίζει τις ίδιες δυσκολίες και τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν παραπάνω, εντονότερα όμως εδώ εμφανίζεται το πρόβλημα ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες έχουν ριζώσει γερά στο ελληνικό περιβάλλον και κατά κανόνα γερμανικές «λέξεις» λείπουν απ' το λεξιλόγιό τους και μπορούν μόνο να επεξεργαστούν μετά από μετάφραση απ' τα ελληνικά.

Συνοψίζοντας, θα μπορούσε κανείς να πει, και θα είχε απόλυτο δίκιο, ότι το μάθημα στο γερμανικό τμήμα, όπου τα γερμανικά θεωρούνται μητρική γλώσσα διεξάγεται κάτω από ουσιαστικά διαφορετικές συνθήκες απ' ό,τι σ' ένα γυμνάσιο ή ένα ανώτερο σχολείο ειδικής εκπαίδευσης στη Γερμανία. Αυτή η διατύπωση βέβαια δεν προέρχεται από μια στάση μεμψιμοιρίας, αλλά από μια ξεκάθαρη άποψη για την πραγματικότητα, η οποία προβάλλεται καθημερινά στους χώρους της Γερμανικής Σχολής Αθηνών και με τη σταθερή πρόθεση να διατεθεί περισσότερος χώρος για το μάθημα των γερμανικών πάνω στους πίνακες του γερμανικού τμήματος. Μια σκέψη είναι να εισαχθούν στη βαθμίδα σχολικής κατεύθυνσης, αλλά και στη μεσαία βαθμίδα φροντιστηριακές ώρες για τους πιο αδύνατους μαθητές και να γίνει μια αύξηση στον αριθμό των εβδομαδιαίων ωρών στην Ανώτερη Βαθμίδα από τρεις σε τέσσερις ώρες μέχρι το απολυτήριο, για να διευκολυνθούν οι μαθητές και οι μαθήτριές μας στην έναρξη της φοίτησής τους σε κάποιο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα στη Γερμανία.

„Sprachbetrachtung“ nicht mehr der Themenkreis „Sprache als Zeichen – und Regelsystem“ zu behandeln ist, sondern der Themenkreis „Reflexion über Sprache – Sprachtheorie“ auf dem Stundenplan steht. Dieses Thema ist für manchen Schüler, der selbst noch im Spracherwerbsprozeß steht, statt das Deutsche als Muttersprache zu beherrschen, ein schier unüberwindliches Hindernis; so ist ein „normaler“ Unterricht, wie er in einem Gymnasium in Deutschland zu erteilen wäre, kaum möglich.

Noch ein letztes Wort zur Klassenstufe 12 der Höheren Berufsfachschule, in der sich momentan 13 Schüler auf das Fachabitur vorbereiten.

Nur drei Schüler kommen aus einem deutschsprachigen Elternhaus, drei Schüler haben griechische Eltern, und sieben Schüler entstammen griechisch/deutschen Ehen. Ein Schüler hat in letzter Zeit die Klasse verlassen, zwei Schüler sind hinzugekommen. Auch hier umfaßt der Deutschunterricht nur drei Wochenstunden; auf dem Lehrplan stehen vielfältige Formen des sachlichen Schreibens, aber auch Literaturunterricht und Sprachbetrachtung. Die Unterrichtspraxis hat mit den gleichen, schon oben aufgezeigten Schwierigkeiten und Problemen zu kämpfen, verschärfend kommt hier allerdings hinzu, daß die Schülerinnen und Schüler besonders fest im griechischen Umfeld verwurzelt sind, und es durchaus die Regel ist, daß deutsche „Vokabeln“ nicht sofort präsent sind, sondern erst durch Übersetzung aus dem Griechischen erarbeitet werden müssen.

Faßt man zusammen, so wird man mit Recht sagen können, daß der Unterricht in der muttersprachlichen deutschen Abteilung unter signifikant anderen Bedingungen abläuft als in einem Gymnasium oder einer Fachoberschule in Deutschland. Dies sei aber nicht aus einer klagenden, selbstmitleidigen Haltung heraus formuliert, sondern mit einem klaren Blick auf die Realität, die jeden Tag im Schulhaus der Deutschen Schule Athen vorzufinden ist, und mit dem festen Vorsatz, dem Deutschunterricht in den Stundentafeln der deutschen Abteilung mehr Platz einzuräumen. Denkbar wären hier in der Beobachtungs – , aber auch in der Mittelstufe Stütz – und Förderstunden für schwächere Schüler und eine Anhebung der Wochenstundenzahl in der Oberstufe von drei auf vier Stunden bis zum Abitur, um unseren Schülerinnen und Schülern den Studienstart in Deutschland zu erleichtern.

Herr W. Vieweg in einem Vorbereitungskurs; links unten Herr D. Butsch (Leiter der V – Kurse bis 1991)

Ο κ. W. Vieweg σε ένα προπαρασκευαστικό τμήμα· αριστερά κάτω ο κ. D. Butsch (Διευθυντής των προπαρασκευαστικών τμημάτων έως το 1991)

BEGEGNUNGEN BESONDERER ART Detlef Butsch

Man bittet mich zum Telefon in der Eingangshalle. Es sei sehr wichtig. Mir schwant nichts Gutes. Die Vorbereitungskurse (V 2) sind in ihr allerletztes, entscheidendes Stadium getreten. 4 Klausuren sowie die Abschlußarbeit sind geschrieben. An der Auswertung arbeiten meine Kollegen und ich z.Zt. mit Hochdruck. Im Schnitt aller Arbeiten, (wobei die letzte, die Abschlußarbeit, doppelt zählt!) muß ein(e) Schüler(in) glatte 15 Punkte (nach der deutschen Notenskala etwa 3 +) erreichen. Die Konkurrenz der Schüler untereinander (oder besser: gegeneinander!) sowie der Konkurrenzkampf der Frontistiren sind groß. Von jährlich 350 Schülern "schaffen" etwa 90 – 100 den ersehnten Sprung in die erste Klasse des Gymnasiums der griechischen Abteilung der DSA. Zusatzunterricht, Zusatzunterricht zum Zusatzunterricht, Crashkurse, Segeltörns mit begleitendem V2-Unterricht, Probeklausuren etc. – bis kurz vor der Abschlußarbeit für teures Geld angeboten und wahrgenommen – bringen nun nichts mehr.

"Beschreitet man jetzt die sogenannten "anderen" Wege?" denke ich. Meine Ahnung trügt nicht. Eine Dame aus dem XYZ – Ministerium fordert mich in herablassendem Ton (zuerst auf Griechisch, dann auf Englisch, zur Sicherheit!) auf, etwas für den Schüler Georgios P. zu tun. Der Minister sei sehr an dessen Auf-

ΣΤΕΝΕΣ ΕΠΑΦΕΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ Detlef Butsch

Με καλούν στο τηλέφωνο της εισόδου. Είναι, λέει, επειγόν. Τίποτα καλό δεν προαισθάνομαι. Τα προπαρασκευαστικά τμήματα (V2) έχουν μπει στο τελευταίο και αποφασιστικό στάδιο. Τα 4 διαγωνίσματα και η τελική εργασία έχουν ολοκληρωθεί. Οι συνάδελφοί μου και εγώ ασχολούμαστε τώρα πυρετωδώς με την αξιολόγηση. Κάθε μαθητής πρέπει να έχει μέσο όρο βαθμολογίας (η τελική εργασία μετράει διπλά!) 15 βαθμούς (περίπου το αντίστοιχο του 3 + στη γερμανική βαθμολογία). Ο συναγωνισμός (ή μάλλον ο ανταγωνισμός) μεταξύ των μαθητών αλλά και μεταξύ των φροντιστηρίων είναι μεγάλος. Από τους 350 υποψήφιους κάθε χρονιάς, μόνο 90 – 100 πετυχαίνουν το ποθητό άλμα στην πρώτη τάξη του γυμνασίου του Ελληνικού τμήματος της Γ.Σ.Α. Φροντιστήρια, ιδιαίτερα μαθήματα για το φροντιστήριο, τμήματα ταχείας διδασκαλίας, εκδρομές ιστιοπλοΐας με παράλληλα προπαρασκευαστικά μαθήματα, δοκιμαστικά διαγωνίσματα κλπ. – μέχρι λίγο πριν από την τελική εργασία, όλ' αυτά διαθέσιμα για πολλά χρήματα και η ζήτηση δε λείπει – τώρα πια δεν ωφελούν.

«Αρχίζει άραγε τώρα η προσπάθεια με άλλον τρόπο;» αναρωτιέμαι. Δεν πέφτω έξω στην προαίσθησή μου. Κάποια κυρία από το τάδε υπουργείο μου ζητάει με υπεροπτικό τόνο (πρώτα στα ελληνικά και μετά, για σιγουριά, και στα αγγλικά!) να κάνω κάτι για τον μαθητή Γεώργιο Π. Ο υπουργός ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για την εισαγωγή του στην Γ.Σ.Α.

Α, και ακόμη: Αυτό δε θα ήταν εις βάρος μου.
«Τώρα μάλιστα», σκέφτομαι σαρκαστικά, «ίσως μπορέσεις τώρα να τελειώσεις το σπίτι που άρχισες να χτίζεις πριν δύο χρόνια με τον μίζες από τα προπαρασκευαστικά τμήματα;»
Ας αφήσω όμως τα αστέρια. Πώς πρέπει να συμπεριφερθώ; Στο υπηρεσιακό μου συμβόλαιο και στον όρκο μου αναφέρεται ότι «το διδακτικό προσωπικό θα πρέπει να συμπεριφέρεται κατά τρόπο τέτοιο που η παρουσία του να προκαλεί ενδιαφέρον και θετική στάση για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και το φιλελεύθερο, δημοκρατικό της Σύνταγμα καθώς επίσης και για το γερμανικό πολιτισμό ...» (σελ. 1,2,2)
Ανήκει άραγε στη σφαίρα των ενδιαφερόντων της ΟΔΓ και του φιλελεύθερου, δημοκρατικού της Συντάγματος, η εισαγωγή του Γεωργίου Π. στην ΓΣΑ παρακάμπτοντας τις επίσημες προϋποθέσεις;

Μήπως είμαι εκτός τόπου και χρόνου, μήπως αγνώω τα λεγόμενα «facts of life», που κατά τη γνώμη ενός Γερμανού διπλωμάτη θα πρέπει να σε βόδωσαστε, όταν βάσει της παιδαγωγικής μου υπευθυνότητας, της διδασκαλικής μου συνείδησης αλλά και του (δίου του όρκου μου απορρίπτω την ιδέα να προχωρήσω σε αλλοιώσεις των αποτελεσμάτων των εξετάσεων, παρ' όλο που κάτι τέτοιο αναμένεται από εμένα;

Είμαι τυχερός που δεν πρέπει και δεν μπορώ να αποφασίσω κάτι τέτοιο μόνος μου. 5 συνάδελφοι και στο τέλος ο ίδιος ο Διευθυντής της Σχολής είναι συνυπεύθυνοι για την απόφαση. Ξέρω ακόμη ότι ο Γεώργιος Π. δεν είναι ο μόνος για τον οποίο υπάρχει κάποιος, λιγότερο ή περισσότερο, «υψηλά ιστάμενος» για να πει έναν «καλό λόγο»: Κάθε χρόνο επεμβαίνουν, με μεγαλύτερη ή μικρότερη επιμονή, για χάρη του ενός ή του άλλου υποψηφίου Γερμανοί βουλευτές, διπλωμάτες, αντιπρόσωποι Γερμανικών εταιρειών στην Ελλάδα, Διευθυντές των Σχολών, Έλληνες ή Γερμανοί συνάδελφοι ή και απλοί «καλοί φίλοι».

Η έκφραση «προσδοκιών», τα υπονοούμενα, οι προσβολές και οι απειλές («Θα τα πούμε στο δικαστήριο», ή «Θα γράψω στον Γκένσερ, οι ημέρες σου στην Ελλάδα είναι μετρημένες!») δε σπανίζουν. Υπάρχουν όμως και αστέρες περιπτώσεις: «Κύριε Boutsch, γιατί πήρε η μαθήτριά μου μόνο 11 στο τελευταίο τεστ; Ειδικά για το γένος των ουσιαστικών και τις καταλήξεις έχουμε κάνει πάρα πολλές ασκήσεις!» Και απορίες: «Πώς γίνεται να μην πετύχει το παιδί μου; Αφού εγώ είμαι Γερμανίδα, τα γερμανικά είναι η μητρική του γλώσσα!»

Σ' αυτό το σημείο μπαίνει το ερώτημα γιατί μερικά, αν και λίγα, από τα «γερμανόφωνα» παιδιά αποτυγχάνουν στις εξετάσεις. Μια εξήγηση μπορεί να είναι ότι το παιδί «μας» επισκέπτεται ένα ελληνικό δημοτικό σχολείο, με τους συμμαθητές του μιλάει αποκλειστικά ελληνικά και κατά συνέπεια ο όρος «μητρική γλώσσα» είναι παραπλανητικός αφού περιορίζεται στην αρχική του σημασία – η γλώσσα της μητέρας – , δεδομένου ότι ολόκληρος ο περιγύριος του παιδιού, και μάλιστα στους κύκλους με ιδιαίτερη συναισθηματική βαρύτητα, μιλάει ελληνικά. Αυτή η εξήγηση είναι όμως ικανοποιητική μέχρι του σημείου που μαθαίνει κανείς ότι παιδιά που απέτυχαν στις εισαγωγικές εξετάσεις μπορούν να παρακολουθήσουν την αντίστοιχη τάξη του γερμανικού τμήματος της Γ.Σ.Α., με μεγαλύτερη ή μικρότερη επιτυχία* (τα παιδιά που δεν έχουν ελληνική υπηκοότητα μπορούν να επισκεφτούν ανά πάσα στιγμή το γερμανικό τμήμα χωρίς εξετάσεις ή κάποιους άλλους περιορι-

nahme an die DSA interessiert. Im übrigen sei es nicht zu meinem Schaden.

"Na ja", denke ich sarkastisch, "vielleicht könntest du dann das Haus fertigstellen, das du vor 2 Jahren mit V 2 – Bestechungs – geldern zu bauen begonnen hast?"

Aber Scherz beiseite. Wie soll ich mich verhalten? In meinem Dienstvertrag/Verpflichtungs – und Zuwendungsbescheid steht, "daß die Lehrkraft sich so zu verhalten hat, daß ihr persönliches Auftreten positives Interesse und Aufgeschlossenheit für die Bundesrepublik Deutschland und ihre freiheitliche demokratische Grundordnung sowie die deutsche Kultur... weckt... ." (a.a.O., S. 1,2,2)

Ist es im Interesse der BRD und ihrer freiheitlichen demokratischen Grundordnung, wenn Georgios P. unter Umgehung der Aufnahmebedingungen aufgenommen wird?

Bin ich lebensfremd, ignoriere ich die sogenannten "facts of life", die es nach Meinung eines deutschen Diplomaten zu respektieren gilt, wenn ich von mir erwartete Manipulationen in bzw. an Klassenarbeiten mit dem Hinweis auf meine pädagogische Verantwortung, mein Selbstverständnis als Lehrer und – nicht zuletzt – meinen Beamteneid ablehne?

Ein Glück, daß ich nicht allein entscheiden muß und kann. 5 Kollegen und – in letzter Instanz – der Schulleiter tragen die Last der Entscheidung mit. Ich weiß auch, daß Georgios P. nicht der einzige ist, der sich mittlerer bis höchster "Fürsprache" erfreut: Bundestagsabgeordnete, Diplomaten, Repräsentanten deutscher Firmen vor Ort, Schulvorstände, Kollegen deutscher und griechischer Muttersprache und nicht zuletzt "gute" Freunde "verwenden sich" Jahr für Jahr mehr oder minder nachdrücklich für den einen (die eine) oder andere(n) Schüler (in).

"Erwartungen" (s.o.), Unterstellungen, Beleidigungen und Drohungen ("Wir sehen uns vor Gericht wieder" oder "Ich werde an Genscher schreiben, Ihre Tage in Griechenland sind gezählt!") sind keine Seltenheit.

Es gibt aber auch Witziges: "Herr Bouts, warum hat meine Schüler nur 11 Punkten in die letzte Test; gerade die Geschlecht der Substantive und die Endung haben wir vorher besonders geübt!" Und Bedenkenswertes: "Wie ist es möglich, daß mein Kind nicht bestanden hat? Ich bin Deutsche, seine Muttersprache ist doch Deutsch!"

Hier bleibt zu fragen, warum ein – wenn auch geringer – Prozentsatz sogenannter "muttersprachlicher" Kinder an der Prüfung scheitert. Daß "unser" Kind eine griechische Grundschule besucht, mit seinen Klassenkameraden ausschließlich Griechisch spricht und demnach der Begriff "Muttersprache" insofern irreführend ist, als das gesamte Umfeld, vor allem der affektiv – emotionelle Bereich, griechisch und die "Muttersprache" somit auf ihren ursprünglichen begrenzten Bedeutungsinhalt – die Sprache der Mutter – zurückgeführt wird, mag als Erklärung dienen. Sie befriedigt jedoch spätestens dann nicht mehr, wenn man erfährt, daß im Aufnahmeverfahren Gescheiterte in der entsprechenden Klasse(nstufe) der deutschen Abteilung der DSA (für Kinder nicht – griechischer Nationalität ist der Besuch der Deutschen Abteilung ohne zusätzliche Prüfung und Zulassungsbeschränkung

jederzeit möglich!) mehr oder minder erfolgreich* mitarbeiten können. Hier kann nur eine detailliertere Analyse des Aufnahmeverfahrens und der es bedingenden Zwänge helfen.

Da das griechische Schulsystem – ein Gesamtschulsystem – weder (Lehrer –) Gutachten noch Aufnahmeprüfungen kennt, die den Übergang von der Grundschule zum Gymnasium/Lykeion beschränken könnten, hat man der DSA als einer ausländischen Privatschule lediglich das Recht zugestanden, die Deutschkenntnisse ihrer zukünftigen Schüler in Sprachkursen zu fördern und in einer Sprachprüfung ihre Eignung bzw. Nichteignung für die besonderen Anforderungen der DSA (Fachunterricht durch deutschsprachige Lehrkräfte!) festzustellen. Andere als sprachliche Kriterien sind dabei unzulässig. Gerade deshalb wurde und wird von deutschen vermittelten Lehrkräften immer wieder gefordert, sprachliche Übungen einzubauen, die Rückschlüsse auf die allgemeine Intelligenz der Schüler zulassen, eine – wie man zugeben muß – schwierige Aufgabe.

Darüber hinaus muß die Prüfung fairerweise die Deutschkenntnisse von Kindern überprüfen, die Deutsch als Fremdsprache gelernt haben und es nicht als "Mutter – oder Zweitsprache" (gelegentlich) sprechen. Sie orientiert sich demgemäß an Lernzielen/Fertigkeiten, die für den Fremdsprachenunterricht allgemein und somit auch für den DaF – Unterricht im besonderen gelten. Diese bestehen im allgemeinen in der Ausbildung und Vertiefung von

- 1) rezeptiven Fertigkeiten (i.d. Hör – /Leseverstehen),
- 2) produktiven Fertigkeiten (i.e. Sprechen/Schreiben).

Da die genannten Fertigkeiten gleichmäßig gefördert werden sollen, folgt daraus, daß sie zu gleichen Teilen in die Bewertung einfließen müssen. Das wiederum bedeutet, daß formale Fehler das gleiche Gewicht wie Inhalts – und Verständnisfehler haben müssen.

Bei der Überprüfung der sprachlichen Leistungsfähigkeit eines "mutter – bzw. zweitsprachlichen" Kindes müßte die Gewichtung eine andere sein. Insbesondere die rezeptive Fertigkeit des Hörens sowie die produktive Fertigkeit des Sprechens müßten bei ihm vorausgesetzt werden, was erhebliche Auswirkungen auf Charakter und Bewertung einer solchen Überprüfung haben müßte und in der Tat auch hat: eine muttersprachliche Deutscharbeit sieht ganz anders aus als eine DaF – Arbeit.

Aufgrund der griechischen Gesetzeslage, der oben erwähnten methodisch – didaktischen Voraussetzungen sowie einer "Selbstbeschränkung" der DSA ist es geradezu normal, daß ein bestimmter – erfahrungsgemäß geringer – Prozentsatz muttersprachlicher bzw. zweitsprachlicher Kinder scheitert, weil sie

- 1) die produktive Fertigkeit des Schreibens nur ungenügend beherrschen,
- 2) ihre überdurchschnittlichen Leistungen im Hörverstehen (rezeptive Fertigkeit) nicht entsprechend gewürdigt werden dürfen, da Teilfertigkeiten gleichmäßig gewichtet werden müssen. (s.o.)
(Die frühere, jetzt abgeschaffte mündliche Prüfung

σμούς!). Εδώ χρειάζεται μια λεπτομερής ανάλυση της διαδικασίας των εισαγωγικών εξετάσεων.

Το ελληνικό σχολικό σύστημα είναι γενικό και δεν προβλέπει ούτε αξιολογήσεις εκ μέρους των δασκάλων ούτε εισαγωγικές εξετάσεις που θα μπορούσαν να περιορίσουν την είσοδο από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο και αργότερα στο Λύκειο. Στην Γ.Σ.Α., ως ξένο ιδιωτικό σχολείο, έχει αναγνωριστεί το δικαίωμα να προετοιμάζει τους μελλοντικούς μαθητές της στα γερμανικά και να εξετάζει κατά πόσο οι γνώσεις τους στην γλώσσα είναι επαρκείς για τις ειδικές απαιτήσεις της Γ.Σ.Α. (ειδικά μαθήματα από γερμανόφωνους καθηγητές). Άλλου είδους κριτήρια εκτός απ' τις γλωσσικές γνώσεις δεν επιτρέπονται. Γι' αυτούς ακριβώς τους λόγους ζητείται από τους καθηγητές των γερμανικών να συμπεριλαμβάνουν στις εξετάσεις ασκήσεις γλώσσας, οι οποίες θα επιτρέπουν την εξαγωγή συμπερασμάτων για το επίπεδο γενικής ευφύας του υποψηφίου, μια πραγματικά δύσκολη αποστολή, θα πρέπει κανείς να παραδεχτεί.

Εκτός αυτού η εξέταση έχει ως στόχο, πολύ σωστά, τη διαπίστωση της γνώσης γερμανικών, παιδιών που έχουν μάθει τα γερμανικά ως ξένη γλώσσα και όχι, όπως συμβαίνει σε μερικές περιπτώσεις, ως «μητρική» ή «δεύτερη» γλώσσα. Συνεπώς, προανατολίζεται προς τους εκπαιδευτικούς στόχους και τις ικανότητες που ισχύουν γενικότερα για την εκμάθηση ξένων γλωσσών και ειδικότερα για τα γερμανικά ως ξένη γλώσσα και κατά βάση περιλαμβάνουν την εξειδίκευση και την εμβάθυνση στους εξής τομείς:

- 1) Ικανότητες αντίληψης (π.χ. ακουστική και οπτική κατανόηση),
- 2) Δημιουργικές ικανότητες (π.χ. προφορική διήγηση ή γραπτή έκθεση).

Δεδομένου ότι οι παραπάνω ικανότητες πρέπει να καλλιεργηθούν εξίσου, συνεπάγεται ότι θα πρέπει να έχουν την ίδια βαρύτητα στην τελική αξιολόγηση. Αυτό σημαίνει ότι τα γραμματικά λάθη πρέπει να έχουν την ίδια βαρύτητα με λάθη κατανόησης.

Κατά την εξέταση των γλωσσικών δυνατοτήτων ενός παιδιού στη «μητρική» ή «δεύτερη» του γλώσσα η βαρύτητα θα έπρεπε να είναι διαφορετική. Ιδιαίτερα η ικανότητα της αντίληψης, ακουστική κατανόηση, καθώς και η δημιουργική της προφορικής διήγησης θα θεωρούνταν σε αυτή την περίπτωση ως δεδομένες, γεγονός που θα είχε σημαντική επίδραση στο είδος και την αξιολόγηση μιας τέτοιας εξέτασης, και πράγματι έχει: Μια εργασία γερμανικών από ένα γερμανόφωνο παιδί είναι τελείως διαφορετική από μια εργασία ενός παιδιού που μαθαίνει τα γερμανικά ως ξένη γλώσσα. Βάσει του ελληνικού νομικού πλαισίου, των προαναφερθέντων διδακτικών προϋποθέσεων, καθώς επίσης και ενός «αυτοπεριορισμού» της Γ.Σ.Α. είναι εντέλει φυσιολογικό να αποτυγχάνει ένας (περιορισμένος, σύμφωνα με τις μέχρι τώρα εμπειρίες) αριθμός γερμανόφωνων παιδιών, για κάποιον από τους παρακάτω λόγους:

- 1) Δεν έχουν αναπτύξει αρκετά τη δημιουργική ικανότητα της γραπτής έκθεσης,
- 2) Η άνω του μέσου όρου αναπτυγμένη ικανότητά τους στην ακουστική κατανόηση (ικανότητα αντίληψης), δεν μπορεί να επηρεάσει αντίστοιχα το τελικό αποτέλεσμα γιατί όλες οι επιμέρους ικανότητες βαθμολογούνται εξίσου. (Η προφορική εξέταση που υπήρχε παλιότερα και τώρα έχει καταργηθεί απέβλεπε ακριβώς στην εξισορρόπηση αυτής της αδυναμίας του εξεταστικού συστήματος και
- 3) Δεν έχουν τις γενικότερες ικανότητες για να παρακολουθήσουν το Γυμνάσιο.

Αντίστοιχα, είναι βέβαια εξίσου φυσιολογικό όταν τέτοια παιδιά (για τα οποία ισχύουν οι λόγοι 1) και 2) αλλά όχι ο 3) μπορούν να καλύψουν τα διαφορετικά κριτήρια αξιολόγησης του μαθήματος «Γερμανικά ως μητρική γλώσσα» και να παρακολουθούν με επιτυχία τα μαθήματα του γερμανικού τμήματος της Γ.Σ.Α. που χαρακτηρίζεται από ένα ιδιαίτερα θετικό παιδαγωγικό κλίμα. Το 80 – 90% των μαθητών του γερμανικού τμήματος έχουν άλλωστε παρόμοιο κοινωνικό και γλωσσικό υπόβαθρο, προέρχονται δηλαδή από μεικτούς γάμους.

Τι πρέπει λοιπόν να γίνει;

Μια ολοκληρωτική κατάργηση των εισαγωγικών εξετάσεων οποιουδήποτε είδους θα θεωρούσα ως πρακτικά μη εφαρμόσιμη, εφόσον ο αριθμός των υποψηφίων μαθητών υπερβαίνει κατά πολύ τις δυνατότητες απορρόφησης της Σχολής και εφόσον το ζητούμενο είναι να διατηρηθεί το υψηλό επίπεδο του Ελληνικού τμήματος: Ο πιο εύκολος τρόπος να πεισθούν οι Έλληνες γονείς γι' αυτό παραμένουν οι στεγνοί αριθμοί.

Πιο λογική θα μου φαινόταν η προσπάθεια να ενσωματωθούν αρχικά αυτά τα παιδιά που μαθαίνουν γερμανικά ως «μητρική» ή «δεύτερη» γλώσσα στο Γερμανικό τμήμα, όπου έτσι και αλλιώς θα συναντούσαν παιδιά από παρόμοιες συνθήκες. Γι' αυτόν το σκοπό θα χρειαζόταν αρκετή, και μάλλον κοπιαστική «δουλειά πειθούς», δηλαδή συνομιλίες την κατάλληλη στιγμή με τους γονείς και τους δασκάλους που προετοιμάζουν τα παιδιά. Η δουλειά αυτή θα ήταν κατά πάσαν πιθανότητα ευκολότερη εάν εγκαταλειπόταν επίτελους η ουτοπική άποψη ότι το γερμανικό τμήμα είναι ένα «καθαρά γερμανικό» σχολείο που «θα μπορούσε κάλλιστα να βρίσκεται κάπου στην βόρεια Ρηνανία-Βεστφαλία».

Η σκέψη να στείλουν το παιδί τους στο Γερμανικό τμήμα θα γινόταν σίγουρα περισσότερο αποδεκτό ιδίως για τους Έλληνες πατεράδες, εάν μπορούσε κανείς να τους προσφέρει τη συναισθηματική σιγουριά ότι το παιδί τους δε θα αποξενωθεί από τον ελληνικό πολιτισμό, αλλά αντίθετα θα αποκτήσει καινούριους νοητικούς ορίζοντες μέσω της επαφής του με το γερμανικό.

Είναι αυτονόητο ότι έχοντας αυτόν το στόχο, θα πρέπει κανείς όχι μόνο να αναγνωρίσει και «επίσημα» τα (αναμφισβήτητα υπαρκτά) γλωσσικά μειονεκτήματα αυτών των παιδιών αλλά και να συνυπολογίσει κατά την κατάρτιση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων την πραγματικότητα τόσο της Γερμανίας όσο και της Ελλάδας. Επίσης θα πρέπει να ενταθεί και, κυρίως να γίνεται πιο σοβαρά το μάθημα των Νέων Ελληνικών.

Μ' αυτόν τον τρόπο θα είχε τουλάχιστον το Γερμανικό τμήμα της Γ.Σ.Α. την ευκαιρία να γίνει πραγματικά αυτό που η Γ.Σ.Α. πάντα ισχυρίζεται ότι είναι: Ένα σχολείο προσέγγισης!

hatte u.a. die Funktion, diesen systembedingten Mangel auszugleichen.) und/oder

3) nicht für den gymnasialen Unterricht geeignet sind.

Umgekehrt ist es wiederum durchaus normal, wenn sich solche Kinder, (auf die nur 1) und 2) zutrifft, nicht aber 3)) bei den veränderten Bewertungskriterien des Faches "Deutsch als Muttersprache" im pädagogisch – rücksichtsvollen Klima der Deutschen Abteilung der DSA behaupten können, wo im übrigen 80 – 90% ihrer Mitschüler den gleichen sozio – linguistischen Hintergrund haben, d.h. gemischtsprachigen Ehen entstammen. Was also ist zu tun?

Einen völligen Verzicht auf ein wie auch immer geartetes Aufnahmeverfahren halte ich für nicht praktikabel, solange die Zahl der Bewerber die Aufnahmekapazität bei weitem übersteigt und das hohe Leistungsniveau der griechischen Abteilung nicht gefährdet werden soll: griechische Eltern sind noch am ehesten durch nackte Zahlen zu überzeugen.

Eher erschiene es mir sinnvoll, im Vorfeld zu versuchen, diese muttersprachlich – zweitsprachlichen Kinder in die Deutsche Abteilung zu "überführen", wo sie ohnehin auf "ihresgleichen" (s.o.) träfen. In frühzeitigen Gesprächen mit den betroffenen Eltern und im Kontakt mit Frontistirein und Nachhilfelehrern müßte – zugegebenermaßen schwierige – "Überzeugungsarbeit" geleistet werden. Letztere fiel m.E. leichter, wenn man endlich die Fiktion aufgab, eine "rein deutsche" Schule zu sein, die "genausogut in NRW liegen könnte".

Insbesondere für griechische Väter wäre dann der Gedanke, ihr Kind in die deutsche Abteilung zu schicken, sicherlich erträglicher, wenn man ihnen das Gefühl geben könnte, daß es der eigenen, der griechischen Kultur nicht entfremdet wird, sondern sich im Gegenteil in der Begegnung mit der deutschen neue Erkenntnisbereiche erschließt.

Daß man um dieses Zieles willen nicht nur die (zweifelloso vorhandenen) sprachlichen Defizite dieser Kinder "offiziell" zur Kenntnis nehmen, sondern auch in den Lehrplänen der Lebenswirklichkeit sowohl Deutschlands als auch Griechenlands Rechnung tragen sowie den Neugriechischunterricht intensivieren und – vor allem – professionalisieren müßte, ist selbstverständlich.

Zumindest der Deutschen Abteilung der DSA böte sich damit die Chance, das zu werden, was die DSA insgesamt immer nur vorgibt zu sein: eine Begegnungsschule!

Herr H. Dürr mit einer Klasse 8 des griechischen Gymnasiums

Ο κ. Η. Dürr με μια 8η τάξη του ελληνικού γυμνασίου

SPRACHE UND BEGEGNUNG Holger Dürr Fachleiter "Deutsch als Fremdsprache"

An jeder Deutschen Schule im Ausland findet in irgendeiner Form "Begegnung" statt. Auch an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN, die sogar "Begegnungsschule" heißt.

Die Formen der Begegnung sind vielfältig. Ob erfreulich oder auch weniger erfreulich – über eins läßt sich angeblich nicht streiten: das Mittel der Begegnung ist die Sprache. Wenn dem so sein soll, so kann es aber nicht heißen, daß diese Begegnung schon allein deshalb gelingt, weil die Sprache beherrscht wird. Im Gegenteil: Die Beherrschung der Sprache wird erst gelingen, wenn der Wille zur Begegnung vorhanden ist.

Ich möchte behaupten, daß sich der Grad und die Qualität der "Begegnung" an einer Auslandsschule an Grad und Qualität der Beherrschung der fremden Sprache ablesen lassen. Im Idealfall beherrschen beide Kommunikationspartner jeweils zwei Sprachen gleich gut und wenden sie auch abwechselnd an. Darauf baut die multikulturelle Erziehung auf, wie sie an einigen Europaschulen versucht wird.

Dies ist nun an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN überhaupt nicht

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Holger Dürr

Υπεύθυνος για «Τα Γερμανικά ως ξένη γλώσσα»

Σε κάθε Γερμανική σχολή του εξωτερικού γίνεται με κάποιο τρόπο «μια συνάντηση». Το ίδιο και στη Γερμανική Σχολή Αθηνών που ονομάζεται μάλιστα και «Σχολείο Συνάντησης».

Οι μορφές της συνάντησης είναι πολύπλευρες. Είτε ευχάριστες είτε λιγότερο ευχάριστες, ως προς ένα σημείο δεν υπάρχει αμφιβολία: το μέσο γι' αυτήν τη συνάντηση είναι η γλώσσα. Έστω όμως κι αν είναι έτσι τα πράγματα, αυτό δεν σημαίνει ότι αυτή η συνάντηση μπορεί «από μόνη της» να επιτύχει, επειδή υπάρχει η γνώση της γλώσσας. Το αντίθετο μάλιστα: Η ολοκληρωμένη γνώση της γλώσσας θα γίνει μόνο τότε, όταν υπάρχει η θέληση για συνάντηση.

Θέλω να πιστεύω ότι ο βαθμός και η ποιότητα της «συνάντησης» σ' ένα σχολείο του εξωτερικού διαφαίνεται από το βαθμό και την ποιότητα της γνώσης της ξένης γλώσσας. Στην ιδανική περίπτωση κατέχουν και οι δύο πλευρές που έρχονται σ' επαφή εξίσου καλά και τις δύο γλώσσες. Στη βάση αυτή στηρίζεται και η πολύπλευρη πολιτιστική εκπαίδευση, όπως επιχειρείται σε πολλά ευρωπαϊκά σχολεία.

Κάθε άλλο όμως παρά η περίπτωση αυτή παρατηρείται στη Γερ-

μανική Σχολή Αθηνών και η αιτία είναι απλούστατα ο διαχωρισμός της Σχολής σε γερμανικό και ελληνικό τμήμα.

Γεγονός είναι ότι η συνάντηση ανάμεσα στα γερμανόπουλα και τα ελληνόπουλα της Γερμανικής Σχολής Αθηνών συντελείται μόνο σπάνια, αφού στην καθημερινή πράξη δεν πραγματοποιείται σχεδόν καθόλου.

Γεγονός είναι ακόμη ότι στην Πρώτη Γυμνασίου εγγράφονται κάθε χρόνο 90 έως 100 ελληνόπουλα επιλεγμένα με αυστηρά κριτήρια, οι γνώσεις των οποίων στη γερμανική γλώσσα μπορούν να θεωρηθούν ως πολύ ικανοποιητικές γι' αυτήν τη χρονική στιγμή. Είναι επίσης σίγουρο ότι η επιθυμία των γονιών να στείλουν το παιδί στη Γερμανική Σχολή Αθηνών έχει λίγη ή και καθόλου σχέση με το ενδιαφέρον για την κατανόηση και προσέγγιση ανάμεσα στους δύο λαούς.

Κι όμως είναι ολοφάνερο ότι αυτά τα παιδιά στην αρχή αντιπεπιζούν πολύ θετικά και «ανοιχτά» τα γερμανικά και τη Γερμανική Σχολή Αθηνών, πολύ σύντομα όμως συνειδητοποιούν ότι «κάτι δεν πάει καλά» σε μας. Φυσικά αποκτούν πολλές γνώσεις αλλά πολύ συχνά χωρίς όρεξη.

Όμως ο ενθουσιασμός για το σχολείο, το ενδιαφέρον για τους συμμαθητές, η ενασχόληση με τη γλώσσα υπάρχουν στην αρχή, όπως δείχνουν οι ακόλουθες σύντομες εκθέσεις μαθητών μιας ελληνικής Πρώτης Γυμνασίου.

Εμείς – οι υπεύθυνοι του τμήματος «τα Γερμανικά ως ξένη γλώσσα» – έχουμε συνειδητοποιήσει πως εξαντλείται σιγά σιγά αυτό το κεφάλαιο στη διάρκεια της σχολικής ζωής αρκετών μαθητών της Γερμανικής Σχολής Αθηνών και αρκετοί καθηγητές αναρωτιούνται τί αντίδοτο υπάρχει.

Από τη θέση αυτή θέλω να υποστηρίξω ότι η αιτία για τα προβλήματα που έχουμε με την συνάντηση, δεν είναι η συχνά παρατηρούμενη συρρίκνωση στη γνώση της γλώσσας.

Συμβαίνει το αντίθετο.

Οι λειτουργικές ελλείψεις στην υποδομή της Γερμανικής Σχολής Αθηνών επιβαρύνουν τα ελληνόπουλα και τους καθηγητές τους σε τέτοιο βαθμό, ώστε επηρεάζονται αρνητικά η «συνάντηση» και η επιθυμία των μαθητών να μάθουν σε βάθος τη γλώσσα. (Αυτό ισχύει εξάλλου και για την επιθυμία αρκετών δασκάλων να μάθουν την ελληνική γλώσσα).

Δεν χρειαζόμαστε περισσότερο ή καλύτερο μάθημα στα γερμανικά αλλά:

- Προσέγγιση των δύο τμημάτων.
- Μείωση των διδακτικών ωρών.
- Αλλαγή της άποψης πολλών Ελλήνων γονέων σχετικά με την έννοια «σχολείο» (οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τό εὖ, ἢ μ' ἄλλα λόγια, το πολύ δεν είναι ταυτόσημο με το καλό).

Ὡς ένα πολύ μεγάλο μειονέκτημα βρίσκω επίσης την υπερβολική και επιπρόσθετη παρακολούθηση Φροντιστηρίων από τόσα πολλά παιδιά του ελληνικού τμήματος της Γερμανικής Σχολής Αθηνών.

Εδώ και πάρα πολύ καιρό έχει καταργηθεί η παιδική εργασία. Μετά μειώθηκε η εβδομάδα εργασίας των εργατών στις 40 ή και λιγότερες ώρες. Προφανώς ξέχασαν τα παιδιά. Πότε θα 'ρθει και γι' αυτά η μείωση του χρόνου εργασίας;

Τότε μόνο θα μπορούν να συναντηθούν τα παιδιά και μάλιστα να συναντηθούν παίζοντας.

der Fall, und der Hauptgrund ist sehr einfach die Trennung der Schule in eine deutsche und eine griechische Abteilung.

Tatsache ist, daß die Begegnung an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN zwischen deutschen und griechischen Kindern nur selten stattfindet, daß also die deutsche Sprache in der Alltagspraxis kaum zum Einsatz kommt.

Tatsache ist, daß wir in Klasse 7 jährlich zwischen 90 und 100 streng ausgewählte griechische Kinder einschulen, deren Deutschkenntnisse zu diesem Zeitpunkt als hervorragend gelten können.

Sicher ist wohl auch, daß der Wunsch der Eltern, das Kind auf die DEUTSCHE SCHULE ATHEN zu schicken, wenig oder nichts mit dem Interesse an Völkerverständigung und Begegnung zu tun hat. Ganz deutlich ist aber dennoch, daß diese Kinder anfangs dem Deutschen und der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN ausgesprochen positiv und aufgeschlossen gegenüberstehen, daß sie aber sehr schnell bemerken, wo es bei uns "nicht stimmt". Natürlich lernen sie viel, dies aber oft sehr widerwillig.

Aber die Begeisterung an der Schule, das Interesse am Mitschüler, die Beschäftigung mit der Sprache sind anfangs da, wie die folgenden kurzen Aufsätze von Schülern einer griechischen siebten Klasse bezeugen.

Wir – im Fachbereich "Deutsch als Fremdsprache" – nehmen zur Kenntnis, wie dieses Anfangskapital während mancher Schülerlaufbahn an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN langsam aufgezehrt wird, und mancher Fachlehrer fragt sich, was er dagegen tun kann.

Ich will an dieser Stelle behaupten, daß die mit der Zeit oft zu beobachtende nachlassende Sprachbeherrschung nicht der Grund ist für die Probleme, die wir mit der Begegnung haben.

Es ist umgekehrt.

Die strukturellen Mängel an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN belasten die griechischen Kinder und deren Lehrer dermaßen, daß sich dies negativ auf die "Begegnung" und den Willen der Schüler, die Sprache gut zu beherrschen, auswirkt. (Dies gilt im übrigen auch für den Willen mancher Lehrer, die griechische Sprache zu lernen). Wir brauchen nicht noch mehr oder noch besseren Unterricht in deutscher Sprache, sondern:

- eine Zusammenführung beider Abteilungen,
- eine Reduzierung der Stundentafel,
- eine Änderung der Vorstellung vieler griechischer Eltern von "Schule" ("viel" ist nicht identisch mit "gut").

Für ein sehr großes Übel halte ich auch den zusätzlichen und exzessiven Besuch der "Frontistiren" durch so viele Kinder der griechischen Abteilung der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN.

Vor sehr langer Zeit wurde die Kinderarbeit abgeschafft!

Dann wurde die Wochenarbeitszeit der Arbeiter auf 40 Stunden und weniger reduziert. Die Kinder hat man anscheinend vergessen. Wann kommt für sie die Arbeitszeitverkürzung?

Erst dann können sich die Kinder begegnen – und zwar spielend.

Klasse 7

"Meine Meinung ist, daß man von den Deutschen etwas lernen kann. Es ist sehr schön, wenn man einen deutschen Freund hat, weil man mit ihm Deutsch lernt. Es ist auch gut, wenn man sich

trifft und zusammen spielt, denn mit den Menschen kommen auch die Länder sich näher. Ich habe viele Freunde, und von ihnen weiß ich, daß sie die Griechen mögen. Ich glaube, daß sie sie mögen, weil sie etwas gutmachen wollen, nachdem sie ihnen so viel angetan haben. Die Griechen haben noch immer einen Haß auf sie, das kann ich mir aber nicht erklären. Vielleicht glauben sie noch, daß die Deutschen wieder dasselbe machen werden."

(Dimitrios Pagakos)

"Ich glaube, daß die Deutschen und die Griechen hier in der Schule gute Freunde sind. Ich habe eine deutsche Freundin in der Schule und auch zwei andere deutsche Freundinnen, die in Österreich leben. Wir sind Brieffreunde und haben uns im Sommer in einer Taverne auf Kerkyra getroffen. Ich habe auch eine deutsche Freundin, die Schülerin an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN ist. Mit ihr fahre ich zusammen im Schulbus. Wir unterhalten uns über sehr viele Sachen: Musik, Schule, Partys usw. An der deutschen Schule gefällt es mir sehr. Man kann sehr viel machen: Sport treiben usw. Man lernt richtig und viel. Mir gefällt auch das deutsche System sehr."

(Sophia Vassiliou)

"Deutsche und Griechen mögen sich ein bißchen, aber nicht so viel. Das passiert, weil es hier in Griechenland ein anderes Leben gibt. Alles ist anders. Wenn die griechische und die deutsche Abteilung eine Abteilung wären, würden sich auch die Griechen und die Deutschen mehr treffen. Aber das ist eine schwierige Lösung. Ein anderes Problem ist, daß die Lehrer zu den Deutschen nicht so streng sind wie zu den Griechen. Der Tadel ist für die Deutschen nichts, aber für uns ist er eine strenge Strafe. Und die Deutschen haben auch nicht so viele Stunden Unterricht wie die Griechen, und man kann sie nicht so oft treffen."

(Anastassios Karantounias)

Klasse 9

"...Das Klima zwischen den beiden Abteilungen ist leider nicht so gut. Ich behaupte nicht, daß wir unschuldig sind daran, aber ich glaube, daß das Problem bei den Schülern der deutschen Abteilung liegt, von denen sich die meisten fremd in Griechenland fühlen. Das ist der Grund dafür, daß sie oft ein bißchen aggressiv zu uns sind.

Unsere Schuld besteht darin, daß wir, wenn wir ein nicht so nettes Kind aus der deutschen Abteilung kennenlernen, meinen, daß "die Deutschen" nicht nett sind. Das kann auch umgekehrt passieren, und es gibt oft geradezu rassistische Antipathien zwischen den Schülern beider Abteilungen."

(Ioannis Pissis)

"... Die Schule ist also völkerverbindend. Leider stimmt der Ausdruck aber nicht so sehr, weil die griechischen Schüler keinen Kontakt mit den deutschen Schülern haben... Schuld daran ist nach meiner Meinung, daß es verschiedene Schulsysteme gibt. Die Stundenpläne sind verschieden, und die Kinder der griechischen

Πρώτη Γυμνασίου

«Η γνώμη μου είναι ότι μπορεί κανείς κάτι να μάθει από τους Γερμανούς. Είναι πολύ όμορφο να 'χεις ένα Γερμανό φίλο, γιατί κοντά του μαθαίνεις γερμανικά. Κι είναι και καλό όταν συναντιούνται οι δυο τους και παίζουν μαζί, γιατί μαζί με τους ανθρώπους έρχονται κι οι χώρες πιο κοντά. Έχω πολλούς φίλους κι απ' αυτούς ξέρω ότι συμπαθούν τους Έλληνες. Νομίζω ότι τους συμπαθούν, γιατί θέλουν κάπως να επανορθώσουν μετά τα όσα τους έκαναν. Οι Έλληνες έχουν και τώρα ακόμα ένα είδος μίσους γι' αυτούς, που εγώ όμως δεν μπορώ να το εξηγήσω. Ίσως νομίζουν ακόμα πως οι Γερμανοί θα ξανακάνουν τα ίδια».

(Δημήτριος Παγάκος)

«Νομίζω πως εδώ στο σχολείο οι Γερμανοί και οι Έλληνες είναι καλοί φίλοι. Έχω μια φίλη γερμανίδα εδώ στο σχολείο και επίσης άλλες δύο γερμανίδες φίλες που ζουν στην Αυστρία. Έχουμε αλληλογραφία και το καλοκαίρι συναντηθήκαμε σε μια ταβέρνα στην Κέρκυρα. Έχω και μια γερμανίδα φίλη που είναι στη Γερμανική Σχολή Αθηνών. Είμαστε μαζί στο σχολικό λεωφορείο. Συζητάμε για ένα σωρό πράγματα: για μουσική, για το σχολείο, για πάρτυ κ.λ.π. Μ' αρέσει πολύ στο γερμανικό σχολείο. Μπορεί κανείς να κάνει ένα σωρό πράγματα: αθλητικά κ.λ.π. Μαθαίνει κανείς πολλά και με σωστό τρόπο. Μ' αρέσει επίσης πολύ το γερμανικό σύστημα».

(Σοφία Βασιλείου)

«Οι Γερμανοί και οι Έλληνες αλληλοσυμπαθιούνται κάπως αλλά όχι και πολύ. Αυτό συμβαίνει γιατί εδώ στην Ελλάδα υπάρχει ένας διαφορετικός τρόπος ζωής. Όλα είναι διαφορετικά. Αν το ελληνικό και το γερμανικό τμήμα ήταν ένα τμήμα, θα μπορούσαν και οι Έλληνες με τους Γερμανούς να έρχονται σε περισσότερη επαφή. Όμως αυτό είναι μια δύσκολη λύση. Ένα άλλο πρόβλημα είναι ότι οι καθηγητές με τους Γερμανούς δεν είναι τόσο αυστηροί όσο με τους Έλληνες. Η «επίπληξη» για τους Γερμανούς δεν είναι τίποτα, όμως για μας είναι μια αυστηρή τιμωρία. Και οι Γερμανοί δεν έχουν τόσες πολλές ώρες μάθημα κι έτσι δεν μπορεί κάποιος να τους συναντήσει».

(Αναστάσιος Καραντούνας)

Τρίτη Γυμνασίου

«...Το κλίμα μεταξύ των δύο τμημάτων δυστυχώς δεν είναι καλό. Δεν ισχυρίζομαι ότι είμαστε σ' αυτό αμέτοχοι, αλλά πιστεύω ότι το πρόβλημα το έχουν οι μαθητές του γερμανικού τμήματος που οι περισσότεροί τους αισθάνονται ξένοι στην Ελλάδα. Αυτή είναι η αιτία που είναι κάπως επιθετικοί απέναντί μας.

Η ευθύνη μας έγκειται στο ότι νομίζουμε ότι «οι Γερμανοί» είναι έτσι, όταν τύχει και γνωρίσουμε ένα όχι και τόσο συμπαθητικό παιδί από το γερμανικό τμήμα. Αυτό όμως μπορεί να συμβεί και αντίστροφα και σίγουρα υπάρχουν συχνά ρατσιστικές αντιπάθειες ανάμεσα στους μαθητές των δύο τμημάτων».

(Ιωάννης Πίσσης)

«...Φέρνει λοιπόν το σχολείο τους δύο λαούς πιο κοντά. Δυστυχώς αυτός ο χαρακτηρισμός δεν στέκει και τόσο πολύ, γιατί οι Έλληνες μαθητές δεν έχουν σχέσεις με τους Γερμανούς μαθητές... Κατά τη γνώμη μου η αιτία είναι η ύπαρξη διαφορετικών εκπαιδευτικών συστημάτων. Τα προγράμματα είναι διαφορετικά και τα παι-

διά του ελληνικού τμήματος είναι πολύ περισσότερο φορτωμένα απ' τα παιδιά του γερμανικού τμήματος. Αυτό είναι ένα μεγάλο μειονέκτημα στο σχολείο μας που ελπίζω ότι σύντομα θα βελτιωθεί». (Φραντζέσκα Παπαργυροπούλου)

«... περισσότερες συναντήσεις γίνονται την ώρα της γυμναστικής. Αυτό όμως το μάθημα δεν δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να γνωριστούν καλύτερα γιατί το ενδιαφέρον τους είναι στραμμένο κυρίως στην αθλητική άμιλλα». (Αικατερίνη Ζαχαροπούλου)

«... Όμως η Γερμανική Σχολή Αθηνών δεν ονομάζεται σχολείο συνάντησης μόνο επειδή οι Γερμανοί και οι Έλληνες βρίσκονται κάτω από την ίδια στέγη αλλά και επειδή τα ελληνόπουλα διδάσκονται από Γερμανούς καθηγητές. Είναι δύσκολο και για τους δύο, μαθητές και καθηγητές, να γκρεμίσουν τα φράγματα που βρίσκονται ανάμεσά τους. Όντας Έλληνας μαθητής μπορείς να μιλήσεις πιο εύκολα μ' έναν Έλληνα καθηγητή για τα προβλήματατά σου παρά με κάποιον που δυσκολεύεται να καταλάβει τη γλώσσα μας.» (Νέλλη Αλεξάκη)

«... Στη δεύτερη τάξη του Γυμνασίου πήγαν για σκι τρία τμήματα για μια εβδομάδα. Δύο ελληνικές τάξεις και μια γερμανική. Κι εκεί (στον Παρνασσό) γνωρίστηκα με τη Μόνικα. Τώρα είναι πολύ καλή φίλη μου. Ήταν η καλύτερη συνάντησή στη ζωή μου». (Μάρθα Βασιλειάδη)

«Η μεγαλύτερη επιθυμία μου ήταν πάντα να γίνω μαθήτριά της Γερμανικής Σχολής Αθηνών. Η πιο βασική αιτία ήταν ότι ήθελα να μάθω καλά τη γερμανική γλώσσα. Γιατί να θέλει ένας Έλληνας να μάθει γερμανικά; Είναι γνωστό ότι λίγοι άνθρωποι μιλούν ελληνικά, αυτό λοιπόν δεν είναι αρκετό.

Η Γερμανία και η Ελλάδα ήταν εχθροί και στους δύο παγκόσμιους πολέμους. Αν και τα ίχνη παραμένουν βαθιά μέχρι και τώρα, οι δύο χώρες έχουν σήμερα φιλικές σχέσεις. Η Γερμανία σήμερα είναι μια ισχυρή χώρα. Πολλοί άνθρωποι ξέρουν τώρα γερμανικά, γι' αυτό θέλω κι εγώ να μάθω γερμανικά. Ένας άλλος λόγος ήταν ότι ήθελα να γνωρίσω τις ιδέες και τις γνώμες των γερμανόπουλων γύρω από τη ζωή τους και άλλα πράγματα. Είχα ελπίσει ότι οι σχέσεις μας θα ήταν καλές.

Δυστυχώς μπορεί να πει κανείς ότι οι σχέσεις ανάμεσα στους Γερμανούς και στους Έλληνες μαθητές δεν είναι σήμερα καλές. Το χειρότερο απ' όλα είναι τα δύο τμήματα στη Γερμανική Σχολή Αθηνών. (...) Τα γερμανόπουλα έχουν περισσότερη ελευθερία παρ' ότι βρίσκονται και ζουν στην Ελλάδα. Αυτήν την ελευθερία εκμεταλλεύτηκαν τα γερμανόπουλα. Νομίζουν ότι είναι κάτι το ιδιαίτερο και αντιμετώπιζουν τους Έλληνες μαθητές με περιφρόνηση. Έτσι δεν νοιάζονται για τις σχέσεις ανάμεσα στις δύο χώρες και γίνονται και αντιπαθητικά. Γι' αυτό και οι Έλληνες μαθητές δείχνουν αδιαφορία. Κι έτσι παραμένει η κατάσταση». (ανώνυμη)

Δευτέρα Λυκείου

«Δυστυχώς οι σχέσεις ανάμεσα στους μαθητές του ελληνικού και του γερμανικού τμήματος γίνονται όλο και πιο ψυχρές. Ανάμεσά τους δημιουργούνται όλο και λιγότερες φιλίες. Αυτό είναι το απο-

Abteilung sind viel mehr belastet als die Kinder der deutschen Abteilung. Das ist ein großer Nachteil in unserer Schule, und ich hoffe, daß es sich bald bessern wird.» (Frantzeska Papagyropoulou)

«... weitere Begegnungen finden im Sportunterricht statt. Aber dieser Unterricht bietet den Schülern keine Möglichkeit, sich besser kennenzulernen, da ihr Interesse hauptsächlich auf den sportlichen Wettkampf gerichtet ist. (Aikaterini Zacharopoulou)

«... Aber die DEUTSCHE SCHULE ATHEN heißt nicht nur Begegnungsschule, weil die deutschen und die griechischen Schüler unter einem Dach untergebracht sind, sondern weil auch die griechischen Kinder von deutschen Lehrern unterrichtet werden. Es ist schwer für beide, Schüler und Lehrer, die Barrieren, die zwischen ihnen bestehen, abzubauen. Als griechischer Schüler spricht man zum Beispiel über Probleme lieber mit einem griechischen Lehrer, als mit einem, der Schwierigkeiten damit hat, unsere Sprache zu verstehen.» (Nelly Alexakis)

«... In der zweiten Klasse des Gymnasiums sind drei Abteilungen für eine Woche zum Skifahren gegangen. Zwei griechische Klassen und eine deutsche. Und dort (auf dem Parnass) habe ich Monika kennengelernt. Jetzt ist sie eine sehr gute Freundin von mir. Es war die beste Begegnung in meinem Leben.» (Martha Vassiliadi)

«Mein größter Wunsch war immer, eine Schülerin der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN zu werden. Der wichtigste Grund war, daß ich die deutsche Sprache gut lernen wollte. Warum möchte ein Grieche Deutsch lernen? Man weiß, daß wenige Leute griechisch sprechen, also reicht das nicht.

Deutschland und Griechenland waren Feinde in beiden Weltkriegen. Obwohl die tiefen Spuren bis heute geblieben sind, haben beide Länder heute freundliche Beziehungen. Deutschland ist jetzt ein mächtiges Land. Viele Leute können Deutsch, deshalb möchte ich auch Deutsch lernen. Ein anderer Grund war, daß ich die Ideen und Meinungen der deutschen Kinder über ihr Leben und andere Sachen kennenlernen wollte. Ich hoffte, daß unsere Beziehungen gut würden.

Leider kann man sagen, daß die Beziehungen zwischen deutschen und griechischen Schülern heute nicht gut sind. Das Schlechteste ist, daß es zwei Abteilungen in der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN gibt. (...) Die deutschen Kinder haben mehr Freiheit, obwohl sie in Griechenland sind und in Griechenland leben. Diese Freiheit haben die deutschen Kinder ausgenutzt, sie glauben, daß sie etwas Besonderes sind, und sie sehen die griechischen Schüler immer mit Verachtung an. Also kümmern sie sich nicht um die Beziehungen zwischen den zwei Ländern, und sie werden auch unsympathisch. Deshalb zeigen die griechischen Schüler auch Gleichgültigkeit. So bleibt die Sache stehen.»

Klasse 11

"Leider werden die Beziehungen zwischen Schülern der griechischen und der deutschen Abteilung immer kühler. Es werden immer weniger Freundschaften zwischen ihnen geschlossen. Das ist das Ergebnis des Snobismus der Schüler der deutschen Abteilung auf der einen Seite und des nicht allzugroßen Willens, den die Kinder der griechischen Abteilung zeigen, Kontakt mit den Deutschen aufzunehmen.

Damit sich das ändern kann, sollten die Schüler beider Abteilungen die Tatsache, daß sie in einer Art und Weise zusammenleben, akzeptieren. Die deutschen Schüler sollten endlich mal begreifen, daß sie in Griechenland leben, und sie sollten mit uns Kontakt aufnehmen. Die griechischen Schüler sollten die Tatsache akzeptieren, daß es ein paar Deutsche in Griechenland gibt, und speziell an ihrer Schule, und mit ihnen genauso wie mit Griechen umgehen. Die ideale Beziehung wäre folgende: Sie sollten Freundschaften schließen, und jeder sollte den anderen so ansehen wie Schüler seiner eigenen Abteilung. Dann könnte endlich diese negative Konkurrenz ein Ende nehmen."

"...Meiner Meinung nach sollte man, bevor man versucht, eine Antwort auf die Frage zu geben, zwei Fälle unterscheiden. Beim einen Fall geht es um die formelle Begegnung in der Schule, von der viele Lehrer einigermaßen oft sprechen und meist sagen, sie machten sich große Sorgen wegen des unfreundlichen Klimas, das zwischen den beiden Abteilungen herrscht. Was sie nun dagegen tun? Die meisten, wenn sie keine Lust zum Unterricht haben, halten lange Reden und verteilen ab und zu mal irgendwelche Fragebögen. Ich zweifle daran, daß sie sich diese Fragebögen überhaupt ansehen und auf die Vorschläge der Schüler überhaupt einen Wert legen. (...) Jemand hatte sogar vorgeschlagen, daß an den Schulbänken jeweils zwei Schüler, die nicht zur selben Abteilung gehören, zusammensitzen sollten. Das wäre wirklich sehr nützlich, und es würde eine wirkliche Begegnung stattfinden. Und sowas klappt tatsächlich. Charakteristisches Beispiel ist die Deutsche Evangelische Oberschule in Kairo, wo es gemischte Klassen gibt. Allerdings hat es am Anfang einigermaßen große Schwierigkeiten gegeben, aber langsam haben sich die Kinder gegenseitig kennengelernt und festgestellt, daß alle gleich sind, mit den gleichen Problemen, Interessen, sogar auch Gefühlen, obwohl viele dieser Schüler, die ich persönlich kenne, die Deutschen für gefühllose Leute (Wesen!!!) halten.

Damit eine Begegnung zwischen den deutschen und den griechischen Schülern der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN stattfinden kann, dürfen keine Abteilungen mehr existieren, und beide Seiten müssen dazu bereit sein. Dieser Blödsinn, daß wir freundlich zu den anderen sein sollen, ohne etwas miteinander zu tun zu haben, wie die Mehrheit meiner Klassenkameraden behauptet, führt zu nichts."

(Konstantinos Pantazis)

τέλεσμα του σομοπισμού των μαθητών του γερμανικού τμήματος αφ' ενός και της όχι ιδιαίτερα μεγάλης επιθυμίας που έχουν τα παιδιά του ελληνικού τμήματος να έχουν επαφή με τους Γερμανούς αφ' ετέρου.

Για να μπορέσει αυτό ν' αλλάξει, θα έπρεπε οι μαθητές των δύο τμημάτων ν' αποδεχθούν το γεγονός ότι κατά κάποιο τρόπο ζουν μαζί. Οι Γερμανοί μαθητές θα έπρεπε επιτέλους να συνειδητοποιήσουν ότι ζουν στην Ελλάδα κι ότι πρέπει να 'ρθουν σ' επαφή μαζί μας. Οι Έλληνες μαθητές πρέπει ν' αποδεχθούν το γεγονός ότι υπάρχουν μερικοί Γερμανοί στην Ελλάδα, και ιδιαίτερα στο σχολείο τους και να συμπεριφέρονται σ' αυτούς ακριβώς όπως σε Έλληνες. Η ιδανική σχέση θα έπρεπε να είναι η ακόλουθη: θα έπρεπε να δημιουργηθούν φιλίες και ο καθένας θα έπρεπε να βλέπει τον άλλο σαν μαθητή του δικού του τμήματος. Τότε θα μπορούσε επιτέλους να σταματήσει αυτός ο αρνητικός ανταγωνισμός».

«...Κατά τη γνώμη μου θα έπρεπε να ξεχωρίσει κανείς δύο περιπτώσεις πριν δοκιμάσει να δώσει απάντηση στην ερώτηση. Στη μια περίπτωση πρόκειται για την τυπική συνάντηση μέσα στο σχολείο για την οποία μιλούν αρκετά συχνά πολλοί καθηγητές και τις περισσότερες φορές λένε ότι έχουν μεγάλη έννοια εξαιτίας του μη φιλικού κλίματος που κυριαρχεί ανάμεσα στα δύο τμήματα. Και τί κάνουν για να το καταπολεμήσουν; Οι περισσότεροι, όταν δεν έχουν κέφι να κάνουν μάθημα, βγάζουν μακροσκελείς λόγους και μοιράζουν τότε τότε κάτι ερωτηματολόγια. Αμφιβάλλω αν τους ρίχνουν έστω και μια ματιά και αν δίνουν καμιά σημασία στις προτάσεις των μαθητών (...). Κάποιος μάλιστα είχε προτείνει να κάθονται στα θρανία ανά δύο μαθητές από τα δύο διαφορετικά τμήματα. Αυτό θα ήταν πράγματι πολύ χρήσιμο και θα γινόταν μια πραγματική συνάντηση. Κι αυτό πράγματι μπορεί να γίνει. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το Γερμανικό Ευαγγελικό Λύκειο στο Κάιρο όπου υπάρχουν μεικτές τάξεις. Φυσικά στην αρχή είχαν δυσκολίες αλλά σιγά σιγά τα παιδιά γνωρίστηκαν μεταξύ τους και διαπίστωσαν ότι είναι ίδια, με τα ίδια προβλήματα, τα ίδια ενδιαφέροντα, και μάλιστα με τα ίδια συναισθήματα, αν και πολλοί απ' αυτούς τους μαθητές που γνωρίζω προσωπικά θεωρούν τους Γερμανούς ως ανθρώπους (όντα!!!) χωρίς αισθήματα.

Για να μπορέσει να επιτευχθεί μια συνάντηση ανάμεσα στους Γερμανούς και στους Έλληνες μαθητές της Γερμανικής Σχολής Αθηνών πρέπει να μην υπάρχουν πια δύο τμήματα και πρέπει και οι δύο πλευρές να είναι πρόθυμες γι' αυτό. Αυτή η ανοησία, να είμαστε φιλικόι στους άλλους χωρίς να έχουμε κάτι κοινό μεταξύ μας, όπως ισχυρίζονται οι περισσότεροι από τους συμμαθητές μου, δεν οδηγεί πουθενά».

(Κωνσταντίνος Πανταζής)

ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΙΑ ΣΤΕΓΗ: «ΑΒΓ» ΚΑΙ «ΔΕΣΜΕΣ» (Klaus – Uwe Dürr/Michael Montag)

Η γερμανική ΑΒΓ (Αναδιοργανωμένη Βαθμίδα Γυμνασίου) που δημιουργήθηκε πρόσφατα περιλαμβάνει – όπως ακριβώς και το ελληνικό Λύκειο – τα τρία τελευταία σχολικά χρόνια, δηλ. σύμφωνα με το γερμανικό σχολικό σύστημα, τις τάξεις 11, 12, 13.

Αυτή η «νέα μορφή» ισχύει από το 1972 και έγκειται κατά κύριο λόγο στην οργάνωση ενός συστήματος τμημάτων, δηλ. οι μαθητές του Λυκείου επιλέγουν από το σύνολο των διδασκομένων μαθημάτων εννέα έως δώδεκα μαθήματα ως συμμετοχή. Σ' αυτές τις επιλογές πρέπει να τηρηθούν ορισμένες προϋποθέσεις: π.χ. σε κάθε εξάμηνο πρέπει να επιλεγούν τα Γερμανικά και η Γυμναστική, στις τάξεις 12 και 13 πρέπει να συμπεριληφθούν τουλάχιστον δύο μαθήματα ξένων γλωσσών κάθε φορά, Τεχνικά ή Μουσική, Ιστορία και Μαθηματικά, στις Θετικές Επιστήμες μάλλον πρέπει να επιλεγούν τέσσερα μαθήματα κ.ο.κ. Εκτός απ' αυτά οι μαθητές είναι υποχρεωμένοι να επιλέξουν δύο βασικά μαθήματα, τα λεγόμενα «μαθήματα επίδοσης» (LEISTUNGSKURSE). Το εβδομαδιαίο πρόγραμμά τους περιλαμβάνει τουλάχιστον 30 ώρες.

Αυτά οι ρυθμίσεις εγγυώνται και μια κοινή βασική εκπαίδευση για όλους τους μαθητές όπως επίσης – σε περιορισμένο βαθμό – μια ατομική εξειδίκευση. Αφενός προετοιμάζονται μ' αυτόν τον τρόπο οι μαθητές για τις σπουδές στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (με το ABITUR αποκτούν το απολυτήριο που τους εξασφαλίζει την πρόσβαση στην Ανώτατη Εκπαίδευση και επομένως μπορούν να σπουδάσουν σε οποιαδήποτε Σχολή), αφετέρου η ΑΒΓ είναι και ένας δρόμος προς την επαγγελματική εκπαίδευση χωρίς σπουδές. Αντιστοιχία με τη γερμανική ΑΒΓ το ελληνικό Λύκειο περιλαμβάνει τις τρεις τελευταίες τάξεις του σχολείου, τις αντίστοιχες με τις γερμανικές 10, 11, 12.

Οι τάξεις 10 και 11 (Πρώτη και Δεύτερα Λυκείου) αποτελούν – όπως και η γερμανική 11η τάξη – ενιαία τμήματα. Στην Τρίτη Λυκείου οι μαθητές επιλέγουν από το σύστημα των τεσσάρων δεσμών μαθημάτων εκείνο που αντιστοιχεί στις κλίσεις τους ή στο μετέπειτα στόχο σπουδών τους. Αυτή η επιλογή έχει μεγάλη σημασία διότι το απολυτήριο δεν εξασφαλίζει στους μαθητές την ελεύθερη πρόσβαση σ' όλες τις Σχολές της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, αλλά την είσοδο σε Σχολές που περιλαμβάνονται στη δέσμη που έχουν επιλέξει. Η τέταρτη δέσμη π.χ. δίνει τη δυνατότητα σπουδών μόνο σε Σχολές Οικονομικών ή Κοινωνιολογίας. Τα μαθήματα δέσμης περιλαμβάνουν 16 ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα. Στις υπόλοιπες 20 ώρες οι μαθητές της ίδιας τάξης έχουν ενιαίο πρόγραμμα, έτσι ώστε να έχουν 36 ώρες μάθημα την εβδομάδα. (Οι μαθητές της γερμανικής ΑΒΓ έχουν ένα ελάχιστο 30 ωρών βλ. ανωτέρω).

Η επιβάρυνση των Ελλήνων μαθητών από τα μαθήματα είναι σίγουρα μεγάλη. Όμως η Γερμανική Σχολή Αθηνών τους προσφέρει και κάτι παραπάνω από τα άλλα σχολεία: με την επιτυχία στις συμπληρωματικές εξετάσεις, του λεγόμενου ERGÄNZUNGS-PRÜFUNG, σε ορισμένα μαθήματα (μεταξύ των οποίων γραπτά και προφορικά στα γερμανικά) μπορούν στο τέλος της Τρίτης Λυκείου, μετά από 12 σχολικά χρόνια – δηλαδή ένα χρόνο νωρίτερα από τους Γερμανούς – να αποκτήσουν το Απολυτήριο και να σπουδάσουν σε οποιαδήποτε Σχολή της Ανώτερης και Ανώτατης Εκπαίδευσης στη Γερμανία ανεξάρτητα από τη δέσμη που είχαν επιλέξει. Για τους περισσότερους Έλληνες μαθητές αυτό το διπλό δικαίωμα, δηλ. η δυνατότητα σπουδών στην Ελλάδα ή στη Γερ-

UNTER EINEM DACH: "NGO" UND "BÜNDEL" (Klaus – Uwe Dürr/Michael Montag)

Die deutsche NGO (Neugestaltete Gymnasiale Oberstufe) umfaßt – ebenso wie das griechische Lykeion – die drei letzten Schuljahre, d.h. für das deutsche System: die Jahrgangsstufen 11, 12, 13.

Diese "Neugestaltung" gilt seit 1972 und besteht in erster Linie in der Einrichtung eines Kurssystems, d.h. die Oberstufenschüler wählen aus einem Angebot von Unterrichtsfächern zwischen neun und zwölf Kursen für ihre Unterrichtsteilnahme aus. Bei diesen Wahlen sind bestimmte Auflagen zu beachten; so müssen z.B. Deutsch und Sport in jedem Semester gewählt werden; in den Jahrgangsstufen 12 und 13 müssen mindestens je zwei Kurse in Fremdsprachen, Kunst/Musik, Geschichte und Mathematik, in den Naturwissenschaften sogar vier Kurse belegt werden, usw.. Außerdem haben die Schüler je zwei Schwerpunktfächer, sogenannte Leistungskurse, zu wählen. Sie haben mindestens 30 Wochenstunden.

Diese Regelungen gewährleisten sowohl eine gemeinsame Grundausbildung für alle Schüler als auch – in begrenztem Maße – eine individuelle Spezialisierung. Auch werden die Schüler dadurch einerseits auf ein Hochschulstudium vorbereitet, (mit dem Abitur erwerben sie die Allgemeine Hochschulreife, können also jedes beliebige Fach studieren), andererseits ist die NGO auch ein Weg in die berufliche Ausbildung ohne Studium. Entsprechend der deutschen NGO umfaßt das griechische Lykeion die letzten drei Jahrgangsstufen: 10, 11, 12.

Die Jahrgangsstufen 10 und 11 werden – ebenso wie die deutsche Jahrgangsstufe 11 – im Klassenverband unterrichtet. In der Jahrgangsstufe 12 müssen die Schüler dann aus einem Angebot von vier Fächerbündeln dasjenige auswählen, das ihren Neigungen bzw. ihrem späteren Studienwunsch entspricht. Diese Wahl ist deswegen von Bedeutung, weil das Apolytirion ("Abitur") den Schülern nicht die Allgemeine Hochschulreife bietet, sondern lediglich den Zugang zu den dem gewählten Bündel entsprechenden Fächern. Das Bündel 4 z.B. ermöglicht nur das Studium von Wirtschafts- und Sozialwissenschaften. Die Bündelfächer umfassen 16 Wochenstunden. In 20 weiteren Stunden werden die Schüler im Klassenverband unterrichtet, so daß sie 36 Stunden pro Woche haben. (Die NGO – Schüler haben ein Minimum von 30, s.o.).

Die Unterrichtsbelastung der griechischen Schüler ist gewiß groß. Doch bietet die DEUTSCHE SCHULE ATHEN ihnen auch etwas mehr als andere Schulen: durch Bestehen einer sogenannten "Ergänzungsprüfung" in mehreren Fächern (darunter Deutsch, schriftlich und mündlich) können sie am Ende der Jahrgangsstufe 12 – also ein Jahr eher als die Deutschen! – die Allgemeine Hochschulreife und damit die Berechtigung erwerben, unabhängig von ihrem gewählten Bündel jedes beliebige Fach an einer deutschen Universität oder Fachhochschule zu studieren. Den meisten griechischen Schülern ist diese doppelte Berechtigung,

nämlich zu einem Studium in Griechenland und in Deutschland, die anstrengende Schulzeit wert.
Vergleiche: – je ein Stundenplan eines deutschen und eines griechischen Schülers der Jahrgangsstufe 12. –

μανία είναι το αντιστάθμισμα της επίπονης σχολικής περιόδου. Πρβ. Από ένα πρόγραμμα ενός γερμανού και ενός έλληνα μαθητή της Τρίτης Λυκείου.

STUNDENPLANVERGLEICH:

A. 4. Bündel der 12. Klassen, griechische Abteilung B. 12. und 13. Jahrgangsstufe der NGO, deutsche Abteilung

ZEIT	MONTAG	DIENSTAG	MITTWOCH	DONNERSTAG	FREITAG	SONNABEND
1. STUNDE	Geschichte	Sport	Chemie	Physik	Physik	
2. STUNDE	Philosophie	Sport	Physik	Mathematik	Mathematik	
3. STUNDE	Deutsch	Deutsch	Physik	Chemie	Mathematik	
4. STUNDE	Englisch	Chemie	Mathematik	Englisch	Deutsch	
5. STUNDE	Neugriechisch	Physik	Neugriechisch	Sozialkunde	Deutsch	
6. STUNDE	Mathematik	Mathematik	Neugriechisch	Deutsch	Religion	
7. STUNDE	Mathematik	Mathematik	Philosophie	Deutsch	Geschichte	
8. STUNDE					Neugriechisch	
9. STUNDE						
10. STUNDE						

Bündel I: Fachrichtung: Mathematisch – naturwissenschaftlicher Bereich

ZEIT	MONTAG	DIENSTAG	MITTWOCH	DONNERSTAG	FREITAG	SONNABEND
1. STUNDE	Philosophie	Sport	All-Griechisch	Latein	Latein	
2. STUNDE	Geschichte	Sport	All-Griechisch	All-Griechisch	Geschichte	
3. STUNDE	Deutsch	Deutsch	Geschichte	All-Griechisch	Geschichte	
4. STUNDE	Englisch	All-Griechisch	Latein	Englisch	Deutsch	
5. STUNDE	Neugriechisch	Latein	Neugriechisch	Sozialkunde	Deutsch	
6. STUNDE	All-Griechisch	All-Griechisch	Neugriechisch	Deutsch	Religion	
7. STUNDE	Geschichte	All-Griechisch	Philosophie	Deutsch	Geschichte	
8. STUNDE					Neugriechisch	
9. STUNDE						
10. STUNDE						

Bündel III: Fachrichtung: Philosophischer/Juristischer Bereich

ZEIT	MONTAG	DIENSTAG	MITTWOCH	DONNERSTAG	FREITAG	SONNABEND
1. STUNDE	Englisch	Geschichte	Physik	----	----	----
2. STUNDE	Englisch	Geschichte	Physik	----	Mathematik	----
3. STUNDE	Erdkunde	Biologie	Deutsch	Zemerechtsfisk.	Geschichte	Mathematik
4. STUNDE	----	Zemerechtsfisk.	Deutsch	Zemerechtsfisk.	Englisch	Mathematik
5. STUNDE	----	Deutsch	Geschichte	Erdkunde	Englisch	----
6. STUNDE	----	Englisch	Geschichte	Biologie	----	----
7. STUNDE	----	Mathematik	Erdkunde	Biologie	----	
8. STUNDE					Physik	
9. STUNDE					Sport	
10. STUNDE					Sport	

NGO 12: Fachhochschulreife möglich

ZEIT	MONTAG	DIENSTAG	MITTWOCH	DONNERSTAG	FREITAG	SONNABEND
1. STUNDE	Philosophie	Sport	Physik	Chemie	Physik	
2. STUNDE	Geschichte	Sport	Chemie	Physik	Mathematik	
3. STUNDE	Deutsch	Deutsch	Mathematik	Biologie	Chemie	
4. STUNDE	Englisch	Mathematik	Biologie	Englisch	Deutsch	
5. STUNDE	Neugriechisch	Mathematik	Neugriechisch	Sozialkunde	Deutsch	
6. STUNDE	Physik	Biologie	Neugriechisch	Deutsch	Religion	
7. STUNDE	Physik	Biologie	Philosophie	Deutsch	Geschichte	
8. STUNDE					Neugriechisch	
9. STUNDE						
10. STUNDE						

Bündel II: Fachrichtung: Medizinisch – biologischer Bereich

ZEIT	MONTAG	DIENSTAG	MITTWOCH	DONNERSTAG	FREITAG	SONNABEND
1. STUNDE	Philosophie	Sport	Wirtschafts-pol.	Sozialkunde	Wirtschafts-pol.	
2. STUNDE	Geschichte	Sport	Wirtschafts-pol.	Wirtschafts-pol.	Mathematik	
3. STUNDE	Deutsch	Deutsch	Geschichte	Mathematik	Geschichte	
4. STUNDE	Englisch	Geschichte	Sozialkunde	Englisch	Deutsch	
5. STUNDE	Neugriechisch	Mathematik	Aufsatz	Politik	Deutsch	
6. STUNDE	Geschichte	Mathematik	Aufsatz	Deutsch	Religion	
7. STUNDE	Sozialkunde	Sozialkunde	Philosophie	Deutsch	Geschichte	
8. STUNDE					Neugriechisch	
9. STUNDE						
10. STUNDE						

Bündel IV: Fachrichtung: Wirtschaftswissenschaftlicher Bereich

ZEIT	MONTAG	DIENSTAG	MITTWOCH	DONNERSTAG	FREITAG	SONNABEND
1. STUNDE	Erdkunde	Englisch	----	----	----	Kunst
2. STUNDE	Geschichte	Physik	----	----	----	Kunst
3. STUNDE	Religion	Mathematik	Physik	----	Englisch	Erdkunde
4. STUNDE	Physik	Mathematik	Kunst	Geschichte	Englisch	Erdkunde
5. STUNDE	Physik	Geschichte	Kunst	Religion	Physik	----
6. STUNDE	----	Erdkunde	----	Deutsch	Mathematik	----
7. STUNDE	----	Deutsch	Religion	Deutsch	----	
8. STUNDE				Erdkunde	----	
9. STUNDE				Erdkunde	Sport	
10. STUNDE					Sport	

NGO 13: Abschlussprüfung: ALLGEMEINE DEUTSCHE HOCHSCHULREIFE

Fortsetzung auf Seite 196

Συνέχεια στην σελίδα 196

Frau P. Helling und Herr Dr. Dr. A. Horn mit den Klassen 5

Η κ. P. Helling και ο κ. Dr. Dr. A. Horn με τις τάξεις 5.

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗΣ

Για τους καθηγητές της γυμναστικής:
Dr. Dr. Axel Horn

Ανάμεσα στα παραδοσιακά ιδανικά του αθλητισμού συγκαταλέγονται μεταξύ άλλων η διαμόρφωση μιας αρμονικής, πολύπλευρα (πνευματικά και σωματικά) ανεπτυγμένης προσωπικότητας, η διαπαιδewγή στην τιμιότητα (η τίμια συμπεριφορά μεταφέρεται από τον αθλητισμό στην καθημερινότητα) ή ακόμα η προσέγγιση των αθλητών κατά τη διάρκεια της αθλητικής δραστηριότητας.

Ειδικά η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ ως «σχολείο προσέγγισης» έχει κάνει το τελευταίο σημείο σύνθημά της, ιδιαίτερα τον τομέα που αφορά τη γυμναστική. Με το δίκιο της άραγε; Πραγματοποιείται στ' αλήθεια κάποια προσέγγιση, εφόσον φυσικά με αυτόν τον όρο δεν εννοούμε την απλή συνεύρεση μαθητριών και μαθητών του Ελληνικού και του Γερμανικού τμήματος αλλά μια πραγματική, συμμετοχική συνύπαρξη; Μια συνύπαρξη που χαρακτηρίζεται από εκτίμηση και σεβασμό του ενός προς τον άλλο, από ευθύτητα, από διάθεση αλληλογνωριμίας, από ανεκτικότητα; Πλησιάζονται οι μαθητές και οι μαθήτριες των δύο τμημάτων της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ μεταξύ τους με λεκτική ή εξωλεκτική επικοινωνία κατά τη διάρκεια των κοινών ωρών γυμναστικής; Αν θέλει κανείς να αποφύγει μια επιφανειακή απάντηση θα πρέπει να αναλύσει με προσοχή και ακρίβεια το πολύπλευρο αθλητικό πρόγραμμα της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ.

1. Η γυμναστική ως υποχρεωτικό μάθημα.

Το μάθημα της γυμναστικής είναι το μόνο υποχρεωτικό μάθημα από όλο το πρόγραμμα της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ που τα δύο τμήματα διδάσκονται από κοινού. Προσέγγιση λοιπόν μεταξύ των μαθητριών και μαθητών του Ελληνικού και του Γερμανι-

BEGEGNUNG IM SPORTUNTERRICHT?

Für die Fachschaft SPORT: Dr. Dr. Axel Horn

Zu den traditionellen Idealen des Sports gehören unter anderem die Ausbildung einer harmonischen, allseitig (Geist und Körper) gebildeten Persönlichkeit, die Erziehung zur Fairneß (faire Verhaltensweisen im Sport und darüber hinaus im Alltag) oder auch die Begegnung der Sportler beim Sport.

Auch die DEUTSCHE SCHULE ATHEN als "Begegnungsschule" hat gerade letzteres auf ihre Fahne geschrieben – insbesondere auf die Fahne des Faches SPORT. Zu Recht?? Findet hier wirklich Begegnung statt, wenn man unter diesem Begriff kein bloßes Nebeneinander von Schülerinnen und Schülern der griechischen und deutschen Abteilung, sondern ein Miteinander versteht? Ein Miteinander, das getragen wird von Achtung und Respekt voreinander, von Offenheit füreinander, von Aufeinanderzugehen, von Toleranz? Kommen sich die Schülerinnen und Schüler beider Abteilungen der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN in den gemeinsamen Sportstunden durch (verbale und nonverbale) Kommunikation näher?

Will man eine Antwort erhalten, die nicht nur an der Oberfläche bleibt, muß man sich das vielseitige Sportprogramm an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN genauer betrachten.

1. Sport als Pflichtfach

Der Sportunterricht ist das einzige Pflichtfach im ganzen Fächerkanon der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN, in dem beide Abteilungen zusammen unterrichtet werden. Begegnung für die Schülerinnen und Schüler der griechischen und deutschen Abteilung also wenigstens in 2 von 30-36 Wochenstunden? Zunächst ein wenig Statistik:

Da die griechische Abteilung an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN erst mit der 7. Jahrgangsstufe beginnt, und die deutsche Abteilung in den Jahrgangsstufen 11 – 13 auch im Sport für sich organisiert ist, bleiben für die Begegnung im Sport zunächst die Jahrgangsstufen 7 – 10. Dies bedeutet: Von insgesamt 34 Klassen (ohne die Kurse der 12. und 13. Jahrgangsstufen der deutschen Abteilung) waren im Schuljahr 1990/91 11 Klassen zu 5 kombinierten Klassen beim Sportunterricht zusammengefaßt. Dies bedeutet: nicht einmal 1/3 der Klassen (genau 29,7%) haben überhaupt aufgrund der organisatorischen Voraussetzung die Möglichkeit eines gemeinsamen Sportunterrichts.

Was die inhaltliche Gestaltung der kombinierten Klassen im Sportunterricht betrifft, zeigt sich ein besonderes Problem für die 7. Klassen darin, daß die Schülerinnen und Schüler beider Abteilungen ein völlig unterschiedliches Ausgangsniveau haben. Während die Schülerinnen und Schüler der deutschen Abteilung nämlich schon einen sechsjährigen Sportunterricht hinter sich haben, kommen die oftmals sehr talentierten Kinder der griechischen Abteilung zum Teil noch vollkommen untrainiert an die DEUTSCHE SCHULE ATHEN. Ein gemeinsamer Sportunterricht, bei dem gleiche Inhalte geübt und trainiert werden, ist deshalb nicht möglich. Die Anzahl der Klassen, in denen Begegnung stattfinden kann, verringert sich so auf die Jahrgangsstufen 8 – 10. Das heißt: im Schuljahr 1990/91 beispielsweise blieben noch 7 Klassen bei 3 möglichen Kombinationen übrig, das sind 18,9% aller Klassen.

Bezieht man nun noch die tägliche Erfahrung der Sportlehrkräfte in diese Betrachtung ein, fällt das Urteil über die Begegnung im Sport noch negativer aus: verbale Attacken, provozierende Gesten, Tätlichkeiten zwischen Schülerinnen und Schülern beider Abteilungen fallen zunehmend auf. Sicherlich werden in der emotionalen Atmosphäre engagierten Übens, Spielens und Kämpfens Aggressionen frei – Aggressionen, die zum Sport dazugehören. Wir, die Sportkolleginnen und Sportkollegen, beobachten jedoch immer mehr, daß Aggressionen von Schülerinnen und Schülern beider Abteilungen bereits in den Sportunterricht hereingetragen werden und sich hier verstärken und/oder entladen.

Von dem, was einleitend über den Inhalt des Begriffs Begegnung gesagt wurde, bleibt wenig übrig, im Gegenteil: Vorurteile und bereits bestehende Aversionen scheinen sich unter den gegebenen Bedingungen des Sportunterrichts zu verstärken. Anders gewendet: Begegnung im Sport als Pflichtfach ist eher die Ausnahme denn die Regel.

Eine gewisse Entspannung könnte hier sicherlich die Beseitigung der räumlichen Beengtheit bringen, denn auf engstem Raum (bei schlechtem Wetter bewegen sich bis zu 3 Klassen, bis zu 75 Kinder, in Sport – und Gymnastikhalle) Sport treiben zu müssen, ist in sich schon aggressionsfördernd. Ein renovierter Sportplatz, der häufiger und gefahrloser zu benutzen ist, vor allem aber ein überdachtes, und damit ganzjährig zu benutzendes, Schwimmbad eröffnen hier Perspektiven. Selbst dann aber muß bezweifelt werden, ob bei 2 Sportstunden pro Woche für nicht einmal 1/5 der

κού τμήματος τουλάχιστον για δύο διδακτικές ώρες την εβδομάδα από τις 30-36;

Kat' αρχήν λίγη στατιστική:

Δεδομένου ότι το Ελληνικό τμήμα της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ αρχίζει στον έβδομο σχολικό χρόνο, και ότι η γυμναστική των τάξεων 11 – 13 του Γερμανικού τμήματος είναι οργανωμένη ξεχωριστά, απομένουν για την προσέγγιση στη γυμναστική οι τάξεις 7 – 10. Αυτό σημαίνει το εξής: Από τις 34 συνολικά τάξεις (χωρίς τα ειδικά τμήματα των τάξεων 12 και 13 του Γερμανικού τμήματος) έχουν συμπυκνωθεί για το σχολικό έτος 1990/91 έντεκα τάξεις σε πέντε μικτές τάξεις ειδικά για το μάθημα της γυμναστικής. Αυτό σημαίνει ότι από οργανωτικής πλευράς δεν παρέχεται η δυνατότητα για το κοινό μάθημα της γυμναστικής ούτε στο 1/3 των τάξεων (για την ακρίβεια: 29,7%).

Όσον αφορά στη θεματική διαμόρφωση των ανάμικτων τάξεων γυμναστικής, υπάρχει ένα ιδιαίτερο πρόβλημα για την έβδομη τάξη, αφού οι μαθήτριες και οι μαθητές των δύο τμημάτων έχουν εντελώς διαφορετικά επίπεδα στο ξεκίνημά τους. Ενώ δηλαδή οι μαθήτριες και οι μαθητές του Γερμανικού τμήματος έχουν ήδη την εμπειρία μιας εξάχρονης αθλητικής εκπαίδευσης, τα πολύ συχνά ιδιαίτερα ταλαντούχα παιδιά του Ελληνικού τμήματος έρχονται εν μέρει τελειώς απροπόνητα στη ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ. Ένα κοινό μάθημα γυμναστικής, με κοινό περιεχόμενο δεν μπορεί έτσι να πραγματοποιηθεί. Κατά συνέπεια ο αριθμός των τάξεων στις οποίες μπορεί να επιτευχθεί η προσέγγιση μειώνεται στις τάξεις 8 – 10.

Δηλαδή για τη σχολική χρονιά 1990/91 απομένουν μόνο επτά τάξεις σε τρεις πιθανούς συνδυασμούς, που σημαίνει ότι: Αυτή τη χρονιά μόνο 18,9% όλων των τάξεων απομένει για την προσέγγιση στο μάθημα της γυμναστικής.

Εάν εντάξουμε και τις καθημερινές εμπειρίες των γυμναστών σε αυτή μας την ανάλυση, η εκτίμηση για την προσέγγιση που επιτυγχάνεται μέσω του αθλητισμού γίνεται ακόμα πιο αρνητική. Οι λεκτικές επιθέσεις, οι προκλητικές χειρονομίες, οι βιαιοπραγίες μεταξύ των μαθητών και των μαθητριών των δύο τμημάτων αυξάνονται συνεχώς. Σίγουρα μα από τις ιδιότητες του αθλητισμού είναι να απελευθερώνει επιθετικότητα μέσα στη φορτισμένη συναισθηματικά κατάσταση της παθιασμένης άσκησης, του παιχνιδιού και του ανταγωνισμού. Εμείς όμως, οι γυμναστές και γυμνάστριες, παρατηρούμε όλο και περισσότερο ότι η επιθετικότητα των μαθητριών και μαθητών των δύο τμημάτων μεταφέρεται στο μάθημα της γυμναστικής όπου ενισχύεται και κατόπιν εκτονώνεται.

Λίγα απομένουν από όσα είπαμε στην εισαγωγή σχετικά με το νόημα του όρου προσέγγιση. Αντιθέτως: Οι προκαταλήψεις και οι προϋπάρχουσες αντιπάθειες φαίνεται να ενισχύονται μέσα στα δεδομένα πλαίσια του μαθήματος της γυμναστικής. Με άλλα λόγια, η επίτευξη προσέγγισης στη γυμναστική αποτελεί μάλλον την εξαίρεση παρά τον κανόνα.

Κάποια εκτόνωση του κλίματος θα μπορούσε σίγουρα να επέλθει εάν λυνόταν το πρόβλημα της στενότητας χώρου (όταν ο καιρός είναι κακός συναθλούνται μέχρι και τρεις τάξεις, δηλαδή μέχρι και 75 παιδιά, στο κλειστό γυμναστήριο). Το να πρέπει να κάνουν γυμναστική μέσα σε έναν τόσο στενό χώρο ενισχύει από μόνο του την επιθετικότητα. Ένα αναεωμένο γυμναστήριο που θα μπορούσε να χρησιμοποιείται συχνότερα και με λιγότερους κινδύνους, αλλά κυρίως μια κλειστή πισίνα για ολόκληρο το χρόνο, θα αποτελούσαν θετικές προοπτικές. Ακόμα και σε αυτή την περίπτωση

Bilder aus dem Sportunterricht.

Φωτογραφία από το μάθημα της γυμναστικής.

Skikurs der 8. Klassen auf dem Parnassos

Τμήμα σκι των τάξεων 8 στον Παρνασσό.

Klassen der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN wirklich von Begegnung gesprochen werden kann.

2. Sportunterricht in den ARBEITSGEMEINSCHAFTEN (AGs)
Anders als soeben geschildert sieht die Situation in den AGs aus. Immerhin fast 400 Teilnehmer in den Schuljahren 1990/91 und 1991/92 (bis auf eine AG war jede von Schülerinnen und Schülern beider Abteilungen besucht) trafen sich in 17 AGs, um Sport zu treiben – sei es in Förderkursen, Anfängergruppen oder Wettkampfmansschaften. Da die Teilnahme freiwillig ist, steht das Sporttreibendürfen sicherlich mehr im Vordergrund als beim Pflichtunterricht. Und vor allem in den Wettkampfmansschaften ist das Trainieren einem gemeinsamen Ziel unterstellt, nämlich dem, Spaß in der Sportart zu haben, in der man etwas kann, und in ihr erfolgreich zu sein. Begegnung zwischen Schülerinnen und Schülern beider Abteilungen ist damit in dieser Sparte des Sportes unserer Schule nicht nur ein gewünschtes Ziel, sondern ein Fundament – eine Voraussetzung, die sich aus der Zielsetzung der einzelnen Gruppen gewissermaßen von selbst ergibt. Das Miteinander hat hier also seinen festen Platz – die negativen, zuvor beschriebenen Begleiterscheinungen sind in der AG-Arbeit nach dem Urteil aller Sportkolleginnen und – kollegen kein Thema. Über die schulinterne Begegnung der Schülerinnen und Schüler in den AGs hinaus ermöglicht die Arbeit mit den Wettkampfmansschaften auch die Begegnung mit den Schülerinnen und Schülern anderer Schulen. So fanden im Schuljahr 1990/91 in den Sportarten Fußball, Basket – und Volleyball zahlreiche sportliche Vergleiche mit anderen Schulen Athens statt, in allen in den AGs angebotenen Sportarten nimmt die DEUTSCHE SCHULE ATHEN an den panhellenischen Schulmeisterschaften teil.

Zum festen Bestandteil des jährlichen Sportangebots gehört die Sportbegegnung mit der DEUTSCHEN SCHULE THESSALONIKI – im einen Halbjahr sind wir zu Gast in Thessaloniki, im nächsten ist es umgekehrt. In den Ballspielarten Tischtennis, Basketball, Volleyball und Fußball ermitteln Mädchen und Jungen in 7 Mannschaften den Gesamtsieger. Wenngleich die DEUTSCHE SCHULE THESSALONIKI nur etwa die Hälfte der Schüler unserer Schule hat, stellen deren Mannschaften sich doch immer in hervorragender Verfassung vor. Spannende Spiele, knappe Ergebnisse, manchmal Siege, manchmal Niederlagen kennzeichnen so diesen sportlich spielerischen Wettkampf.

Einen Höhepunkt in der jährlichen Sportarbeit stellt der leichtathletische Schulvergleichskampf mit der DEUTSCHEN EVANGELISCHEN OBERSCHULE in Kairo dar. Griechische, ägyptische und deutsche Schülerinnen und Schüler begegnen sich hier vor, beim und nach dem Laufen, Werfen und Springen. Fand dieses Treffen im März 1982 erstmals in unserem Sportstadion statt, hat es bisher sieben weitere Vergleiche gegeben, abwechselnd in Kairo und Athen. Der für das Schuljahr 1990/91 geplante Besuch unserer Schule in Kairo mußte zunächst wegen des Golfkrieges verschoben werden, konnte dann aber vom 04. bis 12. Mai 1991 durchgeführt werden.

Die Vorbereitungen für die 21 Disziplinen laufen ganzjährig und intensiv. Dennoch führte der Heimvorteil für die DEUTSCHE

όμως παραμένει αμφίβολο το κατά πόσο μπορεί να γίνεται λόγος για προσέγγιση με δύο ώρες την εβδομάδα γυμναστική για λιγότερο από το 1/5 των τάξεων της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ.

2. Γυμναστική στα πλαίσια των ΟΜΙΛΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Ο.Ε.)

Τελείως διαφορετική εμφανίζεται η κατάσταση στους Ο.Ε. Στις σχολικές χρονιές 1990/91 και 1991/92 συναντήθηκαν περίπου 400 μαθητές σε 17 Ο.Ε. (εκτός από έναν Ο.Ε. όλοι οι άλλοι καλύφτησαν από μαθήτριες και μαθητές και των δύο τμημάτων) για να κάνουν αθλητισμό - είτε σε τμήματα εντατικής προπόνησης, είτε σε ομάδες αρχαρίων είτε σε ομάδες προετοιμασίας για αγώνες. Δεδομένου ότι η συμμετοχή είναι σε αυτή την περίπτωση εθελοντική, χαρακτηρίζεται σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από την προσφορά της δυνατότητας να κάνεις αθλητισμό από ό,τι το υποχρεωτικό μάθημα γυμναστικής. Και ιδίως στις ομάδες που προετοιμάζονται για αγώνες, η προπόνηση έχει έναν κοινό στόχο, να ευχαριστηθεί δηλαδή κανείς όσο μπορεί περισσότερο από ένα σπορ στο οποίο έχει κάποιες ικανότητες και να έχει επιτυχίες σε αυτό. Έτσι, η προσέγγιση μεταξύ των μαθητριών και των μαθητών των δύο τμημάτων του σχολείου μας σε αυτό το πλαίσιο δεν αποτελεί απλώς έναν επιθυμητό στόχο αλλά ένα θεμελιώδες στοιχείο - μια προϋπόθεση που κατά κάποιον τρόπο προκύπτει από τους ίδιους τους στόχους που θέτουν οι εκάστοτε ομάδες. Η συμμετοχική συνύπαρξη βρίσκεται εδώ το κατάλληλο έδαφος για να αναπτυχθεί - σύμφωνα με την εκτίμηση όλων των συναδέλφων γυμναστών και γυμναστριών τα αρνητικά φαινόμενα που περιγράφηκαν παραπάνω δεν εμφανίζονται στους Ο.Ε.

Πέρα από την εσωσχολική προσέγγιση των μαθητριών και των μαθητών στους Ο.Ε., με τις ομάδες αγώνων, πραγματοποιείται και η προσέγγιση με τις μαθήτριες και μαθητές άλλων σχολείων. Ήδη μέσα σ' αυτή τη σχολική χρονιά και μέχρι το τέλος του Δεκεμβρίου 1990 έχουν πραγματοποιηθεί 8 αθλητικές συναντήσεις ποδοσφαίρου, μπάσκετ και βόλεϊ, με άλλα σχολεία της Αθήνας. Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ συμμετέχει στα πανελλήνια σχολικά πρωταθλήματα όλων των σπορ που προσφέρονται ως Ο.Ε.

Ένα σταθερό στοιχείο της ετήσιας αθλητικής δραστηριότητας είναι η αθλητική συνάντηση με τη ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ - στο επόμενο εξάμηνο θα φιλοξενηθούμε εμείς στην Θεσσαλονίκη και το μεθεπόμενο θα έρθουν αντίστοιχα εκείνοι εδώ. Οι αναμετρήσεις γίνονται στο πιγκ-πογκ, το μπάσκετ, το βόλεϊ και το ποδόσφαιρο και ο τελικός νικητής αναδεικνύεται από αγόρια και κορίτσια ανάμεσα σε 7 ομάδες. Αν και η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ έχει περίπου τους μισούς μαθητές από τους δικούς μας, οι ομάδες της είναι πάντα σε εξαιρετική κατάσταση. Συναρπαστικά παιχνίδια, μικρές διαφορές στο σκορ, κάποτε νίκες και κάποτε ήττες, αυτά είναι τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν αυτή την αθλητική αναμέτρηση.

Μια σημαντική στιγμή της ετήσιας αθλητικής δραστηριότητας αποτελεί και η συνάντηση στίβου με τη ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΪΡΟΥ. Έλληνες, Αιγύπτιοι και Γερμανοί μαθητές και μαθήτριες συναντώνται εδώ πριν, μετά και κατά την αναμέτρηση στο τρέξιμο, το άλμα και τη ρίψη. Η πρώτη συνάντηση πραγματοποιήθηκε το Μάρτιο του 1982 στο αθλητικό μας στάδιο, και από τότε έχουν πραγματοποιηθεί έξι ακόμη αναμετρήσεις, εναλλάξ στο Κάιρο και την Αθήνα. Η προγραμματισμένη γι' αυτόν το χρόνο επίσκεψη του σχολείου μας στο Κάιρο αναβλήθηκε λόγω του πολέμου στον Κόλπο, πραγματοποιήθηκε όμως τελικά από τις 4 μέχρι τις 12 Μαΐου 1991.

Η προετοιμασία για τα 21 αθλήματα είναι συνεχής και εντατική. Το πλεονέκτημα της έδρας όμως για τη ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΣΧΟΛΗ στις τρεις από τις πέντε τελευταίες συναντήσεις είχε σαν αποτέλεσμα, στα αγόρια, μια φορά την ισοβαθμία και δύο φορές τη νίκη τους με μικρή διαφορά. Στην έδρα μας οι αθλητές μας δεν ηττήθηκαν καμιά φορά. Τα κορίτσια έδειξαν, ως συνήθως, την καλύτερη πλευρά τους: Ήταν από την αρχή μπροστά. Σίγουρα αυτή τους η επιτυχία δεν τους ήρθε από τον ουρανό, αλλά είναι το αποτέλεσμα της σκληρής προπόνησης και του εξαιρετικού ομαδικού πνεύματος. Ένα εκτενές πρόγραμμα ξενάγησης μετά την αθλητική συνάντηση, αποζημιώνει για την κόουραση της προπόνησης. Έτσι, κατά τις επισκέψεις μας στο Κάιρο είδαμε το Αιγυπτιακό Εθνικό Μουσείο, το κάστρο, τις πυραμίδες της Γκίζας και της Σακκαρά και άλλα πολλά. Το πρόγραμμα της τελευταίας συνάντησης μάλιστα περιελάμβανε και μια τριήμερη εκδρομή στην Ερυθρά Θάλασσα, τρεις μέρες που θα μείνουν σίγουρα αξέχαστες σε όλους. Από την αλληλογνωριμία μεταξύ των αθλητών και αθλητριών έχουν αναπτυχθεί καλές σχέσεις ή και φιλίες ακόμη, που μερικές φορές μεταφέρονται και στο πατρικό σπίτι. Επόμενο είναι, όταν σε μια μαθητική εφημερίδα της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ένας μαθητής καταλήγει: «Αυτή η συνάντηση δεν ήταν για όλους εμάς απλώς μια αθλητική αναμέτρηση αλλά το πλησίασμα μεταξύ συνομηλίκων... ένα πλησίασμα που αξίζει οπωσδήποτε να συνεχιστεί!»

Στην αρχή του σχολικού έτους 1991/92 εισήχθη μια καινοτομία που θα πρέπει να αναφερθεί.

Απ' το Σεπτέμβριο του 1991 η συμμετοχή στους αθλητικούς Ο.Ε.

Ausflug anlässlich einer Sportbegegnung in Kairo

Εκδρομή στο Κάιρο με την ευκαιρία μιας αθλητικής συνάντησης

EVANGELISCHE OBERSCHULE bei den Kairo Jungen in den fünf letzten Begegnungen einmal zu einer Punkteteilung und dreimal zu einem Sieg mit knappem Vorsprung. Daheim gaben sich unsere Athleten nie geschlagen. Die Mädchen zeigten sich wie gewohnt von ihrer besten Seite; sie hatten von Anfang an die Nase vorn. Ein umfangreiches Besichtigungsprogramm nach dem Wettkampf entschädigt für manche Mühsal im Training. So haben wir bei unseren Besuchen in Kairo das ägyptische Nationalmuseum, die Zitadelle, die Pyramiden von Gizeh und Sakkarah u.v.m. gesehen. Beim letzten Treffen stand sogar ein dreitägiger Ausflug ans Rote Meer auf dem Programm – drei Tage, die den Teilnehmern sicherlich unvergeßlich in Erinnerung bleiben.

Aus dem gegenseitigen Kennenlernen der Sportlerinnen und Sportler haben sich gute Bekanntschaften, auch Freundschaften entwickelt, die sich sogar auf die Elternhäuser übertragen haben. Was Wunder, wenn in einer Schülerzeitung der DEUTSCHEN EVANGELISCHEN OBERSCHULE ein Teilnehmer das Fazit zieht:

„Diese Sportbegegnung war für uns alle nicht nur ein Leistungsvergleich, sondern eine Begegnung gleichaltriger Menschen... eine Begegnung, die es unbedingt fortzusetzen gilt!“ Es gibt noch eine Neuerung mit Beginn des Schuljahres 1991/92 zu erwähnen. Seit September 1991 wird für die Teilnahme an den Sport-AGs ein Familien – Beitrag von Dr. 5.000,- erhoben. Der so zusammenkommende Betrag soll helfen, dem enormen Verschleiß an Bällen und Geräten im Fachbereich SPORT entgegenzuwirken.

Herr R. Schwab mit Schülern im Kraftraum

Ο κ. R. Schwab με μαθητές στο γυμναστήριο

Neue Bälle, Trikots und ein neuer Barren konnten auf diese Weise angeschafft werden. Aber nicht nur das: zwei Tischtennisplatten im Freien und zwei Basketballanlagen auf dem Nebenplatz/Fußballplatz sollen allen Kindern die Möglichkeit zum Sporttreiben in freien Stunden eröffnen. Weitere Verbesserungen in dieser Richtung sind mit diesen finanziellen Beiträgen geplant!

Fassen wir zusammen:

Hier, in den AGs, findet also die gewünschte Begegnung statt – weshalb nicht nur das AG-Angebot des Fachbereichs SPORT eher erweitert denn gekürzt werden sollte, sondern auch die Begegnungen mit anderen Schulen verstärkt ins Auge gefaßt werden sollten. Vorgespräche in dieser Richtung laufen im Augenblick mit den Deutschen Schulen in Istanbul und in Rom.

3. Sportveranstaltungen während des Schuljahres

Über den Sport als Pflichtfach und in den AGs mit freiwilliger Teilnahme hinaus versucht der Fachbereich SPORT mit einer ganzen Reihe von Veranstaltungen, Begegnung zu ermöglichen. Einige seien hier genannt. Die Durchführung der BUNDESJUGENDSPIELE in Leichtathletik an einem Tag gehört zum festen Bestandteil der Jahresplanung. Wird diese Veranstaltung auch bisweilen als "Massenveranstaltung" kritisiert, ist sie doch in ihrer eigentlichen Zielsetzung eben dies: allen Mädchen und Jungen die Möglichkeit zu geben, an einem Wettkampf, der für alle an einem Tag stattfindet, teilzunehmen. Die dabei an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN zu bewältigende Schülerzahl von über 800 schränkt dabei rein organisatorisch die Begegnung sehr ein. Das Vorhaben, die BUNDESJUGENDSPIELE mehr in der Form eines Sport – und Spielfestes durchzuführen, das heißt auch Spiele (und evtl. einen "gemütlichen Rahmen") miteinzubeziehen, bietet sicherlich größere Chancen zur Begegnung.

Den Boden zu klassenübergreifender Begegnung will auch die Organisation von Klassen-Meisterschaften bereiten. Sie werden in Fußball und Tischtennis seit zwei Jahren durchgeführt. Freilich findet auch hier nicht gleich dadurch Begegnung statt, daß man gegen den gleichen Ball tritt oder schlägt. Im Gegenteil! Bei dem Ehrgeiz, den fast alle Klassen zeigen, braucht der Schiedsrichter ein wachsames Auge – und oft eine "diplomatische" Hand!

Auch die Durchführung der Sportabende erstmals am 26. April 1991 und am 6./7. Februar 1992 an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN ist nicht zuletzt unter dem Aspekt der Begegnung zu sehen. Schülerinnen und Schüler unserer Schule demonstrieren eine Auswahl sportlicher Fertigkeiten und Leistungen, wie sie in den Klassen und AGs gelehrt werden. Traditionelle Sportarten wie Basketbal, Leichtathletik, Fußball, Tischtennis oder Tanz waren ebenso vertreten wie neue Ideen im Sport (z.B. Schattentheater, Seilspringen oder in der anschließenden Bandgymnastik bei sogenannter Schwarzlichtbeleuchtung). Als besonders gelungen wurde von allen Beteiligten und dem begeistert mitwirkenden Publikum beim ersten Sportabend die Integration einer Gruppe jugendlicher Rollstuhlfahrer mit ihren sportlichen Vorfürungen empfunden. An diesem Abend fand wirklich Begegnung statt –

κοστίζει 5.000 δραχμές ανά οικογένεια. Το ποσό που συγκεντρώνεται κατ' αυτόν τον τρόπο χρησιμοποιείται για την αντικατάσταση του μεγάλου αριθμού από μπάλες και όργανα που φθειρόνται. Έτσι μπόρεσαν να αγοραστούν καινούριες μπάλες, στολές και μια μπάρα. Όχι όμως μόνο αυτό: Δύο τραπέζια του πικ-πογκ έξω και δύο γήπεδα μπάσκετ στο χώρο δίπλα από το γήπεδο ποδοσφαίρου δίνουν τη δυνατότητα σε όλα τα παιδιά να αθλούνται στην ελεύθερη ώρα τους. Και σχεδιάζονται ακόμη περισσότερες βελτιώσεις προς αυτή την κατεύθυνση με αυτούς τους πόρους!

As συνοψίσουμε:

Εδώ, στους Ο.Ε., πραγματοποιείται λοιπόν η επιθυμητή προσέγγιση και αλληλογνωριμία. Γι' αυτόν το λόγο όχι μόνο θα έπρεπε να αυξηθεί αντί να μειωθεί η προσφορά αθλητικών Ο.Ε., αλλά και να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στις συναντήσεις με τα άλλα σχολεία. Συνεννοήσεις προς αυτή την κατεύθυνση γίνονται ήδη με τις Γερμανικές Σχολές της Κωνσταντινούπολης και της Ρώμης - με την Κωνσταντινούπολη ήδη διαφαίνονται συγκεκριμένα αποτελέσματα:

Στο τέλος του σχολικού έτους 1991/92 θα φιλοξενήσουμε εδώ στην Αθήνα τους παίκτες και τις παίκτριες του μπάσκετ και του βόλεϊ της Κωνσταντινούπολης.

3. Αθλητικές εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους Πέρα από το υποχρεωτικό μάθημα γυμναστικής και την εθελοντική συμμετοχή στους Ο.Ε., το αθλητικό τμήμα προσπαθεί να προωθήσει την προσέγγιση με μια σειρά από εκδηλώσεις. Μερικές από αυτές αναφέρονται παρακάτω.

Η διεξαγωγή της ημερίδας των ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΩΝ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΝΕΩΝ στίβου συγκαταλέγεται στις τακτικές ετήσιες εκδηλώσεις. Παρ' όλο που αυτή η εκδήλωση έχει υποστεί έως τώρα σημαντική κριτική ως «μαζική εκδήλωση», ο στόχος της είναι ακριβώς αυτός: Να δοθεί σε όλα τα κορίτσια και αγόρια η δυνατότητα να συμμετέχουν σε αγώνες που γίνονται για όλους σε μία ημέρα. Ο μεγάλος αριθμός μαθητριών και μαθητών της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ (πάνω από 800) μειώνει, λόγω οργανωτικών προβλημάτων, τη δυνατότητα προσέγγισης. Η σκέψη να πάρουν οι αγώνες αυτοί τη μορφή μιας αθλητικής γιορτής, πράγμα που σημαίνει ότι θα περιλαμβάνουν και παιχνίδια (ίσως και κάποια εξωαθλητική, φιλική συνάντηση), προσφέρει σίγουρα μεγαλύτερες δυνατότητες προσέγγισης.

Η οργάνωση ΠΡΩΤΑΘΛΗΜΑ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ προσπαθεί να προετοιμάσει το έδαφος για την προσέγγιση μεταξύ των διαφόρων τάξεων. Ήδη αυτή τη σχολική χρονιά πραγματοποιήθηκαν για το ποδόσφαιρο, και έχουν προγραμματιστεί για το πικ-πογκ (το Φεβρουάριο) και το μπάσκετ (τον Ιούνιο). Σίγουρα και σε αυτή την περίπτωση η προσέγγιση δεν πραγματοποιείται απλώς και μόνο από το γεγονός ότι οι παίκτες κλωτσάνε την ίδια μπάλα. Το αντίθετο! Με το ζήλο που δείχνουν όλες σχεδόν οι τάξεις, ο διαιτητής χρειάζεται να δείχνει μεγάλη προσοχή και μερικές φορές διπλωματικές ικανότητες!

Επίσης, τη διεξαγωγή της ΑΘΛΗΤΙΚΗΣ ΒΡΑΔΙΑΣ που για πρώτη φορά έγινε στις 26 Απριλίου 1991 στη ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ θα πρέπει και αυτή να τη δούμε κάτω από την επική γωνία της προσέγγισης. Οι μαθήτριες και οι μαθητές του σχολείου μας έκαναν στην κατάμεστη αίθουσα εκδηλώσεων (Αυλα) επίδειξη των επιδόσεων και ικανοτήτων που είχαν διδαχθεί στους Ο.Ε. και τις τάξεις τους. Αντιπροσωπεύτηκαν τόσο παραδοσιακά σπορ, όπως μπάσκετ, στίβος ή χορός όσο και νέες ιδέες άθλησης (π.χ. θέατρο σκιών ή γυμναστική με κορδέλα και με μαύρο φωτισμό). Ως ιδιαί-

τερα επιτυχής εκτιμήθηκε από όλους τους συμμετέχοντες και το ενθουσιώδες κοινό, η συμμετοχή μιας ομάδας νεαρών σε αναπηρικές καρέκλες και οι αθλητικές τους επιδόσεις.

Εκείνη τη βραδιά πραγματοποιήθηκε πραγματική προσέγγιση - όχι μόνο με την κοινή παρουσίαση ελληνόφωνων και γερμανόφωνων μαθητριών και μαθητών αλλά και σε σχέση με μια περιθωριακή κοινωνική ομάδα! Μετά από τέτοια αποτελέσματα είναι σίγουρο ότι θα πρέπει να ακολουθήσουν και άλλες αθλητικές βραδιές!

Τα ΤΜΗΜΑΤΑ ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ ΣΚΙ της όγδοης τάξης έχουν αποκτήσει εν τω μεταξύ μια μακρόχρονη παράδοση. Η δραστηριότητα αυτή που εδώ και μερικά χρόνια έχει επεκταθεί στις 5 ημέρες είναι ιδιαίτερα δημοφιλής στο σχολείο μας και συμμετέχουν σχεδόν όλα τα παιδιά της όγδοης τάξης. Τόσο κατά το σχεδιασμό όσο και κατά τη διεξαγωγή των τμημάτων δίνεται ιδιαίτερη προσοχή ώστε οι μαθητές και μαθήτριες του Ελληνικού και του Γερμανικού τμήματος που πηγαίνουν αυτές τις ημέρες μαζί στον Παρνασσό να μην «ταλαιπωρούνται» μόνο από κοινού στις πίστες κατά τη διάρκεια της ημέρας (κατά κανόνα σαν «αιματογδαρμένοι αρχάριοι») αλλά και να μελετούν και να παίζουν μαζί στο απογευματινό πρόγραμμα. Με αυτή τη διαμόρφωση της εβδομάδας εκμάθησης για σκι, αυτές οι ημέρες προσφέρουν αναμφισβήτητα ιδιαίτερες δυνατότητες προσέγγισης.

4. Συμπέρασμα

Με το υποχρεωτικό μάθημα γυμναστικής, προσέγγιση στα πλαίσια του αθλητισμού μεταξύ των μαθητριών και των μαθητών του Ελληνικού και του Γερμανικού τμήματος της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ κατά την ομόφωνη γνώμη όλων των καθηγητών γυμναστικής της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ δεν πραγματοποιείται.

Κατά συνέπεια, η συνένωση ελληνικών και γερμανικών τμημάτων των τάξεων 8 – 10 θα πρέπει ν' αναθεωρηθεί, εφόσον το ζητούμενο δεν είναι απλώς το να χρησιμοποιείται το υποχρεωτικό μάθημα γυμναστικής ως άλλοθι κάποιας προσέγγισης που ουσιαστικά δεν μπορεί να επιτευχθεί.

Όταν πρόκειται για προσέγγιση, και σε αυτό το σημείο είναι και πάλι σύμφωνοι όλοι οι γυμναστές της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ, τότε πιο σημαντικά είναι οι Ο.Ε. και οι αθλητικές εκδηλώσεις που ξεφεύγουν από το πλαίσιο του υποχρεωτικού μαθήματος. Από την οπτική γωνία της προσέγγισης, αν και όχι μόνο για αυτόν το λόγο, θα πρέπει να αποδοθούν στον αθλητισμό ο χώρος και τα μέσα, που είναι απαραίτητα για την πραγματοποίηση των εκδηλώσεών του – ακόμη και όταν αυτό προκαλεί δυσκολίες στο κανονικό μάθημα και στη γενικότερη σχολική οργάνωση ή συνεπάγεται κάποια οικονομική επιβάρυνση.

nicht nur bei den gemeinsamen Vorführungen der griechisch – und deutschsprachigen Schülerinnen und Schüler, sondern auch im Hinblick auf eine Randgruppe der Gesellschaft! Klar, daß nach diesen "Ergebnissen" noch weitere Sportabende folgen sollen! Eine langjährige Tradition hat inzwischen die Durchführung der Skikurse der 8. Jahrgangsstufe. Seit einigen Jahren auf fünf Tage ausgedehnt, erfreut sich dieses Angebot unserer Schule äußerster Beliebtheit, nehmen doch fast alle Kinder der 8. Jahrgangsstufe teil. Sowohl bei der Planung als auch bei der Durchführung der Kurse wird darauf geachtet, daß Schülerinnen und Schüler beider Abteilungen zusammen zu diesen Tagen auf den Parnassos fahren, daß sie nicht nur tagsüber auf der Piste (zumeist als "blutige Anfänger") gemeinsam "kämpfen", sondern auch durch das Abendprogramm gemeinsam lernen und spielen. In dieser Form der Gestaltung der Skikurswoche bieten diese Tage ohne Zweifel ganz besondere Möglichkeiten der Begegnung.

4. Fazit

Begegnung von Schülerinnen und Schülern der griechischen und deutschen Abteilung an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN im Fachbereich SPORT findet nach dem übereinstimmenden Urteil aller Sportlehrkräfte an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN nicht im Sport als Pflichtunterricht statt.

Die Zusammenlegung griechischer und deutscher Klassen der Jahrgangsstufen 8 – 10 bedarf deshalb einer neuen Konzeption, soll der Sportunterricht als Pflichtfach nicht zum bloßen Alibi einer Begegnung herangezogen werden, die im Grunde genommen so nicht stattfinden kann.

Wenn es zu Begegnungen kommt, auch hierin sind sich alle Sportlehrkräfte der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN einig, dann in erster Linie in den AGs und in den Veranstaltungen, die der Sport über den Pflichtunterricht hinaus anbietet. Nicht nur aus diesem Grunde, aber nicht zuletzt aus dem Aspekt der Begegnung, sollte dem Fach SPORT der Raum zugestanden werden, der zur Durchführung seiner Veranstaltungen nötig ist – auch wenn es oft für den normalen Unterricht lästig, schulorganisatorisch schwierig und bisweilen finanziell belastend ist.

Orchesterprobe mit Frau Mag. R. Prantner – Krollner

Πρόβα της ορχήστρας με την κ. Mag. R. Prantner – Krollner

MUSIKALISCHE BEGEGNUNG

Dr. Klaus Langrock

"Etwas Musik wäre sehr wünschenswert, es ist das unschuldigste und angenehmste Bildungsmittel der Gesellschaft."

Dieser Aussage Goethes (Brief an seine Frau Christiane vom 12.9.1815) vermag der Musiklehrer an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN nur im ersten Teil vorbehaltlos zuzustimmen, obwohl er sagen müßte: "Etwas mehr Musik wäre wünschenswert." Setzt man nun aber "Bildungsmittel" gleich "Unterrichtsgegenstand", dann erscheinen die von Goethe gebrauchten Adjektive eher als Fehltritt des Pegasus.

Doch sollen hier nicht – wie in den entsprechenden Veröffentlichungen der letzten Jahre die systembedingten Mißstände im Musikunterricht unserer Schule beklagt werden. Stattdessen werden wir die positiveren Seiten unseres Faches, nämlich die erstaunlich weit gespannten Möglichkeiten praktischer Arbeit, aufzeigen.

Im Fachbereich MUSIK kommt den außerunterrichtlichen Aktivitäten eine sehr große Rolle zu. Dabei ergeben sich eine Vielzahl und Vielfalt von Begegnungen. Einige werden hier dargestellt:

- Kontakte zwischen den Schülerinnen und Schülern beider Abteilungen – hauptsächlich in den Arbeitsgemeinschaften. Hier können wir zur Zeit anbieten:
- Vororchester für Kinder, die ein Orchesterinstrument erlernen und es noch nicht gut genug beherrschen, um im Orchester mitspielen zu können. Die Schule stellt für den Anfangsunterricht Leihinstrumente zur Verfügung.
- Musizierkreis für Schülerinnen und Schüler, die an der Schule

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Dr. Klaus Langrock

«Λίγη μουσική θα ήταν ευχής έργον, είναι το πιο αθώο και συνάμα ευχάριστο εκπαιδευτικό μέσο της κοινωνίας».

Μ' αυτά τα λόγια του Goethe (γράμμα στη γυναίκα του Christiane στις 12.9.1815) μπορεί να συμφωνήσει ο καθηγητής της μουσικής ανεπιφύλακτα ως προς το πρώτο μέρος, μ' όλο που θα έπρεπε να λέει: «Λίγη περισσότερη μουσική θα ήταν ευχής έργον.» Αν θεωρήσει κανείς ότι «το μέσο πολιτιστικής έκφρασης» είναι και «αντικείμενο διδασκαλίας», τότε τα επίθετα που χρησιμοποιεί ο Goethe είναι μάλλον στραβοπάτημα του Πήγασου.

Παρ' όλ' αυτά δεν θα παραπονεθούμε απ' αυτήν τη θέση – όπως έγινε στις αντίστοιχες δημοσιεύσεις των τελευταίων ετών – για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει το μάθημα της μουσικής στο σχολείο μας, δυσκολίες που οφείλονται στο σύστημα. Αντί γι' αυτό θα δείξουμε τις πιο θετικές πλευρές του μαθήματός μας, δηλαδή το εκπληκτικό εύρος στις δυνατότητες πρακτικής εργασίας.

Στον τομέα ΜΟΥΣΙΚΗ δίνεται μεγάλη έμφαση στις δραστηριότητες εκτός μαθήματος. Δημιουργούνται μ' αυτόν τον τρόπο επαφές με πολλούς τρόπους και μεγάλη ποικιλία. Ας αναφερθούν εδώ μερικές απ' αυτές:

- Επαφή ανάμεσα στους μαθητές και τις μαθήτριες και των δύο τμημάτων, κυρίως με τους ομίλους εργασίας. Τώρα είμαστε σε θέση να προσφέρουμε τα εξής:
- Μία προκαταρκτική ορχήστρα για παιδιά που μαθαίνουν ένα μουσικό όργανο για ορχήστρα, που δεν το κατέχουν όμως ακόμα τόσο, ώστε να μπορούν να παίξουν σε ορχήστρα. Το σχολείο διαθέτει μουσικά όργανα που τα δανείζει στους αρχάριους μαθητές.
- Μουσικός κύκλος για μαθητές και μαθήτριες που εκτός μαθήματος θέλουν να παίξουν φλογέρα σε μεγαλύτερα σύνολα. Δίνεται η ευκαιρία σε παιδιά που παίζουν πιάνο να παίξουν κομμάτια για τέσσερα χέρια μαζί με ένα άλλο παιδί. Τέλος δίνει την ευκαιρία

ρία σε παιδιά της Γερμανικής Σχολής Αθηνών να πάρουν μέρος στο διαγωνισμό «Τα νιάτα κάνουν μουσική».
Τα παιδιά που συμμετέχουν σ' αυτούς τους δύο ομίλους ελεύθερης εργασίας προέρχονται και από το ελληνικό και από το γερμανικό τμήμα. Δουλεύουν μαζί, εξοικειώνονται με τα σύμβολα των φθόγγων της άλλης χώρας και μαθαίνουν ο ένας από τον άλλο ντορε-μι... και αντίστοιχα C-D-E...

Για τους Έλληνες μαθητές η συμμετοχή σ' έναν τέτοιο όμιλο ελεύθερης εργασίας είναι δυστυχώς η μοναδική δυνατότητα να ασχοληθούν συστηματικά με τη μουσική μέσα στα σχολικά πλαίσια, δεδομένου ότι η ύλη στο Γυμνάσιο περιέχεται σ' ένα βιβλίο Μουσικής 400 σελίδων, ενώ το πρόβλημα περιορίζεται σε μία μόνο ώρα την εβδομάδα. Στο Λύκειο μάθηται μόνο μισή ώρα μάθημα για την Πρώτη Τάξη, ενώ το δίτομο διδακτικό βιβλίο περιλαμβάνει περισσότερες από 250 σελίδες.

Η μαθητική ορχήστρα ως άλλος όμιλος ελεύθερης εργασίας και ως συμπλήρωμα του κανονικού πρωινού μαθήματος προσφέρει την ευκαιρία και σε μουσικούς εκτός σχολείου να συνεργαστούν με τη σχολική ορχήστρα ανεξάρτητα από την εθνικότητα και την ηλικία των συμμετεχόντων. Το αποτέλεσμα είναι μουσική σε ικανοποιητικά υψηλό επίπεδο. Παιδιά και από τα δύο τμήματα μοιράζονται το ίδιο αναλόγιο.

– Η «χορωδία δωματίου» vai μεν θεωρείται ως όμιλος ελεύθερης εργασίας, αλλά οι δοκιμές γίνονται στις 7.30 το απόγευμα. Γι' αυτόν το λόγο η συμμετοχή μαθητριών και μαθητών είναι περίπου μόνο 30 με τάσεις ανοδικές. Από το 1990 η συμμετοχή στη χορωδία και την ορχήστρα έχει ενσωματωθεί στο σχολικό πρόγραμμα των τελευταίων τάξεων του γερμανικού τμήματος και περιλαμβάνει μαθήματα ενόργανης ή φωνητικής μουσικής. Παράλληλα με την εντατική ενασχόληση με συνθέσεις διαφορετικών εποχών και πολιτισμών οι μαθητές παίρνουν μια γεύση ευθύνης και πειθαρχίας με τη συμμετοχή σε μια ομάδα. Δυστυχώς σ' αυτήν τη δραστηριότητα συμμετέχουν ελάχιστοι από το ελληνικό τμήμα. Γι' αυτό υπάρχουν δύο αιτίες: για τα μικρότερα παιδιά είναι κουραστική η δεύτερη διαδρομή προς και από το σχολείο, και τα μεγαλύτερα παρακολουθούν τα βράδια φροντιστήριο.

Στους ομίλους ελεύθερης εργασίας ετοιμάζεται και το μεγαλύτερο μέρος αυτού που θεωρείται ως η εξωσχολική δραστηριότητα της Σχολής στο πεδίο της μουσικής. Κι έτσι τα τελευταία δύο χρόνια εμφανίστηκε και τραγούδησε η χορωδία μας στο χριστουγεννιάτικο πρόγραμμα της ελληνικής τηλεόρασης ως «Παιδική Χορωδία από τη Γερμανία». Στις μαγνητοσκοπήσεις πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις με μαθητές άλλων ξενόγλωσσων σχολείων, ενώ στο στούντιο μπόρέσαμε να παρακολουθήσουμε πάνω στη δουλειά της τη μοντέρνα τραγουδίστρια Άννα Βίσση. Το 1991 ήταν το αποκορύφωμα σε δραστηριότητες που έχουν σχέση με τα μέσα μαζικής επικοινωνίας (άρθρα, μετάδοση από την τηλεόραση με συνεντεύξεις) με τη συμμετοχή στα εγκαίνια των «Αθηναϊκών Εβδομάδων Φωτός» στην Πλατεία Συντάγματος με την παρουσία του Δημάρχου Αθηναίων.

Άλλες ομάδες – κυρίως φλογέρες – δίνουν εορταστική ατμόσφαιρα στη χριστουγεννιάτικη γιορτή που γίνεται κάθε χρόνο στο σπίτι του κ. Πρέσβη για τους Γερμανούς της τρίτης ηλικίας. Μερικές στιγμές αμχανίας υπάρχουν πάντοτε, όταν π.χ. μια παιδική χορωδία συμμετέχει σε πανευρωπαϊκούς διαγωνισμούς, είναι καλεσμένη σ' ένα μεγάλο ξενοδοχείο κι εμείς πρέπει να παραδεχτούμε ότι δεν φορούμε όλες οι Γερμανίδουλες το ντριντλ (παρδοσιακή στολή) ούτε όλα τα Γερμανόπουλα πέτσινα παντελόνια.

Η πιο σημαντική συνάντηση γίνεται στο διαγωνισμό «Τα Νιάτα κά-

neben dem Unterricht im größeren Kreis Blockflöte spielen wollen, für Pianisten, die mit einem Partner vierhändig spielen sollen und schließlich für die Kinder der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN, die sich am Wettbewerb "Jugend musiziert" beteiligen wollen.

Die Teilnehmer dieser beiden Arbeitsgemeinschaften kommen sowohl aus der griechischen als auch der deutschen Abteilung. Sie arbeiten gemeinsam, werden mit Notenmaterial des anderen Landes bekannt und lernen voneinander die Notennamen do-re-mi... bzw. c-d-e...

Für die griechischen Schüler ist die Teilnahme an einer solchen AG leider die einzige Möglichkeit, sich im Rahmen der Schule praktisch mit Musik auseinanderzusetzen, denn der Stoffplan sieht im Gymnasium jährlich die Bewältigung von etwa 400 Seiten im Musikbuch vor, bei nur einer Unterrichtsstunde pro Woche. Im Lykeion gibt es nur eine halbe Stunde für die Jahrgangsstufe 10, das zweibändige Lehrbuch umfaßt mehr als 250 Seiten.

Als weitere Arbeitsgemeinschaft im Anschluß an den Vormittagsunterricht bietet das Scholorchester Instrumentalisten ohne Ansehen der Nation oder des Alters, also auch "Schulfremden", eine Gelegenheit zum gemeinsamen Musizieren auf erfreulich hohem Niveau; Kinder beider Abteilungen sitzen am gleichen Pult. Der "Kammerchor" wird zwar auch als Arbeitsgemeinschaft angeboten, die Proben finden aber erst um 19.30 Uhr statt. Deshalb beträgt der Anteil an Schülerinnen und Schülern unter den Sängern etwa nur 30%, bei steigender Tendenz. Seit 1990 wird die Teilnahme an Chor und Orchester für die Jahrgangsstufen in der deutschen Oberstufe als Unterricht (vokal – bzw. instrumentalpraktischer Kurs) angeboten. Neben der intensiven Beschäftigung mit Kompositionen verschiedener Epochen und Kulturen erfahren die Schüler hier etwas von Verantwortung in einer Gruppe bei gleichzeitiger Einordnung. Leider besucht von der griechischen Abteilung kaum jemand diese Veranstaltung. Dafür gibt es zwei Gründe: den jüngeren Kindern ist der zweimalige Schulweg kaum zuzumuten, und die älteren besuchen abends ein Frontistitorium. In den Arbeitsgemeinschaften wird der größte Teil dessen vorbereitet, was als Außenwirkung der Schule im Bereich der Musik angesehen wird. So waren Schülerinnen und Schüler in den beiden letzten Jahren als "Kinderchor aus Deutschland" in griechischen Fernsehprogrammen zur Weihnachtszeit zu sehen und zu hören. Bei den Aufnahmen ergaben sich Begegnungen mit Schülern anderer internationaler Schulen in Athen, und im Studio konnte man dem Schlagerstar Anna Vissy bei der Arbeit zusehen.

Im Jahre 1991 war der medienwirksame Höhepunkt (Presseberichte, Fernsehübertragung mit Interviews) die Teilnahme an der Eröffnung der "Athener Lichtwochen" in Anwesenheit des Oberbürgermeisters auf dem Syntagmaplatz. Andere Gruppen – meist Blockflöten – verschönern alljährlich die Weihnachtsfeier der deutschen Senioren in der Residenz des Herrn Botschafters.

Gewisse peinliche Momente gibt es immer wieder, wenn ein Kinderchor zu Veranstaltungen gesamt-europäischer Vereine in ein großes Hotel eingeladen wird und wir gestehen müssen, daß nicht alle deutschen Mädchen im Dirndl umherlaufen und die Jungen auch nur selten Lederhosen tragen.

Die aufwendigste Begegnung bietet der Wettbewerb "Jugend

musiziert", der seit 8 Jahren auch – für einige Auslandsschulen – außerhalb Deutschlands ausgetragen wird. Schülerinnen und Schüler aus Rom, Mailand, Thessaloniki, Istanbul, Kairo und Athen treffen sich einmal im Jahr reihum und treten in einen Wettstreit. Vor vier Jahren wurde der Deutsche Musikrat dem Charakter unserer Schulen als Begegnungsschulen gerecht und ließ zu, daß auch Kinder anderer Nationalitäten, sofern sie Schüler der Deutschen Schule sind, am Wettbewerb teilnehmen dürfen. Somit geschieht es wie kürzlich in Rom, daß beim Abschlußkonzert eine Improvisation dargeboten wird, an welcher Griechen, Türken, Ägypter und Italiener mit Deutschen musizieren. Der Kontakt unter den Schülern bei solchen Meetings ist immer sehr gut, viele Teilnehmer kennen sich seit Jahren. Herausragende Leistungen werden mit der Einladung zum Bundeswettbewerb nach Deutschland honoriert; dort treten alle Teilnehmer von Auslandsschulen unter dem uns vertrauten Kürzel DSA (Deutsche Schulen im Ausland) auf. Die Musiklehrer der beteiligten Schulen halten ebenfalls engen Kontakt, der immer häufiger zum Austausch von Konzertprogrammen und damit zu weiteren Begegnungen führt. Hier muß noch einmal den zahlreichen Gastgebern gedankt werden, ohne deren Hilfe ein Austausch nie durchgeführt werden könnte.

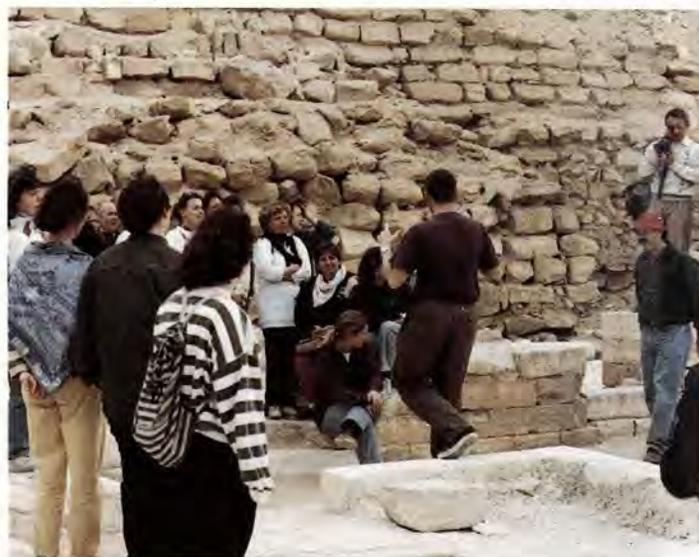
Für den Fachbereich ergibt sich aus solchen Begegnungen ein hoher Motivationsschub für die praktische Auseinandersetzung mit Musik. Besonders erfreulich ist, daß immer mehr griechische Schüler ihre oft großartigen instrumentalen Fähigkeiten in den Dienst der Schule stellen. Damit ist ein wichtiger Erziehungsauftrag der Auslandsschule erfüllt und eine gegenseitig befruchtende Zusammenarbeit erreicht. In diesem Sinne ist Musik nun doch das angenehmste Bildungsmittel an unserer Schule.

Herr Mag. H. Marte (1981 bis 1989), am Flügel Frau A. Meidani – Rochontzi
Ο κ. Mag H. Marte (1981 – 1989), στο πιάνο η κ. Α. Μείνιτάνη – Ροχόντζη

νον Μουσική» που εδώ και οκτώ χρόνια γίνεται εκτός Γερμανίας για μερικά σχολεία του εξωτερικού. Μαθήτριες και μαθητές από τη Ρώμη, το Μιλάνο, τη Θεσσαλονίκη, την Κωνσταντινούπολη, το Κάιρο και την Αθήνα συναντιώνται μία φορά κάθε χρόνο σε μια από τις πόλεις που προαναφέρθηκαν εκ περιτροπής, και διαγωνίζονται. Πριν τέσσερα χρόνια επέτρεψε το Γερμανικό Συμβούλιο για τη Μουσική, εναρμονιζόμενο με το χαρακτήρα των σχολείων μας ως σχολείων συνάντησης, σε παιδιά και άλλων υπηκοοτήτων να συμμετέχουν στο διαγωνισμό εφόσον είναι μαθητές της Γερμανικής Σχολής. Κι έτσι συμβαίνει, όπως έγινε πρόσφατα στη Ρώμη, να παιχθεί στην τελική συναυλία ένας αυτοσχεδιασμός παρουσιασμένος από Έλληνες, Τούρκους, Αιγύπτιους και Ιταλούς μαζί με Γερμανούς. Η επαφή μεταξύ των μαθητών σ' αυτές τις συναντήσεις είναι πάντοτε πολύ καλή, πολλοί συμμετέχοντες γνωρίζονται εδώ και χρόνια. Οι εξαιρετικές επιδόσεις επιβραβεύονται με πρόσκληση για συμμετοχή στο διαγωνισμό που γίνεται στη Γερμανία. Εκεί παρουσιάζονται όλοι οι συμμετέχοντες με το γνωστό μας σήμα DSA (DEUTSCHE SCHULEN IM AUSLAND – Γερμανικές Σχολές του Εξωτερικού). Οι καθηγητές μουσικής των σχολείων που συμμετέχουν έχουν επίσης στενή επαφή μεταξύ τους, που γίνεται συχνότερη με την ανταλλαγή προγραμμάτων μουσικής. Έτσι δημιουργείται μεγαλύτερη ευκαιρία για επαφή. Από τη θέση αυτή θέλω να ευχαριστήσω τις πολυπληθείς οικογένειες που αναλαμβάνουν να φιλοξενήσουν τα παιδιά, χωρίς τη βοήθεια των οποίων, η ανταλλαγή αυτή θα ήταν αδύνατη. Στον τομέα αυτό των δραστηριοτήτων το αποτέλεσμα αυτών των συναντήσεων είναι ένα ισχυρό κίνητρο για την πρακτική ενασχόληση με τη μουσική. Είναι ιδιαίτερα ευχάριστο το γεγονός ότι όλο και περισσότεροι έλληνες μαθητές θέτουν στην υπηρεσία του σχολείου τις συχνά εξαιρετικές επιδόσεις τους. Έτσι πραγματοποιείται και ένας σημαντικός παιδαγωγικός στόχος του σχολείου εξωτερικού, και επιτυγχάνεται μια αποδοτική συνεργασία. Μ' αυτήν την έννοια η μουσική είναι πραγματικά το πιο ευχάριστο εκπαιδευτικό μέσο στο σχολείο μας.

Dr. K. Langrock bei einer Chorprobe vor den Pyramiden (Kairo 1992)
Dr. K. Langrock σε μια πρόβα της χορωδίας μπροστά στις πυραμίδες (Κάιρο 1992)

Herr Ch. Hanselmann mit seiner Theater – AG: C. Goetz, Das Haus in Montevideo (1991)

Ο κ. Ch. Hanselmann, με την θεατρική του ομάδα: C. Goetz, Το σπίτι στο Μοντεβιδέο (1991)

ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ 1987 – 91 Christoph Hanselmann

Όταν έφθασα εδώ το 1987 και ερεύνησα τη «θεατρική σκηνή» της Γερμανικής Σχολής Αθηνών, διαπίστωσα τρία πράγματα: πρώτον ενθουσιώδεις περιγραφές από θρυλικά θεατρικά γεγονότα στη γερμανική γλώσσα από παλαιότερα χρόνια, δεύτερον την ύπαρξη μιας σχεδόν καθιερωμένης ελληνόγλωσσας θεατρικής ομάδας με ωραίες επιτυχίες και χαρά. Το γεγονός ότι όλοι οι μαθητές που ήρθαν, ανήκαν στο γερμανικό τμήμα, από την άποψη της συνάντησης ήταν μεν αξιοθρήνητο αλλά αναμενόμενο εξαιτίας της φύσης της ήδη υπάρχουσας κατάστασης. Βέβαια πολύ γρήγορα διαπίστωσα: σε καμιά περίπτωση δεν ήταν εύκολη η δουλειά με «Γερ-

THEATER IN DEUTSCHER SPRACHE 1987 – 91 Christoph Hanselmann

Als ich 1987 hier eintraf und mich in der DSA – "Theaterszene" umschaute, registrierte ich dreierlei: Erstens schwärmerische Schilderungen von legendären deutschsprachigen Theaterereignissen früherer Jahre; zweitens die Existenz einer fest etablierten griechischsprachigen Theatergruppe mit schönen Erfolgen; und drittens – was derzeitiges deutsches Theater betraf – ein hoffnungsvolles Vakuum. Dieses sollte also schleunigst aufgefüllt werden, klar. Aber womit?
 Rasch wurde deutlich: Weder Erneuerung eines Mythos noch Konkurrenz zur griechischen Gruppe konnte es sein. Aber gut: Deutschsprachiges Theater machen mit vorerst unerfahrenen Schülern, die Willen, Begeisterung und – im glücklichen Fall – auch Talent mitbrachten, das wollte ich gerne versuchen. Daß die Schüler, die kamen, alle der deutschen Abteilung unserer Schule angehörten, war unter dem Gesichtspunkt der "Begegnung" zunächst zu beklagen, ergab sich aber aus der Natur der

vorgefundenen Dinge. Freilich merkte ich bald, keineswegs ganz einfach mit "Deutschen" zu arbeiten, wenn ich mit Tatjana, Dina, Philipp, Nikos oder Manos zusammen war. Vielmehr war es eben doch eine Begegnung, nämlich von Kindern, die in zweisprachigem Milieu aufwuchsen, für die die deutsche Hochsprache durchaus ihre Tücken hatte, mit dem Theater; anfangs ein mühsames Geschäft, das aber von Projekt zu Projekt einen spürbaren Gewinn an Sicherheit und Heimischerwerden in einer anspruchsvollen Sprachwelt bewirkte: Wie wichtig gerade für Kinder, von denen man muttersprachliche Kompetenz erwartet, obwohl ihnen deren "normale" Voraussetzungen fehlen!

Den Kern der neuen Truppe bildeten anfangs Schüler der 9. Klasse, die inzwischen würdige 13er sind und so die Gelegenheit hatten, von Mal zu Mal an Sicherheit, Können und Reife zuzulegen. Wie bescheiden mußten die Anfänge sein! Ein Giraudoux – Projekt – blauäugig vom neuen Regisseur aus Deutschland mitgebracht – war ganz schnell vergessen. So begannen wir mit der Einstudierung eines "Kleinen Theaterabends", zweier Einakter von Curt Goetz, bei denen die Schüler "anbissen" und einem auf das neue Ensemble gespannten Publikum einen vergnüglichen Abend bereiten konnten.

Bei diesem ersten Versuch kristallisierte sich auch die Linie künftiger Arbeit heraus:

- Qualität anzustreben, aber nicht Perfektion (deren Fehlen beim Schülertheater durch die jugendliche Bereitschaft, das Äußerste zu geben, erfahrungsgemäß kompensiert wird).
- Die Schüler zu fordern, aber nicht zu überfordern, was bei der Auswahl von Stücken Grenzen setzt: dem Gespielten gewachsen zu sein.
- Jedem, der wirklich mitmachen will, eine Chance zu geben. Eine kleine Rolle, wo er sich – oft überraschend – entfalten kann, findet sich fast immer. Auch das Theaterspielen ist an der Schule nicht zuletzt eine pädagogische Sache. Es ist immer wieder bewegend, zu erleben, wie treu und anhänglich gerade die Inhaber kleinerer Rollen bei der Sache sind!
- Die Schüler nicht für ihre Rolle "abzurichten", sondern sie sich bei behutsamer Anleitung und Korrektur im großen und ganzen selbst hineinfinden zu lassen.

Im zweiten Jahr wurde es dann "abendfüllend". Die geniale schwarz-humorische Komödie "Arsen und Spitzenhäubchen" wurde von der Gruppe geliebt und entsprechend wirkungsvoll auf die Bühne gebracht. Tatjana Tetsis und Dina Boskos bildeten ein unvergeßliches betulich – bösesartiges Schwesternpaar Brewster, aber auch sonst geisterten allerhand fragwürdige und groteske Gestalten durch die alte Brooklyner Villa. – Schade, daß Tatjana und Andreas Schön uns anschließend verlassen mußten – beide Talente, deren weitere Reifung man gern erlebt hätte.

So aber war Dina Boskos bei der nächsten Einstudierung auf sich allein gestellt – vielleicht gut für ihr Weiterkommen: Sie spielte die Marianne in "Jakobowsky und der Oberst", das wir zum 100. Geburtstag Franz Werfels aufführten. Diese "Komödie einer Tragödie" in Angriff zu nehmen, war sicher ein Wagnis, aber ein in diesem Stadium notwendiges: Die große Arbeit, der Kampf mit der zugleich heiteren und tieferen Materie, haben bei allen

μανούς», όταν βρισκόμουν με την Τατιάνα, την Ντίνα, το Φίλιππο, το Νίκο ή το Μάνο. Μάλλον ήταν για παιδιά, που μεγάλωναν σε διγλωσσο περιβάλλον και που γι' αυτά η δόκιμη γερμανική γλώσσα οπωσδήποτε είχε παγίδες, μια προσέγγιση με το θέατρο. Στην αρχή ήταν ένα κοπιαστικό εγχείρημα που από δουλειά σε δουλειά παρουσίαζε ένα ολοφάνερο κέρδος σε σιγουριά και εξοικείωση με ένα απαιτητικό γλωσσικό περιβάλλον: πόσο σημαντικό, ακριβώς, για παιδιά από τα οποία περιμένει κανείς ευχέρεια σαν να ήταν τα γερμανικά ή μητρικά τους γλώσσας, ενώ ακριβώς λείπουν οι «συνήθειες» προϋποθέσεις.

Τον πυρήνα του καινούργιου θιάσου σχημάτισαν στην αρχή μαθητές της Τρίτης Γυμνασίου που στο μεταξύ έγιναν σοβαροί μαθητές της Τρίτης Λυκείου κι έτσι είχαν την ευκαιρία να κερδίζουν κάθε φορά σε σιγουριά, γνώση και ωριμότητα. Πόσο περιορισμένα έπρεπε να είναι τα ξεκινήματα. Ένα σχέδιο για Giraudoux – αφελές που ήρθε μαζί με το νέο σκηνοθέτη από τη Γερμανία – ξεχάστηκε πολύ σύντομα. Έτσι ξεκίνησαμε με την παρουσίαση μιας μικρής θεατρικής βραδιάς με δύο μονόπρακτα του Curt Goetz που «δελέασαν» τα παιδιά και που πρόσφεραν στο κοινό, που ανυπομονούσε να δει τον καινούργιο θίασο, ένα ευχάριστο βράδυ. Μ' αυτήν την πρώτη προσπάθεια αποκρυσταλλώθηκε και η κατεύθυνση της μελλοντικής δουλειάς:

- Να επιδιωχθεί ποιότητα, αλλά όχι τελειότητα (της οποίας η έλλειψη στις μαθητικές παραστάσεις, αντίσταθμίζεται, σύμφωνα με τη μέχρι τώρα εμπειρία, με την προθυμία των νέων ανθρώπων να δίνουν όλον τους τον εαυτό).
- Να απαιτηθεί από τους μαθητές, μέχρι ενός σημείου, να δώσουν αυτό που θέτει ως όριο η επιλογή των έργων: να μπορούν να ανταπεξέλθουν σ' αυτό που παίζουν.
- Να δοθεί η ευκαιρία στον καθένα, που πραγματικά θέλει, να συνεργαστεί. Ένας μικρός ρόλος, μέσα από τον οποίο ο καθένας – συχνά με εκπληκτικό τρόπο – μπορεί πάντα να βρεθεί. Επιτέλους το παίξιμο στο θέατρο της Σχολής σε τελευταία ανάλυση είναι μια υπόθεση του σχολείου. Είναι συγκινητικό κάθε φορά να βιώνει κανείς, πόσο πιστοί και αφοσιωμένοι στην όλη υπόθεση είναι ακριβώς οι έχοντες μικρό ρόλο.
- Να μη διδαχθεί στους μαθητές ο ρόλος τους, αλλά με προσεκτική καθοδήγηση και διόρθωση να τους βοηθήσει να μπουν στο πετσί του ρόλου τους.

Τη δεύτερη χρονιά παίχτηκαν έργα με διάρκεια κανονικού θεατρικού έργου. Η ιδιοφυής μαύρη κωμωδία «Αρσενικό και παλιά δαντέλα» αγαπήθηκε από το θίασο και ανέβηκε με την αντίστοιχη επιτυχία στη σκηνή. Η Τατιάνα Τέτση και η Ντίνα Μπόσκου ενσάρκωσαν με αξέχαστο τρόπο το καλοκάγαθο – διαβολικό δίδυμο των αδελφών Μπριούστερ. Αλλά εκτός απ' αυτές, στην παλιά βίβλα του Μπρούκλιν περιφέρονταν και όλων των ειδών τα μυστηριώδη και γκροτέσκα πνεύματα. – Κρίμα που η Τατιάνα και ο Αντρέας Σεν έπρεπε αμέσως μετά να μας εγκαταλείψουν – και οι δύο ήταν ταλέντα που πολύ θα ήθελε κανείς να παρακολουθήσει τη μέτεπια πορεία τους.

Έτσι κι αλλιώς η Ντίνα Μπόσκου έπρεπε να σταθεί μόνη της στην επόμενη μελέτη ρόλου – πράγμα που ήταν ίσως καλό για την εξέλιξη της: έπαιξε τη Μαριάννα στο έργο του Φραντς Βέρφελ «Ο Γιακομπόφσκου και ο Συνταγματάρχης» που αναβασμάμε με την ευκαιρία των 100 χρόνων από τη γέννηση του συγγραφέα. Σίγουρα ήταν τολμηρό να καταπιστούμε μ' αυτήν την «Κωμωδία μιας Τραγωδίας», αλλά σ' αυτήν τη φάση ήταν και απαραίτητο: η πολλή δουλειά, ο αγώνας με το εύθυμο και συνάμα βαθειά σοβαρό υλικό άφησαν σ' όλους τους συντελεστές, ίχνη που σίγουρα δε θα είναι από τα πιο ασήμαντα της μαθητικής τους ζωής. Είναι πιθανό για

"Kleiner Theaterabend" (1988)

«Μικρή θεατρική βραδιά» (1988)

A. Christie, Arsen und Spitzenhäubchen (1989)
A. Christie, Αρσενικό και παλιά δαντέλλα (1989)

F. Werfel, Jakobowsky und der Oberst (1990)

F. Werfel, Jakobowsky και ο στρατηγός (1990)

C. Goetz, Das Haus in Montevideo (1991)

C. Goetz, Το σπίτι στο Μοντεβιδεο (1991)

Beteiligten Spuren hinterlassen, die nicht die wertlosesten ihrer Schullaufbahn sein werden. Möglich, daß die Aufführung, die über drei Stunden dauerte, für manchen aus dem Publikum an die Grenze des Zumutbaren ging – wichtig war sie bestimmt, eine wichtige Zumutung.

An dieser Stelle muß von unserer Bühnenbild – AG die Rede sein. Wie hätten die Tanten Abby und Martha ihr männermordendes Unwesen treiben können, hätten sie nicht ihre Traumvilla gehabt mit Salon, Balustrade, (Leichen –) Keller? Renate Papakonstantinou und ihre Mädchen haben uns jedesmal das angemessene Ambiente geliefert für unsere Spektakel! Etliche dieser Kulissenbauerinnen kamen aus griechischen Klassen: Die letzten Tage vor der Premiere, als gemeinsam gemalt und gehämmert wurde; vor allem aber die gemeinsame Schlacht hinter geschlossenem Vorhang zwischen den einzelnen Bildern der Aufführung – da fand nun auch bei uns "Begegnung" statt, Zusammenarbeit um eines gemeinsamen Projektes willen.

Ihr Meisterstück vollbrachten die Bühnenbildner bei "Jakobowsky und der Oberst", das an sechs verschiedenen Schauplätzen spielt! Das bedeutet fünfmal in rasender Eile umbauen, um das Publikum nicht warten zu lassen, ein gleichzeitig schweißtreibendes und Konzentration forderndes Geschäft. Dank sei dem Publikum, das uns – kurz vor 23.00 Uhr! – durch Beifall belohnte, als der Vorhang zum letzten Mal aufging und die nächtliche Mole von St. Jean de Luz mit blinkendem Leuchtturm, in wabernden Nebel gehüllt, sichtbar wurde. Das Wasser klatschte an die Kaimauer, Jakobowsky (Nikos Liakopoulos) und Stabuniewicz (Hans Mets) saßen trostlos in den feuchten Schwaden, scheppernd schlug es vom nahen Kirchturm vier, von rechts tauchten der Oberst auf (Manos Iversen) und seine Marianne – geflüchtet ans Ende der Welt vor Hitlers Schergen, die in der Schwärze der Nacht lauerten... nur Illusion!

Dieses Jahr schloß sich ein Kreis, der mit Curt Goetz begonnen hatte und mit ihm enden sollte. Hatte uns dieser meisterhafte Theatermacher einst auf die Bretter geholfen, so wollten wir uns nun bedanken durch eine Inszenierung seines "Haus(es) in Montevideo", die ihm vielleicht gefallen hätte. Jedenfalls hatte sich Philipp Loukas inzwischen zu einem Schauspieler entwickelt, der den Prof. Dr. Traugott Nägler tatsächlich verkörpern konnte in seiner ganzen Vielschichtigkeit: dem starren Moralismus, dem autoritären Gehabe, aber auch der Gewissensqual und Hilflosigkeit bei der Konfrontation mit einer unerwarteten Realität. Dina Boskos als klug – naiv – warmherzige Mutter, Hans Mets als Pastor... und die vielen Nebenfiguren, die gleichwohl bei diesem Stück gerade "ihre" Szene zu einem Kabinettsstückchen machen konnten!

Diese Inszenierung schien manchem zum Export geeignet. Deshalb reisten wir im Mai – wenn auch nicht nach Montevideo – so doch nach Thessaloniki, im Austausch mit den Akteuren der dortigen Deutschen Schule, die wenig später ihren Max Frisch ("Don Juan oder die Liebe zur Geometrie") auf unsere Bühne brachten.

αρκετούς από το κοινό η παράσταση που κράτησε πάνω από τρεις ώρες να έφτασε στα όρια της αντοχής τους, όμως ήταν σίγουρα μια σημαντική εμπειρία.

Απ' αυτήν τη θέση πρέπει να γίνει αναφορά και για τον «Όμιλο ελεύθερης εργασίας για τα σκηνικά». Πώς αλλιώς θα μπορούσαν οι θείες Άμυ και Μάρθα να εξασκήσουν την ανδροκτόνα manía τους, αν δεν είχαν την ονειρώδη βίλα τους με το σαλόνι, την κουπαστή και το υπόγειο (για τα πτώματα!); Η Ρενάτε Παπακωνσταντίνου και τα κορίτσια της, εξασφάλιζαν κάθε φορά το κατάλληλο περιβάλλον για την παράστασή μας. Μερικές απ' αυτές τις εργατρίες σκηνής προέρχονταν από ελληνικές τάξεις: Τις τελευταίες μέρες πριν από την πρεμιέρα, όταν όλοι μαζί ζωγραφίζαμε και καρφώναμε... αλλά το κυριότερο η από κοινού μάχη πίσω από την πεσμένη αυλαία ανάμεσα στις διάφορες εικόνες του έργου – και εκεί γινόταν ανάμεσα μας μια «συνάντηση», συνεργασία δηλ. για χάρη ενός κοινού σκοπού.

Οι σκηνογράφοι πραγματοποίησαν το αριστούργημά τους στο έργο «Ο Γιακομπόφσκυ και ο Συνταγματάρχης» που παίζεται σε έξι διαφορετικούς χώρους! Αυτό σημαίνει αλλαγή σκηνικών με ιλιγγιώδη ταχύτητα, ώστε να μην περιμένει το κοινό, μια δουλειά που απαιτεί χάρσιμο ιδρώτα και συγκέντρωση. Ας είναι ευλογημένο το κοινό που μας αντάμειψε – λίγο πριν τις 11 τη νύχτα – με χειροκροτήματα, όταν η αυλαία σηκώθηκε για τελευταία φορά και φάνηκε μέσα στη νύχτα ο μώλος του St. Jean de Luz με το φάρο που αναβόσβηνε τυλιγμένος απ' την ομίχλη που κυμάτιζε. Το νερό έσκαγε πάνω στο μώλο, ο Jakobowsky (ο Νίκος Λιακόπουλος) και ο Stabuniewicz (ο Hans Mets) κάθονταν απαρηγόρητοι μέσα στις υγρές αναθυμιάσεις, απ' την κοντινή εκκλησία ακούγονταν το ρολόγι που χτύπαγε βροντερά τέσσερις, από δεξιά αναδύονταν ο Συνταγματάρχης και η Μαριάννα του, φευγάτοι στην άκρη του κόσμου, μακριά από τους χαφιέδες του Χίτλερ που παραφύλαγαν μέσα στη μαυρίλα της νύχτας... μα να 'ταν μόνο φαντασία... ή πραγματικότητα;

Αυτήν τη χρονιά η δουλειά μας, που άρχισε με Curt Goetz, θα τελειώσει με τον ίδιο συγγραφέα. Αυτός ο θαυμάσιος θεατροποιός κάποτε μας είχε βοηθήσει να σταθούμε πάνω στο παλκοσένικο, έτσι θέλουμε τώρα να του εκφράσουμε την ευγνωμοσύνη μας ανεβάζοντας το έργο του «Το Σπίτι στο Μοντεβιντέο», που ίσως θα του είχε αρέσει. Οπωσδήποτε ο Φίλιππος Λουκάς εξελίχθηκε στο διάστημα αυτό σε ηθοποιό που θα μπορούσε πράγματι να ενσαρκώσει τον Καθηγητή Dr. Traugott Nägler σ' όλη του την πολυδιάστατη προσωπικότητα: την άκαμπτη ηθική, την αυταρχική συμπεριφορά, αλλά και τη βασανιστική συνείδηση και ανήμπορο στην αντιμετώπιση της αναπάντεχης πραγματικότητας. Η Ντίνα Μπόσκου στο ρόλο της κουποπώνηρης ανοιχτόκαρδης μητέρας, ο Hans Mets ως πάστορας... και τα υπόλοιπα μέλη του θιάσου, που σ' αυτό ακριβώς το έργο μπόρεσαν να μετατρέψουν το «πέραμά» τους σε ρεσιτάλ ηθοποιίας.

Αυτό το ανέβασμα μας φάνηκε, μετά τα όσα αναφέρθηκαν, κατάλληλο για να «εξαχθεί». Γι' αυτό και πρόκειται να ταξιδέψουμε – αν όχι στο Μοντεβιντέο – τουλάχιστον στη Θεσσαλονίκη στα πλαίσια της ανταλλαγής με την εκεί Γερμανική Σχολή που θ' ανεβάσει στη δική μας σκηνή το δικό της Max Frisch «Ο Δον Ζουάν ή Η Αγάπη για την Γεωμετρία».

Herr W. Haering und Herr F. Spörl mit Ihrer Theater – AG (1992)

Οι κ. W. Haering και κ. F. Spörl με τη θεατρική τους ομάδα (1992)

ΟΜΙΛΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Πάνω στη σκηνή βρίσκονται σόου-γκερλς κρατώντας ψηλά πλακάτ με «ουουου» και «χειροκροτήματα». Άραγε το κοινό εδώ δεν έχει τη δυνατότητα δικής του κρίσης; Σε καμιά περίπτωση! Ακριβώς αυτόν το στόχο τόλμησε να χτυπήσει η καινούργια διεύθυνση του ομίλου ελεύθερης εργασίας «θέατρο στη γερμανική γλώσσα» – η ομάδα σκηνοθεσίας του Βόλφραμ Χαϊρινγκ και του Φρήντριχ Σπαιρλ – με την παραδοσιακή θεατρική ομάδα του σχολείου. Με τη σκηνοθεσία της επιθεώρησης «Εσύ, εσύ, εκεί, εκεί» (Ντου ντου, ντα ντα) ακολουθώντας ένα πρότυπο του ιταλικού TEATRO DEL SOL (Θέατρο του Ήλιου) του Μιλάνου (μετάφραση του Τ. Άϊζενχαρντ) από τη δεκαετία του '80 θέλησε να φωτίσει με προκλητικό και χλευαστικό τρόπο την εκμετάλλευση των καθημερινών προβλημάτων της νεολαίας που εμπορευματοποιούνται από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας.

Στις γερμανικές σχολές του εξωτερικού η δουλειά ενός ομίλου ελεύθερης εργασίας για το θέατρο ασφυκτιά πολύ συχνά κάτω από υπερβολικές απαιτήσεις. Το κοινό, που συχνά και ως συνήθως δεν έχει μεγάλες δυνατότητες να αποκαλύψει τη δίψα του για κουλτούρα, δεν συνειδητοποιεί πάντοτε τον ερασιτεχνικό χαρακτήρα αυτών των παραστάσεων. Η λαχτάρα για «κλασσικό θέατρο» ενισχύεται ακόμα περισσότερο με τους περιορισμούς που βάζουμε εμείς οι ίδιοι – με τη σκηνοθεσία – και η Διεύθυνση της Σχολής, δηλ. με την τάση που έχουμε μάλλον να παρουσιάζουμε ένα έργο παρά να πειραματιζόμαστε πάνω σ' αυτό.

Το σχολικό θέατρο και ακριβώς στο εξωτερικό, θα μπορούσε να στραφεί και προς έναν άλλο στόχο. Το «Θέατρο από Νέα Παιδιά για Νέα Παιδιά» είναι στην κυριολεξία η τάση που αναπτύχθηκε στη Γερμανία από τη δεκαετία του '70 παράλληλα με το παραδοσιακό σχολικό θέατρο. Πειραματισμοί στον τρόπο παρουσίασης

DEUTSCHE THEATER – AG

"Buh" – und "Klatschen" – Schilder werden von Showgirls auf der Bühne hochgehalten. Verfügt das Publikum hier über kein eigenes Urteilsvermögen? Mitnichten! Gerade dieses im Visier, wagte die neue Leitung der deutschen Theater – AG – das Regieteam Wolfram Haering/Friedrich Spörl – mit der Athener Theatertradition zu brechen.

Mit der Inszenierung der Gewinn – Show "Du du, da da" nach einer Vorlage des italienischen Teatro del Sole Milano (Übersetzung von Th. Eisenhardt) aus den 80er Jahren sollte in provokant persiflierender Form die Ausnutzung jugendlicher Alltagsprobleme durch ihre mediale Vermarktung bespiegelt werden.

Vielfach wird die Arbeit einer Theater – AG an deutschen Schulen im Ausland von überdimensionierten Ansprüchen erdrückt. Das Publikum, häufig ohne große Möglichkeiten, sein Kulturbedürfnis wie gewohnt abzudecken, verliert oft den Laienspielcharakter solcher Aufführungen aus den Augen. Die "Burgtheatererwartung" des Publikums wird zudem gelegentlich durch die selbst auferlegten Fesseln von Regie und Schulleitung – nämlich eher zu repräsentieren als zu experimentieren – noch verstärkt.

Schultheater, gerade im Ausland, könnte auch eine andere Zielsetzung ins Auge fassen. "Theater von Jugendlichen für Jugendliche" ist schlagwortartig die Richtung, die sich in Deutschland seit den 70er Jahren parallel zum traditionellen Schultheater entwickelte. Experimente in der Darstellungsform, Provokation bei den Inhalten waren und sind die Folgen.

Der Untertitel des erfolgreich vorgestellten Stückes "Wer zweifelt ist, gewinnt", deutet die beschriebene Tendenz an. Das

Tieferhängen des Kulturanspruchs würde vielleicht auch wieder erlauben, eher pädagogisch – therapeutische Aspekte einer Theater – AG, nämlich Kindern und Jugendlichen in oft schwierigen Entwicklungsphasen gerade im Ausland durch die Arbeit an sich und durch das Erlernen schauspielerischer Fertigkeiten zu eigener Selbstfindung und zu eigenem Selbstbewußtsein zu verhelfen. Die positive Resonanz aus Schüler – und Elternkreisen bestätigte die Regisseure darin, weiterhin diese Richtung zu verfolgen und neue Pfade zu betreten.

Wolfram Haering für das Regieteam

ARBEITSGEMEINSCHAFT BÜHNENGESTALTUNG

Renate Papakonstantinou

Eine Arbeitsgemeinschaft ist wohl einer der geeignetsten Wege, um dem Ziel "Begegnung" näherzukommen.

Die Bühnengestaltung – AG bietet den Schülern die Möglichkeit zur Entfaltung ihrer Kreativität und ihrer Persönlichkeit, bringt sie in Berührung mit der magischen Welt des Theaters, der Kunst und der Musik.

Unsere Arbeitsgemeinschaft soll eine Stätte der Begegnung, der Kommunikation und der Integration zwischen Schülern der deutschen und der griechischen Abteilung sein. Es ist möglich, daß wir nicht nur mit unserer Theater und Musik – AG zusammenarbeiten, sondern auch bei Gastspielen mit anderen Schulen zu gemeinsamen Erlebnissen kommen.

1987, als die AG parallel zur deutschsprachigen Theater – AG entstand, kamen alle Interessenten aus der deutschen Abteilung. Das änderte sich schnell. Nun setzt sich die Gruppe der Bühnenbildner aus deutschen und griechischen Schülern der Klassen 9 – 13 bzw. 9 – 12 zusammen.

και προκλητικό περιεχόμενο ήταν και είναι τα επακόλουθα.

Ο υπότιτλος του έργου «Κερδίζει, όποιος είναι απελπισμένος», που παρουσιάστηκε με επιτυχία, υποδηλώνει την τάση που περιγράφηκε πιο πάνω. Το χαμηλό δυναμικό σε πολιτιστικές απαιτήσεις θα μπορούσε να επιτρέψει ίσως να μπου ξανά σε άμεση προτεραιότητα μάλλον παιδαγωγικές – θεραπευτικές προοπτικές ενός ομίλου ελεύθερης εργασίας για το θέατρο, δηλ. να στηρίξει με τη βοήθεια της εργασίας παιδιά και έφηβους που βρίσκονται σε δύσκολες φάσεις της ζωής τους και μάλιστα στο εξωτερικό, να ανακαλύψουν τον εαυτό τους και να αποκτήσουν την αυτοπεποίθησή τους. Η θετική ανταπόκριση από την πλευρά των μαθητών και των γονέων επιβεβαίωσε την άποψη των σκηνοθετών και τους ώθησε να προχωρήσουν στο μέλλον προς αυτήν την κατεύθυνση και να ακολουθήσουν καινούργιους δρόμους.

ΟΜΙΛΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

ΣΚΗΝΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Renate Papakonstantinou

Ένας όμιλος ελεύθερης εργασίας είναι σίγουρα ένας από τους πιο σίγουρους δρόμους που οδηγούν στον τελικό στόχο «συνάντηση».

Ο όμιλος ελεύθερης εργασίας «Σκηνικά και διαμόρφωση θεατρικού χώρου» προσφέρει στους μαθητές τη δυνατότητα να αναπτύξουν τη δημιουργικότητα και την προσωπικότητά τους, τους φέρνει σ' επαφή με το μαγικό κόσμο του Θεάτρου, της Τέχνης και της Μουσικής.

Ο δικός μας όμιλος ελεύθερης εργασίας πρέπει να γίνει ο τόπος της συνάντησης, της επικοινωνίας και της ολοκλήρωσης για τους μαθητές τόσο του γερμανικού όσο και του ελληνικού τμήματος. Μας δίνει τη δυνατότητα όχι μόνο να συνεργαζόμαστε με τους ομίλους για την Μουσική και το Θέατρο του σχολείου μας αλλά και να βιώνουμε κοινές εμπειρίες με τις παραστάσεις «φιλοξενουμένων θιάσων».

Όταν το 1987 δημιουργήθηκε ο όμιλός μας παράλληλα με τον όμιλο ελεύθερης εργασίας για το γερμανόγλωσσο θέατρο (για το θέατρο σε γερμανική γλώσσα) ήρθαν ενδιαφερόμενοι μόνο από το γερμανικό τμήμα. Σύντομα όμως άλλαξε η κατάσταση. Τώρα

ο όμιλος «εργατών σκηνης» απαρτίζεται από γερμανούς και έλληνες μαθητές από τις τάξεις 9 – 13 (τις αντίστοιχες Δευτέρα Γυμνασίου έως Τρίτη Λυκείου).

Στην αρχή είμασταν επιφορτισμένοι με τη δημιουργία σκηνογραφιών, κουστούμιών, μασκών, αφίσσων και προγραμμάτων για την ετήσια παράσταση του ομίλου για το θέατρο σε γερμανική γλώσσα. Στο μεταξύ το πεδίο των δραστηριοτήτων μας διευρύνθηκε και τώρα περιλαμβάνει:

- Σκηνική επένδυση, αφίσσες και προγράμματα για τις μουσικές εκδηλώσεις της Σχολής,
- Προεργασία και υποβοήθηση των φιλοξενούμενων θιάσων από τη Γερμανική Σχολή Αθηνών.
- Δημιουργία προθηκών για εκθέσεις και πολλά άλλα.

Στην αρχή κάθε νέας σχολικής περιόδου γίνονται οι πρώτες επαφές και συνομιλίες ανάμεσα στους μαθητές και τον αρχηγό του ομίλου ελεύθερης εργασίας. Παρουσιάζεται το καινούργιο θέμα εργασίας. Η ανταλλαγή σκέψεων και από τις δύο πλευρές καταλήγει στην πλαισίωση και τον σχεδιασμό του αντικειμένου.

Η πετυχημένη σκηνική δουλειά απαιτεί και χρόνο και επιμονή. Δεν είναι πάντα εύκολο να πετύχεις το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα με το μικρότερο δυνατό κόστος. Είναι ανάγκη να μάθεις να ξεχωρίζεις το επουσιώδες από το ουσιαστικό. Τελικά όμως η επιτυχία της δουλειάς οφείλεται στο μεράκι και τον ενθουσιασμό των μαθητών.

Anfangs war es unsere Aufgabe, Bühnenbilder, Kostüme, Masken, Plakate und Programme für die jährliche Aufführung der deutschsprachigen Theatergruppe zu gestalten. Inzwischen hat sich unser Aufgabenradius erweitert:

- Kulissen, Plakate und Programme für Musikveranstaltungen der Schule,
- Vorbereitung und Unterstützung bei Gastspielen an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN,
- Gestaltung von Schaukästen und vieles mehr.

Zu Beginn einer neuen Saison gibt es die ersten Kontakte und Gespräche zwischen Schülern und der AG-Leitung. Ein neues Projekt wird vorgestellt. Gegenseitiger Gedankenaustausch führt zum Umkreisen und Konzipieren des Objektes.

Erfolgreiche Bühnenarbeit erfordert Zeit und Ausdauer. Größte Wirkung mit geringstem Aufwand zu erzielen ist nicht immer einfach. Man muß lernen, Nebensächliches von Wichtigem zu unterscheiden. Dem Engagement und der Begeisterung der Schüler ist es aber letztlich zu verdanken, wenn die Arbeit zum Erfolg führt.

AG Bühnengestaltung, Leitung: Frau R. Papakonstantinou

Ομάδα σκηνικών. Διεύθυνση: κ. Ρ. Παπακωνσταντίνου

Herr St. Papapetrou
mit seiner
Theater – AG
Ο κ. Στ. Παπαπέτρου
με τη θεατρική του
ομάδα.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ, ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ Στέλιος Παπαπέτρου

Πριν πέντε χρόνια έκλεινα το αντίστοιχο σημείωμά μου με τα λόγια: «Το θέατρο στο σχολείο μας έχει παράδοση, αλλά έχει και μέλλον, το θέλουν τα παιδιά, το θέλει το σχολείο, το θέλει η διεύθυνση. Κι εμείς συνεχίζουμε». Και η παράδοση πράγματι συνεχίστηκε. Το θέατρο σαν ψυχαγωγικό και παιδαγωγικό στοιχείο βρίσκεται πια βαθιά μέσα μας να μας οδηγεί και να μας διδάσκει. Είναι καταπληκτικό με πόσο κέφι και αυταπάρνηση οι μαθητές – και πολλές φορές οι μεγάλοι και οι απόφοιτοι – αφιερώνονται σ' αυτήν την πανάρχαια τέχνη ξεχνώντας την κούραση και την πείνα τους στις ατέλειωτες πρόβες της Παρασκευής, όπου μετατρέπουμε την Αύλα σε σπίτι μας και σε ναό της τέχνης συγχρόνως. Κάθε ρόλος, κάθε εργασία γίνονται αντικείμενο συζήτησης, αφορμή για ψυχική επαφή, απαρχή εμπειριών. Δεκάδες άνθρωποι – πάνω από διακόσιοι – πέρασαν τα τελευταία δέκα χρόνια κάτω απ' την επίβλεψή μου από τα σανίδια της σκηνής μας. Δεκάδες άνθρωποι που έφυγαν ψυχικά πλουσιότεροι κι επανέρχονται κάθε χρόνο συγκινημένοι σα θεατές στις καινούργιες παραστάσεις. Τό θέατρο της Γερμανικής Σχολής έχει καταφέρει να συζητείται ευρέως, όχι μόνο μέσα στα πλαίσια του σχολείου, των γονέων, των αποφοίτων. Έχει γίνει η εστία συνάντησης και συνεννόησης. Έλληνες και Γερμανοί, παιδιά και μεγάλοι, άνθρωποι κάθε λογής έξω από το σχολείο περιμένουν κάθε χρόνο την καθιερωμένη παράσταση. Κι εμείς έχοντας συναίσθηση της ευθύνης μας προσπαθούμε πάντα να ανταποκριθούμε. Γινόμαστε καλύτεροι, πλουσιότεροι. Φροντίζουμε να επεκτείνουμε τη συνεννόηση των λαών μέσα από την παγκόσμια γλώσσα του θεάτρου. Θέλουμε να έρθουμε πιο κοντά, να γνωρίσουμε ο ένας τον άλλον. Στο σχολείο μας βρίσκονται δύο πολιτισμοί – ο ελληνικός και ο γερμανικός – που δεν πρέπει να λειτουργούν ανεξάρτητα. Επιβάλλεται να τους φέρουμε κοντά, να βρούμε τα κοινά τους. Πρέπει να δουλέψουμε μαζί.

DAS THEATER DER SCHÜLER, DAS THEATER FÜR SCHÜLER Stelios Papapetrou

Vor fünf Jahren habe ich meinen entsprechenden Beitrag mit den Worten abgeschlossen: "Das Theater hat an unserer Schule Tradition, aber auch Zukunft. Die Schüler wünschen es, die Schule und die Direktion auch. Und wir machen weiter."

Und wir haben mit der Tradition tatsächlich weitergemacht. Das Theater als Unterhaltung und pädagogisches Element ist nun tief in uns, führt und lehrt uns. Es ist wunderbar, mit welcher Freude und Hingabe sich die Schüler – und oft auch die Erwachsenen und Ehemaligen – dieser uralten Kunst widmen. Sie vergessen ihre Müdigkeit und ihren Hunger bei den unendlichen Freitagsproben, wobei sich die Aula in unser Zuhause und gleichzeitig in einen Tempel der Kunst verwandelt. Jede Rolle, jede Art von Arbeit wird Gegenstand einer Diskussion, Anlaß für seelische Begegnung, Anfang von Erlebnissen. Dutzende von Menschen – über zweihundert – haben in den letzten zehn Jahren unter meiner Aufsicht die Bretter unserer Bühne betreten. Dutzende, die seelisch reicher weggingen und jedes Jahr gerührt als Zuschauer zu unseren Aufführungen kommen. Das Theater der Deutschen Schule hat es geschafft, weit und breit in Diskussion zu sein, nicht nur im Rahmen der Schule, der Eltern, der Ehemaligen. Es ist der Treffpunkt. Griechen und Deutsche, Kinder und Erwachsene, Menschen jeglicher Art außerhalb der Schule erwarten jedes Jahr die traditionelle Aufführung. Und wir sind uns unserer Verantwortung bewußt. Wir werden besser, reicher. Wir sorgen dafür, daß das Völkerverständnis durch die universelle Theatersprache erweitert wird. Wir wollen einander näher kommen, wir wollen uns kennenlernen. In unserer Schule existieren zwei Kulturen – die griechische und die deutsche – die nicht unabhängig voneinander funktionieren sollen. Es ist notwendig, sie einander näher zu bringen, ihre Gemeinsamkeiten zu entdecken. Wir müssen zusammenarbeiten.

Aristophanes, Die Vögel (1989)

Αριστοφάνης, 'Ορνίθες (1989)

G. Banos, Karagöz als Lehrer (1990)

Γ. Μπάνος, ο Καραγκιόζης δάσκαλος (1990)

J. Presley, Wir und die Zeit (1991)

J. Presley, Εμείς και ο χρόνος (1991)

B. Brecht, Dreigroschenoper (1986)

B. Brecht, Η όπερα της πεντάρας (1986)

St. Papapetrou, DSA – Vision (1988)

Στ. Παπαπέτρου, Γερμανική Σχολή Αθηνών – Οράματα (1988)

A. Christie, 10 kleine Negerlein (1986) mit Peter Trautschold in der Hauptrolle

A. Christie, 10 μικροί νέγροι (1986) με τον Peter Trautschold στον κύριο ρόλο

Στην ομάδα υπήρχε και υπάρχει πάντα περιθώριο να συνεργαστούν μαθητές του γερμανικού τμήματος. Άλλωστε ο πιο μακροχρόνιος συνεργάτης μου, το μεγάλο ταλέντο Βασίλης Κουκαλάκι, δεν ήταν από το ελληνικό τμήμα. Η μεγαλύτερη προσπάθεια συνεργασίας έγινε το 1986 με το έργο του Β. Brecht «Η όπερα της πεντάρας» σε μετάφραση Μίσης Κουγιουμτζόγλου. Η θαυμάσια μουσική του Kurt Weill εκτελέστηκε ζωντανά από την ορχήστρα του σχολείου κάτω από τη διεύθυνση του συναδέλφου Hubert Marte. Στην παράσταση έλαβαν μέρος και τραγούδησαν οι συνάδελφοι Almuth και Herbert Zender. Ο Herbert Zender είχε ήδη τραγουδήσει και το 1985 στην παράσταση του «Δράκου» του Jewgeni Schwarz.

Ο συνδυασμός θεάτρου, μουσικής και πολλές φορές χορού είναι πάντα μέσα στις προθέσεις μας. Δίνουμε έτσι τη δυνατότητα μεγαλύτερης έκφρασης, κάτι που ικανοποιεί το κοινό, αλλά πολύ περισσότερο τα παιδιά που τους δίνεται η ευκαιρία να «βγάλουν» από μέσα τους ένα σωρό συναίσθημα.

Έτσι το 1989 ανεβάσαμε ξανά τους «Όρνιθες» του Αριστοφάνη με μια θαυμάσια χορογραφία της Ασπασίας Μπάνου και μουσική επιμέλεια του Γιώργου Μπλάτσιου. Τα τραγούδια, όπως πάντα, ήταν ζωντανά και αξέχαστη μένει η αισθαντική φωνή, αλλά και ο χορός της Αηδόνας της Λένας Κιτσοπούλου.

Η αναζήτησή μας στο χώρο της τέχνης μας οδήγησε και στο γράψιμο. Το 1988 δοκιμαστήκαμε στο δύσκολο δρόμο της επιθεώρησης.

Όλοι μαζί δημιουργήσαμε την «DSA Vision», τη δική μας επιθεώρηση, γεμάτη χιούμορ, καυστικότητα, ειλικρίνεια. Ξεχωρίζω εδώ τη χορογραφική δουλειά της Κωνίνας Ψωμά, τις σκηνοθετικές αναζητήσεις της Βίκης Βολιώτη και το ταγκό του Ernest Kowarschik.

Αλλά το 1990 ευτυχίσαμε να πρωτοπαρουσιάσουμε και θεατρικό έργο γραμμένο ειδικά για μας, και μάλιστα ένα έργο πολύ πρωτότυπο: «Ο Καραγκιόζης καθηγητής». Ο Γιώργος Μπάνος με πολύ κέφι ανταποκρίθηκε στην επιθυμία μας να παίξουμε Καραγκιόζη με ηθοποιούς. Το κείμενο ήταν θαυμάσιο.

Προσπαθούμε πάντα να παρουσιάζουμε έργα διάφορης τεχνοτροπίας. Έτσι το 1987 ανεβάσαμε το «Απόψε αυτοσχεδιάζουμε» του Luigi Pirandello, ένα δύσκολο, ιδιόρρυθμο, αλλά θαυμάσιο έργο. Το 1991 ήρθε η σειρά του αγγλικού ψυχολογικού δράματος, με το αριστούργημα του John Prestley «Εμείς κι ο χρόνος». Δέκα έντονοι ρόλοι που δουλεύτηκαν από τα παιδιά με θαυμαστή μαεστρία. Είναι ν' απορεί κανείς, πώς καταφέρνουν οι νέοι άνθρωποι να παριστάνουν τους μεγάλους, αλλά και να τους καθηλώνουν. Δέκα ωραιότατους ρόλους είχε και το «Δέκα μικροί νέγροι» της Agatha Christie, που παίχτηκε σε γερμανική γλώσσα το 1986 από ένα θίασο αποτελούμενο από Έλληνες και Γερμανούς, μαθητές, γονείς, καθηγητές.

Το θέατρο στη Γερμανική σχολή συνεχίζει χωρίς ανάπαυλα. Υπάρχουν δυσκολίες, υπάρχουν προβλήματα. Τίποτα όμως δεν μπορεί να σταματήσει τη νέα γενιά – κι εγώ μαζί της – απ' το δρόμο της καλλιτεχνικής ανύψωσης, της χαράς της δημιουργίας, της ομαδικής δουλειάς. Η καλύτερη συνάντηση των λαών είναι η τέχνη.

Es gab und es gibt immer noch Gelegenheit für Schüler der deutschen Abteilung, sich an der Theatergruppe zu beteiligen. Übrigens war mein langjähriger Mitarbeiter, das große Talent Vassili Kukulani, nicht aus der griechischen Abteilung.

Eine besonders große Zahl von Mitspielern hatten wir 1986 bei der Aufführung von B. Brechts "Dreigroschenoper" in der Übersetzung von Mitsi Koujoumtzoglou. Die wunderschöne Musik von Kurt Weill wurde "live" von unserem Schulorchester unter Leitung des Kollegen Hubert Marte gespielt. An der Aufführung haben die Kollegen Almuth und Herbert Zender teilgenommen und gesungen. Herbert Zender hatte schon im Jahre 1985 beim "Drachen" von Jewgeni Schwarz gesungen.

Die Kombination von Theater, Musik und sehr oft von Tanz ist uns immer ein besonderes Anliegen. Auf diese Weise besteht eine komplexere Ausdrucksmöglichkeit. Das befriedigt das Publikum, aber vor allem die Kinder, die so mehr Gefühle äußern können. So haben wir 1989 noch einmal die "Vögel" von Aristophanes in der wunderschönen Choreographie von Aspasia Banou und in der musikalischen Bearbeitung von Georg Blatsios aufgeführt. Die Songs wurden wie immer "live" gesungen. Unvergeßlich bleiben die gefühlvolle Stimme wie auch der Nachtigalltanz von Lena Kitsopoulou.

Unser Suchen im Bereich der Kunst führte uns auch zum Selbst – Schreiben. So betreten wir im Jahre 1988 einen neuen dornenreichen Weg – den des Cabarets. Alle zusammen haben "DSA – Vision" geschaffen, unser Cabaret, voll von Humor, Spott und Aufrichtigkeit. Ich hebe hier besonders die Choreographie von Konstantina Psoma, die Regiearbeit von Vicky Volioti und den Tango von Ernest Kowarschik hervor.

1990 hatten wir das Glück, ein Theaterstück aufzuführen, das speziell für uns geschrieben wurde: "Karagiöz als Lehrer". Georg Banos hat mit Freude unseren Wunsch erfüllt, Karagiöz mit Schauspielern zu spielen. Der Text war wunderschön.

Wir sind immer bemüht, sehr unterschiedliche Stücke aufzuführen. So haben wir 1987 das schwere, eigenartige, aber schöne Stück von Luigi Pirandello "Heute abend wird aus dem Stegreif gespielt" präsentiert. 1991 kam das englische psychologische Drama auf die Bühne. Es war das Meisterstück von John Prestley "Wir und die Zeit" mit zehn schwierigen Rollen, die die Schüler meisterhaft bewältigt haben. Man fragt sich, wie junge Leute Erwachsene darstellen können, aber auch fesseln können.

Zehn sehr schöne Rollen hatte auch das Stück "Zehn kleine Negerlein" von Agatha Christie, das 1986 in deutscher Sprache von einer Gruppe bestehend aus Griechen und Deutschen, Schülern, Eltern, Lehrern, aufgeführt wurde.

Das Theater an der Deutschen Schule macht ohne Ausruhen weiter. Es gibt Schwierigkeiten und Probleme. Aber nichts kann die junge Generation – ich auch mit ihr – vom Wege der kulturellen Erhebung, der Schaffensfreude, der Gruppenarbeit aufhalten. Das beste Treffen der Völker ist die Kunst.

Klasse 8 im Zeichensaal

Η 8η τάξη στην αίθουσα σχεδίου

**ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ: Η ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ
ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ**
Wolfgang Rottenkolber

Εγκύκλιος για την ύλη του μαθήματος στους μαθητές του Γυμνασίου και του Λυκείου για τη σχολική χρονιά 1991-92

Έκδοση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
Σελίδα 74, κεφάλαιο 10: Καλλιτεχνικά

A. Σκοπός

Σκοπός του μαθήματος των Καλλιτεχνικών στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο είναι να βοηθήσει τους μαθητές να γίνουν άτομα με ολοκληρωμένη προσωπικότητα, υπεύθυνα, συνεργάσιμα, δημιουργικά, με γνώση στην έντεχνη και λαϊκή πολιτιστική κληρονομιά, ελληνική και παγκόσμια, και ικανά να διατηρήσουν την εθνική μας πολιτιστική ταυτότητα στη σύγχρονη εποχή. Ειδικότερα με το μάθημα των Καλλιτεχνικών επιδιώκεται οι μαθητές:

1. Να καταλάβουν ότι ο καθένας τους έχει πολύ αξιόλογες ικανότητες σε διάφορους τομείς των εικαστικών τεχνών.
2. Να αγαπήσουν τις εικαστικές τέχνες, επικοινωνώντας μ' αυτές.
3. Να εκτονωθούν ψυχικά και να βρουν δημιουργικές διεξόδους μέσα από τις εικαστικές τέχνες.
4. Να γνωρίσουν τη μεγάλη πνευματική και πολιτιστική έκταση που καλύπτουν οι εικαστικές τέχνες.
5. Να έχουν τη δυνατότητα να οργανώνουν καλλιτεχνικές εκδηλώσεις στο σχολείο, ώστε η τέχνη να μπει στη σχολική και εξωσχολική ζωή τους (εκθέσεις, τοιχογραφίες, σκηνικά, διακόσμηση και διαμόρφωση περιβάλλοντος κτλ.).

**KALLITECHNIKA: KUNSTERZIEHUNG
IN DER GRIECHISCHEN ABTEILUNG**
Wolfgang Rottenkolber

**Anleitung zum Lehrstoff für den Unterricht der Schüler des
Gymnasiums und des Lykeions im Schuljahr 1991/92**

Herausgegeben vom Pädagogischen Institut des Ministeriums für nationale Erziehung und Kultus
Seite 74, Kapitel 10: Kallitechnika

1. Lehrziel

Ziel des Unterrichts in Kallitechnika am Gymnasium und am Lykeion ist es, den Schülern zu helfen, Personen zu werden, vervollständigt in ihrer Persönlichkeit, ihrem Verantwortungsbewußtsein, ihrer Bereitschaft zur Zusammenarbeit, ihrer Kreativität, mit Kenntnis des kunstvollen und völkischen Erbes, griechisch und weltweit, damit sie fähig sind, unsere nationale kulturelle Identität in der zeitgenössischen Epoche zu bewahren.

Speziell im Kunstunterricht soll für die Schüler angestrebt werden:...

1. ...zu erkennen, daß ein jeder von ihnen sehr wertvolle Fähigkeiten in den verschiedenen Bereichen der bildenden Künste hat.
2. ...die bildenden Künste im Umgang mit ihnen schätzen zu lernen.
3. ...sich psychisch zu erweitern (bereichern), indem sie schöpferische Wege mittels der bildenden Künste finden.
4. ...zu lernen, welcher großen geistigen und kulturellen Umfang die bildenden Künste abdecken.

5. ...daß sie die Leistungsfähigkeit haben, innerhalb der Schule künstlerische Veranstaltungen zu organisieren, d.h. damit die Kunst auf das schulische und außerschulische Leben einwirkt (Ausstellungen, Wandmalereien, Bühnengestaltung und Verschönerung der Umwelt usw.)
6. ...daß sie die Einzigartigkeit der Natur unserer Umwelt schätzen lernen.
7. ...daß sie in sich den Sinn zur Zusammenarbeit für gemeinsames bildnerisches Wirken entwickeln.
8. ...daß sie sich in der Kritik üben und sie treffend (dialektisch) belegen können.

Soweit die pädagogische Anleitung des Ministeriums zum Lehrstoff des Faches KALLITECHNIKA, die alle grundlegenden Anforderungen und Aufgabenbereiche berücksichtigt.

Die schulische Realität hat ein anderes Gesicht

Ein Blick auf die, vom Ministerium für die griechische Abteilung unserer Schule vorgeschriebene Stundentafel läßt erkennen, um welche schöne, theoretische, in der Praxis leider nicht zu verwirklichende Leitziele es sich handelt:

- a) In der 1., 2. und 3. Klasse des Gymnasiums (deutsche Einteilung: 7., 8. und 9. Klasse) wöchentlich 1 Schulstunde, = à 45 Minuten.
- b) In der 1. Klasse des Lykeions (deutsche Einteilung: 10. Klasse) wöchentlich 22,5 Minuten. – In der 2. und 3. Klasse des Lykeions findet kein Unterricht in KALLITECHNIKA mehr statt.
- c) Darüber hinaus fällt durch vorgeschriebene Prüfungen, Schulfestern etc. ca. 1/4 aller pro Jahr zu erteilenden Stunden aus.

Es ist leicht einzusehen, daß mit so wenig Stunden die, in der Anleitung so treffend dargestellten Ziele des Unterrichts nicht annähernd erreicht werden können.

Das bildnerisch – ästhetische Erbe der griechischen Antike und des byzantinischen Reiches, das gerade in den bildenden Künsten für Europa von so außerordentlicher Bedeutung ist, kann den Schülern bestenfalls als lexikalisches Wissen geboten werden, jedoch nicht auf dem Weg eigenen kreativen Bildens erschlossen und nähergebracht werden.

6. Να εκτιμήσουν τη μοναδικότητα του φυσικού μας περιβάλλοντος.
7. Να αναπτύξουν πνεύμα συνεργασίας με ομαδικές εικαστικές δραστηριότητες.
8. Να ασκηθούν στην κριτική και να την τεκμηριώνουν διαλεκτικά.

Αυτά όσον αφορά την εγκύκλιο του Υπουργείου ως προς την ύλη του μαθήματος που προσδιορίζει όλες τις βασικές απαιτήσεις και την έκταση της σχολικής εργασίας.

Η σχολική πραγματικότητα έχει άλλο πρόσωπο

Μια ματιά στο πρόγραμμα του Υπουργείου για το ελληνικό τμήμα αφήνει να εννοηθεί για ποιές οδηγίες πρόκειται, που θεωρητικά είναι ωραίες αλλά δυστυχώς στην πράξη δεν μπορούν να εφαρμοσθούν.

- α. Στην Πρώτη, Δευτέρα και Τρίτη Γυμνασίου (στις αντίστοιχες 7, 8 και 9 τάξεις του γερμανικού τμήματος) μία ώρα μάθημα 45 λεπτών την εβδομάδα.
- β. Στην Πρώτη Λυκείου (στην αντίστοιχη 10 τάξη του γερμανικού τμήματος) 22,5 λεπτά την εβδομάδα. – Στη Δευτέρα και Τρίτη Λυκείου δεν γίνεται πια μάθημα Καλλιτεχνικών.
- γ. Και συν τοις άλλοις με τις διάφορες προβλεπόμενες εξετάσεις, σχολικές γιορτές κ.λ.π. χάνεται περίπου το 1/4 όλων των μαθημάτων που προβλέπονται για όλο το χρόνο.

Εύκολα διαπιστώνει κανείς ότι με τόσο λίγες ώρες δεν μπορούν ούτε κατά προσέγγιση να επιτευχθούν οι στόχοι του μαθήματος που τόσο εύστοχα αναφέρονται στην εγκύκλιο.

Η εικαστική και αισθητική κληρονομιά της Ελληνικής Αρχαιότητας και της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, που ακριβώς έχει τόσο εξαιρετική σημασία για τις Εικαστικές Τέχνες της Ευρώπης, στην καλύτερη περίπτωση μπορεί να προσφερθεί στους μαθητές ως εγκυκλοπαιδική γνώση, όχι όμως να προσεγγισθεί και να γίνει κατανοητή με τη διαδικασία της δημιουργικής δουλειάς.

Το συνηθισμένο μάθημα έχει αυτήν τη μορφή:

Πρέπει να επεξεργασθούμε ένα θέμα. Περίπου 20 λεπτά (από τα 45) χρειάζονται για την καθοδηγητική εισαγωγή, για τη συζήτηση πάνω στις δυνατότητες του υλικού που θα δουλευτεί, για το

Exkursion nach Olympia; Führung Dr. U. Sinn Εκδρομή στην Ολυμπία. Ξενάγηση Dr. U. Sinn

Arbeiten der Jahrgangsstufe 12 (NGO)
Εργασίες της σχολικής τάξης 12 (Ανώτατη βαθμίδα του γερμανικού τμήματος)

μόρασμα των μπλοκ σχεδίου, για το συγκύρισμα (συμμάζεμα) μετά το τέλος του μαθήματος. Απομένουν στο μαθητή περίπου 25 λεπτά για να εκφραστεί δημιουργικά. Και όλα αυτά σε μια τάξη με 33 έως 38 μαθητές κατά μέσο όρο.

Μια σύντομη σύγκριση με το γερμανικό τμήμα του σχολείου μας:

Το πρόγραμμα δείχνει τον ακόλουθο καταμερισμό:

- α. Από την Πέμπτη μέχρι και την Ενδέκατη τάξη (δηλ. από την Πέμπτη Δημοτικού μέχρι και τη Δευτέρα Λυκείου κατά το ελληνικό σύστημα) προβλέπονται 2 ώρες μάθημα την εβδομάδα.
- β. Στη Δωδέκατη και Δέκατη Τρίτη τάξη 3 ώρες μάθημα την εβδομάδα, με τη δυνατότητα να επιλεγεί η Αισθητική Αγωγή ως μάθημα για τις γερμανικές απολυτήριες εξετάσεις.

Στην απασχόληση μ' ένα θέμα, στη μεθοδική προπαντός επεξεργασία και στην πολύ πιο σημαντική συζήτηση με κάθε μαθητή ξεχωριστά την ώρα του μαθήματος μπορεί ν' αφιερωθεί πολύ περισσότερος χρόνος. Η πραγματικά δημιουργική (όχι θεραπευτική) συμπεριφορά και εργασία χρειάζεται χρόνο, χρειάζεται χώρο για στοχασμό. Μόνο έτσι μπορεί ο μαθητής να μάθει, να γνώρισε καλύτερα τον εαυτό του με τη βοήθεια των εικαστικών μέσων.

Γενικά

Οι περισσότεροι Έλληνες μαθητές συχνά δεν έχουν μάθει καν τη χρήση των χρωμάτων στη ζωγραφική στο ελληνικό Δημοτικό (Πρώτη έως Έκτη τάξη). — Η εκπαίδευση των Ελλήνων καθηγητών για τα Καλλιτεχνικά προβλέπει μόνο τη φοίτηση στη Σχολή Καλών Τεχνών, αλλά σε καμιά περίπτωση καλλιτεχνικό — παιδαγωγικό σεμινάριο με εξετάσεις στα Παιδαγωγικά. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα στοχεύει στην τυπική απόδοση της διδακτικής ύλης. Στην καθομιλουμένη «μαθαίνω» αποδίδεται ως «διαβάζω» και όχι «κατακτώ γνώση» (ελεύθερη απόδοση του γερμανικού LERNEN). Έτσι απαιτείται από τον καθηγητή των Καλλιτεχνικών να ορίζει ένα θέμα που είναι αυστηρά περιορισμένο μέσα στα πλαίσια της εγκυκλίου.

Selbstporträts der Jahrgangsstufe 13 (1992)
Αυτοπαρουσιάσεις της σχολικής τάξης 13 (1992)

Der Unterrichtsaltag sieht so aus:

Ein Thema soll bearbeitet werden. Etwa 20 Minuten (von 45 Minuten) werden benötigt für die motivierende Einführung, für das Besprechen der Möglichkeiten des Arbeitsmaterials, für das Austeilen der Blöcke, für das Wiederaufräumen. Verbleiben dem Schüler ca. 25 Minuten, sich schöpferisch zu äußern. Das alles bei einer durchschnittlichen Klassenstärke von 33 bis 38 Schülern.

Ein kurzer Vergleich mit der deutschen Abteilung unserer Schule:

Die Studententafel zeigt folgende Einteilung:

- a) In der 5. bis einschließlich 11. Klasse wöchentlich 2 Schulstunden.
- b) In der 12. und 13. Jahrgangsstufe wöchentlich 3 Schulstunden; mit der Möglichkeit, Kunsterziehung als 4. Abiturprüfungsfach zu wählen.

Der Durchführung eines Themas, vor allem der methodischen Erarbeitung und dem so wichtigen Unterrichtsgespräch mit jedem einzelnen Schüler, kann sehr viel mehr Zeit gewidmet werden. Echtes kreatives (nicht therapeutisches) Verhalten und Arbeiten benötigt Zeit, benötigt Raum zum Überdenken. Nur so kann der Schüler lernen, mit Hilfe bildnerischer Mittel sich mit sich selbst auseinanderzusetzen.

Im allgemeinen

Die meisten griechischen Schüler bringen aus der griechischen Grundschule (1. bis 6. Klasse) oft nicht einmal den Gebrauch eines Malkastens mit. — Die Ausbildung der griechischen Kunsterzieher sieht nur den Abschluß der Hochschule der Bildenden Künste vor, jedoch keinerlei kunstpädagogisches Seminar mit pädagogischem Examen.

Das griechische Lernsystem ist sehr stark formal, stoffwiedergebend ausgerichtet. Lernen heißt "diawaso", d.h. "lesen". Daraus ergibt sich für den Lehrer die Forderung, auch im Fach KALLITECHNIKA ein Thema in den Anforderungen engumgrenzt zu stellen.

Unterrichtsbeispiele

Die, auf der Seite 77 gedruckten Abbildungen zeigen die Arbeiten dreier, paralleler griechischer Klassenzüge, von ihrem Eintritt in die Schule, d.i. 7A, 7B, 7C, bis zum Abschluß des Gymnasiums als 9A, 9B, 9C.

a) Schuljahr 1989/90. 1. Klasse Gymnasium, 7A, 7B, 7C

Thema: "Raumstation und Weltraumgeheuer".

Arbeitsmaterial: Bleistift, Radiergummi, Format DIN A3.

Altersgebunden und entwicklungsphysiologisch gesehen, ging es darum, den Schülern die Möglichkeiten des Bleistifts in seinen unterschiedlichen Härtegraden, von B 8 (extrem weich) über HB bis 4H (mittelhart), aufspüren zu lassen.

Eine gezielte Kontrolle und Sensibilisierung des Druckes der Hand auf den Bleistift, um vom leichtesten Grau (nur das Gewicht des Bleistifts wird auf dem Papier wirksam) bis zum schwärzesten Ton (B 8) sollte erreicht werden. Dadurch ergab sich auch eine Dreidimensionalität für Körper und Raumdarstellung. Zum Füllen der Flächen ging jeder auf die Suche nach unterschiedlichen Strukturen.

Ein formal engumgrenztes Thema, das dem gewohnten Lernverhalten der griechischen Schüler angepaßt war.

b) Schuljahr 1990/91. 2. Klasse Gymnasium, 8 A, 8 B, 8 C

Thema: "Die vier Jahreszeiten".

Arbeitsmaterial: Bleistift, Filzschreiber, Feder/Tusche, Malkasten, Format DIN A 3.

Eine dekorative Arbeit. Vorarbeiten, auf zum Teil mehreren Arbeitsblättern mit vielen Skizzen, wurden nötig, um auszuprobieren, wie man vorgehen könnte: Buchstabeninitialen, Ornamente, Farbzusammenstellungen, jeweils jahreszeitlich bezogen, gegenständlich oder abstrakt: alles sollte gründlich bedacht werden.

Der, bei diesem Thema wesentlich größere Spielraum für eigene Überlegungen fiel den Schülern, an festgelegte Lernvorgänge gewöhnt, ausgesprochen schwer. Es gab Höhepunkte voller Schaffensfreude, aber auch viele, viele Tiefpunkte waren zu überwinden.

c) Schuljahr 1991/92. 3. Klasse Gymnasium, 9 A, 9 B, 9 C

Thema: "Bemalen eines Tellers in Unterglasurtechnik".

Arbeitsmaterial: Bei ca. 800° gebrannter weißer Tonteller (gekauft), Durchmesser 24 cm. Kobaltblau – Unterglasurfarbe, transparente, bleifreie Glasur.

Arbeitsverlauf: Ornamentales oder gegenständliches Dekor, zunächst Entwürfe, dann Entwurf 1:1, Bleistiftaufzeichnung mit Kobaltblau, Hell – Dunkel – Bearbeitung (d.i. aquarellierendes Vertreiben der Farbe), zum Schluß Tauchen des Tellers in transparente Glasur, Brand bei 1040°.

Die ersten Schwierigkeiten setzten schon beim Entwerfen einer geeigneten Dekoration ein. Jeder sollte ein eigenes Thema finden. Damit noch nicht genug, auch noch auf das Rund des Tellers sollte die Dekoration bezogen werden; auf die begrenzten Möglichkeiten des Pinsels und des Auftragens der leimfreien Keramikfarbe war Rücksicht zu nehmen. Solch eine Aufgabe, bei nur einer Schulstunde wöchentlich zu beginnen, nicht

Παραδείγματα μαθημάτων

Οι τυπωμένες εικόνες στη σελίδα 77 δείχνουν τις εργασίες τριών τμημάτων ελληνικών τάξεων από το ξεκίνημά τους στο σχολείο, δηλ. από την Πρώτη Γυμνασίου, μέχρι το τέλος του Γυμνασίου, δηλ. στην Τρίτη Λυκείου.

α. Σχολική χρονιά 1989/90: Πρώτη Γυμνασίου (7A, 7B, 7C)

Θέμα: «Διαστημικός σταθμός και εξωγήινα όντα»

Υλικά εργασίας: Μολύβι, γόμα, χαρτί διαστάσεων DIN A3. Με γνώμονα την ηλικία τους και την αντίστοιχη ψυχοφυσιολογική τους ωριμότητα οι μαθητές έπρεπε να κατανοήσουν τις δυνατότητες χρήσης του μολυβιού στους διάφορους βαθμούς σκληρότητας από το Β 8 μέχρι το 4 Η περνώντας από το ενδιάμεσο ΗΒ. Με κατάλληλο έλεγχο και ευαισθητοποίηση στην πίεση του χεριού πάνω στο μολύβι μπορούσαμε να πετύχουμε διαβαθμίσεις από το ανεπαίσθητο γκριζο (όπου το μολύβι εγγραφει μόνο με την πίεση του ίδιου του του βάρους) μέχρι το πιο έντονο μαύρο (Β). Μ' αυτόν τον τρόπο προέκυψε και η τρισδιάστατη αίσθηση του χώρου και των σωμάτων. Για την κάλυψη των επιφανειών ερεύνησε ο κάθε μαθητής τις δυνατότητες των διαφορετικών δομών. Ένα τυπικά περιορισμένο θέμα που ήταν προσαρμοσμένο στη μαθησιακή συμπεριφορά των Ελλήνων μαθητών.

β. Σχολική χρονιά 1990/91: Δευτέρα Γυμνασίου (8A, 8B, 8C)

Θέμα: «Οι τέσσερις εποχές»

Υλικά εργασίας: Μολύβι, μαρκαδόροι, πένα / σινική μελάνη, κουτί ζωγραφικής, χαρτί διαστάσεων DIN A3.

Μια διακοσμητική δουλειά. Χρειάστηκαν προκαταρκτικές εργασίες πάνω σ' αρκετά χαρτιά με πολλά σχέδια για να δοκιμάσουμε πώς μπορεί κανείς να προχωρήσει: αρχικά γράμματα, ποικίλματα, συνδυασμός χρωμάτων, που αναφέρονταν κάθε φορά στις εποχές, συγκεκριμένα ή αφηρημένα: όλα έπρεπε να τα σκεφτούμε με ακρίβεια.

Για τους έλληνες μαθητές, που έχουν συνηθίσει σε στερεότυπους τρόπους μάθησης, ήταν αυτό το θέμα εξαιρετικά δύσκολο μια και είχε μεγαλύτερο πεδίο δράσης για ανάπτυξη δικών τους σκέψεων. Υπήρξαν στιγμές απόλυτης δημιουργικής χαράς αλλά και πολλές – πολλές στιγμές αποθάρρυνσης που έπρεπε να ξεπεραστούν.

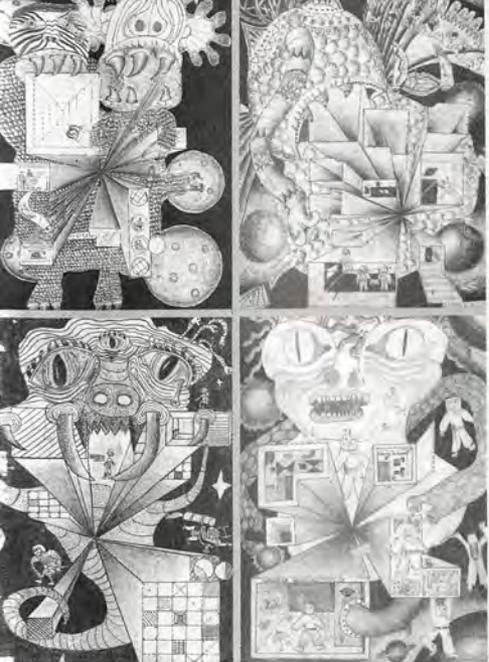
γ. Σχολική χρονιά 1991/92: Τρίτη Γυμνασίου (9A, 9B, 9C)

Θέμα: «Επιζωγράφισμα ενός πιάτου με τη βοήθεια της τεχνικής της εμφύαλωσης»

Υλικά εργασίας: Πιάτα από άσπρο πηλό (ψημένα στους 800 βαθμούς περίπου), αγορασμένα, διαμέτρου 24 εκ., χρώμα φόντου μπλε κοβαλτίου, διαφανής αμόλυβδη εμφύαλωση.

Πορεία της εργασίας: Διακόσμηση με μοτίβα ή αντικείμενα, αρχικό σχέδιασμα, μετά σχέδιο 1:1, σχεδιασμός με το μολύβι πάνω στο πιάτο, γραμμικό σχέδιο με το πινέλο με το χρώμα μπλε κοβαλτίου, επεξεργασία με ανοιχτούς – σκούρους τόνους (δηλ. επίστρωση του χρώματος ακουαρέλας), στο τέλος εμβάπτιση του πιάτου σε διαφανές υλικό εμφύαλωσης, ψήσιμο στους 1040°C.

Οι πρώτες δυσκολίες παρουσιάστηκαν ήδη στο σχεδιασμό της κατάλληλης διακόσμησης. Ο καθένας έπρεπε να βρει ένα δικό του θέμα. Σαν να μην έφτανε αυτό, έπρεπε η διακόσμηση να ταιριάζει με το κοίλο σχήμα. Επίσης έπρεπε να ληφθούν υπόψη οι

"Weltraumungeheuer" der 7A, B, C (1990)
 «Διαστημικά τέρατα» των τάξεων 7A, B, C (1990)

"Vier Jahreszeiten" der 8A, B, C (1991)
 «Τέσσερις εποχές» των τάξεων 8A, B, C (1991)

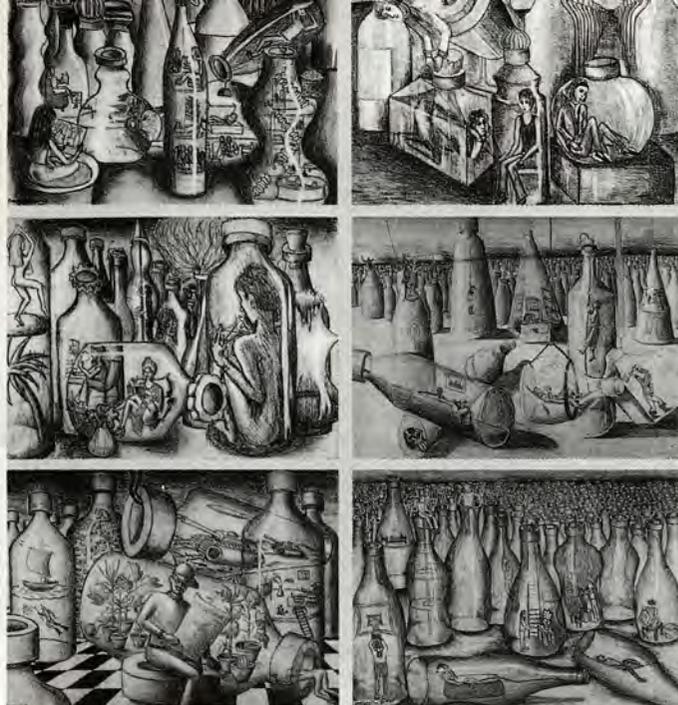
Unterglasurmalerei der 9A, B, C (1992)

Ζωγραφική βιτρώ 9A, B, C (1992)

Unterglasurmalerei der 9A, B, C

Ζωγραφική βιτρώ των τάξεων 9A, B, C

"Flaschenwelt" der 10. Klasse
«Γυάλινος κόσμος» της 10ης τάξης

Perspektivische Buchstabenkomposition der griechischen 9. Klassen
Προοπτικές λεκτικές σύνθεσης ελληνικών τμημάτων της 9ης τάξης

abschätzbar, welcher Zeitaufwand sich ergeben wird, und ob die drei Klassen, 111 Schülerinnen und Schüler, überhaupt den ganzen Arbeitsverlauf durchzuhalten imstande sein werden, beinhaltet in der Tat ein hohes Risiko.

Teller – austeilen – einsammeln, die richtige Verdünnung der Keramikfarbe, der Umgang mit ihr, da sie nicht wischfest ist, immer wieder einmal zerbrach ein Teller, dauernde Berücksichtigung des Materials, der Technik, ...ja, manchmal, da hatten wir wohl alle "die Nase voll".

Jetzt, nach fünfmonatigem Durchhalten und den ersten, fertiggebrannten Tellern, zeitigt sich der Lohn der Geduld. Viele Schüler haben sich Keramikfarbe gekauft, um zu Hause weitermalen zu können. Viele wollen jetzt nicht nur den einen Teller malen, sondern einen zweiten und mehr.

Wenn es bei allen Schülerinnen und Schülern zu überzeugend guten und sehr guten bildnerischen Leistungen kam, so ist dies der Leistungsbereitschaft der Schüler zuzuschreiben. Ihrer Bereitschaft, bei nur einer Schulstunde wöchentlich einmal ein Thema zu bearbeiten, das bei den Schülern in der deutschen Abteilung schon von Kindergarten und Grundschule her eine Selbstverständlichkeit ist.

Ein Vergleich

Im Vergleich zum Arbeiten mit den Schülern der deutschen Abteilung des Gymnasiums läßt sich folgendes feststellen: Die von griechischen Schülern durchgeführten Arbeiten sind in der

perioρισμένες δυνατότητες του πινέλου και της επίστρωσης του χρώματος κεραμικής που δεν περιέχει κόλλα. Στην πράξη ήταν ένα ριψοκίνδυνο εγχείρημα, με μία μόνο ώρα την εβδομάδα, να ξεκινήσει μια τέτοια εργασία που δεν ήταν δυνατόν να εκτιμηθεί πόσο θα διαρκούσε και αν οι τρεις τάξεις, συνολικά 111 μαθητρίες και μαθητές, ήταν καν σε θέση να φέρουν βόλτα την όλη δουλειά.

Μοίρασμα – μάζεμα των πιάτων, σωστή αραίωση του χρώματος κεραμικής, η χρήση του έτσι ώστε να μην ξεραθεί, κάθε τόσο έσπαζε και κανένα πιάτο, συνεχής αναφορά στο υλικό, στην τεχνική, ...ε, ναι, καμιά φορά «μπουχτιζαμε» όλοι μας. Τώρα, μετά από πεντάμηνη προσπάθεια και μετά τα πρώτα πιάτα που ψηθηκαν και είναι έτοιμα, φάνηκαν οι καρποί της υπομονής. Πολλοί μαθητές αγόρασαν χρώματα κεραμικής, ώστε να μπορούν να εξακολουθήσουν να ζωγραφίζουν και στο σπίτι. Πολλοί θέλουν να ζωγραφίσουν όχι μόνο το ένα και μόνο πιάτο, αλλά και δευτερο και περισσότερα.

Το γεγονός ότι πολλοί μαθητές και μαθήτριες έδειξαν πειστικά καλές ή και πολύ καλές εικαστικές επιδόσεις, πρέπει ν' αποδοθεί στην ικανότητα των μαθητών. Στην προθυμία τους να επεξεργασθούν ένα θέμα έχοντας στη διάθεσή τους μόνο μία ώρα μάθημα την εβδομάδα, ένα θέμα που για τους μαθητές του γερμανικού τμήματος ήδη από το Νηπιαγωγείο και το Δημοτικό είναι κάτι το αυτονόητο.

Μια σύγκριση

Σε σύγκριση με τη δουλειά που γίνεται με τους μαθητές του γερμανικού τμήματος του Γυμνασίου μπορεί κανείς να διαπιστώ-

βλεπω-αντιλαμβανομαι-αισθανομαι

sehen - begreifen - wahrnehmen

GOETHE-
INSTITUT
ATHEN

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ EINLADUNG

in Zusammenarbeit mit der Deutschen Schule Athen und der "Kunstwerkstatt Chalkida/Euböa" unter Mitwirkung der Schule des Vereins für Griechisch-Deutsche Erziehung, Galatsi.

σε συνεργασία με τη Γερμανική Σχολή Αθηνών και το « Εργαστήρι Τέχνης » Χαλκίδας Ευβοίας με τη συμμετοχή του Ελληνογερμανικού Εκπαιδευτικού Συλλόγου Γαλατσίου.

Ινστιτούτο Goethe, Ομήρου 14-16
Τηλ. 3608.111

KREATIVES ARBEITEN VON KINDERN UND JUGENDLICHEN

Μittwoch, 13.1.1988

20 Uhr
Dauer: bis 29.1.
Öffnungszeiten: montags bis
freitags 9.30 - 21 Uhr

Donnerstag 14.1.1988
19 Uhr

Rudolf Seltz
Hariklia Mitara
Wolfgang Rottenkolber

ERÖFFNUNG

Einführung: Pavlos Christodoulidis,
Vize-Rektor der Akademie der Schönen Künste Athen

" Probleme der Kreativitätserziehung bei Kindern und Jugendlichen "
" Außerschulische Kunstszelung: Die " Kunstwerkstatt " in Halkida/Euböa "
" Kunstszelung in der Schule: Talenförderung oder Kreativität für alle? "

Freitag, 15.1.1988
19 Uhr

Rudolf Seltz
Raimund Wünsche

" Ästhetische Erziehung bei Kindern im Vorschulalter "
" Mit den Händen sehen - Erfahrungen in einem Blindenmuseum "

(in deutscher und griechischer Sprache mit Übersetzung)

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ

Τετάρτη 13.1.1988

8 μ.μ.
Διάρκεια: ώς 29.1
Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα ώς
Παρασκευή 9.30 π.μ. - 9 μ.μ.

Πέμπτη 14.1.1988
7 μ.μ.

Ρούντοφ Σίτς
Χαρίκλεια Μιταρά
Βόλφγκανγκ Ρότενκολμπερ

" Προβλήματα της καλλιτεχνικής παιδείας σε παιδιά και νέους "
" Εξωσχολική καλλιτεχνική παιδεία: Τό ' Εργαστήρι Τέχνης ' Χαλκίδας Ευβοίας "
" Καλλιτεχνική εκπαίδευση στο σχολείο: προώθηση του ταλέντου ή δημιουργικότητα για όλους; "

Παρασκευή 15.1.1988
7 μ.μ.

Ρούντοφ Σίτς
Ράιμουντ Βύνσε

" Καλλιτεχνική παιδεία σε παιδιά της προσχολικής ηλικίας "
" Βλέποντας με τα χέρια - Εμπειρίες σε ένα μουσείο τυφλών "

(σε ελληνική και γερμανική γλώσσα με μετάφραση)

Teilnehmer:

Chariklia Mitara, Lehrbeauftragte an der Akademie der Schönen Künste Athen,
Gründerin und Leiterin der " Kunstwerkstatt Chalkida / Euböa "
Wolfgang Rottenkolber, Studiendirektor, Kunstszelher an der Deutschen Schule Athen
Prof. Rudolf Seltz, Präsident der Akademie der Bildenden Künste, München
Prof. Raimund Wünsche, Archäologe, Glyptothek München

Συμμετέχουν:

Χαρίκλεια Μιταρά, ειδικός επιστήμονας της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών,
ιδρύτρια και διευθύντρια του " Εργαστηρίου Τέχνης " Χαλκίδας Ευβοίας
Βόλφγκανγκ Ρότενκολμπερ, καθηγητής Τεχνικών στη Γερμανική Σχολή Αθηνών
Καθηγ. Ρούντοφ Σίτς, Πρόεδρος της Ακαδημίας Εικαστικών Τεχνών του Μονάχου
Καθηγ. Ράιμουντ Βύνσε, αρχαιολόγος, Γλυπτοθήκη Μονάχου

DEUTSCHE SCHULE ATHEN

Sie sind herzlich eingeladen.

Mit freundlichem Gruß

(Dr. Meyer)

Schulleiter

W. Rottenkolber

(W. Rottenkolber)

Fachbetreuer f. Kunstszelung

Oben: Aufbaukeramik der 8, 8D (1991).

Unten: Selbstporträts im Vergleich (NGO 12 - griechische AG)

Επάνω: Κεραμικές κατασκευές των τάξεων 8, 8D (1991)

Κάτω: Αυτοπροσωπογραφίες σε σύγκριση (NGO12 - ελληνική ομάδα)

Regel sehr viel formaler gestaltet. Der Wunsch, nach Kopierbarem Ausschau zu halten, liegt nahe, da die Zeit, eine eigene Formenwelt aufzubauen, mit einer Schulstunde nicht gegeben ist.

Während bei den deutschen Schülern der Drang, allereigenste Wege beschreiten zu wollen, die Grundlage aller Überlegungen ist, ja oft sogar so stark ist, daß gerade diese Eigenwilligkeit für eine gute Gestaltung hinderlich werden kann.

Bezeichnend ist für mich immer wieder, wie die griechischen Schülerinnen und Schüler, haben sie erst einmal "angebissen", sich in ein Thema hineinzusteigern vermögen.

Bei soviel Bereitschaft zur Leistung ist es der ästhetisch-bildnerischen Entwicklung dieser Jugendlichen gegenüber unverantwortlich, ihrem bildnerischen Vorwärtskommen in der Schule so wenig Zeit einzuräumen. Es ist unverantwortlich, ihnen damit auch den bildnerisch – schöpferischen Zugang zum nationalen Erbe zu verhindern.

Oben: "Wege" der 9A, B (1991)
Unten: Herr W. Rottenkolber und "Gipsmaske" (F. König, NGO 13)

Επάνω: «Δρόμοι» των τάξεων 9A, B (1991)
Κάτω: ο κ. W. Rottenkolber και «Γύψινη μάσκα» (F. König, NGO 13)

σει τα εξής:

Οι εργασίες που έχουν γίνει από έλληνες μαθητές έχουν κατά κανόνα πολύ πιο τυποποιημένη μορφή. Διαφαίνεται η επιθυμία να βρουν ένα θέμα που μπορεί να αντιγραφεί μια και η χρονική διάρκεια του μαθήματος δεν προσφέρεται για να δημιουργήσουν το δικό τους κόσμο σχημάτων.

Αντίθετα, στους γερμανούς μαθητές η επιθυμία ν' ακολουθήσουν ολότελα δικούς τους δρόμους είναι ο πυρήνας όλων των συλλογισμών τους και καμιά φορά είναι τόσο ισχυρή ώστε ακριβώς αυτή η ισχυρογνωμοσύνη είναι εμπόδιο για μια καλή δημιουργική δουλειά.

Για μένα χαρακτηριστικό είναι κάθε φορά το πώς οι έλληνες μαθητές και μαθήτριες μπορούν και παθιάζουν μόλις «τσιμπήσουν» ένα θέμα.

Απέναντι σε μια τόσο μεγάλη προθυμία για δράση είναι ανεύθυνο να περιορίζεται σε τόσο λίγο χρόνο η πρόοδος στις Εικαστικές Τέχνες και η αισθητική και εικαστική εξέλιξη αυτών των νέων ανθρώπων. Είναι ανεύθυνο να εμποδίζεται μ' αυτόν τον τρόπο η εικαστική και δημιουργική πρόσβασή τους στην εθνική κληρονομιά.

PLASTISCHES GESTALTEN MIT SPECKSTEIN (ARBEITSPHASE)

JAHRGANGSSTUFE 13 (Schuljahr 1980/81)

LEHRBEREICH PLASTIK

KÜNSTEREIHERIN: KENATE PAPAΚONSTANTINOY

Was ist Speckstein?

Speckstein, auch Seifenstein genannt, ist eine in dichten Massen vorkommende Varietät des Talk. Der wegen seiner leichten Bearbeitbarkeit für Bildhauerarbeiten verwendet wird. Wissenschaftlich bezeichnet wird er mit dem aus dem Griechischen kommenden Wort Steatit. Das gesteinsbildende, leicht schmelzbare Mineral kommt in weißlichen, gelblichen, grünlich-grauen und rötlichen Farbabstufungen vor. Speckstein wird in vielen Ländern abgebaut, jedoch meistens für technische Zwecke. Zum Schneiden und plastischen Gestalten eignen sich längst nicht alle Specksteinvorkommen. Man kennt kleinsplastische Specksteinarbeiten aus der Antike und aus Deutschland, vornehmlich aber aus Ostasien.

Handwritten notes:
Herr Rott
20.10.80

ΕΜΕΙΣ, ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΥΠΟΓΕΙΟΥ

Δ. Γεωργακόπουλος (Τάξη 12)

Αυτή σίγουρα δεν είναι διαμαρτυρία, δεν θα θέλαμε τα πράγματα να είναι διαφορετικά. Αισθανόμαστε άνετα στους χώρους μας στο υπόγειο της Γερμανικής Σχολής Αθηνών και δεν θα θέλαμε ποτέ να μετακομίσουμε στα ανώτερα πεδία. Αυτό που ευνοεί και καλύτερεύει ακόμα περισσότερο την ατμόσφαιρα στην ομάδα εργασίας φωτογραφίας, είναι το γεγονός, ότι μ' αυτήν την ευκαιρία οι μαθητές των δύο τμημάτων γνωρίζονται καλύτερα και συνυπάρχουν αρμονικότερα. Εδώ κάτω έχουμε την ησυχία μας και σχεδόν κανείς δεν μας ενοχλεί ποτέ τόσο που κάποια φορά σ' ένα συναγερμό λόγω βόμβας μας ξέχασαν τελείως! Ήμασταν περίπου επτά άτομα, μοιρασμένα στις αίθουσες εμφανίσεως και επεξεργασίας και όλοι βυθισμένοι στη δουλειά μας: τη δημιουργία δυναμικών φωτογραφιών.

Κανείς από μας δεν είχε συνειδητοποιήσει το πενταπλό κάλεσμα της σειρήνας, το συναγερμό δηλαδή, λόγω του ότι εμείς εδώ κάτω δεν ακούμε έτσι κι αλλιώς το κουδούνι. Ξαφνικά εισέβαλε ο ε-

WIR KELLERKINDER

Dimitris Georgakopoulos (Jgst. 12)

Das soll auf keinen Fall eine Beschwerde sein, wir wollen es gar nicht anders. Wir fühlen uns in unseren Räumen im Keller der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN pudelwohl und möchten nie und nimmer in die oberen Gefilde. Was das Klima in der Photo – AG noch mehr verbessert, ist die Tatsache, daß die Schüler beider Abteilungen sich bei dieser Gelegenheit besser kennenlernen und verstehen. Hier unten haben wir unsere Ruhe, und fast niemand stört uns jemals; so sehr, daß man uns sogar bei einem Bombenalarm total vergessen hatte! Wir waren "so an die sieben Leutchen", gut verteilt in der Dunkelkammer und im Tageslichtlabor, und alle vertieft in unsere Arbeit: nämlich dynamische Photos zu kreieren.

Das fünfmalige Klingeln, also den Bombenalarm, hatte keiner von uns vernommen, allieweil wir hier unten eben kein Klingeln hören. Plötzlich stürzte der Hausmeister herein und rief: "Bombenalarm,

habt ihr denn das Klingeln nicht gehört?" Zu diesem Zeitpunkt war die gesamte Schule schon lange menschenleer, und die Offiziellen von der Deutschen Botschaft und von der Polizei waren schon angekommen. Wir verließen unsere Arbeit, d.h. es blieb alles stehen und liegen. So wurden jede Menge Photos im Entwickler schwarz; was an Photos im Fixierbad und in der Wässerung schwamm, wurde erst Stunden später gerettet, als die Schule wieder betreten werden konnte.

Inzwischen waren die Photos in den Trocknungsgeräten verschmort. Zum Glück ist keine Bombe hochgegangen, sonst wären unsere einmaligen Kreationen zerstört worden. Sie können sich vorstellen, was das für ein großer Verlust wäre.

Laßt uns weiter ungestört in unserer Keller – Dunkelkammer künstlerisch aktiv sein, wir sind gerne dort unten. Auch beim nächsten Alarm könnt Ihr uns wieder richtig vergessen.

πιστάτης και φώναξε: «Συναγερμός, δεν ακούσατε το κουδούνι;» Μέχρι εκείνη τη στιγμή είχε αδειάσει εντελώς το σχολείο και οι αρχές είχαν ήδη καταφτάσει: από τη Γερμανική Πρεσβεία και την αστυνομία.

Εγκαταλείψαμε την εργασία μας, που σημαίνει πως τ' αφήσαμε όλα όπως ήταν. Έτσι λοιπόν μαύρισαν ένα σωρό φωτογραφίες στο υγρό εμφάνισης και όσες απέμειναν στο σταθεροποιητή και στο νερό τις σώσαμε ώρες αργότερα, όταν μπορέσαμε πάλι να μπούμε στη σχολή. Στο ενδιάμεσο διάστημα κατακάηκαν οι φωτογραφίες που βρίσκονταν στους στεγνωτήρες. Ευτυχώς δεν εξεράγει βόμβα, διαφορετικά θα είχαν καταστραφεί οι μοναδικές δημιουργίες μας. Μπορείτε να φανταστείτε το μέγεθος της απώλειας! Αφήστε μας και στο μέλλον ανενόχλητους στην υπόγεια αίθουσα εμφάνισής μας, να συνεχίσουμε να είμαστε περίτεχνα δημιουργικοί, μας αρέσει εκεί κάτω. Και στον επόμενο συναγερμό μπορείτε και πάλι να μας ξεχάσετε τελείως.

Schreibmaschinenkurs mit Realschülern (Leitung: Frau H. Kouleris)

Τμήμα δακτυλογράφησης με μαθητές του πρακτικού σχολείου (Διεύθυνση: κ. Χ. Κουλέρη)

DAS BETRIEBSPRAKTIKUM

Hildegard Kouleris und Adolf Paul

Begegnung von Schülern der deutschen Abteilung der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN mit der griechischen Arbeitswelt

1. Die Einführung von Betriebspraktika an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN

Seit auf Initiative der damaligen Klassenlehrerin der Klassen 9 R und 10 R im Schuljahr 1984/85 das Betriebspraktikum eingeführt wurde, stellt dieses im Zyklus des Schuljahres für die am Praktikum beteiligten Schülerinnen und Schüler ohne Frage einen Höhepunkt dar. Ursprünglich war das Betriebspraktikum

Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΞΑΣΚΗΣΗ ΣΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

Hildegard Kouleri

Επαφή των μαθητών του γερμανικού τμήματος της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ με τον ελληνικό επαγγελματικό κόσμο

1. Η εισαγωγή της πρακτικής εξάσκησης σε επιχείρηση στη ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ. Από την πρώτη φορά που πραγματοποιήθηκε, με πρωτοβουλία της τότε υπεύθυνης καθηγήτριας των τάξεων 9 Ρ και 10 Ρ, τη σχολική χρονιά 1984/85, η πρακτική εξάσκηση σε επιχείρηση αποτελεί ανατίρητα το ζενίθ της σχολικής χρονιάς για τους μαθητές και τις μαθήτριες που συμμετέχουν σ' αυτή. Αρχικά η πρακτική εξάσκηση σε επιχείρηση είχε προβλεφτεί για τις τελευταίες τάξεις του πρακτικού γυμνασίου (Realschule). Εκείνη την εποχή δεν υπήρχε δυνατότητα περαιτέρω εκπαίδευσης για αυτούς τους μαθητές στη ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗ-

ΝΩΝ και έτσι πολλοί απ' αυτούς, όσοι τουλάχιστον παρέμεναν στην Ελλάδα, αντιμετώπιζαν πρόβλημα σχετικά με την επιλογή εργασίας. Η πρακτική εξάσκηση τους βοηθούσε τουλάχιστον να διαμορφώσουν μια άποψη της επαγγελματικής πραγματικότητας στην Ελλάδα και τους προσέφερε επίσης κάποιες επαφές που θα μπορούσαν να είναι χρήσιμες για την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Το σχολικό έτος 1987/88 ιδρύθηκε στη ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ μια διετής ΑΝΩΤΕΡΗ ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ για την οικονομία και διοίκηση. Από τότε συμμετέχουν στην πρακτική εξάσκηση σε επιχείρηση και οι μαθητές και μαθήτριες της τάξης 11 Η αυτής της Σχολής.

Από το σχολικό έτος 1990/91 η πρακτική εξάσκηση σε επιχείρηση επεκτάθηκε και στους μαθητές και μαθήτριες της τάξης 10 του Λυκείου (Gymnasium) της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ, με αποτέλεσμα ο συνολικός αριθμός των ασκουμένων μαθητών να γίνει 45 από 15 που ήταν αρχικά.

2. Η σημασία της πρακτικής εξάσκησης σε επιχείρηση και οι προσδοκίες.

Η σημαντική διεύρυνση της πρακτικής εξάσκησης σε επιχείρηση δημιουργεί την ανάγκη μεγαλύτερης οργάνωσης αλλά και αποσαφήνισης των στόχων της. Η πρακτική εξάσκηση σε επιχείρηση για μαθητές προβλέπεται και προτείνεται στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα πολλών Γερμανικών Ομόσπονδων Κρατιδίων. Η αρχική αφορμή δόθηκε με την προτροπή της επιτροπής υπουργικών Παιδείας και Πολιτισμού στις 3 Ιουλίου 1969 για εισαγωγή της επαγγελματικής διδασκαλίας στα εννιάχρονα δημοτικά σχολεία, έτσι ώστε οι μαθητές να είναι καλύτερα προετοιμασμένοι για τον επαγγελματικό κόσμο της οικονομίας και της τεχνολογίας. Εδώ η πρακτική εξάσκηση αποτελεί μια ειδική μέθοδο της επαγγελματικής διδασκαλίας. Στο χρονικό διάστημα που ακολούθησε, ισχυροποιήθηκε σταδιακά η αντίληψη ότι τα νέα μαθήματα δεν αφορούν αποκλειστικά τα εννιάχρονα δημοτικά σχολεία. Η ανάγκη να εισάγονται οι μαθητές στον κόσμο της οικονομίας και της εργασίας, μέσα στον οποίο κάποια στιγμή θα πρέπει να ορθοποδήσουν αλλά και να τον διαμορφώσουν, πρέπει να καλύπτεται και από τα σχολεία των άλλων κατευθύνσεων.

Η εισαγωγή καινοτομιών στο σχολείο δικαιώνεται από παιδαγωγικής άποψης, μόνο όταν αυτοί μπορούν να επηρεάσουν θετικά την εκπαιδευτική και παιδαγωγική διαδικασία και όταν επιδιώκονται εκπαιδευτικοί στόχοι που δεν μπορούν να καλυφθούν επαρκώς ή και καθόλου από το σχολικό μάθημα. Κατά τη διάρκεια της πρακτικής εξάσκησης σε επιχείρηση πραγματοποιείται μια μετανόηση του εκπαιδευτικού και παιδαγωγικού επίκεντρου από το σχολείο στην εκάστοτε επιχείρηση, αφού η διαπαιδαγώγηση δεν πραγματοποιείται μόνο στο σχολείο, αλλά παντού και συνεχώς, ενώ παράλληλα η ίδια η επιχείρηση αποτελεί -όπως προκύπτει από τις έρευνες διακεκριμένων παιδαγωγών ειδικών στην οικονομία και επαγγελματική κατάρτιση- έναν παράγοντα με ιδιαίτερα ισχυρό παιδαγωγικό χαρακτήρα. Κατά τη διάρκεια της πρακτικής τους οι μαθητές βρίσκονται για ένα σημαντικό χρονικό διάστημα σε μια επιχείρηση παρατηρώντας και ταξινομώντας τις εμπειρίες τους σύμφωνα με τα κριτήρια που έχουν διδαχθεί στο μάθημα. Εγκαταλείπουν τον προστατευμένο χώρο του σχολείου και πλησιάζουν την πραγματικότητα που υφίσταται στην επιχείρηση. Αντίθετα με το σχολείο που σκόπιμα επιδιώκει να επηρεάσει τη διαδικασία της εκπαίδευσης (σκόπιμη διαπαιδαγώγηση), η επιχείρηση βασικά λειτουργεί παιδαγωγικά χωρίς αυτό να είναι η πρόθεσή της και μάλιστα είτε σε θετική είτε σε αρνητική κατεύθυνση. Συνεπώς, η επι-

für die Abschlussklassen der Realschule gedacht. Damals gab es für diese Schülergruppe noch keinen weiterführenden Unterricht an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN, und so standen viele dieser Schülerinnen und Schüler – sofern sie in Griechenland blieben – vor dem Problem der Arbeitsplatzwahl. Mit Hilfe des Betriebspraktikums bekamen sie wenigstens einen Einblick in die griechische Betriebswirklichkeit und konnten für ihre berufliche Laufbahn nützliche Kontakte anknüpfen.

Im Schuljahr 1987/88 wurde eine zweijährige HÖHERE BERUFSFACHSCHULE für Wirtschaft und Verwaltung (Höhere Handelsschule) gegründet, und seitdem nehmen auch die Schülerinnen und Schüler dieser Schulform in Klasse 11 H am Betriebspraktikum teil.

Im Schuljahr 1990/91 wurde das Betriebspraktikum auf Schülerinnen und Schüler der Klasse 10 des gymnasialen Zweiges der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN ausgedehnt, so daß die Gesamtzahl der Praktikanten von anfänglich etwa 15 auf 45 im letzten Jahr anstieg.

2. Die Bedeutung des Betriebspraktikums und die damit verbundenen Erwartungen.

Die starke Ausweitung des Betriebspraktikums erfordert eine Besinnung auf die damit angestrebten Ziele und eine intensivere Organisation.

Die Durchführung von Betriebspraktika für Schülerinnen und Schüler wird in den Lehrplänen vieler Bundesländer vorgeschrieben und empfohlen. Anstoß dazu gab die Empfehlung der Kultusministerkonferenz vom 03. Juli 1969 zur Einführung der Arbeitslehre an Hauptschulen, um die Lernenden auf die Welt der Arbeit, der Berufe, der Wirtschaft und Technik besser vorzubereiten. Dabei ist das Betriebspraktikum ein fachspezifisches Verfahren der Arbeitslehre.

In der Folgezeit verstärkte sich die Auffassung, die neuen Bildungsinhalte nicht nur der Hauptschule zuzuweisen. Denn die Forderung, die Schüler zur Wirtschafts – und Arbeitswelt, in der sie sich eines Tages behaupten und die sie bewußt mitgestalten werden, hinzuführen, muß auch von anderen Schulformen erfüllt werden.

Die Einführung von Neuerungen an der Schule erscheint vom pädagogischen Standpunkt dann gerechtfertigt, wenn sie geeignet sind den Lern – und Erziehungsprozeß positiv zu beeinflussen, und wenn Lernziele angestrebt werden, die durch Schulunterricht gar nicht oder in nicht ausreichendem Maße erreicht werden können.

Während des Betriebspraktikums findet eine Verlagerung des Lern – und Erziehungsortes von der Schule auf den Betrieb statt; denn Erziehung geschieht nicht nur in der Schule, sondern immer und überall, wobei der Betrieb – wie aus Forschungsberichten namhafter Wirtschafts – und Berufs – pädagogen hervorgeht – ein besonders intensiver Erziehungsfaktor ist. Die Schüler sind während des Praktikums über längere Zeit in einem Betrieb tätig und beobachten und erfahren ihn unter verschiedenen, im Schulunterricht erarbeiteten Gesichtspunkten. Sie verlassen den Schonraum Schule und begegnen der betrieblichen Wirklichkeit. Im Unterschied zur

Schule, die den Erziehungsprozeß absichtlich beeinflussen will (intentionale Erziehung), wirkt der Betrieb in erster Linie absichtslos (funktional) prägend auf den Menschen, und zwar in negativer wie in positiver Hinsicht. Für den Erfolg des Betriebspraktikums kommt daher der Auswahl geeigneter Betriebe und der unterrichtlichen Vorbereitung des Praktikums große Bedeutung zu, damit möglichst überwiegend die positiven funktionalen Einflüsse wirksam werden können. Das gilt besonders für unsere Situation in Griechenland, wo Schülerbetriebspraktika kaum bekannt sind.

Positiv auf den Lernprozeß wirkt sich die Motivation des Lernenden aus. Motivierend beim Betriebspraktikum – und das zeigen die überwiegend begeisterten Reaktionen bei Ankündigung des Praktikums – ist schon die Tatsache, daß der Schüler dem "wirklichen Leben" begegnet, losgelöst von der Institution Schule und der ständigen Lehrerkontrolle eigene Erfahrungen sammeln kann. Die Motivation für das Betriebspraktikum stärkt aber auch die Motivation für schulisches Lernen, und zwar sowohl für den Unterricht vor als auch nach dem Praktikum. Die durch das Betriebspraktikum erfolgte erfahrungsgestützte Erweiterung des Denkhorizonts kann das Interesse an wirtschaftlichen, politischen und sozialen Themen im Unterricht fördern.

Aus der Sicht der unterrichtenden und das Praktikum betreuenden Lehrer werden durch das Betriebspraktikum die folgenden Lernziele angestrebt, die sich im Laufe der Jahre als relevant für die Hinführung der Schülerinnen und Schüler zur griechischen Arbeitswelt herauskristallisiert haben:

- Die Schüler sollen lernen, mit einem griechischen Betrieb in angemessener Form in Kontakt zu treten und ein Vorstellungsgespräch unter Anwendung ihrer deutschen, englischen und griechischen Sprachkenntnisse zu führen.
- Die Schüler sollen einen Einblick in den Alltag der Geschäftswelt und Arbeitswelt in Griechenland gewinnen. Vielfältige Aspekte – hier nur in Stichworten aufgezählt – können in diesem Bereich zum Tragen kommen: die Hierarchie innerhalb des Betriebes, das Ineinandergreifen der Abteilungen, die Aufgabenverteilung innerhalb der Abteilungen, Kommunikationswege und Umgangsformen, die Geschäftssprache, Arbeitszeiten, Pausenregelungen usw.
- Die Schüler sollen die Möglichkeit nutzen, die in (naher) Zukunft anstehende Berufswahl – beziehungsweise Studienentscheidung weiter zu konkretisieren und anzubahnen.
- Die Schüler sollen ihr Betriebspraktikum fächerübergreifend (besonders mit dem Fach DEUTSCH) nachbereiten: In einem Berichtsheft sollen die Schüler zum einen in Form von Tätigkeitsberichten (sich) über ihre gemachten Erfahrungen Rechenschaft ablegen und zum anderen in einer zusammenschauenden Betrachtung und Kritik ein Resümee ihres Praktikums ziehen.

Da sich die HÖHERE HANDELSSCHULE einerseits als berufsvorbereitende, andererseits als zu einem Fachhochschulstudium führende Schule versteht, die Schülerinnen und Schüler

λογή της επιχείρησης και η αντίστοιχη προετοιμασία στο μάθημα είναι ιδιαίτερα σημαντικοί παράγοντες για την επιτυχία της πρακτικής εξάσκησης, αφού μπορούν να εξασφαλίσουν, τουλάχιστον σε έναν μεγάλο βαθμό, ότι θα υπερισχύσουν οι θετικές επιδράσεις. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τη δικιά μας περίπτωση, στην Ελλάδα, όπου η πρακτική εξάσκηση μαθητών σε επιχείρηση δεν είναι καθόλου διαδεδομένη.

Το ισχυρό κίνητρο του μαθητή λειτουργεί θετικά στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αυτό που προκαλεί το ενδιαφέρον των μαθητών στην περίπτωση της πρακτικής εξάσκησης σε επιχείρηση είναι – όπως άλλωστε φαίνεται και από τις κατά κύριο λόγο ενθουσιώδεις αντιδράσεις κατά την αναγγελία του προγράμματος - το γεγονός ότι ο μαθητής πλησιάζει την «πραγματική ζωή» και μπορεί να συγκεντρώσει δικές του εμπειρίες, απελευθερωμένους από τη σχολική οργάνωση και το διαρκή έλεγχο. Το ενδιαφέρον όμως για την πρακτική εξάσκηση ενισχύει και το ενδιαφέρον για το ίδιο το σχολείο και μάλιστα τόσο για το μάθημα πριν από την εξάσκηση όσο και για το μάθημα μετά από αυτήν. Η διεύρυνση των πνευματικών οριζόντων που προκαλείται από την πρακτική εξάσκηση βοηθάει στην ανάπτυξη του ενδιαφέροντος για οικονομικά, πολιτικά και κοινωνικά θέματα. Οι στόχοι που επιδιώκονται από τους καθηγητές, τους υπεύθυνους για την πρακτική εξάσκηση σε επιχείρηση, και οι οποίοι έχουν αποδειχθεί σημαντικοί για την εισαγωγή των μαθητριών και μαθητών στην ελληνική επαγγελματική πραγματικότητα, είναι οι εξής:

- Οι μαθητές θα πρέπει να είναι σε θέση να έχουν μια ικανοποιητική επαφή με μια ελληνική επιχείρηση, καθώς επίσης και να πραγματοποιήσουν μια συνέντευξη γνωριμίας κάνοντας χρήση των γνώσεων τους στα γερμανικά, τα αγγλικά και τα ελληνικά.
- Οι μαθητές θα πρέπει να γνωρίσουν την επιχειρησιακή και επαγγελματική καθημερινότητα στην Ελλάδα. Μερικά από τα πολλά σημεία που συγκαταλέγονται σε αυτόν το στόχο είναι, εν συντομία, τα εξής: Η ιεραρχία μέσα στην επιχείρηση, η αλληλοκάλυψη και ο συσχετισμός των τμημάτων, ο καταμερισμός εργασιών μέσα σε κάθε τμήμα, οι διάλογοι και οι κώδικες επικοινωνίας, η επαγγελματική γλώσσα, τα ωράρια εργασίας, τα διαλείμματα κλπ.
- Οι μαθητές θα πρέπει να αξιοποιήσουν τη δυνατότητα συγκριτικοποίησης της επικείμενης επιλογής επαγγέλματος ή κλάδου σπουδών.
- Οι μαθητές θα πρέπει να αξιολογήσουν την πρακτική τους εξάσκηση σε σχέση με τα διάφορα μαθήματα (και κυρίως στα πλαίσια του μαθήματος των ΓΕΡΜΑΝΙΚΩΝ): Σε ένα ειδικό τετράδιο, οι μαθητές πρέπει να κάνουν αφ' ενός μεν ένα απολογισμό των εμπειριών τους με τη μορφή αναφοράς πεπραγμένων και αφ' ετέρου μια σύντομη της πρακτικής τους εξάσκησης που θα περιλαμβάνει μια σύντομη, περιεκτική περιγραφή και κριτική.

Δεδομένου ότι η ΑΝΩΤΕΡΗ ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ορίζεται ως σχολή προετοιμασίας τόσο για κάποιο επάγγελμα όσο και για περαιτέρω ανώτερες σπουδές, οι μαθήτριες και οι μαθητές της λοιπών εισάγονται ήδη μέσω του μαθήματος στην οικονομική και επαγγελματική ζωή, εκτός από τους παραπάνω ισχύουν ακόμη και οι εξής στόχοι:

- Μέσω της πρακτικής εξάσκησης θα πρέπει να καλύπτεται η απαίτηση για την ύπαρξη άμεσης σχέσης με την επαγγελματική πραγματικότητα, μια απαίτηση η οποία κατ' εξοχήν συμπεριλαμβάνεται στις προδιαγραφές αυτού του είδους σχολής.
- Οι μαθήτριες και οι μαθητές πρέπει να δοκιμάσουν «επί τόπου»

αυτά που έχουν μάθει σε θεωρητικό επίπεδο στα πλαίσια των οικονομικών μαθημάτων, αφού η επιχείρηση είναι ο τόπος όπου πραγματοποιείται η μεταφορά της θεωρίας του μαθήματος που έχουν ήδη διδαχθεί στην πράξη.

3. Η διαμόρφωση της πρακτικής εξάσκησης σε επιχείρηση στη ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ.

Η πρακτική εξάσκηση πραγματοποιείται για όλους τους συμμετέχοντες μαθητές στην αρχή του δεύτερου σχολικού εξαμήνου και έχει διάρκεια δύο εβδομάδων. Ο χρόνος αυτός επελέγη έτσι, ώστε αφ' ενός μεν να είναι δυνατή στο πρώτο εξάμηνο η προετοιμασία τόσο από πλευράς μαθήματος όσο και από πλευράς οργάνωσης και αφ' ετέρου να ολοκληρώνεται το δεύτερο εξάμηνο χωρίς διακοπή παρ' όλο που καθυστερεί να αρχίσει.

Στην αρχή του πρώτου εξαμήνου ενημερώνονται οι γονείς των μαθητών για την επικείμενη πρακτική εξάσκηση και τους επιδιωκόμενους στόχους της. Κατόπιν αρχίζει η δύσκολη και σημαντική φάση της αναζήτησης κατάλληλων επιχειρήσεων. Μέχρι τώρα το Ελληνογερμανικό Βιομηχανικό και Εμπορικό Επιμελητήριο είχε αναλάβει πρόθυμα τη διεκπεραίωση αυτής της εργασίας. Οι μαθήτριες και οι μαθητές παρέδιδαν στο επιμελητήριο τις επιθυμίες τους σχετικά με το είδος της επιχείρησης και τον κλάδο που τους ενδιέφερε. Κατά τον τελευταίο σχολικό χρόνο και με την αύξηση του αριθμού των μαθητών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα της πρακτικής εξάσκησης, οι υπεύθυνοι καθηγητές θεώρησαν καλό να βρουν οι μαθητές και μόνοι τους, με δική τους πρωτοβουλία τις θέσεις για την πρακτική εξάσκηση για να επιταχυνθεί η φάση της αναζήτησης, να απαλλαχτεί το Βιομηχανικό και Εμπορικό Επιμελητήριο από αυτή την εργασία και να δοθεί η ευκαιρία στους μαθητές να αναπτύξουν την ικανότητά τους να αντιμετωπίζουν και να λύουν προβλήματα μόνοι τους. Εκτός από βιομηχανικές - παραγωγικές επιχειρήσεις και εταιρείες που προσφέρουν υπηρεσίες, υπήρχε μέχρι τώρα και η δυνατότητα της πρακτικής εξάσκησης στο Νηπιαγωγείο της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ. Τον τελευταίο μάλιστα χρόνο διατέθηκαν θέσεις και από μια ομάδα κτηνιάτρων. Γίνεται προσπάθεια να αποφεύγεται η απασχόληση των μαθητών σε επιχειρήσεις όπου εργάζονται γνωστοί ή συγγενείς τους; γιατί όπως είναι γνωστό μια τέτοια κατάσταση συνδέεται συχνά με μια ειδική μεταχείριση του ασκουμένου, που χάνει έτσι την ευκαιρία να έχει τη σημαντική εμπειρία να προσαρμοστεί και να αντιμετωπίσει με επιτυχία ένα ξένο περιβάλλον.

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της μακράς φάσης, αρχίζει η δύσκολη φάση της κατανομής των θέσεων που υπάρχουν, στους μαθητές. Δεδομένου του περιορισμένου αριθμού επιχειρήσεων από τη μια μεριά και του πλήθους των ατομικών επιθυμιών των μαθητών από την άλλη, είναι σαφές ότι δεν είναι δυνατόν να απασχοληθούν όλοι οι μαθητές στην επιχείρηση που επιθυμούν. Ιδιαίτερα δημοφιλείς ανάμεσα στους μαθητές είναι πάντα οι αεροπορικές εταιρείες, τα ξενοδοχεία και οι εταιρείες που έχουν σχέση με τη διαφήμιση. Από τη στιγμή που οι μαθητές ξέρουν σε ποια επιχείρηση θα κάνουν την πρακτική τους εξάσκηση, πρέπει να φροντίζουν να έλθουν σε τηλεφωνική επαφή μαζί της. Μερικές επιχειρήσεις επιθυμούν να γνωρίσουν τους ασκούμενους πριν αρχίσει η πρακτική εξάσκηση. Η Σχολή στέλνει ένα γράμμα στις επιχειρήσεις όπου παρουσιάζεται η πορεία της πρακτικής εξάσκησης και εξηγείται ότι δεν επιτρέπεται να λαμβάνουν οι μαθητές κάποια χρηματική αμοιβή για την εργασία τους και επίσης ότι είναι ασφαλισμένοι από τη Σχολή για τυχόν ατυχήματα.

also schon durch den Schulunterricht an die Wirtschafts – und Arbeitswelt herangeführt werden, gelten außer den genannten Zielen noch die folgenden:

- Durch das Betriebspraktikum soll in besonderem Maße die in den Richtlinien für diese Schulform erhobene Forderung nach Herstellung von Praxisbezügen erfüllt werden.
- Die Schülerinnen und Schüler sollen "vor Ort" die in den wirtschaftskundlichen Fächern erlernten theoretischen Inhalte überprüfen, denn der Betrieb ist der Ort, an dem der Transfer von der Theorie des vorbereitenden Unterrichts zur Praxis vollzogen wird.

3. Die Gestaltung des Betriebspraktikums an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN

Das Betriebspraktikum findet für alle teilnehmenden Schülergruppen zu Beginn des zweiten Schulhalbjahres statt und dauert zwei Wochen. Der Termin wurde gewählt, um einerseits im ersten Schulhalbjahr die unterrichtlichen und organisatorischen Vorbereitungen treffen zu können, und andererseits, um den Unterricht des zweiten Schulhalbjahres zwar etwas verspätet, dann aber ohne Unterbrechung durchzuführen zu führen.

Zu Beginn des ersten Schulhalbjahres werden die Eltern über das bevorstehende Betriebspraktikum und seine Intentionen informiert, anschließend beginnt die wichtige und schwierige Phase der Suche nach geeigneten Praktikumsbetrieben. Bisher hat die Deutsch – Griechische Industrie – und Handelskammer dankenswerterweise diese Aufgabe übernommen. Die Schülerinnen und Schüler gaben der Kammer ihre Wünsche bezüglich der Art des Betriebes oder der Branche bekannt. Im letzten Schuljahr, als die Zahl der Praktikanten stark angestiegen war, sahen die das Praktikum betreuenden Lehrer es als sinnvoll an, daß die Schüler sich auch auf eigene Initiative einen Praktikantenplatz besorgten, um die Suchphase zu beschleunigen und die Industrie – und Handelskammer zu entlasten, aber auch, um den Schülern Gelegenheit zu geben, ihre Fähigkeit zu selbständigem Handeln und Problemlösen zu fördern. Außer Produktions – und Dienstleistungsbetrieben stellten sich bisher auch der Kindergarten der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN und im letzten Jahr sogar ein Tierarzt für ein Praktikum zur Verfügung. Vermieden werden soll der Einsatz von Schülern in Betrieben, in denen gute Bekannte oder Verwandte beschäftigt sind, da bekanntlich diese Situation oft mit einer Sonderbehandlung des Praktikanten verbunden ist und er somit die besonders wichtige Erfahrung, sich in einer fremden Umgebung zurechtzufinden und bewähren zu müssen, nicht machen kann.

Nach Abschluß dieser lang andauernden Phase beginnt die schwierige Phase der Verteilung der angebotenen Stellen auf die Schüler; denn wegen der begrenzten Zahl von Betrieben und der Vielzahl von individuellen Wünschen der Schüler ist es klar, daß nicht alle Schüler in ihrem Wunschbetrieb unterkommen können. Betriebe, die immer von sehr vielen Schülern gewünscht werden, sind Luftfahrtunternehmen, Hotels und die Werbebranche.

Sobald die Schüler wissen, in welchen Betrieben sie tätig sein

Betriebspraktikum bei der Lufthansa; links unten: Frau H. Kouleris

Πρακτική εξάσκηση στη Lufthansa αριστερά κάτω: κ. Χ. Κουλέρη

werden, sollen sie mit den Betrieben telefonisch Kontakt aufnehmen. Manche Betriebe wünschen, daß sich die Praktikanten vorstellen. Von der Schule bekommen die Betriebe ein Schreiben, in dem die Schule ihre Vorstellungen vom Ablauf des Praktikums darstellt und die Betriebe davon unterrichtet werden, daß die Schüler kein Entgelt erhalten dürfen und gegen Unfälle von der Schule aus versichert sind.

Die unterrichtliche Vorbereitung der Schülerinnen und Schüler im ersten Schulhalbjahr übernehmen in der Realschule und im Gymnasium die das Fach Sozialkunde unterrichtenden Lehrer und an der HÖHEREN BERUFSFACHSCHULE der das Fach Betriebswirtschaftslehre mit Rechnungswesen unterrichtende Lehrer.

Insbesondere gehören zur inhaltlichen Vorbereitung:

- das Erklären der Funktionsweise eines Betriebes,
- der Stellung des Betriebes in der Gesamtwirtschaft,
- das Erarbeiten von Techniken zur Beobachtung, zum Gespräch, zur Kontaktaufnahme (Bewerbung, Lebenslauf, telefonische Kontaktaufnahme),
- das Erarbeiten der Anfertigung eines Berichtsheftes,
- das Erarbeiten der Arbeitsaufträge.

Η εκπαιδευτική προετοιμασία των μαθητριών και των μαθητών για την πρακτική εξάσκηση κατά το πρώτο σχολικό εξάμηνο, έχει ανατεθεί για το μεν πρακτικό γυμνάσιο (REALSCHULE) και το Λύκειο (GYMNASIUM) στους καθηγητές κοινωνιολογίας, στη δε ΑΝΩΤΕΡΗ ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ στους καθηγητές Οικονομίας των Επιχειρήσεων και Λογιστικής. Πιο ειδικά, η προετοιμασία αυτή περιλαμβάνει:

- Την παρουσίαση του τρόπου λειτουργίας μιας επιχείρησης,
  - τη θέση μιας επιχείρησης στη συνολική οικονομία,
  - την επεξεργασία συγκεκριμένων τεχνικών επικοινωνίας (αίτηση, βιογραφικό σημείωμα, τηλεφωνική επικοινωνία γνωριμίας),
  - την προετοιμασία και επεξεργασία ενός τετραδίου αναφορών,
  - την επεξεργασία των διαφόρων καθηκόντων εργασίας.
- Ως παραδείγματα πιθανών καθηκόντων στην εργασία χρησιμοποιούνται οι δουλειές που ανατέθηκαν στις μαθήτριες και τους μαθητές της ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ την περασμένη χρονιά:
- Περιγράψτε τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που προσφέρει η επιχείρηση.
  - Πληροφορηθείτε την ιστορία της επιχείρησης.
  - Ποια είναι η νομική μορφή της επιχείρησης;
  - Αποτελεί η επιχείρηση μέρος ενός ευρύτερου συγκροτήματος;
  - Περιγράψτε την οργανωτική δομή (ιεραρχία) της επιχείρησης!

Προσπαθήστε να προμηθευτείτε ένα οργανόγραμμα της εταιρείας,

- Ποια εργαλεία μάρκετινγκ χρησιμοποιούνται στην επιχείρηση αυτή την εποχή;
- Περιγράψτε τις εργασίες που σας ανατέθηκαν καθημερινά.
- Παρατηρήστε και περιγράψτε τις δραστηριότητες των άλλων υπαλλήλων του τμήματος.
- Κάντε μια συνέντευξη με το διευθύνοντα της επιχείρησης ή με κάποιο άλλο ανώτερο στέλεχος και πληροφορηθείτε για την επαγγελματική του πορεία, τα κύρια σημεία της δουλειάς του, τις ικανότητες που χρειάζεται να έχει κανείς σε μια ανώτερη διοικητική θέση και αφήστε τον να σας περιγράψει μια τυπική ημέρα εργασίας.
- Σημειώστε σε μια απολογιστική κριτική, τι ήταν αυτό που σας έκανε ιδιαίτερη εντύπωση στην πρακτική εξάσκηση, τι σας άρεσε και τι δε σας άρεσε. Τεκμηριώστε την κριτική σας και υποβάλετε προτάσεις για τη βελτίωση της πρακτικής εξάσκησης.

Η συνέντευξη ανατίθεται στις μαθήτριες και τους μαθητές για διάφορους λόγους: Χρειάζεται να ξεπεράσουν την αμηχανία που πολλές φορές αισθάνονται όταν πρέπει να έρθουν σε επαφή με την «απόμακρη» διοίκηση και να γνωρίσουν τα ενδιάμεσα στάδια που πρέπει να περάσουν για να φτάσουν στο στόχο τους. Χρειάζεται ακόμα να δουν στην πράξη - όπως άλλωστε τονίζεται ιδιαίτερα και στο μάθημα της επιχειρησιακής οικονομίας - ότι οι εργασίες γραφείου δεν είναι κάποιο πολύπλοκο οικοδόμημα που λειτουργεί αυτόματα, αλλά ότι η λειτουργία του στηρίζεται στις αποφάσεις της διοίκησης, του λεγόμενου διαχειριστικού παράγοντα.

Την πρώτη ημέρα της εξάσκησης οι μαθήτριες και οι μαθητές παρουσιάζονται τη συμφωνημένη ώρα στις επιχειρήσεις, όπου τις περισσότερες φορές ο εκάστοτε υπεύθυνος τους δίνει κάποιες γενικές πληροφορίες για την επιχείρηση καθώς και μια περιγραφή της εργασίας τους και των αρμοδιοτήτων τους. Από αυτή τη στιγμή οι μαθήτριες και οι μαθητές δε βρίσκονται πια κάτω από τον άμεσο έλεγχο των καθηγητών. Το κατά πόσο κάνουν τις ασκήσεις που τους έχουν ανατεθεί στο μάθημα, διαπιστώνεται μετά το τέλος της εξάσκησης από τις εκθέσεις τους. Η επαφή όμως με το σχολείο δεν εγκαταλείπεται εντελώς κατά τη διάρκεια της εξάσκησης. Οι υπεύθυνοι καθηγητές επισκέπτονται κάθε ασκούμενο τουλάχιστον μια φορά στον τόπο εξάσκησης του. Εκεί συνομιλούν με τον ασκούμενο καθώς επίσης και με τον υπεύθυνο εκ μέρους της επιχείρησης και ζητούν να ενημερωθούν για τη συμπεριφορά του ασκούμενου, το είδος της εργασίας που έχει αναλάβει και γενικότερα την πορεία της εξάσκησης από την πλευρά του μαθητή.

4. Εμπειρίες από την πρακτική εξάσκηση.

Αμέσως μετά την ολοκλήρωση της πρακτικής εξάσκησης αρχίζει η φάση της αξιολόγησής της. Αρχικά πραγματοποιούνται συζητήσεις στην τάξη και οι μαθήτριες και οι μαθητές ολοκληρώνουν τις αναφορές τους. Στη συνέχεια προσκαλούνται όλοι όσοι έχουν συμμετάσχει στην πρακτική εξάσκηση, οι μαθητές, οι καθηγητές, η Διεύθυνση του σχολείου, ένας αντιπρόσωπος του Ελληνογερμανικού Βιομηχανικού και Εμπορικού Επιμελητηρίου και εκπρόσωποι των επιχειρήσεων, σε μια ανταλλαγή εντυπώσεων με τη μορφή «συζήτησης στρογγυλής τραπέζης». Σε κάθε συμμετέχοντα προσφέρεται η ευκαιρία να μεταδώσει στους υπόλοιπους τις εμπειρίες του από την πρακτική εξάσκηση και να υποβάλει προτάσεις για τη βελτίωσή της. Από τις αντιδράσεις των υπολοίπων μπορεί κανείς να διαπιστώσει αμέσως κατά πόσο οι προτάσεις του εί-

Als Beispiel für mögliche Arbeitsaufträge seien diejenigen genannt, die den Schülerinnen und Schülern der HÖHEREN BERUFSFACHSCHULE im letzten Jahr erteilt wurden:

- Berichten Sie über die vom Betrieb angebotenen Produkte beziehungsweise Dienstleistungen.
- Erkundigen Sie sich nach der Geschichte des Betriebes!
- Welche Rechtsform hat der Betrieb?
- Ist der Betrieb Teil eines Konzerns?
- Beschreiben Sie die Aufbauorganisation (hierarchische Gliederung) des Betriebes! Versuchen Sie, einen Organisationsplan des Unternehmens zu bekommen.
- Welche Marketinginstrumente setzt der Betrieb zur Zeit ein?
- Beschreiben Sie täglich die Ihnen vom Betrieb übertragenen Tätigkeiten.
- Beobachten und beschreiben Sie die Tätigkeiten der anderen Mitarbeiter der jeweiligen Abteilung.
- Führen Sie ein Interview mit dem Betriebsleiter beziehungsweise einem leitenden Angestellten, und erkundigen Sie sich nach seinem Werdegang, den Schwerpunkten seiner Arbeit, den Fähigkeiten, die jemand haben muß, der eine leitende Position in einem Betrieb übernehmen will, und lassen Sie sich einen seiner (normalen) Arbeitstage schildern.
- Stellen Sie in einer abschließenden Kritik heraus, was Ihnen in Ihrem Praktikumsbetrieb besonders aufgefallen ist, was Ihnen am Praktikum gefallen und nicht gefallen hat. Begründen Sie Ihre Kritik, und machen Sie Vorschläge für eine Verbesserung des Praktikums.

Das Interview wurde den Schülerinnen und Schülern aus verschiedenen Gründen aufgetragen: Sie sollten die von vielen empfundene Scheu überwinden, mit der als "unnahbar" betrachteten Geschäftsleitung in Kontakt zu kommen und den Instanzenweg kennenlernen, der nötig ist, um dieses Ziel zu erreichen. Sie sollten auch in der Praxis erfahren, daß der Betrieb – wie der Unterricht im Fach Betriebswirtschaftslehre immer wieder betont – kein komplexer Apparat ist, der automatisch läuft, sondern daß der Betriebsablauf auf Entscheidungen der Geschäftsleitung, des sogenannten dispositiven Faktors, beruht.

Am ersten Praktikumstag erscheinen die Schülerinnen und Schüler zur vereinbarten Zeit in ihren Praktikumsbetrieben, wo sie in den meisten Fällen zunächst von dem für sie zuständigen Betreuer allgemeine Informationen über das Unternehmen und einen Überblick über die vorgesehenen Tätigkeiten und Tätigkeitsbereiche erhalten. Von jetzt an sind die Schülerinnen und Schüler der unmittelbaren Kontrolle durch die Lehrer entzogen. Ob sie die im Unterricht erarbeiteten Arbeitsaufträge ausführen, ergibt sich erst nach Abschluß des Praktikums aus den Berichtsmappen.

Ganz reißt allerdings der Kontakt zur Schule auch während des Praktikums nicht ab. Die das Praktikum betreuenden Lehrer besuchen jeden Praktikanten mindestens einmal in seinem Betrieb. Dort führen sie Gespräche mit dem Praktikanten und

dem betrieblichen Praktikumsbetreuer, um sich über das Verhalten des Praktikanten, die vorgesehenen Tätigkeiten und über den Verlauf des Praktikums aus der Sicht des Schülers zu erkundigen.

4. Erfahrungen mit dem Betriebspraktikum

Nach Beendigung des Betriebspraktikums schließt sich die Phase seiner Auswertung an. Es finden zunächst Klassengespräche statt, und die Schülerinnen und Schüler vervollständigen ihre Berichtsmappen. Anschließend werden alle am Praktikum beteiligten Schüler und Lehrer, die Schulleitung, ein Vertreter der Deutsch-Griechischen Industrie – und Handelskammer und die Vertreter der Praktikumsbetriebe zu einem Erfahrungsaustausch "am runden Tisch" eingeladen. Jede Teilnehmergruppe hat hier Gelegenheit, den anderen zu vermitteln, wie sie aus ihrer Sicht das Betriebspraktikum erlebt hat, und kann Vorschläge für seine Verbesserung machen. An der Reaktion der anderen Gruppen kann man sofort erkennen, ob die Vorschläge realisierbar sind beziehungsweise welche Gründe einer Realisation entgegenstehen. So verwirklichte die Schule zweimal den Vorschlag vieler Schüler, das Praktikum auf drei Wochen zu verlängern. Diese Zeit war für manche Schüler zu lang, wie sich an den häufigen Abwesenheiten während des Praktikums zeigte. Auch beklagten sich die Fachlehrer, daß sie den vom Lehrplan geforderten Stoff infolge der Verlängerung des Praktikums nicht bewältigen könnten. Für kleine Betriebe mit nur wenigen Abteilungen war es schwierig, für so viele Tage den Praktikanten mit interessanten Tätigkeiten zu beschäftigen. Bei diesen Gesprächen stellt sich heraus, welche Betriebe nicht mehr für ein Schülerpraktikum geeignet sind. So gab es einen Betrieb, der keinem Praktikanten und auch seinen eigenen auszubildenden "trainees" keine Tätigkeit übertrug, sondern sie acht Stunden täglich bei den Tätigkeiten anderer zuschauen ließ, da er es mit sehr anspruchsvollen Kunden zu tun hatte, die perfekten Service verlangten.

Wegen des Zeitpunktes des Praktikums Anfang Februar sind auch die von Schülern häufig gewünschten Reisebüros keine optimalen Praktikumsbetriebe, da um diese Zeit viele der gerade für junge Leute so interessanten Tätigkeiten, wie das Buchen von Ausflügen, Führungen u.ä., also Kontakt mit Touristen, noch nicht begonnen haben.

Bei der Entscheidung eines Betriebes, sich auch in Zukunft für ein Schülerpraktikum zur Verfügung zu stellen, spielen seine Erfahrungen mit dem Verhalten der Schüler während des Praktikums sicher eine Rolle. Bisher äußerten sich fast alle Betriebe positiv darüber. Als nachteilig empfanden manche Betriebe die mangelhaften griechischen Sprachkenntnisse der Schüler, die die Einsatzmöglichkeiten der Schüler auf Abteilungen ohne direkten Kundenkontakt (z.B. in Hotels) oder mit Deutsch oder Englisch sprechenden Mitarbeitern beschränkten. Das führte bei den betroffenen Schülern wiederum zu einem starken Absinken der Motivation für das Praktikum. Kritik gab es auch an der unkorrekten Art der ersten Kontaktauf-

vai εφικτές καθώς και τις δυσκολίες που πιθανώς συνδέονται με την πραγματοποίησή τους. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Σχολή αποδέχτηκε δυο φορές την πρόταση αρκετών μαθητών να παραταθεί η εξάσκηση σε τρεις εβδομάδες. Ο χρόνος αυτός ήταν υπερβολικός για μερικούς μαθητές, όπως φάνηκε από τις συχνές απουσίες κατά τη διάρκεια της πρακτικής εξάσκησης. Ακόμη, οι καθηγητές των ειδικών μαθημάτων παραπονέθηκαν ότι λόγω της επιμήκυνσης της εξάσκησης δεν προλάβαιναν να διδάξουν όλη την ύλη που προβλέπεται από το διδακτικό πρόγραμμα. Οι μικρές επιχειρήσεις με λίγα τμήματα είχαν δυσκολία να απασχολήσουν τους ασκουμένους με ενδιαφέρουσες εργασίες για τόσες πολλές ημέρες. Μ' αυτές τις συζητήσεις διαπιστώνεται ποιες επιχειρήσεις δεν είναι κατάλληλες για πρακτική εξάσκηση μαθητών. Σε κάποια επιχείρηση παραδείγματος χάρι οι ασκούμενοι μαθητές αλλά και οι εκπαιδευόμενοι της ίδιας της επιχείρησης δεν αναλάμβαναν κάποια εργασία και έπρεπε επί οκτώ ώρες την ημέρα απλώς να παρακολουθούν κάποιους άλλους να δουλεύουν γιατί οι πελάτες της επιχείρησης είχαν ιδιαίτερα υψηλές αξιώσεις και απαιτούσαν άψογη εξυπηρέτηση.

Τα ταξιδιωτικά γραφεία επίσης, παρ' όλο που είναι ιδιαίτερα δημοφιλή στους μαθητές δεν είναι πολύ κατάλληλα για πρακτική εξάσκηση εξαιτίας της χρονικής περιόδου κατά την οποία γίνεται αυτή (αρχές Φεβρουαρίου). Σε αυτή την περίοδο δεν έχουν αρχίσει ακόμη οι συναλλαγές εκείνες που κυρίως ενδιαφέρουν τους νέους ανθρώπους, όπως οργάνωση εκδρομών, ξεναγήσεις και γενικά οι άμεσες επαφές με τους τουρίστες. Η συμπεριφορά των μαθητών κατά τη διάρκεια της εξάσκησης τους παίζει σίγουρα ένα σημαντικό ρόλο στην απόφαση της επιχείρησης να συμμετάσχει εκ νέου στην πρακτική εξάσκηση. Εως τώρα σχεδόν όλες οι επιχειρήσεις έχουν εκφραστεί θετικά. Μερικές επιχειρήσεις θεώρησαν ως μειονέκτημα την ανεπαρκή γνώση ελληνικών κάποιων μαθητών που περιόριζε τη δυνατότητα αξιοποίησής τους σε τμήματα όπου δεν υπάρχει απ' ευθείας επαφή με πελάτες (π.χ. σε ξενοδοχεία) ή σε τμήματα όπου υπάρχουν συνεργάτες που μιλούν γερμανικά ή αγγλικά. Αυτό όμως επηρέαζε με τη σειρά του αρνητικά τη διάθεση των συγκεκριμένων μαθητών για την εξάσκηση. Ακόμη ασκήθηκε κριτική στον τρόπο που πραγματοποιήθηκε η πρώτη επαφή από τους μαθητές. Μερικοί δε γνώριζαν πώς πρέπει κανείς να εκφράζεται στο τηλέφωνο, π.χ. ότι χρειάζεται να πεις το όνομά σου και να περιγράψεις με ποιο τμήμα θέλεις να επικοινωνήσεις.

Οι επιχειρήσεις περιμένουν απ' τη Σχολή έγκαιρη ενημέρωση για το πότε θα αρχίσει η εξάσκηση, τον αριθμό των ασκουμένων και την ταυτότητά τους. Αυτή η δικαιολογημένη επιθυμία των επιχειρήσεων δεν καλύφθηκε στο παρελθόν πάντα ικανοποιητικά λόγω της μακρόχρονης και δύσκολης φάσης αναζήτησης αρκετών επιχειρήσεων. Αρκετές επιχειρήσεις επιθυμούν επίσης να έχουν συγκεκριμένες προδιαγραφές από το σχολείο σχετικά με τη διαμόρφωση της πρακτικής εξάσκησης των μαθητών. Από την πλευρά των καθηγητών που είναι υπεύθυνοι για την πρακτική εξάσκηση, οι προσδοκίες έχουν σε γενικές γραμμές καλυφθεί. Ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι περιλήψεις που συμπεριλαμβάνονται στις αναφορές των μαθητών και οι συζητήσεις που ακολουθούν με όλο τους συμμετέχοντες. Κατά τη διάρκεια τους γίνεται σαφές πού θα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερο βάρος οι καθηγητές κατά τη φάση της προετοιμασίας για να αυξήσουν το βαθμό επίτευξης των στόχων. Από

την άλλη μεριά θα έπρεπε κατά τη γνώμη μου να αποφευχθεί η πολύ έντονη και εξειδικευμένη θεωρητική προετοιμασία γιατί υπάρχει ο κίνδυνος να χαθεί η αυθεντικότητα της επαφής με την πραγματικότητα.

Στη συνέχεια το λόγο έχουν οι άμεσα ενδιαφερόμενοι, οι μαθητές και οι μαθήτριες, με τη δημοσίευση μερικών αντιπροσωπευτικών απολογιστικών εκθέσεων.

Σημείωση: Η έκθεση αυτή συντάχθηκε με τη βοήθεια του συναδέλφου κ. Paul.

Betriebserkundung der 12H bei der Firma Schiesser – Palco
Επίσκεψη – Ξενάγηση της τάξης 12H στην εταιρεία Schiesser – Palco

ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΞΑΣΚΗΣΗ ΣΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ Erika Rovezzi, τάξη 11

Οι εμπειρίες που συγκεντρώνει κανείς από μια τέτοια πρακτική εξάσκηση είναι πάντα χρήσιμες. Βλέπει για παράδειγμα κανείς πώς λειτουργεί μια τέτοια επιχείρηση και από ποιες διαδικασίες περνάει το προϊόν μέχρι να καταλήξει έτοιμο στην αγορά. Η εξάσκηση όμως αυτή είναι χρήσιμη και για ανθρώπους που έχουν δυσκολία να επικοινωνήσουν με τους άλλους: Στην επιχείρηση έχουν την ευκαιρία να το μάθουν. Μου άρεσε ιδιαίτερα ότι μου δόθηκε η δυνατότητα να γνωρίσω και τις άσχημες πλευρές μιας επιχείρησης. Π.χ. όταν ασχολείται κανείς μόνο με δουλειά γραφείου δεν έχει την ευκαιρία να δει πόσοι άνθρωποι είναι αναγκασμένοι να δουλέψουν σκληρά για να κερδίσουν το ψωμί τους, π.χ. σε μια δουλειά που πληρώνεται με το κομμάτι. Όλοι μας έλεγαν: Κοιτάζετε να σπουδάσετε, να μάθετε όσα περισσότερα μπορείτε, έτσι ώστε να μην καταλήξετε κάποια μέρα εδώ στο εργοστάσιο όπου θα πρέπει να τα ανέχεστε όλα! Τα λόγια αυτά είχαν, σε μένα τουλάχιστον, το αποτέλεσμα να θέλω να κάνω περισσότερα για το σχολείο, γιατί

nahme von seiten der Schüler. Hier fehlte manchen die Kenntnis, wie man sich am Telefon zu äußern habe, z.B. daß man seinen Namen nennen und kurz schildern müsse, in welcher Absicht man anrufe.

Von der Schule erwarten die Betriebe eine rechtzeitige Information über den Beginn des Praktikums und die Anzahl und Person der Praktikanten. Dieser gerechtfertigte Wunsch konnte von seiten der Schule in der Vergangenheit nicht immer zur Zufriedenheit der Betriebe wegen der langen schwierigen Suchphase nach einer genügend großen Anzahl von Praktikumsbetrieben gelöst werden. Viele Betriebe wünschen auch, von der Schule konkretere Anhaltspunkte für die Gestaltung des Schülerpraktikums zu erhalten.

Aus der Sicht der das Praktikum betreuenden Lehrer haben sich die mit dem Praktikum verbundenen Erwartungen im großen und ganzen erfüllt. Besonders wichtig sind die in den Berichtsmappen der Schüler enthaltenen Resümees und die abschließenden Gespräche mit allen Beteiligten. Hier wird deutlich, wo die Lehrer in der Vorbereitungsphase ansetzen müssen, um den Zielerreichungsgrad zu steigern. Auf der anderen Seite sollte man sich meines Erachtens aber auch davor hüten, eine zu intensive und ins einzelne gehende unterrichtliche Vorbereitung vorzunehmen, da dann die Gefahr besteht, daß die Authentizität der Begegnung mit der Wirklichkeit verlorengeht.

Abschließend sollen die im Mittelpunkt stehenden Schülerinnen und Schüler zu Wort kommen, indem einige repräsentative Erfahrungsbereiche veröffentlicht werden.

ERFahrungen MIT DEM BETRIEBSPraktikum Erika Rovezzi, Kl. 11 H

Die Erfahrungen, die man durch ein solches Betriebspraktikum sammelt, sind immer nützlich. So sieht man, wie es in einem Betrieb zugeht und welche Phasen das Produkt durchläuft, bis es endlich fertig auf dem Markt ist. Auch ist das Praktikum für Menschen, die schwer Kontakt zu anderen finden, nützlich; hier lernt man das. Mir hat gefallen, daß ich auch die schlechten Seiten eines Betriebes gesehen habe. Wenn man z.B. nur Büroarbeiten macht, dann sieht man nicht so richtig, wie viele Leute sich ihr Geld hart verdienen müssen, z.B. durch Akkordarbeit. Alle Leute sagten uns: Lernt, lernt, so daß ihr nicht auch eines Tages hier in der Fabrik oder sonstwo landet und euch alles gefallen lassen müßt!!! Diese Aussagen haben bei mir jedenfalls bewirkt, in der Schule mehr zu tun, denn es wäre schade, wenn ich nach so vielen Schuljahren jetzt plötzlich aufgeben und auf ein besseres Leben warten würde. Die Betriebs-

angehörigen haben uns gut behandelt, waren freundlich und haben uns nicht ausgenutzt, um ihnen irgendeine billige Arbeit zu machen.

Das Schlimmste an dem Praktikum war, daß man den ganzen Tag stehen mußte, 8 Stunden lang; das könnte ich nicht lange aushalten. Auch gab es zu wenig Tageslicht in den Räumen; wenn mehr Licht hereingekommen wäre, wäre alles viel freundlicher gewesen. Die Pausen müßte man auch verlängern; wenn jemand 8 Stunden stehen muß und nur eine Viertelstunde Pause hat, das ist echt zu wenig. Bis er sich einen Kaffee geholt, etwas gegessen hat, aber auch dies nicht schafft, fängt die Arbeit wieder an. Irgendwie wird der Mensch zu einem Roboter. Er kann nicht mal in Ruhe essen oder eine Zigarette rauchen. Die Akkordarbeit macht einen Menschen kaputt, das schaffen seine Nerven nicht auf längere Dauer.

Das Betriebspraktikum sollte auf drei oder sogar vier Wochen verlängert werden. In so kurzer Zeit bekommt man keinen richtigen Einblick in den Betrieb. Man sollte auch jedem Betrieb einen Plan schicken, auf dem steht, welche Abteilungen der Praktikant kennenlernen sollte, denn meine Firma hatte keine Ahnung, was sie mit Praktikanten anfangen sollte. Daher fühle ich mich anfangs ganz überflüssig und nur herumgeschoben.

Das Praktikum sollte entweder am Schuljahresanfang oder – ende stattfinden, denn so mitten im Schuljahr fällt die Umstellung auf das Schulleben nach dem Praktikum sehr schwer.

Meiner Meinung nach sollten Betriebspraktika weiterhin durchgeführt werden, aber irgendwie finde ich es nicht richtig, wenn Gymnasiasten ein Praktikum absolvieren, obwohl sie dies überhaupt nicht brauchen.

AUSWERTUNG DES BETRIEBSPRAKTIKUMS 91

Antje Stroh. Kl. 10

Mein Praktikumsbetrieb, eine Luftverkehrsgesellschaft, ist für ein Betriebspraktikum geeignet. Meiner Meinung nach ist eine Woche Praktikum voll ausreichend, da man in der 2. Woche auch nicht viel mehr lernt. Und diese eine Woche sollte der Praktikant am Flughafen verbringen (action!).

Ich könnte mir vorstellen, später vielleicht einmal in einem Luftverkehrsunternehmen tätig zu sein. Ich weiß jetzt schon, daß ich z.B. nie in einem Büro arbeiten will. Auch für meine persönliche Entwicklung hat mir das Praktikum etwas gebracht. Ich habe die Schule zu schätzen gelernt und festgestellt, daß so ein Arbeitstag ganz schön lang sein kann!

Auf der einen Seite finde ich es gut, daß man sich selbständig im Betrieb vorstellen und unvorbereitet dort arbeiten muß, aber auf der anderen Seite kam ich mir in der 2. Woche im Büro etwas hilflos und verlassen vor. Der Betrieb sollte etwas besser vorbereitet bzw. informiert werden.

Auch Gymnasiasten sollten ein Betriebspraktikum machen, aber nur eine Woche.

θα ήταν κρίμα μετά από τόσα χρόνια στα θρανία να τα παρατήσω τώρα ξαφνικά, περιμένοντας να έρθει μια καλύτερη μέρα. Οι υπάλληλοι του εργοστασίου μάς φέρθηκαν πολύ καλά, ήταν φιλικοί και δε μας εκμεταλλεύτηκαν βάζοντάς μας να τους κάνουμε κάποια φτηνοδουλειά.

Το χειρότερο πράγμα σ' αυτή την πρακτική εξάσκηση ήταν ότι έπρεπε να στέκεσαι ολόκληρη τη μέρα, επί 8 ώρες συνεχώς. Αυτό δε θα μπορούσα να το αντέξω για πολύ καιρό. Επίσης οι χώροι δεν ήταν αρκετά φωτεινοί. Αν έμπαινε περισσότερος ήλιος θα ήταν όλα πολύ πιο φιλικά. Τα διαλείμματα επίσης θα έπρεπε να είναι μεγαλύτερα. Ένα τέταρτο διάλειμμα είναι πραγματικά πολύ λίγο για κάποιον που είναι αναγκασμένος να στέκεται επί 8 ώρες συνεχώς. Μέχρι να πάρεις έναν καφέ, να φας κάτι, αν το προλάβεις κι αυτό, αρχίζει πάλι η δουλειά. Ο άνθρωπος γίνεται κάτι σαν ρομπότ. Δεν μπορεί ούτε να φάει ή να καπνίσει ένα τσιγάρο με την ησυχία του. Η δουλειά που αμειβεται με το κομμάτι καταστρέφει τον άνθρωπο, τα νεύρα δεν αντέχουν για πολύ.

Η πρακτική εξάσκηση θα έπρεπε να κρατάει τρεις ή και τέσσερις εβδομάδες παραπάνω. Ο χρόνος ήταν πολύ λίγος για να μπορούσε να αποκτήσει κανείς μια ολοκληρωμένη άποψη για την επιχείρηση. Θα έπρεπε επίσης να σταλεί στο εργοστάσιο ένα σχέδιο που θα λέει ποια τμήματα θα είναι καλό να γνωρίσει ο ασκούμενος, γιατί η επιχείρηση στην οποία πήγα εγώ δεν είχε ιδέα τι να κάνει με τους ασκούμενους. Στην αρχή ιδίως ένοιωθα τελείως περιττή και αισθανόμουν ότι με στέλνανε από τον έναν στον άλλο. Η πρακτική εξάσκηση θα έπρεπε να γίνεται είτε στην αρχή είτε στο τέλος της σχολικής χρονιάς, γιατί έτσι όπως είναι στη μέση της χρονιάς, η προσαρμογή στη σχολική ζωή μετά την εξάσκηση γίνεται πολύ δύσκολη. Κατά τη γνώμη μου οι πρακτικές εξασκήσεις σε επιχειρήσεις θα πρέπει να συνεχιστούν, αλλά κατά κάποιον τρόπο δεν το βρίσκω σωστό να κάνουν παιδιά του γυμνασίου μια πρακτική εξάσκηση ενώ δεν τη χρειάζονται καθόλου.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΞΑΣΚΗΣΗΣ

ΣΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ 1991

Antje Stroh, τάξη 10

Η επιχείρηση στην οποία έκανα την πρακτική μου εξάσκηση, μια αεροπορική εταιρεία, είναι κατάλληλη για πρακτική. Κατά τη γνώμη μου μια εβδομάδα πρακτική είναι υπεραρκετή γιατί τη δεύτερη εβδομάδα δε μαθαίνει κανείς πολλά παραπάνω. Και αυτή τη μια εβδομάδα θα έπρεπε ο ασκούμενος να την περνάει στο αεροδρόμιο (δράση!). Θα μπορούσα να φανταστώ τον εαυτό μου να δουλεύει αργότερα σε μια αεροπορική εταιρεία. Ξέρω ήδη από τώρα, για παράδειγμα, ότι δε θα ήθελα ποτέ να δουλεύω σε ένα γραφείο. Επίσης η πρακτική μου εξάσκηση είχε κάποιο αποτέλεσμα στην προσωπική μου εξέλιξη. Έμαθα να εκτιμώ το σχολείο και διαπίστωσα πόσο μακροχρόνια μπορεί να είναι μια ημέρα δουλειάς! Από τη μια μεριά βρίσκω καλό το ότι εμφανίζεται κανείς μόνος του στην επιχείρηση και πρέπει να δουλέψει εκεί χωρίς κάποια προετοιμασία, αλλά από την άλλη αισθανόμουν κάπως αβοήθητη και εγκαταλειμμένη στο γραφείο τη δεύτερη εβδομάδα. Η επιχείρηση θα έπρεπε να είναι κάπως καλύτερα προετοιμασμένη και να έχει περισσότερες πληροφορίες. Τα παιδιά που πηγαίνουν στο γυμνάσιο πρέπει κι αυτά να κάνουν την εξάσκηση σε επιχείρηση, αλλά μόνο μια εβδομάδα.

Η ΓΝΩΜΗ ΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΞΑΣΚΗΣΗ ΣΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ Βασίλης Πασαρέας, τάξη 11

Η πρακτική μου εξάσκηση σε επιχείρηση μου άρεσε πάρα πολύ. Είχα την ευκαιρία να παρατηρήσω πώς λειτουργεί και πώς είναι οργανωμένη μια μεγάλη επιχείρηση. Έμαθα πολλά καινούρια πράγματα για τα οποία δεν είχα ιδέα προηγουμένως. Οι υπάλληλοι μας αντιμετώπισαν πολύ καλά και ήταν πάντα φιλικοί και πρόθυμοι να μας βοηθήσουν όταν δεν ξέραμε κάτι ή όταν είχαμε κάποια ερώτηση. Αυτό που μου άρεσε περισσότερο από όλα ήταν ότι μπόρεσα να δω πώς είναι τα πράγματα στην επαγγελματική ζωή και ότι είχε κανείς την ευκαιρία να εκτιμήσει τον εαυτό του στη δουλειά. Αυτό που δε μου άρεσε και τόσο, ήταν το ότι μεταφερόμουν συνεχώς από τμήμα σε τμήμα. Επίσης δεν είχα τη δυνατότητα να πάω σε κάποιο τμήμα και να παραμείνω για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα κάνοντας μια συγκεκριμένη δουλειά. Επιπλέον στην αρχή δεν ήξεραν τι να μας κάνουνε και μας απασχολούσαν με εργασίες από τις οποίες δεν είχαμε ιδέα.

ΜΙΑ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΕΠΑΦΕΣ ΜΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

Martin Kölle – Franzeska Langenfaß

Η προσπάθεια την οποία θα περιγράψουμε, ξεκινάει από ορισμένες προϋποθέσεις που σύντομα θα αναφέρουμε. Η πείρα μας έχει δείξει ότι ελάχιστες είναι οι επαφές ανάμεσα σε μαθητές του ελληνικού και του γερμανικού τμήματος της ΓΣΑ: σε μερικούς όμιλους ελεύθερης εργασίας σε απογευματινές αθλητικές συναντήσεις, στην ορχήστρα, δηλαδή εκτός διδακτικών ωρών και σε τομείς κοινού ενδιαφέροντος. Σπάνιες είναι επίσης οι προσωπικές επαφές στα διαλείμματα ή τις απογευματινές ώρες. Αν και όλα δείχνουν – για να είμαστε ειλικρινείς – ότι η ΓΣΑ δεν είναι «σχολείο συνάντησης», νομίζουμε ότι είναι πολύ σημαντικό να εξαντληθούν όλες οι δυνατότητες, να κάνουμε ό,τι μπορούμε για να πλησιάσουμε στο μέλλον αυτόν το στόχο.

Θα πρέπει αφ' ενός να αλλάξουμε εκείνες τις συνθήκες οι οποίες ενισχύουν το διαχωρισμό και δυσχεραίνουν την επαφή. Δεν αρκεί απλά να επισημαίνουμε τα εξωτερικά δεδομένα, τις ελληνικές διατάξεις, τις διαφορές στο σχολικό και παιδαγωγικό σύστημα, τις εμπειρίες των παιδιών. Απαιτείται από το σχολείο και από τους εκπαιδευτικούς ιδιαίτερος ζήλος για να εξαλειφθούν η άνιση μεταχείριση και οι αδικίες, που συχνά προκαλούν αιτίες επι-

MEINE MEINUNG ZUM BETRIEBSPRAKTIKUM Wassilis Passareas Kl. 11 H

Mein Betriebspraktikum hat mir sehr gut gefallen. Ich konnte hier einmal beobachten, wie so ein großer Betrieb abläuft und organisiert ist. Ich habe sehr viele Sachen dazugelernt, von denen ich vorher keine Ahnung hatte. Die Mitarbeiter haben uns gut aufgenommen und waren stets freundlich und hilfsbereit, wenn wir etwas nicht verstanden oder eine Frage hatten. Was mir am meisten gefallen hat, war, einmal zu sehen, wie es in der Berufswelt aussieht und daß man sich mal selber so richtig beim Arbeiten einschätzen konnte. Nicht so gut fand ich, daß ich viel zu schnell von Abteilung zu Abteilung geschoben wurde. Auch durfte ich mich nicht mal selber irgendwie in einer Abteilung hinsetzen und für längere Zeit eine bestimmte Tätigkeit ausüben. Außerdem wußte man mit uns am Anfang gar nichts anzufangen und beschäftigte uns mit Aufgaben, von denen wir keine richtige Ahnung hatten.

EIN BEGEGNUNGSVERSUCH AUSSERUNTERRICHTLICHE KONTAKTE VON ZWEI OBERSTUFENKLASSEN Martin Kölle – Franzeska Langenfaß

Der Versuch, der hier beschrieben wird, geht von einigen Voraussetzungen aus, die zunächst kurz skizziert werden sollen: Nach unseren Erfahrungen gibt es in der Deutschen Schule Athen Begegnung zwischen Schülern der beiden Abteilungen nur in ganz geringem Umfang: in einigen Arbeitsgemeinschaften, im Nachmittagsport, im Orchester – d.h. außerunterrichtlich in Bereichen gemeinsamen Interesses. Auch persönliche Kontakte, in den Pausen oder am Nachmittag, sind sehr selten. Obwohl es im Blick auf die Realität vielleicht ehrlicher wäre, nicht von der "Begegnungsschule" DSA zu sprechen, scheint uns dennoch wichtig, alle Möglichkeiten zu finden und Wege zu beschreiten, um diesem Ziel in der Zukunft näherzukommen.

Einerseits sollten wir Bedingungen verändern, die die Trennung fördern und Begegnung verhindern. Es ist zu wenig, äußere Vorgaben, griechische Bestimmungen, die Unterschiede der Schulsysteme, Erziehungsformen und Erfahrungshintergründe nur festzustellen. Dort, wo es im Verantwortungsbereich der Schule und der Lehrer liegt, ist auch Engagement gefordert, um

Ungleichbehandlung und Ungerechtigkeiten – die oft die Ursache für Vorbehalte und Vorurteile sind – abzubauen. Stellvertretend für anderes seien nur zwei Bereiche genannt: Erfahrungsgemäß wird auf disziplinarischem Gebiet in den beiden Abteilungen oft unterschiedlich verfahren. Als zweites großes Problem erscheint uns die Tatsache, daß jahrelang in der griechischen Abteilung bis zu 38 Kinder in einem Klassenraum zusammengepfertcht worden sind, während in der deutschen Abteilung das pädagogisch Sinnvolle, die Bildung kleinerer Klassen, durchgeführt wurde. In beiden Bereichen kann die Schule selbst etwas tun, und mit der Reduzierung der Klassenstärken in den 7. griechischen Klassen des Schuljahres 1990/91 ist ein erster wichtiger Schritt getan worden.

Auf der anderen Seite, abgesehen vom Bemühen um grundsätzliche Veränderungen, erscheint es uns wichtig, auch im Kleinen, im Schulalltag, Schritte zu mehr Gemeinsamkeit zu unternehmen. Gerade weil es im Schulischen so viele Unterschiede gibt, meinen wir, daß im außerunterrichtlichen Bereich, bei einer Sache, die alle gemeinsam angeht, der Weg leichter zu begehen ist. Jedenfalls begann unser Begegnungsversuch mit einem Thema, das Jugendliche aus beiden Abteilungen beschäftigt. Anfang November 1990 beschloß die deutsche Klasse 11 eine Umweltschutzaktion. Einige Tage später hatten wir (F.L. & M.K.) die Idee, die griechische Klasse 11 B in die Aktion einzubeziehen. Außer dem ökologischen Ziel sollte auch die Möglichkeit zur Begegnung von zwei parallelen Klassen der beiden Abteilungen gegeben werden. Da wir in beiden Klassen als Fach- und Klassenlehrer tätig gewesen waren, gab es von Anfang an eine vertraute und gute Atmosphäre zwischen Schülern und Lehrern.

Zuerst befragte jeder Lehrer seine Klasse über das Vorhaben. Die Schüler waren zunächst überrascht, da es solche gemeinsamen Projekte an der Schule praktisch nicht gibt, zeigten aber sofort Neugierde und Interesse. Einstimmig beschlossen beide Klassen, an der Aktion teilzunehmen. Das erste Treffen am 26. 11. 90 dauerte eine Unterrichtsstunde. Die Mehrheit beider Klassen verfolgte die engagierten Beiträge einiger Schüler schweigend. Fehlte es an Informationen oder an Mut, sich im größerem Kreis (20 – 35 Schüler, in der Aula) zu äußern? Bereitwillig jedoch meldeten sich alle am Ende der Stunde für eine der vier gemischten Arbeitsgruppen (Papier, Aluminium, Theorie, Werbung), die sich bei dem Treffen konstituierten.

In Dezember fanden – während der Pausen – einige kurze Treffen statt, an denen alle Schüler sehr eifrig teilnahmen. Punktuell entstand auf diese Weise sogar eine Zusammenarbeit wie im Falle eines Briefes an den Bürgermeister von Amaroussion, den eine deutsche Schülerin verfaßte und ein griechischer Schüler überbrachte. Die mit theoretischen Problemen befaßte Arbeitsgruppe traf sich auch privat und beschloß die Herausgabe einer Zeitung. Bei den Vorbereitungen für die Altpapiersammlung waren deutsche und griechische Schüler – mit Hilfe von Schülern der Moraitis – Schule, die einschlägige Erfahrungen gesammelt hatten – gemeinsam tätig. Zusammen suchten und fanden sie den passenden Ort für die Lagerung des Altpapiers. Die Arbeitsgruppe "Werbung"

φυλάξεων και προκαταλήψεων.

Χαρακτηριστικά αναφέρουμε δύο τομείς. Πρώτον τα πειθαρχικά θέματα στα οποία η Σχολή ακολουθεί διαφορετική διαδικασία σε κάθε τμήμα. Δεύτερον το γεγονός ότι για χρόνια στοιβάζονταν στο ελληνικό τμήμα ως και 38 παιδιά σε μία τάξη, ενώ το γερμανικό τμήμα λειτουργεί με μικρές τάξεις, όπως απαιτούν οι παιδαγωγικές ανάγκες. Και στους δύο αυτούς τομείς μπορεί η Σχολή κάτι να κάνει, και ήδη το 1990/91 έγινε ένα σημαντικό βήμα με τη μείωση του αριθμού μαθητών στις πρώτες τάξεις του ελληνικού Γυμνασίου (τάξεις 7).

Αφ' ετέρου παράλληλα με τις προσπάθειες για βασικές αλλαγές, θεωρούμε σημαντικό να γίνονται και σε μικρότερα πλαίσια, στην καθημερινή σχολική ζωή, κάποια βήματα για την προσέγγιση μαθητών των δύο τμημάτων. Επειδή ακριβώς μέσα στο σχολείο υπάρχουν τόσες διαφορές, πιστεύουμε ότι είναι πιο εύκολη η επαφή έξω από τις διδακτικές ώρες και πάνω σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Η δική μας λοιπόν προσπάθεια συνάντησης μαθητών των δύο τμημάτων ξεκίνησε με ένα θέμα που απασχολεί γενικά τους νέους.

Η γερμανική τάξη 11 στις αρχές Νοεμβρίου 1990 αποφάσισε να δραστηριοποιηθεί για την προστασία του περιβάλλοντος. Μερικές μέρες αργότερα σκεφτήκαμε (F. Langenfab και M. Kölle) να πάρει μέρος σ' αυτήν την κίνηση και η ελληνική τάξη 11b. Εκτός από τον οικολογικό στόχο θέλαμε να δώσουμε τη δυνατότητα επαφής σε μαθητές από παράλληλες τάξεις των δύο τμημάτων της Σχολής μας. Το γεγονός ότι και οι δύο καθηγητές ήμασταν γνωστοί στους μαθητές αυτών των τάξεων, γιατί διδάξαμε ή διδάσκουμε ακόμη σ' αυτές βοήθησε στη δημιουργία φιλικής ατμόσφαιρας μεταξύ μαθητών και καθηγητών.

Πρώτα συζήτησε ο καθένας μας με το τμήμα του την ιδέα συνεργασίας των δύο τάξεων. Οι μαθητές στην αρχή ξαφνιάστηκαν, γιατί δεν έχει ξαναγίνει κάτι τέτοιο στο σχολείο μας, έδειξαν όμως αμέσως περιέργεια και ενδιαφέρον. Ομόφωνα αποφάσισαν και οι δύο τάξεις να πάρουν μέρος στην οικολογική προσπάθεια. Η πρώτη συνάντηση έγινε στις 26 Νοεμβρίου και κράτησε μία ολόκληρη διδακτική ώρα. Η πλειοψηφία των μαθητών – Έλληνες και Γερμανοί – παρακολουθούσε σιωπηλά τη συζήτηση και τις προτάσεις μικρού αριθμού μαθητών. Ίσως ήταν ο κύκλος πολύ μεγάλος – 20 Γερμανοί και 35 Έλληνες μαθητές στην αίθουσα τελετών της Σχολής – και τους έλειπαν οι γνώσεις και το θάρρος να μιλήσουν. Πάντως στο τέλος της ώρας όλα τα παιδιά δήλωσαν αυθόρμητα συμμετοχή σε μία από τις τέσσερις μεικτές ομάδες εργασίας (χαρτί, αλουμίνιο, θεωρία, διαφήμιση) που ορίστηκαν.

Το Δεκέμβριο έγιναν κάποιες σύντομες συναντήσεις – στα διαλείμματα – στις οποίες πρόθυμα πήραν μέρος όλοι οι μαθητές. Υπήρξαν μάλιστα περιπτώσεις που συνεργάστηκαν Έλληνες και Γερμανοί μαθητές, όπως σ' ένα γράμμα προς το Δήμαρχο Αμαρουσίου. Μια μαθήτριά της γερμανικής 11 έγραψε το γράμμα, ένας μαθητής της ελληνικής 11b το παρέδωσε στο Δήμαρχο. Τα παιδιά της ομάδας που είχε αναλάβει τα θεωρητικά θέματα συναντήθηκαν αρκετές φορές εκτός σχολείου και αποφάσισαν να εκδώσουν μια εφημερίδα. Στις προετοιμασίες για τη συλλογή χρησιμοποιήθηκαν χαρτιού συνεργάστηκαν Έλληνες και Γερμανοί μαθητές και μάλιστα τους βοήθησαν μαθητές της Σχολής Μωραϊτή με τις εμπειρίες τους σ' αυτόν τον τομέα. Όλοι μαζί έψαξαν στο σχολείο και εντόπισαν τον κατάλληλο χώρο για αποθήκευση του χαρτιού. Η «ομάδα διαφήμισης» ετοίμασε δύο ανακοινώσεις – μία γερμα-

νική και μία ελληνική — που τοιχοκολλήθηκαν σε κάθε τάξη. Κάποια στιγμή ξεπήδησε και η ιδέα διοργάνωσης από τις δύο τάξεις ενός σχολικού πάρτυ για οικονομική ενίσχυση της οικολογικής προσπάθειας, σύντομα όμως εγκαταλείφθηκε. Κάθε τάξη είχε ήδη προχωρήσει στην οργάνωση δικού της πάρτυ, με σκοπό την οικονομική ενίσχυση μελλοντικών εκδρομών.

Στις 22 Ιανουαρίου θα άρχιζε η συγκέντρωση χαρτιού. Η υπεύθυνη εργασία μοιράστηκε σε ομάδες μεικτές από τις δύο τάξεις. Είχε έρθει η στιγμή να φανούν στην πράξη οι δυνατότητες μιας κοινής προσπάθειας. Δυστυχώς όμως δεν προχωρήσαμε. Ο πόλεμος στον Περσικό κόλπο έφερε στη Σχολή απειλητικά τηλεφωνήματα για βόμβες, καθώς και τα αναπόφευκτα μέτρα ασφαλείας. Όλα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα να σταματήσει αμέσως η μάλλον να αναβληθεί η επιχείρησή μας λίγο πριν αρχίσει. Η εξέλιξη αυτή στενοχώρησε τους μαθητές, γιατί ήθελαν να δουν το αποτέλεσμα της οικολογικής προσπάθειας και της επαφής των δύο τάξεων.

Επειδή κανείς δεν ήξερε πότε μπορούσε να ξαναρχίσει η «επιχείρηση» που με λαχτάρα περίμεναν τα παιδιά και κάθε τόσο ρωτούσαν, οι δύο καθηγητές σκέφτηκαν να γίνει μια κοινή εκδρομή των δύο τάξεων. Συζητήσαμε, ο κάθε καθηγητής με την τάξη του, την ιδέα. Η γερμανική τάξη δέχτηκε την πρόταση, ήταν μάλιστα διαθεμιμένη να παραιτηθεί από την επίσκεψη σε νησί, κάτι που δεν επιτρέπει το ελληνικό Υπουργείο Παιδείας. Η πλειοψηφία των Ελλήνων μαθητών ψήφισε εναντίον της κοινής εκδρομής. Δέχτηκαν όμως να δικαιολογήσουν γραπτά και ανώνυμα την απόφασή τους.

19 μαθητές έγραψαν για ποιο λόγο δεν ήθελαν την κοινή εκδρομή, 7 μαθητές εκφράστηκαν υπέρ της πρότασης, 4 έγραψαν ότι το θέμα τους αφήνει αδιάφορους.

Επειδή οι απαντήσεις αυτές δόθηκαν από μία τάξη, μετά την τρίμηνη προσπάθεια επαφής που περιγράψαμε, θεωρούμε σημαντικό να παραθέσουμε κατά λέξη χαρακτηριστικά αποσπάσματά τους:

Δεν θέλω να πάω εκδρομή με τη γερμανική τάξη γιατί...

- ... έχουν δικές τους κλίκες.
- ... είμαστε ανόμοιοι όσον αφορά τον τρόπο συμπεριφοράς και τις αντιλήψεις.
- ... έχω αποκτήσει από ορισμένους Γερμανούς μερικές άσχημες εμπειρίες.
- ... με τους Γερμανούς δεν υπάρχουν πολλά κοινά σημεία.
- ... δεν πιστεύω ότι θα καταφέραμε να τους πλησιάσουμε.
- ... μόνοι μας θα περάσουμε καλύτερα.
- ... δεν ξέρω αν θα μπορούσαμε να συνεννοηθούμε.
- ... δεν θα κερδίσουμε τίποτα το ιδιαίτερο.
- ... απεχθάνομαι την παρέα μαζί τους.
- ... πιστεύω ότι καμιά προσπάθεια ανάμεσα σε Γερμανούς και σε Έλληνες δεν θα ήταν πετυχημένη.
- ... θα έπρεπε, πριν επιχειρήσουμε ένα τέτοιο πείραμα να είμαστε σίγουροι για την απόλυτη επιτυχία του.
- ... θα μπορούσα να κάνω οτιδήποτε άλλο με Γερμανούς μαθητές, εκτός από το να πάω εκδρομή μαζί τους.
- ... αυτή η ιδέα δύσκολα πραγματοποιείται και τελικά θα καταλήξει να είναι ανούσια και άσκοπη.
- ... απλούστατα δεν τους ξέρω και δεν συνηθίζω να πηγαίνω εκδρομή με ανθρώπους που δεν γνωρίζω.

bereitete zwei Ankündigungen auf Griechisch und Deutsch vor, die in jeder Klasse aufgehängt wurden. Es tauchte auch der Gedanke auf, zur Finanzierung des Öko – Projektes eine gemeinsame Party zu veranstalten, jedoch wurde diese Idee nicht aufgegriffen. Jede Klasse blieb bei ihren eigenen Plänen und Veranstaltungen, um davon künftige Ausflüge zu finanzieren.

Am 22. Januar sollte die Sammelaktion beginnen. Die Verantwortlichkeiten waren jeweils auf gemischte Gruppen verteilt. Nun war der Zeitpunkt gekommen, daß sich in der Praxis die Möglichkeiten für ein gemeinsames Handeln hätten zeigen können. Doch leider kam es nicht so weit. Der Krieg am Persischen Golf brachte der Schule zahlreiche Bombendrohungen, und die unumgänglichen Sicherheitsmaßnahmen erzwangen einen sofortigen Stop bzw. eine Verschiebung der Aktion kurz vor ihrer Realisierung. Diese Entwicklung machte die Schüler sehr betroffen, da sie sowohl auf das Ergebnis des Öko – Projektes wie auch auf die Begegnung gespannt waren.

Da in der nächsten Zeit nicht abzusehen war, wann die von den Schülern immer noch mit Eifer erwartete Aktion stattfinden würde, schlugen die beiden Lehrer vor, Anfang März einen gemeinsamen Wandertag zu unternehmen. Jeder Lehrer besprach diesen Vorschlag kurz mit seiner Klasse. Die deutsche Klasse ging darauf ein und war auch bereit, auf die vom griechischen Ministerium nicht erlaubte Fahrt zu einer Insel zu verzichten. Die Mehrheit in der griechischen Klasse war dagegen. Die Schüler waren aber bereit, ihre Entscheidung schriftlich und anonym zu begründen. 19 Schüler äußerten sich dazu, warum sie gegen den gemeinsamen Ausflug gestimmt hatten, 7 waren für den Vorschlag und 4 verhielten sich gleichgültig.

Es scheint uns wichtig, charakteristische Auszüge aus diesen Antworten hier wörtlich zu zitieren, da sie in einer Klasse nach dem beschriebenen dreimonatigen Begegnungsversuch entstanden sind.

Ich will KEINEN gemeinsamen Ausflug mit einer deutschen Klasse machen:

- ... Sie haben ihre eigenen Cliques.
- ... Wir sind in Verhalten und Anschauungen ganz verschieden.
- ... Ich habe mit einigen Deutschen schlechte Erfahrungen gemacht.
- ... Mit den Deutschen gibt es nicht viele Gemeinsamkeiten.
- ... ich glaube nicht, daß wir es geschafft hätten, uns ihnen anzuschließen. Alleine verbringen wir unsere Zeit besser.
- ... Ich weiß nicht, ob wir uns mit ihnen verstehen können.
- ... Damit wäre auch nichts gewonnen.
- ... Mich ekelt davor, mit ihnen zusammenzusein.
- ... Ich glaube, daß kein einziger Versuch zwischen Deutschen und Griechen gut geht.
- ... Bevor wir einen solchen Versuch unternehmen, müßten wir sicher sein, daß er wirklich ein Erfolg wird.
- ... Alles andere kann ich mit deutschen Schülern machen, aber keinen gemeinsamen Ausflug.
- ... Diese Idee ist schwer zu realisieren und wird schließlich sinn – und zwecklos enden.
- ... Ich kenne sie ganz einfach nicht und bin nicht gewöhnt, mit Leuten einen Ausflug zu machen, die ich nicht kenne.

- ... Es ist weder ein Ausdruck der Verbitterung gegenüber der privilegierten deutschen Abteilung noch eines sterilen Nationalismus.
- ... In den ganzen Jahren, die ich in der Schule bin, wurde – gut oder schlecht – eine Abneigung gegen die Deutschen kultiviert und davon wird man beeinflusst, ob man will oder nicht.
- ... Ich kann die nicht ausstehen. Meiner Meinung nach sind sie verzogen und glauben, daß ihre deutsche Staatsangehörigkeit sie zu etwas Besonderem macht und wir Griechen dagegen Barbaren sind.
- ... Der Ausflug ist dazu da, daß sich die Schüler freuen, und vergnügt sind sie nur, wenn es ihnen gut geht. Gut geht es ihnen sicherlich, wenn sie sich ungezwungen fühlen. Und ungezwungen fühlen sie sich schließlich in einer bekannten, freundschaftlichen Atmosphäre, in der sich alle mehr oder weniger kennen.
- ... Das Problem liegt nicht zwischen Deutschen und Griechen. Wahrscheinlich wäre in einer griechischen Klasse die Entscheidung noch eindeutiger gewesen. Das müssen wir den Schülern der deutschen Klasse und Herrn Kölle klar machen, damit keine Mißverständnisse entstehen.

Ich möchte mit der deutschen Klasse einen Ausflug machen:

- Es wäre eine Gelegenheit, vielleicht die einzige, um sich kennenzulernen.
- Ich glaube, daß es anders sein wird als sonst, als wir alleine wegfahren... es wäre auch ein Ausgangspunkt, um gute (freundschaftliche) Beziehungen zu ihnen zu entwickeln.
- Es wäre wahrscheinlich eine ganz einmalige Gelegenheit zu einer wirklichen Begegnung mit den Schülern der deutschen Klasse, weil wir bis jetzt zu der Frage "Ökologie" uns als zwei getrennte Gruppen trafen und nicht in einer persönlichen Beziehung von Person zu Person... Mit unserer Weigerung haben wir es geschafft, alle Beziehungen zu den Schülern der deutschen Klasse 11 abzubrechen.
- Die deutsche Klasse machte den ersten Schritt, ging darauf ein, nicht auf eine Insel zu fahren, damit wir zusammen sind. Ich persönlich schäme mich, mit ihnen zusammenzukommen, denn mir kommt es so vor, als hätte ich sie beleidigt. Vielleicht hätten wir etwas mehr darüber nachdenken sollen.
- Ich möchte sie sehr gerne kennenlernen, denn ich habe nicht viele Aussichten, sonst mit ihnen zu sprechen... damit schließlich ein Anfang in dem Punkt Begegnung gemacht wird, in dem die Schule ziemlich nachhinkt, obwohl es ihr Ziel ist... es ist gut, gegenüber Gelegenheiten und Vorschlägen offen zu sein... Irgendwann wird die ganze Welt ein "Staat" sein, wird "Eins" sein. Eine Änderung nach fünf Jahren schadet nun wirklich nicht.
- Dauernd jammern wir darüber, daß unsere Schule nichts für die Beziehungen zwischen Deutschen und Griechen tut, wie aber die Abstimmungsergebnisse in unserer Klasse zeigten, machen auch wir garnichts, damit sie besser werden.

Nicht zu erkennen, ob sie den Ausflug mit der deutschen Klasse machen wollen oder nicht:

- Ich habe mich der Stimme enthalten...
- Sie sind mir, wie man so sagt "völlig egal" (Orig. deutsch).

- ... δεν πρόκειται για έκφραση πικρίας ενάντια στο προνομιούχο γερμανικό τμήμα, ούτε για στείρο εθνικισμό...
- ... έχει καλλιεργηθεί σε όλα αυτά τα χρόνια που είμαι στο σχολείο, καλώς ή κακώς μια αντιπάθεια των Γερμανών και αυτό σε επηρεάζει, είτε το θέλεις είτε όχι.
- ... δεν τους χωνεύω. Κατά τη γνώμη μου είναι κακομαθημένοι και νομίζουν πως η γερμανική τους υπηκοότητα τους προσθέτει κάτι, ενώ εμείς οι Έλληνες είμαστε βάρβαροι.
- ... η εκδρομή είναι για να κάνει χαρούμενα τα παιδιά και χαρούμενα θα είναι μόνο αν περάσουν καλά. Καλά βέβαια θα περάσουν αν αισθάνονται άνετα. Και τέλος άνετα θα αισθάνονται αν βρίσκονται μέσα σε μια γνωστή, φιλική ατμόσφαιρα, όπου όλοι, λίγο-πολύ, γνωρίζονται μεταξύ τους.
- ... το πρόβλημα δεν είναι μεταξύ Γερμανών και Ελλήνων. Μπορώ να πω ότι για ελληνική τάξη η απόφαση θα ήταν πιο κατηγορηματική. Αυτό πρέπει να δώσουμε να καταλάβουν τα παιδιά της γερμανικής τάξης και ο κύριος KÖLLE ώστε να μην υπάρχουν παρεξηγήσεις.

Θέλω να πάω εκδρομή με τη γερμανική τάξη γιατί...

- ... θα ήταν μια ευκαιρία να γνωριστούμε, ίσως η μοναδική.
- ... πιστεύω πως θα περάσουμε διαφορετικά απ' τις άλλες φορές που πήγαμε μόνοι μας... θα είναι αφορμή για τη δημιουργία καλών (φιλικών) σχέσεων μαζί τους.
- ... η ευκαιρία θα ήταν μάλλον μοναδική για μια αληθινή συνάντησή με τα παιδιά της γερμανικής τάξης, γιατί ως τώρα για το θέμα της «οικολογίας» συναντιόμαστε σαν δύο ξεχωριστά σύνολα και όχι σε μια προσωπική σχέση από άτομο σε άτομο... Με την άρνησή μας καταφέραμε να κόψουμε κάθε σχέση με τα παιδιά της γερμανικής 11.
- ... η γερμανική τάξη έκανε το πρώτο βήμα, δέχτηκε να μην πάει εκδρομή σε νησί μόνο και μόνο για να είναι μαζί μας. Εγώ προσωπικά ντρέπομαι να τους αντικρύσω, γιατί μου φαίνεται σαν να τους έχω προσβάλει. Ίσως θα έπρεπε να το είχαμε σκεφτεί λίγο περισσότερο.
- ... θέλω πολύ να τους γνωρίσω όλους, γιατί δεν έχω πολλές ελπίδες να μιλήσω μαζί τους αλλιώς... για να γίνει μια αρχή στο θέμα BEGEGNUNG γενικά, όπου το σχολείο τελικά παρόλο που είναι ο σκοπός του υστερεί... είναι καλό να είναι κανείς ανοιχτός σε ευκαιρίες και προτάσεις... κάποτε όλος ο κόσμος θα είναι ένα «ΚΡΑΤΟΣ», θα είναι «ΕΝΑ». Μια αλλαγή, βρε αδερφέ, στα 5 χρόνια δεν βλάπτει.
- ... συνεχώς παραπονιόμαστε ότι το σχολείο μας δεν ενθαρρύνει τις σχέσεις μεταξύ Ελλήνων και Γερμανών, όμως, όπως έδειξαν και τ' αποτελέσματα της ψηφοφορίας στην τάξη μας, δεν κάνουνε και εμείς τίποτα ώστε αυτές να καλυτερέψουν.

Δεν φαίνεται αν θέλουν ή δεν θέλουν την εκδρομή με την γερμανική τάξη!

- ... ψήφισα λευκό...
- ... μου είναι αυτό που λέμε völlig egal. Και αυτοί και η εκδρομή τους.
- ... αυτήν την "BEGEGNUNG" τη βρίσκω κάπως «στητή», δηλαδή η εκδρομή θα είχε το χαρακτήρα ενός «προ ξενιού».
- ... δεν με ενδιαφέρει πολύ αν θα πάμε ή όχι μαζί εκδρομή... η όλη

ιδέα μου φαίνεται σαν «συνοικέσιο». Είναι λίγο φτιαχτό, μόνο και μόνο για να βρεθούμε μαζί και να γνωριστούμε. Πιστεύω ότι αν κάποιος θέλει να πλησιάσει κάποιον δεν χρειάζεται σαν πρόφαση αυτή η εκδρομή... κι αν πάμε θα χωριστούμε πάλι σε τάξεις και ομάδες, κάτι που όλοι ξέρουμε, όσο κι αν δεν το παραδεχόμαστε τώρα.

– Diese "Begegnung" (Orig. deutsch) finde ich irgendwie "formell", unserer Ausflug sähe dann wie eine "Gesandtschaft" aus.

– Das interessiert mich nicht besonders, ob wir einen gemeinsamen Ausflug machen oder nicht... Die ganze Idee kommt mir wie eine Heiratsvermittlung vor. Es ist eine bißchen gestellt, nur damit wir mit ihnen zusammen sind und sie kennenlernen. Ich glaube nicht, daß man diesen Ausflug als Vorwand braucht, wenn man jemanden kennenlernen will... und wenn wir den Ausflug machen, dann sind wir doch wieder nach Klassen und Gruppen getrennt, was wir alle wissen, auch wenn wir es jetzt nicht zugeben.

Unsere AG Umweltschutz besucht Greenpeace in Piräus (Leitung: Frau Dr. F. Langenfaß und Herr Dr. M. Kölle)

Η ομάδα προστασίας περιβάλλοντος επισκέπτεται την οικολογική ομάδα Greenpeace στον Πειραιά (Διεύθυνση: η κ. Dr. F. Langenfaß και ο κ. Dr. M. Kölle)

DAS RECYCLING – PROGRAMM DER DSA Franzeska Langenfaß

Unser Recycling – Programm, das mit dem Schuljahr 1990 – 91 begann, soll die Begegnung der Schüler der griechischen und der deutschen Abteilung fördern, vor allem aber ihre Sensibilisierung in Fragen des Umweltschutzes erhöhen.

In einem anderen Beitrag zum Jahrbuch wurde geschildert, wie schwierig die Erreichung des ersten Ziels ist. Das Projekt Ökologie fiel bei den Schülern unserer Schule hingegen auf fruchtbaren Boden. Nach den Osterferien 1991 wurde mit der Sammlung von Papier begonnen, und bis Ende des Schuljahres wurden große Mengen zusammengetragen, die über einen Altpapierhändler der Wiederverwendung zugeführt wurden.

In diesem Schuljahr beteiligt sich eine große Zahl von Schülern an den Ökologischen Arbeitsgruppen der Schule. Außer Papier werden auch Aluminium und Glas gesammelt, die in dem Abstellraum neben der Turnhalle sortiert werden. Alle zwei Monate teilen die zuständigen Lehrkräfte (A. Kojali, F. Langenfaß, W. Schmitt) die Schüler dazu ein und koordinieren die Aktivitäten. Die umfangreiche Menge des bis jetzt gesammelten Materials wurde vier Mal zur Wiederaufbereitung übergeben. Heuer entschieden sich die Schüler für einen gemeinnützigen Verein für Recycling und die Gemeinde Neo Psychiko. Am Eingang der Schule wurde ein Sammelbehälter, ein Beitrag des Griechischen Aluminiumverbandes, aufgestellt, und die Gemeinde Neo Psychiko versprach, einen geeigneten Container für die Sammlung von Glas bereitzustellen.

Das Recycling – Programm unserer Schule wird von dem für Umwelterziehung verantwortlichen Beamten des Ministeriums mit Interesse verfolgt und unterstützt. Nützlich war auch der Austausch von Informationen und Erfahrungen bei einem Treffen, das vom Ministerium am 12.2.1992 für Lehrkräfte des Bezirks Anatoliki Attiki organisiert wurde, die sich mit Recycling – Programmen und Umweltschutzerziehung beschäftigen.

Zum Abschluß der Darstellung des Recycling – Programms unserer Schule soll auch an die Zeitung "Unsere Umwelt – Εμείς και το περιβάλλον" erinnert werden. Schüler aus beiden Abteilungen arbeiteten eifrig und mit großem Einsatz an dem ersten Heft, das im letzten Jahr erschien. Gegenwärtig sind sie mit den Vorbereitungen zum zweiten Heft beschäftigt.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ ΣΤΗ ΓΣΑ Franzeska Langenfaß

Ο διπλός στόχος του Προγράμματος Ανακύκλωσης που άρχισε με το ξεκίνημα της σχολικής χρονιάς 1990 – 91 ήταν η επαφή μαθητών των δύο τμημάτων, ελληνικού και γερμανικού και η ευαισθητοποίησή τους σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος.

Σε άλλο άρθρο της επετηρίδας έχουν εκθεθεί οι δυσκολίες για την προσέγγιση του πρώτου στόχου. Αντίθετα η οικολογική προσπάθεια βρήκε γόνιμο έδαφος στους μαθητές του σχολείου μας. Μετά το Πάσχα του 1991 άρχισε η συλλογή χαρτιού και συγκεντρώθηκαν ως το τέλος της σχολικής χρονιάς μεγάλες ποσότητες, που προωθήθηκαν μέσω ενός εμπόρου χαρτιού για ανακύκλωση. Ευρύτερος κύκλος μαθητών παίρνει μέρος τη φετινή χρονιά στις οικολογικές ομάδες του σχολείου. Εκτός από χαρτί συγκεντρώνουν γυαλί και αλουμίνιο, τα οποία ταξινομούν στην αποθήκη, δίπλα στο Γυμναστήριο. Κάθε δύο μήνες οι υπεύθυνοι καθηγητές (Α. Κογιαλή, Φ. Λάνγκενφας, W. Schmitt) ορίζουν τα παιδιά των οικολογικών ομάδων και συντονίζουν τις δραστηριότητές τους. Το άφθονο υλικό που συγκεντρώθηκε ως σήμερα προωθήθηκε 4 φορές για ανακύκλωση. Φέτος οι μαθητές προτίμησαν να το δώσουν στη μη κερδοσκοπική Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης και στο Δήμο Νέου Ψυχικού. Ένας στάτορας, προσφορά της Ελληνικής Ένωσης Αλουμινίου, στήθηκε στην είσοδο του σχολείου, ενώ έναν ειδικό κάδο για τη συλλογή γυαλιού υποσχέθηκε να μας προμηθεύσει ο Δήμος Νέου Ψυχικού.

Το Πρόγραμμα Ανακύκλωσης του σχολείου μας παρακολουθεί με ενδιαφέρον και υποστηρίζει ο υπεύθυνος του Υπουργείου για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Γόνιμη εξέλιξη ήταν η αλληλοενημέρωση και ανταλλαγή εμπειριών στη συνάντηση που οργάνωσε το Υπουργείο στις 12.2.1992 για εκπαιδευτικούς της Ανατ. Αττικής, που εφαρμόζουν Προγράμματα Ανακύκλωσης και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Κλείνοντας την παρουσίαση του Προγράμματος Ανακύκλωσης στο σχολείο μας επισημαίνουμε την επιμελημένη έκδοση της εφημερίδας "UNSERE UMWELT – Εμείς και το περιβάλλον". Μαθητές και των δύο τμημάτων εργάστηκαν με ζήλο για το πρώτο τεύχος που εκδόθηκε πέρσι και φέτος προετοιμάζουν το δεύτερο.

Herr W. Schmitt mit griechischen und deutschen Schülern im Fachraum Biologie

Ο κ. W. Schmitt με Έλληνες και Γερμανούς μαθητές στο εργαστήριο της βιολογίας

BIOLOGIE ALS LEISTUNGSKURS AN DER DSA

Michael Alivertis, A 1991

Haben Sie sich schon einmal Gedanken gemacht, wie unsere Welt ohne Lebewesen, ohne Grund zur Existenz sein würde? Vielleicht können Sie sich nicht vorstellen, wie unser Leben sein würde, wenn wir nicht unsere Existenzgrundlagen kennen würden, aber sicherlich sehen Sie die – für die Menschheit – große Bedeutung der Biologie ein.

Diese Wissenschaft sollen auch die Schüler des zweiten Bündels der griechischen Abteilung der Deutschen Schule Athen näher kennenlernen. Das Bündel, dessen Hauptfach Biologie ist, wird durch Naturwissenschaften gekennzeichnet. Die große Anzahl der Schüler des Bündels, die meistens zwischen 20 und 30 Personen schwankt, beweist ein großes Interesse. Absicht des Bündels ist, die Schüler auf eine Zulassungsprüfung zu einer griechischen oder deutschen Universität der medizinisch-naturwissenschaftlichen Richtung vorzubereiten.

Eines der wichtigsten Ziele der Biologie ist die Vermittlung biologischer Grundkenntnisse, wie die Funktion der lebenden Organismen oder die ökologischen Zusammenhänge. Ebenfalls wird das Verständnis der Bedeutung der Ökosysteme angestrebt, während parallel auch neue Bereiche, wie Genetik und Gentechnik, studiert werden. Zuletzt dürfen aber nicht die experimentelle Arbeitsweise und die kritische Stellungnahme der Schüler gegenüber den Fakten vergessen werden, die ja auch zwei wichtige Ziele darstellen.

Leider müssen aber diese – sicher sehr schönen – Ziele im Bündel unter den vielen Schwächen des Lehrsystems leiden. So werden das lexikalische Wissen und der Erfolg bei den Prüfungen die einzigen Ziele. Der große Umfang des Lehrstoffes in Biologie, die ge-

Η ΒΙΟΛΟΓΙΑ ΩΣ ΜΑΘΗΜΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ

Νικόλαος Δαρατσιανός, A 1991

Έχετε ποτέ σκεφτεί ποιά μορφή θα είχε η κοινωνία μας χωρίς την επιστήμη της Βιολογίας, χωρίς τα «θαύματα» της ιατρικής; Έχετε ποτέ διανοηθεί έναν κόσμο χωρίς έμβιους οργανισμούς, έναν κόσμο χωρίς λόγο ύπαρξης; Ίσως να μη διαθέτετε τόσο μεγάλη φαντασία, όμως σίγουρα μπορείτε ν' αναγνωρίσετε ως τη σημαντικότερη επιστήμη της ανθρωπότητας τη Βιολογία, τη γνώση της ζωής.

Αυτήν τη γνώση καλούνται να ασπαστούν οι μαθητές της δεύτερης δέσμης του ελληνικού τμήματος της Γερμανικής Σχολής Αθηνών. Τη δέσμη τη χαρακτηρίζουν οι θετικές επιστήμες που μελετά, αλλά κυρίως το βασικό της μάθημα, η Βιολογία. Το σύνολο των μαθητών της κυμαίνεται τα τελευταία χρόνια σε πολύ υψηλά επίπεδα, ανάμεσα σε είκοσι και τριάντα άτομα. Σκοπός της είναι η προετοιμασία των μαθητών για την είσοδό τους στο ελληνικό ή γερμανικό πανεπιστήμιο, στο βιολογικό, ή ιατροφαρμακευτικό κλάδο.

Οι κυριότεροι στόχοι της Βιολογίας στο σχολείο είναι η κατανόηση της λειτουργίας των ζωντανών οργανισμών, των οικολογικών σχέσεων και η αναγνώριση της σημασίας των οικοσυστημάτων. Παράλληλα μελετώνται καινούργιοι τομείς και νέες εξελίξεις, όπως η γενετική και η γενετική μηχανική. Τέλος, δεν πρέπει να παραλείπεται η πειραματική εργασία, η έρευνα και η κριτική στάση απέναντι στις γνώσεις.

Δυστυχώς, όμως, στη δέσμη αυτοί οι στόχοι θυσιάζονται στο βωμό των εξετάσεων. Η γνώση γίνεται αυτοσκοπός, αναγκαστικά πια λόγω του γεμάτου αδυναμίες συστήματος διδασκαλίας. Ο όγκος της διδακτέας ύλης στο μάθημα της Βιολογίας είναι τόσο μεγάλος, που είναι πρακτικά αδύνατο να διδαχτεί ολοκληρωτικά. Σε

συνδυασμό μάλιστα με τις λίγες ώρες διδασκαλίας – τέσσερις εβδομαδιαία – το μεγάλο αριθμό μαθητών και τον αυστηρό έλεγχο του Υπουργείου Παιδείας, ο καθηγητής χάνει την ελευθερία να διαμορφώνει το μάθημα όπως αυτός θεωρεί σκόπιμο. Κάθε πειραματική διαπίστωση είναι αδύνατη, ενώ η εργασία πάνω στα μοντέλα και στα δείγματα, που το σχολείο διαθέτει σε μεγάλο αριθμό, είναι περιορισμένη. Το μάθημα στηρίζεται στην παράδοση του καθηγητή με βάση το ελληνικό βιβλίο, το οποίο εξετάζει ορισμένα θέματα πολύ απλά και επιφανειακά, ενώ άλλα σε έκταση πανεπιστημιακού μαθήματος. Εξάλλου ο διάλογος διαρκεί μόνο λίγη ώρα.

Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, η μελέτη των μαθητών στηρίζεται στην απομνημόνευση στοιχείων, πράγμα στο οποίο συμβάλλει η μορφή του ίδιου του διδακτικού βιβλίου, αλλά κυρίως των ελληνικών εισαγωγικών εξετάσεων στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Μ' αυτά τα δεδομένα, η διδασκαλία στη γερμανική γλώσσα και η προσπάθεια του γερμανού καθηγητή να ξεφύγει από το ελληνικό βιβλίο, παραπέμποντας και στο γερμανικό, αυξάνει το φόρτο εργασίας των μαθητών.

Το αποτέλεσμα είναι ένα ιδιόμορφο μάθημα που συνδυάζει το ελληνικό και γερμανικό σύστημα διδασκαλίας, χωρίς όμως να πληροί τις προϋποθέσεις κανένα από τους δύο. Αυτό δεν ωφελεί ούτε το μαθητή που σκοπεύει να σπουδάσει σ' ένα γερμανικό πανεπιστήμιο, αφού υστερεί σε ορισμένους τομείς σε σχέση με το γερμανό απόφοιτο, ούτε αυτόν που προετοιμάζεται για τις πανελλήνιες εξετάσεις και καταφεύγει αναγκαστικά στη λύση της παρπαδείας.

Βέβαια η διγλωσση διδασκαλία στη Γερμανική Σχολή βοηθά σε σχέση μ' ένα καθαρά ελληνικό σχολείο τους υποψήφιους γερμανικών πανεπιστημίων, αφού αποφοιτώντας κατέχουν και τους γερμανικούς ειδικούς όρους.

Όσον αφορά τις εξετάσεις, το μάθημα της Βιολογίας εξετάζεται γραπτά και προφορικά στα γερμανικά καθόλη τη διάρκεια του σχολικού έτους, αλλά και στο τέλος του, στις ελληνικές, γραπτές, απολυτήριες και στις πανελλήνιες εξετάσεις. Κατόπιν επιλογής μπορεί να αποτελέσει και εξεταστέο μάθημα στη συμπληρωματική, προφορική, γερμανική εξέταση (ERGÄNZUNGSPRUEFUNG). Τέλος οι γνώσεις της ύλης της Βιολογίας της δεύτερης δέσμης αποτελούν σημαντική βοήθεια για την εξέταση που γίνεται κάθε Νοέμβριο στη Γερμανία και είναι προϋπόθεση για τις ιατρικές σπουδές στα γερμανικά πανεπιστήμια (TEST FÜR MEDIZINISCHE STUDIENGÄNGE – TMS).

Η σχέση των τελειοφοίτων με τη Βιολογία διατηρείται αρκετά καλή, πράγμα που επισφραγίζεται και με τις αξιολογες επιδόσεις τους. Το μεγαλύτερο μέρος των μαθητών της δέσμης, θέλοντας να ακολουθήσει και ανάλογες σπουδές, τρέφει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το μάθημα, με αποτέλεσμα να επιζητείται πάντα η πειραματική μέθοδος διδασκαλίας.

Κοιτάζοντας και στο γερμανικό τμήμα, το μάθημα της Βιολογίας διαφέρει κατά πολύ από το ελληνικό. Η τρίτη Λυκείου αντιστοιχεί στη δωδέκατη και δέκατη τρίτη τάξη του γερμανικού συστήματος διδασκαλίας, δηλαδή σε δύο μαθητικά χρόνια. Οι μαθητές μπορούν να διαλέξουν τη Βιολογία ως μάθημα «δέσμης» (LEISTUNGSKURS) με πέντε εβδομαδιαίες ώρες, ή ως μάθημα κορμού με τρεις. Πρέπει να τονιστεί πως – σε αντίθεση με την ελλη-

ringe Anzahl der Lehrstunden – nur vier pro Woche – die große Schülerzahl und die strenge Kontrolle des Bildungsministeriums rauben dem Lehrer jegliche Freiheit, seinen Unterricht unter den für ihn wichtigen Gesichtspunkten zu gestalten. Auch das experimentelle Herleiten von Fakten ist unmöglich, während der Einsatz von Anschauungsmaterial aus der großen Sammlung der Schule sich in Grenzen halten muß. Der Unterricht basiert eigentlich nur auf dem Vortrag des Lehrers. Er muß sich dabei an das griechische Lehrbuch halten, das einige Themen nur sehr einfach und oberflächlich behandelt, während andere fast schon akademische Dimensionen annehmen. Jeglicher Dialog im Unterricht dauert sowieso nur sehr kurze Zeit.

Unter diesen Bedingungen nimmt das Lernen der Schüler die Form des "Einpaukens" von lexikalisch fachlichem Einzelwissen an. Natürlich spielt dabei die Form des Lehrbuches eine Rolle, aber hauptsächlich ist die Struktur der Zulassungsprüfungen zu griechischen Hochschulen dafür verantwortlich. Mit diesen Voraussetzungen können ein Unterricht in deutscher Sprache und die gutwillige Bemühung des deutschen Lehrers, sich nicht nur ans griechische Buch zu halten, die Überlastung des Schülers nur noch vergrößern. Das Ergebnis ist dabei ein eigenartiger Unterricht, der das griechische und deutsche Unterrichtssystem vereint, ohne aber die Voraussetzungen eines von beiden zu erfüllen. Das hilft so weder den Schülern, die in Deutschland studieren wollen, da sie den deutschen Abiturienten, z.B. im Bereich des problemlösenden Denkens etwa unterlegen sind, noch denen, die sich auf die panhellenischen Prüfungen vorbereiten und so schließlich auf die Lösung des Zusatzunterrichts in Frontistirien zurückgreifen müssen. Man sollte natürlich nicht übersehen, daß das Erlernen auch der deutschen Fachtermini einen deutlichen Vorteil gegenüber Schülern rein griechischer Schulen bringt, während ebenfalls die im Bündel erworbenen Biologiekenntnisse beim TMS (Test für Medizinische Studiengänge) eine große Hilfe sind. Was die Prüfungen angeht, wird Biologie während des ganzen Schuljahrs auf Deutsch mündlich und schriftlich geprüft, jedoch am Ende auf Griechisch in den Abschluß – und Hochschulzulassungsprüfungen. Zusätzlich kann Biologie noch als Prüfungsfach der mündlichen Ergänzungsprüfung gewählt werden.

Das Verhältnis der Schüler zur Biologie bleibt jedoch ziemlich gut, eine Tatsache, die mit wirklich bemerkenswerten Leistungen bestätigt wird. Der größte Teil der Schüler des Bündels, der auch ein Studium im biologisch – medizinischen Fachbereich anstrebt, zeigt ein großes Interesse in diesem Fach und vermißt deshalb auch experimentelle Arbeit.

Wenn man nun die deutsche Abteilung betrachtet, kann man schon auf den ersten Blick große Unterschiede im Vergleich zur griechischen Abteilung erkennen. Die griechische 12. Klasse entspricht zwei Schuljahren in der deutschen Abteilung, der 12. und 13. Klasse. Die Schüler haben die Möglichkeit, Biologie entweder als Grund – (3 Wochenstunden) oder als Leistungskurs (5 Wochenstunden) zu wählen, wobei aber betont werden muß, daß diese Wahl – im Gegensatz zur griechischen Abteilung – weitgehend unabhängig von der Kombination der übrigen Leistungskurse geschieht. Außerdem ist der Anteil der Schüler, die dem Fach entsprechende Studienwünsche haben – meistens nur

Die Autoren M. Alivertis (links) und N. Daratsianos (rechts), Klasse 12 der griechischen Abteilung (1991)

Οι συγγραφείς Μ. Αλιβέρτης (αριστερά) και Ν. Δαρατσιάνος (δεξιά), 12 τάξη του ελληνικού τμήματος (1991)

ca. 30% – nicht besonders groß. Das beruht darauf, daß die Wahl von Biologie als Leistungskurs die Studienmöglichkeiten nicht einschränkt. Die Vorlesungen an den Universtitäten fangen sowieso ganz von Anfang an.

Ziel im Leistungskurs Biologie, dessen Schülerzahl bei 12 liegt, ist außer dem Verständnis des Stoffes das experimentelle Herleiten, das durch die praktische Arbeitsweise der Schüler erreicht wird. Solche Experimente dauern oft viele Wochen, wobei sie in Verbindung mit der Nutzung der vorhandenen Medien bis zu 50% der Gesamtzahl der Lehrstunden einnehmen können. Aber in der übrigen Zeit wird der Lehrvortrag gemieden. Ganz im Gegenteil: es finden Dialoge und Gespräche mit parallelem Gebrauch des Buches und der Anschauungsobjekte statt. Währenddessen machen sich die Schüler nur die nötigen Notizen.

Der Lehrer ist frei, seinen Unterricht so zu planen, wie er es für richtig hält, ohne daß ihn ein konkreter Lehrplan oder die Schulbehörden zu sehr einschränken. Das Lehrbuch spielt dabei nur die Rolle eines ergänzenden Hilfsmittels. Nur ein Teil des Buches wird vom Leistungskurs behandelt; wenn sich das Buch jedoch in einigen Punkten als nicht ausreichend zeigt, suchen die Schüler oft andere wissenschaftliche Quellen aus.

Während der zwei Jahre des Biologie – Leistungskurses tritt weniger Streß auf, da die fünf Wochenstunden ausreichen, um einen vernünftigen Unterricht zu ermöglichen. Das gute Verhältnis der Schüler zum Fach sowie zum Lehrer spielt dabei eine entscheidende Rolle. Am Ende der 13. Klasse findet dann die Abiturprüfung statt. Biologie wird schriftlich geprüft, wobei die Fragen hauptsächlich Herleiten und übergreifendes Denken fordern. Im Gegensatz zum Bündel werden Themen gemieden, die nur Aufzählen einfacher Fakten verlangen. Vollständiges Verständnis dieser Fakten und die Fähigkeit zu ihrer Verarbeitung sind von viel größerer Bedeutung.

νική δέσμη – στο γερμανικό τμήμα η επιλογή της Βιολογίας γίνεται σχεδόν ανεξάρτητα από το συνδυασμό των υπολοίπων μαθημάτων επιλογής. Εξάλλου λίγοι γερμανοί μαθητές, συνήθως μόνο το 30% του βιολογικού τμήματος, επιθυμούν να ακολουθήσουν και ανάλογες σπουδές.

Το σύνολο των συμμετεχόντων στο τμήμα της Βιολογίας κυμαίνεται γύρω στους δώδεκα. Στόχος, εκτός από την κατανόηση της ύλης, είναι και η πειραματική διαπίστωση μέσα από πρακτικές εργασίες που κάνουν οι ίδιοι οι μαθητές. Τέτοια πειράματα συχνά διαρκούν πολλές εβδομάδες, ενώ μαζί με τις προβολές ταινιών καλύπτουν μέχρι και το 50% του συνολικού αριθμού διδακτικών ωρών. Αλλά και τον υπόλοιπο χρόνο αποφεύγεται από τον καθηγητή η «παράδοση», με την έννοια που χρησιμοποιούν τη λέξη οι Έλληνες μαθητές. Αντίθετα επιδιώκεται ο διάλογος και η συζήτηση με τη συμμετοχή όλων, με ταυτόχρονη επεξεργασία του βιβλίου ή των οργάνων και των μοντέλων. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας οι μαθητές κρατούν συνήθως σημειώσεις.

Ο καθηγητής έχει μεγάλη ελευθερία να καθοδηγεί τους μαθητές του, όπως αυτός θεωρεί σκόπιμο, χωρίς να περιορίζεται αισθητά από ρητό πρόγραμμα διδασκαλίας και έλεγχο από το Υπουργείο. Το τί θα διδάξει υπόκειται πλήρως στην κρίση του και στην κρίση των μαθητών του. Το βιβλίο παίζει άλλο συμπληρωματικού βοηθήματος και δεν αποτελεί την εξεταστέα ύλη. Μόνο το 10 – 15% της έκτασης του επίσημου διδακτικού βιβλίου επεξεργάζεται από το τμήμα, ενώ εκεί που αυτό αποδεικνύεται ανεπαρκές οι μαθητές αναζητούν με δική τους πρωτοβουλία και με την υποστήριξη του καθηγητή άλλοι πηγές στοιχείων.

Κατά τη διάρκεια των δύο χρόνων ζωής του γερμανικού βιολογικού τμήματος δεν υπάρχει κανένα απολύτως άγχος για την κάλυψη της ύλης. Οι πέντε εβδομαδιαίες ώρες αποδεικνύονται αρκετές για μια σωστή διδασκαλία. Το βάρος πέφτει κυρίως στην έρευνα, στη μελέτη και στην κριτική αντιμετώπιση των στοιχείων, με

ταυτόχρονη αποφυγή της αποστήθισης. Μεγάλο ρόλο παίζει το ενδιαφέρον των μαθητών και οι σχέσεις τους με τον καθηγητή, που καμιά φορά φτάνουν και σε προσωπικό επίπεδο.

Στο τέλος της τελευταίας, 13ης τάξης, λαμβάνουν χώρα οι απολυτήριες εξετάσεις (ABITUR). Το μάθημα της Βιολογίας εξετάζεται γραπτά, με τη μορφή ερωτήσεων που απαιτούν σκέψη και συνδυαστικότητα. Σε αντίθεση με την ελληνική δέσμη, αποφεύγονται θέματα στα οποία ο μαθητής καλείται να κατονομάσει στοιχεία. Μεγαλύτερη σημασία έχει η πλήρης κατανόηση αυτών των στοιχείων και η δυνατότητα επεξεργασίας και εφαρμογής τους.

Οι σχέσεις των Γερμανών μαθητών με τη Βιολογία διατηρούνται πολύ καλές. Όπως και στο ελληνικό τμήμα οι επιδόσεις τους είναι υψηλές και το ενδιαφέρον ανεβασμένο. Παρόλ' αυτά μόνο το ένα τρίτο των μαθητών ακολουθεί σπουδές σχετικού χαρακτήρα. Αυτό συμβαίνει διότι η επιλογή της Βιολογίας ως μάθημα «δέσμης» δεν περιορίζει τον υποψήφιο φοιτητή να ακολουθήσει σχετικό κλάδο. Εξάλλου οι παραδόσεις στα γερμανικά πανεπιστήμια ξεκινούν από μηδενική βάση και δεν προϋποθέτουν άμεσα προηγούμενες γνώσεις.

Έχοντας μια άποψη του τρόπου διδασκαλίας και στα δύο τμήματα της ΓΣΑ, εύκολα διαπιστώνονται οι τεράστιες διαφορές που υφίστανται ανάμεσά τους. Ενώ τα δύο βιβλία επεξεργάζονται λίγο πολύ τα ίδια θέματα, οι Γερμανοί μαθητές φαίνονται να προετοιμάζονται καλύτερα για τις ανώτερες σπουδές, αφού το μάθημά τους έχει κατά κάποιο τρόπο ακαδημαϊκό χαρακτήρα. Αντίθετα οι Έλληνες μαθητές, κάτω από την υποχρεωτική καθοδήγηση του ελληνικού υπουργείου Παιδείας, δύσκολα υπομένουν την αποστήθιση, που λίγο τους ωφελεί. Ο φόρτος εργασίας τους είναι μεγάλος, αλλά ίσως αυτό να είναι το τίμημα που πληρώνουν για την αποφοίτησή τους ένα χρόνο νωρίτερα από τους Γερμανούς μαθητές.

Όσοσο είναι λυπηρός όσο και αδικαιολόγητος ο διαχωρισμός της ΓΣΑ σε δύο τμήματα. Γιατί οι μαθητές που φοιτούν στο ίδιο σχολείο, έχουν τους ίδιους καθηγητές, πραγματεύονται τα ίδια θέματα και εξετάζονται μέσα από τη Βιολογία τη μία και μόνη, κοινή ζωή χωρίζονται σε δύο απομονωμένες ομάδες; Πρέπει η διαφορετική εθνική προέλευσή τους να είναι η αφορμή για τη δημιουργία ενός πελώριου, αόρατου τείχους ανάμεσά τους; Πού είναι οι παλιές, καλές εποχές που οι μαθητές, Γερμανοί και Έλληνες, μοιράζονταν το ίδιο θρανίο και παρακολουθούσαν τα ίδια μαθήματα; Γιατί ξεθώριασε και σχεδόν εξαφανίστηκε ο θεσμός του σχολείου επικοινωνίας με την πάροδο του χρόνου; Μήπως θα μπορούσαμε να επανέλθουμε σε μεικτές τάξεις ή ακόμα ευκολότερα, να δημιουργήσουμε έναν κοινό όμιλο εργασίας στη Βιολογία και να κάνουμε κοινές εξορμήσεις στην ελληνική φύση; Θα ήταν πραγματικά ένα καθοριστικό βήμα για τη γεφύρωση του χάσματος ανάμεσα στις δύο μαθητικές κοινότητες και κατ' επέκταση στην αναλαμπή του θεσμού της σχολής επικοινωνίας – BEGEGNUNGSSCHULE.

Man kann nun einsehen, daß zwischen den zwei Abteilungen der DSA wirklich sehr große Unterschiede existieren. Während sich die beiden Lehrbücher in Biologie so ziemlich mit den gleichen Themen befassen, scheinen die deutschen Schüler besser auf weitere Studien vorbereitet zu werden, da ihr Unterricht mehr einen akademischen Charakter aufweist. Dazu im krassen Gegensatz müssen sich die griechischen Schüler unter der obligatorischen Leitung des Bildungsministeriums das Auswendiglernen aneignen, was ihnen wenig nützt. Ihre Belastung ist zwar übermäßig groß, aber vielleicht wird so die Tatsache ausgeglichen, daß sie die Schule ein Jahr früher verlassen.

Ist es nun nicht traurig, wenn nicht unverzeihlich, daß die DSA in zwei Abteilungen geteilt ist? Warum sollen Schüler, die die gleiche Schule besuchen, die gleichen Lehrer haben und durch das Fach Biologie das Leben studieren, in zwei isolierte Gruppen aufgeteilt werden? Muß die Zugehörigkeit zu verschiedenen Abteilungen sich wie eine riesige Wand zwischen ihnen erheben? Wo sind die guten alten Zeiten geblieben, wo griechische und deutsche Schüler sich die gleiche Schulbank teilten und gemeinsamen Unterricht hatten? Warum ist der Brauch "Begegnungsschule" mit der Zeit fast verschwunden?

Können nicht vielleicht gemischte Klassen wieder eingeführt werden; oder noch leichter, könnte nicht eine gemeinsame Biologie – Arbeitsgemeinschaft, in Verbindung mit gemeinsamen Ausflügen in die griechische Natur, gegründet werden?

Das wäre wirklich ein ausschlaggebender Schritt zur Überbrückung der Distanz zwischen den zwei Abteilungen. Dann wäre die DSA auch wieder eine "Begegnungsschule" im wahren Sinn.

Herr E. Kowarschik mit der Klasse 9C

Ο κ. E. Kowarschik με την τάξη 9C

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ Ernest Kowarschik

Το μάθημα των Μαθηματικών στη Γερμανική Σχολή Αθηνών κινείται σ' ένα πεδίο γεμάτο ένταση ανάμεσα στο γερμανικό και το ελληνικό τμήμα. Αυτό από την πλευρά των μαθητών σημαίνει μια προκατάληψη, που βασίζεται λίγο πολύ σε άγνοια ή σε μια επιφανειακή, μεροληπτική γνώμη, όπως «Μα αυτοί τα μαθαίνουν όλα απέξω» (γερμανοί μαθητές για τους Έλληνες) ή όπως «Αυτοί δεν χρειάζονται να δουλέψουν παρά ελάχιστα» (Έλληνες μαθητές για τους γερμανούς). Οι διδάσκοντες βιώνουν αυτή την ένταση, γιατί κινούνται άμεσα ανάμεσα στα δύο τόσο διαφορετικά μεταξύ τους τμήματα και αισθάνονται αυτόν τον προβληματισμό στην καθημερινή δουλειά, στην καθημερινή «εκ νέου προσπάθεια».

Πολλά έχουν ειπωθεί και γραφεί για τους διαφορετικούς στόχους και μεθόδους της γερμανικής και της ελληνικής παιδείας στον τομέα των Μαθηματικών (ή και των Θετικών Επιστημών). Εξίσου πολλά και για την ιδιαίτερη δυσκολία, που αντιμετωπίζει ο καθηγητής εκπαιδευμένος πάνω σε γερμανικά διδακτικά πρότυπα (δηλ. με Μεθολογία και Διδακτική που δεν εναρμονίζεται με τα ελληνικά διδακτικά βιβλία), να μεταφέρει επιτυχώς γνώσεις σε Έλληνες μαθητές και μάλιστα ξανά στη γερμανική γλώσσα. Αυτό απαιτεί μια ακατάπαυτη και πολύ επίπονη πορεία επί «ξυρού ακμής». Αφού στην τελευταία έκδοση περιγράφηκε λεπτομερώς η τυπική δομή των γερμανικών και ελληνικών τάξεων των λυκείων και επειδή ο τρόπος διδασκαλίας στο ελληνικό τμήμα παρουσιάζει πολύ μεγαλύτερα προβλήματα απ' ό,τι στο γερμανικό, θα μιλήσουμε στο εξής μόνο για το ελληνικό τμήμα του Γυμνασίου και του Λυκείου. Και για τις δύο βαθμίδες του ελληνικού σχολείου προσάθησαν οι αρμόδιοι για τη διδασκαλία των Μαθηματικών με την υποστήριξη ενδιαφερόμενων συναδέλφων του κλάδου, με κατάλ-

MATHEMATIK Ernest Kowarschik

Der Mathematik – Unterricht an der Deutschen Schule Athen lebt in einem intensiven Spannungsfeld zwischen deutscher und griechischer Abteilung. Bei den Schülern bedeutet dies ein mehr oder minder auf Unwissen beruhendes Vorurteil oder oberflächliches Voreingenommensein wie "Die lernen doch nur alles auswendig" (deutsche Schüler über Griechen) oder wie "Die brauchen ja fast nichts zu arbeiten" (griechische Schüler über Deutsche). Die Unterrichtenden aber erleben diese Spannung, weil sie in beiden so unterschiedlichen Abteilungen stehen, ganz unmittelbar und spüren diese Problematik in der täglichen Arbeit, im täglichen "Wieder – Neu – Versuchen".

Vieles ist über die unterschiedlichen Ziele und Wege des deutschen und griechischen Schulwesens im Bereich der Mathematik (oder auch der Naturwissenschaften) gesagt und geschrieben worden; ebenso über die ganz besondere Schwierigkeit, als nach deutschen Unterrichtsmodellen ausgebildeter Lehrer (mit ungewohnter Methodik und Didaktik nach griechischen Lehrbüchern, allerdings wiederum in deutscher Sprache) erfolgreich Kenntnisse an griechische Schüler heranzutragen. Dies erfordert eine unablässige, sehr schwierige Gratwanderung.

Nachdem in der letzten Dokumentation die formale Konstruktion der deutschen und griechischen Abschlussklassen ausführlich beschrieben wurde und weil außerdem die unterrichtliche Gestaltung in der griechischen Abteilung so viel größere Probleme als in der deutschen aufweist, soll im weiteren nur auf die

griechische Abteilung mit Gymnasion und Lykeion eingegangen werden. In beiden griechischen Schulbereichen versuchte die Fachleitung Mathematik, unterstützt durch interessierte Fachschaftsmitglieder, durch geeignetes Überdenken der bisherigen Vorgehensweisen mehr integrale, die positiven Seiten deutscher und griechischer Wissensvermittlung vereinende Ansätze zu erarbeiten.

Im Gymnasion wurde früher rein nach deutschen Lehrplänen und Lehrbüchern unterrichtet, was pädagogisch zwar vielleicht wünschenswert, aber im Hinblick auf die Anforderungen im Lykeion an Wissensvermittlung in einigen Bereichen zu wenig war. So regte die Fachleitung für die 8. und 9. Klasse ein zweigleisiges Vorgehen an, bei welchem das griechische Lehrbuch zusätzlich zum deutschen in jenen Teilgebieten (z.B. Trigonometrie) herangezogen werden sollte, in denen die deutschen Lehrbücher keinen analogen Stoff enthalten. Außerdem wurde das bisherige deutsche Lehrbuch ausgehend von den Kriterien Knappheit, Verständlichkeit und Übersichtlichkeit durch ein neues ersetzt, so daß insgesamt nun weder die mehr praxisorientierte Art der deutschen Unterrichtsweise noch die im Hinblick auf das Lykeion nötige Wissensvermittlung zu kurz kommen.

Ganz im Gegensatz zum Gymnasion wurde im Lykeion ausschließlich nach dem griechischen Lehrbuch unterrichtet. Dies war verursacht durch eine allzu ängstliche Ausrichtung auf die jährlichen Schlußprüfungen und v.a. auf die "Allgemeinen Prüfungen" für den griechischen Hochschulzugang.

Eine aus deutscher Sicht unbefriedigende Folge war, daß Schüler der griechischen Abteilung die deutsche allgemeine Hochschulreife mit schriftlichen Mathematikprüfungen erhalten konnten, die praktisch keine Differential – und Integralrechnung enthielten, weil diese zum Prüfungszeitpunkt noch nicht behandelt waren. Dies soll zwar nicht bedeuten, daß diese Prüfungen unbedingt "zu leicht" gewesen seien, doch sind gerade diese bislang fehlenden Teile der Höheren Mathematik seit Jahrzehnten Schwerpunkt jedes deutschen Mathematikabiturs. Die Fachleitung erarbeitete ein Programm, das bei Erhaltung der Vorbereitung auf die griechischen Prüfungen auf eine möglichst weitgehende Zuordnung der Lehrinhalte zu deutschen Oberstufenlehrbüchern abzielt. Dies beginnt mit der vorgezogenen Einführung der Differentialrechnung noch in der 11. Klasse (s. Foto: Kurvendiskussion) und führt durch leichte Umstellung der Lehrinhalte in der 12. Klasse zu einer Annäherung der Inhalte der (zukünftigen) griechischen Ergänzungsprüfung an die deutsche Abiturprüfung. Zur Absicherung dieser Ziele schlägt die Fachleitung derzeit ein geeignetes deutsches Lehrbuch zur Einführung im Lykeion vor, so daß in Zukunft wie im Gymnasion an geeigneten Stellen im Parallelverfahren unterrichtet wird.

Die moderne Welt ist in fast allen ihren Bereichen gekennzeichnet vom Denken in funktionalen Zusammenhängen und von Interpretationen durch statistische Vorgehensweisen. Vor diesem Hintergrund sind die griechischen Mathematiklehrpläne hoffnungslos veraltet, und eine Annäherung an den europäischen Standard ist dringend geboten. Derzeit überarbeiten die griechischen Behörden das Mathematik – Lehrwerk des Lykeion, und dabei sind erste Anzeichen einer Bewegung in die angesprochene Richtung

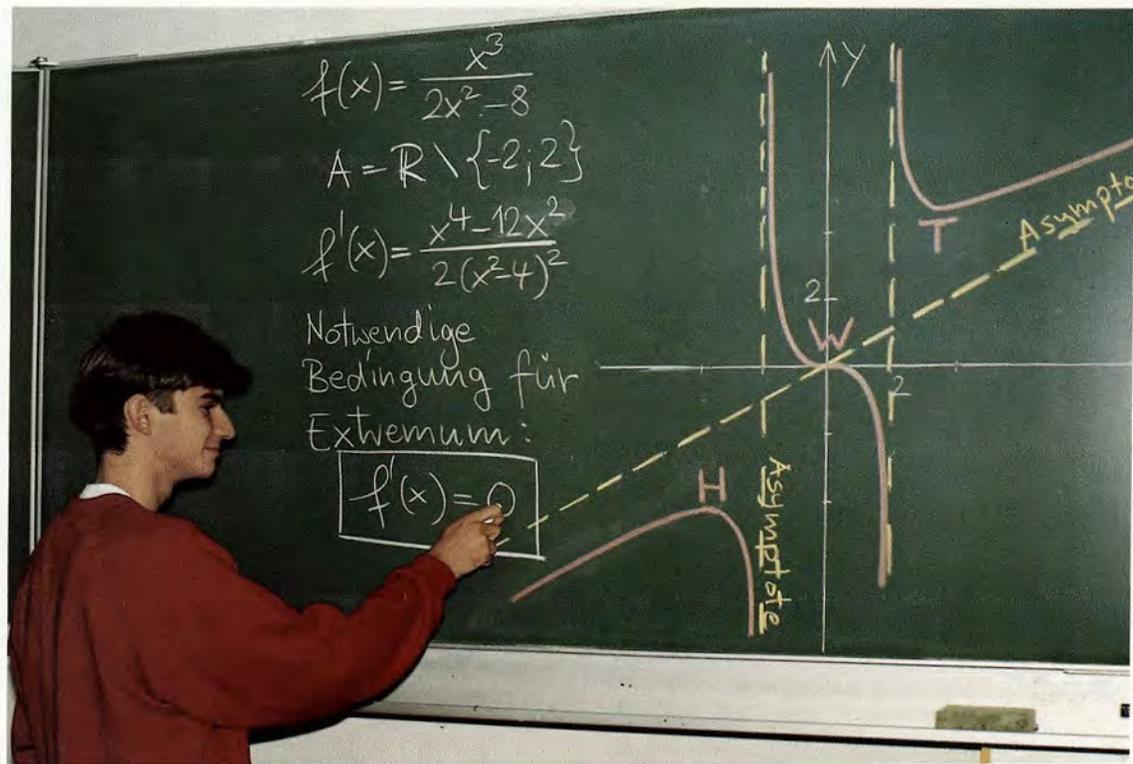
ληλη συλλογιστική των μέχρι τώρα μεθόδων, να επεξεργασθούν πιο ολοκληρωμένα τις βάσεις, που θα μπορούσαν να συνδυάσουν τις θετικές πλευρές του γερμανικού και ελληνικού τρόπου διδασκαλίας.

Παλιότερα η διδασκαλία στο Γυμνάσιο γινόταν αποκλειστικά σύμφωνα με τα γερμανικά προγράμματα και με γερμανικά βιβλία. Αυτό από παιδαγωγικής πλευράς, ήταν ίσως επιθυμητό, αλλά λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις σε μετάδοση γνώσεων, για ορισμένους τομείς ήταν πολύ λίγο. Έτσι η διεύθυνση του τομέα ξεκίνησε μία παράλληλη διαδικασία για τη Δευτέρα και Τρίτη Γυμνασίου, στις οποίες το ελληνικό διδακτικό βιβλίο έπρεπε να χρησιμοποιείται ως συμπλήρωμα του γερμανικού σ' εκείνους τους τομείς, όπου τα γερμανικά βιβλία δεν περιέχουν αντίστοιχη ύλη (π.χ. Τριγωνομετρία). Εκτός αυτού το μέχρι τότε χρησιμοποιούμενο γερμανικό βιβλίο Μαθηματικών αντικαταστάθηκε μ' ένα νέο με κριτήρια τη συνοπτικότητα, τη σαφήνεια και τον κατατοπιστικό του χαρακτήρα. Όμως σε τελική ανάλυση δεν επαρκούσε μ' αυτόν τον τρόπο ούτε το γερμανικό εκπαιδευτικό σύστημα. Το αποτέλεσμα ήταν ότι ευνοήθηκε στο σύνολό της η γερμανική μέθοδος διδασκαλίας που είναι περισσότερο προσανατολισμένη στην πράξη, αλλά και η μετάδοση γνώσεων που είναι απαραίτητη για το Λύκειο.

Στο Λύκειο, τελειώς αντίθετα με ό,τι γινόταν στο Γυμνάσιο, το μάθημα γινόταν αποκλειστικά από το ελληνικό βιβλίο. Αυτό οφειλόταν στην υπερβολικά άτολμη ευθυγράμμιση με τους ετήσιους διαγωνισμούς στο τέλος της σχολικής χρονιάς και προπαντός με τις γενικές εισαγωγικές εξετάσεις για την ελληνική Ανώτατη και Ανώτερη Παιδεία.

Ένα όχι ικανοποιητικό επακόλουθο ήταν το γεγονός ότι οι μαθητές του ελληνικού τμήματος μπορούσαν να αποκτήσουν το γερμανικό απολυτήριο για την εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, μετά από γραπτές εξετάσεις στα Μαθηματικά, που στην πράξη δεν περιείχαν το διαφορικό λογισμό και τα ολοκληρώματα, γιατί στη δεδομένη χρονική περίοδο των εξετάσεων η ύλη αυτή δεν είχε ακόμη διδαχθεί. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι εξετάσεις αυτές ήταν απαραίτητα και «πολύ εύκολες», αλλά ακριβώς αυτά τα κεφάλαια των Μαθηματικών, που μέχρι τότε έλειπαν, είναι το κέντρο βάρους για κάθε γερμανικό απολυτήριο στον τομέα των Μαθηματικών. Ο υπεύθυνος αυτού του τομέα επεξεργάστηκε ένα πρόγραμμα που, ενώ διατηρούσε την προετοιμασία για τις ελληνικές εξετάσεις, στόχευε στην όσο το δυνατόν μεγαλύτερη προσαρμογή στο περιεχόμενο των γερμανικών βιβλίων για τις ανώτερες τάξεις. Αυτό αρχίζει με τη διδασκαλία του διαφορικού λογισμού ήδη από τη Δευτέρα Λυκείου (βλ. γραφική παράσταση των αποτελεσμάτων των συζητήσεων) και οδηγεί με μια ελαφρά τροποποίηση της διακτέας ύλης στην Τρίτη Λυκείου, σε μια προσέγγιση της ύλης για τις μελλοντικές ελληνικές εξετάσεις με την ύλη των γερμανικών απολυτηρίων εξετάσεων. Για την εξασφάλιση αυτών των στόχων ο αρμόδιος του τομέα αυτόν τον καιρό προτείνει την εισαγωγή στο Λύκειο ενός κατάλληλου γερμανικού βιβλίου, ώστε μελλοντικά, όπως και στο Γυμνάσιο, να διδάσκεται παράλληλα με το ελληνικό στα αντίστοιχα κεφάλαια.

Ο σύγχρονος κόσμος χαρακτηρίζεται σχεδόν σ' όλους τους τομείς του από την σκέψη με λειτουργικές συναρτήσεις και από ερμηνείες με τη βοήθεια στατιστικών μεθόδων. Ως προς αυτό το υπόβαθρο τα ελληνικά προγράμματα διδασκαλίας Μαθηματικών είναι απελαυστικά ξεπερασμένα και απαιτείται κατεπείγοντως μια σύγκλιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Αυτήν την περίοδο οι ελληνικοί φορείς επεξεργάζονται και ανανεώνουν το βιβλίο των Μαθηματικών για το Λύκειο. Και σ' αυτό διαφαίνονται τα πρώτα σημάδια μιας κίνησης προς την κατεύθυνση που προαναφέρθηκε. Από

την άλλη πλευρά όμως θα παραλειφθεί αργά ή γρήγορα λόγω έλλειψης χρόνου δυστυχώς κι ένα μέρος της γοητευτικής ελληνικής Γεωμετρίας.

Η ένταση που αναφέρθηκε στην αρχή, η αντίφαση ανάμεσα στα δύο τμήματα, θα μπορούσε όμως και να επενεργήσει πολύ θετικά. Αν αφήσει κανείς την εμπειρία αυτής της διαφοράς να εξελιχθεί σε μια εσωτερική αναζήτηση, τότε θα προκύψει αβίαστα ένας υψηλού επιπέδου επιστημονικός και προσωπικός εμπλουτισμός. Ο δρόμος είναι ανοιχτός για μαθητές και δασκάλους και βρίσκεται πέρα από κάθε κρατική κηδεμονία και χειραγώγηση. Χρειάζεται να διαθέτει κανείς μόνο λίγο θάρρος και εσωτερική ελευθερία.

zu erkennen. Andererseits wird dadurch aber leider auch so manche Schönheit der griechischen Geometrie früher oder später aus Zeitgründen verschwinden.

Die eingangs angesprochene Spannung, die Widersprüchlichkeit zwischen beiden Abteilungen kann aber auch durchaus sehr positiv wirksam werden. Läßt man das Erlebnis dieser Andersartigkeit sich zu einer inneren Neugier entwickeln, dann ergibt sich zwangsläufig eine erhebliche fachliche wie auch persönliche Bereicherung. Schülern und Lehrern steht dieser Weg offen, der jenseits aller staatlicher Bevormundung und Gängelung möglich ist, man muß nur ein wenig Mut und innere Freiheit aufbringen!

Herr Dr. M. Montag mit der NGO 12

Ο κ. Dr. M. Montag με την ανώτατη βαθμίδα του γερμανικού τμήματος 12.

INFORMATIK

Ein Fachbereich stellt sich vor
Michael Montag

Für Schüler in Deutschland gehört Informatik mittlerweile zum Schulalltag wie Mathematik oder Englisch. In diesem Artikel soll dargestellt werden, in welchen Klassen der DSA das Fach unterrichtet wird, mit welchen Inhalten es sich beschäftigt und ob hier Begegnung zwischen deutschen und griechischen Schülern stattfindet.

Was ist Informatik?

Ein Schulbuch gibt Auskunft: Der Name ist aus den Wörtern Informatik und Automatik gebildet worden. Informatik können wir also als Lehre von der automatischen Verarbeitung von Informationen verstehen.

Aufgabe der Informatik ist es demnach,

- sich mit der Struktur von Informationen zu befassen,
- Verfahren und Maschinen zur Verarbeitung von Informationen zu entwickeln,
- Anwendungsmöglichkeiten für die Informationsverarbeitung zu entwerfen.

In welchen Klassen wird an der DSA Informatik unterrichtet?

Deutsche Abteilung:

In der Klasse 9 der Realschule lernen die Schüler, mit dem Computer umzugehen und kleine Programme in BASIC zu schreiben.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

ΕΝΑ ΕΙΔΙΚΟ ΜΑΘΗΜΑ ΑΥΤΟΣΥΣΤΗΝΕΤΑΙ
Michael Montag

Τον τελευταίο καιρό για τους μαθητές στη Γερμανία η Πληροφορική ανήκει στη σχολική καθημερινότητα, όπως ακριβώς και τα Μαθηματικά ή τα Αγγλικά. Αυτό το άρθρο έχει σκοπό να παρουσιάσει σε ποιές τάξεις της ΓΣΑ διδάσκεται αυτό το μάθημα, ποιά είναι τα θέματα που επεξεργάζεται και το αν εδώ η προσέγγιση Γερμανών και Ελλήνων μαθητών γίνεται πράξη.

- Τι είναι Πληροφορική;
- Από ένα σχολικό βιβλίο διαβάζουμε: Το όνομα, στα Γερμανικά INFORMATIK, σχηματίστηκε απ' τις λέξεις πληροφορία (INFORMATION) και αυτοματισμός (AUTOMATIK). Κάτω από την Πληροφορική καταλαβαίνουμε λοιπόν τη θεωρία που αναφέρεται στην αυτόματη επεξεργασία πληροφοριών.
- Σύμφωνα με τα παραπάνω, στόχος της Πληροφορικής είναι:
  - ν' ασχολείται με τη δομή και μορφολογία της πληροφορίας,
  - ν' αναπτύσσει τις μεθόδους και τα μηχανήματα για την επεξεργασία αυτών των πληροφοριών.
  - να εκπονεί μελέτες και να προτείνει λύσεις για τις δυνατότητες εφαρμογής της επεξεργασίας πληροφοριών.
- Σε ποιες τάξεις στη ΓΣΑ διδάσκεται το μάθημα της Πληροφορικής;
- Γερμανικό τμήμα:
  - Στην τάξη 9 του πρακτικού γυμνασίου, οι μαθητές μαθαίνουν να χρησιμοποιούν τον υπολογιστή και να γράφουν μικρά προγράμματα σε BASIC. Στο 10ο σχολικό έτος οι μαθητές μαθαίνουν πώς

να χρησιμοποιούν έτοιμα προγράμματα. Στη διάθεση της Σχολής υπάρχει το πρόγραμμα για βάσεις δεδομένων – DBASE III + και το πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου WORD.

– Στην τάξη 11 της Ανώτερης Εμπορικής Σχολής υπάρχει το μάθημα Επεξεργασία Κειμένου, στο οποίο οι μαθητές μπορούν να επεκτείνουν τις γνώσεις τους και να εμβαθύνουν πάνω στη χρησιμοποίηση ενός προγράμματος επεξεργασίας κειμένου. Το μάθημα αυτό διδάσκεται και στην τάξη 12 αυτού του τμήματος. Παράλληλα παρακολουθούν την ενότητα «Πληροφορική στην Οικονομία/Θεωρία της οργάνωσης». Εδώ οι μαθητές παίρνουν μια γεύση, του τι σημαίνει πληροφορία σε μια επιχείρηση και του πώς αυτή είναι δομημένη μέσω της οργάνωσης μιας εξελισσόμενης διαδικασίας σε επιχειρησιακό επίπεδο, εισάγονται στις βασικές αρχές της επεξεργασίας των πληροφοριών σε μια επιχείρηση, χρησιμοποιώντας βασικό λογισμικό όπως DBASE και WORD, παρακολουθούν την εξέλιξη μιας οργανωτικής διαδικασίας και την ανεκτικότητα του κοινωνικού περιγύρου, διδάσκονται το τι σημαίνει προστασία των στοιχείων και επιπτώσεις της πληροφορικής στο κοινωνικό σύνολο.

– Στη γυμνασιακή Ανώτερη Βαμίδα οι μαθητές αφού παρακολουθήσουν τον όμιλο εργασίας «Ηλεκτρονική Επεξεργασία Στοιχείων» στην τάξη 11, μπορούν τα επόμενα δύο χρόνια να επιλέξουν την Πληροφορική ως κύριο μάθημα. Σε αντίθεση με την Ανώτερη Εμπορική Σχολή, η εκπαίδευση εδώ δεν έχει τόση σχέση με την πρακτική εφαρμογή και περιλαμβάνει περισσότερο το θεωρητικό υπόβαθρο της πληροφορικής, όπως Μέθοδοι για την επίλυση προβλημάτων, Αλγόριθμοι, Κατασκευή του υπολογιστή, κτλ.

– Χάρis στα μηχανήματα που διαθέτει η Σχολή, είναι δυνατή η επεξεργασία ζητημάτων από τα κεφάλαια «Κυβερνητική και Ρύθμιση» και η παρουσίαση της διδαχθείσας ύλης πάνω σε πειραματικές εφαρμογές.

– Άλλα σημαντικά κεφάλαια στο κύριο μάθημα Πληροφορική είναι η Προστασία των στοιχείων και Επιπτώσεις της Πληροφορικής στο κοινωνικό σύνολο. Στο γερμανικό Απολυτήριο οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν την Πληροφορική ως 4ο εξεταζόμενο μάθημα.

– Ελληνικό τμήμα:

– Εδώ εκτός από τις προαιρετικές ομάδες εργασίας, στις οποίες συμμετέχουν Γερμανοί και Έλληνες μαθητές, δε διδάσκεται το μάθημα της Πληροφορικής.

... και όσον αφορά στην προσέγγιση;

– Στους όμιλους εργασίας πάνω στην Πληροφορική, που λειτουργούν τα απογεύματα, μπορούν να συμμετάσχουν τόσο Γερμανοί όσο και Έλληνες μαθητές. Εδώ η εκμάθηση γίνεται σε κοινή βάση χωρίς περιορισμούς από ωρολόγια προγράμματα ή από τους κανονισμούς διαφόρων υπηρεσιών. Αυτοί ακριβώς οι όμιλοι εργασίας είναι που παρέχουν την ευκαιρία να γίνεται μάθημα κοινό σε μαθητές διαφόρων εθνικοτήτων. Αρχικά στην ανάπτυξη των επαφών υπάρχουν κάποιες αναστολές, αφού ξεπερασθούν, φυσικά και με τη συμβολή του καθηγητή, οι μαθητές αρχίζουν να εργάζονται εντακτικά με κοινές προσπάθειες. Η γλώσσα που χρησιμοποιείται στη συνεννόηση αλλάζει συχνά απ' τα γερμανικά στα ελληνικά και το αντίθετο, διότι πολλοί Γερμανοί μαθητές ξέρουν και καλά ελληνικά. Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους η όρεξη των Ελλήνων μαθητών μειώνεται συνεχώς, λόγω του τεράστιου φόρτου εργασίας. Μετά τα Χριστούγεννα λείπουν όλο και πιο συχνά. Αυτό οφείλεται όμως, όπως παραδέχονται τελικά μερικές φορές και οι ίδιοι, στην παρακολούθηση των μαθημάτων στα φροντιστήρια.

– Εκτός αυτού - λόγω έλλειψης ωρών διδασκαλίας - υπάρχουν πολύ λίγοι όμιλοι εργασίας για Πληροφορική, που μπορούν να δε-

Im 10. Schuljahr lernen die Schüler dann, mit fertiger Software umzugehen. Dazu steht der Schule das Datenbankprogramm DBASE III + und das Textverarbeitungsprogramm WORD zur Verfügung. In der Klasse 11 der Höheren Handesschule gibt es ein Fach Textverarbeitung, in dem sie ihre Kenntnisse im Umgang mit einem Textverarbeitungsprogramm ausbauen und vertiefen. Dieses Fach wird auch in der 12. Klasse dieser Abteilung unterrichtet. Außerdem erhalten sie Unterricht in Wirtschaftsinformatik/Organisationslehre. Hier erfahren die Schüler etwas über betriebliche Information und ihre Strukturierung durch eine betriebliche Ablauforganisation, über die Grundzüge betrieblicher Informationsverarbeitung unter Nutzung von Standardsoftware (DBASE, WORD), über Organisationsentwicklung und Sozialverträglichkeit, Datenschutz und gesamtgesellschaftliche Auswirkungen der Informatik.

In der gymnasialen Oberstufe können die Schüler nach Besuch einer Arbeitsgemeinschaft EDV in der 11. Klasse für die folgenden beiden Jahre Informatik als Grundkursfach wählen. Im Unterschied zur Höheren Handelsschule ist die Ausbildung hier nicht so praxisbezogen und enthält mehr theoretische Aspekte der Informatik wie Verfahren zur Problemlösung, Algorithmen, Aufbau eines Computers, etc.

Dank der vorhandenen Geräte können aber auch Fragen aus den Gebieten Steuerung und Regelung behandelt und die Ergebnisse in Experimenten demonstriert werden.

Weitere Schwerpunkte im Grundkurs Informatik sind Datenschutz und gesellschaftliche Auswirkungen der EDV. Beim Abitur kann Informatik als 4. Prüfungsfach gewählt werden.

Griechische Abteilung:

Hier wird außer in Arbeitsgemeinschaften, die deutschen und griechischen Schülern zugänglich sind, keine Informatik unterrichtet.

... und Begegnung?

Arbeitsgemeinschaften in Informatik, die am Nachmittag angeboten werden, sind offen sowohl für deutsche als auch für griechische Schüler. Hier findet gemeinsames Lernen ohne Einengung durch Lehrpläne oder Reglementierung durch Behörden statt. Diese Arbeitsgemeinschaften sind dann auch die Gelegenheiten, bei denen die Schüler verschiedener Nationalitäten gemeinsam lernen. Nach anfänglicher Kontaktscheu, bei deren Überwindung der Lehrer helfen kann, wird dann auch intensiv gemeinsam gearbeitet. Die Sprache wechselt dann oft vom Deutschen ins Griechische und zurück, weil viele deutsche Schüler auch gut griechisch sprechen. Im Laufe des Schuljahres läßt bei den griechischen Schülern wegen der enormen Arbeitsbelastung der Elan immer mehr nach. Nach Weihnachten fehlen sie auch immer häufiger. Der Grund wird so deutlich nicht genannt. Er liegt aber, meiner Meinung nach, im Besuch der Paukschulen.

Auch gibt es – wegen fehlender Lehrerstunden – zu wenig Arbeitsgemeinschaften in Informatik, die für die Schüler beider Abteilungen offen sind. Es müssen immer wieder Schüler weggeschickt und auf spätere Kurse vertröstet werden.

Zusammenfassend kann man sagen, daß viele Schüler, sowohl

deutsche als auch griechische, einer Begegnung im Unterricht der Arbeitsgemeinschaft Informatik nicht ablehnend gegenüber stehen. Diese Begegnung wird aber durch die schulische Wirklichkeit sehr erschwert.

χτούν μαθητές και απ' τα δύο τμήματα. Συχνά υπάρχουν μαθητές που δε γίνονται δεκτοί, και μένουν απλώς με την παρηγοριά και την ελπίδα ότι μπορούν να παρακολουθήσουν κάποιο τμήμα που θα δημιουργηθεί αργότερα.

Συνοψίζοντας θα λέγαμε, ότι πολλοί μαθητές, τόσο Γερμανοί όσο και Έλληνες, δεν αντιμετωπίζουν την ανάπτυξη της προσέγγισης στο μάθημα του ομίλου εργασίας Πληροφορικής απαραίτητα αρνητικά. Η ανάπτυξη όμως αυτής της προσέγγισης εξ αιτίας της σχολικής πραγματικότητας δυσκολεύεται αισθητά.

Schüleraustausch mit dem Schönborn – Gymnasium in Bruchsal (Leitung: Frau D. Karwela – Papastavrou), 1991
Ανταλλαγή μαθητών με το Γυμνάσιο Schönborn του Bruchsal (Διεύθυνση: κ. Δ. Καρβέλα – Παπασταύρου), 1991

ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑ 1986 – 1991

ΕΝΑΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Δήμητρα Καρβελά – Παπασταύρου
Διευθύντρια του Γυμνασίου της Γ.Σ.Α.

Η Σχολή μας, συνεχίζοντας με επιτυχία τη μακρόχρονη παράδοσή της στις μαθητικές ανταλλαγές με γερμανικά Γυμνάσια, πραγματοποίησε στην εξαετία 1986 – 1991 οκτώ εκδρομές στα πλαίσια των διεθνών μαθητικών ανταλλαγών.

Στις εκδρομές αυτές, που έχουν χαρακτήρα μορφωτικό και πολιτιστικό παίρνουν μέρος κυρίως μαθητές από τη Β' και Γ' Γυμνασίου.

Οι μαθητές μας φιλοξενούνται σε γερμανικές οικογένειες, των οποίων τα παιδιά φοιτούν στην αντίστοιχη τάξη των γερμανικών Γυμνασίων, παρακολουθούν συστηματικά τα μαθήματα με τους

SCHÜLERAUSTAUSCH MIT DEUTSCHEN GYMNASIEN 1986 – 1991

EIN BERICHT

Dimitra Karwela – Papastavrou
Direktorin des griechischen Gymnasiums der DSA

Unsere Schule führte die langjährige Tradition des Schüleraustausches mit deutschen Gymnasien erfolgreich weiter und veranstaltete im Rahmen des internationalen Schüleraustausches in den sechs Jahren von 1986 bis 1991 sechs Reisen.

An diesen Fahrten, die den Charakter von Bildungs – und Kulturreisen haben, nehmen hauptsächlich Schüler der 8. und 9. Klasse des Gymnasiums teil.

Unsere Schüler werden von deutschen Familien aufgenommen, deren Kinder in die entsprechende Klasse eines deutschen Gym-

nasiums gehen; mit ihren deutschen Mitschülern besuchen sie regelmäßig den Unterricht und nehmen an allen schulischen Veranstaltungen teil: Schulfesten, Theateraufführungen, Sportveranstaltungen, Wettkämpfen, Musikabenden und Schulausflügen. Dadurch ist ihnen Gelegenheit gegeben, das familiäre und gesellschaftliche Leben des Landes aus der Nähe kennenzulernen, sich in der Sprache zu üben und zu gleichaltrigen Deutschen freundschaftliche Bindungen zu entwickeln, die gewiß zu einer engeren, friedlichen Zusammenarbeit unserer Völker führen werden.

Sommer 1986

Auf Einladung von Herrn Dr. K. Meyer, Direktor des Tilemann – Gymnasiums, besuchten 16 Schüler des Gymnasiums und 7 des Likio die Stadt Limburg an der Lahn.

Die Schüler lernten die Stadt und ihre Umgebung kennen und erlebten auf einem viertägigen Ausflug weitere wichtige deutsche Städte: Bremen – Bremerhaven – Cuxhaven – Hamburg – Hannover. Neue Freundschaften entstanden.

Als im September 1986 die deutschen Schüler in Begleitung von Herrn Prof. Beyer nach Griechenland kamen, empfing sie Herr Dr. Meyer am Larisa – Bahnhof nunmehr als Direktor der Deutschen Schule Athen.

Sommer 1987

Austausch mit dem Christian – Ernestinum Gymnasium in Bayreuth, an dem 25 Schüler teilnahmen.

Der Weg nach Bayreuth war uns bekannt. 1984 war schon ein Austausch mit dem gleichen Gymnasium vorausgegangen. Als uns Herr Direktor Hutzelmeyer und Herr Prof. Wittmann empfingen, fühlten wir uns deshalb wie zu Hause.

Nach einer Führung durch die Stadt und das umliegende Frankenland machten unsere Schüler auf einer viertägigen Fahrt nach Ostdeutschland reiche Erfahrungen.

Ziel unseres Besuchs waren Weimar und Dresden. Nach dem Grenzübertritt begrüßte uns in Eisenach eine ostdeutsche Fremdenführerin, die uns nur abends verließ, wenn es Zeit zum Schlafengehen war!

Die Stimmung änderte sich. Der Unterschied zwischen West – und Ostdeutschland war außerordentlich groß. Unsere Schüler fühlten sich unterdrückt, beklagten sich über den Blumenkohl, den es mittags und abends in unterschiedlicher Zubereitung zu essen gab, und über das Frühstück, das jeweils weit vom Hotel entfernt eingenommen wurde, doch wurden sie durch die Besichtigung von Weimar und Dresden entschädigt.

Und immer wieder fragten sie den deutschen Kollegen Herrn Wittmann: Wann wird Deutschland vereinigt werden? Wer hätte damals zu antworten gewußt: am 3. Oktober 1990.

Sommer 1988

Austausch mit dem Kurfürst – Maximilian Gymnasium in Burghausen durch Vermittlung von Herrn Kattler, der von 1980 – 1985 Professor an der Deutschen Schule Athen war. Es nahmen 17 Schülerinnen und Schüler des Gymnasiums teil.

Der Direktor des Gymnasiums, Herr Dr. Segl führte uns durch die

Γερμανούς συμμαθητές τους και συμμετέχουν σε όλες τις σχολικές εκδηλώσεις: γιορτές, θεατρικές παραστάσεις, γυμναστικές επιδείξεις, αγώνες, μουσικές βραδιές, σχολικές εκδρομές. Έτσι τους δίνεται η ευκαιρία να γνωρίσουν από κοντά την οικογενειακή και κοινωνική ζωή της χώρας, να ασκηθούν στη γλώσσα, να αναπτύξουν φιλικούς δεσμούς με Γερμανούς συνομηλίκους τους που σίγουρα θα οδηγήσουν σε μια στενότερη ειρηνική συνεργασία των λαών μας.

Καλοκαίρι 1986

16 μαθητές από το Γυμνάσιο και 7 από το Λύκειο επισκέπτονται την πόλη Limburg an der Lahn, ύστερα από πρόσκληση του Διευθυντή του Γυμνασίου TELEMANN Dr. Klaus Meyer.

Οι μαθητές ξεναγούνται στην πόλη και στα περίχωρα και σε μια τετραήμερη εκδρομή γνωρίζουν και άλλες σημαντικές γερμανικές πόλεις: Bremen – Bremenhaven – Cuxhaven – Hamburg – Hannover. Νέες φιλίες δημιουργούνται.

Το Σεπτέμβριο 1986, όταν οι Γερμανοί μαθητές με συνοδό τον καθηγητή τους κ. Beyer ήρθαν στην Ελλάδα, τους υποδέχτηκε στο σιδηροδρομικό σταθμό Λαρίσης ο Dr. Meyer ως Διευθυντής πλέον της Γερμανικής Σχολής Αθηνών.

Καλοκαίρι 1987

Ανταλλαγή με το CHRISTIAN – ERNESTINUM GYMNASIUM στο Bayreuth με τη συμμετοχή 25 μαθητών.

Ο δρόμος για το Bayreuth μας είναι γνωστός. Είχε ήδη προηγηθεί άλλη μια ανταλλαγή το 1984 με το ίδιο Γυμνάσιο. Έτσι όταν μας υποδέχτηκαν ο Διευθυντής κ. Hutzelmeyer και ο καθηγητής κ. Wittmann αισθανόμαστε σα να βρισκόμαστε στο σπίτι μας.

Οι μαθητές μας ύστερα από την ξενάγηση στην πόλη και στην περιοχή Frankenland απόκτησαν και πλούσιες εμπειρίες σε μια τετραήμερη εκδρομή στην Ανατολική Γερμανία.

Στόχος μας ήταν να επισκεφθούμε τη Βαϊμάρη και τη Δρέσδη. Περνώντας τα σύνορα στην πόλη Eisenach μία ξεναγός από την Ανατολική Γερμανία μας καλωσορίζει και δεν μας αποχωρίζεται παρά μόνον όταν πάμε για ύπνο το βράδυ!

Η ατμόσφαιρα τώρα αλλάζει. Η διαφορά ανάμεσα στη Δυτική και Ανατολική Γερμανία είναι πολύ μεγάλη. Οι μαθητές μας αισθάνονται καταπιεσμένοι, παραπονούνται για το κουνουπίδι που τρώνε μεσημέρι – βράδυ, μαγειρεμένο με διαφορετικούς τρόπους και με το πρωινό που πρέπει να το πάρουν μακριά από το ξενοδοχείο, κάθε φορά και κάπου αλλού, αλλά αποζημιώνονται με την ξενάγηση στη Βαϊμάρη και τη Δρέσδη.

Και συνεχώς ρωτούν το Γερμανό συνάδελφο κ. Wittmann: Πότε θα ενωθεί επιτέλους η Γερμανία; Ποιός ήξερε τότε να τους απαντήσει: στις 3 Οκτωβρίου 1990.

Καλοκαίρι 1988

Ανταλλαγή με το KURFÜRST – MAXIMILIAN GYMNASIUM στο Burghausen με μεσολάβηση του κ. Kattler, καθηγητή στη Γερμανική Σχολή Αθηνών από 1980 – 1985. Συμμετέχουν 17 μαθήτριες και μαθητές από το Γυμνάσιο.

Ο Διευθυντής του Γυμνασίου Dr. Segl μας ξεναγεί στην πόλη με το μεγάλο πύργο του 13ου – 15ου αιώνα, που κτισμένη στην αρι-

στερή όχθη του ποταμού Salzach αποτελεί και σύνορο ανάμεσα στη Γερμανία και την Αυστρία. Έτσι περνούμε κάθε μέρα τη γέφυρα και επισκεπτόμαστε τη γειτονική χώρα. Η περιοχή προσφέρεται για να γνωρίσουν οι μαθητές μας το κοντινό Salzburg, Bad Reichenhall, Berchtesgaden, την Königssee και σε μια τετραήμερη εκδρομή στην Αυστρία εντυπωσιάζονται από τα μνημεία της Βιέννης και δεν θέλουν να αποχωρισθούν το Prater. Μέσα στο πρόγραμμα και η επίσκεψη στο Grinzing, όπου απολαμβάνουμε τα βιεννέζικα τραγούδια. Δεν εγκαταλείπουμε την Αυστρία χωρίς να διασχίσουμε το δάσος της Βιέννης, να περάσουμε από τη λουτρόπολη Baden, να δούμε το Mayerling και τη Seegrotte. Έτσι η μικρή πόλη Burghausen έδωσε τη δυνατότητα στους μαθητές μας να γνωρίσουν και μια άλλη γερμανόφωνη χώρα, την Αυστρία.

Καλοκαίρι 1989

Ανταλλαγή για τρίτη φορά με το CHRISTIAN – ERNESTINUM GYMNASIUM στο Bayreuth με την ευκαιρία του εορτασμού της επετείου των 325 χρόνων από την ίδρυσή του.

Συμμετέχουν 16 μαθητές από το Γυμνάσιο και 5 από το Λύκειο. Οι μαθητές μας επισκέπτονται και ξεναγούνται σε πολλές γερμανικές πόλεις: Νυρεμβέργη, Ρέγκενσμπουργκ, Πάσσαου.

Ταξιδεύουν στην Αυστρία, επισκέπτονται την Ουγγαρία θαυμάζουν τη Βουδαπέστη και φιλονικούν αν είναι αυτή η πιο όμορφη πόλη ή η Βιέννη. Στην επιστροφή προς το Bayreuth μέσω Krems επισκέπτονται το Stift Göttweig και έτσι γνωρίζουν και μια Wallfahrts – Kirche σε ρυθμό Barock.

Σε μια εκδρομή στα σύνορα της Ανατολικής Γερμανίας, ειδικός υπάλληλος των συνόρων της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας αναπτύσσει στους μαθητές και εξηγεί την κατάσταση στα σύνορα.

Ακολουθεί επίσκεψη στο μοναδικό μουσείο πορσελάνης στο Hoheberg (Eger) και σ' ένα εργοστάσιο πορσελάνης, στο Arzberg. Στις εορταστικές εκδηλώσεις για τα 325 χρόνια από την ίδρυση του CHRISTIAN – ERNESTINUM GYMNASIUM η Σχολή μας έχει ξεχωριστή θέση. Η ελληνική σημαία κυματίζει δίπλα στη γερμανική και μαθήτριάς μας με ελληνικές φορεσιές εντυπωσιάζουν με την εμφάνισή τους στη γιορταστική ατμόσφαιρα. Ιδιαίτεροι λόγιοι ακούγονται για τη Σχολή μας και εμείς ευχόμαστε να συμμετέχει πάλι η Γερμανική Σχολή Αθηνών και στις εορταστικές εκδηλώσεις του CHRISTIAN – ERNESTINUM GYMNASIUM για τα 350 χρόνια από την ίδρυσή του.

Καλοκαίρι 1990

38 μαθητές και μαθήτριες από το Γυμνάσιο και 6 από το Λύκειο δηλώνουν συμμετοχή στις μαθητικές ανταλλαγές. Έτσι πραγματοποιούνται δύο εκδρομές. Η μία ομάδα επισκέπτεται το "NEUES GYMNASIUM" στη Νυρεμβέργη, ύστερα από πρόσκληση του Διευθυντή Dr. Weber, καθηγητή στη Γερμανική Σχολή Αθηνών από το 1971 – 1977 και η άλλη το MAX PLANCK GYMNASIUM στο Göttingen ύστερα από πρόσκληση του Dr. Motzkus επίσης καθηγητή στη Σχολή από το 1981 – 1985.

«... Στην εκδρομή αυτή μας δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσουμε το κλίμα που επικρατούσε στο Μεσαίωνα και την Αναγέννηση έτσι

Stadt mit ihrer großen Burg aus dem 13. – 15. Jh., die am linken Ufer der Salzach liegt, die auch die Grenze zwischen Deutschland und Österreich bildet. Jeden Tag gingen wir über die Brücke und besuchten das Nachbarland. In der Umgebung lernten unsere Schüler das nahegelegene Salzburg, Bad Reichenhall, Berchtesgaden und den Königssee kennen. Bei einem viertägigen Ausflug nach Österreich beeindruckten sie die Baudenkmäler Wiens, und vom Prater wollten sie sich nicht trennen. Auf dem Programm stand auch ein Besuch von Grinzing, wo wir Wiener Lieder kennenlernen. Vor dem Verlassen Österreichs fuhren wir durch den Wienerwald, kamen durch den Badeort Baden, sahen Mayerling und die Seegrotte. Die kleine Stadt Burghausen bot somit unseren Schülern die Gelegenheit, ein anderes deutschsprachiges Land, Österreich, kennenzulernen.

Sommer 1989

Zum dritten Mal Austausch mit dem Christian – Ernestinum Gymnasium in Bayreuth bei Gelegenheit der Feierlichkeiten zum 325 – jährigen Bestehen der Schule.

16 Schüler des Gymnasiums und 5 des Likio nahmen teil. Unsere Schüler besichtigten mehrere deutsche Städte: Nürnberg, Regensburg, Passau.

Sie reisten nach Österreich, besuchten Ungarn, bewunderten Budapest und waren im Zweifel, ob dieses oder Wien schöner sei. Auf der Rückfahrt nach Bayreuth über Krems besuchten sie das Stift Göttweig und lernten dabei eine Wallfahrtskirche im Barockstil kennen.

Während einer Fahrt an die Grenze mit Ostdeutschland beschrieb und erklärte ein Grenzbeamter der Bundesrepublik Deutschland eigens den Schülern die Situation an der Grenze.

Es folgte ein Besuch in dem einzigartigen Porzellanmuseum in Hoheberg (Eger) und in einer Porzellanfabrik in Arzberg. Bei den Festlichkeiten zur 325 Jahrfeier der Gründung des Christian – Ernestinum Gymnasiums spielte unsere Schule eine besondere Rolle. Die griechische Fahne wehte neben der deutschen und die Schülerinnen beeindruckten durch ihr Erscheinen in griechischer Tracht die Festversammlung. Besondere Reden über unsere Schule waren zu hören, und wir drückten den Wunsch aus, daß die Deutsche Schule Athen auch an den Feierlichkeiten zum 350 – jährigen Bestehen des Christian – Ernestinum Gymnasiums teilnehmen kann.

Sommer 1990

38 Schüler und Schülerinnen des Gymnasiums und 6 des Likio wollten am Schüleraustausch teilnehmen. Es fanden deshalb zwei Reisen statt. Eine Gruppe besuchte das Neue Gymnasium in Nürnberg auf Einladung von Herrn Direktor Dr. Weber, der von 1971 – 1977 Professor an der Deutschen Schule Athen war, die andere Gruppe das Max – Planck – Gymnasium in Göttingen auf Einladung von Herrn Dr. Motzkus, der von 1981 – 1985 ebenfalls Professor an unserer Schule war.

"... Auf dieser Reise hatten wir Gelegenheit, die Atmosphäre kennenzulernen, die im Mittelalter und der Renaissance herrschte, soweit sie sich in den Kirchen, Burgen, Rathäusern, Museen und Bürgerhäusern erhalten hat. In Bonn besprachen wir bei einem

Εκδρομές στο Koblenz και στη Χαϊδελβέργη

Σχολήραυταυαχ με τω Νέω Γυμνασίω Νυρεμβέργη (Λείτωση: Frau D. Karwela – Παπαταβρου), 1990

Αναλλαγή μαθητών με το Νέο Γυμνασίω της Νυρεμβέργη (Διεύθυνση: κ. Δ. Καρβέλα – Παπαταύρου), 1990
Εκδρομές στο Koblenz και τη Χαϊδελβέργη

Βεσυα του Παρλαμενταγβώου και του νεωυ, ιμ Βαυ βεφινδλιαν Γεβώου με Ηερρ Πρωφ. Σοβερ, του ανς φώρτε, vor allem das Problem der Vereinigung Ost – und Westdeutschlands, ein brennendes Problem, das alle Deutschen, aber auch die ganze westliche Welt sehr intensiv beschäftigt“, beschrieben charakteristischerweise unsere Schüler, die an der Reise nach Nürnberg teilnahmen, ihre Eindrücke.

Auch auf dieser Reise machten unsere Schüler noch eine weitere Erfahrung. In Absprache mit dem griechischen Botschafter bei der NATO besuchten sie Brüssel, wo Vertreter der NATO und der Europäischen Gemeinschaft sie eigens über die internationalen und europäischen Probleme informierten und mit ihnen über die verschiedenen Fragen diskutierten, die sie beschäftigten: Europa angesichts 1992, die Wiedervereinigung Deutschlands.

Sommer 1991

Von den 51 Schülern und Schülerinnen des Gymnasiums, die an einem Austausch interessiert waren, konnten nur 29 teilnehmen. So besuchten 27 Schüler und Schülerinnen des Gymnasiums das Schönborn Gymnasium in Bruchsal und zwei Schülerinnen des Likio das Christian – Ernestinum Gymnasium in Bayreuth.

Der Direktor des Gymnasiums in Bruchsal, Herr Dr. Schmich und die für den Austausch verantwortlichen Professoren Herr Günter Clement, Herr Dimitris Karagiannis und Frau Helga Glöckler, taten alles, damit unsere Schüler die besten Erinnerungen bewahrten, wie sie in ihren Aufsätzen beschrieben:

“Wir, die jungen Griechen des Austausches, werden niemals die Herzlichkeit vergessen, mit der uns die deutschen Familien

ώπως είναι αποτυπωμένο στους ναούς, τους πύργους, στα δημαρχεία, στα μουσεία, στις ιδιωτικές κατοικίες. Ιδιαίτερα στη Βόννη με την επίσκεψη στα κτίρια της Βουλής και των νέων κτιριακών εγκαταστάσεων που προετοιμάζονται, συζητήσαμε με το Γερμανό καθηγητή κ. Schober, που μας ξενάγησε, το πρόβλημα της ενοποίησης της Ανατολικής και Δυτικής Γερμανίας, ένα φλέγον θέμα που απασχολεί έντονα τους Γερμανούς, αλλά και ολόκληρο το διεθνή κόσμο», γράφουν χαρακτηριστικά στις εντυπώσεις τους οι μαθητές μας που πήραν μέρος στην εκδρομή της Νυρεμβέργης.

Και σ’ αυτό το ταξίδι αποκτούν οι μαθητές μας και άλλη εμπειρία. Επισκέπτονται ύστερα από συνεννόηση με τον Έλληνα πρεσβευτή στο NATO τις Βρυξέλλες, όπου ειδικοί εκπρόσωποι του NATO και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας τους κατατοπίζουν στα διεθνή και κοινοτικά προβλήματα και συζητούν μαζί τους διάφορα θέματα που τους απασχολούν: η Ευρώπη ενόψει του 1992, η ενοποίηση της Γερμανίας.

Καλοκαίρι 1991

Από 51 μαθητές και μαθήτριες του Γυμνασίου που δήλωσαν συμμετοχή για την ανταλλαγή μπορούσαμε να ευχαριστήσουμε μόνον τους 29.

Έτσι 27 μαθητές και μαθήτριες του Γυμνασίου επισκέπτονται το SCHÖNBORN GYMNASIUM στο Bruchsal και 2 μαθήτριες μαζί με τους 18 μαθητές του Λυκείου το CHRISTIAN – ERNESTINUM GYMNASIUM στο Bayreuth.

Ο Διευθυντής του Γυμνασίου Bruchsal, Dr. Schmich, και οι υπεύ-

θυνοι καθηγητές για την ανταλλαγή κ.κ. Günnter Clement, Δημήτρης Καραγιάννης και κα Helga Glöckler έχουν φροντίσει ώστε να μείνουν οι καλύτερες εντυπώσεις στους μαθητές μας, όπως μας τις δίνουν στις εκθέσεις τους:

«Εμείς τα Ελληνόπουλα των ανταλλαγών δεν θα λησμονήσουμε ποτέ τη ζεστασιά με την οποία μας περιέβαλαν οι γερμανικές οικογένειες. Κοντά τους γνωρίσαμε το γερμανικό τρόπο ζωής, γνωρίσαμε το Bruchsal και τα περίχωρά του, επισκεφθήκαμε πολλές γειτονικές γερμανικές πόλεις όπως τη Χαϊδελβέργη, το Μάνχαιμ, την Καρλσρούη και σε μια πενήθημερη εκδρομή μας δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσουμε την αρχαιότερη γερμανική πόλη, την Τριρ, να επισκεφθούμε το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο Λουξεμβούργο, όπου ο Έλληνας δικαστής είχε ιδιαίτερη συζήτηση μαζί μας, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρώπης στο Στρασβούργο και στη συνέχεια το Φράιμπουργκ και το Μέλανα Δρυμό. Οι ναοί, τα μουσεία τους, οι αρχαιολογικοί χώροι θα μείνουν βαθιά χαραγμένοι στη μνήμη μας. Θέλουμε να πιστεύουμε πως και εμείς σαν μικροί πρεσβευτές της χώρας μας κατορθώσαμε να μεταφέρουμε ένα μικρό κομμάτι του ελληνικού πολιτισμού, των ηθών και των εθίμων της πατρίδας μας. Με τις φιλίες που αναπτύξαμε με τους Γερμανούς συμμαθητές μας πιστεύουμε πως θα εδραιώσουμε την πολυπόθητη ειρήνη στον κόσμο μας». Ανταποδίδοντας τις επισκέψεις των μαθητών μας στη Γερμανία φιλοξενούνται αντίστοιχα οι Γερμανοί μαθητές από τις ελληνικές οικογένειες κάθε χρόνο για τρεις εβδομάδες, γνωρίζουν από κοντά τη χώρα μας και πολλοί απ' αυτούς συνεχίζουν ιδιωτικά τις ανταλλαγές.

ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΜΕ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ

Δήμητρα Καρβελά – Παπασταύρου
Διευθύντρια Γυμνασίου

Το πρώτο βήμα για την προσέγγιση δύο γειτονικών λαών μέσω της νεολαίας έγινε ύστερα από την πρόσκληση του Τούρκου Διευθυντή της Σχολής INSTANBUL LISESI κ. Mahir Yegmen και του Διευθυντή του Γερμανικού Τμήματος του ίδιου Σχολείου κ. Bertold Bangert.

Έτσι δόθηκε η ευκαιρία σε 19 μαθητές και μαθήτριες της Β' και Γ' Γυμνασίου της Σχολής μας να πραγματοποιήσουν εκπαιδευτική εκδρομή στην Κωνσταντινούπολη από 15 – 25 Νοεμβρίου 1990, να φιλοξενηθούν από τις οικογένειες των Τούρκων μαθητών και να γνωρίσουν από κοντά τη γειτονική χώρα.

Η προετοιμασία για μια τέτοια ανταλλαγή χρειάστηκε, όπως είναι φυσικό, πολύ χρόνο και σκέψη. Τελικά όμως οι τεράστιες δυσκολίες των «Μεγάλων» ξεπεράστηκαν από τα νιάτα με τον πιο απλό και φυσικό τρόπο.

«Ό,τι δεν έκαναν οι Μεγάλοι, θα το κάνουμε εμείς. Το μέλλον μας ανήκει», έγραψαν χαρακτηριστικά οι μαθητές. Και ο τουρκικός τύπος, που μαζί με τους καθηγητές του INSTANBUL LISESI και τους Τούρκους γονείς υποδέχτηκαν τα Ελληνόπουλα, το Διευθυντή της Γερμανικής Σχολής Αθηνών Δρ. Klaus Meyer, τη Διευθύντρια του

umgaben. Wir erlebten bei ihnen die deutsche Lebensweise, lernten Bruchsal und seine Umgebung kennen, besuchten mehrere benachbarte deutsche Städte wie Heidelberg, Mannheim, Karlsruhe, und ein fünftägiger Ausflug gab uns die Gelegenheit, Trier, die älteste deutsche Stadt, den Gerichtshof der Europäischen Gemeinschaften in Luxemburg, wo der griechische Richter eigens mit uns diskutierte, das Europäische Parlament und den Europarat in Straßburg kennenzulernen und anschließend Freiburg und den Schwarzwald zu besuchen. Die Kirchen, die Museen und die Altstädter werden uns tief im Gedächtnis bleiben. Wir wollen glauben, daß es auch uns als jungen Botschaftern unseres Landes gelang, ein kleines Stück griechischer Kultur, der Sitten und Gewohnheiten unseres Vaterlandes zu übermitteln. Wir glauben, daß wir durch die Freundschaften, die wir mit unseren deutschen Mitschülern entwickelten, den ersehnten Frieden in unserer Welt festigen."

Als Gegenleistung für die Besuche unserer Schüler in Deutschland werden jedes Jahr die deutschen Schüler für drei Wochen von griechischen Familien aufgenommen und lernen unser Land kennen; viele von ihnen setzen den Austausch privat fort.

SCHÜLERAUUSTAUSCH MIT EINER SCHULE IN ISTANBUL

Dimitra Karwela – Papastavrou
Direktorin des griechischen Gymnasiums

Der erste Schritt zu einer Annäherung der beiden Nachbarvölker durch die Jugend erfolgte aufgrund der Einladung von Herrn Mahir Yegmen, dem türkischen Direktor der Schule INSTANBUL – LISESI, und Herrn Bertold Bangert, Direktor der deutschen Abteilung dieser Schule. Für 19 Schüler und Schülerinnen der 8. und 9. Klasse des Gymnasiums unserer Schule bot sich damit die Gelegenheit, vom 15. – 25. November 1990 an einer Bildungsreise nach Istanbul teilzunehmen, in den Familien der türkischen Schüler gastlich aufgenommen zu werden und das Nachbarland aus der Nähe kennenzulernen.

Zur Vorbereitung eines solchen Austausches waren natürlich viel Zeit und Überlegung nötig. Die riesigen Schwierigkeiten der "Erwachsenen" wurden von der Jugend schließlich auf sehr einfache und natürliche Weise gelöst.

"Was den Erwachsenen nicht gelang, das werden wir erreichen. Die Zukunft gehört uns", schrieben charakteristischerweise die Schüler. Und die türkische Presse, die mit den Professoren des INSTANBUL LISESI und den türkischen Eltern die griechischen Schüler, Herrn Dr. Klaus Meyer, Direktor der Deutschen Schule

Athen, Frau Dimitra Karvela – Papastavrou, Direktorin des griechischen Gymnasiums und den Philologen Herrn Dr. Christos Vasdaris auf dem Flughafen von Istanbul empfing, veröffentlichte eindrucksvolle Artikel über diesen Schüleraustausch. "Was den Politikern nicht gelang, gelingt den Schülern", war die Überschrift eines Berichts der Zeitung Yuneidin.

Ein reichhaltiges Programm von Führungen und Besichtigungen gab den Schülern die Möglichkeit, den Glanz von Byzanz kennenzulernen: Hagia Sophia, das Archäologische Museum, das Chorakloster, die Irenekirche, den Valens – Aquädukt, den Hippodrom, die Byzantinischen Mauern, die Prinzeninseln und das theologische Seminar von Chalki.

"Sehr bewegend war für uns der Besuch im Zografio und unsere Begegnung mit den gleichaltrigen Griechen von Istanbul. Wir empfanden aber auch die Schwierigkeiten, denen Lehrer und Schüler gegenüberstehen", berichten unsere Schüler nach einem Besuch der griechischen Schulen von Istanbul.

Eine Führung zu den bedeutendsten ottomanischen Baudenkmalern schloß sich an: Topkapi Saray, die alte Residenz der ottomanischen Sultane, Blaue Moschee, Dolmabahce – Palast, Yeni Valide – Moschee, überdachter Kapali Tsarsi – Basar und Galata – Turm mit dem Panoramablick.

Am bewegendsten war für unsere Schüler jedoch der Besuch des Patriarchats:

"Ich möchte noch bei unserem Besuch bei Patriarch Dimitrios verweilen. Anschließend an den sonntäglichen Gottesdienst in der Kirche Hagios Georgios, an dem wir gemeinsam mit unseren türkischen Mitschülern teilnahmen, wurden wir von dem verehrungswürdigen und liebenswürdigen Patriarchen empfangen. Er sprach sehr herzlich mit uns und segnete uns. Sehr ergreifend war für uns der Geist der Einheit und der Verbundenheit, der unter den Griechen von Istanbul lebendig ist. Die Freude, mit der sie sich bei dieser allwöchentlichen Begegnung trafen, war deutlich sichtbar".

"Großen Eindruck machte uns, daß alle Schüler die Schuluniform tragen müssen. Sie müssen aufstehen, wenn sie sprechen, und den Jungen sind lange Haare verboten. Es gibt in ihrer Schule mehr Vorschriften und Verbote als bei uns."

Der Tag der Abreise war jedoch keineswegs fröhlich, wenn man nach den Beschreibungen der Schüler urteilt:

"Leider verflossen die schönen Tage sehr schnell. Wir waren zehn Tage in diesem Land, erlebten es aus der Nähe, lernten Menschen, Sitten und Gewohnheiten kennen und flogen, erfüllt von Erfahrungen und Erinnerungen, nach Athen zurück mit der Überzeugung, daß dieser Austausch ein kleiner, aber wichtiger Beitrag zur Verbesserung der Beziehungen zwischen den beiden Völkern ist. Wir wollen Beziehungen der Freundschaft und der Zusammenarbeit schaffen. Wir wollen den Frieden festigen."

ελληνικού Γυμνασίου κα Δήμητρα Καρβελά – Παπασταύρου και το φιλόλογο Δρ. Χρήστο Βασδάρη στο αεροδρόμιο της Κωνσταντινούπολης έδωσε εντυπωσιακά δημοσιεύματα σχετικά με τη μαθητική αυτή ανταλλαγή. «Ό,τι δεν έκαναν οι πολιτικοί, έκαναν οι μαθητές», ήταν ο τίτλος του ρεπορτάζ της εφημερίδας ΓΙΟΥΝΑΙΝ-ΤΙΝ.

Ένα πλούσιο πρόγραμμα περιηγήσεων και επισκέψεων έδωσε την ευκαιρία στους μαθητές να γνωρίσουν το μεγαλείο του Βυζαντίου: Αγία Σοφία, Αρχαιολογικό Μουσείο, Μονή της Χώρας, Εκκλησία Αγίας Ειρήνης, Υδραγωγείο, Ιππόδρομος, Βυζαντινά Τείχη, Πριγκιπονήσια, Θεολογική Σχολή της Χάλκης.

«Συγκινητική ήταν για μας η επίσκεψή μας στο Ζωγράφειο και η συνάντησή μας με τους συνομηλικούς μας της ελληνικής παροικίας της Πόλης. Νιώσαμε όμως και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν καθηγητές και μαθητές», αναφέρουν μαθητές μας ύστερα από μια επίσκεψη στα ελληνικά σχολεία της Πόλης.

Στη συνέχεια ξενάγηση στα πιο αξιόλογα Οθωμανικά μνημεία: Ανάκτορο του Τοπκαπί, παλιά διαμονή των Οθωμανών σουλτάνων, Μπλέ Τζαμί, Παλάτι του Ντολμα Μπαχτσέ, Γενί Τζαμί, σκεπαστή αγορά του Καπαλί Τσαρσί, Πύργο του Γαλατά με την πανοραμική θέα.

Τη μεγαλύτερη συγκίνηση όμως ένωσαν οι μαθητές μας στο Πατριαρχείο:

«Θα ήθελα να σταθώ στην επίσκεψή μας στον Πατριάρχη Δημήτριο. Μετά το τέλος της Θείας Λειτουργίας της Κυριακής στο ναό του Αγίου Γεωργίου, που την παρακολουθήσαμε μαζί με τους Τούρκους συμμαθητές μας, γίναμε δεκτοί από το σεμνό και συμπαθή Πατριάρχη. Μας μίλησε θερμά και μας ευλόγησε. Μας συγκίνησε ακόμα πολύ το πνεύμα ενότητας και αλληλεγγύης που διατηρούν οι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης. Ήταν φανερή η χαρά τους που βλέπόντουσαν σ' αυτήν την εβδομαδιαία τους συνάντηση».

«Μεγάλη εντύπωση μας προξένησε το γεγονός ότι ήταν υποχρεωτικό να φορούν όλοι οι μαθητές τη στολή του σχολείου. Όταν μιλούν πρέπει να σηκώνονται και στα αγόρια απαγορεύεται να έχουν μακριά μαλλιά. Υπάρχουν περισσότεροι περιορισμοί και απαγορεύσεις στο σχολείο τους σε σχέση με μας».

Η ημέρα της αναχώρησης όμως δεν ήταν καθόλου ευχάριστη, αν κρίνουμε από τις μαθητικές περιγραφές:

«Δυστυχώς οι όμορφες αυτές μέρες κύλησαν πολύ γρήγορα. Δέκα μέρες μέναμε σ' αυτήν τη χώρα, τη ζήσαμε από κοντά, γνωρίσαμε ανθρώπους, ήθη, έθιμα και γεμάτοι από εμπειρίες και αναμνήσεις πετάξαμε για την Αθήνα με την πεποίθηση πως η ανταλλαγή αυτή είναι μια μικρή αλλά σημαντική συνεισφορά στη βελτίωση των σχέσεων των δύο λαών. Θέλουμε να δημιουργήσουμε σχέσεις φιλίας και συνεργασίας. Θέλουμε να εδραιώσουμε την ειρήνη».

Schüleraustausch mit dem
Istanbul – Lisesi in
Konstantinopel (Leitung: Frau D.
Karwela – Papastavrou), 1990
oben: Agia Sophia
unten links: beim Besuch des
Patriarchen Dimitrios (+)
unten rechts: vor einer
griechischen Schule

Ανταλλαγή μαθητών με τη Σχολή
ISTANBUL LISESI στην
Κωνσταντινούπολη (Διεύθυνση:
κυρία Δ. Καρβελά –
Παπασταύρου) 1990.
επάνω: η Αγία Σοφία
κάτω αριστερά: στο Πατριαρχείο
με τον Πατριάρχη Δημήτριο (+)
κάτω δεξιά: μπροστά από ένα
ελληνικό σχολείο, το Ζωγράφειο

Η πιθανότητα ανταλλαγής μαθητών μεταξύ ενός τουρκικού και ενός ελληνικού γυμνασίου τριγύριζε αρκετό καιρό στο μυαλό μας. Σε πολλά γράμματα είχαμε ανταλλάξει τις απόψεις μας σχετικά και σε μια συνομιλία στην Αθήνα είχαμε την ευκαιρία να εκτιμήσουμε τις πιθανότητες και τις δυσκολίες μιας τέτοιας ανταλλαγής. Τελικά πραγματοποιήθηκε αυτό που ο Μπουρχάν από την Κωνσταντινούπολη έγραψε στο πρώτο του γράμμα προς τον Αλέξανδρο στην Αθήνα:

«Χαίρομαι που θα μπορέσουμε σύντομα να αρχίσουμε μια πραγματική φιλία.»

Ο μεγάλος ιστορικός φιλόσοφος Jacob Burckhardt μας έχει κληροδοτήσει τη ρήση: «Η αλλαγή είναι η ουσία της ιστορίας.» Ξέρουμε ότι στην Ευρώπη πραγματοποιούνται αυτήν τη στιγμή αλλαγές που μπορεί, αν έχουν αίτια κατάληξη, να επιφέρουν περισσότερη ειρήνη. Αντιθέσεις δεκαετιών και αιώνων λησιμονούνται. Και αισθανόμαστε ότι αυτή είναι η σωστή στιγμή για τη σύνδεση δύο εξαιρετικών σχολείων, ενός ελληνικού και ενός τουρκικού. Αρχίσαμε την κατάλληλη στιγμή. Αυτές τις μέρες καταλαβαίνουμε όλο και καλύτερα ότι τα σύνορα δεν θα πρέπει να λειτουργούν σαν τείχη. Τα σύνορα θα πρέπει να έχουν γέφυρες πάνω στις οποίες θα μπορούν να πηγαioέρονται άνθρωποι, φίλιες και ιδέες. Να επιτευχθεί διαφάνεια με τα ταξίδια! Η πολλές φορές και για κατανοητούς λόγους ασαφής εικόνα να διορθωθεί με τις πολλαπλές επαφές και επισκέψεις! Και αυτή είναι μια μεγαλειώδης προοπτική για τους νέους ανθρώπους: Να διαμορφωθεί εκ νέου ο κόσμος σύμφωνα με τις δικές τους αντιλήψεις και εμπειρίες.

Η συμμετοχή του τουρκικού τύπου υπήρξε έντονη, με πολλές αναφορές συμπάθειας, αρχίζοντας από την άφιξη στο αεροδρόμιο του Γελσικί. Αυτό μας έδωσε φτερά, κουράγιο. Υπέροχες οι προσπάθειες της κυρίας Καρβελά, την οποία εμείς αμέσως χαρακτηρίσαμε ως «Milli» που σημαίνει στα τούρκικα «άτομο με εθνική συνείδηση», πράγμα που αντιμετωπίστηκε με μεγάλο σεβασμό από τους Τούρκους οικοδεσπότες γιατί θεωρήθηκε ως έντιμη και εγκάρδια στάση. Θα μου μείνει αξέχαστο ένα στιγμιότυπο από την ομιλία της κυρίας Καρβελά στο Πατριαρχείο, που σίγουρα πολύ λίγοι πρόσεξαν: Η κυρία Καρβελά άρχισε να προφέρει ένα Κ... . Ο προσεκτικός Πατριάρχης σήκωσε το χέρι, δείχνοντας το Ι... Ιστανμπούλ είναι ο όρος που πρέπει να χρησιμοποιείται, τουλάχιστον μέχρι τα σύνορα. Και πόσες κοινές ελληνικές και τουρκικές λέξεις δεν ανακαλύφθηκαν από τους Έλληνες φιλοξενούμενους κατά τη διάρκεια του γεύματος στη γνωστή ψαροταβέρνα στο Κουμκαπί. Δεν πρόρεσα να μη θυμηθώ τα λόγια ενός Τούρκου δασκάλου από τη Βαυαρία: «Την πιο μεγάλη άνεση την αισθάνομαι όταν είμαι με Έλληνες.» Η ανταλλαγή μας υπήρξε πολύπλευρη. Πραγματοποιήθηκαν φιλιές μεταξύ νέων ανθρώπων και προσέφερε πολλά στη διάθεση κατανόησης μεταξύ δύο λαών. Ο δόκτωρ Meyer εξέφρασε ακριβώς αυτήν τη σκέψη όταν κατά τη διάρκεια του γεύματος αμέσως μετά την επίσκεψη στο γερμανικό νεκροταφείο του Βόσπορου είπε: «Εδώ η φιλία και εκεί η διαμάχη, εδώ η ειρήνη και εκεί η βία. Ποτέ η αποστολή μας δεν θα μπορούσε να περιγραφεί καθαρότερα έξω όσο μέσα απ' αυτές τις αντιθέσεις.» Και είμαστε σίγουροι για το εξής: Οποιοσ επιθυμεί τη σωστή αλ-

Lange haben wir über die Möglichkeiten eines Austausches zwischen einem türkischen und einem griechischen Gymnasium nachgedacht, in vielen Briefen unsere Meinungen ausgetauscht, in einem Gespräch in Athen Chancen und Gefährdungen abgewägt. Schliesslich ist doch Realität geworden, was Burhan aus Istanbul in seinem ersten Brief an Alexander nach Athen schrieb:

“Ich freue mich, dass wir nun bald eine richtige Freundschaft beginnen können.”

Von dem grossen Geschichtsphilosophen Jacob Burckhardt ist uns das Wort überliefert: “Das Wesen her Geschichte ist die Wandlung.” Wir wissen, dass in Europa gegenwärtig Umbrüche stattfinden, die, wenn sie günstig verlaufen, mehr Frieden bringen können. Jahrzehntelange, jahrhundertelange Gegensätze werden vergessen. Und in dieser Zeit, das spüren wir, hat die Schulpartnerschaft zwischen zwei herausragenden griechischen und türkischen Schulen ihren Platz. Wir haben zur rechten Zeit begonnen. Wir begreifen in diesen Tagen immer deutlicher als früher, daß Grenzen nicht wie Mauern wirken dürfen. Grenzen müssen Brücken haben, über die Menschen, Freundschaften und Ideen hin und her gehen können. Durch Reisen Klarheit schaffen! Das aus verständlichen Gründen oft ungenaue Bild durch vielfältige Kontakte, durch Besuche vor Ort korrigieren. Und für junge Menschen ist das doch eine grossartige Perspektive: die Welt sich nach eigenen Erkenntnissen und Erfahrungen neu zu gestalten.

Intensiv war die Anteilnahme der türkischen Presse mit vielen sympathischen Berichten, beginnend mit der Ankunft am Flughafen in Yesiköy, das gab Luft unter den Flügeln, so etwas trägt. Grossartige Bemühungen von Frau Karvela, die wir gleich als, türkisch: “Milli”, zu Deutsch: “nationalbewusst”, einstuften, was von den türkischen Gastgebern mit viel Achtung bedacht wurde, da diese Haltung als ehrlich und als herzlich liebenswert begriffen wurde. Unvergesslich für mich, und sicherlich nur von ganz wenigen bemerkt, ein Augenblick in der Rede Frau Karvelas im Patriarchat. Frau Karvela formulierte ein K... . Der aufmerksame Patriarch hob die Hand, mahnte das I... an; Istanbul musste es bis zur Grenze heissen. Und wieviele gemeinsame Worte in der griechischen und türkischen Küche wurden von unseren griechischen Gästen beim Essen im bekannten Fischlokal in Kumkapi entdeckt. Ich fühlte mich an das erinnert, was ein türkischer Lehrer aus Bayern berichtet: “Ich fühle mich am wohlsten, wenn ich mit Griechen zusammen bin.

Unser Austausch hatte viele Aspekte. Er ermöglichte Freundschaften zwischen jungen Menschen, und er diente dem Verständigungswillen zweier Völker. Herr Dr. Meyer hat im Anschluss an den Besuch des Deutschen Soldatenfriedhofs am Bosphorus gerade diesen Gedanken in einer Tischrede aufgegriffen: “Hier Freundschaft und dort Streit, hier Friede und dort Gewalt. Klarer als durch diese Gegensätze kann unsere Aufgabe nicht bestimmt werden.”

Und dessen sind wir sicher: Wer den griechisch – türkischen Verständigungswillen auf den rechten Kurs bringen will, der muss auf der Strasse der europäischen Völkerfamilie voranschreiten. Und deswegen ist es eine grossartige und wichtige Sache, dass das Medium der Verständigung die deutsche Sprache ist, dass die griechischen Gäste und die türkischen Gastgeber einen herzlichen Empfang beim Deutschen Generalkonsul gefunden haben.

ληλοκατανόηση μεταξύ Τούρκων και Ελλήνων, θα πρέπει να πάρει το δρόμο της ευρωπαϊκής οικογένειας. Και γι' αυτό είναι θαυμάσιο και σπουδαίο, το ότι η γερμανική γλώσσα υπήρξε το μέσο επικοινωνίας, το ότι οι Έλληνες φιλοξενούμενοι και οι Τούρκοι οικοδεσπότες έτυχαν θερμής υποδοχής απ' το Γερμανό Γενικό Πρόξενο.

Bertold Bangert,
υπεύθυνος σπουδών,
Διευθυντής του Γερμανικού τμήματος
του Istanbul Lisesi,
Κωνσταντινούπολη

Teilnahme unseres Lykeions an "Euroscola" in Straßburg (Leitung: Frau A. Meidani – Rochontzi), 1991. Exkursion zum BVG nach Karlsruhe
Συμμετοχή του Λυκείου μας στο «Ευρωσχολείο» του Στρασβούργου. Διεύθυνση: κ. Α. Μείντάνη – Ροχόντζη 1991. Εκδρομή στην Ομοσπονδιακή εισαγγελία της Karlsruhe

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟ ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

Αλεξάνδρα Μείντάνη-Ροχόντζη
Λυκειάρχης

Μια ομάδα από 35 μαθήτριες και μαθητές της Β' Λυκείου (τάξη 11) είχε προσκαλεσθεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 29 Απριλίου 1991 για το διεθνές πρόγραμμα «Euroscola». Το θέμα ήταν: Ποιο νόημα έχει η Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΚ) για τον κόσμο, και τι περιμένει η νεολαία απ' την ΕΚ; Οι μαθητές μας είχαν προετοιμαστεί με ζήλο για το θέμα αυτό, ήδη απ' την Αθήνα. Εκείνη τη μέρα μας πήρε απ' το ξενοδοχείο μας ένα λεωφορείο της πόλης του Στρασβούργου και μας οδήγησε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Αμέσως μόλις μπήκαμε μέσα και χωριστήκαμε σε τέσσερις διαφορετικές ομάδες, μας έδωσαν μια κονκάρδα συμμετοχής. Κατόπιν πήραμε πρωινό μαζί με 500 μαθητές και 50-60 καθηγητές από άλλες χώρες μέλη της Κοινότητας. Κατά τη διάρκεια του πρωι-

REISE NACH STRASSBURG

Alexandra Meidani – Rochontzi,
Direktorin des Lykeions

Eine Gruppe von 35 Schülerinnen und Schülern der 11. Klasse ist im Europa-Parlament am 29. April 1991 zu einem internationalen Programm "Euroscola" eingeladen gewesen. Das Thema war: Was für einen Sinn hat die EG für die Welt, und was erwartet die Jugend von der EG? Unsere Kinder sind in Athen schon tüchtig auf das Thema vorbereitet worden. An diesem Tag wurden wir von einem Bus der Stadt Straßburg vom Hotel abgeholt und zum Europäischen Parlament gebracht. Bereits am Eingang wurde uns ein Abzeichen gegeben, nachdem wir in vier verschiedene Gruppen eingeteilt worden waren. Danach haben wir zusammen mit Schülern (500) und Lehrern (50 – 60) aus anderen Ländern, Mitgliedern der EG, gefrühstückt. Während des Frühstücks wurde das Programm des

Tages in sechs verschiedenen Sprachen erklärt. Anschließend nahmen wir im großen Saal Platz, wo das Europäische Parlament tagt. Dort gab ein Schüler aus jeder Schule einige Informationen über seine Schule, und vor dem Gespräch wurden uns von zuständigen Führern noch einige allgemeine Informationen über die EG vermittelt. Während des Gesprächs, das folgte, stellte sich heraus, daß unsere Gruppe nicht nur die am besten angezogene, sondern auch die am besten vorbereitete war.

Es war jedem möglich, seine Fragen oder seine Meinungen auf deutsch, englisch, französisch, italienisch und spanisch darzustellen, wobei je nach Wahl auf englisch oder französisch übersetzt wurde.

Die Sitzung wurde etwa um 12.00 Uhr unterbrochen, nachdem uns noch die Spielregeln des Spiels "Eurogame" erklärt wurden. Es sollten Gruppen aus vier Schülern verschiedener Nationalitäten gebildet werden, die nach kurzer Zusammenarbeit 20 Fragen beantworten sollten. Die Fragen wurden auf deutsch, englisch, französisch, spanisch und italienisch gestellt.

Während des Mittagessens, das dieser Sitzung folgte, wurden die Spielgruppen gebildet, die Fragen beantwortet und der Antwortbogen einigen zuständigen Spielleitern gegeben. In kleineren Sälen wurden in kleineren Gruppen die Themen zur Rolle der EG besprochen.

Vorher wurde noch jeweils ein Vorsitzender (Gesprächsführer) von den Schülern gewählt, der das Gespräch leiten und dessen Ergebnisse zusammenfassen sollte. Alle vier Vorsitzenden waren Schüler der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN. Nach Beendigung dieser Besprechung trafen wir uns alle noch einmal im großen Saal, wo die Vorsitzenden der vier Gruppen die Entscheidungen ihrer Gruppen allen Teilnehmern mitteilten und dann die Endspiele des Eurogames stattfanden. In vier von den fünf Mannschaften des Endspiels war auch ein Grieche, und im Finale trafen sich zwei Mannschaften, in denen jeweils ein Grieche stand.

Die Kinder bekamen ein Diplom und kleine Geschenke und unsere Schule eine große Fahne als Zeichen unserer Teilnahme am Euroscola – Programm.

Wir unternahmen zwei eintägige Ausflüge, einmal nach Baden-Baden, Karlsruhe, Saarbrücken, dann nach Freiburg, Titisee, Schaffhausen mit Rheinfluss. Den 01. Mai verbrachten wir im Europa-Park auf deutschem Boden, einem riesigen Freizeitpark für Kinder und Erwachsene.

Es war wirklich eine Reise im Sinne der Begegnung der Völker und des vereinigten Europas.

BERICHT GÖTTINGEN 1990

Dieses Jahr übernahmen Frau Tersaki – Iliopoulou und ich die zweite Gruppe unserer Schule für den Austausch mit dem humanistischen Gymnasium Max – Planck in Göttingen.

Betreuungslehrer und Organisator war unser ehemaliger Kollege Dr. Motzkus. Am 23. Juni um 22.00 Uhr fing unsere Reise mit 22 Schülerinnen und Schülern an. Wir kamen in München am 25. Juni ausnahmsweise pünktlich an, so daß wir die Möglichkeit hatten, eine zweistündige Münchener Stadttour unseren Schülern anzubieten. Den Kindern hat am besten das Olympiastadion und das Olympische Gelände gefallen.

νού, μας ανακοινώθηκε το πρόγραμμα της ημέρας σε έξι διαφορετικές γλώσσες. Αμέσως μετά καθίσαμε στη μεγάλη αίθουσα, όπου συνεδριάζει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Εκεί ένας μαθητής από κάθε σχολείο έδωσε πληροφορίες για το σχολείο του και πριν τη συζήτηση μας δόθηκαν ακόμα μερικές γενικότερες πληροφορίες για την ΕΚ από τους αρμόδιους που μας συνόδευαν. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης που ακολούθησε, αποκαλύφθηκε ότι η δική μας ομάδα, όχι μόνο είχε την καλύτερη εμφάνιση, αλλά ήταν και καλύτερα προετοιμασμένη.

Ο καθένας μπορούσε να υποβάλει τις ερωτήσεις του ή να αναπτύξει τις απόψεις του στα γερμανικά, αγγλικά, γαλλικά, ιταλικά και ισπανικά και ανάλογα με την περίπτωση μεταφραζόταν στα αγγλικά ή γαλλικά. Η διάσκεψη διακόπηκε στις 12.00 περίπου, αφού μας εξηγήθηκαν και οι κανόνες του παιχνιδιού «Eurogame». Σχηματίστηκαν ομάδες από τέσσερις μαθητές διαφορετικών εθνικοτήτων, οι οποίοι μετά από σύντομη συνεννόηση, έπρεπε να απαντήσουν σε 20 ερωτήσεις. Τα ερωτήματα τέθηκαν στα γερμανικά, αγγλικά, γαλλικά, ισπανικά και ιταλικά. Κατά τη διάρκεια του γεύματος που παρετέθη μετά τη διάσκεψη, σχηματίστηκαν οι ομάδες που θα λάβαιναν μέρος στο παιχνίδι, απάντησαν στις ερωτήσεις και παρέδωσαν τα απαντητικά δελτία στους αρμόδιους αρχηγούς του παιχνιδιού. Σε μικρότερες αίθουσες, συζητήθηκαν σε μικρές ομάδες, τα θέματα που αφορούσαν το ρόλο της ΕΚ. Προηγουμένως εκλέχθηκε απ' τους μαθητές από ένας Πρόεδρος συζήτησης, ο οποίος θα κατηύθυνε τη συζήτηση και θα συνόψιζε τ' αποτελέσματα. Και οι τέσσερις πρόεδροι ήταν μαθητές της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ. Μετά το πέρας της σύσκεψης συναντηθήκαμε όλοι για μια ακόμα φορά στη μεγάλη αίθουσα, όπου οι πρόεδροι των τεσσάρων ομάδων ανακοίνωσαν σε όλους τους συμμετέχοντες, τις αποφάσεις των ομάδων τους και μετά έγιναν οι τελικοί αγώνες του Eurogames. Στις τέσσερις απ' τις πέντε ομάδες των ημιτελικών ήταν και από ένας Έλληνας και στον τελικό ήρθαν αντιμέτωπες δύο ομάδες, στις οποίες και πάλι ήταν κι από ένας Έλληνας αντίστοιχα.

Στα παιδιά απονεμήθηκε ένα Δίπλωμα και μικρά δωράκια και για τη Σχολή μας δόθηκε μια μεγάλη σημαία για να θυμίζει τη συμμετοχή μας στο πρόγραμμα Euroscola. Πραγματοποιήσαμε δύο μονήμερες εκδρομές, τη μία μέρα πήγαμε στο Baden-Baden, Karlsruhe, Saarbruecken, και την άλλη στο Freiburg, Titisee, στο Schaffhausen με τους καταρράκτες του Ρήνου. Την Πρωτομαγιά την περάσαμε στο «Ευρωπαϊκό Πάρκο» σε γερμανικό έδαφος, ένα τεράστιο πάρκο ψυχαγωγίας, όπου μπορούν παιδιά και ενήλικες να περάσουν τις ελεύθερές τους ώρες. Ήταν πραγματικά ένα ταξίδι που ανταποκρίθηκε στο νόημα της προσέγγισης των λαών και της ενωμένης Ευρώπης.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠ' ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟ GOETTINGEN ΤΟ 1991

Εκείνη τη χρονιά αναλάβαμε η κυρία Τερζάκη-Ηλιοπούλου κι εγώ, να συνοδεύσουμε τη δεύτερη ομάδα της Σχολής μας για τη μαθητική ανταλλαγή με το Γυμνάσιο θεωρητικής κατεύθυνσης, Max-Planck, στο Goettingen. Υπεύθυνος καθηγητής και διοργανωτής ήταν ο παλιός συνάδελφος Dr. Motzkus. Στις 23 Ιουνίου στις 10 το βράδυ ξεκινήσαμε το ταξίδι μας με 22 μαθητές και μαθήτριες. Φτάσαμε στο Μόναχο στις 25 Ιουνίου, κατ' εξαίρεση χωρίς καθυ-

στέρηση, και έτσι μας δόθηκε η ευκαιρία να προσφέρουμε στους μαθητές μας μια δώροη περιήγηση του Μονάχου. Τα παιδιά εντυπωσιάστηκαν απ' το Ολυμπιακό Στάδιο και το Ολυμπιακό χωριό. Μετά από πέντε ώρες ταξίδι με το σιδηρόδρομο (Intercity) φτάσαμε την ίδια μέρα στις 7 το απόγευμα στο Goettingen. Στο σταθμό μας περίμεναν ο διευθυντής Dr. Nickl, ο κύριος Dr. Motzkus, γονείς και οι μαθητές με τους οποίους γινόταν η ανταλλαγή. Την επόμενη μέρα μας υποδέχτηκαν στην αίθουσα εκδηλώσεων (Aula) του σχολείου ο διευθυντής και ο κ. Dr. Motzkus, οι οποίοι μας έδωσαν πληροφορίες για το σχολείο και μας ενημέρωσαν για το πρόγραμμα που θ' ακολουθούσαμε τις επόμενες εβδομάδες. Μ' αυτή την ευκαιρία η κυρία Τερζάκη-Ηλιοπούλου χάρισε στους Γερμανούς μαθητές μπλουζάκια και καρφίτσες με την επιγραφή «Athens Olympic Games 1996».

Τις επόμενες μέρες οι μαθητές μας συμμετείχαν στο μάθημα του σχολείου.

Επισκεφτήκαμε την όμορφη Πανεπιστημιούπολη Goettingen, αλλά για κακή μας τύχη το γνωστό άγαλμα του συντριβανιού «Gänselesel» (κορίτσι με τις χήνες), που θεωρείται και έμβλημα της πόλης, δεν μπορέσαμε να το δούμε, διότι εκείνες ακριβώς τις μέρες βρισκόταν αλλού για επισκευή. Μερικές μέρες αργότερα προσφέρθηκαν οι Γερμανοί γονείς και οργάνωσαν για μας, μια μονοήμερη εκδρομή με προορισμό την τοποθεσία Walsrode-Vogelparadies (παράδεισος των πουλιών), στη Lueneburger Heide και το Goslar. Οι μαθητές ενθουσιάστηκαν με το φροντισμένο αυτό πάρκο των πουλιών.

Το Goslar, η παλιά πόλη, σήμερα βέβαια χωρίς ιππότες, φαινόταν στα μάτια μας με τα παλιά της σπίτια σαν από παραμύθι. Κατά την επιστροφή μας περάσαμε από την οροσειρά Harz, με θέα προς το βουνό Brocken. Στο νου μας ήρθε ο στίχος του Goethe: «Πάνω απ' όλες τις κορυφές, γαλήνη.» Κάποια άλλη μέρα οι γονείς οργάνωσαν ακόμα μια μικρή ημερήσια περιήγηση προς τις πόλεις Duderstadt και Heiligenstadt. Αν και τα σύνορα έχουν πια πέσει, στη DDR ήταν εμφανείς οι μεγάλες διαφορές με την υπόλοιπη Γερμανία.

Ακόμα πραγματοποιήσαμε και μερικές μικρότερες εκδρομές προς το Kassel, το Αννόβερο, το Hammeln (το παραμύθι «Ο Μαγεμένος Αυλός») κοντά στον ποταμό Weser, το Hildesheim, το Hannoverschmüende (Vera-Fulda-Weser, Dr.Eisenbart) και το Allendorf. Στο Goettingen λάβαμε μια πρόσκληση απ' το Δήμαρχο, κύριο Freiberg, να επισκεφτούμε το Δημαρχείο. Αρχικά παρακολουθήσαμε μια κινηματογραφική ταινία για το Goettingen και μετά το χαιρετισμό του Δημάρχου, ανεβήκαμε στο 16ο όροφο του Δημαρχείου όπου ήμασταν προσκεκλημένοι σε μια μικρή δεξίωση. Το τελευταίο βράδυ οργανώθηκε απ' τους Γερμανούς γονείς μια αποχαιρετιστήρια γιορτή. Οι Έλληνες μαθητές με καθοδήγηση της κυρίας Τερζάκη-Ηλιοπούλου χόρεψαν ελληνικούς δημοτικούς χορούς, που ενθουσίασαν όλους τους Γερμανούς. Εκείνη τη βραδιά με φαγητό, χορό και μουσική γλεντήσαμε μέχρι πολύ αργά. Στις 10 Ιουλίου φύγαμε απ' το Goettingen. Αρχισε λοιπόν η πενταήμερη εκδρομή μας:

Αρχικά επισκεφτήκαμε την Ουτρέχτη (Καθεδρικός Ναός – Δημαρχείο), μετά το τεράστιο λιμάνι του Ρότερνταμ και ακολούθως τη Χάγη με το Διεθνές Δικαστήριο. Το απόγευμα φτάσαμε στο Αμστερνταμ. Εκεί είδαμε το Κοινοβούλιο, το Παλάτι, το Χρηματιστή-

Nach fünf Stunden Reise mit dem Intercity kamen wir am selben Tag um 19.00 Uhr in Göttingen an. Am Bahnhof warteten auf uns der Direktor Dr. Nickl, Herr Dr. Motzkus, Eltern und die Partnerschüler.

Am nächsten Tag wurden wir in der Aula der Schule von dem Direktor und Herrn Dr. Motzkus begrüßt, die uns einiges über die Schule und unser Programm in den nächsten Wochen erzählten. Dabei überreichte Frau Tersaki – Iliopoulou den deutschen Schülern T-Shirts und Stecknadeln mit dem Zeichen "Athens Olympic Games 1996".

In den nächsten Tagen nahmen die Schüler am Unterricht teil. Wir haben Göttingen, die hübsche Universitätsstadt, besichtigt; leider konnten wir die bekannte Brunnenfigur "Gänselesel" und Wahrzeichen der Stadt nicht sehen, da sie gerade zur Reparatur war. Einige Tage später haben die deutschen Eltern freundlicherweise für uns einen eintägigen gemeinsamen Ausflug nach Walsrode – Vogelparadies in der Lüneburger Heide und nach Goslar organisiert. Die Schüler waren von dem gepflegten Vogelpark begeistert. Goslar, die alte Stadt, ohne Ritter heutzutage, sah mit den Fachwerkhäusern wie ein Märchen aus. Bei der Rückkehr nach Göttingen sind wir über das Harzgebirge mit Brockenblick gefahren. Wir haben an Goethes Verse: "Über allen Gipfeln ist Ruh" gedacht. An einem anderen Tag haben die Eltern noch eine kleine Tagestour nach Duderstadt und Heiligenstadt organisiert. Obwohl es keine Grenze mehr gibt, deutete das Bild in der DDR auf große Unterschiede hin.

Wir haben noch kleinere Ausflüge nach Kassel, Hannover, Hameln (Rattenfänger) an der Weser, Hildesheim, Hannoverschmünde (Vera – Fulda – Weser, Dr. Eisenbart), Allendorf unternommen. In Göttingen sind wir vom Bürgermeister, Herrn Freiberg, ins Rathaus eingeladen worden. Zuerst haben wir einen Film über Göttingen gesehen und dann gab es nach der Begrüßungsrede des Bürgermeisters einen kleinen Umtrunk im 16. Stockwerk des Rathauses.

Zum Abschied wurde am letzten Abend eine Feier von den deutschen Eltern organisiert. Unter der Leitung von Frau Tersaki – Iliopoulou haben die griechischen Schüler griechische Volkstänze getanzt, die alle Deutschen begeisterten. An diesem Abend wurde es mit Essen, Tanzen und Musik sehr spät. Am 10. Juli haben wir Göttingen verlassen.

Nun begann unsere fünf tägige Reise:

Wir haben zuerst Utrecht (Dom – Rathaus), dann den riesigen Hafen von Rotterdam und anschließend Den Haag, mit dem Internationalen Gerichtshof besucht. Am Nachmittag sind wir in Amsterdam angekommen. In Amsterdam haben wir das Parlament, das Schloß, die Börse, den Dom, das Rathaus und das berühmte Van Gogh – Museum besichtigt. Wir haben auch eine Stadtrundfahrt durch die Kanäle bei herrlichem Wetter gemacht. Außerdem haben wir ein kleines Fischerdorf an der Nordsee namens Volendam, 30 km nördlich von Amsterdam, besucht.

Am dritten Tag kehrten wir nach Deutschland zurück; wir haben Düsseldorf (Übernachtung) erreicht. In Düsseldorf haben wir die Rheinbrücken, das Schloß Benrath, das Rathaus sowie die Rheinpromenade gesehen; am Abend haben wir in der alten Stadt die fröhliche Atmosphäre der Heine-Stadt genossen.

Frau Meidani – Rochontzi, Frau Tersaki – Iliopoulou

Vor dem Europa – Parlament

Μητροστά στο Ευρωκοινοβούλιο

Am vierten Tag haben wir Heidelberg am Neckar erreicht, wo wir unser Herz verloren haben, wie das bekannte Lied sagt. Oben von der Burg aus sahen wir die ganze Stadt durch den Neckar in zwei Teile geteilt. Am Abend saßen wir am Karlstor in der Altstadt. Leider war unsere Reise zu Ende, und am 14. Juli sind wir mit dem Bus nach München gefahren, wo wir den Zug "Attica" nach Athen nahmen.

Am 16. Juli sind wir mit sechsstündiger Verspätung in Athen angekommen.

Am 31. August sind nunmehr unsere deutschen Freunde aus Göttingen in Athen, und das griechische Programm hat schon angefangen.

BERICHT BAYREUTH 1991

20 Schülerinnen und Schüler unserer Schule (18 der 10. Klasse und 2 der 8. Klasse) haben dieses Jahr an dem Schüleraustausch mit Bayreuth teilgenommen.

Die humanistische Schule CHRISTIAN – ERNESTINUM hatte den Wunsch geäußert, daß wir erst am 28. Juni, und nicht schon früher ankommen sollten. Deshalb haben wir am 23. Juni ab München unsere Reise kreuz und quer durch Westeuropa begonnen.

Unser erstes Ziel war Straßburg. Wir sind den Bodensee entlang gefahren, Mittagspause haben wir in Konstanz gemacht. Ein wenig Zeit widmeten wir dem berühmten Rheinfall bei Schaffhausen. Am Nachmittag kamen wir in Straßburg an. Am Abend entschlossen wir uns zu einem Spaziergang durch die Stadt. Am nächsten Tag besuchten wir das Europarats – und Parlamentsgebäude. Dort wurde uns ein Film über die Gründung des Europarats und über seine Aufgaben gezeigt. Die Kinder erfuhren dabei noch sehr interessante Informationen über die EG. Anschließend wurden wir

rio, τον Καθεδρικό Ναό, το Δημαρχείο και το Ξακουστό Μουσείο Βαν Γκογκ. Ο καιρός ήταν υπέροχος και κάναμε μια περιήγηση της πόλης μέσα από τα κανάλια. Εκτός αυτού επισκεφτήκαμε και ένα μικρό χωριό ψαράδων το Volendam, στη Βόρεια Θάλασσα, 30 χιλ. βόρεια του Αμστερνταμ. Την τρίτη μέρα επιστρέψαμε στη Γερμανία. Φτάσαμε στο Düsseldorf όπου και διανυκτερεύσαμε. Στο Düsseldorf είδαμε τις γέφυρες του Ρήνου, το κάστρο Benrath, το Δημαρχείο καθώς και την όχθη του Ρήνου, όπου ο κόσμος κάνει περίπατο. Το απόγευμα απολαύσαμε στην παλιά πόλη την ευχάριστη ατμόσφαιρα της πόλης του Heine. Την τέταρτη μέρα φτάσαμε στη Χαϊδελβέργη, που βρίσκεται πάνω στον ποταμό Neckar, όπου πραγματικά δε μας έκανε καρδιά να φύγουμε. Όπως λέει και το γερμανικό τραγούδι "ich hab mein Herz in Heidelberg verloren". Πάνω απ' το κάστρο είδαμε όλη την πόλη να χωρίζεται σε δύο μέρη απ' τον ποταμό Neckar. Το απόγευμα καθίσαμε στην πύλη Karlstor στην παλιά πόλη. Δυστυχώς το ταξίδι μας έφτανε στο τέλος του και στις 14 Ιουλίου πήγαμε με το λεωφορείο στο Μόναχο, απ' όπου πήραμε το τρένο "Attica" για την Αθήνα. Στις 16 Ιουλίου φτάσαμε στην Αθήνα με εξάωρη καθυστέρηση. Στις 31 Αυγούστου φτάσανε οι Γερμανοί φίλοι μας απ' το Göttingen στην Αθήνα και άρχισε το Ελληνικό πρόγραμμα.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠ' ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟ BAYREUTH ΤΟ 1991

20 μαθητές και μαθήτριες της Σχολής μας (18 της Α' Λυκείου -τάξη 10- και 2 της Β' Γυμνασίου -τάξη 8-) πήραν μέρος αυτό το χρόνο στη ανταλλαγή με μαθητές του Bayreuth. Το σχολείο θεωρητικής κατεύθυνσης CHRISTIAN-ERNESTINUM εξέφρασε την επιθυμία να φτάσουμε στις 28 Ιουνίου και όχι νωρίτερα. Ετσι αρχίσαμε το ταξίδι μας για το γύρο της Δυτικής Ευρώπης στις 23 Ιουνίου από

το Μόναχο. Πρώτος μας προορισμός το Στρασβούργο. Πέρασαμε από τη λίμνη Bodensee της Κωνσταντίας, όπου και κάναμε ένα μεσημεριανό διάλειμμα. Λίγο χρόνο αφιερώσαμε για να δούμε τον ξακουστό καταρράκτη που σχηματίζεται από τα νερά του Ρήνου στο Schaffhausen. Λίγο μετά το μεσημέρι φτάσαμε στο Στρασβούργο. Το απόγευμα αποφασίσαμε να κάνουμε έναν περίπατο μέσα στην πόλη.- Την επόμενη μέρα επισκεφτήκαμε το κτίριο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου. Εκεί παρακολούθησαμε μια κινηματογραφική ταινία για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και για το ποιες είναι οι αρμοδιότητές του. Τα παιδιά έμαθαν πολύ ενδιαφέροντα πράγματα για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Κατόπιν μας οδήγησαν στην αίθουσα συνεδριάσεων της ΕΚ.- Μετά απ' αυτήν την εμπειρία θέλαμε να περάσουμε όλον τον υπόλοιπο χρόνο μας στο Ευρωπαϊκό Πάρκο (σε γερμανικό έδαφος). Τα παιδιά πήραν μέρος στα πολύ ενδιαφέροντα θεάματα στο γερμανικό πάρκο. Μετά το μεσημέρι επιστρέψαμε στο Στρασβούργο και επισκεφτήκαμε τη μεσαιωνική πόλη, κάνοντας μια διαδρομή μέσα στο κανάλι.

Η επόμενη μέρα πέρασε πολύ πιο κουραστικά. Ταξιδέψαμε από το Στρασβούργο προς το Λουξεμβούργο, όπου μας περίμεναν απόφοιτοι της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ. Εκεί παρά την απεργία, μας επέτρεψαν να μπουέμε στους χώρους του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Οι παλιοί μαθητές μάς ξενάγησαν στους χώρους, μας σύστησαν το δικαστή που εκπροσωπεί την Ελλάδα στο Συμβούλιο της Ευρώπης και κανόνισαν ώστε να γευματίσουμε εκεί. Το διάλειμμα στο Λουξεμβούργο τελείωσε με μια σύντομη περιήγηση της πόλης. Νωρίς το απόγευμα φτάσαμε στις Βρυξέλλες.

Η επόμενη μέρα άρχισε με μια περιήγηση της πόλης των Βρυξελλών. Τα σχέδιά μας να επισκεφτούμε το κτίριο της ΕΚ και να γευματίσουμε εκεί σαν φιλοξενούμενοι, έπρεπε να αλλάξουν λόγω της απεργίας.- Την επόμενη μέρα επισκεφτήκαμε τη μικρή Βενετία, τη γραφική πόλη Bruegge. Μια ξεναγός μάς διηγήθηκε την ιστορία της τοποθεσίας. Το απόγευμα φτάσαμε στο Koblenz. Το ξενοδοχείο μας βρισκόταν σε υπέροχη θέση, πάνω στην όχθη του Ρήνου. Επισκεφτήκαμε τη «Deutsches Eck» και μετά ξεκινήσαμε για το Bayreuth. Ενδιάμεσα κάναμε ένα δώρο διάλειμμα στην πόλη Ruedesheim κοντά στο Ρήνο.

Στις 28 Ιουνίου φτάσαμε στο Bayreuth. Οι οικογένειες που θα φιλοξενούσαν τους μαθητές μας, τους υποδέχθηκαν και έτσι άρχισε η κανονική μαθητική ανταλλαγή.- Οι μαθητές μας παρακολούθησαν μαθήματα στο εκεί σχολείο. Όλοι μαζί επισκεφτήκαμε το Regensburg και το χώρο της Walhalla. Όλοι οι μαθητές επισκέφτηκαν τη Νυρεμβέργη και μερικοί πήγαν και στην Τσεχοσλοβακία. Ο Δήμαρχος μας υποδέχθηκε στο Δημαρχείο. Μοιράστηκαν δώρα και μας κέρασαν αναψυκτικά. Ακόμα οι οικογένειες οργάνωσαν για μας, μια αποχαιρετιστήρια γιορτή νωρίς το απόγευμα. Όμως το καλύτερο γεγονός απ' όλα ήταν, ότι η ομάδα μας με την καθοδήγηση της κυρίας Τερζάκη-Ηλιοπούλου έλαβε μέρος στην καλοκαιρινή συναυλία και χόρεψε ελληνικούς χορούς. Όλος ο κόσμος μας χειροκρότησε και θα λέγαμε μάλλον ότι οι μαθητές μας «έκλεψαν την παράσταση». Οι Γερμανοί φίλοι μας βρίσκονται απ' τις 23 Αυγούστου στην Αθήνα, – ο στόχος της προσέγγισης επιδιώκεται τώρα σ' ελληνικό έδαφος.

durch das Gelände in den EG – Konferenzsaal geführt. – Nach diesem Erlebnis wollten wir den Rest unserer Zeit im Europapark (auf deutschem Boden) verbringen. Die Kinder nahmen an den aufregenden Attraktionen des deutschen Parks teil.

Am Nachmittag kehrten wir nach Straßburg zurück und besichtigten mit einer Kanalfahrt die mittelalterliche Stadt.

Der folgende Tag verlief viel anstrengender. Wir reisten von Straßburg in Richtung Luxemburg, wo uns Absolventen der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN erwarteten. Dort ließ man uns trotz des Streiks in das Europagerichtsgebäude hinein. Die ehemaligen Schüler führten uns herum, stellten uns den Griechenland vertretenden Richter im Europarat vor und arrangierten, daß wir dort Mittagessen konnten. Die Pause in Luxemburg endete mit einer kurzen Stadtführung.

Am Spätnachmittag kamen wir in Brüssel an. Am kommenden Tag unternahmen wir eine Stadtrundfahrt durch Brüssel. Unsere Pläne, das EG – Gebäude zu besichtigen und dort als Gäste zu speisen, mußten wir wegen des Streiks ändern. – Am nächsten Tag besuchten wir das kleine Venedig, die pittoreske Stadt Brügge. Eine Reiseführerin erzählte uns von der Geschichte des Ortes.

Am Abend kamen wir in Koblenz an. Unser Hotel lag wunderbar am Rheinufer. Wir besichtigten das "Deutsche Eck" und machten uns dann auf den Weg nach Bayreuth. Zwischendurch machten wir eine zweistündige Pause in Rudesheim am Rhein.

Am 28. Juni kamen wir in Bayreuth an. Die Gastfamilien haben die Schüler aufgenommen, und so begann der richtige Austausch. Unsere Schüler besuchten den Unterricht. Wir besuchten alle zusammen Regensburg und die Walhalla. Alle Schüler haben Nürnberg besucht und einige die Tschechoslowakei.

Der Bürgermeister hat uns im Rathaus empfangen. Geschenke wurden verteilt und Erfrischungsgetränke gereicht.

Die Familien haben auch einen Abschiedsnachmittag organisiert. Aber das allerbeste war, daß unsere Gruppe unter der Leitung von Frau Tersaki – Iliopoulou an dem Sommerkonzert teilgenommen und griechische Volkstänze getanzt hat. Alle klatschten und, wie wir auf griechisch sagen, unsere Schüler «έκλεψαν την παράσταση».

Die deutschen Freunde sind seit 23. August in Athen, – das Ziel der Begegnung wird auf griechischem Boden weiterverfolgt.

Die Schülerin K. Apostolatou (12B) bei der Preisverleihung nach dem Gewinn im "Eurogame"

Η μαθήτριά Κ. Αποστολάκου (12B) κατά την απονομή βραβείου στο «Ευρωπαϊχνίδι»

MEINE EINDRÜCKE VON EINEM TREFFEN IM EUROPÄISCHEN PARLAMENT Katerina Apostolatou – Juni 1991

Am 29. April nahmen 35 Schüler der DSA unter Leitung der Direktorin des Lykeion, der Philologin Frau A. Meidani – Rohontzi und dem Professor für Theologie, Herrn A. Birtachas, an einem Treffen teil, das das Europäische Parlament in der wunderschönen Stadt Straßburg veranstaltete.

Es war ein Tag voll intensiver Momente, der uns mit wichtigen Erfahrungen bereicherte. Da die vorausgegangene systematische Vorbereitung auf methodische Weise erfolgt war, bot sich uns die Gelegenheit, aus unserer Teilnahme Nutzen zu ziehen.

Gleichzeitig aber beeindruckte uns die Organisation dieses Treffens durch die dafür Zuständigen der Gemeinschaft, die den 500 jugendlichen Teilnehmern ermöglichte, sich die neuen Perspektiven eines Vereinten Europas wirklich zu vergegenwärtigen.

So fühlten wir uns parallel zu unserer nationalen Identität auch als gleichberechtigte Mitglieder der großen europäischen Familie. Wir, die griechischen Jugendlichen, hatten außerdem die Genugtuung festzustellen, daß die griechische Kultur die Kultur der europäischen Länder entscheidend beeinflusste.

Besondere Freude rief der herzliche und freundschaftliche Empfang hervor, der uns im Europäischen Parlament bereitet wurde. Wir hatten Gelegenheit, mit anderen Schülern der Länder der Gemeinschaft in Kontakt zu kommen und Meinungen über unsere gemeinsamen Probleme, unsere Ziele und Sorgen in einer kameradschaftlichen und herzlichen Atmosphäre auszutauschen.

ΟΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΜΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΜΕΡΙΔΑ ΣΤΟ ΕΥΡΩΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ Κατερίνα Αποστολάτου – Ιούνιος 1991

Στις 29 Απριλίου 35 μαθητές της ΓΣΑ με επικεφαλής τη Διευθύντρια του Λυκείου Φιλόλογο κ. Α. Μείντάνη – Ροχόντζη και τον Καθηγητή Θεολόγο κ. Α. Μπίρταχα έλαβαν μέρος στην ημερίδα, που οργάνωσε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα στα πλαίσια του προγράμματος EUROSCOLA στο Ευρωκοινοβούλιο στο πανέμορφο Στρασβούργο.

Ήταν μια ημέρα γεμάτη από έντονες στιγμές που μας πλούτισε με σημαντικές εμπειρίες. Είχαμε την ευκαιρία να αξιοποιήσουμε τη συμμετοχή μας και αυτό γιατί είχε προηγηθεί μια συστηματική προετοιμασία, οργανωμένη με μεθοδικό τρόπο.

Παράλληλα όμως μας εντυπωσίασε και η οργάνωση της ημερίδας αυτής από τους αρμόδιους Κοινοτικούς, που έδωσε την ευκαιρία στους 500 συμμετέχοντες νέους να διαπιστώσουν πραγματικά τις νέες προοπτικές μιας Ενωμένης Ευρώπης.

Έτσι παράλληλα με την εθνική μας ταυτότητα νιώσαμε και σαν ισότιμα μέλη της μεγάλης Ευρωπαϊκής Οικογένειας. Εμείς οι νέοι της Ελλάδας είχαμε ακόμη την ικανοποίηση να διαπιστώσουμε, ότι ο Ελληνικός Πολιτισμός έχει επηρεάσει καθοριστικά τον πολιτισμό των Ευρωπαϊκών Χωρών.

Ιδιαίτερη χαρά μας προξένησε η θερμή και φιλική υποδοχή που μας επεφύλαξαν στο Κοινοβούλιο. Είχαμε την ευκαιρία να έλθουμε σε επαφή με τους άλλους μαθητές των χωρών της Κοινότητας και ν' ανταλλάξουμε απόψεις για τα κοινά μας προβλήματα, τους στό-

χους και τις ανησυχίες μας μέσα σ' ένα συνεργατικό και εγκάρδιο κλίμα.

Αισθανθήκαμε κάποια περηφάνεια γιατί σ' αυτή την ηλικία εκπροσωπήσαμε επάξια τη χώρα μας και πιστεύω ότι αφήσαμε καλές εντυπώσεις. Και όλα αυτά βέβαια μέσα σ' ένα πνεύμα αλληλοσεβασμού, αμοιβαίας κατανόησης και ευγενούς άμιλλας, χωρίς στείρες ανταγωνιστικές αντιπαραθέσεις.

Είναι προφανή τ' αποτελέσματα της ωραίας αυτής συνάντησης των νέων της Ευρώπης στο μεγαλοπρεπές κτίριο του Ευρωκοινοβουλίου και θέλω να ελπίζω ότι και εμείς συμβάλαμε στο όραμα της ολοκλήρωσης της Ενωμένης Ευρώπης.

Η ιστορική αυτή συνάντηση της νέας γενιάς, που αποτελεί την ελπίδα του μέλλοντος για μια ενοποιημένη Ευρώπη σ' ένα πολυτάραχο κόσμο, άφησε στην καρδιά και στη μνήμη μας μοναδικές και ανεπανάληπτες εντυπώσεις.

Wir empfanden einen gewissen Stolz, weil wir in diesem Alter unser Land würdig vertraten; ich glaube, daß wir einen guten Eindruck hinterließen. Und dies alles natürlich im Geist gegenseitiger Achtung, gegenseitiger Rücksichtnahme und freundschaftlichen Wettstreits ohne fruchtlose Konfrontationen.

Die Ergebnisse dieser schönen Begegnung der Jugendlichen Europas in dem prächtigen Gebäude des europäischen Parlaments sind offensichtlich und ich möchte hoffen, daß auch wir zur Vision der Vollendung der europäischen Einigung beitrugen.

Diese historische Begegnung der jungen Generation, die die zukünftige Hoffnung auf ein geeintes Europa in einer konfliktreichen Welt ist, hinterließ in unserem Herzen und in unserem Gedächtnis einzigartige und unwiederholbare Eindrücke.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Rolf Lindemann

Am 4. September 1990 fand in der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN ein "Pädagogischer Tag" statt, an dem das Lehrerkollegium in Arbeitsgruppen verschiedene schulische und pädagogische Fragen und Probleme diskutierte und protokollierte, die zur Zeit in einem Arbeitskreis mit dem Ziel aufgearbeitet werden, praktische Veränderungen vor allem zur Förderung der Begegnung beider Abteilungen zu bewirken.

Zu Beginn stellten die Arbeitsgruppen übereinstimmend fest, daß durch die Trennung der Schüler in die deutsche und griechische Abteilung die Begegnung sehr erschwert wird, daß eigentlich kaum Begegnung stattfindet. Die Ursachen dafür liegen vor allem in den Rahmenbedingungen der griechischen Abteilung, die durch Gesetze, Erlasse und Vorschriften der Schulleitung und den Lehrern wenig Gestaltungsmöglichkeiten und Freiräume lassen. Aufgrund umfangreicher Anforderungen sind die griechischen Schüler mit zunehmendem Alter einer immer größeren Arbeitsbelastung ausgesetzt. Der zweisprachige Fachunterricht, der immense Unterrichtsstoff und die vielen Prüfungen (Jahresabschluß-, Ergänzungs- und panhellenischen Prüfungen) führen dazu, daß viele Schüler Privatunterricht und/oder zusätzlichen Unterricht in Frontistieren nehmen, so daß für außerschulische Begegnung kaum freie Zeit bleibt. Mit zunehmendem Alter kommt es zu Enttäuschungen, Schulverdruß und Aversionen gegen das System. Da einerseits die deutschen und die griechischen Prüfungsanforderungen stark divergieren und andererseits die Schüler sich dem griechischen System nicht entziehen können, gehen schließlich sogar viele Schüler auf kritische

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Rolf Lindemann

Στις 4 Σεπτεμβρίου έγινε στη Γερμανική Σχολή Αθηνών μία «Παιδαγωγική Ημερίδα», στη διάρκεια της οποίας το σύνολο του εκπαιδευτικού προσωπικού συζήτησε και κατέγραψε διάφορα παιδαγωγικά θέματα και προβλήματα, που επεξεργάζεται αυτόν τον καιρό μία ομάδα εργασίας με σκοπό να γίνουν πρακτικές μεταβολές, ώστε να ενδυναμωθεί η συνάντηση ανάμεσα στα δύο τμήματα.

Στην αρχή οι ομάδες εργασίας διαπίστωσαν ομόφωνα ότι η συνάντηση δεν διευκολύνεται καθόλου με το διαχωρισμό των μαθητών σε ελληνικό και γερμανικό τμήμα. Τα αίτια αυτού του φαινομένου πρέπει ν' αναζητηθούν κυρίως στις προϋποθέσεις λειτουργίας του ελληνικού τμήματος που με νόμους, διατάγματα και εντολές αφήνει στη διεύθυνση του σχολείου και στους καθηγητές λίγες δυνατότητες δράσης και μικρά περιθώρια ελευθερίας. Εξαιτίας πολυποικίλων απαιτήσεων οι Έλληνες μαθητές μεγαλώνοντας βρίσκονται αντιμέτωποι με όλο και αυξανόμενο όγκο εργασίας. Η διδασκαλία σε δυο γλώσσες, η τεράστια έκταση της ύλης και οι πολλές εξετάσεις (διαγωνισμοί στο τέλος της σχολικής χρονιάς, εξετάσεις για το ΑΒΙΤΥΡ και πανελλαδικές εξετάσεις) υποχρεώνουν πολλούς μαθητές να κάνουν ιδιαίτερα μαθήματα καυή να κάνουν συμπληρωματικά μαθήματα σε φροντιστήρια, έτσι ώστε να τους μείνει ελάχιστος ελεύθερος χρόνος. Όσο μεγαλώνουν τα παιδιά απογοητεύονται, νοιώθουν δυσάρεσκα για το σχολείο και αποστροφή για το σύστημα. Επειδή από τη μια πλευρά οι γερμανικές και οι ελληνικές απαιτήσεις των εξετάσεων διαφέρουν πολύ μεταξύ τους και από την άλλη πλευρά οι μαθητές δεν μπορούν να απαλλαγούν από το ελληνικό σύστημα, αντιμετωπίζουν πολλοί μαθητές στο τέλος το γερμανικό σύστημα με σκεπτικισμό. Οι προϋποθέσεις διδασκαλίας στο ελληνικό τμήμα ανακόπτουν έτσι την

ενίσχυση της αλληλοκατανόησης και της συνάντησης. Μα και εκτός μαθήματος οι μαθητές δεν αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο, πράγμα που δημιουργεί στους Έλληνες μαθητές αισθήματα διαχωρισμού και παραμερισμού. Για παράδειγμα ενώ οι γερμανικές τάξεις κάνουν κάθε χρόνο μια πολυήμερη εκδρομή, οι ελληνικές τάξεις κάνουν απλά και μόνο μια εκδρομή στο τέλος της σχολικής τους ζωής και συμμετέχουν μια φορά – στη Δευτέρα Γυμνασίου – στην εκδρομή για σκι. Μια πραγματική ευκαιρία για συνάντηση δίνεται στην κοινή εκδρομή για σκι που κάνουν οι τάξεις της Δευτέρας Γυμνασίου και από το ελληνικό και από το γερμανικό τμήμα. Κι όμως δεν θα έπρεπε να περιμένει κανείς και πολύ σπουδαία αποτελέσματα από την εκδρομή του σκι γιατί αυτή είναι συγχρόνως και η μοναδική ευκαιρία για την ελληνική τάξη να γνωριστούν καλύτερα οι συμμαθητές στη διάρκεια μιας σχολικής εκδρομής. Εξάλλου και οι συναντήσεις μεταξύ των τάξεων χρειάζονται άνεση χρόνου, ιδίως όταν οι μαθητές διαφέρουν ως προς τη νοοτροπία τους καθώς και τις προσδοκίες και τα ενδιαφέροντά τους σχετικά με τη διάθεση του ελεύθερου χρόνου τους. Για να εξισορροπηθεί ο διαφορετικός βαθμός ωριμότητας που προέρχεται από τη διαφορά ηλικίας, δοκιμάζεται τώρα να πηγαίνουν εκδρομή μια γερμανική Πρώτη Γυμνασίου μαζί με μια ελληνική Δευτέρα Γυμνασίου. Οι εντυπώσεις και οι πληροφορίες απ' αυτές τις τάξεις έδειξαν ότι σ' αυτήν ακριβώς την ηλικία οι μαθητές και των δύο τμημάτων είναι πιο αυθόρμητοι και επιθυμούν πιο στενή σχέση με τα παιδιά του άλλου τμήματος.

Το ενδιαφέρον για επικιοινώνια διαφέρει όμως πολύ από τάξη σε τάξη όπως άλλωστε και μεταξύ των συναδέλφων. Κι έτσι επιστρέφουν από τις εκδρομές για σκι τάξεις που πέρασαν τον ελεύθερο χρόνο τους κάνοντας παρέα αποκλειστικά με συμμαθητές τους μόνο από την ίδια τάξη. Μόλις τώρα όμως επέστρεψε και μια ομάδα από το σκι όπου έγινε μια πολύ επιτυχημένη συνάντηση. Τα παιδιά είχαν στη διάρκεια της ημέρας μάθημα σκι σε ομάδες όπου τα γερμανόπουλα ήταν ανακατωμένα με τα ελληνόπουλα, το μάθημα μαγνητοσκοπήθηκε και το βράδυ όλοι μαζί σε μια παρέα γέλασαν με τις επιτυχίες και τα λάθη τους. Τα παιδιά γύρισαν χαρούμενα κι ευχαριστημένα και διηγήθηκαν ενθουσιασμένα γι' αυτές ακριβώς τις γνωριμίες και τις φιλίες που δημιουργήθηκαν με τους συμμαθητές του άλλου τμήματος, που σίγουρα θα εξακολουθήσουν να υπάρχουν και μετά την εκδρομή. Όταν ακούει κανείς αυτές τις αφηγήσεις από τη μια μεριά λυπάται γιατί αυτή η σχολική εκδρομή είναι μαζί κι η πρώτη και η τελευταία, και από την άλλη μεριά αυτές οι εμπειρίες ενθαρρύνουν όλους τους συμμετέχοντες να επιδιώξουν επαφές και σε άλλους τομείς.

Μια άλλη ομάδα εργασίας στη διάρκεια της «Παιδαγωγικής Ημερίδας» πρότεινε να υπάρξει μια δεύτερη ημερήσια εκδρομή και να εξετασθεί αν θα μπορούσαν και οι εκδρομές να γίνονται με μεικτές ελληνιογερμανικές ομάδες που όμως θα έπρεπε να προετοιμασθούν από πριν. Στην πράξη αυτή η πρόταση δεν βρήκε ανταπόκριση εκ μέρους των μαθητών που προτίμησαν κάθε τμήμα να κάνει μόνο του την ημερήσια εκδρομή. Ακόμα και σε μία περίπτωση που οι προϋποθέσεις για μια εκδρομή ήταν οι καλύτερες, ακριβώς όταν έγινε στενότερη συνεργασία ανάμεσα σε μια ελληνική και την παράλληλη γερμανική τάξη, η ιδέα δεν έγινε αποδεκτή. (Πρβ. το άρθρο της Δρ. Φ. Λάνγκεφας – Βουδούρουγλου και του Δρος Μ. Κέλλε).

Τώρα γίνεται μια προσπάθεια ισχύος ενιαίου καταστατικού που θ' αφορά την απομάκρυνση από το σχολικό χώρο και την άδεια του καπνίσματος όπως και την εφαρμογή ενιαίου ποινολογίου ώστε

Distanz zum deutschen System. Die Unterrichtsbedingungen in der griechischen Abteilung hemmen somit die Förderung des gegenseitigen Verständnisses und der Begegnung.

Außerhalb des Unterrichts werden die Schüler ebenfalls nicht gleichbehandelt, was bei den griechischen Schülern Gefühle der Trennung und Benachteiligung erzeugt. Während deutsche Klassen beispielsweise in Unter-, Mittel- und Oberstufe eine mehrtägige Klassenreise machen, fahren die griechischen Klassen neben der Abschlußfahrt am Ende der Schulzeit lediglich einmal in der Klasse 8 auf Skireise. Beim gemeinsamen Skifahren in Klasse 8 bietet sich eine wirkliche Chance der Begegnung. Allerdings sollten die Erwartungen an die Skireise auch nicht zu hoch angesetzt werden, da sie ja gleichzeitig auch die einzige Möglichkeit für die griechischen Klassen darstellt, ihre eigenen Mitschüler auf einer Klassenfahrt näher kennenzulernen und klassenübergreifende Begegnungen ihre Zeit brauchen, gerade wenn sich die Schüler in ihrer Mentalität und ihren Erwartungen und Interessen bezüglich der Freizeitgestaltung unterscheiden.

Äußerungen und Umfragen in den 8. Klassen haben gezeigt, daß gerade in diesem Alter die Schüler beider Abteilungen aufgeschlossen sind und sich am ehesten Kontakte zur jeweils anderen Abteilung wünschen. Das Interesse an der Begegnung ist jedoch in den einzelnen Klassen und auch bei den Kollegen sehr unterschiedlich. So kehren Klassen von Skireisen zurück, die ihre Freizeit ausschließlich mit den Mitschülern aus der eigenen Klasse verbrachten. Im vergangenen Jahr ist eine Gruppe von Skifahrern zurückgekehrt, bei denen sehr intensive Begegnung stattfand.

Tagsüber hatten die Schüler Skiunterricht in gemischten deutsch – griechischen Gruppen, diesen haben sie mit Video gefilmt und dann abends in fröhlicher Runde zusammen über ihre Erfolge und Fehler gelacht. Die Kinder kehrten glücklich und zufrieden heim und berichteten begeistert gerade auch von entstandenen Kontakten und Freundschaften zu den Mitschülern in der anderen Abteilung, die sicherlich auch nach der Reise forbestehen werden. Wenn man die Berichte der Schüler hört, macht es einerseits traurig, daß diese Klassenreise gleichzeitig ihre erste und auch letzte gewesen ist, andererseits ermutigen derartige Erfahrungen alle Beteiligten, Begegnungen jeder Art zu fördern.

Eine Arbeitsgruppe hatte auf dem "Pädagogischen Tag" angeregt, einen zweiten Wandertag wieder einzuführen und zu prüfen, ob nicht auch einmal Ausflüge in gemischten deutsch – griechischen Gruppen stattfinden könnten, die jedoch vorher gemeinsam vorbereiten wären. Dieser Vorschlag traf jedoch in der Praxis nicht auf das Einverständnis der Schüler, die den 2. Wandertag als interne Klassenfahrt bevorzugten; selbst in einem Fall, wo die Voraussetzungen für einen gemeinsamen Wandertag optimal gewesen wären, da bereits eine engere Zusammenarbeit zwischen einer griechischen und der deutschen Parallelklasse bestand, wurde diese Idee nicht aufgenommen. (Vgl. den Beitrag von Frau Dr. F. Langenfaß – Vuduroglu und Herrn Dr. M. Kölle).

Um die Schüler beider Abteilungen weitgehend gleichzubehandeln,

wird an der Vereinheitlichung der Regelungen für das Verlassen des Schulgeländes und der Raucherlaubnis sowie an einem einheitlichen Strafenkatalog bei Disziplinmaßnahmen gearbeitet, der vor allem pädagogische Maßnahmen einbezieht, damit Bevorzugungen und Trennendes abgebaut und ein besseres Verständnis zwischen den Abteilungen nicht wieder behindert wird.

Da Begegnungen im Unterricht nach dem griechischen Gesetz nicht möglich sind und dies nachmittags und abends an den relativ weit voneinander entfernten Wohnorten, der bereits dargestellten hohen Arbeitsbelastung und der geringen Freizeit der Schüler scheitert, bleiben lediglich die außerunterrichtlichen Veranstaltungen der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN als möglicher Ort der Begegnung. Dabei können alle Gruppen, die Schüler, die Eltern, die Lehrer und die Direktion Begegnungen initiieren, wobei erfahrungsgemäß gerade die kleinen bescheidenen Schritte in der Praxis den größten Erfolg versprechen.

So versuchen die deutsche und die griechische Schülervertretung durch gelegentlich gemeinsame Sitzungen oder durch Einladung einzelner Schülervertreter der anderen Abteilung den Meinungs- und Informationsaustausch und das gegenseitige Verständnis zu fördern. Auf den vergangenen zwei Gesprächsabenden mit den deutschen und griechischen Elternvertretern wurde auf Anregung der Schulleitung auch darüber gesprochen, ob diese Gespräche nicht zukünftig an einem gemeinsamen Abend stattfinden könnten. Auch die Lehrer haben vielfältige Möglichkeiten, Begegnungen zu initiieren. So ist eine gemeinsame Geschichtsstunde einer deutschen und einer griechischen 11. Klasse geplant, da die beiden Klassen das gleiche Thema behandeln und eine gemeinsame Diskussion eine Bereicherung für die Schüler beider Abteilungen darstellte. Die Lehrer und Lehrerinnen, die die Schulfeiern anlässlich der griechischen Feiertage gestalten, könnten beispielsweise gemeinsam mit der griechischen Schulleitung prüfen, ob nicht deutsche Schüler und Schülerinnen einen Beitrag bei deren Gestaltung leisten könnten, was auch zu einer stärkeren Teilnahme der deutschen Schüler an diesen Feiern führen könnte. Einmal hat es einen derartigen Versuch gegeben, als der deutsche Schulsprecher auf der Feier des "Oxi – Tages" im vergangenen Jahr eine paar Worte sagte, die bei den griechischen Schülern große Zustimmung fanden. Ein erneuter Versuch, deutsche Schüler an der Feier zum 25. März mitwirken zu lassen, ist jedoch an zahlreichen Schwierigkeiten und Widerständen auch bei mitwirkenden Schülern gescheitert.

Im Bereich des Sports bieten sich beim gemeinsamen Turnen und Spielen Begegnungsmöglichkeiten, die jedoch nicht nur organisatorisch eine Herausforderung darstellen, da das Verhalten der einzelnen Klassen in beiden Abteilungen sehr unterschiedlich ist. Es gibt Klassen, die gemeinsam Sport haben, wo die deutschen und griechischen Kinder aufeinander zugehen und miteinander ganz selbstverständlich umgehen, z.B. in gemischten Mannschafts Fußball spielen, ohne es als etwas Besonderes zu empfinden. Andere Klassen hingegen wollen unter sich sein, und es kommt gelegentlich auch zu Konflikten. Jedoch ermutigen Erfahrungen wie die Begeisterung der Schüler am vergangenen Fußballturnier dazu, immer wieder abteilungsübergreifende Veranstaltungen durchzuführen.

να αντιμετώπιζονται οι μαθητές και των δύο τμημάτων με τα ίδια μέτρα και σταθμά. Μ' αυτόν τον τρόπο, που αφορά κυρίως παιδαγωγικά μέτρα, θα καταργηθούν οι προτιμήσεις και οι διαχωρισμοί και δεν θα εμποδισθεί ξανά η καλύτερη κατανόηση μεταξύ των δύο τμημάτων.

Επειδή η συνάντηση στη διάρκεια του μαθήματος δεν είναι δυνατή σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία και επειδή είναι αδύνατη τα απογεύματα και τα βράδια εξ αιτίας των σχετικά απομακρυσμένων τόπων κατοικίας των μαθητών και επειδή, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, το βαρύ πρόγραμμα και ο λίγος ελεύθερος χρόνος καταλήγουν στην αποτυχία της συνάντησης, απομένουν πια μόνον οι εκτός μαθημάτων εκδηλώσεις της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ ως η μοναδική ευκαιρία για συνάντηση. Σ' αυτόν τον τομέα μπορούν όλες οι ομάδες, οι μαθητές, οι γονείς, οι καθηγητές και η διεύθυνση να πάρουν πρωτοβουλίες για συναντήσεις, όπου σύμφωνα με την πείρα ιδιαίτερα τα μικρά δειλά βήματα υπόσχονται τη μεγαλύτερη επιτυχία στην πράξη.

Έτσι προσπαθούν η γερμανική και η ελληνική αντιπροσωπεία των μαθητών να αναπτύξουν μια αμφίπλευρη κατανόηση και μια ανταλλαγή απόψεων και πληροφοριών με την ευκαιρία κοινών συνεδριάσεων ή με την πρόσκληση των διαφόρων εκπροσώπων των τάξεων. Στις δύο προηγούμενες συναντήσεις με τους αντιπροσώπους των Ελλήνων και Γερμανών γονέων συζητήθηκε με την προτροπή της Διεύθυνσης του Σχολείου μήπως θα έπρεπε μελλοντικά αυτές οι συζητήσεις να είναι κοινές και για τις δύο πλευρές και να γίνονται το ίδιο βράδυ. Και οι καθηγητές μπορούν να πάρουν πρωτοβουλίες με πολλούς και διάφορους τρόπους. Μ' αυτό το σκεπτικό έχει προγραμματιστεί μία κοινή ώρα στο μάθημα της Ιστορίας για μια γερμανική και μια ελληνική Δευτέρα Λυκείου, αφού οι δύο τάξεις ασχολούνται με το ίδιο θέμα και μια από κοινού συζήτηση μπορεί να εμπλουτίσει τις γνώσεις των μαθητών και από τις δύο πλευρές. Για παράδειγμα οι καθηγητές και οι καθηγήτριες που διοργανώνουν σχολικές γιορτές με την ευκαιρία των ελληνικών εθνικών εορτών θα μπορούσαν να εξετάσουν μαζί με την ελληνική Διεύθυνση του σχολείου τη δυνατότητα συμμετοχής και Γερμανών μαθητών και καθηγητών, πράγμα που θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη συμμετοχή των Γερμανών μαθητών σ' αυτές τις γιορτές. Μία φορά έγινε η προσπάθεια αυτή, όταν με την ευκαιρία του τελευταίου εορτασμού του ΟΧΙ, ο Γερμανός εκπρόσωπος των μαθητών είπε ένα σύντομο λόγο που βρήκε μεγάλη απήχηση ανάμεσα στους Έλληνες μαθητές. Μια καινούργια προσπάθεια να συμμετάσχουν και Γερμανοί μαθητές στην εορτή της 25ης Μαρτίου απέτυχε εξαιτίας των πολυάριθμων δυσκολιών και αντιρρήσεων και εκ μέρους των συνεργαζόμενων μαθητών.

Στον τομέα των αθλητικών εκδηλώσεων προσφέρονται δυνατότητες επαφής στη διάρκεια κοινών ωρών γυμναστικής και παιχνιδιού, που όμως μόνο οργανωτικά αποτελούν μια πρόκληση, δεδομένου ότι η συμπεριφορά των επιμέρους τάξεων και από τα ίδια τμήματα είναι πολύ διαφορετική. Υπάρχουν τάξεις που έχουν κοινό μάθημα γυμναστικής και όπου τα γερμανόπουλα και τα ελληνόπουλα έρχονται σ' επαφή και κάνουν τελείως φυσικά παρέα μεταξύ τους, π.χ. παίζουν ποδόσφαιρο σε μεικτές ομάδες χωρίς να νομίζουν ότι είναι κάτι το ασυνήθιστο. Άλλες τάξεις αντίθετα θέλουν να είναι μόνο μεταξύ τους και περιστασιακά μπορεί να φθάσουν και σε διαφωνίες. Ο ενθουσιασμός όμως των μαθητών στο περσινό τουρνουά ποδοσφαίρου είναι ενθαρρυντικές εμπειρίες που επιτρέπουν τη διοργάνωση ξανά και ξανά εκδηλώσεων με μεικτές ομάδες μαθητών.

Μία ομάδα εργασίας στην «Παιδαγωγική Ημερίδα» προβληματίστηκε στο τέλος πώς μπορούν να βελτιωθούν οι σχέσεις των Γερμανών και των Ελλήνων συναδέλφων στον τομέα της ανταλλαγής απόψεων και συνεργασίας. Υπάρχει εκ μέρους των απεσταλμένων καθηγητών που παίρνουν την πρωτοβουλία ενδιαφέρον να πάρουν από τους Έλληνες συναδέλφους συγκεκριμένες πληροφορίες για την Ελλάδα και εκ μέρους των Ελλήνων συναδέλφων αντίστοιχα η προθυμία να μεταδώσουν τις εμπειρίες τους για την ίδια τους τη χώρα; Μετά τις διακοπές του καλοκαιριού πρέπει να υπάρξει και προς αυτήν την κατεύθυνση πρωτοβουλία, όπου αφενός θα δίνονται στους καινούργιους συναδέλφους κατατοπιστικές πληροφορίες και αφετέρου θα δίνεται η ευκαιρία να γνωριστούν με Έλληνες συναδέλφους.

Ο παιδαγωγικός κύκλος εργασίας μας μπορεί μεν – όπως έδειξε αυτό το άρθρο – να δώσει μερικές κατευθυντήριες απόψεις για το πρόβλημα της συνάντησης και να ενθαρρύνει τις πρωτοβουλίες αυτές, όμως η πραγματοποίηση στην πράξη δεν βρίσκεται μόνο στο δικό μας χέρι. Εξαρτάται από το πόσο και εάν οι μαθητές, οι γονείς, οι καθηγητές και η Διεύθυνση της Σχολής αναλογίζονται τις δυνατότητες που υπάρχουν ώστε να ενδυναμώσουν τη συνάντηση και την κατανόηση τόσο σε καθημερινή βάση όσο και στις σχολικές εκδηλώσεις. Και σ' αυτόν τον τομέα δεν αρκεί το «δεν έχω τίποτα κατά της συνάντησης» ή το «είμαι υπέρ της συνάντησης» αλλά ζητούνται πρωτοβουλίες και θάρρος, ώστε να ξεπεραστούν οι αντιδράσεις και να εφαρμοστεί η συνάντηση ακριβώς εκεί όπου αυτήν τη στιγμή οι διαφορές είναι ο κανόνας και η συνάντηση η εξαίρεση. Σ' αυτό το σημείο πρέπει ιδιαίτερα να ελπίσουμε ότι και οι πολιτικοί των δύο κρατών θα συνειδητοποιήσουν την ευθύνη τους και θα αλλάξουν τις προϋποθέσεις λειτουργίας του σχολείου ώστε η κατανόηση και η συνάντηση να κάνουν επιτέλους ένα αποφασιστικό βήμα.

Eine Arbeitsgruppe des "Pädagogischen Tages" hat sich schließlich darüber Gedanken gemacht, wie der Austausch und die Zusammenarbeit zwischen den deutschen und griechischen Kollegen verbessert werden kann. Besteht auf der Seite der vermittelten Lehrkräfte das Interesse, von den griechischen Kollegen bestimmte Informationen über Griechenland zu bekommen und bei den griechischen Kollegen umgekehrt die Bereitschaft, Erfahrungen über ihr Land weiterzugeben? Nach den Sommerferien soll es in dieser Richtung eine Initiative geben, bei der einerseits die neuen Kollegen einführende Informationen erhalten und andererseits die Möglichkeit bekommen sollen, griechische Kollegen kennenzulernen.

Unser pädagogischer Arbeitskreis kann zwar (wie in diesem Beitrag) zum Thema Begegnung Denkanstöße geben und dazu ermutigen, Begegnungen zu initiieren, doch liegt die praktische Verwirklichung nicht allein in unserer Hand. Es kommt darauf an, daß Schüler, Eltern, Lehrer und die Leitung der Schule immer wieder über ihre Möglichkeiten nachdenken, wie sie die Begegnung und Verständigung im täglichen Umgang und bei schulischen Veranstaltungen fördern können. Dabei reicht es nicht, "nichts gegen Begegnung zu haben" oder "für Begegnung zu sein", sondern es sind Initiative und Mut gefragt, Widerstände zu überwinden und Begegnung gerade dort zu praktizieren, wo zur Zeit das Trennende das Normale und die Begegnung die Ausnahme ist. Dabei bleibt besonders zu hoffen, daß auch die Politiker beider Länder sich ihrer Verantwortung bewußt werden und die Rahmenbedingungen an der Schule z.B. in einem neuen Kulturabkommen so ändern, daß die Völkerverständigung und die Begegnung endlich einen entscheidenden Schritt vorankommen.

Herr B. Peters (1987 bis 1990) blickt von Hamburg aus zurück

Ο κ. Β. Peters (1987 – 1990) αναπολεί από το Αμβούργο

BEGEGNUNGEN IN ATHEN – BEGEGNUNG MIT DER DEUTSCHEN SCHULE ATHEN Bernd Peters, Oberstudienrat (tätig an der DSA 1987 – 1990)

Wer nach der Entscheidung, als Lehrer für einige Jahre ins Ausland zu gehen, nach Athen kommt, kann sich glücklich wähnen. Die DEUTSCHE SCHULE ATHEN empfängt einen auf ansehnlich begrüntem Gelände, in freundlich-einladenden Räumen und mit herzlicher Offenheit. Auf den Schulhöfen herrschen fröhliches Treiben und heiteres Ausgelassensein. Man mag gerne eintreten in diese Schule, die sich von ihrem Selbstverständnis der bikulturellen Verständigung verschrieben hat, und man ist gespannt, in welchem Maße sich Begegnung und Verständigung im Schulalltag wiederfinden beziehungsweise das Miteinander von Schülern, Lehrern, Eltern und nichtpädagogischem Personal prägen. DEUTSCHE SCHULE ATHEN – eine Begegnungsschule, in der die Schüler der deutschen und griechischen Abteilung im Rahmen des schulischen und außerunterrichtlichen Bildungs- und Kulturangebots miteinander Kontakte aufnehmen und vertiefen können, um auf diese Weise dem Schulleben ein farbiges und abwechslungsreiches Gepräge zu geben?

Was politisch gewollt sowie pädagogisch sinnvoll und menschlich wünschenswert erscheint, muß sich am realen Alltagsgeschehen beobachten und messen lassen. Die Tatsache, daß deutsche und griechische Schüler die gleichen Schulhöfe benutzen, gemeinsam in der Schlange vor der Kantine stehen, teilweise gemeinsam Sportunterricht haben oder in nachmittäglichen Arbeitsgemeinschaften (Sport, Kunst, Musik, Theater, Informatik u.a.m.) zusammenkommen, ist jedoch allein noch kein Beweis für wirkliche Begegnung zwischen jungen Menschen, die sich füreinander

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ – ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ Bernd Peters, Ανώτερος Σύμβουλος Εκπαίδευσης (εργάστηκε στη ΓΣΑ την περίοδο 1987-1990)

Όποιος αποφασίσει να πάει ως καθηγητής στο εξωτερικό για μερικά χρόνια και έρθει στην Αθήνα, μπορεί να θεωρεί τον εαυτό του τυχερό. Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ θα τον υποδεχθεί σε μια καταπράσινη περιοχή, με τους φιλικούς και ελκυστικούς χώρους της και με εγκάρδιότητα. Στις αυλές της κυριαρχεί ευχάριστη αναταραχή και μια χαρούμενη ξεγνοιασιά. Είναι ευχάριστο να μπαίνεις σ' αυτό το σχολείο, που έχει ως κύριο γνώρισμα την αλληλοκατανόηση στο επίπεδο των δύο πολιτισμών. Ανυπομονεί κανείς να δει σε ποιο βαθμό η επαφή και η κατανόηση αποτελούν τμήμα της σχολικής καθημερινότητας και πόσο διαμορφώνουν τη συμβίωση των μαθητών, καθηγητών, γονέων και του μη εκπαιδευτικού προσωπικού. ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ - ένα σχολείο προσέγγισης, μέσα στο οποίο οι μαθητές του γερμανικού και του ελληνικού τμήματος αναπτύσσουν και εμβαθύνουν τις μεταξύ τους επαφές στα πλαίσια της σχολικής και εξωσχολικής εκπαιδευτικής και πολιτιστικής προσφοράς, για να δώσουν μ' αυτόν τον τρόπο στη σχολική ζωή μια πολύχρωμη φυσιογνωμία, πλούσια σε εναλλαγές; ό,τι φαίνεται πολιτικά προσδοκώμενο όπως και παιδαγωγικά ορθολογικό και ανθρώπινα επιθυμητό, πρέπει να παρατηρηθεί και δοκιμαστεί πάνω στα πραγματικά καθημερινά συμβάντα.

Το γεγονός ότι Γερμανοί και Έλληνες μαθητές χρησιμοποιούν τις ίδιες σχολικές αυλές, στέκονται στην ίδια ουρά μπροστά στην καντίνα, μοιράζονται εν μέρει το ίδιο μάθημα γυμναστικής ή συμμετέχουν στους απογευματινούς ομίλους εργασίας (αθλητισμού, τεχνικών, μουσικής, θεάτρου, πληροφορικής κλπ.) δεν αποτελεί από μόνο του απόδειξη για την ουσιαστική προσέγγιση μεταξύ νέων ανθρώπων, που ο ένας ενδιαφέρεται για τον άλλο και τους ενώνει

κάτι κοινό. Η προσέγγιση με την έννοια που την κατανοούμε όλοι δεν αναπτύσσεται πρωταρχικά, ούτε στις σχολικές ντισκοτέκ που τις επισκέπτονται μαθητές και απ' τα δύο τμήματα, ούτε σε ταξίδια για σκι που πραγματοποιούνται για μια φορά κατά τη συνολική διάρκεια της βαθμίδας 8 του γερμανικού και του ελληνικού τμήματος. Αναπτύσσεται περισσότερο στις εσωτερικές σχέσεις, που σημαίνει, μέσα από πραγματική προσέγγιση με στάση καλοπροαίρετης αναζήτησης και αληθινής κατανόησης για τον άλλο. Και ακριβώς εδώ κάνουν την εμφάνισή τους κατά την ανάγνωση παλιότερων σημειωμάτων από την περίοδο παραμονής μου στην Αθήνα τα ερωτήματα και οι αμφιβολίες.

— Η πικρή πραγματικότητα είναι, ότι όσο μεγαλώνει η ηλικία αυξάνονται ιδιαίτερα στους Έλληνες μαθητές οι απαιτήσεις σε απόδοση (προ παντός με το απογευματινό ιδιαίτερο μάθημα στα φροντιστήρια), πράγμα που έχει σαν συνέπεια να μειώνονται κατά πολύ οι δυνατότητες για ανάπτυξη της επαφής λόγω του έντονου χρονικού περιορισμού των μαθητών. Η ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα, οι σχολικοί κανονισμοί και νομοθεσία επενεργούν περιοριστικά προς αυτή την κατεύθυνση, και η ανάπτυξη επαφών ή κάποιας φιλικής σχέσης στις ανώτερες βαθμίδες είναι μάλλον συμπτωματική. Για τους μαθητές του ελληνικού τμήματος προκύπτει, εξ αιτίας αυτών των αντικειμενικών καθοριστικών προϋποθέσεων, μια μορφή της ανισότητας ή καλύτερα της άνισσης μεταχείρισης, η οποία δεν μπορεί να εξαλειφθεί ούτε με τη μεμονωμένη ανάπτυξη προσωπικών επαφών ή και μέσω της παιδαγωγικής υποστήριξης από πλευράς των διδασκόντων καθηγητών. Ιδιαίτερα οι Έλληνες μαθητές είναι πολύ ευαίσθητοι με την ύπαρξη των «δύο διαφορετικών κόσμων» στη ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ, όπως αυτοί σχηματίστηκαν αθόρυβα σχεδόν. Οι διαφορετικές νοοτροπίες και οι δόμες αμοιβαίας συμπεριφοράς δε γίνονται αντιληπτές μόνο υποκειμενικά, αλλά βιώνονται και σαν μορφές της οριοθέτησης, προκαλώντας ένα πλήθος αρνητικών συνεπειών. Αντιπάθειες και προκαταλήψεις διαμορφώνουν όχι σπάνια το όλο κλίμα. Οι αμοιβαίες αρνητικές εμπειρίες δυσκολεύουν την επαφή. Ό,τι μπορεί ίσως να διευθετηθεί σε προσωπικό επίπεδο, πρέπει να παρατηρηθεί και να εκτιμηθεί οπωσδήποτε και μέσα από το πρίσμα των προϋποθέσεων που λειτουργεί η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ. Εδώ πρέπει να αναρωτηθεί κανείς, αν ίσως μόνο με τη βοήθεια της προσέγγισης των διαφορετικών εκπαιδευτικών δόμων μπορεί να μειωθεί η οριοθέτηση που περιγράφηκε παραπάνω ή ίσως και να αποφευχθεί εντελώς.

Πρέπει πάντως μ' αυτή την ευκαιρία να είναι κανείς βέβαιος, ότι οι εκπαιδευτικές και κοινωνικοπολιτικές αντιλήψεις καθορίζουν τις δομές, φθάνοντας ακόμα και μέχρι το ίδιο το μάθημα, δομές τις οποίες εμείς ως φιλοξενούμενοι αυτής της χώρας δεν μπορούμε να τις επηρεάσουμε πόσο μάλλον να τις μεταβάλουμε. Αυτό επεκτείνεται ακόμα και στο επίπεδο της συνεργασίας των Γερμανών με τους Έλληνες καθηγητές. Επαφές για παιδαγωγικά θέματα ή σε επίπεδο της κάθε ειδικότητας δεν υπάρχουν σχεδόν ποτέ. Προκύπτουν μάλλον τελείως συμπτωματικά, αντί να είναι η έκφραση κοινών προσπαθειών, με γνώμονα τη διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων εκπαιδευτικού και παιδαγωγικού χαρακτήρα.

Κατά την άποψή μου, και εδώ επίσης, εκτός από τον καθαρά ανθρωπινό παράγοντα, είναι όπως προηγούμενως αποφασιστικές, προ παντός οι συνθήκες λειτουργίας και οι κανονισμοί που ισχύουν, με αποτέλεσμα να μην πραγματοποιείται σχεδόν καμιά ανοιχτή αντιπαράθεση πάνω σε ζητήματα διδακτικά και μεθοδολογίας. Η ανταλλαγή εμπειριών είναι σε αυτό το επίπεδο εξαιρετικά δύ-

interessieren und die etwas Gemeinsames verbindet. Begegnung im wohlverstandenen Sinne zeigt sich auch nicht vorrangig in gemeinsam besuchten schulischen Discos oder in Ski-Reisen, die einmalig im gesamten Jahrgang 8 der deutschen und griechischen Abteilung stattfinden. Sie zeigt sich vielmehr in inneren Bezügen, das heißt, in realen Begegnungen mit verbender Offenheit und engagiertem Verständnis füreinander. Und gerade hier kommen mir beim Durchlesen von früheren Aufzeichnungen aus meiner Athener Zeit Fragen und Zweifel.

Es ist eine bittere Realität, daß mit zunehmendem Alter insbesondere für die griechischen Schüler die Leistungsanforderungen steigen (vor allem durch den nachmittäglichen Privatunterricht an den Frontistirien), was zur Folge hat, daß die Möglichkeiten der Begegnung wegen der starken zeitlichen Beanspruchung der Schüler sehr reduziert sind. Die griechische Schulwirklichkeit, ihre Schulverfassung und –gesetzgebung wirken sich in dieser Hinsicht einschränkend aus, und Kontakte beziehungsweise Freundschaften in höheren Jahrgangsstufen sind eher zufällig. Für die Schüler der griechischen Abteilung ergibt sich aufgrund dieser objektiven Rahmenbedingungen eine Form der Ungleichheit beziehungsweise Ungleichbehandlung, die auch durch einzelne persönliche Kontakte und/oder pädagogische Unterstützungsmaßnahmen seitens der unterrichtenden Lehrer kaum ausgeglichen werden können.

Insbesondere die griechischen Schüler sind sehr sensibel für die "zwei verschiedenen Welten" an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN, wie sie sich fast unmerklich gebildet haben. Unterschiedliche Mentalitäten und Interaktionsstrukturen werden nicht nur subjektiv wahrgenommen, sondern als Form der Abgrenzung voneinander negativ erlebt und folgenreich verarbeitet. Ressentiments und Vorurteile prägen so nicht selten das Klima; wechselseitige Negativerfahrungen erschweren den Kontakt.

Was im einzelnen möglicherweise persönlich zu verantworten ist, muß andererseits jedoch auch vor dem Hintergrund der Systembedingungen der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN gesehen und beurteilt werden. Zu fragen ist hier, ob nicht nur über die Angleichung der unterschiedlichen Schulstrukturen oben beschriebene Abgrenzung abgebaut beziehungsweise vermieden werden kann.

Man muß sich in diesem Zusammenhang aber stets auch bewußt sein, daß bildungs – und gesellschaftspolitische Überzeugungen bis in den Unterricht hinein Strukturen setzen, die wir als Gäste dieses Landes gar nicht beeinflussen geschweige denn verändern können. Das wirkt sich auch aus auf die Ebene der Zusammenarbeit unter den deutschen und griechischen Lehrern. Fachliche und pädagogische Kontakte finden kaum statt; sie ergeben sich eher zufällig, als daß sie Ausdruck gemeinsamer Anstrengungen im Hinblick auf dezidierte Bildungs – und Erziehungsvorstellungen sind.

Auch hier sind neben rein menschlichen Aspekten meiner Meinung nach vor allem die systembedingten Vorgaben und Reglementierungen ausschlaggebend, weshalb eine offene Auseinandersetzung über didaktische und methodische Fragen kaum stattfindet. Das Lernen voneinander ist auf dieser Ebene nur

schwer möglich. Eine fatale Konsequenz des fehlenden Diskurses über diese Fragen ist, daß der Erziehungsauftrag der Schule sowie das dahinterstehende Erziehungskonzept nur sehr uneinheitlich zur Geltung kommen.

DEUTSCHE SCHULE ATHEN – eine Begegnungsschule?

Nach meinem Eindruck ist sie eher eine Schule mit zahlreichen Begegnungsmöglichkeiten, die aber nicht Ausdruck eines schlüssigen Profils beziehungsweise Identitätskonzeptes im Rahmen bikultureller Bildungsarbeit sind. Eine Schule, die Begegnung will und ihr Selbstverständnis darauf ausrichtet, muß sich den Rahmen dazu eigenverantwortlich schaffen. Erforderlich ist dazu ein institutionell-organisatorisches, räumliches und pädagogisch-personelles Konzept. Und: Es muß von allen Beteiligten so gewollt und mitgetragen sein, sonst bleibt die Formel von der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN als Begegnungsschule inhaltsleer.

DER VORSTAND DES DEUTSCHEN SCHULVEREINS ATHEN

Ingeborg Georgakopoulou
Ulrike Hillmann
Barbara Petradakis
Vera Sficas

Im Jahre 1975 wurde der DEUTSCHE SCHULVEREIN ATHEN als Träger der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN gegründet. Aus seiner Mitte werden für jeweils 3 Jahre die 9 Mitglieder des Vorstandes gewählt. In den letzten Jahren setzte sich dieses Gremium immer aus Mitgliedern zusammen, die aufgrund ihres persönlichen Hintergrundes mit den Belangen beider Abteilungen vertraut waren bzw. sind.

Der Vorstand vertritt die Interessen der Deutschen Schule nicht nur intern, organisatorisch, personell und finanziell, sondern gilt gleichzeitig als Vertreter nach außen hin, sowohl dem Gastland als auch den deutschen Behörden gegenüber.

Bei seiner Arbeit wird er durch 5 beratende Mitglieder (2 Vertreter der DEUTSCHEN BOTSCHAFT ATHEN, Schulleitung und Verwaltungsleitung) unterstützt.

Im Rahmen seiner Arbeit sieht es der Vorstand als besonders vordringlich an, bewährte Strukturen zu erhalten und die Erfüllung von Aufgaben sicherzustellen, die sich aus den sich ständig verändernden Anforderungen zweier unterschiedlicher Kulturen und Schulsysteme und ihrer Verknüpfung ergeben. Aufgrund der gegebenen Bestimmungen beider Länder findet die "Begegnung"

σκοπη. Η καταστροφική συνέπεια της έλλειψης συνομιλίας γι' αυτά τα ζητήματα είναι, ότι ο παιδαγωγικός στόχος της Σχολής όπως και το σύστημα της εκπαίδευσης εφαρμόζονται μόνο με μεγάλη ανομοιογένεια.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ - μια Σχολή προσέγγισης και επαφής;

Απ' όσο εγώ μπορώ να εκτιμήσω είναι μάλλον μια Σχολή με πολυάριθμες δυνατότητες για την ανάπτυξη επαφών, οι οποίες όμως δεν αποτελούν έκφραση ενός χαρακτηριστικού προφίλ ή μιας συγκεκριμένης ταυτότητας, στα πλαίσια μιας εκπαιδευτικής εργασίας, που συντελείται μέσα σε δύο πολιτιστικές κατευθύνσεις. Μια Σχολή η οποία επιθυμεί την προσέγγιση και την επαφή και βασίζει εκεί πάνω την ταυτότητά της, πρέπει να δημιουργήσει με δική της ευθύνη το κατάλληλο γι' αυτό πλαίσιο. Είναι απαραίτητο λοιπόν ένα θεσμικό οργανωτικό ολοκληρωμένο σχέδιο πάνω στη διαμόρφωση χώρων, σε ζητήματα προσωπικού όσο και σε παιδαγωγικά θέματα. Και θα πρέπει να είναι επιθυμητό και να βρίσκει την υποστήριξη απ' όλους τους συμμετέχοντες, αλλιώς η φράση ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ - Σχολείο προσέγγισης και επαφής είναι κενή περιεχομένου.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ingeborg Georgakopoulou
Ulrike Hillmann
Barbara Petradakis
Vera Sficas

Ο Σύλλογος της Γερμανικής Σχολής, ιδρύθηκε ως φορέας της Σχολής το 1975. Από τα μέλη του εκλέγονται κάθε φορά 9, ως μέλη του Δ.Σ. με τριετή θητεία. Την τελευταία δεκαετία η επιτροπή αυτή αποτελείται από μέλη τα οποία λόγω της προσωπικότητάς τους ήταν και είναι, εξοικωμένα με τα προβλήματα και των δύο τμημάτων.

Το Δ.Σ. εκπροσωπεί τα συμφέροντα της Σχολής, όχι μόνο εσωσχολικά, από απόψεως οργάνωσης προσωπικού και οικονομικών, αλλά λειτουργεί συγχρόνως ως εκπρόσωπος της Σχολής προς τα έξω, τόσο απέναντι στις αρχές της χώρας στην οποία φιλοξενείται αλλά και απέναντι στις γερμανικές αρχές.

Κατά την άσκηση των καθηκόντων του υποστηρίζεται από 5 συμβουλευτικά μέλη (2 εκπροσώπους της γερμανικής πρεσβείας Αθηνών, το Διευθυντή και Υποδιευθυντή της Σχολής, καθώς και τη Διευθύντρια Διοίκησης).

Στο πλαίσιο της δουλειάς του το συμβούλιο θεωρεί με ιδιαίτερη προτεραιότητα, να συντηρεί δοκιμασμένες δομές και να εξασφαλίζει την πραγματοποίηση καθηκόντων που προκύπτουν από το συνδυασμό και τις διαρκώς μεταβαλλόμενες απαιτήσεις δύο διαφορετικών πολιτισμών και εκπαιδευτικών συστημάτων. Λόγω των δεδομένων κανονισμών των δύο χωρών, η «συνάντηση» πραγμα-

τοποιείται κυρίως εκτός διδακτικών ωρών. Το Δ.Σ. θεωρεί ως βασικό καθήκον του να υποστηρίζει ιδιαίτερα τη συνύπαρξη των δύο πολιτισμών, με την προώθηση αυτού του χώρου συνεργασίας.

Αυτός ο σκοπός γίνεται ιδιαίτερα δύσκολος, σε μια εποχή όπου η Γερμανία «ανοίγεται» προς την ανατολική Ευρώπη, γεγονός συνδεδεμένο με οικονομικές επιβαρύνσεις στον πολιτιστικό τομέα. Για τον παραπάνω λόγο ο Σύλλογος της Γερμανικής Σχολής θα πρέπει να ανταπεξέλθει τα επόμενα χρόνια στις περικοπές της οικονομικής υποστήριξης της Σχολής από μέρους της Γερμανίας. Επιπλέον απαιτούν οι αναφερόμενες περικοπές, μια προσεκτική και μακροπρόθεσμα καθορισμένη οικονομική πολιτική, για να μπορέσουν να διατηρηθούν τα επιτεύγματα πολλών δεκαετιών.

Εν όψει της αναμενόμενης στενότερης συνεργασίας μεταξύ των κρατών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Σχολή περιμένει στα επόμενα χρόνια μεγαλύτερη προσέλευση μαθητών, πράγμα που θα κάνει πιο έντονη την ανάγκη επεκτάσεως.

Παράλληλα πρόσθετα παιδαγωγικά προγράμματα (Ανώτερη Εμπορική Σχολή, Τεχνικό Λύκειο, η δημιουργία εξειδικευμένων χώρων, ο επιπλέον διαχωρισμός των τάξεων και μαθημάτων κ.λ.π.) δημιουργούν την ανάγκη περισσότερων διδακτικών χώρων.

Το Διοικητικό Συμβούλιο κατόρθωσε να αποπερατώσει την ανέγερση καινούργιου κτιρίου του δημοτικού, που είχε παραμείνει επί σειρά ετών στο στάδιο του σχεδίου. Η χρηματοδότηση της κατασκευής πραγματοποιήθηκε κατά το μεγαλύτερο της μέρος με χρήματα του Συλλόγου. Το Σεπτέμβριο του 1989 το νέο κτίριο παραδόθηκε σε μαθητές και δασκάλους.

Σαν συνέπεια βελτιώθηκαν και οι χώροι του νηπιαγωγείου. Ολοκληρώθηκε η σχεδιαστική φάση των παρακάτω μελλοντικών κατασκευών:

- α) Περίφραξη ασφαλείας όλης της έκτασης της Σχολής
- β) Επέκταση της οικοδομής του δημοτικού
- γ) Ανακαίνιση του στίβου
- δ) Κάλυψη του ανοικτού κολυμβητηρίου

Παρά τις πολλές προσπάθειες του Διοικητικού Συμβουλίου και τις απορρέουσες ευθύνες, το Δ.Σ. αντιμετωπίζει πολύπλευρη κριτική. Τα μέλη του Συμβουλίου γνωρίζουν ότι δεν είναι δυνατόν να ικανοποιήσουν τις επιθυμίες και τις ιδέες όλων των ενδιαφερομένων, γεγονός το οποίο εξαρτάται κατά μεγάλο μέρος από την υπευθυνότητα τους απέναντι των αρχών, τόσο στη Γερμανία όσο και στην Ελλάδα.

Σαν επιστέγασμα των παραπάνω, προστίθενται αποφασιστικές αλλαγές εκ μέρους των γερμανικών αρχών, οι οποίες επιδρούν περιοριστικά στη λήψη αποφάσεων του Δ.Σ.

Το Δ.Σ. ελπίζει να πραγματοποιήσει στα επόμενα χρόνια τους στόχους του, μέσω της στενής και καλοπροαίρετης συνεργασίας του με τους διάφορους φορείς που ενδιαφέρονται για την καλή λειτουργία του σχολείου και ευχαριστεί όσους συνέβαλαν σ' αυτήν με οποιοδήποτε τρόπο.

an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN hauptsächlich im außerunterrichtlichen Bereich statt. Der Vorstand sieht es als eine wesentliche Aufgabe an, die bikulturellen Aufgaben der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN durch die Förderung besonders dieses Bereichs zu unterstützen.

Ein solches Ziel zu erreichen, fällt besonders schwer in einer Zeit der Öffnung Deutschlands gegenüber dem östlichen Europa und den damit verbundenen finanziellen Belastungen im kulturellen Bereich. Der DEUTSCHE SCHULVEREIN ATHEN muß daher in den nächsten Jahren mit Kürzungen der Schulbeihilfe fertig werden. Darüber hinaus verlangen die oben angegebenen Kürzungen eine vorsichtige und langfristig angelegte Haushaltspolitik, um zu erhalten, was in vielen Jahrzehnten aufgebaut wurde.

Im Hinblick auf die zu erwartende engere Zusammenarbeit innerhalb der europäischen Gemeinschaft rechnet die Schule in den kommenden Jahren mit noch stärkerem Zulauf, was einen weiteren Ausbau dringend erforderlich macht.

Zum anderen verursachen zusätzliche pädagogische Maßnahmen (Höhere Berufsfachschule, Realschulzweig, die Schaffung von zusätzlichen Fachräumen, die Teilung von Klassen und Kursen etc.) einen größeren Raumbedarf.

Dem Vorstand ist es gelungen, den lang geplanten Neubau der Grundschule zu verwirklichen (Die Finanzierung erfolgte zum größten Teil aus Mitteln des Schulvereins.) und diesen im September 1989 an die Schüler und Lehrer zu übergeben.

Weiterhin konnten die räumlichen Bedingungen des Kindergartens verbessert werden.

Die Planungsphase für folgende Bauvorhaben ist abgeschlossen:

- a) Sicherheitszaun um das gesamte Schulgelände,
- b) Aufstockung der Grundschule,
- c) Renovierung des Sportplatzes,
- d) Überdachung des Schwimmbades.

Trotz allen Engagements und der damit verbundenen Verantwortung ist Kritik von vielen Seiten verlaubar. Die Mitglieder des Vorstandes sind sich bewußt, daß sie nicht allen Wünschen und Vorstellungen der verschiedenen Interessengruppen gerecht werden können, was nicht zuletzt durch die Verantwortlichkeit gegenüber unterschiedlichen öffentlichen Stellen in Deutschland und Griechenland bedingt ist.

Hinzu kommen einschneidende Änderungen seitens der deutschen Behörden, die die Entscheidungskompetenzen des Schulvorstandes wesentlich einschränken.

In enger und vertrauensvoller Zusammenarbeit mit allen an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN beteiligten und interessierten Gremien hofft der Schulvorstand, auch in den nächsten Jahren die gesetzten Ziele verwirklichen zu können, und dankt alle denen, die sich um die Schule – in welcher Art auch immer – bemüht haben.

Die Vorsitzende des
Elternbeirats der
deutschen Abteilung.
Frau Dr. Ch.
Arwanitakis

Η πρόεδρος του
Συμβουλίου Γονέων του
γερμανικού τμήματος κ.
Δρ. Χ. Αρβανιτάκη

VORSCHLÄGE ZUR BEGEGNUNG Dr. Christine Arwanitakis

Mit dem Stichtag des 18. September 1991 besuchen 501 Schüler die deutsche Abteilung. Davon sind 368 Schüler deutsche Staatsbürger, von denen 38% eine Doppelstaatsbürgerschaft besitzen. Die folgenden drei zahlenmäßig stärksten Gruppen setzen sich aus 47 Österreichern, 39 Griechen und 31 Schweizern zusammen. Die übrigen 16 Schüler gehören elf verschiedenen Nationen an, die sich lokal vom hohen Norden Europas bis nach Ägypten erstrecken.

Zwangsläufig ist daher die Fluktuationsrate der Schüler in dieser Abteilung dementsprechend hoch und es müssen immer wieder neue Anpassungsprozesse geleistet bzw. überwunden werden, um den Leistungsanforderungen des Unterrichts in psychischer und mentaler Hinsicht gerecht zu werden. Ein Orts- oder Wohnungswechsel, bis hin zum Kampf der Integration im neuen Klassenverband, erfordert manchmal von den Schülern eine besonders starke Anpassungsleistung, die mit einer Phase psychischer Schwäche verbunden ist und nur mit Unterstützung von seiten der Eltern, Lehrer und Mitschüler überwunden werden kann. Dies bedeutet oft eine Überforderung aller Beteiligten, die nur durch eine gute Zusammenarbeit beseitigt wird. Daß dies auch in der Praxis möglich ist, hat sich bereits im gemeinsamen Wirken zwischen Eltern – und Lehrerbeirat gezeigt. Somit sind wir bereits beim Thema der persönlichen Begegnung zwischen Schülern,

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ Dr. Christine Arwanitakis

Στο γερμανικό τμήμα έχουμε 501 μαθητές σύμφωνα με την καταμέτρηση που έγινε στις 18 Σεπτεμβρίου 1991. Απ' αυτούς, 368 μαθητές έχουν γερμανική υπηκοότητα, απ' τους οποίους το 38% έχουν διπλή υπηκοότητα. Οι τρεις επόμενες μεγαλύτερες ομάδες αποτελούνται από 47 Αυστριακούς, 39 Έλληνες και 31 Ελβετούς. Οι υπόλοιποι 16 μαθητές ανήκουν σε ένδεκα διαφορετικές εθνικότητες, οι οποίες τοπικά θα λέγαμε, εκτείνονται απ' το βορειότερο σημείο της Ευρώπης μέχρι την Αίγυπτο. Αναγκαστικά ο δείκτης διακύμανσης της δύναμης των μαθητών σ' αυτό το τμήμα είναι υψηλός, με συνέπεια να πρέπει ν' αντιμετωπίζονται και να αφομοιώνονται συνεχώς νέες διαδικασίες προσαρμογής, για να μπορούν οι μαθητές ν' ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του μαθήματος τόσο από ψυχικής όσο και πνευματικής άποψης. Τόσο η αλλαγή τόπου και κατοικίας, όσο και ο αγώνας για ενσωμάτωση στη νέα κοινωνία της σχολικής τάξης, απαιτεί συχνά απ' τους μαθητές μια ιδιαίτερα έντονη θέληση για προσαρμογή, πράγμα που συνδέεται με μια φάση ψυχικής αδυναμίας, που μπορεί να υπερικηθεί μόνο με υποστήριξη από πλευράς γονέων, καθηγητών και συμμαθητών. Αυτό απαιτεί συχνά μια υπερπροσπάθεια όλων των συμμετεχόντων, η οποία μπορεί ν' αμβλυνθεί μόνο με μια σωστή συνεργασία. Το ότι αυτό και στην πράξη είναι εφικτό, αποδείχτηκε ήδη κατά τη συνεργασία του Συλλόγου Γονέων και καθηγητών. Ετσι φτάσαμε στο θέμα της προσωπικής επαφής μεταξύ μαθητών, καθηγητών και γονέων καθώς και του γερμανικού και του ελληνικού τμήματος ως συνόλου.

Βέβαια στη ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ δεν υπάρχει μόνο το πρόβλημα της διακύμανσης του αριθμού των μαθητών. Ένα σχολείο προσέγγισης-επαφής, όπως η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ έχει πολλά πρόσθετα καθήκοντα. Ένα απ' αυτά είναι, να εισάγει νέους ανθρώπους διαφορετικών εθνικοτήτων στη γλώσσα και το πνευματικό περιεχόμενο δύο πολιτισμών, όπως του γερμανικού και του ελληνικού.

Συμπληρωματικά πρέπει να πούμε, ότι οι νεοεισαχθέντες μαθητές διαθέτουν διαφορετικά επίπεδα γνώσεων, όσον αφορά στη γλωσσική κατάρτιση. Μεταξύ τους υπάρχουν και παιδιά από ελληνικές οικογένειες, τα οποία θέλουν να μάθουν γερμανικά σαν μητρική γλώσσα. Αυτό σημαίνει για έναν καθηγητή, ότι πρέπει να δημιουργήσει ένα νέο θεμέλιο στο μάθημα των γερμανικών. Μια επιθυμία των γονέων στο γερμανικό τμήμα, η οποία εκφράζεται εδώ και πολλά χρόνια είναι το μάθημα των γερμανικών ν' αντιμετωπίζεται και να διδάσκεται με ιδιαίτερη προσοχή και επιμέλεια. Τα γερμανικά πρέπει να διατηρήσουν το ρόλο που παίζουν, δηλαδή αυτόν της μητρικής γλώσσας και να επιτρέπουν στο μαθητή την ταύτιση με την προσωπικότητά του. Εκτός αυτού υπάρχουν παιδιά Γερμανών, τα οποία μέχρι την είσοδό τους στο σχολείο μας δεν είχαν ποτέ τους κάποια επαφή με τα ελληνικά και λόγω της προσωρινής παραμονής τους στη χώρα που τους φιλοξενεί δεν έχουν κανένα κίνητρο να διδαχθούν την ελληνική γλώσσα. Αυτό προκαλεί πολύ συχνά μια δυσαρέσκεια τόσο απ' την πλευρά των καθηγητών της ελληνικής όσο και απ' την πλευρά των μαθητών. Το εμπόδιο της γλώσσας δεν προάγει απαραίτητα την πραγματοποίηση της προσέγγισης των δύο τμημάτων, όμως δεν είναι και λόγος να εμποδιστεί η σύγκλιση των δύο πλευρών, διότι ό,τι δεν ξέρει ο ένας, θα το ξέρει ίσως ο άλλος. Κατά βάση η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ παρέχει στα παιδιά των Γερμανών τη δυνατότητα να επεκτείνουν και να τελειοποιήσουν χωρίς διακοπή τις γλωσσικές τους γνώσεις, που απέκτησαν στο πατρικό τους σπίτι και στην πατρίδα τους, και στα Ελληνόπουλα τη δυνατότητα να μάθουν τα γερμανικά σχεδόν σαν τη μητρική τους γλώσσα. Ας έρθουμε όμως και στους ενήλικες - πόσο μπορούν αυτοί ως γονείς και καθηγητές να συμβάλλουν σε μια προσωπική επαφή; Κάθε ένας που επιχειρεί ν' αποδεχτεί την προσωπικότητα του άλλου και αυτή η αποδοχή μεταδίδεται στα παιδιά του .....

Lehrern und Eltern sowie der deutschen und der griechischen Abteilung als Gesamtheit angelangt.

Selbstverständlich gibt es an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN nicht nur das Problem der Fluktuation. Eine Begegnungsschule, wie die DEUTSCHE SCHULE ATHEN, hat viele zusätzliche Aufgaben. Eine davon ist, junge Menschen verschiedener Nationen in die Sprachen und geistigen Inhalte zweier Kulturen, wie die der deutschen und der griechischen, einzuführen.

Hinzu kommt, daß neueintretende Schüler unterschiedliche Sprachniveaus aufweisen. Darunter gibt es auch Kinder aus griechischen Familien, die Deutsch wie ihre Muttersprache erlernen wollen. Das bedeutet für den Lehrer, eine neue Basis im Deutschunterricht zu schaffen. Ein jahrelanges Anliegen der Eltern in der deutschen Abteilung ist es daher, den Deutschunterricht mit besonderer Sorgfalt zu behandeln und zu lehren. Deutsch soll seine Funktion als Muttersprache behalten und eine Identifikation möglich machen. Andererseits gibt es deutsche Kinder, die mit der griechischen Sprache bis zum hiesigen Schuleintritt überhaupt nicht konfrontiert wurden und aufgrund des nur vorübergehenden Aufenthaltes im Gastland keine Motivation zum Erwerb der griechischen Sprache haben. Dies verursacht hin und wieder ein Unbehagen seitens der Griechischlehrer und seitens der Schüler. Eine Sprachbarriere ist für die Begegnung der beiden Abteilungen nicht unbedingt förderlich, aber auch kein Grund, das Zusammenwachsen auf beiden Seiten zu verhindern, denn was der eine nicht weiß, weiß vielleicht der andere.

Grundsätzlich bietet aber die DEUTSCHE SCHULE ATHEN den deutschen Kindern die Möglichkeit, auch hier in Athen ihre Sprachkenntnisse, die sie im Elternhaus und in ihrer Heimat erworben haben, kontinuierlich fortzusetzen und zu vervollständigen und den griechischen Kindern wird ermöglicht, die Sprache Deutsch, beinahe wie eine Muttersprache zu erlernen.

Nun aber zu den Erwachsenen – wie weit tragen sie als Eltern und Vorgesetzte zu einer persönlichen Begegnung bei? Jeder einzelne, der versucht, den anderen in seiner Individualität zu akzeptieren und diese Akzeptanz seinen Kindern weiter vermittelt...

Die Vorsitzende des griechischen Elternvereins, Frau Apostolakou – Ruttner, während eines Informationsabends
Η πρόεδρος του ελληνικού Συλλόγου Γονέων κ. Αποστολάκου – Ruttner, σε μια ενημερωτική συνάντηση

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ «ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ – ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ»

Ρούλα Αποστολάκου-Ruttner

(Πρόεδρος του Δ.Σ. του

Ελληνικού Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων)

Κάθε χρόνο, συνεχίζοντας την παράδοση, συναντώνται οι καθηγητές και ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων του ελληνικού τμήματος της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ, για να διατηρήσουν την επαφή και ν' ανταλλάξουν πληροφορίες για τα προβλήματα που απασχολούν εμάς και τα παιδιά μας. Ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων έχει την άποψη, ότι η στενή συνεργασία σχολείου και γονέων γενικότερα, αλλά ειδικότερα μεταξύ αυτής της Σχολής και αυτών των γονέων δεν είναι μόνο καρποφόρος αλλά και απόλυτα απαραίτητη. Διότι αυτή ακριβώς η Σχολή, η Σχολή μας, ενσωματώνει δύο διαφορετικούς πολιτισμούς, εργάζεται με δύο τελείως διαφορετικά παιδαγωγικά συστήματα και διευθύνεται σύμφωνα με τα μέτρα και σταθμά δύο διαφορετικών νοοτροπιών.

Εδώ ακριβώς βρίσκεται και το κεντρικό σημείο πολλών δυσκολιών, και γι' αυτόν το λόγο είναι απαραίτητη η συνεχής στενή επαφή μεταξύ καθηγητών, γονέων και Σχολής. Όλες οι πλευρές που συμμετέχουν, διαθέτουν αναμφισβήτητη την καλή θέληση, με το να τονιστεί όμως παρ' όλ' αυτά η απόλυτη αναγκαιότητα ύπαρξης στενής επαφής δεν ανησυχούμε μήπως διακινδυνεύσουμε να «κομίσουμε γλαύκαν εν Αθήναις». Ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων έχει τη διάθεση να βοηθήσει, να βρεθεί ο πιο κατάλληλος τρόπος για τη διατήρηση αυτής της επαφής, και μάλιστα αυτός που

ALLJÄHRLICHER KONTAKT "LEHRKÖRPER – ELTERNVEREIN"

Roula Apostolakou – Ruttner (Vorsitzende des Vorstandes des griechischen Elternvereins)

Traditionsgemäß treffen sich jedes Jahr der Lehrkörper und der Elternverein der griechischen Abteilung der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN, um Kontakt aufzunehmen und gegenseitige Informationen auszutauschen über die Probleme, die unsere Kinder und uns beschäftigen. Der Elternverein ist der Meinung, daß die enge Zusammenarbeit von Schule und Eltern im allgemeinen, aber ganz besonders zwischen dieser Schule und diesen Eltern, nicht nur fruchtbringend, sondern auch absolut notwendig ist. Denn diese unsere Schule vereint in sich zwei verschiedene Kulturen, arbeitet mit zwei vollkommen verschiedenen pädagogischen Systemen und wird geführt und geleitet nach Maßstäben und Kriterien zweier differierender Mentalitäten.

Darin dürfte der Kernpunkt vieler Schwierigkeiten liegen, und deshalb ist der dauernde enge Kontakt zwischen Lehrern, Eltern und Schule unumgänglich. Der gute Wille ist zweifellos bei allen beteiligten Seiten vorhanden, bei der Betonung der absoluten Notwendigkeit der engen Kontaktaufnahme läuft man aber dennoch nicht Gefahr, "Eulen nach Athen" zu tragen. Der Elternverein ist bereit, dabei mitzuhelfen, die effektivste Art und Weise dieser Kontaktaufnahme zu finden, jene nämlich, die auch die besten Ergebnisse erzielt.

Die Eltern der griechischen Abteilung bringen ihre Kinder in diese

Schule, damit sie die deutsche Kultur kennen und lieben lernen, ohne allerdings ihre eigene kulturelle und sprachliche Identität aufzugeben.

An dieser Stelle wollen wir nicht auf die Detailproblematiken eingehen. Diese sind der Schule und dem Vorstand des Elternvereins bekannt. Worum der Elternverein im Namen aller Eltern inständig bittet, ist, daß jeder Lehrer auf jeden Schüler gesondert eingeht, ihnen als Gesamtheit und im einzelnen auch menschlich nahesteht, als Vorbild, als Berater, als Freund, eben als "didaskalos". Denn dann wird auch sein eigener Einsatz die erwarteten Früchte tragen.

Wir leben in einer schwierigen Zeit voller psychischer und geistiger Gefahren, Versuchungen und Illusionen. Junge Menschen sind diesem "Wertvakuum" in besonderem Maße ausgesetzt. Die Arbeit der Lehrer am jungen Menschen sollte ständig von dem Gedanken getragen sein, daß unsere Kinder gerade in dieser Altersstufe zwar der diskreten, aber strengen Führung bedürfen, in gleichem Maße aber auch des Verständnisses und der Zuneigung.

θα επιφέρει τα καλύτερα αποτελέσματα.

Οι γονείς του ελληνικού τμήματος στέλνουν τα παιδιά τους σ' αυτή τη Σχολή για να γνωρίσουν και ν' αγαπήσουν το γερμανικό πολιτισμό, για να γνωρίσουν και να μάθουν ν' αγαπούν τη Γερμανία και τους ανθρώπους της, χωρίς όμως ν' απαρνηθούν τη δική τους γλωσσική και πολιτιστική ταυτότητα.

Σ' αυτό το σημείο δε θέλουμε να υπεισέλθουμε στα επί μέρους προβλήματα. Αυτά είναι ήδη γνωστά στη Σχολή και το Προεδρείο του Συλλόγου των Γονέων και Κηδεμόνων. Εκ μέρους όλων των γονέων, ο Σύλλογος καλεί κάθε καθηγητή ν' ασχολείται ξεχωριστά με κάθε μαθητή και να βρίσκεται κοντά στα παιδιά με ανθρωπιά σαν σύνολο και ξεχωριστά, ώστε να βλέπουν στο πρόσωπό του το πρότυπο, το συμβουλιάτορα, το φίλο, τελικά το σωστό «διδάσκαλο». Διότι τότε θα μπορέσει η προσπάθειά του ν' αποδώσει τους προσδοκώμενους καρπούς.

Ζούμε σε δύσκολους καιρούς γεμάτους ψυχικούς και πνευματικούς κινδύνους, προκλήσεις και ψευδαισθήσεις. Οι νέοι μας είναι εκτεθειμένοι σε ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό σ' αυτήν την «κενότητα», την έλλειψη αξιών. Το έργο των καθηγητών που απευθύνονται σ' αυτούς τους νέους ανθρώπους είναι ιδιαίτερα δύσκολο και γεμάτο ευθύνες και θα 'πρεπε συνεχώς να κατευθύνονται απ' τη σκέψη, ότι τα παιδιά μας ακριβώς σ' αυτήν την ηλικία έχουν ανάγκη τη διακριτική αλλά και αυστηρή καθοδήγηση, στον ίδιο βαθμό που χρειάζονται την κατανόηση και τη στοργή

Lehrerbeirat: Herr F. Spörl, Frau M. Hertlein – Arvanitaki, Frau M. Kouleris, Frau R. Mylona, Herr A. Paul.

Το συμβούλιο των καθηγητών: κ. F. Spörl, κ. M. Hertlein – Arvanitaki, κ. M. Kouleris, κ. R. Mylona, κ. A. Paul.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

Το Συμβούλιο των Καθηγητών πληροφορείται από τη διεύθυνση του σχολείου για τα θέματα που αφορούν καθηγητές και μαθητές, πάνω στα οποία μπορεί να εκφράσει τη γνώμη του. Γίνονται τακτικές συναντήσεις με τη διεύθυνση του σχολείου για συνομιλίες, καθώς επίσης και περιστασιακές συναντήσεις με το Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων και το σύλλογο της Σχολής.

Όσον αφορά στη σύνθεσή του, το Συμβούλιο των Καθηγητών έχει δύο αντιπροσώπους των Ελλήνων μόνιμων καθηγητών, δύο Γερμανούς μόνιμους καθηγητές με τοπικές συμβάσεις εργασίας και δύο αντιπροσώπους των απεσταλμένων Γερμανών συναδέλφων. Εκλέγονται κάθε χρόνο.

DER LEHRERBEIRAT

Der LBR wird von der Schulleitung informiert über Angelegenheiten, die Lehrer und Schule betreffen, und er kann dazu gehört werden. Er trifft sich regelmässig zu Gesprächen mit der Schulleitung, aber auch gelegentlich mit Elternbeirat und Schulverein.

Entsprechend der Zusammensetzung des Kollegiums gibt es im LBR zwei Vertreter der griechischen, zwei der deutschsprachigen Ortskräfte, und zwei Vertreter der deutschen vermittelten Kollegen; sie werden alle jedes Jahr neu gewählt.

Die deutsche Schülermitverwaltung (SMV) mit ihrem Vertrauenslehrer, Herrn Dr.Dr. Horn, 1992 und T. Salapatas, Schulsprecher (stehend)
 Το συμβούλιο των μαθητών του γερμανικού τμήματος με τον υπεύθυνο καθηγητή κ. Dr.Dr. Horn, 1992 και Τ. Σαλαπάτας, εκπρόσωπος των μαθητών (όρθιος)

**SCHÜLERMITVERWALTUNG AN DER
 DEUTSCHEN SCHULE ATHEN
 MÖGLICHKEITEN UND GRENZEN
 SCHULISCHER AKTIVITÄTEN
 Mag. Jörg Barabas (Vertrauenslehrer 1990/1991)**

Keiner kann bestreiten, daß die DSA den Schülern ihrer beiden Abteilungen Möglichkeiten bietet, Begegnung zu praktizieren. Vor allem im künstlerischen und sportlichen Bereich erleben Lehrer hin und wieder, wie Freundschaften zwischen griechischen und deutschen Schülern entstehen und scheinbar trennende Verhaltens- und Denkweisen hinterfragt und im Prozeß des Kennenlernens einander angeglichen werden.

Ein anderes Bild ergibt sich jedoch, wenn man die schulischen Aktivitäten der Schülermitverwaltungen (SMV) betrachtet. Hier geht man noch zu wenig aufeinander zu, was den Austausch von Meinungen betrifft, und scheut Versuche, gemeinsame Anliegen zu formulieren und trennende Strukturen zu überwinden. Verantwortlich für diese Situation ist jedoch nicht so sehr die fehlende Bereitschaft der Schüler, sondern eher die unterschiedliche Funktionsweise der beiden SMVs. Dieser Unterschied soll im folgenden kurz skizziert werden.

Die Satzung der deutschen SMV bestimmt die Organe, mit denen die Schüler ihre Interessen vortragen können. Führendes Organ

**ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗ
 ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ – ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ
 ΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
 Mag. Joerg Barabas
 (καθηγητής εμπιστοσύνης 1990/1991)**

Κανένας δεν μπορεί ν' αμφισβητήσει, ότι η ΓΣΑ προσφέρει στους μαθητές της, και των δύο τμημάτων, τη δυνατότητα ν' αναπτύξουν επαφές μεταξύ τους. Ιδιαίτερα στον καλλιτεχνικό και αθλητικό τομέα οι καθηγητές συναντούν συχνά το φαινόμενο να δημιουργούνται φιλικές μεταξύ Ελλήνων και Γερμανών μαθητών και γίνονται μάρτυρες του προβληματισμού τους για τους διαφορετικούς τρόπους σκέψης και συμπεριφοράς που φαινομενικά χωρίζουν τις δύο πλευρές και πολύ συχνά κατά τη γνωριμία εξισορροπούνται. Μια άλλη εικόνα παρουσιάζεται όμως, αν παρατηρήσει κανείς τις εκδηλώσεις των Μαθητικών Κοινοτήτων. Εδώ η σύνδεση είναι ακόμα πιο μικρή όσον αφορά στην ανταλλαγή απόψεων, και αποφεύγονται οι προσπάθειες να διατυπωθούν κοινά αιτήματα και να υπερικηθούν οι τάσεις που τις απομακρύνουν. Υπεύθυνη γι' αυτή την κατάσταση όμως δεν είναι η έλλειψη διάθεσης των μαθητών, αλλά μάλλον ο διαφορετικός τρόπος λειτουργίας των δύο κοινοτήτων. Αυτήν τη διαφορά θα επιχειρήσουμε να σκιαγραφήσουμε παρακάτω.

Το καταστατικό της Γερμανικής Μαθητικής Κοινότητας καθορίζει τα όργανα, με τα οποία οι μαθητές θα υποστηρίξουν τα αιτήματά τους. Ηγετικό όργανο είναι το Μαθητικό Συμβούλιο, το οποίο απο-

τελείται από τον εκπρόσωπο των μαθητών, τον αντικαταστάτη του και τρεις εκπροσώπους από τις διάφορες βαθμίδες. Αυτό το συμβούλιο εκπροσωπεί την κοινότητα απέναντι στη διεύθυνση της Σχολής. Το Μαθητικό Κοινοβούλιο (συνεδρίαση όλων των εκπροσώπων των τάξεων) έχει το δικαίωμα να συνεδριάζει σε μία ώρα του κανονικού μαθήματος με τη μορφή ανοικτών συζητήσεων μια φορά το μήνα. Σ' αυτές τις συνεδριάσεις είναι παρών και ένας καθηγητής επιστοσύνης, ο οποίος εκλέγεται στην αρχή του σχολικού έτους από το σύνολο των μαθητών και ανά τάξη.

Ο τομέας δραστηριοτήτων της Μαθητικής Κοινότητας περιλαμβάνει πρωταρχικά το σχεδιασμό και την υλοποίηση εκδηλώσεων (πάρτι, καλοκαιρινή γιορτή), ο σύλλογος όμως παράλληλα προσπαθεί να βελτιώσει τη συνεργασία μεταξύ των Γερμανών και Ελλήνων μαθητών. Για την ενημέρωση των διαφόρων τάξεων σχετικά με τα αποτελέσματα μιας συνέλευσης της Μαθητικής Κοινότητας, κάθε μήνα διατίθεται μια ώρα, παρουσία του αντίστοιχου υπεύθυνου καθηγητή της τάξης. Το περασμένο σχολικό έτος το Μαθητικό Κοινοβούλιο συνεδρίασε τέσσερις φορές. Το ευχάριστο ήταν ότι σε δύο συνεδριάσεις ήταν παρόντες και εκπρόσωποι της Ελληνικής Κοινότητας, πράγμα που αποδείχθηκε εποικοδομητικό, ειδικά για τη συζήτηση οργανωτικών ζητημάτων (πάρτι). Σε συζήτηση που έγινε την αρχή του σχολικού έτους μεταξύ των υπευθύνων καθηγητών του ελληνικού τμήματος και των εκπροσώπων της Ελληνικής Μαθητικής Κοινότητας, συμφωνήθηκε να επιτρέπεται σε ένα μαθητή η συμμετοχή στη συνέλευση της Γερμανικής Μαθητικής Κοινότητας, χωρίς να υπολογίζονται στον αντίστοιχο μαθητή αυτές οι ώρες ως απουσίες.

Το κύριο αίτημα, το οποίο δίκαια εκφραζόταν με αγανάκτηση κάθε τόσο στο Μαθητικό Κοινοβούλιο ήταν και είναι μέχρι τώρα η απαίτηση για τη διάθεση ενός χώρου για τη Μαθητική Κοινότητα και ταυτόχρονα ενός χώρου πολλαπλών χρήσεων για όλους τους μαθητές, ο οποίος θα χρησιμεύει και ως τόπος επικοινωνίας και επαφής. Οι μαθητές γνωρίζουν, ότι η διεύθυνση της Σχολής είναι τοποθετημένη θετικά απέναντι σε μια λύση αυτού του προβλήματος, και βέβαια θα πρέπει να προσεχθεί ότι η ήδη υπάρχουσα αδιαφορία ακριβώς των μεγαλύτερων μαθητών του γερμανικού τμήματος αναφορικά με τη μελλοντική τους πορεία και το αίσθημα ταύτισής τους απ' τη Γερμανική Σχολή, θα αυξηθεί, αν δε γίνει στο άμεσο μέλλον κάποιο συγκεκριμένο βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση.

Οι μαθητές του ελληνικού τμήματος της ΓΣΑ ακολουθούν στην εξάσκηση των δικαιωμάτων εκπροσώπησής τους καθορισμένους νομικούς κανόνες. Συχνά εκπλησσεται κανείς βλέποντας την προθυμία για διεξαγωγή συζητήσεων και την ετοιμότητα για συμμετοχή, με την οποία οι μαθητές αντιλαμβάνονται τα δικαιώματά τους.

Ένας εσωτερικός κανονισμός προβλέπει, ότι η τάξη μπορεί να συνεδριάζει μια φορά το μήνα και μάλιστα τις τρεις πρώτες ώρες του μαθήματος. Κατά την πρώτη συνεδρίαση του σχολικού έτους εκλέγεται ένα πενταμελές Συμβούλιο, με έναν πρόεδρο, ένα γραμματέα, έναν ταμία και δύο απλά μέλη. Αυτό το Συμβούλιο έχει εκτός των άλλων το καθήκον, να προωθεί τις αποφάσεις της τάξης προς τις άλλες τάξεις, τη Διεύθυνση της Σχολής ή προς το σώμα των καθηγητών. Ενεργοποιείται ακόμα, όταν υπάρχουν δυσκολίες με κάποιον καθηγητή. Το Συμβούλιο συνεδριάζει μια φορά την εβδομάδα, μόνο που αυτές οι συνεδριάσεις πρέπει να πραγματοποιούνται εκτός της ώρας του μαθήματος.

Εκτός απ' τις δραστηριότητες μέσα στην τάξη, οι μαθητές εκπροσωπούνται από ένα 15μελές Μαθητικό Συμβούλιο (Πρόεδρος, Αντιπρόεδρος, γραμματέας, 12 ισότιμα μέλη). Εκλέγεται σε μία Γενική Συνέλευση όλων των μαθητών τις πρώτες 45 μέρες του σχολικού έτους. Αυτό το όργανο είναι υπεύθυνο για το συντονισμό

ist der Schülerrat, der sich aus Schülersprecher, seinem Vertreter und drei Stufensprechern zusammensetzt. Dieses Gremium vertritt die SMV gegenüber der Schulleitung. Das Schülerparlament (Versammlung aller Klassensprecher) kann als Diskussionsforum einmal monatlich einstündig in der allgemeinen Unterrichtszeit zusammentreten. Auf diesen Sitzungen ist ein Vertrauenslehrer anwesend, der zu Beginn des Schuljahres von der gesamten Schülerschaft klassenweise gewählt wurde.

Der Wirkungsbereich der SMV umfaßt in erster Linie das Planen und Durchführen von Veranstaltungen (Partys, Sommerfest), die SMV versucht aber auch, die Zusammenarbeit deutscher und griechischer Schüler zu verbessern. Zur Information der einzelnen Klassen über die Ergebnisse einer SMV-Sitzung wird monatlich eine Verfügungsstunde gewährt, in Anwesenheit des jeweiligen Klassenlehrers.

Im vergangenen Schuljahr ist das Schülerparlament viermal zusammgetreten. Erfreulicherweise waren bei zwei Sitzungen Vertreter der griechischen SMV anwesend, was sich gerade für die Diskussion organisatorischer Fragen (Partys) als konstruktiv erwies. Den griechischen Schülervertretern war zu Beginn des Schuljahres im Gespräch mit den Leitern der griechischen Abteilung zugesichert worden, jeweils einen Schüler für eine deutsche SMV-Sitzung freizustellen, ohne daß dies für den Betreffenden als Fehlstunde angerechnet werden würde.

Das Hauptanliegen, das im Schülerparlament immer wieder mit berechtigtem Unwillen zur Sprache kam, bestand und besteht nach wie vor in der Forderung nach einem SMV-Raum und einem Aufenthaltsraum für alle Schüler, nicht zuletzt auch als Ort der Begegnung. Den Schülern ist bekannt, daß die Schulleitung einer Lösung dieses Problems aufgeschlossen gegenübersteht, wobei jedoch nicht von der Hand zu weisen ist, daß die teilweise vorherrschende Gleichgültigkeit gerade älterer Schüler der deutschen Abteilung in bezug auf ihren Werdegang an und ihr Zugehörigkeitsgefühl zu der Deutschen Schule anwachsen wird, wenn hier in naher Zukunft kein konkreter Schritt erfolgen wird. Die Schüler der griechischen Abteilung der DSA folgen in der Ausübung ihrer Mitspracherechte klar umrissenen gesetzlichen Bestimmungen. Dabei überrascht einen oft die Diskussionsfreudigkeit und die Teilnahmebereitschaft, mit der die Schüler ihre Rechte wahrnehmen.

Eine klasseninterne Regelung sieht vor, daß ein Klassenverband einmal im Monat zu einer Versammlung zusammentreten kann, und zwar in einer der drei ersten Unterrichtsstunden. Auf der ersten Versammlung des Schuljahres wird ein fünfköpfiger Rat gewählt, mit einem Vorsitzenden, einem Sekretär, einem Kassenwart und zwei weiteren Mitgliedern. Dieser Rat hat v.a. die Aufgabe, Beschlüsse des Klassenverbandes an andere Klassen, die Schulleitung oder das Lehrerkollegium weiterzuleiten. Er wird auch aktiv, wenn es Schwierigkeiten mit einem Lehrer gibt. Der Rat tagt einmal pro Woche, wobei jedoch die Sitzungen außerhalb der Unterrichtszeit stattfinden müssen.

Neben diesen klasseninternen Aktivitäten artikulieren sich die Schüler über einen 15köpfigen Schülerrat (Vorsitzender, Stellvertreter, Sekretär, 12 gleichwertige Mitglieder). Er wird auf

einer allgemeinen Versammlung aller Schüler in den ersten 45 Schultagen gewählt. Dieses Gremium ist für die Koordination unter den Klassenverbänden zuständig und tritt für die Belange von Mitschülern ein, wenn ein Klassenrat eine Auseinandersetzung mit einem Lehrer nicht beilegen konnte – was im vergangenen Schuljahr einmal erfolgte. Ähnlich wie bei den Klassenräten trifft man sich einmal pro Woche außerhalb der Unterrichtszeit.

Gerade älteren Schülern wird dadurch eine produktive Mitarbeit in der SMV verleidet. Aufgrund des intensiven Stoffplans sind sie oft gezwungen, ihre freie Zeit am Nachmittag für den Besuch von Frondisterien (Schulen, die auf Abschlußprüfungen vorbereiten) herzugeben, was dazu führt, daß Zusammenkünfte des Rates im Schulalltag sehr selten und wenn, dann in der Pause stattfinden. Gesprächen mit griechischen Schülern ist zu entnehmen, daß ein Treffen des 15köpfigen Schülerrats während der Unterrichtszeit nicht zuletzt auch der Begegnung mit deutschen Mitschülern dienlich wäre.

Festzuhalten bleibt, daß die Organisationsformen der griechischen SMV eher kollektiver Struktur sind, was von deutscher Seite nicht immer als positiv wahrgenommen wird. So erklärt sich auch, daß die Vermittlungsinstanz, die ein Vertrauenslehrer der deutschen Abteilung erfüllen soll, für die Schüler der griechischen Abteilung eher als überflüssig angesehen wird – eine Auseinandersetzung z.B. mit einem Lehrer wird auf die Räte übertragen. Die Funktionsweise der SMV schafft andererseits bisweilen ein Stärkegefühl des Klassenverbandes, eigene Interessen zu vertreten, dem es auf deutscher Seite eher mangelt.

Das unterschiedliche Selbstverständnis schulischer Schülermitverwaltung, wie es in der DSA existiert, muß nicht notwendigerweise die Abgrenzung beider Abteilungen fördern. Gemeinsame Anliegen (s. SMV-Raum) können gemeinsam formuliert und vorangetrieben werden.

των τάξεων και επεμβαίνει υποστηρίζοντας τα αιτήματα των συμμαθητών, αν ένα Συμβούλιο της τάξης δεν μπορέσει να εξομαλύνει κάποια διαφωνία με έναν καθηγητή - πράγμα που συνέβη μια φορά το περασμένο σχολικό έτος. Όπως ισχύει και για τα Συμβούλια των τάξεων, οι συναντήσεις γίνονται μια φορά την εβδομάδα εκτός της κανονικής ώρας του μαθήματος.

Εξ αιτίας αυτού του κανονισμού ειδικά οι μεγαλύτεροι μαθητές έχουν χάσει την όρεξή τους για παραγωγική συμμετοχή στις Μαθητικές Κοινότητες. Λόγω του ότι το πρόγραμμα των μαθημάτων τους είναι εξαιρετικά φορτωμένο, είναι συχνά αναγκασμένοι να αφιερώνουν τον ελεύθερο απογευματινό τους χρόνο στην παρακολούθηση φροντιστηρίων, γεγονός που οδηγεί στην ανάγκη οι συνεδριάσεις των Συμβουλίων να γίνονται σπάνια κατά τη διάρκεια της σχολικής μέρας και όταν πραγματοποιούνται, τότε μόνο κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων. Από τις συζητήσεις των Ελλήνων μαθητών μπορούμε να συμπεράνουμε, ότι οι συναντήσεις του δεκαπενταμελούς Μαθητικού Συμβουλίου κατά τη διάρκεια της ώρας του μαθήματος θα μπορούσε να συμβάλει παράλληλα και στην ανάπτυξη της επαφής με τους Γερμανούς συμμαθητές. Διαπιστώνουμε λοιπόν, ότι οι μορφές οργάνωσης της Ελληνικής Μαθητικής Κοινότητας έχουν μάλλον συλλογική δομή, πράγμα που απ' την γερμανική πλευρά δεν εκτιμάται πάντοτε ως θετικό γεγονός. Έτσι εξηγείται λοιπόν και το ότι ο ρόλος του μεσολαβητή, που καλείται να παίξει ένας καθηγητής εμπιστοσύνης για το γερμανικό τμήμα, για τους μαθητές του ελληνικού τμήματος είναι μάλλον περιττός - κάποια διαφωνία π.χ. με έναν καθηγητή, μεταβιβάζεται στα Συμβούλια. Απ' την άλλη μεριά ο τρόπος λειτουργίας των Μαθητικών Κοινοτήτων μέχρι τώρα προβάλλει την αίσθηση της δύναμης της τάξης, να μπορεί να υποστηρίζει τα αιτήματά της, πράγμα που μάλλον λείπει στη γερμανική πλευρά. Η διαφορετική αντιμετώπιση του ρόλου των Μαθητικών Κοινοτήτων, όπως συμβαίνει στη ΓΣΑ δεν πρέπει αναγκαστικά να προκαλέσει την απομάκρυνση των δύο τμημάτων. Κοινά ενδιαφέροντα και αιτήματα (βλ. χώρο Μαθητικής Κοινότητας) μπορούν να υποστηρίζονται και να προωθούνται με κοινή τακτική.

Herr Mag. J. Barabas, Vertrauenslehrer 1991 (3. v.l.),
G. Bledjian, A. Funck, Redakteure der Schülerzeitung
(4. und 5. v.l.)

Ο κ. Mag. J. Barabas, υπεύθυνος καθηγητής 1991, G. Bledjian, συντάκτης της μαθητικής εφημερίδας, A. Funck, συντάκτης της μαθητικής εφημερίδας, T. Σαλαπάτας, εκπρόσωπος των μαθητών.

Προσέγγιση, ένα θέμα που σήμερα προκαλεί απλώς την αδιαφορία των μαθητών της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ. Η σχέση μεταξύ των δύο τμημάτων αποτελεί ένα πρόβλημα, το οποίο έχει μελετηθεί λεπτομερειακά με την βοήθεια πολυάριθμων δημοσκοπήσεων και συζητήσεων.

Δεν φαίνεται να υπάρχει στον ορίζοντα κάποια βελτίωση της κατάστασης, για να μην μιλήσουμε βέβαια για λύση του προβλήματος. Δεν υπάρχει σχεδόν καμιά επαφή μεταξύ Γερμανών και Ελλήνων μαθητών. Κατά παράδοξο τρόπο μια έρευνα, που διεξάγαμε πάνω σ' αυτό το θέμα στην ενδεκάτη τάξη του Γερμανικού και του Ελληνικού τμήματος έδειξε ότι υπάρχει προθυμία για επαφή.

Μια θετική στάση όμως δεν αρκεί από μόνη της για να δικαιώσει το όνομα «σχολή προσέγγισης». Απλοποιούμε πολύ τα πράγματα για μας, όταν αναζητούμε την αιτία στη διαφορετική νοοτροπία. Στην ερώτηση για το ποιος είναι ο λόγος της ελλειπούς προσέγγισης, πολλοί Έλληνες μαθητές σημείωσαν την άδικη μεταχείριση. Αυτή η λέξη – κλειδί περιλαμβάνει πολλά πεδία προβλημάτων. Όταν για παράδειγμα, τέσσερις παράλληλες Ελληνικές τάξεις προετοιμάζονται για την ίδια εξέταση από διαφορετικούς διδάσκοντες, τότε ο τρόπος διόρθωσης και η διδακτέα ύλη θα έπρεπε να ρυθμίζεται από κοινού γι' αυτές τις τάξεις. Ακόμη, η κατάσταση δεν διευκολύνεται καθόλου από την ύπαρξη διαμετρικά αντίθετων εκπαιδευτικών συστημάτων. Το γεγονός ότι οι Γερμανοί μαθητές έχουν συχνά περισσότερα δικαιώματα, πράγμα το οποίο οφείλεται στο γενικότερο σύστημα, προκαλεί αναπόφευκτα εντάσεις μεταξύ των τμημάτων. Αυτές εκφράζονται με συνθήματα μίσους ή βρισιές στην είσοδο και τους τοίχους του σχολείου. Επιπλέον επικρατεί στους Έλληνες μαθητές η διαδεδομένη αντίληψη ότι οι Γερμανοί μαθητές «δεν κάνουν τίποτα» τόσο κατά την διάρκεια του μαθήματος όσο και στο σπίτι. Αυτό όμως είναι ένα στερεότυπο που δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Όλα αυτά είναι με την σειρά τους συνέπειες των δύο εκπαιδευτικών συστημάτων, τα οποία αφήνουν ελάχιστα περιθώρια ελευθερίας κινήσεων για την βελτίωση της κατάστασης. Δεν είναι μυστικό ότι κάποιοι καθηγητές δεν συνεισφέρουν πάντοτε στην βελτίωση του κλίματος προσέγγισης. «Τέτοια ασυνέπεια υπάρχει μόνο στην Ελλάδα», παρόμοια αγενή σχόλια ακούγονται συχνά στις Ελληνικές τάξεις. Εκτός αυτού, ο Έλληνας μαθητής μόλις κοιτάξει τα πολλά τροχόσπιτα στον χώρο στάθμευσης του σχολείου δεν θα αργήσει να σκεφτεί πως οι ιδιοκτήτες τους αντιλαμβάνονται ως κυρία αποστολή τους το πώς θα οργανώσουν τις διακοπές τους στην παραλία.

Γεγονός είναι, ότι δεν λαμβάνονται υπόψιν όλες οι δυνατότητες βελτίωσης. Ένα πρώτο θετικό βήμα είναι κάποια κοινά προγράμματα εργασίας και κοινές εκδρομές που προσφέρουν στους μαθητές την δυνατότητα μεγαλύτερης επαφής. Αυτά όμως δυστυχώς, είναι ακόμη, εξαιρέσεις. Η μεγαλύτερη προσέλευση Γερμανών σε Ελληνικές γιορτές θα ήταν επίσης επιθυμητή. Ένας κοινός χώρος πολλαπλών χρήσεων αποτελεί προϋπόθεση για την Γερmano-Ελληνική φιλία. Αυτές οι προτάσεις έγιναν κατά τη δημοσκόπηση τόσο από τους Έλληνες όσο και από τους Γερμανούς μαθητές. Σ' αυτόν τον – έως τώρα ανύπαρκτο – χώρο, θα μπορούσε το εμπόδιο της γλώσσας να ξεπεραστεί ευκολότερα απ' ότι

Begegnung, ein Thema, das heute bei den Schülern der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN nur Gleichgültigkeit hervorruft. Die Beziehung der beiden Abteilungen ist eine Problematik, die mit Hilfe von unzähligen Umfragen und Diskussionen genauestens untersucht wurde.

Eine Verbesserung, geschweige denn eine Lösung der Situation ist nicht in Sicht. Kontakt zwischen deutschen und griechischen Schülern gibt es fast nicht. Paradoxerweise ergab eine Umfrage, die wir im Rahmen dieses Themas in den elften Klassen der deutschen und griechischen Abteilung durchführten, daß eine Bereitschaft zur Annäherung vorhanden ist. Eine positive Grundhaltung allein reicht jedoch nicht aus, um dem Namen Begegnungsschule gerecht zu werden. Wir machen es uns zu leicht, die Schuld in der unterschiedlichen Mentalität zu suchen. Auf die Frage, was der Grund für die mangelnde Begegnung sei, nannten viele griechische Schüler die ungerechte Behandlung. Dieses Stichwort umfaßt mehrere Problembereiche. Wenn beispielsweise vier griechische Parallelklassen von unterschiedlichen Lehrkräften auf dieselbe Prüfung vorbereitet werden müssen, dann sollte Korrektur und Unterrichtsstoff in den betreffenden Klassen aufeinander abgestimmt sein. Erleichtert wird die Situation auch nicht durch die diametral entgegengesetzten Schulsysteme. Die Tatsache, daß deutsche Schüler in vieler Hinsicht mehr Rechte haben, welche aber systembedingt sind, verursacht zwangsläufig Spannungen innerhalb der Abteilungen. Diese äußern sich in gehässigen Parolen oder Beschimpfungen über dem Schuleingang und auf den Wänden des Schulgeländes. Hinzu kommt die bei den griechischen Schülern weitverbreitete Annahme, daß deutsche Schüler im Unterricht und zu Hause "nichts tun", doch dies ist ein Klischee und entspricht nicht den Tatsachen.

Dies sind wiederum Folgeerscheinungen der beiden Bildungssysteme, die nur wenig Handlungsspielraum zur Verbesserung der Lage erlauben.

Es ist kein Geheimnis, daß manche Lehrer nicht immer zu einer Verbesserung des Begegnungsklimas beitragen. "So eine Unpünktlichkeit gibt es nur in Griechenland", solche und ähnliche taktlose Bemerkungen sind in griechischen Klassen nicht selten. Außerdem liegt einem griechischen Schüler beim Anblick der vielen Campingbusse auf dem Schulparkplatz der Gedanke nicht fern, daß der Besitzer seine Aufgabe in erster Linie in der Gestaltung seines Strandurlaubes sieht.

Tatsache ist, daß nicht alle Möglichkeiten zur Verbesserung wahrgenommen werden. Ein erster positiver Schritt sind gemeinsame Arbeitsprojekte und Exkursionen, die den Schülern eine Kontaktaufnahme ermöglichen.

Doch diese sind leider noch Ausnahmen. Wünschenswert wäre außerdem eine verstärkte Anwesenheit deutscher Schüler bei griechischen Feiern. Ein gemeinsamer Aufenthaltsraum ist eine Voraussetzung für eine deutsch-griechische Freundschaft. Diese Anregungen wurden in der Umfrage sowohl von deutschen als auch

von griechischen Schülern gemacht. In dem – bisher nicht vorhandenen – Aufenthaltsraum könnte auch die Sprachbarriere leichter überwunden werden als in den Pausen. Vereinzelte Schüler der griechischen Abteilung, die ihre deutschen Mitschüler als arrogant, respektlos und faul beschreiben, scheinen die Tatsache zu vergessen, daß die Hälfte der "deutschen" Schüler einen griechischen Elternteil hat und somit Halb griechische ist.

στα διαλείμματα. Ορισμένοι μαθητές του Ελληνικού τμήματος, οι οποίοι περιγράφουν τους Γερμανούς συμμαθητές τους ως υπεροπτικούς, χωρίς σεβασμό και τεμπέληδες, φαίνεται να λησμονούν το γεγονός ότι οι μισοί από τους «Γερμανούς» μαθητές έχουν έναν Έλληνα γονιό και έτσι είναι μισοί Έλληνες.

Der Vorsitzende des Vereins der Ehemaligen, Herr G. Joannidis (seit 1990)

Ο πρόεδρος του Συλλόγου Αποφοίτων κ. Γ. Ιωαννίδης (από το 1990)

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ Parádeisos Amarousíou

Ο Σύλλογος Αποφοίτων της Γερμανικής Σχολής Αθηνών, δέκα περίπου χρόνια μετά την επαναλειτουργία του, βρίσκεται σήμερα σε φάση ανάπτυξης και δημιουργίας των προϋποθέσεων, που θα τον καταστήσουν έναν πόλο έλξης όλων των Αποφοίτων της Σχολής μας και, συγχρόνως, ένα θεσμό με σημαντικό ρόλο στην κοινωνική και επαγγελματική ζωή των μελών του και ένα βασικό παράγοντα του Γερμανόφωνου στοιχείου στην Αθήνα.

Ο Σύλλογος αριθμεί σήμερα 1.400 μέλη, που καθημερινά αυξάνονται με τις εγγραφές νέων μελών. Από τα μέλη αυτά περίπου 60 είναι Απόφοιτοι της πρώτης περιόδου λειτουργίας της Σχολής, έως το 1944.

Το Διοικητικό Συμβούλιο, που διαχειρίζεται τις τύχες του Συλλόγου για τη διετία 1992-1993, αφού ολοκλήρωσε μέσα στην προηγούμενη διετία μερικές ενέργειες για την αποδοτικότερη λειτουργία του Συλλόγου, κυριότερη των οποίων είναι η ηλεκτρονική μη-

VEREIN DER EHEMALIGEN DER DEUTSCHEN SCHULE ATHEN Paradisos Amarousio

Der Verein der Ehemaligen der Deutschen Schule Athen befindet sich heute, etwa zehn Jahre nach seiner Erneuerung, in einer Phase, in der die Voraussetzungen geschaffen und entwickelt werden, die ihn zu einem Anziehungspunkt für alle Absolventen unserer Schule, gleichzeitig zu einer Institution mit einer wichtigen Rolle im gesellschaftlichen und beruflichen Leben seiner Mitglieder und zu einem wichtigen Faktor des deutschsprachigen Elements in Athen machen.

Der Verein zählt heute 1400 Mitglieder und vergrößert sich täglich durch den Beitritt neuer Mitglieder. Etwa 60 unserer Mitglieder sind Absolventen aus dem bis 1944 reichenden ersten Zeitraum der Schule.

Der Vorstand, der in den beiden Jahren 1992/1993 die Geschicke des Vereins lenkt, hat bereits begonnen, nachdem er in der vorigen Dienstzeit verschiedene Arbeiten für eine wirksamere Tätigkeit des Vereins abschloß, deren wichtigste die elektronische

Δatenverarbeitung der Mitgliederliste ist, verschiedene Maßnahmen mit dem Ziel einzuleiten, die Mitglieder vielseitig zu betreuen und Anreize für eine stärkere Beteiligung an den vielfältigen Aktivitäten zu schaffen, aber auch Ehemalige zu gewinnen, die noch nicht Mitglieder sind.

Eigenart wie auch Reiz eines Ehemaligenvereins beruhen darauf, daß seine Mitglieder altersmäßig einem sehr breiten Spektrum angehören. Für den Vorstand bildet dies ein wichtiges Kriterium bei der Auswahl der Ziele: Die neuen Absolventen sollen Unterstützung bei ihren Studien, vor allem im Ausland, finden, die etwas älteren, wenn nötig, Hilfe bei der Suche nach Arbeit; den Berufstätigen soll die gegenseitige berufliche Unterstützung der Mitglieder nützen; die Wissenschaftler, die sich in ihrem Fach ausgezeichnet haben, sollen uns durch ihre Leistung nähergebracht werden.

Andererseits soll jedes Mitglied im Wirken des Vereins dauernd Interessantes finden, sowohl Veranstaltungen, die ihn betreffen, wie auch die Möglichkeit zu Kontakten mit alten Bekannten der Schulzeit.

Ein weiteres Ziel des Verbands ist schließlich die Aufrechterhaltung und Festigung unserer Beziehung zu unserer Schule und den Menschen, die uns in den entscheidendsten Jahren unseres Lebens geprägt haben.

Auf Grund dieser Leitlinien wurden bereits verwirklicht:

* Die Veröffentlichung eines Absolventenverzeichnisses nach Studienort, das den Absolventen von 1990 und 1991 bei ihrer Abschlusfeier überreicht wurde. Es ist beabsichtigt, dieses Verzeichnis als Hilfe für Absolventen in den Städten des Auslands jährlich in erweiterter Form herauszugeben.

* Die Einrichtung eines Büros für Arbeit durch den Verein, wodurch sowohl den Mitgliedern, die Arbeit suchen, wie auch den Mitgliedern, die für ihre Unternehmen Mitarbeiter suchen, geholfen werden soll. Langsam, aber kontinuierlich beginnt diese Einrichtung die ersten Früchte zu tragen, was die Zahl der Mitglieder zeigt, die sich bereits an das Büro wandten.

* Die Möglichkeit, daß unsere Mitglieder jeden Samstag in den Anlagen der Schule Sport treiben.

* Die Veröffentlichung der drei ersten Hefte der Zeitschrift "Dörpfeldianer", die auf 48 Seiten den Mitgliedern und Freunden des Vereins verschiedene interessante Informationen über den Verein und die Schule, Artikel ehemaliger Lehrer und Mitglieder bot. Es ist vorgesehen, sie zweimal jährlich herauszugeben.

* Die Veröffentlichung eines Berufsverzeichnisses unseres Vereins, in dem vollständige Daten über die Mitglieder, nach Berufen geordnet, zu finden sind.

* Die Gründung einer Theatergruppe der Ehemaligen, damit alle ihre Beziehungen zum Theater der Absolventen pflegen, die als Schüler an der Theatergruppe der Schule unter Herrn Professor Papapetrou, einem unserer Mitglieder, teilnahmen.

Als ständige Aktivitäten sind vorgesehen oder wurden bereits verwirklicht:

* Künstlerische Veranstaltungen unserer Mitglieder.

* Sportliche Begegnungen.

* Ein – oder zweitägige Ausflüge.

* Vorträge von Mitgliedern und ehemaligen Lehrer der Schule.

* Neuntägiger Ausflug nach Ägypten mit Nilkreuzfahrt (1991).

χανοργάνωση του Μητρώου του, προχωρεί ήδη σε διάφορες διαδικασίες, που έχουν ως στόχο την πολύπλευρη εξυπηρέτηση των μελών του και τη δημιουργία κινήτρων, τόσο για την ενεργότερη συμμετοχή τους στις ποικιλόμορφες δραστηριότητές του, όσο και την προσέλκυση των Αποφοίτων που δεν είναι ακόμη εγγεγραμμένοι σ' αυτόν.

Η ιδιομορφία αλλά και το ενδιαφέρον στοιχείο ενός Συλλόγου Αποφοίτων έγκειται στο ότι αυτός αποτελείται από μέλη που ανήκουν σ' ένα ευρύτατο φάσμα ηλικιών. Αυτό αποτελεί μια βασική παράμετρο για τις επιλογές των στόχων του Δ.Σ.: Οι νέοι Απόφοιτοι πρέπει να βρουν συμπαράσταση στις σπουδές τους, ιδίως στο εξωτερικό, οι κάπως μεγαλύτεροι να βοηθηθούν, εάν το χρειάζονται, στην εξεύρεση εργασίας, οι επαγγελματίες να ωφεληθούν από την επαγγελματική αλληλοϋποστήριξη των μελών, οι διακριθέντες στον τομέα τους επιστήμονες να έρθουν πιο κοντά μας μέσα από το έργο τους.

Από την άλλη μεριά, κάθε μέλος πρέπει να βρίσκει στις δραστηριότητες του Συλλόγου μόνιμα ενδιαφέροντα και εκδηλώσεις που το αφορούν καθώς και τη δυνατότητα επαφών με τους παλιούς γνώριμους των σχολικών χρόνων.

Τέλος, ένας ακόμα προορισμός του Συλλόγου είναι η διατήρηση και η ενίσχυση των δεσμών μας με τη Σχολή μας και με τους ανθρώπους, που χάραξαν τα πιο κρίσιμα χρόνια της ζωής μας.

Με βάση τις πιο πάνω κατευθυντήριες γραμμές, ήδη έχουν πραγματοποιηθεί:

* Η έκδοση του Καταλόγου Αποφοίτων ανά τόπο Σπουδών, που προσφέρθηκε στους Αποφοίτους 1990 και 1991 κατά την τελετή της Αποφοίτησής τους, και που προβλέπεται να εκδίδεται ενημερωμένος και βελτιωμένος κάθε χρόνο, για την υποβοήθηση των νέων Αποφοίτων στις πόλεις του εξωτερικού.

* Η σύσταση του Γραφείου Εργασίας του Συλλόγου, με στόχο, τόσο την εξεύρεση εργασίας στα μέλη μας, όσο και την εξεύρεση συνεργατών για τις επιχειρήσεις των μελών μας. Ήδη, αργά αλλά σταθερά, ο θεσμός αυτός αρχίζει να αποδίδει τους πρώτους καρπούς, κάτι που αποδεικνύεται από τον αριθμό των μελών που μέχρι σήμερα έχουν απευθυνθεί στο Γραφείο.

* Η δυνατότητα άθλησης κάθε Σάββατο των μελών μας στις εγκαταστάσεις της Σχολής.

* Η έκδοση των τριών πρώτων τευχών του περιοδικού του Συλλόγου, του "Dörpfeldianer", που μέσα από τις 48 σελίδες του προσφέρει στα μέλη και τους φίλους του Συλλόγου μας ποικίλου ενδιαφέροντος ύλη σχετική με το Σύλλογο και τη Σχολή μας, άρθρα παλιών καθηγητών και μελών, και εκδίδεται δύο φορές το χρόνο.

* Η έκδοση του Επαγγελματικού Οδηγού του Συλλόγου μας, όπου υπάρχουν πλήρη στοιχεία των μελών ανά επάγγελμα.

* Η δημιουργία θεατρικής ομάδας Αποφοίτων, ώστε να διατηρηθούν οι δεσμοί με το θέατρο των Αποφοίτων, που ως μαθητές συμμετείχαν στο Θεατρικό Όμιλο της Σχολής υπό τον καθηγητή και μέλος μας κ. Παπαπέτρου.

Επίσης ως μόνιμες δραστηριότητες προβλέπονται ή έχουν ήδη πραγματοποιηθεί:

* Καλλιτεχνικές εκδηλώσεις μελών μας.

* Αθλητικές συναντήσεις.

* Εκδρομές μονοήμερες ή διήμερες.

* Διαλέξεις μελών και παλιών καθηγητών της Σχολής.

* Πάρτυ πενταετιών, συνεστιάσεις.

* 9ήμερη Χριστουγεννιάτικη εκδρομή στην Αίγυπτο με κρουαζιέρα στο Νείλο (1991).

* Ενημερωτικά σεμινάρια σε συνεργασία με επιχειρήσεις.

Ουσιαστική σημασία αποδίδουμε στη συνεργασία, σε μόνιμη βάση, με όλους τους παράγοντες της σχολικής ζωής (Διοικητικό Συμβούλιο, Διεύθυνση, Σύλλογο καθηγητών, Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων, Μαθητική Κοινότητα) με σκοπό τόσο την ενίσχυση των δεσμών του Συλλόγου με τη Σχολή, όσο και την υποβοήθηση των τελειοφοίτων του Λυκείου – αυριανών μελών μας – σε θέματα σπουδών, επαγγελματικού προσανατολισμού, καλοκαιρινής εργασίας κ.ά.

Τα μέλη μας καλύπτουν περίπου ογδόντα (80!) επαγγέλματα και ειδικότητες. Μεταξύ αυτών πολλοί Καθηγητές Πανεπιστημίων, διακεκριμένοι καλλιτέχνες, κρατικοί λειτουργοί, Διευθυντικά στελέχη μεγάλων Ελληνικών και Διεθνών επιχειρήσεων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, επιτυχημένοι επιχειρηματίες και επιστήμονες κάθε ειδικότητας και, βέβαια, και πολλοί φοιτητές.

Ίσως όλα τα παραπάνω να φαντάζουν υπερβολικά φιλόδοξα και δύσκολα πραγματοποιήσιμα. Με την οργάνωση όμως της μόνιμης στέγης – γραφείου, που μας παραχωρήθηκε πρόσφατα στις εγκαταστάσεις της Σχολής και με τον απαραίτητο εξοπλισμό (τηλέφωνο, Fax, Computer) και την πρόσληψη μιας μόνιμης Γραμματέως – βοηθού, ευελπιστούμε σύντομα ότι η δουλειά του Δ.Σ. θα γίνεται πλέον πιο απερίσπαστα, κάτι που θα έχει ως αποτέλεσμα τη διευκρίνιση των στόχων και την αύξηση της δραστηριότητάς του.

Καθοριστικοί παράγοντες που επιτρέπουν την αισιοδοξία μας για μια συνεχώς ανοδική πορεία του Συλλόγου μας είναι:

* Η μόνιμη και με πολλούς τρόπους συμπαράσταση της Σχολής μας στο έργο μας. Τόσο το Διοικητικό Συμβούλιο της Σχολής και προσωπικά η Πρόεδρος του κ. Βέρα Σφήκα, όσο και η υπό τον Δρα Meyer Διεύθυνση, μας παρέχουν κάθε δυνατή υποστήριξη, αναγνωρίζοντας έτσι την αναγκαιότητα ύπαρξης, και για τη Σχολή, ενός δραστήριου και ακμαίου Συλλόγου Αποφοίτων. Ιδιαίτερα σημαντική είναι, εξάλλου, και η βοήθεια που, καθημερινά σχεδόν μας παρέχει το Διοικητικό Προσωπικό της Σχολής, κάθε βαθμίδας.

* Οι συναισθηματικοί δεσμοί που ενώνουν τα μέλη μας μεταξύ τους και με τη Σχολή μας, και που μέσα από το Σύλλογό μας συντηρούνται και δυναμώνουν. Εδώ αξίζει να σημειώσουμε ότι εξήντα περίπου μαθητές της Σχολής είναι παιδιά μελών του Συλλόγου μας και ότι στα μέλη μας περιλαμβάνονται 20 ανδρόγυνα – Απόφοιτοι.

* Οι πάμπολλες προσφορές από μέλη μας κάθε ηλικίας για συμπαράσταση και συμμετοχή στους διάφορους τομείς εργασίας του Δ.Σ. και οι συνεχείς, προφορικές και γραπτές, παροτρύνσεις, υποδείξεις και προτάσεις που δεχόμαστε.

* Η μεγάλη διάθεση και προθυμία, με την οποία μια εικοσάδα μόνιμων συνεργατών του Δ.Σ. συμμετέχει με τα μέλη του Δ.Σ. στην κατανομή της εργασίας.

Ενδεικτικές όλων των παραπάνω είναι και ο μεγάλος αριθμός των Αποφοίτων 1991 (85 μέχρι σήμερα) που εγγράφηκαν στο Σύλλογο. Το πέρασμά μας από τις τάξεις τους πριν από τη λήξη της σχολικής χρονιάς και η παρουσίαση των επιδιώξεων του Συλλόγου

* Parties, Bankette.

* Informationsseminare in Zusammenarbeit mit Firmen.

Eine entscheidende Bedeutung messen wir der ständigen Zusammenarbeit mit allen Faktoren des schulischen Lebens bei (Vorstand, Schulleitung, Lehrerbeirat, Verein der Eltern und Erziehungsberechtigten, Schülermitverwaltung) mit dem Ziel, sowohl die Bindung zwischen Verein und Schule zu festigen, wie auch die neuen Absolventen des Likion – die künftigen Mitglieder – in Fragen des Studiums, der beruflichen Orientierung, Sommerarbeit u.a zu unterstützen.

Unsere Mitglieder sind in etwa achtzig (80!) Berufen und Spezialisierungen tätig. Unter ihnen sind zahlreiche Universitätsprofessoren, herausragende Künstler, Staatsbeamte, leitende Angestellte großer griechischer und internationaler Firmen in Griechenland und im Ausland, erfolgreiche Unternehmer und Wissenschaftler jeder Richtung und natürlich viele Studenten.

Vielleicht erscheint die genannte Zielsetzung als übertrieben ehrgeizig und schwer realisierbar. Nach der uns von der Schule zur Verfügung Stellung eines Büroraums und mit der erforderlichen Ausrüstung (Telefon, Fax, Computer) und einer ständigen Sekretärin wird sich die Arbeit des Vorstands kontinuierlicher vollziehen, was dazu führen wird, daß die Ziele erweitert und die Aktivitäten vermehrt werden.

Wesentliche Faktoren, die unseren Optimismus über eine kontinuierliche Aufwärtsentwicklung des Vereins begründen, sind:

* Die ständige und vielfältige Unterstützung unserer Arbeit durch die Schule. Der Schulvorstand und seine Vorsitzende, Frau Vera Sfika, wie auch die Schulleitung unter Herrn Dr. K. Meyer gewähren uns jede nur mögliche Hilfe und erkennen damit an, daß auch für die Schule die Existenz eines aktiven und blühenden Vereins der Ehemaligen notwendig ist. Besonders wichtig ist außerdem auch die Hilfe, die uns das Verwaltungspersonal der Schule auf allen Ebenen fast täglich gewährt.

* Die emotionalen Bindungen, die unsere Mitglieder untereinander und mit der Schule verbinden, die auch innerhalb des Vereins beibehalten und gestärkt werden. Es soll hier erwähnt werden, daß etwa 60 Schüler der Schule Kinder von Vereinsmitgliedern und unter unseren Mitgliedern 20 Ehepaare sind.

* Die zahlreichen Beiträge von Mitgliedern jedes Alters, die durch ihre Beteiligung den Vorstand in seinen verschiedenen Arbeitsbereichen unterstützen, und die ständigen mündlichen und schriftlichen Anregungen, Hinweise und Vorschläge, die wir erhalten.

* Die große Bereitschaft und Bereitwilligkeit, mit der eine Gruppe von etwa 20 ständigen Mitarbeitern des Vorstands mit den Vorstandsmitgliedern an der Verteilung der Arbeiten teilnimmt. Bezeichnend für alles dies ist auch die große Zahl der Absolventen von 1991 (85 bis heute), die dem Verein beitraten. Unser Erscheinen in den Klassen vor Ende des Schuljahrs und die Darstellung der Zielsetzungen des Vereins und der Möglichkeiten, die er ihnen bieten kann, wurde mit großer Anteilnahme aufgenommen, wodurch sich unsere Verpflichtung ihnen gegenüber vergrößert. Die intensive Tätigkeit in einem Verein von Ehemaligen erscheint vielen vielleicht als romantisch. Wenn man jedoch Absolvent der Deutschen Schule Athen ist, besitzt man gewissermaßen eine Besonderheit, die auf Lebenszeit mit einer kleinen Gemeinschaft

verbindet, in der die Persönlichkeit weitgehend geformt wurde, als man in dieser Umgebung den Einfluß hochgebildeter Menschen erfuhr, deren Grundsätze weiterhin leitend sind; wenn dann die Bindungen der Schuljahre fortbestehen und im Laufe des Lebens stärker werden, dann kann die Verbindung mit der Schule sich nicht lediglich auf Erinnerungen beschränken, sondern sucht Wege zu einer dauerhafteren Kommunikation und dazu, einen Teil all dessen zurückzuerstatten, das man empfing. Der Verein der Ehemaligen bietet genau diesen Weg und gibt Gelegenheit zu einer ständigen "Begegnung" der Alterstufen, Berufe, Interessen, Erfahrungen und, im Falle unserer Schule, überdies zu einer Begegnung der Kulturen.

Athen, April 1992
Für den Vorstand
der Vorsitzende
Georg S. Ioannidis (1963)

BEGEGNUNG MIT HEIDELBERG Spyros Chryssikopoulos (1988, 12b) Zahnmedizinstudent, Heidelberg

Im Oktober '88 fing ich für mich ein neues Kapitel meines Lebens an. Die Schuljahre waren ein für allemal vorbei, die Welt der Universität, des Studiums hat sich weit vor mir eröffnet.

Ich habe mich sehr glücklich geschätzt, in Heidelberg einen Studienplatz bekommen zu haben, und ein alter Traum, in Deutschland zu studieren, wurde zu einer Tatsache.

Ich hatte keine Utopie erwartet; als Fremder in Deutschland zu studieren ist nicht einfach, aber ich war trotzdem sehr zuversichtlich, und alle meine Hoffnungen, wie ich jetzt nach einem fast dreijährigen Aufenthalt mit Sicherheit sagen kann, haben sich bestätigt.

Heidelberg ist eine faszinierende Stadt. Sie hat 120.000 Einwohner und ca. 30.000 Studenten, etwas mehr als 10 Prozent davon sind Ausländer. Die restlichen 90.000 sind meist junge Leute, mit europäischer und multikultureller Denkweise, offene Geister für jede Idee und Gewohnheit. Das Zusammenleben ist relativ einfach

και των δυνατοτήτων που μπορούν να τους παρασχεθούν, έγιναν δεκτά με πολλή θερμότητα, κάτι που αυξάνει τις υποχρεώσεις μας απέναντί τους.

Ίσως σε πολλούς να φαίνεται ρομαντική η έντονη ενασχόληση μέσα σ' ένα Σύλλογο Αποφοίτων. Όταν, όμως, είσαι Απόφοιτος της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ, έχεις δηλαδή, μια ιδιότητα που σε συνδέει ισόβια με μια μικρή κοινωνία, μέσα στην οποία πλάστηκε σε μεγάλο βαθμό η προσωπικότητά σου, όταν μέσα στο περιβάλλον αυτό δέχτηκες την επίδραση φωτισμένων ανθρώπων, που οι αρχές τους συνεχώς σε κατευθύνουν και όταν οι δεσμοί των σχολικών χρόνων συνεχίζονται και ενισχύονται για όλη την κατοπινή ζωή σου, τότε το δέσιμο με το σχολείο σου δεν μπορεί να περιορίζεται στις αναμνήσεις και μόνο, αλλά αναζητεί τρόπους για μια μονιμότερη επικοινωνία και για μια ανταπόδοση μέρους των όσων αυτό σου έχει προσφέρει. Ο Σύλλογος Αποφοίτων προσφέρει ακριβώς αυτήν τη διέξοδο και παρέχει την ευκαιρία για μια διαρκή «συνάντηση» ηλικιών, επαγγελματών, ενδιαφερόντων, εμπειριών, και στην περίπτωση της Σχολής μας, επιπρόσθετα, για μια συνάντηση πολιτισμών.

Αθήνα, Απρίλιος 1992
Για το Διοικητικό Συμβούλιο
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ Σ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ (1963)

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΤΗ ΧΑΪΔΕΛΒΕΡΓΗ Σπύρος Χρυσικόπουλος (1988, 12β) Φοιτητής Οδοντιατρικής, Χαϊδελβέργη

Τον Οκτώβριο του 1988 άνοιξε για μένα ένα νέο κεφάλαιο στη ζωή μου. Τα σχολικά μου χρόνια είχαν περάσει μια και καλή στο παρελθόν, ανοιγόταν διάπλατα ο κόσμος του πανεπιστημίου, ξεκινούσαν οι σπουδές μου. Θεωρούσα τον εαυτό μου πολύ τυχερό, που είχε στα χέρια του μια θέση στο Πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης και το παλιό μου όνειρο να σπουδάσω στη Γερμανία είχε γίνει πραγματικότητα. Δεν ήμουν ουτοπικός, το να σπουδάσει κανείς ως ξένος στη Γερμανία δεν είναι κάτι εύκολο, εντούτοις όμως ήμουν πολύ σίγουρος με τον εαυτό μου και όλες μου οι ελπίδες εκπληρώθηκαν, όπως μπορώ τώρα να πω με σιγουριά, μετά από σχεδόν τρία χρόνια παραμονής εδώ.

Η Χαϊδελβέργη είναι μια γοητευτική πόλη. Έχει 120.000 κατοίκους και περίπου 30.000 φοιτητές, απ' τους οποίους λίγο παραπάνω απ' το 10% είναι αλλοδαποί. Οι υπόλοιποι 90.000 είναι ως επί το πλείστον νέοι άνθρωποι με ευρωπαϊκό τρόπο σκέψης, που διαμορφώνεται απ' τα πολυάριθμα πολιτιστικά ρεύματα, με πνεύμα ανοιχτό

για κάθε είδους νέες ιδέες και συνήθειες. Η κοινή διαβίωση μ' αυτούς τους ανθρώπους είναι σχετικά εύκολη και παίρνει καθημερινά το δρόμο της χωρίς προστριβές. Δεν περιμένει κανείς πολύ, μέχρι ν' αντιληφθεί το πνεύμα της φιλίας και της συνεργασίας γύρω του. Αρκεί ένας περίπατος στον πεζόδρομο, ένα αφούγκρασμα των πολλών ασυνήθιστων και άγνωστων γλωσσών και αμέσως νομίζει ότι δε βρίσκεται πραγματικά στη Γερμανία. Η Χαϊδελβέργη είναι το σημείο, όπου συναντώνται η Ευρώπη με την Ασία, την Αμερική και την Αφρική.

Τα καθημερινά προβλήματα είναι σχεδόν ανύπαρκτα. Το κυριότερο είναι, ότι δε φαίνεται κανείς «πολύ» ανατολίτης, «πολύ διαφορετικός». Στο Πανεπιστήμιο υπήρχαν συχνά διαφωνίες και σκληρά λόγια. Μου 'λεγαν, θα 'πρεπε καλύτερα να κρατάω το στόμα μου κλειστό, εδώ ήμουν απλώς και μόνο ένας φιλοξενούμενος κτλ. ή γιατί έχω άποψη, αφού έτσι κι αλλιώς δεν είμαι φορολογούμενος. Όμως αυτές είναι μερικές εξαιρέσεις, που υπάρχουν φυσικά σε οποιαδήποτε πόλη του κόσμου και ιδιαίτερα σε πανεπιστήμια, όπου ο ανταγωνισμός και η φιλοδοξία είναι αρκετά ανεπτυγμένες.

Όταν όμως αναπτυχθούν φιλίες μεταξύ των συμφοιτητών, τότε αυτές είναι πολύ ισχυρές. Είναι υπέροχο να μοιράζεται κανείς τις κοινές χαρές και τις ανησυχίες και να μπορεί να συζητάει για κάθε τι που τον ενδιαφέρει. Έτσι κι αλλιώς είμαστε όλοι το ίδιο εκτεθειμένοι στις θελήσεις των καθηγητών που μας διδάσκουν και μόνο αν κρατηθούμε όλοι ενωμένοι, θα μπορέσουμε να υπερασπιστούμε τα συμφέροντά μας και ν' αντέξουμε την «άνωθεν» πίεση. Παρ' όλ' αυτά μπορεί κανείς ν' αναλογιστεί, πως ένας αλλοδαπός φοιτητής έχει ν' αντιμετωπίσει σημαντικά περισσότερες δυσκολίες απ' ό,τι ένας Γερμανός συμφοιτητής του. Συχνά γίνονται αντιληπτά σημάδια αδικίας και υποκειμενικότητας στην αξιολόγηση, και φυσικά δεν υπάρχει σχεδόν ποτέ κάποιος τρόπος άμυνας. Πρέπει κανείς ν' αγωνίζεται για ν' αποδείξει ότι ακόμα κι αυτός είναι ένας άνθρωπος με ποιότητα. Δεν πρέπει όμως ποτέ να παραδώσει τα όπλα, η επιμέλεια ανταμείβεται πάντοτε.

Εγώ προσωπικά είμαι πολύ ευτυχισμένος στη Χαϊδελβέργη. Απ' ό,τι φαίνεται θα περάσω εδώ περισσότερα χρόνια απ' ό,τι στη Γερμανική Σχολή Αθηνών. Όμως τις δύο αυτές περιόδους της ζωής μου θα τις διατηρήσω για πάντα στην καρδιά μου με πολλή αγάπη και ωραίες αναμνήσεις. Θα ήθελα πάντοτε να επιστρέφω στη Χαϊδελβέργη!

und läuft ohne Spannungen täglich weiter.

Man braucht nicht lange, bis man den Geist der Freundschaft und der Zusammenarbeit in der Luft spürt. Man braucht nur die Fußgängerzone zu durchlaufen, den vielen ungewohnten und unbekanntenen Sprachen zu lauschen, und man wird sich eigentlich gar nicht in Deutschland vorkommen. Heidelberg ist der Treffpunkt Europas, Asiens, Amerikas und Afrikas zusammen.

Probleme entstehen im Alltag kaum; die Hauptsache ist, man sieht nicht "zu" orientalisches, "zu anders" aus. An der Uni gab es oft Auseinandersetzungen und harte Worte, man sollte, hieß es, den Mund halten, hier sei man nur Gast u.s.w. oder warum man hier mitrede, wenn man sowieso kein Steuerzahler sei. Aber das sind auch nur ein paar Ausnahmen, vorhanden in jeder Stadt der Welt, besonders aber an Unis, wo der Wettbewerb und der Ehrgeiz ziemlich stark ausgeprägt sind.

Wenn aber unter den Kommilitonen Freundschaften entstehen, sind sie sehr stark. Es ist schön, die gemeinsamen Freuden und Sorgen zu teilen und über alles, was uns interessiert, miteinander reden zu können. Außerdem sind wir alle gemeinsam den gleichen Lehrkräften untergeordnet, und nur wenn wir alle zusammenhalten, können wir unsere Interessen verteidigen und den Druck "von oben" aushalten.

Trotzdem kann man sich vorstellen, daß ein ausländischer Student mit erheblich mehr Schwierigkeiten zu kämpfen hat als ein deutscher Kommilitone. Oft sieht man Zeichen der Ungerechtigkeit und der Subjektivität der Bewertung, wehren dagegen kann man sich kaum. Man muß kämpfen, um zu beweisen, daß man auch ein Mensch mit Qualitäten ist. Man darf nur nicht aufgeben, Fleiß wird immer belohnt.

Ich persönlich bin sehr glücklich in Heidelberg.

Immerhin werde ich hier wahrscheinlich mehr Jahre verbringen, als meine Zeit an der Deutschen Schule Athen dauerte. Beide Abschnitte meines Lebens werde ich mit sehr viel Liebe und schönen Erinnerungen für immer in meinem Herzen behalten. Ich würde immer nach Heidelberg zurückkehren!

3 Οκτωβρίου 1990 –
ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Απόσπασμα από την ομιλία του Διευθυντή της Γερμανικής Σχολής Αθηνών με την ευκαιρία της γιορτής στην αίθουσα τελετών του σχολείου:

Αξιότιμοι καλεσμένοι, Κυρίες και Κύριοι, αγαπητές μαθήτριες, αγαπητοί μαθητές, Είδατε ότι υψώσαμε τις σημαίες με αφορμή την αυριανή 3η Οκτωβρίου, ημέρα της επανένωσης της Γερμανίας. Αυτά σ' ό,τι αφορά τους εξωτερικούς τύπους.

Στο Σύλλογο των Καθηγητών έχει θεθεί εδώ και καιρό το δικαιολογημένο ερώτημα πώς μπορεί κανείς να γιορτάσει μια τέτοια μέρα σ' ένα σχολείο. Δεν χρειάζεται να σας εκθέσω τις δυσκολίες σ' ένα τόσο ανομοιογενές σχολείο με πολύ διαφορετικά τμήματα και διαφορετικές ηλικίες παιδιών και εφήβων. Δεν θέλαμε να περιοριστούμε σε μια μέρα «χωρίς μάθημα». Παρακάλεσα όλους τους Καθηγητές της Ιστορίας και της Αγωγής του Πολίτη να τονίσουν τη σημασία της ημέρας στις τάξεις τους λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία των παιδιών. Στο ελληνικό τμήμα ανέλαβαν αυτό το καθήκον οι Καθηγητές των Γερμανικών. Ο κάθε συνάδελφος κατά την κρίση του θα επιλέξει και θα επεξεργαστεί τα κατάλληλα κείμενα. Η σημερινή συναυλία την παραμονή της επανένωσης συμβολικά μπορεί να μας κάνει να νοιώσουμε τι σημαίνει αυτό – μετά από 45 χρόνια – για τον κάθε άνθρωπο ξεχωριστά.

Ο κύριος Ούβε Μάτσκε, ο πιανίστας και μουσικός εκτελεστής αυτής της βραδιάς, είναι ακόμα πολίτης της Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας, εμείς είμαστε ακόμα ένα σχολείο της παλιάς Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, που οι πολίτες της Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας μέχρι τώρα δεν μπορούσαν να επισκεφθούν παρά μόνο σε λίγες εξαιρετικές περιπτώσεις.

Από αύριο αυτή η διαφορά δεν θα υπάρχει πιά, θα είμαστε ένα γερμανικό σχολείο του εξωτερικού που θα έχει ανοιχτές τις πόρτες του χωρίς περιορισμούς για όλα τα παιδιά και τους εφήβους από τα 16 ομόσπονδα κρατίδια.

Και αυτό το γεγονός, κατά τη γνώμη μου, είναι «μια μέρα χαράς» και για μας εδώ στην Αθήνα.

3. Oktober 1990 –
TAG DER WIEDERVEREINIGUNG DEUTSCHLANDS
Auszug aus der Rede des Schulleiters anlässlich einer Feierstunde in der Aula:

Verehrte Gäste, meine Damen und Herren, liebe Schülerinnen, liebe Schüler,

Sie haben gesehen, daß wir im Hinblick auf den morgigen 3. Oktober, den Tag der Wiedervereinigung Deutschlands, die Fahnen gehißt haben. Damit genügen wir einer äußeren Form.

Im Lehrerkollegium wurde seit einiger Zeit die berechtigte Überlegung angestellt, wie man in einer Schule diesen Tag begehen sollte. Die Schwierigkeiten in einer so heterogenen Schule mit sehr verschiedenen Abteilungen und unterschiedlichen Altersstufen der Kinder und Jugendlichen brauche ich Ihnen nicht darzulegen. Bei einem unterrichtsfreien Tag wollten wir allerdings nicht aufhören; ich habe alle Fachlehrer für Geschichte und Politischen Unterricht gebeten, in ihren Klassen altersgemäß die Bedeutung des Tages angemessen zu würdigen. In der griechischen Abteilung haben die Deutschlehrer diese Aufgabe übernommen. Es bleibt den Kolleginnen und Kollegen überlassen, geeignete Texte auszuwählen und zu behandeln.

Das heutige Konzert am Vorabend der Wiedervereinigung kann uns symbolhaft vor Augen führen, was diese – nach 45 Jahren – für den einzelnen Menschen bedeutet.

Herr Uwe Matschke, der Pianist und Interpret des Abends, ist noch Bürger der DDR, wir sind noch eine Schule der alten Bundesrepublik Deutschland, die bislang Bürger aus der DDR gar nicht oder nur in wenigen Ausnahmefällen besuchen durften.

Von morgen an ist diese Unterscheidung nicht mehr nötig, wir sind eine deutsche Schule im Ausland, die allen deutschen Kindern und Jugendlichen aus den 16 Bundesländern ohne Einschränkungen offensteht.

Und dies, meine ich, ist auch für uns in Athen "ein Tag der Freude".

Herr
Jürgen Berg

Herr
Peter
Trautschold

† In memoriam

Stellvertretend für unsere Toten seien hier Herr Jürgen Berg und Herr Peter Trautschold genannt.

Herr Berg war von 1978 bis 1984 Vorsitzender des Elternbeirats; im Jahre 1984 wurde er in den Schulvorstand gewählt. Dort widmete er sich insbesondere fachlichen Fragen und kulturellen Aufgaben. Mit Nachdruck setzte er sich für soziale Belange ein. Am 05. Juni 1989 verstarb er im Alter von 50 Jahren in Athen; seine letzte Ruhe fand er auf dem Hauptfriedhof der Stadt Frankfurt.

Herr Trautschold gehörte dem Schulverein seit dessen Gründung (im Jahre 1975) an; 1978 wählte ihn die Mitgliederversammlung in den Vorstand, von 1982 bis 1987 war er dessen Vorsitzender. Sein wohlwollend – freundliches Wirken prägte die Vorstandsarbeit insgesamt, sein besonderes Engagement galt der Errichtung eines berufsfachlichen Zweiges in der deutschen Oberstufe. Daneben übernahm er unvergessene Rollen in der Theaterarbeitsgemeinschaft "Thespikarren". Er verstarb am 05. Oktober 1991 in

† ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

Τιμούμε τους νεκρούς μας στα πρόσωπα των Γιούργκεν Μπεργκ και Πέτερ Τράουτσολντ.

Ο Γιούργκεν Μπεργκ ήταν από το 1978 μέχρι το 1984 πρόεδρος του Συμβουλίου των Γονέων. Το 1984 εκλέχθηκε στο Συμβούλιο του Σχολείου. Εκεί αφοσιώθηκε ιδιαίτερα στα ζητήματα που είχαν σχέση με οικοδομικά και πολιτιστικά θέματα. Με επιμονή ασχολήθηκε με κοινωνικά ζητήματα. Πέθανε σε ηλικία 50 χρόνων στις 5 Ιουνίου 1989 στην Αθήνα. Η τελευταία του κατοικία βρίσκεται στο κεντρικό Νεκροταφείο της Φρανκφούρτης.

Ο Πέτερ Τράουτσολντ ανήκε στο Σχολικό Σύλλογο από την ίδρυσή του (το 1975). Το 1978 εκλέχθηκε από τη συνέλευση των μελών στο Προεδρείο και από το 1982 μέχρι το 1987 υπήρξε ο Πρόεδρος του. Η καλωσυνάτη και ευγενική δραστηριότητά του χαρακτήριζε τη δράση του Προεδρείου στο σύνολό της. Στην εξαιρετική του αφοσίωση οφείλεται η ίδρυση ενός επαγγελματικού κλάδου στις τελευταίες τάξεις του γερμανικού Λυκείου. Παράλληλα ζωντάνεψε αξέχαστους ρόλους συμμετέχοντας στη θεατρική ομάδα «Άρμα του Θέσπιδος». Πέθανε στις 5 Οκτωβρίου 1991 στο Γκαϊτινγκεν σε ηλικία 55 χρόνων. Αναπαύεται στο παλιό Νεκροταφείο της μητρικής πόλης Μπούχολτς κοντά στο Αμβούργο.

Ο Γιούργκεν Μπεργκ και ο Πέτερ Τράουτσολντ αφιέρωσαν ένα μεγάλο κομμάτι του λιγοστού ελεύθερου χρόνου τους στις εργασίες ολοκλήρωσης του κτιρίου και στην καλή φήμη της Γερμανικής Σχολής Αθηνών. Υπήρξαν πάντα καλοδεχούμενοι στις σχολικές δραστηριότητες, όπως επίσης αξιοσέβαστοι και έμπιστοι συμπαρασάτες της Σχολικής Διεύθυνσης.

Θα τους θυμόμαστε πάντοτε με ευγνωμοσύνη.

Herr
Karlhans Höfflinghaus
Schulvereinsvorsitzender
1956 – 1975

Herr
Joachim Hans Freiherr von Reibnitz
Stellvertreter des Schulvereinsvorsitzenden
bis 1975

† ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ KARLHANS HÖFFLINGHAUS W. JOKISCH, ιερέας

(Απόσπασμα από το Δελτίο Ανακοινώσεων της Ευαγγελικής Κοινότητας)

Ο Karlhans Höfflinghaus απεβίωσε ύστερα από μακρόχρονη ασθένεια, την οποία άντεξε με μεγάλη υπομονή στις 15.09.87 στην Αθήνα, σε ηλικία 70 ετών. Παραθέτουμε λίγα λόγια από τη δεύτερη προς Τιμόθεο, επιστολή (2. Τιμ 4,7). « Έδωσα τη μάχη μου στον καλόν αγώνα, ολοκλήρωσα την πορεία, εκράτησα την πίστη». Τον αποχαιρετήσαμε σε αντίστοιχες λειτουργίες στο Aachen και στην Αθήνα. Τιμήσαμε, έτσι τη ζωή του Karlhans Höfflinghaus προσφέροντάς του με ευγνωμοσύνη τις τιμές που δικαιούταν. Η ζωή του χαρακτηριζόταν προ πάντων από την προθυμία του να αναλαμβάνει δημόσια και σε υπέρμετρο βαθμό την ευθύνη για τα τιμητικά αξιώματα που κατείχε. Στο Προεδρείο της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ, στο Προεδρείο του Γερμανοελληνικού Επιμελητηρίου, στο Προεδρείο της Γερμανικής Λέσχης «Φιλαδέλφεια» είχε αναλάβει επί σειρά δεκαετιών σημαντικά καθήκοντα. Τόσο η εξυπνάδα του, όσο και η δεξιότητά του στις διαπραγματεύσεις, λαμβάνονταν σοβαρά υπόψη. Σαν Αντιπρόεδρος της Ενώσεως Γερμανικών Νεκροταφείων στην Ελλάδα, μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, συνέβαλε αποφασιστικά, ώστε να δημιουργηθούν και να φροντίζονται αξιοπρεπώς στρατιωτικά Νεκροταφεία. Το Γερμανικό Κέντρο Επαφών και Πληροφόρησης – θυγατρικό της Γερμανικής Λέσχης «Φιλαδέλφεια» – συνιδρύθηκε απ' αυτόν.

Η Ευαγγελική γερμανόφωνη εκκλησία, είχε βρει στο πρόσωπο του Karlhans Höfflinghaus έναν άξιο αντιπρόσωπο, που ένιωθε, ότι ανήκε σ' αυτήν.

† IN MEMORIAM KARLHANS HÖFFLINGHAUS W. Jokisch, Pfarrer

(Auszug aus dem Mitteilungsblatt
der evangelischen Gemeinde)

Karlhans Höfflinghaus ist am 15.09.1987 in Aachen im Alter von 70 Jahren nach langer, mit großer Geduld ertragener Krankheit verstorben. Unter einem Wort aus dem 2. Timotheusbrief (2. Tim. 4, 7) "Ich habe den guten Kampf gekämpft, ich habe den Lauf vollendet, ich habe Glauben gehalten" haben wir in Trauergottesdiensten in Aachen und Athen Abschied genommen. In dankbarer Ehrerbietung haben wir dabei das Leben von Karlhans Höfflinghaus gewürdigt. Sein Leben war vor allem durch die Bereitschaft gekennzeichnet, in überaus großem Maße ehrenamtlich öffentliche Verantwortung zu übernehmen. Im Vorstand der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN, im Vorstand der Deutsch – Griechischen Handelskammer, im Vorstand des deutschen Klubs "Philadelphia" hatte er über Jahrzehnte wichtige Aufgaben übernommen. Seine Klugheit und sein Verhandlungsgeschick wurden gern in Anspruch genommen. Als Vertreter des Deutschen Kriegsgräberbundes in Griechenland hatte er nach dem 2. Weltkrieg entscheidend dazu beigetragen, daß würdige Soldatenfriedhöfe entstanden und gepflegt wurden. Das Deutsche Kontakt – und Informationszentrum – eine Tochter des deutschen Klubs "Philadelphia" – ist von ihm mit gegründet worden.

Die Evang. Kirche deutscher Sprache in Griechenland hatte in Karlhans Höfflinghaus einen in ihr beheimateten, würdigen Vertreter.

WILHELM DÖRPFELD (1853-1940)

Klaus Meyer

Ο Wilhelm Dörpfeld, το όνομα του οποίου έχει και η Σχολή μας, γεννήθηκε στις 26 Δεκεμβρίου 1853 στο Barmen (περιοχή Wuppertal). Ο πατέρας του, Friedrich Wilhelm Dörpfeld, ένας ενθουσιώδης οπαδός της παιδαγωγικής του Herbart, ήταν δάσκαλος στο Barmen και ταυτόχρονα εκδότης και δημιουργός της «Ευαγγελικής Σχολικής Εφημερίδας», στην οποία υποστήριζε την ίδρυση μιας σχολικής κοινότητας με συνεταιριστική δομή. Εννοούσε ένα σχολικό φορέα, ο οποίος πρωταρχικά θα ήταν συγκροτημένος από γονείς και μ' αυτόν τον τρόπο τόνιζε την ιδιαίτερη ευθύνη για την εκπαίδευση των παιδιών τους στο σχολείο. Η μητέρα του, Christina (το γένος Keller) προερχόταν από οικογένεια ιερωμένων.

Τα στοιχεία αυτά της προέλευσής του ίσως να συνέβαλαν αποφασιστικά αργότερα, στη συμμετοχή του Dörpfeld στην κοινωνική ζωή της γερμανικής παροικίας στην Αθήνα. Το 1872 ο Wilhelm Dörpfeld αποφοίτησε παίρνοντας το απολυτήριό του απ' το Γυμνάσιο θεωρητικής κατεύθυνσης στο Barmen. Ο βαθμός «άριστα» στα Μαθηματικά, προδίδει μάλλον το ενδιαφέρον του για τα μαθηματικά και την τεχνολογία. Μετά από μια πρακτική εξάσκηση στην ιδιαίτερη πατρίδα του, το 1873 άρχισε να σπουδάζει αρχιτεκτονική στην Ακαδημία Αρχιτεκτονικής του Βερολίνου. Το 1876 έδωσε εξετάσεις για το κρατικό πτυχίο. Μια απ' τις ερωτήσεις σ' αυτές τις εξετάσεις, αναφερόταν και στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό των Προπυλαίων της Ακρόπολης των Αθηνών. Με τα Προπύλαια είχε ασχοληθεί εντονότερα απ' ότι θα ήταν φυσικό για έναν οποιοδήποτε υποψήφιο, απάντησε λοιπόν στην ερώτηση με τέτοια ακρίβεια και τελειότητα, ώστε όχι μόνον πήρε το πτυχίο του με διάκριση, αλλά και ο καθηγητής του Dr. Adler του πρότεινε ν' αναλάβει στην Ολυμπία μια κενή θέση βοηθού για να υποστηρίξει τον έμπειρο αρχιτέκτονα Richard Bohm. Το 1877 - μόλις 24 ετών - ανέλαβε εκεί εργασία. Μιά σύμπτωση έφερε στη ζωή του την αποφασιστική μεταβολή. Ο Dörpfeld δεν ήθελε να εγκαταλείψει την απασχόλησή του, που ήταν προγραμματισμένη για δύο χρόνια, και έτσι το νεαρό αρχιτέκτονα τον κέρδισε η αρχαιολογία.

Οι αρχιτεκτονικές του γνώσεις καθώς και η ικανότητα που διέθετε για λεπτομερή παρατήρηση και ερμηνεία των ανασκαφικών ευρημάτων, συνέβαλαν πολύ γρήγορα στην αναγνώρισή του. Το 1882 του απονεμήθηκε η τιμητική διάκριση του διδάκτορα στο Πανεπιστήμιο του Würzburg, δέκα χρόνια αργότερα τιμήθηκε με τον τίτλο του καθηγητή. Το 1887 ανέλαβε ως Πρώτος Γραμματέας (Διευθυντής) τη διεύθυνση του τότε Αυτοκρατορικού Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου στην Αθήνα, θέση που διατήρησε μέχρι το 1912. Ως μέλος του Ινστιτούτου διεύθυνε τις ανασκαφές μεταξύ άλλων στην Αθήνα, το Σούνιο και την Κόρινθο, αργότερα στην Πέργαμο, Λευκάδα και Κέρκυρα, ως συνεργάτης του Heinrich Schliemann συμμετείχε στις ανασκαφές στην Τροία και την Τύρινθα, με εντολή της ελληνικής Αρχαιολογικής Εταιρείας εργάστηκε και στην Αθήνα, Ελευσίνα και Μυκήνες. Παράλληλα ασχολήθηκε εντατικά με πολυάριθμες θεωρητικές μελέτες, όπως για παράδειγμα με την προέλευση των δορικών αρχιτεκτονικών μορφών και την εξέλιξη του ελληνικού θεάτρου.

Το 1883 ο Wilhelm Dörpfeld παντρεύτηκε την Anna Adler, κόρη του καθηγητού του στο Πανεπιστήμιο. Απ' το γάμο αυτόν απέκτησε δύο κόρες, Else και Agnes και έναν γιό τον Fritz. Εκτός απ' την οικογένειά του και την επαγγελματική του καριέρα, ο Dörpfeld έβρισκε και το χρόνο για συμμετοχή στην κοινωνική ζωή της γερμανικής παροικίας στην Αθήνα. Έγινε δημοφιλής, όχι μόνο με τα εκ-

WILHELM DÖRPFELD (1853 bis 1940)

Klaus Meyer

Wilhelm Dörpfeld, unser Namenspatron, wurde am 26. Dezember 1853 in Barmen (Wuppertal) geboren. Sein Vater Friedrich Wilhelm Dörpfeld, ein entschiedener Anhänger der Pädagogik Herbarts, war Lehrer in Barmen und zugleich Herausgeber des von ihm ins Leben gerufenen "Evangelischen Schulblattes, in dem er für eine genossenschaftlich konstituierte Schulgemeinde eintrat; gemeint war damit ein Schulträger, der vornehmlich aus der Elternschaft bestand und so deren besondere Verantwortung auch für die schulische Erziehung der Kinder betonte. Seine Mutter Christina (geb. Keller) entstammte einer Pfarrersfamilie.

Diese Komponenten seiner Herkunft dürften einen prägenden Einfluß auf Dörpfelds späteres Engagement im gesellschaftlichen Leben der deutschen Kolonie Athens gehabt haben.

1872 bestand Wilhelm Dörpfeld sein Abitur am humanistischen Gymnasium in Barmen. Die Note 'sehr gut' in Mathematik verweist auf seine eher mathematisch – technischen Interessen. Nach einem Praktikum in seiner Heimatstadt begann er 1873 das Studium der Architektur an der Bauakademie in Berlin. 1876 legte er sein Staatsexamen ab. Eine Prüfungsfrage nach dem Bagedanken der Athener Propyläen, mit denen er sich intensiver als für einen Kandidaten üblich beschäftigt hatte, beantwortete er so perfekt, daß er nicht nur sein Examen mit Auszeichnung bestand, sondern auch von seinem Lehrer Professor Dr. Adler das Angebot erhielt, in Olympia eine vakante Assistentenstelle zur Unterstützung des Baumeisters Richard Bohn zu übernehmen. Im Jahre 1877 – erst 24 Jahre alt – nahm er dort die Arbeit auf. Ein Zufall hatte seinem Leben eine entscheidende Wende gegeben; die wohl nur für zwei Jahre geplante Tätigkeit ließ Dörpfeld nicht mehr los und führte den jungen Architekten zur Archäologie.

Sein bauwissenschaftlicher Sachverstand sowie die Fähigkeit zu präziser Einzelbeobachtung und Interpretation von Grabungsfunden verschafften ihm schnell Anerkennung. 1882 erhielt er die Ehrendoktorwürde der Universität Würzburg, zehn Jahre später zeichnete man ihn mit dem Professorentitel aus. Im Jahre 1887 übernahm er als Erster Sekretär (Direktor) die Leitung des damals Kaiserlich – Deutschen Archäologischen Instituts in Athen, die er bis 1912 innehatte. Als Angehöriger des Instituts leitete er Grabungen u.a. in Athen, Sounion und Korinth, später in Pergamon, auf Leukas und Kerkyra (Korfu), als Mitarbeiter Heinrich Schliemanns wirkte er in Troja und Tiryns, im Auftrag der griechischen Archäologischen Gesellschaft arbeitete er u.a. in Athen, Eleusis und Mykene. Daneben widmete er sich zahlreichen theoretischen Studien, so dem Ursprung dorischer Bauformen und der Entwicklung des griechischen Theaters.

1883 hatte Wilhelm Dörpfeld Anna Adler, eine Tochter seines akademischen Lehrers geheiratet; der Ehe entstammten die Töchter Else und Agnes sowie der Sohn Fritz.

Neben Familie und beruflicher Karriere fand Dörpfeld Zeit für gesellschaftliches Engagement in der deutschen Kolonie Athens. Nicht nur die seit 1888 durchgeführten, später nach ihm benann-

ten "Dörpfeld – Reisen", Bildungsreisen der gehobenen Klasse, machten ihn populär, sondern auch seine Mitarbeit in der "Deutschen Gesellschaft Philadelphia", deren Vorsitzender er von 1896 bis 1899 war. Dort hatte er sich – offenbar angeregt durch die in Athen ansässigen Verlagsbuchhändler E. von Hirst und W. Barth – schon am 01. April 1895 (während einer Feier anlässlich Bismarcks 80. Geburtstag) an die Spitze einer Initiative zur Gründung der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN gesetzt.

Wilhelm Dörpfeld selbst übernahm den Vorsitz in der sofort gebildeten "Kommission zum Zwecke der Gründung einer deutschen Kinderschule", er entwarf die Pläne für das erste Schulhaus (am 25. April 1897 konstituierte sich auf sein Betreiben ein Schulverein, der die Verwaltung einem sogenannten Schulrat übertrug, in dem Wilhelm Dörpfeld den stellvertretenden Vorsitz übernahm (Vorsitzender wurde Geheimer Rat und Generalkonsul Dr. Otto Lüders.). In einem "Lebenslauf" Dörpfelds lesen wir zum Jahr 1897:

"Mit einigen Freunden (Fritz Beckmann, Barth, Hofprediger Petersen etc.) gründete ich in Athen die deutsche Schule, die von einem deutschen Schulverein unterhalten wurde. Der erste Leiter der Schule war der Lehrer Daniel Schumacher aus Barmen.

Ich war lange Jahre Vorsitzender des Schulrats, die Erbauung des Schulhauses und das Wachsen und Gedeihen der Schule hat mir viel Freude gemacht. Mein Sohn Fritz hat die Schule von 1898 bis 1903 besucht".

Den "Erinnerungen" von Pfarrer Ernst Schäfer (in: Festschrift zum 150jährigen Jubiläum der Evangelischen Kirche Deutscher Sprache in Griechenland) entnehmen wir, daß Wilhelm Dörpfeld sich auch seiner Kirche eng verbunden fühlte:

"Sooft er nach Athen kam, besuchte er den Gottesdienst in der Christuskirche, an deren Bau er als treues Mitglied der Gemeinde regen Anteil genommen hatte. Nicht selten führte er eine Gruppe von Auserwählten, zu denen auch zahlreiche Glieder der Gemeinde zählten, auf der Akropolis. Wer je daran teilgenommen hat, dem bleibt unvergessen, wie der schon fast Erblindete mit dem Stock auf die Steine am Boden zeigend die Topographie der ältesten Bauten auf dem Burgberg erläuterte und seinen Zuhörern lebendig machte".

Das hier angesprochene Augenleiden zwang ihn, sich in den letzten Jahren seines Lebens mehr und mehr aus dem öffentlichen Leben zurückzuziehen. Er bewohnte ein bescheidenes Haus, das ihm Kaiser Wilhelm II. schon 1908 geschenkt hatte, in dem kleinen Ort Nydri auf der Insel Leukas, die er gegen alle Kritik hartnäckig als Ithaka und Heimat des Odysseus verteidigte. Dort ist er am 25. April 1940 gestorben und nach seinem Wunsch begraben. Ältere Menschen, die Wilhelm Dörpfeld noch persönlich kannten, berichten dem Besucher gerne, welcher Anerkennung und Beliebtheit sich der bedeutende Gelehrte auch bei den einfachen Inselbewohnern erfreute.

Anlässlich seines 50. Todestages gab die DEUTSCHE SCHULE ATHEN nicht nur einen Kalender heraus, der sich mit Leben und Werk Wilhelm Dörpfelds beschäftigte, sie organisierte auch mit der freundlichen Unterstützung des DEUTSCHEN ARCHÄOLOGISCHEN INSTITUTS ATHEN eine Reihe von Exkur-

paideutικά ταξίδια για την υψηλή κοινωνία, που οργάνωνε απ' το 1888 και μετά, και αργότερα πήραν τ' όνομά του (Dörpfeld Reisen), αλλά και με τη συνεργασία του με τη Γερμανική Εταιρεία Philadelphia, στην οποία ήταν και Πρόεδρος απ' το 1896 μέχρι το 1899. Σ' αυτήν τη θέση –όπως φαίνεται, με την υποκίνηση από βιβλιοπώλες μεγάλων εκδοτικών οίκων, τους E.von Hirst και W.Barth, που ήταν εγκατεστημένοι στην Αθήνα- ήδη από την 1 Απριλίου 1895 (κατά τη διάρκεια μιας εορτής, με την ευκαιρία των ογδοηκοστών γεννεθλίων του Bismarck), τέθηκε επικεφαλής μιας πρωτοβουλίας για την ίδρυση της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ. Ο ίδιος ο Wilhelm Doerpfeld ανέλαβε την Προεδρεία στην «Επιτροπή για την προστασία της ίδρυσης ενός γερμανικού σχολείου για παιδιά», που σχηματίστηκε αμέσως, εκπόνησε τα σχέδια του πρώτου σχολικού κτιρίου (στην οδό Αραχώβης) και διόρισε τον πρώτο Διευθυντή του σχολείου. Στις 25 Απριλίου 1897 σχηματίστηκε, μετά από δική του πρωτοβουλία, ένας Σχολικός Σύλλογος, ο οποίος ανέθεσε τη διοίκηση σ' ένα σχολικό συμβούλιο, στο οποίο ο Wilhelm Doerpfeld ανέλαβε την αντιπροεδρία (Πρόεδρος έγινε ο Μυστικοσύμβουλος και Γενικός Πρόξενος Dr. Otto Lueders). Σε ένα βιογραφικό σημείωμα του Doerpfeld διαβάζουμε για το έτος 1897:

«Με μερικούς φίλους (τους Fritz Beckmann, Barth, τον ιεροκέρηκα της Αυλής Πέτερσεν κ.ά.) ίδρυσα στην Αθήνα το γερμανικό σχολείο, το οποίο χρηματοδοτείται από ένα σχολικό σύλλογο. Ο πρώτος διευθυντής του σχολείου ήταν ο δάσκαλος Daniel Schuhmacher από το Barmen. Ημουν για πολλά χρόνια Πρόεδρος του σχολικού συμβουλίου. Η κατασκευή του σχολικού κτιρίου και η ανάπτυξη όπως και η ευδοκίμηση του σχολείου, με ευχαριστούσε ιδιαίτερα. Ο γιός μου Fritz πήγε σ' αυτό το σχολείο από το 1898 μέχρι το 1903». Από τις «Αναμνήσεις» του ιερέα Ernst Schaefer (απ' την τιμητική επετηρίδα για τα 150 χρόνια της Ευαγγελικής Εκκλησίας Γερμανοφώνων στην Ελλάδα) πληροφορούμαστε, ότι ο Wilhelm Doerpfeld αισθανόταν στενά συνδεδεμένος και με την Εκκλησία του:

«Όποτε ερχόταν στην Αθήνα, παρακολουθούσε τη Θεία Λειτουργία στην Εκκλησία του Χριστού, στην κατασκευή της οποίας, ως πιστό μέλος της ενορίας, πήρε ενεργό μέρος. Συχνά ξεναγούσε κάποιες ομάδες επιλεγμένων ατόμων, στις οποίες ανήκαν και πολυάριθμα μέλη της ενορίας, στην Ακρόπολη. Σ' όποιον συμμετείχε σ' αυτές τις ξεναγήσεις, θα μείνει αξέχαστο, το πώς ο ήδη σχεδόν τελειώς τυφλός, δείχνοντας με το μαστούι πάνω στις πέτρες, εξηγούσε την τοπογραφία των αρχαιοτάτων μνημείων πάνω στο Βράχο και τα ξαναζωντάνευε για τους ακροατές του». Η ασθένεια των ματιών, που μόλις τώρα αναφέραμε, τον υποχρέωσε να αποσυρεται τα τελευταία χρόνια της ζωής του όλο και πολύ από το δημόσιο βίο. Εμενε σ' ένα φτωχικό σπίτι που του είχε χαρίσει το 1908 ο Αυτοκράτορας Wilhelm II. στο μικρό χωριό Νυδρί της Λευκάδας, για την οποία πρόσβευε επίμονα, παρά την κριτική, ότι αυτή ήταν η Ιθάκη και πατρίδα του Οδυσσέα. Εκεί απεβίωσε στις 25 Απριλίου 1940 και τάφηκε σύμφωνα με την επιθυμία του. Ηλικιωμένοι άνθρωποι, που γνώριζαν προσωπικά το Wilhelm Doerpfeld, διηγούνται με ευχαρίστηση στον επισκέπτη, πόση αναγνώριση απολάμβανε και πόσο δημοφιλής ήταν για τους απλούς νησιώτες ο επιφανής λόγιος. Με την ευκαιρία των 50 χρόνων απ' το θάνατό του, η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ εκτός απ' το ημερολόγιο που εξέδωσε και ασχολείται με τη ζωή και το έργο του Wilhelm Doerpfeld, οργάνωσε με τη φιλική υποστήριξη του ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ και μια σειρά από εκπαιδευτικές εκδρομές. Γερμανοί και Έλληνες, μέλη και φίλοι της σχολικής μας κοινότητας επισκεφθήκαν μαζί μεχρι τώρα το χώρο του Κεραμεικού, της Ακρόπολης καθώς και το Βυζαντινό Μουσείο στην Αθήνα, το Ηραϊόν στη Σάμο και τις πρόσφατες

ανασκαφές στην Ολυμπία.

Αν και «στο τραπέζι» δε μιλούσαν «λατινικά του Κικέρωνα», όπως λέει και ένα σκωπτικό ποίημα από κάποιο Doerpfeld – Reise από το έτος 1904, μπορούμε να πούμε με σιγουριά ότι ακόμα και σήμερα μια εξειδικευμένη προσέγγιση με την ελληνική αρχαιότητα προσφέρει τόσο στους ντόπιους όσο και στους φιλοξενούμενους αυτής της χώρας γόνιμα θέματα για συζήτηση. Από την επίσκεψη στην Ολυμπία προέκυψε έτσι μια διάλεξη για τα «Τμήματα του αετώματος του Ναού του Διός». Η ευχάριστη διαπίστωση, ότι οι εκδρομές αυτές λόγω του μεγάλου αριθμού των συμμετεχόντων πρέπει συνεχώς να επαναλαμβάνονται, μας ενθαρρύνει, να διοργανώσουμε στο μέλλον και άλλες τέτοιου είδους εκδηλώσεις.

Exkursionen mit den Archäologen Dr. H. Kienast (Akropolis Athen, Museum Samos) und Dr. U. Sinn (Lykeion, Peloponnes)

Εκδρομές με τον αρχαιολόγο Dr. H. Kienast (Ακρόπολη Αθηνών, Μουσείο της Σάμου) και Dr. U. Sinn (Λύκειο, Πελοπόννησος)

sion. Deutsche und griechische Mitglieder und Freunde unserer Schulgemeinde besuchten bislang gemeinsam den Kerameikos, die Akropolis sowie das Byzantinische Museum in Athen, das Heraion auf Samos und die jüngsten Grabungen in Olympia. Wenn gleich 'bei Tisch' nicht mehr 'ciceronianisch lateinisch' gesprochen wurde, wie es in einem launigen Gedicht auf eine Dörpfeld – Reise aus dem Jahre 1904 heißt, darf man doch davon ausgehen, daß auch heute noch eine fachkundig interpretierte Begegnung mit der griechischen Antike für Einheimische und Gäste des Landes fruchtbaren Gesprächsstoff bietet. Die erfreuliche Tatsache, daß die Exkursionen wegen der hohen Zahl der Anmeldungen durchweg wiederholt werden mußten, ermutigt uns, solche Veranstaltungen auch weiterhin anzubieten.

SANDALENÖFFNENDE NIKE VON DER BALUSTRADE DES NIKETEMPELS DER AKROPOLIS IN ATHEN. AKROPOLIS - MUSEUM.
 Η ΝΙΚΗ ΤΗΣ ΑΠΤΕΡΟΥ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΣΤΑΤΗ ΤΗΣ ΑΠΤΕΡΟΥ ΝΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ (ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ).

THEON DES OBERSTEN DIONYSOSPRIESTERS DIONYSOSTHEATER, ATHEN.
 Ο ΘΡΟΝΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ, ΑΘΗΝΑ.

Schulkalender 1990 aus Anlaß des 50. Todestages unseres Namenspatrons Wilhelm Dörpfeld, Zeichnungen von Schülern der Jgst. 13 (1990)

Μαθητικό ημερολόγιο 1990 επί ευκαιρία του εορτασμού της 50ης ημέρας θανάτου του προστάτη μας Wilhelm Dörpfeld.
 Σχέδια των μαθητών της τάξης 13 (1990)

JANUAR. ZEICHNUNG: Fanny Hoffmann - Loss
 Sandalenlösende Nike von der Balustrade des Niketempels der Akropolis in Athen (Akropolis - Museum)

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ. ΣΧΕΔΙΟ: Fanny Hoffmann - Loss
 Η Νίκη που λύνει το σανδάλι της, ανάγλυφο από το θωράκιο του Ναού της Απτέρου Νίκης, στην Ακρόπολη (Μουσείο Ακρόπολης).

FEBRUAR. ZEICHNUNG: Alexis Petrioli
 Thron des obersten Dionysospriesters Dionysostheater, Athen.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ. ΣΧΕΔΙΟ: Alexis Petrioli
 Ο Θρόνος του Αρχιερέα του Διονύσου Ελευθέρεια στο Θέατρο του Διονύσου, Αθήνα.

APOLLONTEMPEL IM HINTERGRUND AKROKORINTH
 Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ, ΣΤΟ ΒΑΘΟΣ Δ. ΑΚΡΟΚΟΡΙΝΘΟΥ.

WEIBLICHE IDOLE, TERRAKOTTA, TIRYNS, 12. JAHRHUNDERT V. CHR., ARCHÄOLOGISCHES MUSEUM, NAUPLIA.
 ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΙΔΩΛΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΙΡΥΝΑ ΤΗΣ α. π. Χ. ΜΟΥΣΕΙΟ ΝΑΥΠΛΙΟΥ.

MÄRZ. ZEICHNUNG: Merilena Angelidou
 Apollontempel, im Hintergrund Akrokorinth.

ΜΑΡΤΙΟΣ. ΣΧΕΔΙΟ: Merilena Angelidou.
 Ο Ναός του Απόλλωνα, στο βάθος ο Ακροκόρινθος.

APRIL. ZEICHNUNG: Rana Boustani
 Weibliche Idole, Terrakotta, Tiryns, 12. Jahrhundert v. Chr., archäologisches Museum, Nauplia.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ. ΣΧΕΔΙΟ: Rana Boustani
 Πήλινα γυναικεία ειδώλια από την Τίρυνθα, 12ος αι. π.Χ. Μουσείο Ναυπλίου.

ΜΑΙ. ΖΕΙΧΝΗΓ: Wolfgang Rottenkolber
 Amphiareion bei Oropos im Grenzgebiet zwischen Attika und B6otien.

ΜΑ'ΟΣ. ΣΧΕΔΙΟ: Wolfgang Rottenkolber
 Το Αμφιάρειον του Ωρωπού, στα 6νρα μεταξύ Αττικής και Βοιωτίας.
ΙΟΥΝΙ. ΖΕΙΧΝΗΓ: Aris Liakopoulos
 Das Theater von Epidaurus. 3. Jahrhundert v.Chr.
ΙΟΥΝΙΟΣ. ΣΧΕΔΙΟ: Aris Liakopoulos
 Το Θέατρο της Επιδαύρου, 3ος αι. π.Χ.

AMPHIARION BEI OROPOS IM GRENZGEBIET ZWISCHEN ATTICA UND B6OTIEN
 TO AMPHIARION TOY ΩΡΩΠΟΥ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ΜΕΤΑΥ ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

DAΣ THEATER VON EPIDAUROS 3. JAHRHUNDEBT V. CHR.
 TO ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ, 3ος αι. π.Χ.

SOHRIO IM 2.90 m. WESTGIEBEL DES ARTEMISTEMPELS, KORFU, UM 600 V. CHR.
 ΣΧΕΔΙΟ (ΥΨ. 2.90 μ.) ΔΥΤΙΚΟ ΑΕΤΩΜΑ ΤΟΥ ΜΑΝΟΥ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΣ - ΚΕΡΚΥΡΑ, ΠΕΡΙΠΟΥ 600 π.Χ.

ΙΟΥΛΙ. ΖΕΙΧΝΗΓ: Marika Karantinakis
 Gorgo (H 2,90 m), Westgiebel des Artemistempels, Korfu, um 600 v. Chr.
ΙΟΥΛΙΟΣ. ΣΧΕΔΙΟ: Marika Karantinakis
 Γοργώ (ύψ. 2.90 μ.), δυτικό αέτωμα του ναού της Άρτεμης, Κέρκυρα, περίπου 600 π.Χ.

ΑΥΓΟΥΣΤ. ΖΕΙΧΝΗΓ: Alexandra Bentrup
 Apollon (H. 3,10 m) vom Zeustempel in Olympia, Westgiebel, um 460 v.Chr.
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ. ΣΧΕΔΙΟ: Alexandra Bentrup
 Απόλλων (υψ. 3,10 μ.) από το ναό του Δία στην Ολυμπία, δυτικό αέτωμα, περίπου 460 π.Χ.

APOLLON IM 3.10 m VOM ZEUSTEMPEL IN OLYMPIA, WESTGIEBEL, UM 460 V. CHR.
 ΑΠΟΛΛΩΝ (ΥΨ. 3.10 μ.) ΑΠΟ ΤΟ ΝΑΟ ΤΟΥ ΔΙΑ ΣΤΗΝ ΟΛΥΜΠΙΑ, ΑΤΤΙΚΟ ΑΕΤΩΜΑ, ΠΕΡΙΠΟΥ 460 π.Χ.

ΒΕΛΗΛΕΥΤΗΣ ΗΡΩΩΝ ΟΥΑΙΕΣ ΤΡΙΠΤΟΛΕΜΟΣ, ΠΕΡΣΕΦΩΝΗ ΕΛΕΥΣΙΝΑ, ΚΑ. 450 Π.Χ.
 ΑΝΘΡΩΠΩΣ ΔΕΔΕΙΜΕΝΟΙ ΣΤΕ. 3,20 Μ. / ΔΗΜΗΤΡΑ, ΤΡΙΠΤΟΛΕΜΟΣ, ΠΕΡΣΕΦΩΝΗ ΕΛΕΥΣΙΝΑ, ΚΑ. 450 Π.Χ.

ΘΥΡΑΝΤΟΜΑΧΙΑ ΑΛΚΥΟΝΕΑΣ ΚΑΙ ΑΘΗΝΑΣ, ΟΥΣΤΡΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΓΑΜΟΝ, 180 Π.Χ. / ΑΛΚΥΟΝΕΑΣ ΚΑΙ ΑΘΗΝΑ, ΟΥΣΤΡΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΓΑΜΟΝ, 180 Π.Χ.

SEPTEMBER. ZEICHNUNG: Dominique Doujenis
 Weihrelief (h 2.20m): Demeter, Triptolemos, Persephone, Eleusis, ca. 450 v.Chr.
 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ. ΣΧΕΔΙΟ: Dominique Doujenis
 Αναθηματικό ανάγλυφο (μψ. 2,20 μ.): Δήμητρα, Τριπτόλεμος, Περσεφόνη, Ελευσίνα, 450 π.Χ. περίπου.
 OKTOBER. ZEICHNUNG: Thomas Rumberg
 Gigantomachie (Alkyoneus und Athena), Ostfries des Pergamon – Altars, um 180 v.Chr.
 ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ. ΣΧΕΔΙΟ: Thomas Rumberg
 Γιγαντομαχία (Αλκυονέας και Αθηνά), ανατολική ζωφόρος του Βιόμιου της Περγάμου, 180 π.Χ. περίπου.

ΚΥΚΛΙΚΟΙ ΤΑΦΟΙ 2. ΙΑΧΡΟΑΙΩΝΟΣ Π.Χ. / ΣΠΙΡΑΛΗΣ ΔΟΡΦΕΙΔΟΣ ΣΤΟ ΝΥΔΡΙ, ΛΕΥΚΑΣ
 ΚΥΚΛΙΚΟΙ ΤΑΦΟΙ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΣΠΙΡΑΛΗ ΤΟΥ ΔΟΡΦΕΙΔΟΣ ΣΤΟ ΝΥΔΡΙ ΤΗΣ ΛΕΥΚΑΔΑΣ

ΠΟΣΕΙΔΩΝΤΕΜΠΛΗ ΣΤΟ ΚΑΠ ΣΟΥΝΙΟΝ, ΜΕΤΕ 5. ΔΕΚΑΕΤΑΙΑΣ Π.Χ.
 Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΠΟΣΕΙΔΩΝΑ ΣΤΟ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΣΟΥΝΙΟΥ, 500 Π.Χ.

NOVEMBER. ZEICHNUNG: Paul Saroglou
 Rundgräber (Mitte 2. Jahrtausend v.Chr.), Grabung Dörpfeld in Nydri, Leukas
 ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ. ΣΧΕΔΙΟ: Paul Saroglou
 Κυκλικοί τάφοι (μέσα 2ης χιλιετηρίδας π.Χ.). Ανασκαφή του Dörpfeld στο Νυδρί της Λευκάδας.
 DEZEMBER. ZEICHNUNG: Aleca Gektidis
 Poseidontempel auf dem Kap Sounion, Mitte 5. Jahrhundert v. Chr.
 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ. ΣΧΕΔΙΟ: Aleca Gektidis
 Ο Ναός του Ποσειδώνα στο Ακρωτήριο Σούνιο, μέσα 5ου π.Χ. αι.

WILHELM DÖRPFELD GESELLSCHAFT • ZUR UNTERSTÜTZUNG DER DEUTSCHEN SCHULE ATHEN

Im Frühjahr 1991 haben sich Eltern, Freunde und Mitarbeiter der Deutschen Schule Athen zusammengeschlossen zur

WILHELM DÖRPFELD GESELLSCHAFT
zur Unterstützung der Deutschen Schule Athen
(Amtl. Reg. Nr. 6492/28.3.91).

Gemeinsam mit den bereits bestehenden Gremien und Vereinigungen an der Schule möchte die WILHELM DÖRPFELD GESELLSCHAFT dazu beitragen, daß die Deutsche Schule Athen ihre unterrichtlichen Aufgaben, wie auch ihre kulturelle Arbeit in der denkbar besten Weise erfüllen kann.

So wie die Gründungsmitglieder der WILHELM DÖRPFELD GESELLSCHAFT unterschiedlichen Nationen angehören, ist der Gesellschaft in besonderer Weise daran gelegen, zwischen den Schülern aller Abteilungen und den Angehörigen, aller an der Deutschen Schule Athen vertretenen Nationen das Gefühl der Zusammengehörigkeit zu fördern.

Die WILHELM DÖRPFELD GESELLSCHAFT engagiert sich zugunsten der Deutschen Schule Athen in erster Linie dadurch, daß sie - gemeinsam, mit allen Gleichgesinnten - finanzielle Engpässe überwinden hilft. Ihr erklärtes Ziel ist es, zur Verbesserung der äußeren Schulverhältnisse und der Ausstattung der Schule in allen ihren Abteilungen beizutragen.

Mit ihrer Satzung hat sich die WILHELM DÖRPFELD GESELLSCHAFT verpflichtet, alle ihre aus Spenden und anderen Zuwendungen erwachsenen Einnahmen der Deutschen Schule Athen für deren Vorhaben im oben genannten Sinne zur Verfügung zu stellen.

Athen, Ostern 1991

(Dr. Hermann Kienast)
Vorsitzende

Kythiron 4a, 145 62 Kifissia
Bankverbindung: ERGO BANK, Kto. - Nr. 29-92023/8
Leoforos Kifissias 58, 151 25 Maroussi

Την άνοιξη του 1991 γονείς, φίλοι και συνεργάτες της Γερμανικής Σχολής Αθηνών ίδρυσαν την

ΑΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ WILHELM DÖRPFELD
για την υποστήριξη της Γερμανικής Σχολής Αθηνών
(Αρ. Καταχ. 6492/23.03.1991).

Από κοινού με τα όργανα και τους ήδη υπάρχοντες στο σχολείο συλλόγους η Αστική Εταιρεία WILHELM DÖRPFELD επιθυμεί να συνδράμει την Γερμανική Σχολή Αθηνών στην κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο εκπλήρωση του εκπαιδευτικού και πολιτιστικού της έργου.

Καθώς τα ιδρυτικά μέλη της Αστικής Εταιρείας WILHELM DÖRPFELD έχουν διάφορη εθνικότητα, η εταιρεία ενδιαφέρεται ιδιαίτερα να προωθήσει το αίσθημα της ενότητας μεταξύ των μαθητών όλων των τμημάτων και των μελών όλων των αντιπροσωπευόμενων στην Γερμανική Σχολή Αθηνών λαών.

Η Αστική Εταιρεία WILHELM DÖRPFELD δραστηριοποιείται - από κοινού με όλους τους αντίστοιχα ενδιαφερομένους - προς όφελος της Γερμανικής Σχολής Αθηνών με πρωταρχικό στόχο την αντιμετώπιση της οικονομικής στενότητας. Καταστατικός στόχος της είναι να συμβάλει στην καλύτερευση και τον εκσυγχρονισμό των κτιριακών εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού όλων των τμημάτων του σχολείου.

Με το καταστατικό της η Αστική Εταιρεία WILHELM DÖRPFELD δεσμεύθηκε να θέτει το σύνολο των εσόδων της στην διάθεση της Γερμανικής Σχολής Αθηνών για την εκπλήρωση του έργου της.

Αθήνα, Πάσχα 1991

(Dr. Hermann Kienast)
Πρόεδρος

Κυθήρων 4α, 145 62 Κηφισιά
Αρ. Λογ.: 29-92023/8 ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
Λεωφ. Κηφισίας 58, 151 25 Μαρούσι

Gerhard Hilbrecht, Studiendirektor a.D., tätig an der DSA von 1956 bis 1961, 1967 bis 1974 und von 1977 bis 1992

Ο κ. G. Hilbrecht (1956 – 1961, 1967 – 1974, 1977 – 1992)

STUDIENDIREKTOR a.D. GERHARD HILBRECHT

Am 02. April 1992 feierte er im Kreise von Kolleginnen und Kollegen seinen 77. Geburtstag – der älteste aktive Sportlehrer im deutschen Schulwesen, der hagere und humorige, bisweilen etwas sarkastische Ostpreuße, der es wagte, auch in Allgemeinen Konferenzen unpopuläre Wahrheiten offen auszusprechen. Er verkörperte preußische Pflichtauffassung im besten Sinne des Wortes, achtete auf Disziplin, setzte auf Leistung und Sieg, war aber stets auch ein väterlich tröstender Lehrer, wenn es nicht ganz gereicht hatte.

Seine Kolleginnen und Kollegen respektierten ihn, den Olympiateilnehmer von 1936 (Diskus), Generationen von Schülerinnen und Schülern verehrten ihn, den strengen und zugleich verständnisvollen Pädagogen. Gerhard Hilbrecht war nicht nur auf dem Segelboot "zu Hause", er begleitete mit der gleichen Begeisterung die Skikurse auf dem Parnassos und garantierte Kontinuität bei den Erfolgen der Leichtathleten.

Die DEUTSCHE SCHULE ATHEN sagt ihm ein herzliches Dankeschön; sie wird ihn vermissen, wenn er zum Ende dieses Schuljahres nach Deutschland zurückkehrt und mit seiner Jolle auf dem Chiemsee kreuzt.

Dr. Klaus Meyer

GERHARD HILBRECHT (τέως διευθυντής σπουδών)

Στις 2 Απριλίου 1992 γιόρτασε τα 77 του χρόνια με συντροφιά τους συναδέλφους του ο πιο μεγάλος στην ηλικία καθηγητής της Γυμναστικής του γερμανικού σχολείου, ο ξερακιανός κι εύθυμος, καμιά φορά κάπως σαρκαστικός Πρώσος, που τολμούσε να εκφράσει ξεκάθαρα δυσάρεστες αλήθειες ακόμα και στη διάρκεια γενικών συνελεύσεων. Ενσάρκωνε το πρωσσικό αίσθημα ευθύνης, με την καλύτερη έννοια της λέξης, φρόντιζε για την πειθαρχία, επέμενε στην επίδοση και στη νίκη, αλλά όμως ήταν πάντοτε ένας πατρικά παρηγορητικός δάσκαλος, όταν τα πράγματα δεν είχαν πάει και τόσο καλά.

Οι συνάδελφοί του, γυναίκες και άνδρες, εκτιμούσαν τον άνθρωπο αυτό που είχε πάρει μέρος στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1936 (στο άθλημα του δίσκου), γενιές μαθητριών και μαθητών υπεργαπούσαν αυτόν τον αυστηρό αλλά συνάμα γεμάτο κατανόηση παιδαγωγό. Ο Γκέρχαρντ Χίλμπεχτ δεν ήταν μόνο πάνω στο ιστιοφόρο «σαν στο σπίτι του», αλλά με τον ίδιο ενθουσιασμό ήταν ο συνοδός στα μαθήματα του σκι πάνω στον Παρνασσό και η παρουσία του ήταν η εγγύηση για τους αθλητές του στίβου στη συνέχιση των επιτυχιών τους.

Η Γερμανική Σχολή Αθηνών του απευθύνει ένα θερμό ευχαριστώ. Θα της λείψει, όταν με το τέλος της σχολικής χρονιάς θα γυρίσει στη Γερμανία και θ' αρμενίζει με το μικρό ιστιοφόρο του πάνω στη λίμνη Χίμζεε.

K.M.

Ursula Schmidt, Chefsekretärin, tätig an der DSA
seit 1957

Η δεσποινίς Schmidt Γραμματέας στη Γερμανική
Σχολή από το 1957

«ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ, URSULA SCHMIDT ΕΔΩ...»

Πριν από 35 χρόνια την έφερε ο Διευθυντής της μόλις ανανεωμένης Γερμανικής Σχολής Αθηνών, Dr. Helmut Flume, στον προθάλαμο του Διευθυντή. Από τότε εργάζεται εκεί, πάντοτε ευγενική και φιλική, σωστή και ενημερωμένη, υπεύθυνη έναντι του σχολείου.

Έχει ανά πάσα στιγμή την εποπτεία, γνωρίζει το αρχείο όσο κανείς άλλος και θυμάται τις λεπτομέρειες. Υπηρεσία σημαίνει γι' αυτήν «υπηρετώ» και παρά την τήρηση των τύπων ο ανθρώπινος παράγοντας και η βοήθεια προς τρίτους καταλαμβάνει την πρώτη θέση, είτε αυτοί είναι μαθητές, γονείς ή καθηγητές. Για τους εκάστοτε απεσταλμένους από τη Γερμανία διευθυντές της Σχολής, θεωρείται απαραίτητη, παραμένοντας όμως πάντα διακριτική. Μαζί με τις ευχές για το Ιωβηλαίο της Υπηρεσίας εκφράζω στη δεσποινίδα Schmidt και εκ μέρους των προκατόχων μου τις θερμές ευχαριστίες όλης της σχολικής μας κοινότητας.

K.M.

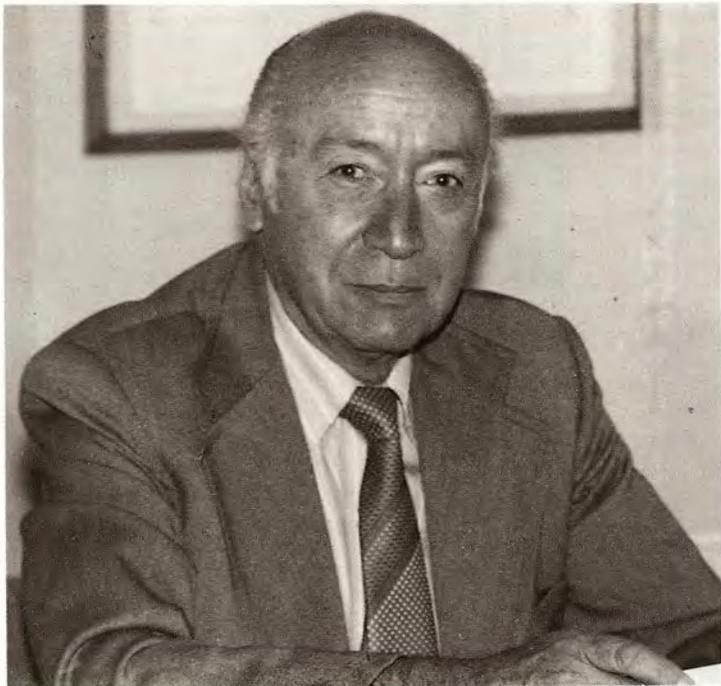
"HIER IST DIE DEUTSCHE SCHULE, URSULA SCHMIDT AM APPARAT..."

Vor 35 Jahren holte sie der Leiter der eben erst wiedereröffneten DSA, Dr. Helmut Flume, in das Vorzimmer des Direktors. Seit dieser Zeit wirkt sie dort, stets höflich und freundlich im Umgang, korrekt und kompetent in der Sache, der Schule verpflichtet.

Sie behält jederzeit den Überblick, kennt das Archiv wie kein anderer, denkt auch an die Kleinigkeiten. Dienst bedeutet für sie noch Dienen, bei aller Beachtung der nötigen Form stehen der menschliche Aspekt, die Hilfe für Ratsuchende an erster Stelle, seien es Schüler, Eltern oder Lehrer. Für die jeweils aus Deutschland vermittelten Schulleiter ist sie gleichsam unentbehrlich. Dabei bleibt sie selbst gerne bescheiden im Hintergrund.

Mit den Glückwünschen zum Dienstjubiläum sage ich Fräulein Schmidt, auch im Namen meiner Vorgänger, den herzlichen Dank unserer großen Schulgemeinde.

Dr. Klaus Meyer

Herr Lykeiarch Idomeneas Papadakis

Herr Lykeiarch Nik. Assonitis

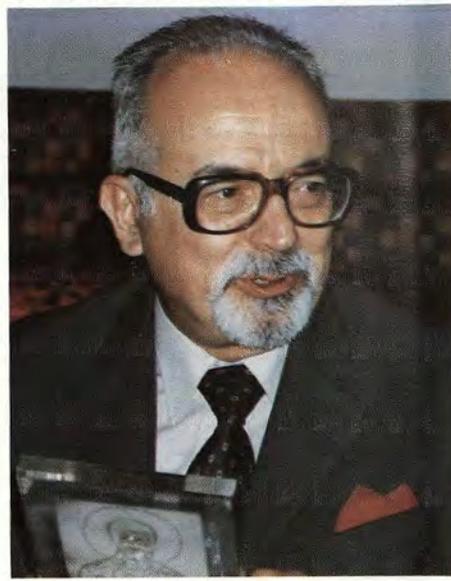
Herr Lykeiarch Panayiotis Giolmas

Herr Lykeiarch Ioannis Daniil

Herr Lykeiarch
Christodoulos Vassilopoulos

ΤΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΑ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τα σχέδια που θα παρουσιαστούν παρακάτω θα δώσουν τη δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους να κατανοήσουν καλύτερα ποιές οικοδομικές δραστηριότητες έχουν προγραμματισθεί τα επόμενα δύο χρόνια για τη Σχολή μας.

Για λόγους που έχουν σχέση με την οικοδομική νομοθεσία πρέπει να αναβάλουμε τα σχέδιά μας με τη μεγαλύτερη προτεραιότητα - Επέκταση του Δημοτικού - για ένα χρόνο. Ελπίζουμε ότι το 1993 θα μπορέσουμε ν' αρχίσουμε μ' αυτό το έργο. Στον καινούργιο όροφο θα δημιουργηθούν εκτός από τις αίθουσες μαθημάτων και μία βιβλιοθήκη και ακόμα ένας χώρος πολλαπλών χρήσεων. Το πρόγραμμα διάταξης των χώρων, το οποίο έχει επεκταθεί μ' αυτόν τον τρόπο, θα επιτρέψει να μεταφερθούν η λεγόμενη βαθμίδα προσανατολισμού (τάξεις 5 και 6) και οι τάξεις 7 από το κυρίως κτίριο στην πτέρυγα του Δημοτικού. Έτσι θα κερδίσουμε στο κυρίως κτίριο τους χώρους για τα ειδικά μαθήματα, τους οποίους χρειαζόμαστε άμεσα (για παράδειγμα για Χημεία και Φυσική), χώρους συνάντησης των μαθητών και αίθουσα συνάντησης με τους γονείς.

Μετά την αποπεράτωση του φράκτη ασφαλείας, θέλουμε στο ενδιάμεσο χρονικό διάστημα να προχωρήσουμε σε ανακαίνιση του αθλητικού χώρου (πίσω από τη Σχολή) και σε στέγαση της πισίνας. Η νέα διαρρύθμιση των αθλητικών χώρων είναι εμφανής στο σχέδιο. Τα γήπεδα θα καλυφθούν με τεχνητό γρασίδι, το στάδιο με ταρτάν. Μ' αυτόν τον τρόπο θα μπορέσουμε να λύσουμε το πρόβλημα της ανυπόφορης δημιουργίας σκόνης. Η στέγαση της πισίνας θα μας επιτρέψει να τη χρησιμοποιούμε όλον το χρόνο και έτσι θα μπορούσε να μειωθεί ο συνωστισμός που παρατηρείται στην κλειστή αίθουσα αθλητισμού κατά το χειμερινό εξάμηνο.

Τα έξοδα των σχεδίων που θίξαμε (περιλαμβάνεται και ο φράκτης ασφαλείας) θα ανέλθουν γύρω στα 300 εκατομμύρια δραχμές (περίπου 2,7 εκατομμύρια μάρκα). Για την επέκταση του Δημοτικού (περίπου 1,2 εκατομμύρια μάρκα) περιμένουμε η Ομοσπονδιακή Γερμανία να συμμετάσχει στα έξοδα με το ποσό των 250.000 μάρκων. Τα άλλα έξοδα θα πρέπει να καλυφθούν από διάφορες «συμμετοχές» (άτοκα δάνεια των γονέων) και από αποθεματικά, που προορίζονται για κάποιον σκοπό του Συλλόγου της Σχολής. Η «Εταιρεία Wilhelm Dörpfeld» ως σύνδεσμος για την προώθηση των εργασιών της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ καθώς και ο Σύλλογος γονέων και κηδεμόνων πρόσφεραν ευγενώς την υποστήριξή τους.

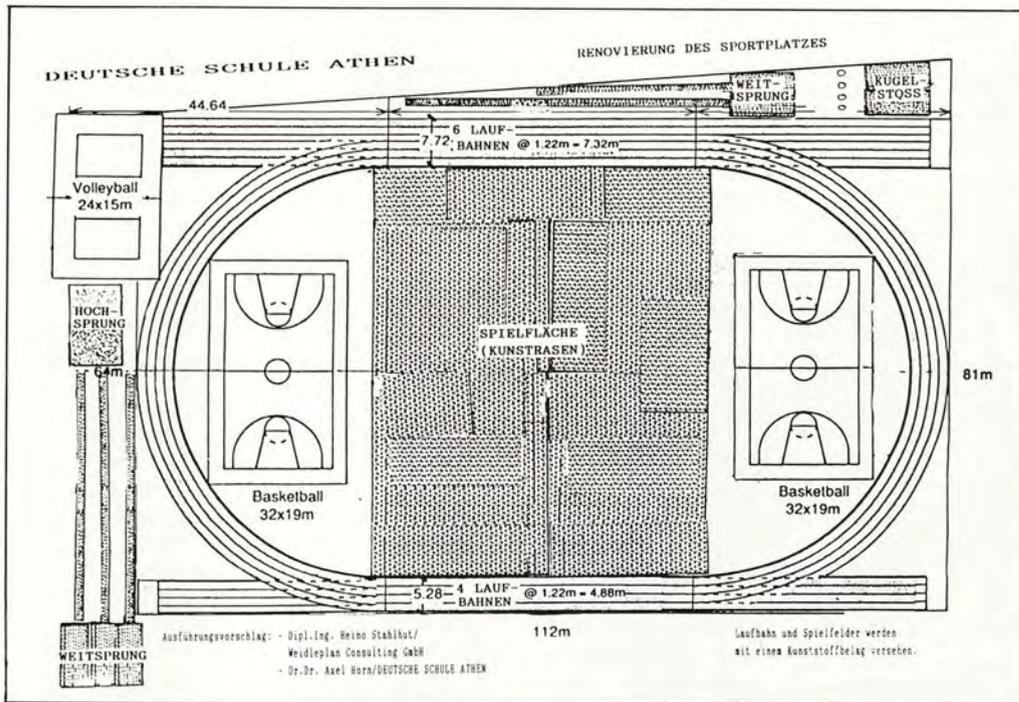
DIE BAUVORHABEN DER DEUTSCHEN SCHULE ATHEN

Die im folgenden wiedergegebenen Pläne sollen allen Interessierten ein besseres Verständnis der für die nächsten beiden Jahre projektierten Bauvorhaben unserer Schule ermöglichen.

Aus baurechtlichen Gründen müssen wir das Projekt mit der höchsten Priorität – die Aufstockung der Grundschule – für ein Jahr zurückstellen; wir hoffen, damit 1993 beginnen zu können. Im neuen Obergeschoß sollen neben Klassenräumen auch eine Bibliothek und ein weiterer Mehrzweckraum entstehen. Das so erweiterte Raumprogramm wird es ermöglichen, die sogenannte Beobachtungsstufe (Klassen 5 und 6) und die Klassen 7 aus dem Hauptgebäude in den Grundschultrakt zu verlegen. Auf diese Weise gewinnen wir im Hauptgebäude die dringend benötigten Fachräume (etwa für Chemie und Physik), Aufenthaltsräume für Schüler und Elternsprechzimmer.

Nach Fertigstellung des Sicherheitszaunes wollen wir in der Zwischenzeit die Renovierung des Sportplatzes (hinter der Schule) und die Überdachung des Schwimmbades durchführen. Die Neueinteilung der Sportfelder ist aus dem Plan zu ersehen. Die Spielfelder sollen mit Kunstrasen, die Laufbahn mit Tartan belegt werden; auf diese Weise würden wir die jetzt unerträgliche Staubentwicklung beseitigen. Die Überdachung des Schwimmbades soll uns eine ganzjährige Nutzung ermöglichen; die Überbelegung der Sporthalle im Winterhalbjahr könnte so reduziert werden.

Die Kosten der angesprochenen Projekte (einschließlich Sicherheitszaun) werden sich auf etwa 300 Millionen Drachmen (ca. 2,7 Millionen DM) belaufen. Für die Aufstockung der Grundschule (ca. 1,2 Millionen DM) erwarten wir als Beihilfe der Bundesrepublik Deutschland DM 250.000,-; die übrigen Mittel müssen über "Bausteine" (zinslose Darlehen der Eltern) und aus zweckgebundenen Rücklagen des Schulvereins aufgebracht werden. Die "Wilhelm – Dörpfeld – Gesellschaft" als eine Vereinigung zur Förderung der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN sowie der griechische Elternverein haben dankenswerterweise ihre Unterstützung zugesagt.

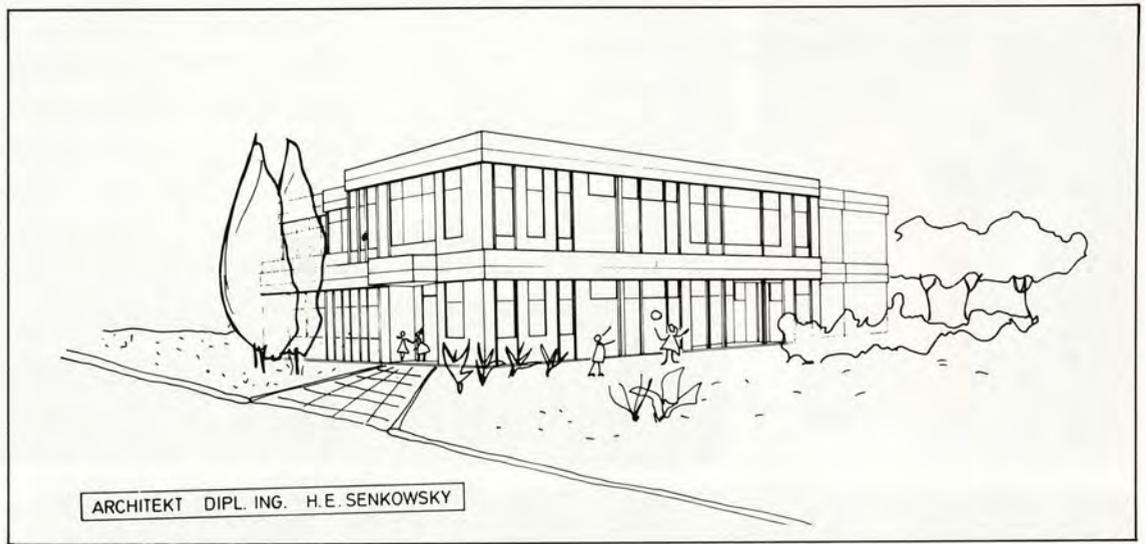

BAUVORHABEN DER SCHULE
ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΚΤΗΡΙΑΚΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

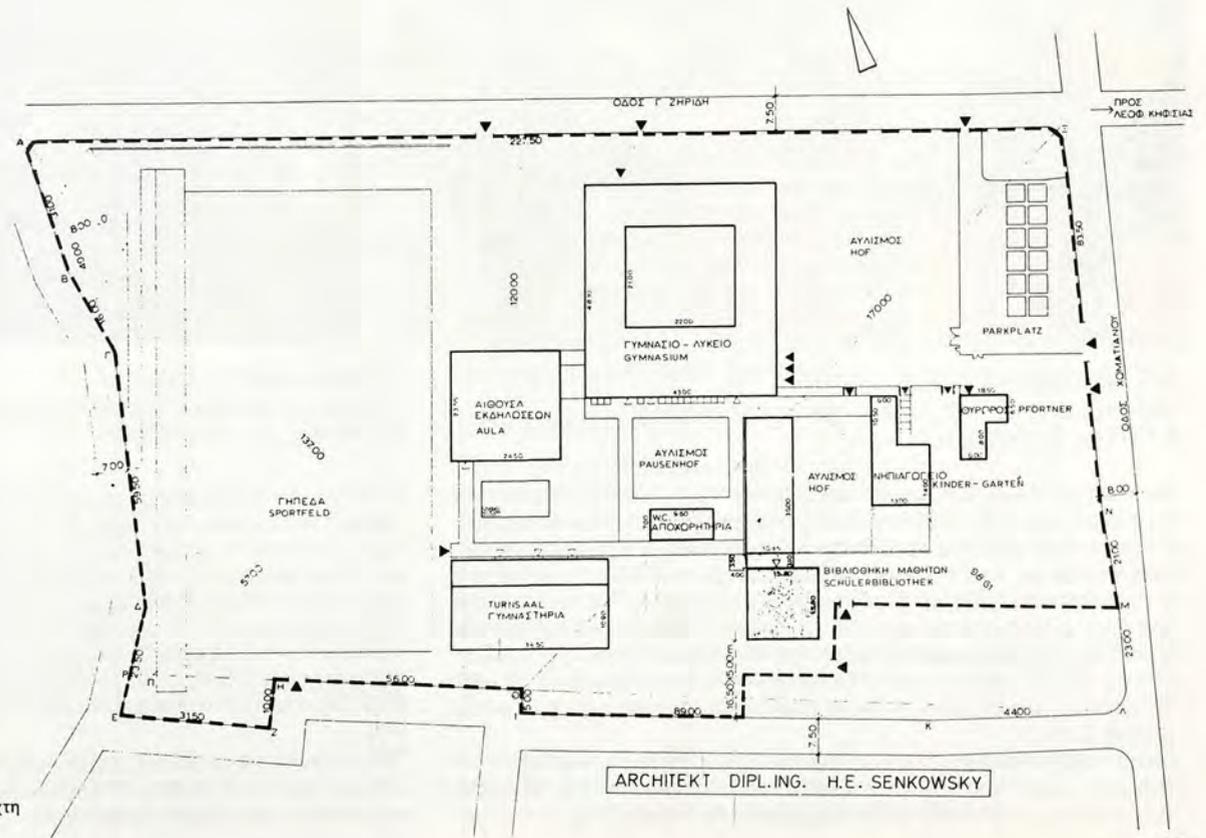
Neugestaltung des Sportplatzes
Δημιουργία νέων αθλητικών εγκαταστάσεων

Überdachung des Lehrschwimmbeckens
Σχέδιο στέγασης για δημιουργία κλειστού
κολυμβητηρίου

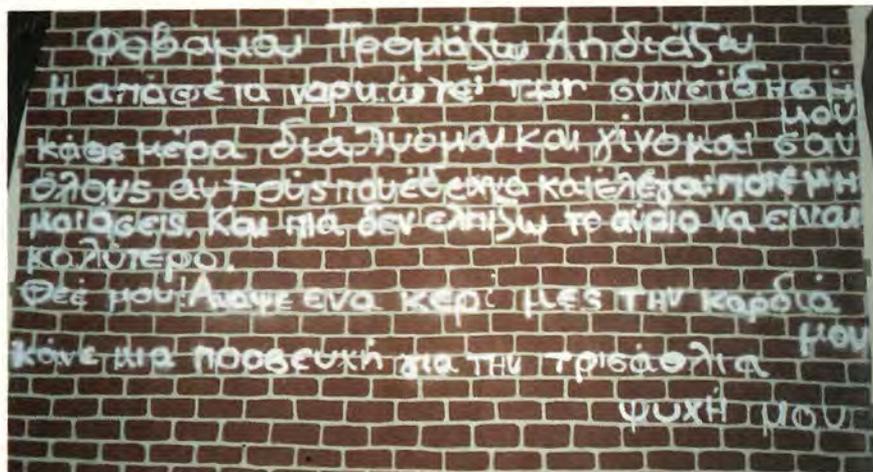

Aufstockung der Grundschule
 Προσθήκη νέου ορόφου στο κτήριο
 του Δημοτικού

Der neue Sicherheitszaun
 (gestrichelt)
 Ανακατασκευή εξωτερικού φράχτη
 ασφαλείας

ARCHITEKT DIPL. ING. H.E. SENKOWSKY

Schulfeier zu Ehren der drei Schulheiligen (30. Januar 1992), vorbereitet von A. Birtachas (links oben)

Σχολική εορτή προς τιμήν των Τριών Ιεραρχών (30 Ιανουαρίου 1992), προετοιμασμένη από τον κ. Α. Μπίρταχα (αριστερά επάνω).

DIE BOTSCHAFT DER WAND
"Nichts ist mächtiger als die Verzweiflung"
Aristidis D. Birtachas

Die Verzweiflung, die die Botschaft der Wand ausdrückt, ist mir der Anlaß, Euch an einigen Überlegungen teilnehmen zu lassen. Wenn wir von Bildung sprechen, dann denken wir gewöhnlich an Wissen, das auf technischer und nutzbringender Grundlage beruht. Wir vergessen, daß sich die Frage der Bildung als Suche nach der Wahrheit zusammenfassen läßt in der Art, daß die wissenschaftlichen Kenntnisse in den Dienst des Menschen treten und der Erfüllung seiner existenziellen Perspektive dienen. Bildung ist kein Teilbereich des Lebens, nicht nur die Schulstunde, sondern unser ganzes Leben.

Wenn solche Botschaften auf Bänken, Büchern und Wänden von Schulen und Instituten erscheinen, müssen wir darüber nachdenken, wer die Schuld trägt, wo der Fehler liegt.

ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΤΟΙΧΟΥ
«ουδέν ισχυρότερον της απογνώσεως»
Αριστείδης Δ. Μπίρταχας

Η απόγνωση που εκφράζει το μήνυμα του τοίχου, μου δίνει την αφορμή να σας κάνω μέτοχους σε κάποιες σκέψεις.

Έχουμε συνηθίσει όταν μιλάμε για παιδεία να εννοούμε τη μάθηση, τη δομημένη σε τεχνικές και χρησιμοθηρικές βάσεις. Αγνοούμε ότι το πρόβλημα της παιδείας, συνοψίζεται στην αναζήτηση της αλήθειας, στον τρόπο που η επιστημονική γνώση μπαίνει στην υπηρεσία του ανθρώπου και λειτουργεί για την εκπλήρωση της υπαρξιακής του προοπτικής. Η παιδεία δεν είναι ένας τομέας της ζωής, δεν είναι μόνο οι ώρες του σχολείου, αλλά ολόκληρη η ζωή μας.

Όταν μηνύματα παρόμοια γεμίζουν τα θρανία, τα βιβλία και τους τοίχους σχολείων και φροντιστηρίων, θα πρέπει να αναλογιστούμε το ποιος έφταιξε και πού υπάρχει λάθος.

Οι μεγαλύτεροι το προσδιορίζουν στους εκπαιδευόμενους, οι μαθητές στο σύστημα και τους καθηγητές ή μήπως είναι προβληματικός ο μαθητής που εξωτερικεύει μ' αυτόν τον τρόπο την αγωνία και απελπισία του;

Μήπως μοιάζει με τον τρελό άνθρωπο του Νίτσε, που τώρα, όχι μ' ένα φανάρι, αλλά με σπρέι στο χέρι, μέρα μεσημέρι εμφανίζεται στα σχολεία και φωνάζει: πως τα νιάτα πεθαίνουν και πως τα σκοτώσαμε εμείς. Εμείς που προβάλλουμε τους εαυτούς μας σαν πρότυπα ζωής και τότε όλοι οι καθωσπρόχειι, αυτοί που δεν τους άγγιζε, ακόμα η μυρουδιά της αποσύνθεσης των πεθαμένων νιάτων, θα περιγελάσουν τον τρελό και θα ξαναβάψουν τον τοίχο. Και κείνος μάταια θα προσπαθεί να εξηγήσει πως δεν ελπίζει «το αύριο νάναι καλύτερο» γιατί «ουκ επ' άρτω μόνω ζητείται άνθρωπος», και η ανθρωπιτιά του ανθρώπου δεν είναι δυνατό να συντηρείται επ' άπειρον από τη φυσική, τα μαθηματικά και μια ρητορική φιλολογία άσχετη με τη ζωή.

Υπάρχει «ένα είδος απεριόριστης ελευθερίας που μόνο ο μοναχός και ο ουσιαστικά απελπισμένος άνθρωπος διαθέτει, αποδεδειγμένοι οι δύο από κάθε φυσικό δεσμό και κτήση και κοινωνικό περιορισμό και συμφέρον. Ο απελπισμένος άνθρωπος, ωρμισσμένος και διαποτισμένος από τον πόνο είναι εξανθρωπισμένος και μπορεί να συναντήσει τον άλλο, να του μιλήσει για τη ζωή, όχι απλώς για την επιβίωση. Μόνο στο χώρο της συντριβής και του πόνου συναντιόμαστε αληθινά, αφού στο βάθος κάθε άνθρωπος κρύβει μέσα του τον πόνο και το θάνατο».

Πέρα απ' αυτές τις καταστάσεις, μέσα στην υγεία, την επιτυχία και την αυτάρκεια ζούμε και κινούμαστε ερήμην της πραγματικής ζωής. Την ώρα αυτή της απόγνωσης, έχουμε ανάγκη από ένα χέρι σταθερό, το χέρι του δασκάλου που θα μας μάθει ότι γεννηθήκαμε για να ζήσουμε. Θα μας διδάξει, με τη ζωή και το παράδειγμά του, όταν το πρόσωπό του απροσπέλαστο από την τεχνική της ευζωίας και του ατομικισμού φανερώνει το μεγαλείο της προσφοράς και της σταυρωμένης αγάπης.

Και επειδή τέτοιες μορφές σαν των τριών τιμωμένων αγίων σπανίζουν, ας βρούμε ελπίδα και καταφύγιο στην κραυγή:

«Θεέ μου άναψε ένα κερί μες' την καρδιά μου. Κάνε μια προσευχή για την τρισάθλια ψυχή μου».

ΑΠΟ ΕΝΑΝ ΤΟΙΧΟ

«Φοβάμαι, τρομάζω, αηδιάζω

Η απάθεια ναρκώνει τη συνείδησή μου

Τα πάθη μου στριμώχνουν το μυαλό μου

Κάθε μέρα διαλύομαι και γίνομαι σαν όλους

Αυτούς που έδειχνα και έλεγα: ποτέ μη μοιάσεις

Και πιά δεν ελπίζω το αύριο να 'ναι καλύτερο

Γιατί το σήμερα δεν το 'νιωσα καθόλου

'Αλλωστε η ηθική η αληθινή έχει καιρό εκλείψει

Ξέρω καθήκον του ανθρώπου είναι να κάνει τον ίδιο και τους

άλλους ευτυχισμένους

Μα εγώ δεν μπορώ ούτε τον εαυτό μου να ορίσω

Θεέ μου! Άναψε ένα κερί μες την καρδιά μου

Κάνε μια προσευχή για την τρισάθλια ψυχή μου.»

Die Älteren schieben ihn auf die Auszubildenden, die Schüler auf das System und die Lehrer, oder ist der Schüler vielleicht ein Problemfall, der in dieser Weise seine Verzweiflung und Hoffnungslosigkeit artikuliert?

Vielleicht gleicht er dem tollen Menschen Nietzsches, der nun nicht mit einer Laterne, sondern mit einer Spraydose in der Hand am hellen Vormittag in den Schulen erscheint und ruft, daß die Jugend stirbt und wir sie getötet haben. Wir, die wir uns als Vorbilder für das Leben darstellen, und alle die braven Bürger, die der Verwesungsgeruch der gestorbenen Jugend noch nicht erreicht hat, werden über den Narren lachen und die Wand übermalen. Und jener wird vergeblich zu erklären versuchen, daß er "auf ein besseres Morgen" nicht hofft, weil "der Mensch nicht vom Brot alleine lebt" und Physik, Mathematik und eine rhetorische Philologie ohne Bezug auf das Leben die Menschlichkeit des Menschen nicht endlos erhalten können.

Es gibt "eine Art grenzenloser Freiheit, die nur der Mönch und der wesenhaft verzweifelte Mensch erfährt, die sich beide von jeder natürlichen Bindung und jedem Besitz, von gesellschaftlichen Beschränkungen und Interessen gelöst haben. Der verzweifelte Mensch, den der Schmerz gereift und genährt hat, ist menschlich geworden und vermag dem Nächsten zu begegnen, mit ihm über das Leben, nicht nur über das Überleben zu sprechen. Nur in dem Raum der Reue und des Schmerzes begegnen wir uns wahrhaftig, da im Grunde jeder Mensch den Schmerz und den Tod in sich verbirgt".

Jenseits dieser Situation, in Gesundheit, Erfolg und Selbstgenügsamkeit leben und bewegen wir uns in Abwesenheit des wirklichen Lebens. In dieser Stunde der Verzweiflung bedürfen wir einer sicheren Hand, der Hand des Lehrers, die uns lehrt, daß wir geboren wurden, um zu leben. Er wird uns durch sein Leben und sein Beispiel belehren, wenn seine Person von der Kunst des Wohlergehens und des Individualismus unberührt ist und die Größe des Gebens und der gekreuzigten Liebe sichtbar macht.

Und weil Gestalten wie die der drei verehrten Heiligen selten sind, laßt uns Hoffnung und Zuflucht in dem Aufschrei finden:

"Mein Gott! Entzünde ein Licht in meinem Herzen. Sprich ein Gebet für meine erbärmliche Seele."

AUF EINER WAND

"Ich fürchte mich, erschrecke mich, ekle mich

Gleichgültigkeit betäubt mein Bewußtsein

Das Leiden zermalmt meinen Verstand

Täglich zerfalle ich und werde wie alle,

Auf die ich zeigte, und sagte: Werde nie so

Ich hoffe nicht mehr auf ein besseres Morgen

Denn das Heute fühlte ich garnicht

Außerdem ist die wahre Moral schon lange verschwunden

Ich weiß, Pflicht des Menschen ist es,

Sich und die anderen glücklich zu machen

Aber ich kann nicht einmal über mich selbst bestimmen

Mein Gott! Entzünde ein Licht in meinem Herzen

Sprich ein Gebet für meine erbärmliche Seele."

Ζούμε αδιάκοπα μέσα σε συναντήσεις – ας μην το ξέρουμε. Δεν υπάρχει καμία σχέση η οποία να μην είναι κατά βάθος συνάντηση. Στην επαφή ανάμεσα σε δύο ανθρώπους, για παράδειγμα, υπάρχει πάντοτε η συνάντηση. Το ίδιο και στην επαφή ανάμεσα σε δύο λαούς. Η γνήσια συνάντηση συνοδεύεται πάντοτε από εξέλιξη και αλλαγή. Ανήκει στη φύση της συνάντησης να αφυπνίζει και να ωθεί προς την ανακάλυψη και την έκπτυξη δυνατοτήτων που έως εκείνη τη στιγμή έμεναν λανθάνουσες. Την εξέλιξη και την αλλαγή τις επιφέρει ακριβώς αυτή η επαφή με κάτι άλλο, το οποίο αναγνωρίζεται ως ξένο και διαφορετικό. Κι ακόμη, η διαπίστωση πως οι γνώριμοι τρόποι – αυτοί που διαθέτει κανείς για να υπάρχει και να κινείται – εδώ, ενώπιον του ξένου και του αλλιώτικου, δεν επαρκούν. Χρειάζονται νέες, ανυποψίαστες έως τώρα δυνατότητες, κι αυτές πρέπει να αναζητηθούν: Πρέπει ν' αλλάξεις.

Συνάντηση είναι και η συναναστροφή μας με τα ξενόφωνα λογοτεχνικά έργα που αγαπάμε. Η μετάφραση της ποίησης συμβαίνει μέσα σε τούτο το χώρο. Εδώ η επαφή είναι επαφή ανάμεσα σε δύο γλώσσες. Στη μετάφραση η εμπειρία που έγινε με την πρώτη γλώσσα πρέπει να ξανααρθρωθεί στη δεύτερη γλώσσα, να βρει μια δεύτερη φωνή. Πρέπει η ιδιόμορφη αυτή ισορροπία την οποία αποτελεί το ποίημα να ζησει για δεύτερη φορά, σ' έναν άλλο κόσμο, μιας άλλης παράδοσης. Κι αυτό δεν μπορεί να συμβεί, αν η δεύτερη γλώσσα δεν αναζητήσει μέσα της τις δυνατότητες για να πει με το δικό της τρόπο αυτό που έχει ήδη ειπωθεί στην πρώτη γλώσσα. Μ' αυτήν την έννοια η μεταφραστική εργασία είναι κάτι το δημιουργικό για τη γλώσσα: Ξυπνά εκείνο που λανθάνει μέσα της, την ωθεί προς την εξέλιξη και την αλλαγή, κι ακόμη την πλουτίζει με νέες εμπειρίες.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΔΥΣΗΣ

Ω! της ψυχής νυχτερινό φτεροκόπημα:
Βοσκοί βαδίζανε άλλοτε σιμά σε λυκόφεγγα δάση
Κι ακολουθούσε το κόκκινο αγρίμι, το πράσινο λουλούδι και
ψελλίζοντας η πηγή
Όλο ταπεινοσύνη. Ω, ο παμπάλαιος τόνος του γρύλου,
Αίμα ανθίζοντας στο βωμό
Και η κραυγή του μοναχικού πουλιού επάνω από την πράσινη σιγή
της λίμνης.

Ω, εσείς σταυροφορίες και πυρωμένα μαρτύρια
Της σάρκας, πτώσεις πορφυρών καρπών
Στο βραδινό κήπο, όπου καιρούς πριν βάδισαν οι ευλαβικοί
μαθητές,
Πολεμιστές τώρα, ξυπνώντας από πληγές και αστέρινα όνειρα.
Ω, η απαλή ανθοδέσμη των κυάνων της νύχτας.

Wir befinden uns ununterbrochen innerhalb von Begegnungen – doch wir wissen es nicht. Es gibt keine Beziehung, welche im Grunde genommen keine Begegnung ist. Beim zwischenmenschlichen Kontakt ist immer Begegnung vorhanden. Ähnliches gilt auch für den Kontakt zwischen zwei Völkern. Die echte Begegnung ist immer von Entwicklung und Veränderung begleitet. Es gehört zur Natur der Begegnung, aufzuwecken und zur Entdeckung und Entwicklung von latent gebliebenen Möglichkeiten aufzufordern. Die Entwicklung und die Veränderung wird durch den Kontakt mit einem Anderen hervorgerufen, welches als Fremdartiges und Verschiedenes erkannt wird; ferner durch die Feststellung, daß die uns vertrauten Existenzweisen, hier, vor dem Fremd – und Andersartigen, uns nicht weiter bringen. Es sind neue, bisher unbekannte Möglichkeiten gefragt, und diese müssen gesucht werden. Man muß sich ändern.

Begegnung ist auch unser Umgang mit den fremdsprachigen Literaturwerken, die wir lieben. Die Übersetzung von Dichtung erfolgt innerhalb dieses Rahmens. In diesem Fall geht es um den Kontakt zwischen zwei Sprachen. Die Erfahrung, die man mit einer Sprache gemacht hat, muß in der Übersetzung noch einmal in einer anderen Sprache artikuliert werden. Sie muß eine zweite Stimme finden. Jenes eigentümliche Gleichgewicht, worin ein Gedicht besteht, muß also hier, innerhalb einer fremden Welt, einer fremden Tradition, zum zweiten Mal ins Leben gerufen werden. Das kann geschehen, wenn die zweite Sprache nach ihren besonderen Möglichkeiten das schon Gesagte in der ihr eigenen Art und Weise neu auszusprechen sucht. In diesem Sinn ist die Übersetzungsarbeit schöpferisch für die Sprache: Sie weckt Latentes auf, sie fordert jene zur Entwicklung und Veränderung auf, und ferner bereichert sie sie mit neuen Erfahrungen.

ABENDLÄNDISCHES LIED

O der Seele nächtlicher Flügelschlag:
Hirten gingen wir einst an dämmernden Wäldern hin
Und es folgte das rote Wild, die grüne Blume und der lallende Quell
Demutsvoll. O, der uralte Ton des Heimchens,
Blut blühend am Opferstein
Und der Schrei des einsamen Vogels über der grünen
Stille des Teichs.

O, ihr Kreuzzüge und glühenden Martern
Des Fleisches, Fallen purpurner Früchte
Im Abendgarten, wo vor Zeiten die frommen Jünger gegangen,
Kriegsleute nun, erwachend aus Wunden und Sternenträumen.
O, das sanfte Zyanenbündel der Nacht.

O, ihr Zeiten der Stille und goldener Herbste,
Da wir friedliche Mönche die purpurne Traube gekeltert;
Und rings erglänzten Hügel und Wald.
O, ihr Jagden und Schlösser; Ruh des Abends,
Da in seiner Kammer der Mensch Gerechtes sann,
In stummem Gebet um Gottes lebendiges Haupt rang.

O, die bittere Stunde des Untergangs,
Da wir ein steinernes Antlitz in schwarzen Wassern beschaun.
Aber strahlend heben die silbernen Lider die Liebenden:
Ein Geschlecht. Weihrauch strömt von rosigen Kissen
Und der süße Gesang der Auferstandenen.

GEORG TRAKL
(Sebastian im Traum)

Plakate, entworfen von der AG Bühnengestaltung

Πλακάτ, σχεδιασμένα από την ομάδα σκηνικών

CARL ORFF
CARMINA BURANA
Für SOLO, CHOR, 2 KLARINETTE, SCHNITTBLÄSER
UND TRUMMGRUPPE

ΜΠΡΩΚΕΔΕ: ΣΕΝΕΔΕ, ΜΟΥΣΙΚΟΤΕΧΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΥΣΗ
UND CHÖRE DER THEODOR KOHNER-SCHULE BOCHUM
UND DER DEUTSCHEN SCHULE ATHEN

MITTWOCH, 11 OKTOBER 1989, 20.00 UHR
IN DER AULA DER DEUTSCHEN SCHULE ATHEN

Besuch der Big Band der Tilemannschule Limburg, 1991;
Leitung: Herr M. Roßbach

Επίσκεψη του μουσικού συγκροτήματος Big του σχολείου Tilemann από το Limburg, 1991. Διεύθυνση: κ. Μ. Roßbach.

Ω, εσείς καιροί της σιγής και των χρυσών φθινοπώρων,
Όταν ειρηνικοί καλόγεροι πατούσαμε τα πορφυρά σταφύλια
Κι άστραφταν ολόγυρα λόφοι και δάση.
Ω, εσείς κυνήγια και κάστρα, γαλήνη του βραδινού,
Όταν μέσα στην κάμαρή του αναλογίζονταν ο άνθρωπος το δίκαιο,
Σε βουβή προσευχή πάλευε για του Θεού τη ζωντανή κεφαλή.

Ω, η πικρή ώρα του χαμού,
Όταν θωρούμε μία πέτρινη όψη σε μαύρα νερά.
Όμως αχτιδοβολώντας υψώνουν οι εραστές τ' ασημένια βλέφαρα:
Ένα γένος. Λιβάνι ξεχύνεται από ρόδινα προσκέφαλα
Και το γλυκό άσμα των αναστημένων.

GEORG TRAKL
(Ο Σεβαστιανός στο όνειρο)

WEIHNACHTSKONZERT

EVANGELISCHE CHRISTESKIRCHE
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ODOS SINA 66
SONNTAG, 16.12.90 UM 17.00 UHR
ΕΥΡΙΑΚΗ, 16.12.90 ΔΡΑΪ7.00

JOH. SEB. BACH
ARIEN, CHÖRE UND CHORALE AUS DEM

WEIHNACHTSORATORIUM BWV 248

EV. KONSTANTINIDES, SOPRAN
IBENE AULINGER, ALT
CHR. GRASEMANN, TENOR
J. VON MARSHALL, BASS

CHOR UND ORCHESTER DER DEUTSCHEN SCHULE ATHEN
ΧΟΡΑΙΑ ΚΑΙ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

LEITUNG: ELIAS LANGROCK

- 11.11. HAUSMUSIKABEND
(verbunden mit der Auswahl der Teilnehmer am Wettbewerb "Jugend musiziert" im Frühjahr 1992 in Mailand)
- 25.11. "2500 JAHRE DEMOKRATIE"
Vortrag von Herrn Prof. Dr. Mikrogianakis (in griechischer Sprache), eine Veranstaltung des griechischen Elternvereins
- 30.11. ERSTE BLUTSPENDEAKTION im Schuljahr 1991/92
- 02.12. "EUROPA, UNSER GEMEINSAMES HAUS"
– Ein historischer Rückblick –
Vortrag von Herrn Dr. Georg Dimitrakos (in griechischer Sprache), eine Veranstaltung des Vereins der Ehemaligen
- 13.12. ADVENTSKONZERT
in Verbindung mit der DEUTSCHEN SCHULE
THESSALONIKI
- 17.01. "KUNST UND LOGOS"
Veranstalter: Abschlußklassen des griechischen Lykeions
(Vorträge in griechischer Sprache)
- 18.01. "Der Bär" und "Der Heiratsantrag"
von Anton Tschechow, aufgeführt von der Theater-
Arbeitsgemeinschaft des Vereins der Ehemaligen
(in griechischer Sprache)
- 23.01.
u n d
24.01. SPORTABENDE, Demonstrationen des Fachbereichs
SPORT in der Aula
- 02.02. KLAVIERKONZERT
mit Werken von Wolfgang Amadeus Mozart, es spielte
Grigorios Bourlotos, Klasse 10 C1
- 03.02. "MAKEDONIEN UND SEINE GESCHICHTE",
eine Veranstaltung des griechischen Elternvereins
(in griechischer Sprache)
- 10.03. KAMMERMUSIKABEND
mit Werken von Wolfgang Amadeus Mozart,
dargeboten von den ehemaligen Schülerinnen
Aspassia Banou (Querflöte) und
Mariella Kessissoglou (Klarinette)

- 1991/92
- 11.11. ΒΡΑΔΙΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΔΩΜΑΤΙΟΥ
(σε συνδυασμό με την επιλογή συμμετεχόντων για το
διαγωνισμό «Η νεολαία κάνει μουσική» την άνοιξη του
1992 στο Μιλάνο)
- 25.11. «2500 ΧΡΟΝΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ»
Διάλεξη του καθηγητή Παν/μίου Δρα. Μικρογιαννάκη
(στα ελληνικά), εκδήλωση του Ελληνικού Συλλόγου
Γονέων και Κηδεμόνων.
- 30.11. ΠΡΩΤΗ ΗΜΕΡΑ ΑΙΜΟΔΟΣΙΑΣ στη σχολική χρονιά
1991/92
- 02.12. «ΕΥΡΩΠΗ, ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΜΑΣ ΣΠΙΤΙ»
– Μία ιστορική αναδρομή –
Διάλεξη του Δρα. Γεωργίου Δημητράκου
(στα ελληνικά), εκδήλωση του Συλλόγου Αποφοίτων
- 13.12. ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΚΟΝΤΣΕΡΤΟ
σε συνεργασία με τη ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
- 17.01. «ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ»
Διοργάνωση: Τάξεις τελειοφοίτων του Ελληνικού
Λυκείου (διαλέξεις στα ελληνικά)
- 18.01. «Η αρκούδα» και «Η πρόταση γάμου»
του Άντον Τσέχωφ, μια παράσταση του Θεατρικού
Συλλόγου Αποφοίτων (στα ελληνικά)
- 23.01.
κ α ι
24.01. ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΒΡΑΔΙΕΣ,
επιδείξεις του αθλητικού τμήματος στην αίθουσα
εκδηλώσεων της Σχολής (Aula)
- 02.02. ΡΕΣΙΤΑΛ ΠΙΑΝΟΥ
με έργα του Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ.
Παίζει ο Γρηγόριος Μπουρλότος, τάξη 10 C1
- 03.02. «Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ»
εκδήλωση του Ελληνικού Συλλόγου Γονέων
και Κηδεμόνων (στα ελληνικά)
- 10.03. ΒΡΑΔΙΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΔΩΜΑΤΙΟΥ
με έργα του Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ,
σε ερμηνεία των αποφοίτων
Ασπασίας Μπάνου (φλάουτο) και
Μαριέλλας Κεσισόγλου (κλαρινέτο)

20.03. κ α ι		08.03. u n d	
21.03.	«Ο ΑΠΕΛΠΙΣΜΕΝΟΣ ΝΙΚΑ» του Τόμας Άιζενχαρτ, μια παράσταση του Γερμανόφωνου Θεατρικού ομίλου εργασίας της Σχολής. Επιμέλεια των κυρίων: Wolfram Haering και Friedrich Spoerl	09.03.	"WER VERZWEIFELT IST, GEWINNT" von Thomas Eisenhardt, aufgeführt von der deutschsprachigen Theater-Arbeitsgemeinschaft der Schule unter Leitung der Herren Wolfram Haering und Friedrich Spörl
21.03.	ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ των ΓΕΡΜΑΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΑΘΗΝΑΣ και ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ στην Αθήνα	27.03. b i s 29.03.	SPORTBEGEGNUNG der DEUTSCHEN SCHULEN ATHEN und THESSALONIKI in Athen
27.03.	ΚΟΝΤΣΕΡΤΟ ΠΙΑΝΟΥ Ο Ούβε Μάτσκε και οι μαθητές του	27.03.	KLAVIERKONZERT Uwe Matschke und seine Klavierschüler
06.04.	Η ΟΡΧΗΣΤΡΑ τζαζ της ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΚΑ'Ι'ΡΟΥ φιλοξενείται στη ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ	10.04. b i s 13.04.	Die BIGBAND der DEUTSCHEN EVANGELISCHEN OBERSCHULE KAIRO zu Gast an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN
11.04. 12.04. κ α ι		11.04. 12.04. u n d	
13.04.	«Η φαλακρή τραγουδίστρια» του Ευγένιου Ιονέσκο και «Φαύστα» του Μποστ (2 μονόπρακτα), παράσταση του Ελληνόφωνου Θεατρικού ομίλου εργασίας της Σχολής	13.04.	"Die kahle Sängerin" von Eugene Ionesco und "Fausta" von Bost (2 Einakter), aufgeführt von der griechischsprachigen Theater-Arbeitsgemeinschaft der Schule
13.04.	ΔΕΥΤΕΡΗ ΗΜΕΡΑ ΑΙΜΟΔΟΣΙΑΣ στη σχολική χρονιά 1991/92	13.04.	ZWEITE BLUTSPENDEAKTION im Schuljahr 1991/92
22.05.	ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΟ ΚΟΝΤΣΕΡΤΟ	15.04.	LYSISTRATA von Aristophanes Aufführung von Schülern des Hölderlin – Gymnasiums/Heidelberg
30.05.	ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ 1990/91		
05.12.	Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΑΣ ΙΤΑΛΙΑΣ Διάλεξη με διαφάνειες του κ. Αθανασιάδη (στα ελληνικά, με γερμανική μετάφραση)	04.05. b i s 08.05.	CARL – SEVERING – SCHULEN/Bielefeld in Athen Austauschprogramm mit HÖHERER BERUFSFACHSCHULE der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN und der Deutsch – griechischen Industrie – und Handelskammer Athen
01.11.	Φιλοξενούνται η σχολική ορχήστρα και η επιθεώρηση «Ο ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ» του Γυμνασίου Λάιμπνιτς από το Oestringen/Χαϊδελβέργης		
12.01.	ΡΕΣΙΤΑΛ ΠΙΑΝΟΥ με έργα του Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ, από τον Ούβε Μάτσκε και τους μαθητές του	22.05. 30.05.	FRÜHJAHRSKONZERT GRUNDSCHULFEST
19.01.	ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ με τον Dr. Kienast του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Αθήνας	1990/91 05.12.	DIE GRIECHISCHE BEVÖLKERUNG VON SÜDITALIEN Vortrag mit Lichtbildern von Herrn Athanasiadis (in griechischer Sprache, mit deutscher Übersetzung)
25.01.	ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΒΡΑΔΙΑ – Δραστηριότητες της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ με συμμετοχή διαφόρων τάξεων και ομίλων εργασίας	01.11.	Schulorchester und Schulkabarett "EULENSPIEGEL" des Leibniz-Gymnasium Östringen/Heidelberg sind zu Gast
11.02.	«ΤΟ ΑΕΤΩΜΑ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΟΥ ΔΙΟΣ ΣΤΗΝ ΟΛΥΜΠΙΑ» Διάλεξη του Dr. Sinn (Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Αθηνών)	12.01.	KLAVIERKONZERT mit Werken von Wolfgang A. Mozart, Uwe Matschke und seine Klavierschüler

- 19.01. AKROPOLISFÜHRUNG
mit Herrn Dr. Kienast vom Deutschen Archäologischen
Institut Athen
- 25.01. SPORTABEND
– Angebote der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN – unter
Beteiligung diverser Arbeitsgemeinschaften und Klassen
- 11.02. "DIE GIEBEL DES ZEUSTEMPEL VON OLYMPIA"
Vortrag von Herrn Dr. Sinn
(Deutsches Archäologisches Institut Athen)
- 28.02.
u n d
01.03. "DAS HAUS IN MONTEVIDEO"
von Curt Goetz, aufgeführt von der deutschsprachigen
Theater-Arbeitsgemeinschaft der Schule
- 20.03. KONZERT der BIGBAND der Tilemannschule Limburg
unter Leitung von Herrn Roßbach
- 05.05. KONZERT ZUM MOZARTJAHR
(ausgerichtet vom griechischen Elternverein)
- 24.05. "DON JUAN oder DIE LIEBE ZUR GEOMETRIE",
eine Aufführung der Theater-Arbeitsgemeinschaft der
DEUTSCHEN SCHULE THESSALONIKI in Athen
unter Leitung von Frau Kyrieleis
- 11.06. LESUNG
mit Herrn Prof. Fritz Muliär, Kammerschauspieler, Wien
- 04.10. 1989/90
"SURREALISMUS UND ELYTIS"
Vortrag von Frau Maria Arvanitaki
und Frau Despina Paputsidu
(in griechischer Sprache)
- 11.10. "CARMINA BURANA" von Carl Orff,
Cantiones profanae für Soli, Chor, Tanzgruppe,
2 Klaviere und Schlagwerk; DEUTSCHE SCHULE ATHEN
und Theodor – Körner – Gymnasium, Bochum
- 11.10. VERGLEICHSWETTKAMPF der LEICHTATHLETEN
zwischen der DEUTSCHEN EVANGELISCHEN
OBERSCHULE KAIRO und der DEUTSCHEN SCHULE
ATHEN in Athen
- 18.10. "ÖSTERREICH VON A BIS Z"
Lesung mit Frau Johanna Matz, Kammerschauspielerin,
und Herrn Bruno Thost, Burgschauspieler
- 28.02.
κ α ι
01.03. «ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΣΤΟ ΜΟΝΤΕΒΙΔΕΟ»
του Curt Goetz, μια παράσταση του Γερμανόφωνου
Θεατρικού ομίλου εργασίας της Σχολής
- 20.03. ΚΟΝΤΣΕΡΤΟ της ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ τζαζ της σχολής
Tilemann
του Limburg υπό τη διεύθυνση του κ. Roszbach
- 05.05. ΚΟΝΤΣΕΡΤΟ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ ΜΟΤΣΑΡΤ
(διοργάνωση από τον Ελληνικό Σύλλογο Γονέων
και Κηδεμόνων)
- 24.05. «ΔΟΝ ΖΟΥΑΝ ή Η ΑΓΑΠΗ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ»
μια παράσταση του Θεατρικού ομίλου εργασίας
της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ στη
Αθήνα με την επιμέλεια της κ. Kyrieleis
- 11.06. ΑΝΑΓΝΩΣΗ
με τον καθηγητή κ. Fritz Muliär, ηθοποιό, Βιέννη
- 04.10. 1989/90
«ΣΟΥΡΕΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΛΥΤΗΣ»
Διάλεξη της κ. Μαρίας Αρβανιτάκη
και της κ. Δέσποινας Παπουτσίδου
(στα ελληνικά)
- 11.10. «ΚΑΡΜΙΝΑ ΜΠΟΥΡΑΝΑ» του Καρλ Ορφ,
Cantiones profanae για σολίστ, χορωδία, μπαλέτο,
2 πιάνο και κρουστά.
ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ και Γυμνάσιο
Theodor Koerner, Bochum
- 11.10. ΑΓΩΝΕΣ ΣΤΙΒΟΥ
μεταξύ της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΚΑΪ΄ΡΟΥ και της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
στην Αθήνα
- 18.10. «Η ΑΥΣΤΡΙΑ ΑΠΟ ΤΟ Α ΩΣ ΤΟ Ω»
Ανάγνωση με την κ. Johanna Matz, ηθοποιό και
τον κ. Bruno Thost, ηθοποιό στο
Burgtheater της Βιέννης
- 28.11. Ο ΒΩΜΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΓΑΜΟΥ
Διάλεξη του κ. Τιμολέοντα Δημόπουλου
(στα ελληνικά)
- 02.12. ΠΡΩΤΗ ΗΜΕΡΑ ΑΙΜΟΔΟΣΙΑΣ στη σχολική χρονιά
1989/90
- 04.12. ΑΝΑΓΝΩΣΗ
απ' το συγγραφέα Gerd Hoffmann
- 06.12. ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ
Έκθεση του ζωγράφου Thomas Mueller, πρόλογος
του Dr. Hatto Fischer

- 17.02. ΚΟΝΤΣΕΡΤΟ ΤΖΑΖ της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
- 21.02. ΚΟΝΤΣΕΡΤΟ ΓΙΑ ΠΙΑΝΟ ΚΑΙ ΤΡΟΜΠΕΤΑ, από τους αποφοίτους Μπέρνο Λίλγκε (τρομπέτα) και Ηλία Γιαννόπουλο (πιάνο)
- 04.03. ΚΟΝΤΣΕΡΤΟ ΓΙΑ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ με το νικητή του διαγωνισμού «Η νεολαία κάνει μουσική» και απονομή των βραβείων από τον πρόεδρο της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, Werner Graf von der Schulenburg
- 06.03. ΒΡΑΔΙΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΔΩΜΑΤΙΟΥ με μαθητές της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
- 15.03. ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΕΥΚΟΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΨΩΜΙΟΥ από τον κ. Χέρμπερτ Χόφμαν-Λος, της Γερμανικής Πρεσβείας Αθηνών
- 21.03. Ε ώ ς
- 05.04. «ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ» χαρακτηριστικά, σχέδια και κείμενα από μαθήτριες και μαθητές των δύο ΓΕΡΜΑΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ και ΑΘΗΝΑΣ
- 22.03. ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ με έργα μαθητών
- 22.03. «ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ» διάλεξη του καθηγητή κ. Rudolf Seitz της Ακαδημίας Καλών Τεχνών Μονάχου
- 01.03. κ α ι
- 02.04. «Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΔΑΣΚΑΛΟΣ» από το Γεώργιο Μπάνο παραστάσεις του Ελληνόφωνου θεατρικού ομίλου εργασίας
- 11.05. ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΟ ΚΟΝΤΣΕΡΤΟ με τη συμμετοχή της χορωδίας μουσικής δωματίου και της σχολικής ορχήστρας της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
- 17.05., 18.05. κ α ι
- 21.05. «Ο ΓΙΑΚΟΜΠΟΒΣΚΥ ΚΑΙ Ο ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ» του Franz Werfel παραστάσεις του Γερμανόφωνου Θεατρικού ομίλου εργασίας
- 26.05. «Ο ΓΑΜΟΣ» του Μπέρτολτ Μπρεχτ, παράσταση του Θεατρικού ομίλου εργασίας της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ. Επιμέλεια: κ. Kyrieleis
- 28.11. Der PERGAMON – ALTAR Vortrag von Herrn Timoleon Dimopoulos (in griechischer Sprache)
- 02.12. ERSTE BLUTSPENDEAKTION im Schuljahr 1989/90
- 04.12. LESUNG des Autors Gerd Hoffmann
- 06.12. BYZANTINISCHE VARIATIONEN Ausstellung des Malers Thomas Müller, Einführung von Herrn Dr. Hatto Fischer
- 17.02. JAZZKONZERT der DEUTSCHEN SCHULE THESSALONIKI
- 21.02. KONZERT für KLAVIER und TROMPETE, dargeboten von den ehemaligen Schülern Berno Lilge (Trompete) und Elias Giannopoulos (Klavier)
- 04.03. ABSCHLUSSKONZERT der Preisträger "Jugend musiziert" und Verleihung der Urkunden durch den Botschafter der Bundesrepublik Deutschland, Werner Graf von der Schulenburg
- 06.03. HAUSMUSIKABEND mit Schülern der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN
- 15.03. ANLEITUNG ZUM EINFACHEN BROTBACKEN durch Herrn Dr. Herbert Hoffmann-Loss, Deutsche Botschaft Athen
- 21.03. b i s
- 05.04. "BEGEGNUNG MIT GRIECHENLAND" Druckgraphik, Zeichnungen und Texte von Schülerinnen und Schülern der beiden DEUTSCHEN SCHULEN THESSALONIKI und ATHEN
- 22.03. ERÖFFNUNG einer KUNSTAUSSTELLUNG mit Schülerarbeiten
- 22.03. "ÄSTHETISCHE ERZIEHUNG" Vortrag von Herrn Prof. Rudolf Seitz, Kunstakademie München
- 31.03. u n d
- 02.04. "DER KARAGIOZIS ALS LEHRER" von Georgios Banos Aufführungen der griechischsprachigen Theater-Arbeitsgemeinschaft
- 11.05. FRÜHLINGSKONZERT unter Mitwirkung des Kammerchors und des Schulorchesters der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN

- 17.05.,
18.05.
u n d
21.05. "JACOBOWSKY UND DER OBERST" von Franz Werfel
Aufführungen der deutschsprachigen Theater-
Arbeitsgemeinschaft
- 26.05. "DIE KLEINBÜRGERHOCHZEIT" von Bertolt Brecht,
gespielt von der Theater-Arbeitsgemeinschaft der
DEUTSCHEN SCHULE THESSALONIKI;
Leitung: Frau Kyrieleis
- 02.11. 1988/89
ERÖFFNUNG DER KUNSTAUSSTELLUNG
"Zeichnungen und Illustrationen"
des Malers Jörg Denkinge –
Musikalische Umrahmung: Takis Dimitrakopoulos –
Herr Jörg Denkinge ist ehemaliger Schüler der DSA.
- 04.11. KLAVIERABEND
Der ehemalige Schüler Charis Dimaras spielt Werke von
Bach, Beethoven, Chopin
- 16.12. MUSIK ZUR WEIHNACHTSZEIT
- 22.02. AUCH IN DER KLAGE GIBT ES EINE WELT
Vortrag von Frau Elena Noussia-Gemenetzi,
eine Einführung in Georg Trakls Dichtung
- 15.04.,
16.04.
u n d
17.04. "DIE VÖGEL" von Aristophanes
Aufführungen der griechischen Theater-
Arbeitsgemeinschaft
- 11.05. KONZERT OHNE PODIUM – KLAVIER – UND LIEDERABEND,
dargeboten von den ehemaligen Schülern
Angeliki Dimitrakopoulou (Gesang) und
Kostas Skandalakis (Klavier)
- 01.06.
u n d
02.06. "ARSEN UND SPITZENHÄUBCHEN" von Agatha Christie,
Aufführung der deutschsprachigen Theater-
Arbeitsgemeinschaft
- 02.12. 1987/88
AUSSTELLUNG "ANABASIS",
ein Bilderzyklus zum gleichnamigen Werk des Xenophon
von Ulysses Belz, anlässlich des 30. Jahrestages der
Namensgebung "Dörpfeld – Gymnasium" für die deutsche
Abteilung der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN
- 1988/89
- 02.11. ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ
«Σχέδια και απεικονίσεις» του ζωγράφου
Joerg Denkinge
– μουσική συνοδεία: Τάκης Δημητρακόπουλος
Ο κ. Joerg Denkinge είναι απόφοιτος της ΓΣΑ.
- 04.11. ΡΕΣΙΤΑΛ ΠΙΑΝΟΥ
Ο απόφοιτος Χάρης Δημαράς παίζει έργα των Μπαχ,
Μπετόβεν και Σοπέν
- 16.12. ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
- 22.02. ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΙ ΣΤΟ ΘΡΗΝΟ ΕΝΑΣ ΚΟΣΜΟΣ
Διάλεξη της κ. Ελένης Νούσια-Γεμενετζή,
εισαγωγή στην ποίηση του Georg Trakl
- 15.04.,
16.04.
κ α ι
17.04. «ΟΙ ΟΡΝΙΘΕΣ» του Αριστοφάνη
παραστάσεις του Ελληνικού Θεατρικού
ομίλου εργασίας
- 11.05. ΚΟΝΤΣΕΡΤΟ ΕΚΤΟΣ ΣΚΗΝΗΣ - ΒΡΑΔΙΑ ΠΙΑΝΟΥ ΚΑΙ
ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ,
με τους απόφοιτους Αγγελική Δημητρακοπούλου
(τραγούδι) και Κώστα Σκανδαλάκη (πιάνο)
- 01.06.
κ α ι
02.06. «ΑΡΣΕΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΛΙΑ ΔΑΝΤΕΛΑ»
της Αγκάθα Κρίστι, παραστάσεις του Γερμανόφωνου
Θεατρικού ομίλου εργασίας
- 1987/88
- 02.12. ΕΚΘΕΣΗ «ΑΝΑΒΑΣΙΣ»,
ένας κύκλος έργων ζωγραφικής του Ulysses Belz
για το ομώνυμο έργο του Ξενοφώντα, με αφορμή την
τριακοστή επέτειο από την επονομασία
του γερμανικού τμήματος της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΑΘΗΝΩΝ σε «Γυμνάσιο Doerpfeld»
- 13.02. ΚΟΝΤΣΕΡΤΟ ΤΖΑΖ
Μαθήτριες και μαθητές της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΚΑ'Ι'ΡΟΥ παίζουν μπλουζ, ντίξυλαντ, σπιρίτουαλς
και ποπ. Επιμέλεια: κ. Μπίρσακ
- 15.03. Η ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΜΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
μια έκθεση της ζωγράφου
Ingeburg Neumann – Σταθακοπούλου
- 16.03. ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ, μια βραδιά ενημέρωσης της Σχολής
σε συνεργασία με τους Συλλόγους Γονέων
του Γερμανικού και του Ελληνικού τμήματος της ΓΣΑ.
Ομιλητές: – Καθηγητής ιατρός δρ. Σπύρος Δοσιάδης,

	<p>παιδίατρος, πρόεδρος του Ινστιτούτου Έρευνας για το Παιδί – Άννα Κοκέβη, ψυχολόγος – Καθηγητής ιατρός δρ. Νικόλαος Τζαβάρας, ψυχίατρος – Καθηγητής ιατρός δρ.Αθανάσιος Αβραμίδης, Αντιπρόεδρος του Ιατρικού Συλλόγου Αθηνών</p>	13.02.	<p>JAZZKONZERT Schülerinnen und Schüler der DEUTSCHEN SCHULE KAIRO spielen Blues, Dixieland, Spirituals und Pop; Leitung: Herr Biersack</p>
		15.03.	<p>MEIN KÜNSTLERISCHES SCHAFFEN IN GRIECHENLAND, eine Ausstellung der Malerin Ingeborg Neumann-Stathakopoulou</p>
21.03.	<p>Γ.Σ.Α – ΟΡΑΜΑ, παράσταση του Ελληνικού Θεατρικού ομίλου εργασίας</p>	16.03.	<p>DROGEN, ein Informationsabend der Schule in Verbindung mit den Elternbeiräten der deutschen und der griechischen Abteilung der DSA Vortragende: – Prof. Dr. med. Spyros Doxiadis, Kinderarzt, Vorsitzender des Forschungsinstituts für das Kind – Anna Kokkevi, Psychologin – Prof. Dr. med. Nikolaos Tzavaras, Psychiater – Prof. Dr. med. Athanassios Awramidis, Vizepräsident der Athener Ärztekammer</p>
22.03.	<p>«ΡΑΔΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗ» του Φρήντριχ Σίλλερ παράσταση της θεατρικής ομάδας του Γυμνασίου Unterhaching/Βαυαρία. Επιμέλεια: Wilhelm Reuther</p>		
23.04. κ α ι			
24.04.	<p>Η ΧΑΡΤΟΠΑΙΚΤΡΑ του Δ. Ψαθά παράσταση της Θεατρικής Ομάδας Αποφοίτων της Γερμανικής Σχολής Αθηνών. Επιμέλεια: Κώστας Μαντζάκος</p>	21.03.	<p>D.S.A. – VISION, Aufführung der griechischen Theater-Arbeitsgemeinschaft</p>
		29.03.	<p>"KABALE UND LIEBE" von Friedrich v. Schiller Aufführung der Schüler-Theatergruppe des Gymnasiums Unterhaching/Bayern; Leitung: Wilhelm Reuther</p>
12.05. κ α ι			
13.05.	<p>ΜΙΚΡΗ ΒΡΑΔΙΑ ΘΕΑΤΡΟΥ από το Γερμανικό Θεατρικό όμιλο εργασίας</p>	23.04. u n d 24.04.	<p>Η ΧΑΡΤΟΠΑΙΚΤΡΑ (DIE KARTENSPIELERIN) von D. Psathas. Aufführung der Theatergruppe der Ehemaligen der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN; Leitung: Kostas Mantzakos</p>
	1986/87		
08.11. κ α ι		12.05. u n d 13.05.	<p>KLEINER THEATERABEND der deutschen Theater-Arbeitsgemeinschaft</p>
10.11.	<p>«ΟΙ ΔΕΚΑ ΜΙΚΡΟΙ ΝΕΓΡΟΙ» της Αγκάθα Κρίστι παράσταση από γονείς/δασκάλους/μαθητές της ΓΣΑ</p>		
20.11.	<p>ΒΡΑΔΙΑ ΠΙΑΝΟΥ με το ντουέτο Σόκο Χαγιασιζάκι και Μίχαελ Χάγκεμαν</p>		1986/87
03.12.	<p>ΡΕΣΙΤΑΛ ΠΙΑΝΟΥ με την κ. Σμαράγδα Μουρίκη, απόφοιτο της ΓΣΑ</p>	08.11. u n d 10.11.	<p>"ZEHN KLEINE NEGERLEIN" von Agatha Christie Aufführende: Eltern/Lehrer/Schüler der DSA</p>
12.01.	<p>«ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΝΙΑ» και «Ο ΠΕΤΡΙΝΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ» του Τένεσση Ουίλλιαμς, παράσταση της Θεατρικής Ομάδας Αποφοίτων της ΓΣΑ. Επιμέλεια: Κώστας Μαντζάκος</p>	20.11.	<p>KLAVIERABEND mit dem Duo Shoko Hayashizaki und Michael Hagemann</p>
11.02.	<p>ΚΟΝΤΣΕΡΤΟ ΕΚΤΟΣ ΣΚΗΝΗΣ Η Άννα Δημητράκου, τελειόφοιτος της ΓΣΑ, παίζει έργα των Μπαχ, Μπετόβεν και Σούμπερτ</p>	03.12.	<p>KLAVIERABEND mit Frau Smaragda Mouriki, einer ehemaligen Schülerin der DSA</p>

12.01. SUMMER AND SMOKE oder DER STEINERNE ENGEL
von Tennessee Williams,
Aufführung der Theatergruppe der Ehemaligen der DSA;
Leitung: Kostas Mantzakos

11.02. KONZERT OHNE PODIUM
Anna Dimitrakou, Abiturientin der DSA, spielt
Werke von Bach, Beethoven und Schubert

28.03. u n d
30.03. ΑΠΟΨΕ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΖΟΜΕ
Aufführung der griechischsprachigen Theater-
Arbeitsgemeinschaft

08.05. KLAVIERABEND
mit Werken von Scarlatti, Beethoven und Liszt;
am Flügel Charis Dimaras, Schüler der DSA (Kl. 12A)

01.06. b i s
12.06. AUSSTELLUNG von Schülerarbeiten
aus dem Fachbereich KUNST und WERKEN

Die Leitung der Schulkonzerte oblag Herrn Dr. Klaus Langrock und Frau Mag. Regina Prantner – Kroller (bis 1989 Herrn Hubert Marte); für die Theaterinszenierungen der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN zeichneten verantwortlich Herr Stelios Papapetrou (griechischsprachige Arbeitsgemeinschaft) und Herr Christoph Hanselmann (deutschsprachige Arbeitsgemeinschaft).

Die Sportveranstaltungen arrangierte Herr Dr. Dr. Axel Horn gemeinsam mit dem Fachbereich SPORT, die Ausstellungen der Schülerarbeiten aus dem Bereich KUNST und WERKEN betreuten Herr Wolfgang Rottenkolber und Frau Renate Papakonstantinou.

AUSZÜGE AUS DEM GÄSTEBUCH

Ανταλλαγή μαθητών 1986 Deutsche Schule Athen –
Tilemannschule Limburg

Ένα ενθύμιο για τη χαρά που μας έδωσε αυτή η ανταλλαγή και για να θυμόμαστε τις ωραίες ώρες, που ζήσαμε μαζί.

Athen, den 17.09.1986 Hans – Joachim Beyer

Dreimal war ich nun Prüfungsbeauftragter der KMK an der DS Athen, ich erlebte sinnvolle Arbeit, Engagement, Leistung und wohlthuende Atmosphäre. Ich komme gerne wieder, wenn es die Regel des Auslandsschulausschusses zuläßt.

Mit besten Wünschen und mit einem
herzlichen Dank: Glückauf!
Michael Felix Kürten, 15.5.87

28.03. κ α ι
30.03. ΑΠΟΨΕ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΖΟΜΕ
παράσταση του Ελληνόφωνου Θεατρικού
ομίλου εργασίας

08.05. ΒΡΑΔΙΑ ΠΙΑΝΟΥ
με έργα Σκαρλάτι, Μπετόβεν και Λιστ.
Στο πιάνο ο Χάρης Δημαράς, μαθητής της ΓΣΑ
(τάξη 12Α)

01.06. ε ω ς
12.06. ΕΚΘΕΣΗ σχολικών εργασιών από τον κύκλο
μαθημάτων ΤΕΧΝΗ και ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ

Την επιμέλεια των σχολικών κοντσέρτων είχαν ο Dr. Klaus Langrock και η κ. Regina Prantner-Kroller (μέχρι το 1989 ο κ. Hubert Marte).

Για τη σκηνοθεσία των θεατρικών παραστάσεων της ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ υπεύθυνοι ήταν ο κ. Στέλιος Παπαπέτρου (Ελληνόφωνος Θεατρικός όμιλος εργασίας) και ο κ. Christoph Hanselmann (Γερμανόφωνος Θεατρικός όμιλος εργασίας).

Τις αθλητικές εκδηλώσεις διοργάνωσε ο Dr. Dr. Axel Horn σε συνεργασία με το αθλητικό τμήμα, ενώ την επιμέλεια των εκθέσεων μαθητικών έργων από τον κύκλο μαθημάτων ΤΕΧΝΗ και ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ είχαν ο κ. Wolfgang Rottenkolber και η κ. Ρενάτε Παπακωνσταντίνου.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΞΕΝΩΝ

Ανταλλαγή μαθητών 1986 Γερμανική Σχολή Αθηνών –
Schuleio Tilemannschule Limburg

Ένα ενθύμιο για τη χαρά που μας έδωσε αυτή η ανταλλαγή και για να θυμόμαστε τις ωραίες ώρες που ζήσαμε μαζί (κείμενο γραμμένο στα ελληνικά)
Αθήνα 17.9.1986

Hans – Joachim Beyer

Για τρίτη πια φορά ήμουνα υπεύθυνος εξετάσεων για το ΚΜΚ στη Γερμανική Σχολή Αθηνών. Ήρθα σ' επαφή με σοβαρή δουλειά, υπευθυνότητα, επίδοση και ευχάριστη ατμόσφαιρα. Ευχαρίστως θα ξανάρθω, αν το επιτρέψει ο κανονισμός της Επιτροπής για τα Σχολεία του Εξωτερικού.

Με τις καλύτερες ευχές και
μ' ένα θερμό ευχαριστώ: Καλή τύχη!

Michael Felix Kürten, 15.5.87

Γερμανική Σχολή Αθηνών – Γυμνάσιο Christian – Ernestinum
του Bayreuth

Τον Αύγουστο και Σεπτέμβριο του 1984 μπορέσαμε να έρθουμε για πρώτη φορά στην Αθήνα στα πλαίσια μιας ανταλλαγής μαθητών. Η από τότε επιθυμία μας για μια ΝΟΣΤΟ έγινε πραγματικότητα ευτυχώς.

Κι αυτήν τη φορά επιστρέφουμε στο Baureuth γεμάτοι ευγνωμοσύνη. Ταυτόχρονα ελπίζουμε σε μια νέα ανταλλαγή ανάμεσα στην Αθήνα και το Baureuth.

Ας ισχύει για όλους τους συμμετέχοντες το γνωμικό που είναι γραμμένο στη σημαία του δικού μας Γυμνασίου Christian – Ernestinum του Bayreuth:

“OLIM MEMINISSE IUUVABIT.”.

Αθήνα, 17 Σεπτεμβρίου 1987

Γυμνάσιο Dörfeld
της Γερμανικής Σχολής Αθηνών
1957 – 1987

«Με το όνομα «Γυμνάσιο Dörfeld» βάλατε το σχολείο σας κάτω από ένα καλόγνωμο αστέρι, αγαπητέ κύριε Flume.»

Μ' αυτά τα λόγια χαιρέτησε πριν από τριάντα χρόνια ο διευθυντής του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Καθηγητής κ. Kunze την ονομασία του γερμανικού σχολείου σε Γυμνάσιο Dörfeld προς τιμή του Wilhelm Dörfeld. Γι' αυτήν τη γιορτή με είχε προσκαλέσει ο πρόεδρος του ανασυσταθέντος Γερμανικού Σχολικού Συλλόγου της Αθήνας, ο κύριος Karlhans Höfflinghaus, για τον οποίο το σχολείο κρατά για πάντα μια ανάμνηση γεμάτη ευγνωμοσύνη.

Ο διευθυντής του Γυμνασίου Wilhelm Dörfeld στο Wuppertal, Dr. Heyn είχε έρθει τότε ως «νονός» και μετέφερε τους χαιρετισμούς από το εκεί Γυμνάσιο.

Και τώρα, ύστερα από τριάντα χρόνια, που στη διάρκεια τους πάνω από το σχολείο στάθηκε πραγματικά ένα καλόγνωμο αστέρι, μπορώ να ευχαριστήσω μ' όλη μου την καρδιά τις κυρίες και τους κυρίους του Προεδρείου του τωρινού Γερμανικού Σχολικού Συλλόγου της Γερμανικής Σχολής Αθηνών και το Διευθυντή της Σχολής, Dr. Klaus Meyer, που μου χάρισαν αξέχαστες ώρες ξαναβλέποντας τη Γερμανική Σχολή Αθηνών, το πιο πολύτιμο κομμάτι από τη δουλειά ολόκληρης της ζωής μου.

Με όλη μου την καρδιά:
Ευχαριστώ
Helmut Flume
Παραμονές Χριστουγέννων 1987

Στη Γερμανική Σχολή Αθηνών, που ανέλαβε την οργάνωση, στους γονείς, που μας φιλοξένησαν, και στους μαθητές που μας φρόντισαν, ένα μεγάλο Ευχαριστώ για τις δύο εβδομάδες που περάσαμε εδώ!

Σας χαιρετούν οι 17 μαθητές και ο καθηγητής κ. H. Kattler που τους συνόδευε από το Γυμνάσιο «Πρίγκιπας Μαξιμιλιανός» του Burghausen.

Αθήνα, 16 Σεπτεμβρίου 1988

DS ATHEN – GCE BAYREUTH

Im August/September 1984 durften wir zum ersten Mal im Rahmen eines Schüleraustauschs nach Athen kommen; unsere damalige Sehnsucht nach einem ΝΟΣΤΟ verwirklichte sich erfreulicherweise.

Auch diesmal reisen wir wieder voller Dankbarkeit nach Bayreuth zurück. Zugleich hoffen wir auf einen weiteren Austausch zwischen Athen und Bayreuth.

Möge für alle Beteiligten im Jahre 1987 die Sentenz auf der Schulfahne unseres "Gymnasium Christian – Ernestinum Bayreuth" zutreffen: OLIM MEMINISSE IUUVABIT

Athen, 17. September 1987

Dörfeld – Gymnasium
της Γερμανικής Σχολής Αθηνών
1957 – 1987

“Mit dem Namen 'Dörfeld – Gymnasium' haben Sie, lieber Herr Flume, Ihre Schule unter einen guten Stern gestellt.”

Mit diesen Worten begrüßte in der 'Tauf' – Feierstunde vor dreißig Jahren Herr Professor Dr. Kunze, Direktor des Deutschen Archäologischen Instituts Athen, die zu Ehren Wilhelm Dörfelds erfolgte Benennung des deutschen gymnasialen Zugs der Schule als

Dörfeld – Gymnasium.

Zu der Feierstunde hatte mich der Vorsitzende des wiedererstandenen Deutschen Schulvereins Athen,

Herr Karlhans Höfflinghaus, eingeladen, er, dem die Schule für immer eine dankbare Erinnerung bewahrt.

Aus Wuppertal war damals als 'Taufpate' Herr Oberstudiendirektor Dr. Heyn gekommen und überbrachte die Grüße des dortigen Wilhelm – Dörfeld – Gymnasiums.

Und nun, nach dreißig Jahren, in denen ein wahrhaft guter Stern über der Schule gewaltet hat, darf ich den Damen und Herren des Vorstands des jetzigen Deutschen Schulvereins Athen und Herrn Oberstudiendirektor Dr. Klaus Meyer von ganzem Herzen danken, daß sie mir unvergeßliche Stunden des Wiedersehens mit der Deutschen Schule Athen, dem Herzstück meiner Lebensarbeit, geschenkt haben.

Με όλη μου την καρδιά ευχαριστώ
Helmut Flume
Advent 1987

Der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN, die die Organisation übernahm, den Eltern, die uns bewirteten, und den Schülern, die uns betreuten, herzlichen Dank für die Gastfreundschaft, die uns zwei Wochen lang hier zuteil wurde!

Es grüßen 17 Schüler vom Kurfürst – Maximilian – Gymnasium Burghausen und der begleitende Lehrer H. Kattler.
Athen, den 16. September 1988

Herzlichen Dank für den freundlichen Empfang, die guten, in aller Offenheit geführten dienstlichen Gespräche sowie die überwältigende Betreuung – fast rund um die Uhr!!

Daß ich außerdem an einer Theateraufführung sowie am Kindergartenfest teilnehmen konnte, ist sicher ein unverdientes Glück.

Mein erster Besuch an der DSA (zu meiner Schande in Griechenland überhaupt) wird hoffentlich nicht der letzte sein!

4.6.1989 Ihre
Marga Huthmacher

Wir – Schüler/innen des Schillergymnasiums Münster und ihre Lehrkräfte – bedanken uns herzlich für die freundliche Aufnahme, die umfassende und zum Nachdenken anregende Information und die herzliche Einladung zu einem Begegnungstag.

29.9.89 H. Höfermann
M. Müller

"Carmina Burana" in Athen,
an der "Deutschen Schule",
Bochumer in Athen,
von der "Theodor – Körner – Schule".

Es hat Spaß gemacht!
Wir kommen wieder!

11. Oktober 1989
Silke Hoppe u.a.

Die Leichtathletik – Mannschaft der Deutschen Evangelischen Oberschule Kairo bedankt sich herzlichst für die freundliche Aufnahme und Betreuung im Oktober 1989.

Christoph Gleeß
Ingeborg Mars
Werner Jauß

Heute mit unserer Lesung "Österreich von A bis Z" hier in der DEUTSCHEN SCHULE in Athen:

Mit herzlichem Dank für die phantastische Aufnahme – unser Publikum war heute fabelhaft – und auf Wiedersehen!

Ihre Johanna Matz
und
Ihr Bruno Thost
Athen, den 18. Oktober 1989

Exkursion des Instituts für Erziehungswissenschaft der Universität Innsbruck

Wir sind überwältigt von der Fülle der Informationen und dem offenen Gespräch über Probleme der menschlichen Zusammenarbeit, die sicherlich im Sinne eines gemeinsamen Europa bewältigt werden können.

16. Februar 1990 Erich Moll

Ένα μεγάλο Ευχαριστώ για τη θερμή υποδοχή, τις ωραίες και γεμάτες ειλικρίνεια υπηρεσιακές συνομιλίες και για την καταπληκτική – σχεδόν επί 24ωρου βάσεως – φιλοξενία.

Μια ανέλπιστα χαρά ήταν σίγουρα και το ότι παραβρέθηκα στη σχολική θεατρική παράσταση και στη γιορτή του νηπιαγωγείου. Η πρώτη μου επίσκεψη στη Γερμανική Σχολή Αθηνών και μάλιστα – τι ντροπή! – και η πρώτη μου στην Ελλάδα δεν θα 'αι, ελπίζω, και η τελευταία!

4.6.1989 Δική σας
Marga Huthmacher

Εμείς οι μαθητές και οι μαθήτριες του Γυμνασίου Schiller του Münster καθώς και οι καθηγητές μας, σας ευχαριστούμε με όλη μας την καρδιά για τη θερμή φιλοξενία, για την παροχή πληροφοριών, που και περιεκτικές ήταν και συγχρόνως κι ένα ερέθισμα για στοχασμό, αλλά και για την εγκάρδια πρόσκληση στην «Ημέρα της Συνάντησης».

29.9.1989 H. Höfermann
M. Müller

Τα «Κάρμιν Μπουράνα» στην Αθήνα
στη «Γερμανική Σχολή»,
Μαθητές από το «Σχολείο Γέοντορ Κέρνερ»
του Μπόχουμ στην Αθήνα

Το διασκεδάσαμε!
Θα ξανάρθουμε!

11 Οκτωβρίου 1989
Σίλκε Χόππε και άλλοι

Η Ομάδα Στίβου του Γερμανικού Ευαγγελικού Λυκείου του Καΐρου ευχαριστεί θερμά για τη ζεστή φιλοξενία και την περιποίηση τον Οκτώβριο του 1989.

Κρίστοφ Γκλέες
Ίνγκεμποργκ Μαρς
Βέρνερ Γιάους

Σήμερα με τη διάλεξή μας «Η Αυστρία από το Α μέχρι το Ω» εδώ στη Γερμανική Σχολή στην Αθήνα:

Με θερμές ευχαριστίες για τη φανταστική φιλοξενία – το ακροατήριό μας ήταν θαυμάσιο – και στο επανιδείν!

Δική σας Γιοχάννα Ματζ
και

Δικός σας Μπρούνο Τσοτ
Αθήνα, 18 Οκτωβρίου 1989

Εκδρομή του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου του Πανεπιστημίου του Ίνσμπρουκ

Είμαστε κατάπληκτοι με την πληρότητα των πληροφοριών και τον ανοιχτό διάλογο γύρω από προβλήματα της ανθρώπινης συνεργασίας που σίγουρα μπορούν να ξεπεραστούν στο πνεύμα μιας ενωμένης Ευρώπης.

16 Φεβρουαρίου 1990

Έριχ Μολλ

Οι συνάδελφοι του Σεμιναρίου για την «Προετοιμασία των Καθηγητών για Σχολεία του Εξωτερικού» που έγινε στη Γερμανική Σχολή Αθηνών στο διάστημα από 17 έως 24 Φεβρουαρίου 1990 ευχαριστούν ολόθερμα για την εξαιρετική φιλοξενία και περιποίηση που τους επιφυλάχθηκε στο σχολείο αυτό.

Hans B. Boysen
Adolf Paul
Klaus Pflüger
Rolf Schwab
Wilfried Weber
Hans – Peter Lendle
B. Bauer

Πίσω από τις πολυάριθμες εξετάσεις στη Γερμανική Σχολή Αθηνών που κράτησαν συνολικά τρεις εβδομάδες φάνηκαν

- η Ζωντάνια,
- η Ανθρωπιά,
- η Φιλία.

Μακάρι να συνεχίσει η Γερμανική Σχολή Αθηνών τη δραστηριότητά της σ' αυτό το πνεύμα. Καλή επιτυχία!

Δικός σας,
ο επικεφαλής των εξετάσεων για το διάστημα 1988 – 90
Karl – Heinz Freund

Οι μαθητές και οι δάσκαλοι του Γυμνασίου Max – Planck του Göttingen που ανταπέδωσαν την επίσκεψη των ελλήνων μαθητών στο Göttingen, ευχαριστούν για την ωραία φιλοξενία στη Γερμανική Σχολή Αθηνών και ελπίζουν σε μια συνέχεια της γνωριμίας σε δύο χρόνια.

Ευχαριστούμε πάρα πολύ!
13.9.1990

Dr. Dieter Motzkus

Σας ευχαριστούμε πάρα πολύ για τη φιλοξενία, τη δουλειά και τον κόπο σας. Ελπίζουμε ότι δημιουργήσαμε μια μικρή αρχή των δεσμών ανάμεσα στα Ελληνικά και Γερμανικά Νιάτα. Μήπως είναι αυτή η ανταλλαγή και ένα μικρό βήμα στη μελλοντική ανάπτυξη προς μία ενωμένη Ευρώπη.

Καλή σταδιοδρομία
και πολλές επιτυχίες
Στο επανιδείν στη Νυρεμβέργη

21.9.1990

Νέο Γυμνάσιο Νυρεμβέργης
Helga Schober

(κείμενο γραμμένο απευθείας στα ελληνικά)

Ο νέος υπεύθυνος εξετάσεων για το ΚΜΚ αναπολεί μια εβδομάδα γεμάτη αγωνία, έντονες συζητήσεις, καλές επαφές και όμορφες εμπειρίες. Ελπίζει πως οι σπόροι που μπόηκαν από κοινού θα φυτρώσουν και λέει μ' ένα θερμό ευχαριστώ,
«Εις το επανιδείν»

Δικός σας,
R a h d e n

4 Μαΐου 1991

Die Kollegen des Vorbereitungslehrgangs für Auslandsschullehrer an der Deutschen Schule Athen (vom 17. – 24.2.90) bedanken sich herzlich für die außerordentliche Gastfreundschaft und Betreuung, die ihnen an dieser Schule zuteil geworden ist.

Hans B. Boysen
Adolf Paul
Klaus Pflüger
Rolf Schwab
Wilfried Weber
Hans – Peter Lendle
B. Bauer

In insgesamt drei Wochen an der DSA traten hinter zahllosen Prüfungen

- Lebendigkeit,
  - Menschlichkeit,
  - Freundschaft
- hervor.

Möge die DSA in diesem Sinne weiterwirken. Viel Erfolg!
Euer Prüfungsbeauftragter 1988 – 90.

Karl – Heinz Freund

Schüler und Lehrer des Max – Planck – Gymnasiums in Göttingen, die einen Besuch griechischer Schüler in Göttingen erwidert haben, bedanken sich für die gastfreundlich Aufnahme in der DSA und hoffen auf eine Fortsetzung der Verbindung in zwei Jahren. Ευχαριστούμε πάρα πολύ!

13.9.90

Dr. Dieter Motzkus

Σας ευχαριστούμε πάρα πολύ για τη φιλοξενία, τη δουλειά και τον κόπο σας.

Ελπίζουμε, ότι δημιουργήσαμε μια μικρή αρχή των δεσμών ανάμεσα στα Ελληνικά και Γερμανικά νιάτα. Μήπως είναι αυτή η ανταλλαγή και ένα μικρό βήμα στη μελλοντική ανάπτυξη προς μία ενωμένη Ευρώπη.

Καλή σταδιοδρομία
και πολλές επιτυχίες
στο επανιδείν στη Νυρεμβέργη

21.09.1990

Neues Gymnasium Nürnberg
Helga Schober

Der neue Prüfungsbeauftragte der KMK blickt auf eine Woche voller Streß, intensiver Gespräche, guter Begegnungen und schöner Erlebnisse zurück. Er hofft, daß die gemeinsam gelegten Samenkörner aufgehen, und sagt mit herzlichem Dank.

"Auf Wiedersehen!"

4. Mai 1991

Ihr Rahden

Gruppe: I
Leiterin: Frau Lehenherr
Schuljahr 1991/92

Abdallah, Youssef
 Dittrich, Alexander
 Haering, Johanna
 Hermann, Andreas
 Hohnschopp, Martin Jens
 Knetsch, Alexander
 Montag, Caroline
 Petridis, Andreas
 Rabe, Christina
 Riedler, Henrik Olaf Adrian
 Riehn, Felix
 Setling, Konstantin
 Stefanidis, Livia
 Venturi, Alessandra Fed.
 Widjaja, Johannes

Gruppe: II
Leiterin: Frau Brakopoulou
Schuljahr 1991/92

Chalkidis, Stefan
 Hellmann, Mathias
 Kanelopoulos, Felix
 Korkodilos, Paris
 Labiri Irini – Ioanna
 Mader, Eileen
 Malcan, Elisabeth
 Mamas, Katharina – Sophi
 Olbrich, Gunnar Páll Al.
 Papamatthäou – Matschk, Ey?aggelou
 Tschaschnig, Ernestos – Konst.

Gruppe: III
Leiterin: Frau Triantafyllidou
Schuljahr 1991/92

Christodoulou, Georg Alexander
Constantas, Iason
Fotakis, Yannis
Hillmann, Lukas
Horn, Elena
Kaemmereit, Ludwig – Andreas
Kageneck, von, Constantin
Krall, Tanja Silvie
Kuhn, Philip
Laiakos, Andreas Marios
Müller, Isabel
Tsigirmanis, Alexander
Wackers, Sarah
Wachers, Geraldine

Gruppe: IV
Leiterin: Frau Tsitsovis
Schuljahr 1991/92

Freris, Christina
Hebeisen, Michael Bernh.
Hillmann, Paul Phillip
Kriezi, Elisa
Lialios, Dennis
Macionsek, Isabelle
Pestika, Aurelia Sabeth
Rossolymos, Paul
Sbarounis, Theodor
Skoufos, Konstantinos D.
Suska, Marta – Laura
Zarafonitis, Susanna

1A Herr Gierig

Becker, Christian – Boris
 Charsoulas, Stefanie
 Drosdzol, Frederik
 Filippopoulos, Filipp – Maximil
 Fotakis, Despina
 Fotiadis, Alexandros
 Hübel, Anastasia – Elisa
 Mantzouratis, Nils
 Müller, Alexandros – Kon.
 Raupp, Steffen Johannes
 Rossolymos, Philoktimon
 Schewe, Jendrik
 Skoulikis, Menelaos
 Thiele, Katrin
 Tsolakidis, Syrmo – Helena

1B Frau Voreopoulou

Abdalla, Nourân
 Christopoulos, Viktor – Stavros
 Coudouratzis, Janna
 Curta, Adrian
 Dörner, Philipp – Luigi
 Georgopoulos, Alexandra Kath.
 Karpozilos, Alexander – Greg.
 Lindemann, Tanja Kristina
 Maclohek, Menelaos
 Paul, Mathias Stefan
 Schneider, Alexander
 Triantafillidou, Nadja
 Wagner, Susanna – Helene
 Wahrbichler, Anna Rosalia
 Wenzel, Erich Markus

2A

Frau Gounari

Chalkidis, Georg.
Geretos, Constantin
Haering, Katharina
Kefalas, Achilles Ioan.S
Koch, Daniela
Korkodlios, Alexis
Montag, Stefanie
Moshona, Kleopatra
Nikolaides, Daniel
Poulakis, Sylvia
Tsolakidis, Dimos – Jan
Tsolakis, Alexandra
Vannon, Caroline
Venturi, Francesco
Vollmer, Christian Alex.
Zarafonitis, Eleni
Zouzoulas, Maria – Anna

2B

Frau Tsolakis

Berger, Sarah Elisabeth
Deftos, Elisabeth Sofia
Handtke, Marion
Katselis, Eleni
Kostic, Marco Traianos
Krewer, Günter Matthias
Maras, Maria
Maroulis, Despina
Rabe, Jenny
Sahler, Johannes/Jan
Sbarounis, Dimosthenis
Schliebener, Alexia – Christina
Stamtiou, Natascha
Tsotras, Leonidas
Valanoglou, Olga
Valanoglou, Ageliki

3A

Frau Papachristou

Dietrich, Alexander
 Galenianou, Alexia
 Georgantas, Natascha
 Jez, Karolina Victor
 Karbelas, Aristos
 Langenbrinck, Silvia – Joanna
 Mastrantonu, Elisabeth
 Mouglianni, Marco Wasili O.
 Müller, Ananda Burkhard
 Olbrich, Wilhelm Magnus
 Papacharalampous, Maria
 Paul, Christina
 Riedler, Jesper Felix Os
 Romberg, Eva
 Schömer, Alexander
 Spieker, Anette
 Spieker, Patricia Valent
 Staroyannis, Elisa – Danaï
 Theophanopoulos, Isabella Virg. M.
 Triantafyllou, Kristina
 Triantafyllou, Anna

3B

Frau Paviaki

Antzoulatos, Alexandra
 Charalambakis, Nikolaos
 Charalambakis, Sophia
 Chimeras, Alexander
 Delere, Christian
 Esat, Cengiz – Ilyas
 Exarchopoulos, Anna
 Georgopoulos, Anastassia
 Handtke, Sabine
 Haraktisis, Alexander Mic.
 Heib – Vosniadis, Paul – Nikos
 Kosmas, Dominik Kyriako
 Mader, Denis
 Mpalles, Rea
 Pavlidis, Daphne
 Pavlidis, Nicolas
 Reber, Julian Michael
 Thiele, Jens
 Vozikis, Katherina Maria
 Wenzel, Thea Katharina
 Windbergs, Corinna
 Wischeid, Oliver

4A

Frau Rogalis

Argyropoulou, Arianne Marie
Aulinger, Maximilian
Beckmann, Myron
Coudouratzis, Sandra
Feretos, Georg.
Feretos, Alexander
Hebeisen, Benedikt Johann
Holtz, von, Geertje – Fried
Jorge, de, Kim
Keller, Markus
Klee, Alexis
Lindemann, Stephanie Urs.
Maras, Christina
Müggenburg, Kathrin
Safar, Nadia
Schoeneis, Natascha
Temperli, Alexander
Wagner, Andreas Gabriel
Wendt, Hauke
Wischeid, Patrick
Zouzoulos, Pavlos – Joannis

4B

Frau Stamoulis

Christodoulou, Artemis
Deidersen, Sven Uwe
Kaemmerer, Marie – Luise
Karamusli, Mirjana
Kilmpke, Alexander
Lazani, Pinelopi
Manstein, Patrick
Milopoulos, Johannes
Pavlidis, Phaedon
Poulakis, Christina
Schliebener, Anna
Surber, Christine
Tsitsas, Ioannis
Tsotsis, Polymia Vas.
Vlachakis, Violetta Myrto
Viantis, Katerina
Waridel, Leandra Jeanette

5A

Frau Leonard

Camarinopoulos, Stephan – Pantell
 Giannopoulos, Christian
 Gierig, Bianca Carina
 Krambs, Irene – Martha
 Krug, Sebastian
 Merten, Jörg
 Pestka, Jan Malte
 Raptis Isabell
 Rohlfshagen, Philipp
 Romberg, Anna
 Schneider, Christian
 Schöner, Eric
 Senkowsky, Robert
 Stefanidis, Julia
 Steinberg – Kupper, Björn Christian
 Tsoiakis, Melina
 Zacharias, Alexander

5B

Frau Leonard

Anastassopoulos, Alexandra
 Aullinger, Hermann
 Bourdeth – Dervenagas, Alberto
 Coudouratzis, Ania – Christina
 Haars, Kimon
 Katselis, Christos
 Krewer, Tobias Martin
 Langenfass, Michalis Roman.
 Lorenzetti, Daniel
 Pavlidis, Panos – Andreas
 Riedler, Aischa Gunilla
 Sahler, Ramona
 Schömer, Katharina
 Schwab, David

6A

Frau Brakhahn – Salapatas

Ahammer, Alexander
Beckmann, Kimon
Calice, Nikolaus Albert
Hebelsen, Sebastian Josef
Jorge, de, Julia
Kageneck, von, Theresa
Lindemann, Florian Klaus H.
Liverakos, Natalie
Merten, Philipp, Rudolf
Milopoulos, Franziskus
Morell, Alexander
Raptis, Agissilaos
Weickardt, Anetta
Wojtera, Philipp
Zolchow, Alexandra

6B

Frau Brakhahn – Salapatas

Anastassakos, Orestis
Argyropoulos, Nicoletta
Bougloukos, Johanna
Brates, Max Ulrich Karl
Galenianou, Emmanuela
Keller, Konstantin
Löge, Jent Ane
Machek, Michael
Manolopoulos, Fidel
Morell, Corinna
Mykoniatz, Alexander
Papadopoulos, Georgia
Pfäffle, Christina
Tsigrimanis, Peter
Wagner, Stefan Christin
Zarvanos, Nikolaos Michael

7

Herr Hertlein

Charalambakis, Ioannis
 Charalambidis, Jan
 Fostropoulou, Katerina
 Galenianou, Paulina
 Karamusli, Tanja – Sultana
 Karpozilos, Christina – Reyn
 Kirsch, Konstantin Hend
 Koch, Yasmin Melody
 Machek, Christian
 Manolopoulos, Juri
 Mavrolisifaki, Elisabeth
 Milopoulos, Karoline
 Papanikolaou, Anastassia
 Röttmann, Christina
 Schöpf, Nina – Alexandra
 Spöri, Feix Johannes
 Triantafyllidis, Christian
 Voigt, Georgios
 Vozkikis, Georg

7D

Frau Lindner – Kyriakou

Atzoulatos, Christina Chrsanthi
 Argyropoulos, Kriton Klaus
 Brühl, Hannah
 Faidas, Marie
 Faltner, Jaqueline
 Gerards, Carolin
 Hennlich, Dagmar Xenia Zina
 Konstas, Christos
 Kullaok, Sarah
 Lang – Landorff, Birte
 Lewrick, Ulf Peter
 Lorenzetti, Alexandra – Paola
 Nijenhuis, Katerina
 Pavlidis, Myrto – Maria
 Robithes, Ioann. Frederic
 Sokos, Nikolaos
 Spöri, Annette Frieder
 Stamatias, Argrtis
 Stefanidis, Alexis
 Tzavaras, Jannis
 Viachojannis, Christian – Chr.

8

Herr Lindemann

Akrivos, Patrick
Arwanitakis, Anna
Deidersen, Jens Michael
Erb, Wolfgang
Gnädig, Alfons
Kageneck, von, Ferdinand
Lappas, Paris Konstantinos
Magouras, Antonios
Matuska, Schamsuddin Muh.
Moravecz, Cornelius
Nijenhuis, Alexis
Nourney, Benjamin – Nikol.
Passareas, Dimitra
Starogiannis, Helena
Wendt, Hendrik

8D

Frau Batikas

Dauer, Nikolaos
Genthe, Andreas
Gerardis, Alexandra
Giannoulas, Dimitrios Andreas
Gosewinkel, Diana
Holst, Andreas
Kaminaris, Patrick
Mavroulosifakis, Andreas
Michu, Helen – Evelyn
Nikolaou, Elena
Papavassiliou, Helena
Schneider, Vanessa
Schoeneis, Michael
Stamoulis, Fiws
Theodoridis, Alexandra
Vozikis, Konstantina
Waridel, Henri – Alexandre

9

Herr Mittelbach

Charalambis, Leandros
 Christopoulos, Christos
 Cordts, Sandra
 Engelmann, Christoph
 Frey, Athena – Antonia
 Heuss, Angelika
 Jantzy, Daniela
 Koch, Sandra
 Letsiou, Eleftheria
 Michaelidis, Nicolas
 Mikros, Alexander
 Nicolaidis, Anna – Maria
 Nikolakopoulos, Nancy
 Ott, Kerstin Irmgard
 Papacharalabos, Christina
 Peralta, Nicole
 Stergiou, Martha – Elisabeth
 Vassiliakis, Anthi (Typi)
 Wendt, Sören
 Wentzel, Cari – Christian

9D

Frau Kamousi

Agelastos, Lukas
 Antzoulatos, Anna – Maria
 Aposkitis, Remate
 Arwanitakis, Michael
 Derenk, Dunja
 Efthimiou, Aiki
 Firipplis, Dimitrios
 Katsaros, Aris
 Koch, Jessica Helen
 Konitsas, Evangelia – Martina
 Kosmidu, Eleni
 Leitner, Kerstin
 Lösch, Christian
 Loias, Panajotis
 Millendorfer, Vanessa
 Pasche, Jens
 Pasche, Petra
 Ripp, Manuela
 Rohlfshagen, Nicole
 Thimm, Monika
 Tzavaras, Athanasios

Im Bild: Frau Alexandropoulou

10

Herr Spörl

Andree, Martin
Apostolidis, Philippos
Argyropoulos, Ioannis
Dimopoulou, Vera
Dosiou, Christina Hel.
Emmanouel, Stephanie
Evangelou, Michael
Gnädig, Christina
Kollussi, Lucia Lucy
Kouloumbri, Maria
Langenfaß, Mirto Katerina
Lang – Lendorff, Malte
Lautenbacher, Tom
Lehmann, Lisa
Letsios, Constantinos
Loukas, Daphne
Mykoniatis, Timo
Papanikolaou, Michalis
Paskalis, Alexandra
Patsiouras, Nikolaos
Schmitt, Andreas
Stamatakis, Alexis
Stoßfragen, Frank
Stroh, Katja
Tsirimba, Dionysia
Vlachoianis, Georgios
Windbergs, Thomas
Wolter, Esther

10R

Frau Herzog

Bromberger, Sonja
Chatziantoniou, Sonja
Giannopoulos, Andreas
Goumas – Karvelas, V. – M. – Christina
Panagiotopoulou, Athena
Prost, Robert
Schöner, Julien
Spieker, Kerstin

11 Herr Hanselmann

Argyropoulos, Michaela
 Balczyk, Eva
 Barczyk, Andreas
 Becker, Heidi
 Bosseva, Christina
 Brates, Marlene Ulrike
 Faidas, Homer
 Hellmann, Markus
 Katechakis, Andreas
 Keim, Kristof
 Koch, Thorsten
 Langenbrinck, Hera Despina T.
 Nourney, David
 Paskalis, Constantin
 Patsioura, Maria
 Raab, Angela
 Rabenau, von, Tomi Erkki Mik.
 Raptis, Dominique
 Rounaki, Elena
 Rüttimann, Thomas
 Schwab, Marina Alexandra
 Stroh, Antje
 Vassilakis, Antonis
 Wolter, Ruth

11H Herr Barabas

Buchenmaier, Ute Antonia
 Frey, Margarita
 Goumas - Karvelas, Demetrius
 Kock, Dieter
 Nikoloulias, Alexandra
 Schmitt, Sophia
 Skoflis, Sotirios
 Tzellas, Evangelos

12

Herr Paul

Athanassiadou, Elisabeth
Dimopoulou, Olga
Georgakopoulos, Dimitris
Giannakakis, Alice
Grohmann, N'dine
Grossberndt, Christina
Kfoury, Fabienne
Kouris, Andreas
Liakopoulos, Oliver
Margaris, Susanne
Matuska, Iman
Ottersbach, Marc Eric Frank
Raptis, Marina
Schillinger, Alexis
Schneider, Ira - Maria
Spöri, Stephanie Betti
Toulliatos, Lukas
Tsekouras, Theodor - Sebastian
Vassiliadis, Nikiforos
Windbergs, Marion

12H

Frau Kouleris

Akrivou, Birgit - Dorothea
Athanasiadis, Stephanos
Bromberger, Ralf Fotios
Holst, Christian
Karentzopoulos, Christoph
Motschan, Alexandra
Passareas, Wassilios
Passareas, Angelika
Rovezzi, Erika
Selling, Benjamin
Steck, Markus
Striglogiannis, Wasilios
Tsekouras, Dinos

13
**Herr Göke – Hillmann/
 Herr Vieweg**

Alexandris, Georgios
 Balczyk, Katja
 Bentrup, Ralph
 Bledjian, Gregory Stefan
 Boskos, Dina Angela
 Camarinopoulos, Alexios – Panajot.
 Emmanouel, Nicola Alexandra
 Fassold, Markus
 Firippis, Samantha
 Funk, Marco – Alexander
 Gosewinkel, Marlo
 Hellmann, Martin
 Hochschultz, Paris
 Holtz, von, Reemt – Sebastian
 Keim, Katharina
 König, Frauke – Lena
 Loukas, Philipp Stergio
 Matuska, Ahmed Taguyuyudd
 Mets, Hans
 Nourney, Penny
 Papadopoulos, Nina
 Rousells, Georg
 Ruhe, Sven
 Salapatas, Antonios – Otto
 Sourlas, Alexandra
 Taviarios, Drosos Horst
 Taviarios, Maria Ellen
 Toubanakis, Constantin

7A
**Herr Haering/
 Herr Dr. Vasdaris**

Αβανοπούλου Ελένη
 Αναγνωστάκος Κωνσταντίνος
 Ανουστή Αμαλία
 Βορέπουλος Παντελής
 Βουλιγαράλης Γεώργιος
 Γαβριλου Βάσια
 Γεμεντζή Εύα
 Γιαννόπουλος Θεόδωρος
 Δαλιάνη Ευτυχία – Ευαγγ.
 Δανιηλίδης Βασίλειος
 Δημητρίου Ιωάννης
 Δροσινού Λίδα
 Ζεϊμπέκος Παράσχος
 Ιλιάδης Επαμεινώνδας
 Θάνος Ιωάννης
 Κακιαλαίου Ιλιάς
 Κανελλοπούλου Δέσποινα
 Καραβέλα Ελένη
 Καραμάνης Σωτήριος
 Καραναστής Ευστάθιος
 Κάρλου Χρυσάνθη
 Καρταλτζής Βασίλειος
 Κεφαλόπουλος Παναγιώτης
 Κορόβηλος Νικόλαος
 Κοτσιρόης Αθανάσιος
 Κουσουρής Σωτήριος
 Κυριαζής Γεώργιος
 Κυριλής Ανδρέας
 Κότσας Γεώργιος
 Μαζαράκης Βασίλειος
 Μιχαηλίδου Μαρία
 Παντελέων Αλεξάνδρα
 Πίσης Νικόλαος

7B

**Herr Raupp/
Frau Archontaki**

Αδαμοπούλου Βαρβάρα – Ευαγγ.
Γιαννούλης Παναγιώτης
Δογιάμη Βαρβάρα
Λιναρούδης Αλέξανδρος
Μαυροειδή Βασιλική
Μεγαλοκονόμου Μαριέλλα
Μιρμυρόγλου Θεμιστοκλής
Μουγιάκος Νικόλαος
Βάρλου Μαρία
Dolgororlokh, Symeon
Οικονόμου Δωροθέα
Πάνου Ναταλία
Πανατή Γεωργία
Παπαδημητρώπουλος Βασίλειος
Παπαδιώτης Σπυρίδων – Γεώργιος
Παπαδόγλου Σταύρος
Παλλάλης Μιχάλης
Πράγκελος Αλέξανδρος
Πρωτοπαππάς Κωνσταντίνος
Σαρίδης Λουκάς
Σιαμίτρου Μαρία – Λίδα
Σιδέρη Ευανθία – Ευγεν.
Schubert, Elisabeth
Schubert, Maria
Τσεκούρας Χρήστος
Τσιμόνου Αίκα
Τσίνας Δημήτριος
Τσιρακοπούλου Βασιλική
Tsitsovis, Ioannis
Tsitsovis, Sofia
Φλώρου Παρασκευή
Φραγκάκης Νικόλαος
Χριστοπούλου – Γερούλ Κλειώ

7C

**Frau Legien/
Herr Raftopoulos**

Αλεξάκη Βασιλεία – Ισμήνη
Αναγνωστοπούλου Ουρανία
Αρκομάνης Σεραφείμ
Βερένης Κίμων
Βέρρης Ιωάννης
Δημητρώπουλος Νικόλαος
Δουκάκης Βαλόμης
Θεοδωρακάκος Ιωάννης
Θεοδωρίδης Ειμανουήλ
Καρφαρέντζου Τίνα
Κατσιάμπα Ιωάννης
Κόκκινος Ιάσωνας
Κολοκυθάς Νικόλαος
Κοινοπούλου Μαρία
Κοτταρόπουλος Νικόλαος
Κυριακόπουλος Ιωάννης
Λεονάρδος Ιωάννης
Λίτσος Κωνσταντίνος
Μαμαγκάκης Στέλιος
Μητροπούλου Χριστίνα
Βέλλιου Φωτεινή
Φρουγιαννάκη Άννα
Νουτσιούδη Μαριάννα
Παπαδόπουλος Μιχαήλ
Παπαδόπουλος Αλέξανδρος
Παυλάκος Ευφροσύνη
Πλάντζας Κωνσταντίνος
Σιδηροπούλου Μίρνα – Βασιλεία
Σγαρδέλης Παντελής
Σπηλιάδης Αλέξανδρος
Συκιάτη Κατερίνα
Σφαέλλου Ελευθερία
Τσιρόπουλος Νικόλαος
Φριλιγκού Χριστίνα

8A
**Frau Bachmann – Nikolaidis/
 Herr Konstantinidis**

Αγγλή Ιλιάννα
 Αγραφιώτη Αναστασία
 Αργυρίου Λουκός
 Βασιλειδού Ελένη – Μαγδαληνή
 Βασιλείου Σοφία
 Βοντά Σοφία
 Δροσινός Νικόλαος
 Θεοδοροπούλου Παυλίνα
 Καζδαγκλής Αλέξανδρος
 Καραμπίτσος Ευστάθιος
 Καραντονιάς Αναστάσιος
 Κοσκινός Νικόλαος – Ιωάννης
 Κυριακοπούλου Ιλίας
 Ματίκα Θάλεια
 Μαυρογιώργος Μάριος
 Mueller – Igney, Xenia
 Παγάκος Δημήτριος
 Παναγιωτοπούλου Δανάη
 Παπαντωνίου Χριστίνα
 Πασχαλίδης Γεράσιμος
 Ροβήθης Εμμανουήλ
 Σακαλαρίδης Ιωάννης
 Σερέφουλου Στέφανος
 Σκούρτης Σπυρίδων
 Σπέντζου Μαρίνα – Μαργ.
 Σταθόλου Λευκοθέα
 Τσουκαλά Ευανθία
 Φραγκογιάννη Καλλιόπη

8B
**Frau Patsiropoulou/
 Frau Jeikner**

Γεωργαντή Φιλία
 Μυτιληναίου Ισιδώρα – Δαβίδου
 Νικολόπουλος Απόστολος
 Διονιστού Μάρθα – Χριστίνα
 Πανέττας Χρήστος
 Παπαβασιλείου Αβραάμ
 Παπαγεωργίου Κωνσταντίνος
 Παπαδοπούλου Νίκη
 Παπαθανασίου Νικόλαος
 Παπακώστας Δημήτριος
 Παπαπέτρου Δημοσθένης
 Παπουτσή Αθηνά
 Παταργιάς Θωμάς
 Πεδιαδίτης Εμμανουήλ
 Πουλάκη Μαρία
 Ρychner, Stephanos – Vassil.
 Προμονά Μαρία
 Ροπτάρχη Χριστίνα
 Ριζά Δήμητρα
 Σαμαρά Μαρκέλλα
 Σαρίδου Μαρία
 Σοφικτής Ευάγγελος
 Στεφάνου Χρήστος
 Στόκου Δέσποινα
 Τσίρης Νικόλαος
 Τσιονοπούλου Αντιγόνη – Μαρία
 Φιμερέλη Ελένη
 Φουρνιέας Γεώργιος
 Χαμπαλόγλου Ιωάννης

8C

**Frau Giannouli/
Frau Kojiali – Riebold**

Ακριώτη Παναγιώτα
Αλεξάκης Ευάγγελος
Αναστασιάδης Αλέξανδρος – Φιλ.
Βερβενιώτη Μαρίνα – Ελένη
Βόγας Σταμάτιος
Γαβριήλ Έλλη
Γαλάτης Ανδρέας – Αντώνιος
Γιακουμής Ιωάννης
Γελέρης Νικόλαος
Γούναρη Αθανασία
Καπένη Ελευθερία
Καρούσας Διονύσιος
Κασιόνα Ανθούλα
Κτσιμιστούλιας Γεώργιος
Κλιβωκιάτη Μαρίνα
Κοκκάλας Κωνσταντίνος
Κοντού Ουρανία
Κορίνη Βασιλική
Κουμάγλου Χριστίνα
Κρεμιάς Δημήτριος
Κυριακόγλου Στυλιανός
Λάσκαρη Αικατερίνη
Λυγνού Σωτηρία
Μανωλοπούλου Μαγδαληνή
Μαρκόπουλος Τίτος
Μαυρίδης Νικόλαος
Μεραλίνης Μιχαήλ
Μισαπιδής Νικόλαος
Μπακιρλή Σίμονε
Τάκου Μαρία

9A

**Frau Kardassis/
Frau Paraskevoudou**

Αδαμόπουλος Παναγιώτης
Αιβαλιώτου Χρυσούλα
Αλεξάκη Πηνελόπη
Αλεξάνδρου Αλέξανδρος
Αμψάνη Μαρία
Αναστασοπούλου Αικατερίνη
Ανδριοπούλου Αθανασία
Αντωνόπουλος Αλέξανδρος
Αρεταίου Αλιόνα – Άννα
Αρσενίδου Ελισάβετ
Βαλασσοπούλου Αλέξανδρος
Βαμβατσάκη Αικατερίνη
Βαρελλάς Παναγιώτης
Βασιλειάδη Μάρθα
Βασιλειάδου Μαρία
Βασιλοπούλου Κατερίνα
Βεργάδος Αθανάσιος
Βουλαγρέλης Ανδρέας
Γιαννάκης Δημήτριος
Γιαννοπούλου Αικατερίνη
Γιομελάκης Δημήτριος
Γουντούνα Βικτωρία – Ελένη
Γονιδάκης Νικόλαος
Δαμαλάς Φίλιππος – Άριστ.
Δασκαλάκης Νικόλαος
Δασκαλόπουλος Αθανάσιος
Δίκος Γεώργιος
Δραγασάκης Κωνσταντίνος
Ευαγγελάκης Ευάγγελος
Ζαχαροπούλου Αικατερίνη
Ιλιόπουλος Νικόλαος
Ιτούνας Στέφανος
Θαναούλα Μαριλένα
Ιωαννίδη Μαρίνα
Καλοκουβάρος Δημήτριος
Καραγέροφ Αναστασία
Καραβία Βασιλική
Καραγεώργου Ευθυμία

9B
**Frau Helling/
 Frau Tersaki – Iliopoulou**

Καραγιάννη Μαριάννα
 Καρακαλάκη Χριστίνα
 Κατρινής Κωνσταντίνος
 Κατσαράκης Ιωάννης
 Κεφαλοπούλου Μαρία
 Κοκκοβή Μαρία – Βικτωρία
 Κοτσιράς Κωνσταντίνος
 Κουής Απόλλων – Βερνάρδος
 Κρεμεζή Ινώ – Μαρία
 Κυριακόπουλος Γεώργιος
 Λαμπρόπουλος Παναγιώτης
 Λεοντάρης Νικόλαος
 Λεοντιάδου Στεφάνια
 Λιβέρης Νικόλαος
 Λιναράτος Διονύσιος – Δημ.
 Λιναρούδης Φίλιππος
 Μακρή Βαρβάρα
 Μακρής Ορέστης
 Μανώλα Μαρίνα
 Μουράκης Εμμανουήλ
 Μητρόπουλος Παναγιώτης
 Μπαλάφας Χρήστος
 Μπαλλίδη Μαρία
 Μπάλλου Βασιλική
 Μπατίκα Ιωάννα
 Μπίθα Αναστασία
 Μπουσίσης Δημήτριος
 Μπρουγιαννάκης Ιωάννης
 Μυλωνάς Φαίδρος – Απόστ.
 Μωράκης Απόστολος
 Νιάρχου Αικατερίνη
 Νικολακόπουλος Gabriel
 Νικολακοπούλου Ναταλία
 Ξένος – Καρούμπας Χρήστος
 Οικονόπου Κωνσταντίνος
 Παναγιώτου Χριστίνα

9C
**Herr Kowarschik/
 Frau Arvanitaki – Hertlein**

Παναγιούλης Αθανάσιος
 Παντέλουκας Παναγιώτης
 Παπάδη Διοτίμα
 Παπαδημητρόπουλος Κωνσταντίνος
 Παπαδιάτη Χαρίκλεια
 Παπαδόπουλος Αλέξανδρος
 Παπακωνσταντίνου Ρεβέκκα – Ευαγ.
 Παπαναστασίου Εμμανουέλα
 Παπανδρέου Χρυσή – Γεωργία
 Παπαργυροπούλου Φραντζέσκα
 Παπασταϊκούδη Ιωάννα
 Παταριά Καρολίνα
 Πατισσιόπουλος Νικόλαος
 Πετρόπουλος Νικόλαος
 Πετρόπουλος Χαράλαμπος
 Πίσσης Ιωάννης
 Πούλης Γεώργιος
 Πραγκέλου Φωτεινή
 Σάββα Ειρήνη – Μυρτώ
 Σάλαρ Μανώλ
 Σιατερλής Χρήστος – Ammano
 Σιγάλας Νικόλαος
 Σιγάλας Στυλιανός
 Στραπατσάκη Κορίνα
 Τζεβέλας Αεωνίδας
 Τσάμης Γεώργιος
 Τοιρόπουλος Τιμόθεος
 Τυρογιάννης Νικόλαος
 Φενεράλης Μάρκος
 Φίλη Καλλινίκη
 Φώτη Μαρία
 Φωτοπούλου Χριστίνα
 Χάλαρης Μάρκος
 Χαραλαμπίδης Νικόλαος
 Χατζηγιαννάκης – Κώκ Ιωάννης
 Χρυσάκης Γεωργία
 Ψωμοπούλου Τατιάνα

10A

Herr Dr. Dr. Horn/
Frau Simou – Exarchou

Αγαπητός Αγαπητός
Αγγελή Παναγιώτα
Αγγελόπουλος Ιωάννης
Αγγελόπουλος Χρήστος
Αλεξάκη Ελινόρ – Ηλέκτρα
Αντωνιάδης Βασίλειος
Ασημακοπούλου Αμαλία
Βαλιτσιώτης Βασίλειος
Βασιλειάδη Νεραϊούλα
Βασιλείου Ζωή
Βέρριος Οδυσσέας
Βίτα Βασιλική
Βιντζηλαίος Μάριος
Βιτσέλας Χρήστος
Βογιατζής Ελευθέριος
Γεωργιάδης Παναγιώτης – Νεκτ.
Γιαννακάκη Κατερίνα
Γιαννάτος Ιωάννης
Γιαννιόπουλος Κωνσταντίνος
Γιώκας Δημήτριος
Γορίτσας Χρήστος
Γονός Δημήτριος
Δαμιανός Βασίλειος
Δανιηλίδης Ιωάννης
Δημιόπουλος Δημήτριος
Δροσινού Ελένη
Ζαχαριάδης Ιωάννης

10B

Herr Hebeisen/
Herr Sakellarakis

Ζούκας Στέφανος
Ιλιάδης Μιχάλης
Θεοδωρίδης Κερατιπ
Θεοδωρίδης Αλέξανδρος
Ιωακείμ Γεώργιος
Ιωαννίδης Παύλος
Καβουλάκου Αδαμαντία – Τερέζα
Κέσαρη Όλγα – Hermine
Καλαβρία Αφροδίτη
Καντιάνη Παναγιώτα
Καραγιάννης Δημήτριος
Καρακατσάνη Αικατερίνη
Καραπαναγιωτίδου Μαρία
Καρατάλου Δημήτρα
Κάρλος Σεραφείμ – Κώνστα
Καρούδης Ιωάννης
Κατσίνας Αλέξανδρος
Κελαϊδής Αντώνιος
Κιάου Μαργαρίτα
Κολιάδης Αντώνιος
Κόλλιας Αριστ. – Νικόλαος
Κορδάτου Κωνσταντίνα
Κουράφα Γεωργία
Κουράφα Σούλα
Κούτρας Δημήτριος
Κυριακίδου Ελένη
Κώνστας Σταμάτης
Κωσταροπούλου Μυρτώ
Λάμπρος Νικόλαος
Λάππα Ελένη – Σοφία
Λούκα Αικατερίνη
Μαγκοπούλου Αρετή – Μαρίνα
Μάνη Αλεξάνδρα
Φωτιάδη Ελένη – Έλενα

10C1
**Frau Biscoping – Siametes/
 Frau Kanellakopoulou**

Λαμπρή Μάρα
 Μανούκα Γεωργία
 Μανωλόπουλος Χρήστος
 Μαυρογιώργος Νικόλαος
 Μερκατά Σταυρούλα
 Μεταξάς Ιωάννης
 Μητρόπουλος Ανδρέας
 Μητρόπουλος Παναγιώτης
 Μήτσος Αλέξανδρος
 Μουγιόκος Ανδρέγυρος
 Μπακαλήτης Εμμανουήλ
 Μπέλλιος Σπυρίδων
 Μπουρλάτος Γρηγόριος
 Μπρακοπούλου Μυρτώ
 Μυράτ Ελένη
 Νικολάκης Γεώργιος
 Έξνος – Καρούμπας Ιωάννης
 Οικονοπούλος Αριστομένης
 Οικονομού Ελευθερία – Μαρία
 Παγιώτης Παναγιώτης
 Παπαγεωργίου Στέφανος
 Παπάδη Στέλλα
 Παπαζογλου Μιχαήλ
 Παπαλιάς Στυλιανός
 Παπαϊωάννου Αντανία
 Παπακωνσταντινίδης Βασίλειος
 Παπακωνσταντίνου Αντώνιος
 Παπατσώρη Θεανώ – Χριστίνα
 Παπά Μαρία
 Παρσκαυός Μιχαήλ
 Παυλίδη Αχιλλέας
 Παυλίδης Μάριος
 Πετσεμλίδης Γεώργιος
 Πιττάκη Αγγελική
 Πολλάλης Αθανάσιος

10C2
**Frau Pediaditis/
 Frau Frantzi**

Πριάγγελος Ελευθέριος
 Ρήγας Θεοφάνης
 Ροζάκη Αλεξάνδρα
 Σαφόδη Ελένη
 Σελάμης Δημήτριος
 Σιαμήτρος Χρήστος
 Σκαζίκης Γεώργιος
 Σκανδαλάκη Μαγδαληνή
 Σκανδάρα Παναγιώτα
 Σοφινιού Αγγελική – Πολ.
 Σπηλιοπούλου Γεωργία
 Σπυριδάκη Αικατερίνη
 Σπυροπούλου Παναγιώτα
 Στάκου Έλλη
 Στάκου Λουίζα
 Τέντε Μαρία – Iiva
 Τοπάκα Ιωάννα
 Τριανταφυλλίδης Νικόλαος
 Τριανταφυλλοπούλου Βασιλική
 Τσιαμαντάς Αναστάσιος
 Τσιγαρίδα Φωτεινή
 Τσιγρόπουλος Φωμιάς
 Τσίφρου Ελπίδα
 Τσουτσαλουπούλου Σοφία
 Φιλιππίδη Ευτέρπη
 Φλώρος Ιωάννης
 Φουρίδης Πέτρος
 Φραγκάκης Βασίλειος
 Χαλίδου Βασιλική
 Χαλούλας Κωνσταντίνος
 Χαραλαμπίδου Μαρία
 Χαραλαμπίδης Φώτιος
 Χαρουλίας Χάρης
 Χριστοπούλου Μαρία

11A
**Herr Papapetrou/
Frau Noussia – Gemenetis**

Ανδρέοπουλος Σπυρίδων
Αντωνοπούλου Αναστασία
Γιαννακάκη Μαρία
Γούσης Γεώργιος
Ζαχαρίου Ιωάννα
Θεοδώρα Μαριάννα
Jossif, Serafim
Καζδαγλής Γεώργιος
Καραντούια Ελένη
Κασσελά Βασιλική
Κατραούζος Αλέξανδρος
Κελαϊδής Μανώλης
Κρασιδάκης Δημήτριος
Κουϊστή Ανδριάνα
Κορομάντζου Ευφροσύνη
Κουρής Μιχάλης
Λιβέρης Άγγελος
Μουστακάρια Ιωάννα
Μπαλή Χριστίνα
Μπάνου Φωτεινή
Μπεκιώτη Γεωργία – Τατιάνα
Μυράκης Σταμάτης
Παπαποστόλου Σπυρίδων
Παύλου Αμαλία
Πετρόπουλος Γιάννης – Ερρίκος
Πιτέρου Αριστεά
Πλαζανάκος Θεοφάνης
Πολίτης Αθανάσιος
Ποντίκη Σταυρούλα
Σπυρά Fiewi
Σέλιος Σταμάτινα – Ελένη
Τζανακάκης Λογοθέτης
Τσουτσουλοπούλου Αντωνία
Φλεβάρη Εύα
Χαμπάλογλου Κυριακή
Χριστοπούλου Αικατερίνη

11B
**Herr Aulinger/
Herr Mylonas**

Ακρίωτου Αλίκη
Αναγνωστόπουλος Παναγιώτ.
Βολάκη Ναταλία
Βεργίδης Παυλάκης
Βιτολιάνος Νικόλαος
Δημητριάδης Άγγελος
Εξάρχου Βασιλική
Ζαφειρόπουλος Κωνσταντίνος
Θεοδώρα Χαρίκλεια
Ιορδάνου Μάριος
Καββαθάς Κωνσταντίνος
Κανάκη Έλενα
Κολιόπουλος Βασίλειος – Νικ.
Κολοβός Σταύρος
Κρίτης Κωνσταντίνος
Λύκαρη Ειρήνη
Μανωλά Αναστασία
Μαρκάκος Γεώργιος
Μιχαλόγλου Ζινοβία
Μηλίμα Αναστασία
Νέση Στυλιανή
Παλιούρας Ευάγγελος
Πανταζής Κωνσταντίνος Γ.
Πανταζής Κωνσταντίνος Χ.
Παπαϊωάννου Ευγενία
Ροτζάκη Εμμανουέλα
Schwab, Alexis
Σιαμήτρος Κωνσταντίνος
Σινανίδου Μαρία
Σταματόπουλος Νικόλαος
Στραπαράκης Στυλιανός
Στρογγυλή Σοφία
Φωντής Ελευθέριος
Χρήστου Γεώργιος

11C
**Herr Schwab/
 Herr Katsenis**

Αλιβέρτη Χριστίνα
 Ασημακόπουλος Αδάμ
 Βοσνιάκης Σπυρίδων
 Βουτινά Μαριάννα
 Γαλανοπούλου Αναστασία
 Γαλετάκη Ιωάννα
 Γόρτσος Αθανάσιος
 Γούρας Κωνσταντίνος
 Γρυπάρη Ρωμάλια
 Δενιόζου Θάλεια
 Ζησιμάτος Εμμανουήλ
 Κακούδη Θάλεια
 Καπνορία Χρυσούλα
 Κατρίνης Δημήτριος
 Κατζούρας Αντώνιος
 Κεφαλάς Άγγελος
 Κολοβός – Βελλιανίτης Διονύσιος
 Κόλυβα Θεοδώρα
 Λιαρομμάτης Σπυρίδων
 Μουμιτή Αλεξάνδρα
 Παπαγιωάννου Ευθυμία
 Παπαδοπούλου Αγγελική
 Παπασιμονίου Δημήτριος
 Παππάς Μιχάλης
 Παυλόπουλος Στυλιανός
 Περγίνας Μάριος
 Πετρόπουλος Αντώνιος
 Ρωμανός Σταμάτης – Πέτρος
 Σαλατάς Κωνσταντίνος
 Σπαγγούρου Σόνι
 Σταματοπούλου Ευτυχία
 Στεργίου Γεώργιος
 Χαρίτης Γεώργιος
 Χριστίδης Χαρίλαος
 Χρυσσαίτη Μαρίνα

12A
**Frau Vasos/
 Frau Mylona**

Αγγελοπούλου Αντωνία
 Αναστασιού Ιλιάς
 Αντωνέστη Χριστίνα – Καλλή
 Βασιλειάδης Στέφανος
 Βερβενιώτης Πάνος
 Βιτάς Αθανάσιος
 Γαλήνη Μαρία
 Γεωργόπουλος Ανδρέας
 Δελγιγιώρη Στυλιανή
 Δεσλίνα Γεωργία
 Δρόσου Βασούλα
 Καραπαναγιωτίδης Γεώργιος
 Κατσιχτή Μαρία – Χριστίνα
 Κυπραίος – Παναγιής Νικόλαος
 Μαρκόπουλος Φώτης
 Μαστραπά Ολυμπία
 Μοσχοβίτης Γεώργιος
 Μπερδεμπέ Ακριβή
 Οικονόμου Ευαγγελία
 Παναγίας Σταύρος
 Πανατζή Αγάπη
 Παπαχρήστου Κορίνα
 Πατρινέλη Μαρία
 Πατισσοπούλου Ναταλία
 Πετρελάκης Νικόλαος
 Σακελλαρίου Πηνελόπη
 Σπυροπούλου Σταυρούλα
 Σπυροπούλου Στέλλα
 Στεφανούδη Βασιλική
 Στυλιανική Μαρία
 Τριανταφύλλου Αθανάσιος
 Φουριέρη Μαρίκα
 Φραγκάκης Αχιλλέας

12B

**Frau Dr. Zarvanos/
Frau Papatzidi**

Αθανασιάδης Γεώργιος
Αποστολάτου Αικατερίνη – Ρουβ.
Βασιλειάδης Βασίλειος
Γιάνναρος Γεώργιος
Γιάκας Αριστοτέλης
Γκόκα Ιφιγένεια
Δρούτσας Κωνσταντίνος
Καρυγιαννάκη Σοφία
Κιούρη 'Ηρα – Γεωργία
Κομποπούλου Κατερίνα
Κοντογιώργη Αρετή
Κότσιρας Γεώργιος
Κουτσανδρέα Γεωργία
Κυριαζής Ευάγγελος
Κωστόπουλος Νικόλαος
Μανιάδης Στυλιανός
Μεθεντή Ιφιγένεια
Μεϊμαρόγλου Διδώ – Μαρία
Μπαλλίδης Θεόδωρος
Παλιόδημος Ιωάννης
Παναγιώτης Δημήτριος
Παπαδοπούλου Ναταλία
Παπαποστόλου Γεώργιος
Παυλάκης Στέφανος – Αποστ.
Ρήγα Αναστασία
Ruttner, Maria – Christina
Σταμούλης Νικόλαος
Στριγγάρης Αργύριος
Σύριου Ευφροσύνη
Τάκου Έλενα
Τζαχάνης Ιωάννης
Φαραντάκη Χαρίκλεια
Φραγκίτης Άδωνης
Χατζηγεωργίου Ιωάννης
Χιοτέλλης Αντώνιος

12C

**Frau Nafpliotis/
Herr Birtachas**

Αθανασίου Μιλτιάδης
Αλμπάνης Ευάγγελος
Αναγνωστόπουλος Ευάγγελος
Ανεζήρης Μιχαήλ
Βαμβάκου Γεωργία
Γουλανδρή Ευαγγελία
Γρηγορόπουλος Ορέστης
Δώρη Μαρίλενα
Έξαρχος Παύλος
Καρρά Σαμάνθα
Κόλλια 'Ηρα
Κοσιονίδης Αριστείδης
Κότσιρας Γεώργιος
Κουμάρης Μάρκος
Κρεμεζής Σπύρος
Κωνσταντακόπουλος Θεόδωρος
Κοσταράκος Κωνσταντίνος
Μακρή Βασιλική
Μπακίρης Μιχάλης
Μυστακίδης Στέλιος
Νίκου Γεώργιος
Παναγιωτοπούλου Μαρίνα
Πανέττας Ανδρέας
Παπαγιαννόπουλος Ιωάννης
Πιτέρου Βασιλική
Σαμψών Δημήτριος
Σκούρτης Αθανάσιος
Τζουζούκος Παναγιώτης
Τσακίνα Κριστίνα
Τσιώρος Φίλιππος
Φιλιππίδης Θεόδωρος
Χαβάκης Τριαντάφυλλος
Χορν Αλέξανδρος

DAS LYKEION
Michael Montag

Das Lykeion umfaßt die Jahrgangsstufen 10, 11 und 12 der griechischen Abteilung der DSA. Es entspricht der Sekundarstufe II der deutschen Schulen.

In der Jahrgangsstufen 10 und 11 werden die Schüler im Klassenverband nach der folgenden Studentafel unterrichtet:

Fach	Wochenstd. in Klasse	
	10	11
Neugriechisch	4	4
Deutsch	6	6
Altgriechisch	6	5
Englisch	2	2
Kunst/Musik	1	—
Mathematik	4/5	5
Physik	3	3
Chemie	-/2	1/2
Biologie, Anthropologie, Hygiene	—	2/1
Religion	2	2
Geschichte	2	2
Erdkunde, Geologie, Mineralogie,		
Wirtschaftsgeographie	2/—	—
Kosmographie	—	1
Beruforientierung	1/—	1/—
Sport	2	1/2

Hinweis: 1/2: Wechsel der Stundenzahl zum Halbjahr
 —/2 bzw 1/—: Unterricht wird epochal erteilt.

In der Klasse 10 und 11 hat jeder Schüler 36 Wochenstunden Unterricht.

Der Abschluß des Lykeions ist das Apolytirion. Den griechischen Schülern bietet das Apolytirion keine allgemeine Hochschulreife wie das Abitur den deutsche Schülern. Die griechischen Schüler müssen deshalb seit 1983 ihrem Berufswunsch entsprechend aus einem Angebot aus 4 Bündeln von Fächern das Bündel auswählen, welchen ihnen die Zulassung zur Aufnahmeprüfung an eine griechische Hochschule in dem entsprechenden Fach ermöglicht. Die Zuordnung von Bündeln zu den Studienrichtungen ist in der folgenden Tabelle veranschaulicht:

Bündel	Studienrichtung
1	Mathematik, Naturwissenschaften, Ingenieurwissenschaften
2	Medizin, Biologie
3	Jura, Philosophische Fakultät
4	Wirtschafts- und Sozialwissenschaften

ΤΟ ΛΥΚΕΙΟ
Michael Montag

Το Λύκειο περιλαμβάνει τις τάξεις 10, 11 και 12 του ελληνικού τμήματος της Γερμανικής Σχολής Αθηνών και αντιστοιχεί στη δεύτερη βαθμίδα (II) των γερμανικών σχολείων.

Μάθημα	Ώρες ανά εβδομάδα στις τάξεις	
	10	11
Νεοελληνικά	4	4
Γερμανικά	6	6
Αρχαία ελληνικά	6	5
Αγγλικά	2	2
Τέχνη/Μουσική	1	—
Μαθηματικά	4/5	5
Φυσική	3	3
Χημεία	-/2	1/2
Βιολογία, Ανθρωπολογία, Υγιεινή	—	2/1
Θρησκευτικά	2	2
Αγωγή Πολίτου		
Γεωγραφία, Γεωλογία, Μεταλλειολογία		
Οικονομική γεωγραφία	2/—	—
Κοσμογραφία	—	1
Επαγγελματικός προσανατολισμός	1/—	1/—
Γυμναστική	2	2/1

Υπόδειξη: 1/2: αλλαγή των ωρών ανά εξάμηνο.
 —2, 1/—: το μάθημα κατανέμεται εποχιακά.

Κάθε μαθητής της τάξης 10 και 11 έχει 36 ώρες μάθημα την εβδομάδα.

Το πιστοποιητικό αποφοίτησης του Λυκείου είναι το απολυτήριο. Το απολυτήριο δεν προσφέρει στους Έλληνες μαθητές τη δυνατότητα απορρόφησης από τα πανεπιστήμια όπως το Abitur στους Γερμανούς μαθητές. Για το λόγο αυτό οι Έλληνες μαθητές θα πρέπει να διαλέξουν, ανάλογα με το επάγγελμα που θέλουν να ακολουθήσουν, μία από τις τέσσερις δέσμες μαθημάτων. Η επιλογή της δέσμης τους επιτρέπει να λάβουν μέρος στις γενικές εξετάσεις για την εισαγωγή στο πανεπιστήμιο στον αντίστοιχο κλάδο. Η διάταξη αυτή ισχύει από το 1983, ενώ η κατανομή των δεσμών για τις αντίστοιχες τάξεις έχει ως εξής:

Δέση	Κατεύθυνση σπουδών
1	Μαθηματικά, Θετικές Επιστήμες, Μηχανολογία
2	Ιατρική, Βιολογία
3	Νομικά, Φιλοσοφική Σχολή
4	Οικονομικές & Κοινωνικές επιστήμες

Οι ώρες των μαθημάτων της δέσμης ανέρχονται σε 16 την εβδομάδα. Σ' αυτές προστίθενται άλλες 20, οι οποίες διδάσκονται στην τάξη. Το πρόγραμμα μαθημάτων της 12ης τάξης έχει ως εξής:

Μάθημα	υποχρεωτικό για όλους	Δέσμες			
		1	2	3	4
Νεοελληνικά	4				
Γερμανικά	6				
Αγγλικά	2				
Θρησκευτικά	1				
Φιλοσοφία	2/1				
Ιστορία	1/2				
Αγωγή Πολίτου	2				
Γυμναστική	2				
Αρχαία Ελληνικά				8	
Λατινικά			4		
Ιστορία			4	4	
Κοινωνιολογία				4	
Οικονομικά				4	
Μαθηματικά		8	4		4
Φυσική		5	5		
Βιολογία			4		
Χημεία		3	3		

Συνολικά οι μαθητές και της 12ης τάξης έχουν 36 ώρες την εβδομάδα, εκ των οποίων οι 16 ώρες διδάσκονται σ' όλα τα τμήματα. Αυτό απέχει κατά πολύ από το σύστημα της ανώτατης βαθμίδας του γερμανικού τμήματος.

Αξιόπροσεκτο, σε σύγκριση με την ανώτατη βαθμίδα του γερμανικού τμήματος είναι το υψηλό ποσοστό συμμετοχής στα υποχρεωτικά μαθήματα, όπου διαμορφώνεται η εθνική συνείδηση. Έτσι πρέπει π.χ. κάθε μαθητής μέχρι το τέλος της φοίτησής του να διδάσκεται τουλάχιστον 2/1 ώρες την εβδομάδα θρησκευτικά, φιλοσοφία, κοινωνιολογία και ιστορία.

Όπως έγινε ήδη γνωστό, οι Έλληνες μαθητές μπορούν να δηλώσουν συμμετοχή στις εισιτήριες εξετάσεις για το πανεπιστήμιο μετά την απόκτηση του απολυτηρίου.

Όμως, ως μαθητές της Γερμανικής Σχολής, μπορούν να συμμετάσχουν στη συμπληρωματική εξέταση. Μετά την επιτυχία της συμπληρωματικής εξέτασης και την απόκτηση του απολυτηρίου οι Έλληνες μαθητές της 12ης τάξης αποκτούν το δικαίωμα εισαγωγής στα γερμανικά πανεπιστήμια.

Για τη συμμετοχή στο γραπτό μέρος της συμπληρωματικής εξέτασης πρέπει να πληρούνται ορισμένες στοιχειώδεις προϋποθέσεις: Όλοι οι μαθητές πρέπει να έχουν πάρει στις γραπτές εξετάσεις των πρώτων δύο τριμήνων της 12ης τάξης, ένα μέσο όρο τουλάχιστον 10, ενώ στο μάθημα των Γερμανικών 12. Οι απόφοιτοι της 3ης δέσμης πρέπει, εκτός αυτού, να έχουν πάρει βαθμό 14 στην 11η τάξη σε τουλάχιστον 2 μαθήματα θετικής κατεύθυνσης (μαθηματικά, φυσική, χημεία). Η προϋπόθεση αυτή είναι απαραίτητη, επειδή οι μαθητές της 3ης δέσμης, που βασικά ασχολούνται με λατινικά και αρχαία ελληνικά, πρέπει να διατηρήσουν το δικαίωμα

In jedem Bündel ergeben die dort unterrichteten Fächer 16 Wochenstunden. Dazu kommen 20 Wochenstunden, die im Klassenverband unterrichtet werden. Die Studententafel der 12. Klasse sieht so aus:

Fach	Für alle verbindlich	Bündel			
		1	2	3	4
Neugriechisch	4				
Deutsch	6				
Englisch	2				
Religion	1				
Philosophie	2/1				
Geschichte	1/2				
Sozialkunde	2				
Sport	2				
Altgriechisch				8	
Latein			4		
Geschichte			4	4	
Soziologie				4	
Wirtschaftskunde				4	
Mathematik		8	4		4
Physik		5	5		
Biologie			4		
Chemie		3	3		

Insgesamt haben die Schüler auch in der 12. Klasse 36 Wochenstunden, von denen allerdings jetzt 16 Wochenstunden klassenübergreifend unterrichtet werden. Das entspricht sehr entfernt dem Kurssystem der NGO. Auffallend im Vergleich mit der deutschen NGO ist der hohe Anteil der für alle verbindlichen Fächer, in denen das nationale Bewußtsein geprägt wird. So muß z.B. jeder Schüler bis zum Ende seiner Schullaufbahn am Religions-, Philosophie-, Sozialkunde- und Geschichtsunterricht (zumindest 2/1 Wochenstunden) teilnehmen.

Wie schon gesagt, können die griechischen Schüler nach dem erfolgreich abgelegten Apolytirion sich zur Aufnahmeprüfung an eine griechische Hochschule anmelden. Als Schüler der DSA können sie aber auch die Ergänzungsprüfung ablegen. Nach Bestehen der Ergänzungsprüfung und des Apolytirions erhalten die Schüler der griechischen Abteilung schon nach 12 Schuljahren die allgemeine deutsche Hochschulreife.

Für die Zulassung zum schriftlichen Teil der Ergänzungsprüfung sind dabei nur kleine Voraussetzungen zu erfüllen: Alle Schüler müssen in den schriftlichen Prüfungsfächern als Durchschnittsnote der beiden ersten Trimina der 12. Klasse mindestens 10 Punkte erreicht haben, in Deutsch sollten sie 12 Punkte erreicht haben. Die Absolventen des 3. Bündels müssen außerdem in der Jahrgangsstufe 11 mindestens 2 mathematisch – naturwissenschaftliche Fächer mit mindestens 14 Punkten abgeschlossen haben. Die Bedingung

ist nötig, da auch die Schüler des 3. Bündels, die sich wesentlich mit Latein und Altgriechisch beschäftigen, in Deutschland dann z.B. Maschinenbau studieren dürfen. Insgesamt ist gerade die 12. Klasse für die griechischen Schüler, verglichen mit der 13. Klasse der NGO der deutschen Abteilung, sehr anstrengend. Die griechischen Schüler müssen sehr viel mehr arbeiten als ihre deutschen Mitschüler. Dafür erhalten sie aber auch schon nach 12 Schuljahren eine doppelte Hochschulzugangsmöglichkeit. Dieser Vorteil ist den meisten Schülern die Strapaze wert. Ob aber aus pädagogischer und entwicklungspsychologischer Sicht diese Fixierung auf Schule und Lernen bei 16 bis 17 Jahre alten Schülern gut ist, mag der Leser selbst entscheiden.

να σπουδάσουν π.χ. μηχανολογία στη Γερμανία.

Σε γενικές γραμμές η 12η τάξη των Ελλήνων μαθητών, συγκρινόμενη με την 13η τάξη της ανώτατης βαθμίδας του γερμανικού τμήματος, είναι πολύ κουραστική.

Οι Έλληνες μαθητές πρέπει να καταβάλουν πολύ περισσότερο κόπο, απ' ό τι οι Γερμανοί συμμαθητές τους. Γι' αυτό όμως και μετά από 12 σχολικά έτη έχουν διπλή δυνατότητα εισόδου στα πανεπιστήμια, πράγμα που αξίζει τον κόπο για τους περισσότερους μαθητές. Το κατά πόσο όμως η προσκόλληση αυτή μαθητών 16 και 17 ετών στο σχολείο και το διάβασμα ενδείκνυται από ψυχολογικής και παιδαγωγικής άποψης, αυτό επαφίεται στην κρίση του αναγνώστη.

Schulsportleiter der Tilemanschule Limburg, Herr Normann, und Herr Hilbrecht.
Ο Διευθυντής του αθλητικού τμήματος του σχολείου Tileman του Limburg, κ. Νόρμαν και ο κ. Hilbrecht.

v.l.n.r.:
Herr Normann, Herr Konstantinidis, Herr Dr.Dr. Horn, Frau Helling
Από αριστερά προς τα δεξιά:
Ο κ. Normann,
ο κ. Κωνσταντινίδης,
ο κ. Δρ. Δρ. Horn, και
η κα Helling.

**Der Vorstand
des Deutschen Schulvereins Athen
im Schuljahr 1991/92**

Ordentliche Mitglieder

Bentrup, Walter
 Funck, Götz
 Georgakopoulou, Ingeborg
 (Stellvertr. Vorsitzende seit 1989)
 Hillmann, Ulrike
 Panagopoulos, Konstantinos
 Pestka, Norbert
 Petradakis, Barbara
 Ruhe, Klaus
 Sficas, Vera
 (Stellvertr. Vorsitzende von 1986 bis 1987)
 (Vorsitzende seit 1987)

Beratende Mitglieder:

Goswinkel, Udo (Botschaft)
 Morell, Reiner (Botschaft)
 Schulleiter
 Stellvertr. Schulleiter
 Verwaltungsleiterin

**Vorstandsmitglieder
seit 1956**

Ordentliche Mitglieder

Baumann, Hellmuth
 Berg, Heinz – Jürgen
 Berg, Robert
 Betzen Prof. Dr., Klaus
 Bossen, Gerd Dieter
 Busse v., Friedrich
 Dimopoulos – Vosikis, Vera
 Dombros, Ingrid
 Dopheide, Dieter
 Georgiadis, Irmgard
 Hardt, Erwin
 Heidtmann Dr., Hans – Joachim
 Heimer, Werner
 Henze, Horst
 Herrmann, Heinz
 Höfflinghaus, Karlhans
 (Vorsitzender bis 1975)
 Horras, Lothar
 Jakob, Eberhard
 Keim, Hans Martin
 Mallinckrodt v., Georg
 Meyer, Burkhard
 Möckel, Gerhard
 Papantonopoulou, Ingrid
 Pfeiffer, Wolfgang
 Pfohl, Dethard
 Pilafidis Dr., Fedon
 Premauer, Irene
 Reibnitz Freiherr v., Joachim – Hans
 Reimer, Manfred
 Schäfer, Maro
 Schnabl, Richard
 Schnells Dr., Günther
 Schober, Hans – Erich
 Singer, Karl

Theofilidis, Georg
 Trautschold, Peter
 (Vorsitzender von 1982 bis 1987)
 Tsakona, Marlene
 Vigener, Horst
 (Vorsitzender von 1975 bis 1982)
 Wilinski, Peter – Uwe
 Ziegler Dr., Gert

**Beratende Mitglieder
als Vertreter der Botschaft der
Bundesrepublik Deutschland in Athen**

Baumgartner Dr., Dirk
 Huesch, Erich
 Kappel, Wolfgang
 Kaufhold Dr., Erwin
 Klemm Dr., Ulf – Dieter
 Löschner Dr. Dr., Harald
 Munz, Kurt
 Muthmann Dr., Friedrich
 Pülm, Ewald
 Rosenkranz, Alois
 Rümelin Dr., Frank
 Schmidt Dr., Johannes
 Schumacher, Hans

Die Leiter der Schule und deren Stellvertreter

Flume Dr., Helmut	Oberstudiendirektor	1956 – 1961
Beckmann, Helmut	Oberstudiendirektor	1961 – 1967
Zeidler Dr., Joachim	Oberstudiendirektor	1967 – 1979
Roeske, Kurt	Oberstudiendirektor	1979 – 1986
Meyer Dr., Klaus	Oberstudiendirektor	1986

Stellvertreter

Kattiofsky, Fritz	Oberstudienrat	1956 – 1961
Thomas, Richard	Studienrat	1961 – 1964
Greve, Bernhard	Studienrat	1964 – 1966
Werner, Hans	Studiendirektor	1966 – 1975
Greve, Bernhard	Studiendirektor	1975 – 1982
Kießling, Erhard	Studiendirektor	1982 – 1989
Helmstädt, Reinhard	Studiendirektor	1989

**Die Direktoren der Griechischen Abteilung und
deren Stellvertreter**

Direktoren des Lykeions

Dimitrakos Dr., Georg	Lykeiarch	1956 – 1982
Papadakis, Idomenevs	Lykeiarch	1982 – 1988
Meidani-Rochontzi, Alexandra	Lykeiarchin	1988

Stellvertreter

Daniil, Ioannis	Lykeiarch	1982 – 1987
Meidani – Rochontzi, Alexandra	Lykeiarchin	1987 – 1988
Vassiliou, Nikolaos	Lykeiarch	1988

Direktoren des Gymnasions

Dimopoulos, Timoleon	Lykeiarch	1956 – 1981
Assonitis, Nikolaos	Lykeiarch	1981 – 1988

Karwela – Papastavrou, Lykeiarchin 1988
Dimitra

Stellvertreter

Karwela – Papastavrou, Lykeiarchin 1982 – 1988
Dimitra
Vassilopoulos, Lykeiarch 1988 – 1991
Christodoulos
Jeikner, Iliofotisti 1991

Prüfungsbeauftragte der Ständigen Konferenz der Kultusminister der Länder in der Bundesrepublik Deutschland Zur Abnahme der Abitur – und Ergänzungsprüfung seit 1956

Höhne Dr., Ernst 1959 – 1960
Ministerialdirigent/München
Aßmann Dr., Erwin 1962 – 1964
Landesschuldirektor/Kiel
Quack, Joseph 1965 – 1967
Ministerialrat/Saarbrücken
Möller Dr., Clemens 1968 – 1970
Oberschulrat/Hannover
Woltern Dr., Pius 1971 – 1973
Ministerialrat/München
Herfurth Dr., Helmuth 1974 – 1976
Oberschulrat/Bremen
Hachgenei Dr., Wilhelm 1977 – 1979
Ministerialrat/Mainz
Reimers, Helmut 1980 – 1983
Ministerialrat/Hannover
Barth Dr., Heinz 1983 – 1984
Präsident des Prüfungsamtes
für das Lehramt an
Schulen/Saarbrücken
Kürten Dr., Michael Felix 1985 – 1987
Ministerialrat/Saarbrücken
Freund, Karl – Heinz 1988 – 1990
Ministerialrat/München
Rahden v., Jürgen 1991
Oberschulrat/Hamburg

Prüfungsbeauftragte des Kultusministeriums des Landes Nordrhein – Westfalen zur Abnahme des schulischen Teils der Fachhochschulreife

(der Schülerinnen und Schüler der Höheren Berufsfachschule)
seit 1989

Meyer Dr., Klaus 1989
Oberstudienleiter,
Leiter der Deutschen Schule Athen
Goertz, Rainer 1990 – 1991
Ministerialrat/Düsseldorf
F. Koesterling
Abteilungsleiter/RP Detmold

Elternvertreter

Vorsitzende des Deutschen
Elternbeirats
seit 1956

200

Schnells Dr., Günther 1965 – 1967
Mallwitz Dr., Alfred 1967 – 1970
Kroll, Guido 1970 – 1971
Mack Dr., Erwin 1971 – 1974
Schäfer, Maro 1974 – 1975
Bonin – Mikas v., Benita 1975 – 1977
Reuver, Horst 1977 – 1978
Berg, Heinz – Jürgen 1978 – 1984
Senkowsky, Hermann 1984 – 1987
Lucke, Sigrid 1987 – 1989
Kountouras, Theresia 1989 – 1990
Arwanitakis Dr., Christine 1990

Vorsitzende der Griechischen Elternvertreter seit 1956

Georgiou Dipl. – Ing., Antonios 1965 – 1969
Katharios, Christos 1969 – 1971
Doris, Ioannis 1971 – 1974
Sarantopoulos, Theo 1974 – 1980
Mavridis Dr., Vassilios 1980 – 1983
Skandalakis, Emmanouel 1983 – 1984
Georgakopoulos, Konstantinos 1984 – 1986
Petmezakis Prof. Dr., Iakovos 1986 – 1987
Poulakos Prof. Dr., Konstantinos 1988
Petmezakis Prof. Dr., Iakovo 1989 – 1990
Ruttner – Apostolakou, Roula 1990

Botschafter der Bundesrepublik Deutschland in Griechenland seit 1950

Dr. Werner von Grundherr 1950 – 1952
Dr. Theodor Kordt 1953 – 1958
Dr. Gebhard Seelos 1958 – 1961
Dr. Wilhelm Melchers 1961 – 1965
Oskar Schlitter 1965 – 1969
Peter Limbourg 1969 – 1972
Dr. Dirk Oncken 1972 – 1977
Gisbert Poensgen 1977 – 1979
Dr. Helmut Sigrist 1979 – 1984
Rüdiger von Pachelbel 1984 – 1988
Werner Graf von der Schulenburg 1988 – 1991
Leopold Bill von Bredow 1991

Schulverwaltung im Schuljahr 1991/92 an der DEUTSCHEN SCHULE ATHEN seit

Frangis, Margrit 1979 Sekretärin
(Deutsches Büro)
Frangouli, Gundhild 1985 Sekretärin
(Buchhaltung)
Holst, Krystallo 1989 Sekretärin
(Telefonzentrale)
Koujoumdzoglou, Mizzi 1968 Sekretärin
(Bibliothek)
Michou, Gertraude 1981 Sekretärin
(Deutsches Büro)
Papadopoulou, Eleni 1987 Sekretärin
(Griechisches Büro/Lykeion)
Psomopoulou, Hildegard 1975 Sekretärin
(Bibliothek)
Schmidt, Ursula 1957 Erste Sekretärin
Simou, Monika 1980 Sekretärin
(Kasse)
Thimm, Maria 1990 Sekretärin
(Griechisches Büro/Gymnasium)
Tsacona, Marina 1968 Verwaltungsleiterin seit 1983

Tsolaki, Eleni	1975	Sekretärin (Griechisches Büro/Lykeion)	Alexandropoulou, Ingrid	1974	D/En
Bolda, Klaus	1989	Hausmeister	Ammon v., Eberhard	1961 – 1969	Ma/Ph
Galanis, Nikolaos	1970	Hausmeister	Anarjyros, Dimitrios	1970 – 1972	Spo
Nikoloulia, Ottilie	1989	Grundschulaufsicht	Anastasiadou, Ritsa	1956 – 1974*	Altphil
Pantazis, Alexandros	1983	Hausmeister	Andronikos, Panajiotis	1968 – 1979	D
Pata, Georgia	1989	Vervielfältigungen	Angelis, Helma	1974 – 1984	Grundschule
Philippoussis, Georgios	1969	Gärtner	Apostolidis, Maria – Rita	1980	kath. Rel.
Schweiger, Franz	1985	Hausmeister	Archontaki, Margo	1983	Altphil
			Arndt – Papacharalampous, Cornelia	1985 – 1986	Grundschule/D/Ek
			Arvanitaki, Maria	1988	Altphil
			Assoniti, Nikolaos	1958 – 1988	Altphil
			Auers, Gerhard	1969 – 1974	D/La/AGr
			Aulinger, Hermann	1987	Ma/Ph
			Avgerinos Dr., Theodoros	1972 – 1984	Spo
			Bachmann – Nikolaidis, Christa	1987	En/Gmk
			Baeuerle, Hansjörg	1978 – 1985	Bio/Ma
			Barabas, Jörg	1988	D/Rus
			Bartelheim, Hans – Jürgen	1961 – 1962	Vikar
			Bareuther – Nitze, Ursula	1956 – 1961	Bio/Spo
			Batikas, Dorothea	1976	D/Ku/Wk
			Baur, Günther	1978 – 1983	En/Gs/Szk
			Becker, Brita	1976 – 1978	En/Frz
			Becker, Günther	1958 – 1968	Mu
			Becker, Heinrich	1976 – 1981	D/Gs/Szk
			Beckmann, Helmut	1957 – 1967	La/AGr/D
			Benesch, Helmut	1983 – 1986	Ma/Ph
			Bering, Lothar	1979 – 1986	D/En
			Beyer, Hans – Otto	1971 – 1978	D/En/ev. Rel.
			Birkenmaier, Gunter	1978 – 1983	Bio/Che/Spo
			Birkenstock, Klaus	1961 – 1969	Grundschule
			Birmmeyer, Erwin	1956 – 1957	Ku
			Birtachas, Aristidis	1986	orth. Rel.
			Biscopring – Siametes, Beate	1986 – 1992	D/kath. Rel.
			Blay, Otto	1982 – 1987	Ma/Ph
			Blennow, Annete	1969 – 1971	Kindergarten
			Bloch Dr., Gottfried	1977 – 1980	La/AGr
			Bloch, Renate	1977 – 1980	La/AGr
			Blumeyer, Werner	1986 – 1989	Ma/Ph

Schulverwaltung seit 1956

Blumenschein, Annette	1982 – 1983
Dimopoulou, Helga	1983 – 1989
Goros, Stephanos	1957 – 1989
Himonaki, Christiana	1976 – 1981
Krumbholz, Johanna	1968 – 1969
Laskari, Angela	1975 – 1977
di Lernia, Maria	1931 – 1939
	1956 – 1973
Malikiossi, Dorothea	1968 – 1972
Margaritis, Dimitrios	1958 – 1987
Milonaki, Brigitte	1972 – 1987
Nießen – Peroussakis, Christiane	1987 – 1989
Pallieraki, Elisabeth	1973 – 1984
Papapetrou, Anastassia	1969 – 1975
Patsaki, Ourania	1972 – 1988
Petropoulou – Kanavariotou,	1963 – 1968
Mariana	1970 – 1975
Strecker, Philipp	1956 – 1989
Toka, Christina	1976
Tomara, Victoria	1977 – 1984
Tzimis, Christine	1984 – 1987
Wrutsi, Chryssoula	1988 – 1989

Dienstjubiläen

(25 JAHRE AN DER DEUTSCHEN SCHULE ATHEN)

Seit 1956	Herr Lykeiarch Dr. Georgios Dimitrakos Herr Lykeiarch Timoleon Dimopoulos Frau Lykeiarchin Dimitra Karwela – Papastavrou Herr Lykeiarch Vassilios Papachryssanthou Herr Lykeiarch Idomenevs Papadakis Herr Philipp Strecker Herr Lykeiarch Christodoulos Vassilopoulos		Bornau Dr., Manfred	1984 – 1987	D/En/Philo
			Brabeck, Hans	1987	kath. Rel.
			Brakhahn – Salapatas, Eva	1974 – 1983	Grundschule/Ma/En
				1984	Ma/En
			Brakopoulou, Marianne	1971	Kindergarten
			Breckwoldt, Horst	1961 – 1966	Frz/En
			Brosch, Werner	1970 – 1975	Grundschule
			Broussos, Nikolaos	1959 – 1966	Ma
			Bruchhäuser, Martha	1958	Mu
			Bruggaier, Achim	1974 – 1981	Ma/Mu
			Bruggaier, Renate	1974 – 1981	Mu
			Brunschede, Helga	1978 – 1981	Grundschule
			Butsch, Detlef	1983 – 1991	En/Frz
Seit 1957	Frau Lykeiarchin Alexandra Meidani – Rochontzi Frau Ursula Schmidt		Caspary Dr., Hermann	1982 – 1987	D/Gs/Ek
			Chatzimichalaki, Sewi – Maria	1987	NGr/orth. Rel.
			Chatzopoulos Dr., Athanassios	1983 – 1986	orth. Rel.
			Clotz, Ludwig	1978 – 1984	ev. Rel.
Seit 1958	Herr Lykeiarch Nikolaos Assonitis Herr Lykeiarch Ioannis Daniil Herr Stephanos Goros Herr Dimitrios Margaritis Frau Ingeburg Stathakopoulou – Neumann Frau Gymnasiarchin Eleni Tersaki – Iliopoulou		Daniil, Ioannis	1958 – 1987	Altphil
			Delp, Fritz	1982 – 1983	Vikar
			Delvisonis Dr., Christos	1968 – 1975	Schularzt
			Dettmar, Reinhard	1962 – 1963	Vikar
			Dietz Dr., Günter	1958 – 1964	La/AGr/D
			Dimitrakos Dr., Georgios	1956 – 1982**	Altphil
			Dimopoulos, Timoleon	1956 – 1981	Altphil
Seit 1965	Herr Gymnasiarch Vassilios Sakellarakis		Döge, Helga	1966 – 1971	Che/Bio/Ma
			Dontis, Aristidis	1961 – 1965	Spo
Seit 1967	Frau Gymnasiarchin Panajioti Frantzi		Douvitsas, Jutta	1987 – 1991	D
			Dörner, Rolf	1978 – 1983	En/Frz
			Drögemüller Dr., Hans Peter	1957 – 1958	La/AGr
			Drosdzol, Joachim	1991	Che/Bio/Ph
			Dumkow, Hansgeorg	1961 – 1966	Grundschule
			Dürr, Holger	1989	D/En
			Dürr, Klaus – Uwe	1985	En/La

Das Kollegium seit 1956 (Stand: 01.02.1992)

Aigner, Franz	1976 – 1981	Ma/Ph
Aigner, Klara	1979 – 1981	Grundschule

Eitschberger, Wolf	1974 – 1981	Che/Bio/Ek	Huber Dr., Eduard	1979 – 1982	D/Gs/Ek
Endres, Georg	1961 – 1966	Ma/Ph	Huesmann, Jochen	1974 – 1979	Ma/Ph
Endres, Irmgard	1961 – 1962	D	Hühn, Herbert	1979 – 1986	Ma/Ph
Enzmann, Günther Josef	1971 – 1976	D/En/Gs	Huhse, Klaus	1975 – 1980	En/D
Faltenbacher, Matthias	1980 – 1985	La/AGr/D	Issaiadis, Monika	1985	Photolabor
Faust, Horst	1964 – 1970	Ma/Ph/Mu	Itter – Giataganas, Astrid	1986	En/ev. Rel.
Fiebig Dr., Folkert	1981 – 1988	Mu/Gs	Ioannidis, Ioannis	1977 – 1978	Ph
Finger, Reinhold	1964 – 1969	La/AGr	Jacobs, Gerhard	1972 – 1973	Vikar
Fitzau, Hartwig	1970 – 1975	Ma/Ph	Jansen, Ursula	1987 – 1989	D/Frz
Floss, Jürgen	1987 – 1988	Vikar	Jeinker, Iliofotisti	1986	Altphil
Flume Dr., Helmut	1956 – 1961	La/AGr/D	Jokisch, Brunhilde	1984 – 1990	ev. Rel.
Frantzi, Panajioti	1967	Altphil	Jokisch, Hans – Wolfgang	1984 – 1990	ev. Rel.
Franzmeier Dr., Walther	1958 – 1963	La/AGr/ev. Rel.	Judt, Eberhard	1971 – 1977	Ma/Ph
Frauer, Erika	1963	Grundschule	Kamarinopoulou, Gundula	1985 – 1986	En
Frommhold Dr., Jens – Uwe	1987 – 1991	Ma/Ph	Kamoussi, Christa	1977	Ma/Bio/Spo
Führmeyer, Claus	1980 – 1985	En/Frz	Kanellaki, Helga	1967 – 1969	Ek(Bio/Che)
Führmeyer, Regina	1983 – 1985	Realschule/En/Frz	Kanellakopoulou, Angeliki	1986 – 1987	
Funk, Heidrun	1984 – 1988	Ek/Spo	Kappos, Gertrud	1991	Altphil
Funk, Wolfgang	1983 – 1988	Bio/Ch	Karavajias, Spyros	1956 – 1957*	D/Gs/En
Furtwängler, Dorothea	1976 – 1980	Vikarin	Kardassis, Eva – Maria	1956 – 1958	Altphil
Galitis Dr., Georgios	1959 – 1969	orth. Rel.	Karwela – Papastavrou, Dimitra	1989	D/Frz
Geiger, Roland	1981 – 1986	Ph/Ma	Karwela – Papastavrou, Dimitra	1956	Altphil
Gerke, Dela	1956 – 1961	D/En/Ek	Katsenis, Nikolaos	1977	Altphil
Geschwinde, Rudolf	1969 – 1974	Ku	Kattiosky, Fritz	1956 – 1961	Ma/Ph/Che
Giannouli, Heide	1977	D/Frz	Kattler, Helmut	1980 – 1985	D/La
Gierig, Norbert	1991	Spo/D/Ek	Kese Dr., Wolfgang	1961 – 1966	La/AGr/En
Giolmas, Panajiotis	1961 – 1989	Altphil	Kielmann, Viktoria	1964 – 1966	Grundschule
Göke – Hillmann, Klaus – Peter	1986 – 1992	Ek/Gs/Gmk/Ma	Kießling, Erhard	1982 – 1989	Ma/Ph
Görtler, Cordula	1990 – 1991	D/En	Klagge, Helmut	1968 – 1969	Vikar
Gounari, Elke	1986	Grundschule	Klemm, Fritz	1958 – 1964	Ku
Greve, Bernhard	1957 – 1966	Ma/Ph	Klos Dr., Helmut	1965 – 1970	En/Ek
Greve, Heinke	1957 – 1958	Ku	Koech, Wolf Peter	1985 – 1986	Vikar
Grißhammer, Siegfried	1962 – 1967	D/Gs/La	Kojjali – Riebold, Angeliki	1980	Altphil
Grißhammer, Margot	1963 – 1964	D	Kölle Dr., Martin	1985 – 1991	La/Ma/AGr
Günther, Elisabeth	1966 – 1971	Frz/D/Spo	Konstantinidis, Christos	1989	Spo
Hadjimanoli, Gabriele	1977	Grz/Bio	Kontze, Avji	1969 – 1986	Schulärztin
Haering, Wolfram	1988	D/Ek/Szk	Koschel, Herbert	1961 – 1966	Spo/En
Hagen, Rudolf	1966 – 1971	D/En	Koschel, Lieselore	1962 – 1963	Grundschule
Hahn, Konrad	1973 – 1974	Vikar	Kothe, Gerhard	1986 – 1987	Vikar
Hahnemann, Gert	1968 – 1975	D/Ek	Kotzias Dr., Elisabeth	1976 – 1977	D/PolBi
Hanselmann, Christoph	1987 – 1992	D/Gs/Szk	Kouleris, Hildegard	1984	Scgr/Ma/Steno/Frz
Hansen Dr., Jens Godber	1964 – 1969	La/AGr	Kowarschik, Ernest	1986 – 1992	Ma/Ph
Haraktis, Gabriele	1978	Bio/Che	Krafft Dr., Günther	1960 – 1968	Ma/Ph
Hartwig, Roland	1963 – 1968	Ma/Ph/Che	Krafft, Ingeborg	1961 – 1962	D
Hebeisen, Bernd	1991	Ma/Ph	Kramer, Hartwig	1965 – 1966	Frz/En/Spo
Heizer, Werner	1961 – 1967	ev. Rel.	Kramer, Margret	1956 – 1968	D/Gs/Ek
Heimer, Klaus	1972 – 1975	Frz/En	Kritikos, Gertraud	1966 – 1971	Ma/Ph
Heller, Walter	1963 – 1970	D/Gs	Kufner Dr., Rudolf	1986 – 1991	Che/Bio
Helling, Petra	1989 – 1992	Spo/D	Künkler, Traugott	1969 – 1970	Vikar
Helmstädt, Reinhard	1989	Ma/Ek	Kupper, Wilhelm	1976 – 1983	Grundschule
Hermann, Hanspeter	1984 – 1989	Spo/Bio	Kurtenbach, Erich	1969 – 1976	Grundschule
Hermann, Holger	1991 – 1992	Pfarrer extr.	Kypourous, Christos	1967 – 1970	Ma
Hermjakob, Gerd	1965 – 1973	Bio/En/Spo	Kyriazi – Safar Dr.,	1991	Schulärztin
Hermjakob, Marianne	1970 – 1973	Wk	Agnoula Athanassia		
Hertlein, Reinhold	1987	D/Gs/Szk	Kyris – Bellos, Rosemarie	1967 – 1972	Grundschule
Herzog, Friedlinde	1985	Bio/Che	Laib, Benedikt	1970 – 1974	kath. Rel.
Hezel, Friedrich	1980 – 1982	D/En	Lampropoulou, Christel	1967 – 1968	D
Hilbrecht, Gerd	1956 – 1961	Spo/En/Ek	Lampsidis Dr., Odysseus	1958 – 1980	Altphil
	1967 – 1974	Spo/En/Ek	Langel, Dieter	1971 – 1976	D/En
	1977 – 1992		Langenfaß – Vuduroglou	1983	Altphil
Hirn, Hans Georg	1975 – 1982	D/Gs	Dr., Franzeska		
Hirsch Dr., Werner	1969 – 1972	La/AGs	Langrock Dr., Klaus	1988	Ma/Mu
Höfener, Hartmut	1960 – 1961	Vikar	Latacz, Rainer	1977 – 1982	D/Gs
Höhne, Clara	1961 – 1962	D	Laub, Jens – Peter	1964 – 1969	La/AGr
Höhne, Hansjörg	1961 – 1966	La/AGr/Gs	Legien, Jutta	1985	En/Spo
Holl, Elke	1964 – 1965	kath. Rel.	Lehenherr, Marianne	1968	Kindergarten
Höring Dr., Emil	1959 – 1964	La/AGr	Lenk, Peter	1968 – 1973	Che/Bio/Ek
Horn Dr., Axel	1989	Spo/Ek/Philos	Leonard, Christine	1991	En/Frz
Hornberger, Gabriele	1989	ev. Rel./Eth	Leuze, Volker	1973 – 1978	Bio/Che/Ek
Hornberger, Michael	1989	La/AGr	Lindemann, Rolf	1991	Ma/Che
Hotzel Dr., Wolfgang	1986 – 1989	D/ev. Rel./Spo			

Lindner – Kyriakou, Eva – Maria	1978	En	Raftopoulos, Theofanis	1991	orth. Rel.
Lydaki, Dietlind	1971 – 1972	D/Bio	Rak, Frank – Rüdiger	1982 – 1987	D/En/Gs
Maczewski, Christoph	1959 – 1960	Vikar	Ramcke Dr., loachim	1969 – 1976	Ma/Bio/Ph
Marczinski, Meinhardt	1964 – 1970	Ma/Ph	Raptarchis, Angelika	1989	Frz
Marte, Hubert	1981 – 1988	Mu/D	Raupp, Reiner	1991	Ma/Ph
Meenen, Hajo	1980 – 1981	Vikar	Regen, Erich	1963 – 1964	Vikar
Meidani – Rochontzi, Alexandra	1957	Altphil	Renner Dr., Jörg	1977 – 1982	Ma/Ph
Merkes, Helmut	1962 – 1967	Frz/En	Reuther, Hedwig	1979 – 1984	Spo/Che
Meyer, Burkhard	1964 – 1965	Vikar	Reuther, Wilhelm	1979 – 1984	D/Spo
	1967 – 1978	ev. Rel.	Ricken, Werner	1958 – 1965	La/AGr
			Rieckhoff Dr., Peter – Jürgen	1957 – 1961	D/En/Gs
Meyer Dr., Klaus	1986	AGr/La/Szk/ev.Rel.	Robel Dr., Bernhard	1981 – 1986	Bio/Ek
Michaelsen Dr., Luise	1959 – 1964	La/D	Röder, Willi	1962 – 1965	Bio/Che
Michel, Herbert	1982 – 1987	D/Gs/Szk	Roeske, Kurt	1979 – 1986	La/AGr
Michel, Ingrid	1983 – 1985	D/En	Rogalas, Helga	1969	Grundschule
Michl, Siegfried	1968 – 1974	Mu	Rönisch, Dietrich	1971 – 1972	Vikar
Michl, Wendula	1968 – 1974	Mu/Frz	Rottenkolber, Wolfgang	1981	Ku/Wk
Mittelbach, Ulrich	1991	Ma/Spo m./En	Roupakias, Lisa	1962 – 1974	Grundschule
Möckel, Gerhard	1954 – 1961	ev. Rel.		1977 – 1983	
Montag Dr., Michael	1987	Ma/Ph	Roussos, Michael	1983	kath. Rel.
Moraitou, Maria	1987	Altphil	Rüffler, Joachim	1970 – 1975	D/Gs
Motzkus Dr., Dieter	1981 – 1986	La/AGr			
Moustakis Dr., Georgios	1977 – 1986	orth. Rel.	Sack Dr., Volker	1974 – 1981	La/AGr/D
Mühmelt, Marga	1957 – 1962	Grundschule	Sakellarakis, Vassilios	1965	Spo
Mühmelt Dr., Martin	1957 – 1962	La/AGr/D	Saretzki, Gerd	1967 – 1974	Ma/Ph
Muster, Charlotte	1968 – 1982	Kindergarten	Sassenrath – Bravos, Marianne	1980 – 1988	En/Spo
Mylona, Rea	1977	Altphil	Sauerwein, Friedrich	1956 – 1962	Grundschule
Mylonas, Ioannis	1971	Altphil	Schaab, Helmut	1958 – 1960	D/En/Frz
			Schaal, Gaston	1967 – 1970	Frz
Nafpliotis, Gerlinde	1970	D/Gs	Schankweiler, Michael	1989 – 1990	Vikar
Nafpliotou, Ingrid	1974	Che/Bio/Ek	Schenk, Gisela	1984 – 1985	Bio/Ek
Neumair, Franz	1976 – 1977	kath. Rel.	Schenk, Walter	1981 – 1986	Che/Ph
Nikas, Ingrid	1975 – 1989	D/RSCH	Schickle, Theo	1974 – 1981	Ku/Ek
Noussia – Gemenetzi, Elena	1985	Altphil	Schies Dr., Alois	1978 – 1983	Ek/Che/Ph
			Schies, Maria	1978 – 1980	Spo
Oelsner, Siegfried	1961 – 1968	Spo/Gs/Ek	Schmidt Dr., Gisela	1966 – 1971	Frz/D
Oertel, Manfred	1966 – 1971	D/En/Gs	Schmidt, Günter	1983 – 1988	D/En
Oitzinger Dr., Franz	1977 – 1981	kath. Rel.	Schmidt, Ute	1983 – 1988	Realsch/D/Gs
Orth, Hartwig	1984 – 1989	Frz/Spo	Schmitt, Walter	1988	Che/Bio
			Schmitz, Heinz – Werner	1965 – 1970	Grundschule
			Schmitz, Ursula	1967 – 1970	Grundschule
Pade, Winfried	1985 – 1990	Spo/Bio/Che	Schneider, Hannelore	1959 – 1961	Grundschule
Papachrisanthou, Monika	1988 – 1992	BWL/VWL	Scholz, Peter	1981 – 1988	D/Gs/Szk
Papachristou, Ingrid	1972	Grundschule	Schön, Max	1985 – 1989	La/Spo
Papachryssanthou, Vassilios	1956 – 1981	Ek	Schöntges, Jürgen	1987 – 1990	En/Ek
Papadakis, Idomenevs	1956 – 1988	Altphil	Schroeder, Hartmut	1977 – 1984	En/Frz
Papadatos, Eleftherios	1979 – 1980	orth. Rel.	Schwab, Rolf	1990	Ph/Spo
Papageorgiou, Alexandros	1959 – 1970	Altphil	Schwarzer, Ingeborg	1962 – 1967	Grundschule
Papaioannou, Dimitrios	1980 – 1982	orth. Rel.	Seidelmann, Ulrich	1978 – 1983	Ma/Ph
Papakonstantinou, Renate	1988	Ku/Wk	Seiting, Dieter	1983 – 1991	Grundschule/Spo
Papantoniou, Antonios	1969 – 1979	orth. Rel.	Simou – Exarchou, Danai	1987	Spo
Papapetrou, Stelios	1980	Ma/Ph	Spittka, Brigitte	1976 – 1978	Bio/Che
Paputsidu, Despina	1988	Altphil	Spittka, Ortrid	1973 – 1978	Ma/Ph
Paraskevopoulou, Angeliki	1985	Hauswirt	Spitzner, Hans – Jürgen	1975 – 1981	Ek/Ma/Ph
Paschou – Toufexi, Christina	1957 – 1958	Altphil	Spörl, Angelika	1990	Grundschule/ev. Rel.
Patsiopolou, Gabriele	1970	Ma/Ph	Spörl, Friedrich	1990	En/Ek
Paul, Adolf	1989	D/Szk	Stamos, Panajiotis	1971	Altphil
Paulsen, Helga	1961 – 1964	Ma/Ph	Stamoulis, Hannelore	1971	Grundschule
Pavliaki, Adelheid	1968	Grundschule	Stathakopoulou-Neumann, Ingeborg	1958	Ku/Bio
Pediaditis, Christine	1990	Geo/En	Stathakou, Gisela	1985 – 1986	D
Pejas, Oswald	1964 – 1969	Ku	Stauss, Georg	1974 – 1979	D/Spo
Peters, Bernd	1987 – 1990	D/Gs/Gmk/Szk	Stauss, Ute	1974 – 1979	Spo
Peter Dr., Gerhard	1968 – 1973	Ma/Ph/Bio	Stephani Dr., Sunhilt	1958 – 1961	D/La
Petropoulou – Loder, Else	1956 – 1965	Frz/En	Stroedel Dr., Alfred	1957 – 1962	Frz/Gs/D
	1972 – 1976		Stüven, Peter	1976 – 1983	D/En
			Swetlik, Christina	1971 – 1974	Kindergarten
Pfaff, Paul	1974 – 1976	kath. Rel.			
Pfaff – Georgiopoulou Dr., Elisabeth	1985 – 1991	Schulärztin	Täufer, Martha	1970 – 1973	Grundschule
			Täufer, Oswin	1968 – 1973	Ma/Ph
Pfeiffer, Wilhelm	1970 – 1977	En/Frz	Tersaki – Iliopoulou, Eleni	1958	Spo
Pontikos, Ioannis	1978	Ph	Tetsis, Brigitte	1986 – 1989	Grundschule
Poulakis, Ioannis	1977 – 1978	Ph	Thiede, Joachim	1982 – 1985	Ma/Ph/Spo
Puntigam, Helmut	1970 – 1971	Vikar	Thomas, Richard	1957 – 1964	Ma/Ph
Prantner – Krollner, Regina	1989	Mu/En	Triantafyllidou, Rose	1983	Kindergarten

Triantaphylidou, Jutta	1966 – 1969	Grundschule
Tröster, Reinhard	1974 – 1975	Vikar
Tsekoura, Gerburg	1975 – 1984	ev. Rel.
Tsitsoyits, Frauke	1989	Kindergarten
Tsolakis, Bärbel	1990	Grundschule
Uhl, Helga	1973 – 1978	En/Frz
Uhl, Roland	1973 – 1978	Ma/Ph
Ulmer, Barbara	1962 – 1967	Ku
Vasdaris Dr., Christos	1988	Altphil
Vasos, Irene	1977	D/Gs
Vassiliou, Nikolaos	1970	Ma
Vassilopoulos, Christodoulos	1956 – 1991	orth. Rel.
Vieweg, Wolfgang	1986	En/Frz/Spo/Psy
Voreopoulou, Mareike	1991	Grundschule
Vredenburg, Wilhelm	1982 – 1987	D/Gs/Szk
Vyzantiadis, Lazaros	1979	Schach
Wagner, Franz	1969 – 1978	D/En
Walther, Rolf	1972 – 1977	La/AGr/Szk
Wamwakaris, Antonios	1956 – 1970	kath. Rel.
Weber, Dietrich	1966 – 1971	D/Gs
Weber Dr., Heinrich	1971 – 1977	D/Gs/Ek
Wefelmeier Dr., Carl	1960 – 1965	La/AGr
Wegner, Dietmar	1966 – 1967	Vikar
Weilnitz, Hermann	1979 – 1984	Ma/Ph
Wendt Dr., Karsten	1986	Ma/Ph
Werner, Elke	1977	Ma/Spo
Werner, Hans	1958 – 1963	Ma/Ph
	1966 – 1975	
Westphalen Graf v. Dr., Ludgen	1956 – 1957	D/La/Gs
Westphalen Gräfin v., Ruth	1956 – 1957	Ma/Ph
Wettach, Roland	1975 – 1980	Frz/En/Gs
Wilhelmi, Dieter	1973 – 1978	Bio/Che/Spo
Willmann, Ursula	1971 – 1972	
Wilschowitz, Hubert	1983 – 1987	kath. Rel.
Wolff v. Gudenberg, Hans-Jürgen	1967 – 1974	Bio/Che/Ma
Wolter, Hans – Jürgen	1990	ev. Rel.
Wöste Dr., Karl	1980 – 1983	kath. Rel.
Zacharof, Eleni	1977 – 1986	Altphil
Zarvanos Dr., Elisabeth	1978	D/Gs
Zeidler Dr., Joachim	1967 – 1979	La/AGr
Zender, Herbert	1983 – 1991	Ma/Ph
Zender – Manns, Almuth	1989 – 1991	D/Ek

* (Deutsche Schule Athen auch von 1936 – 1944)

** (Deutsche Schule Thessaloniki auch von 1938 – 1944)

* (Deutsche Schule Athen auch 1939)

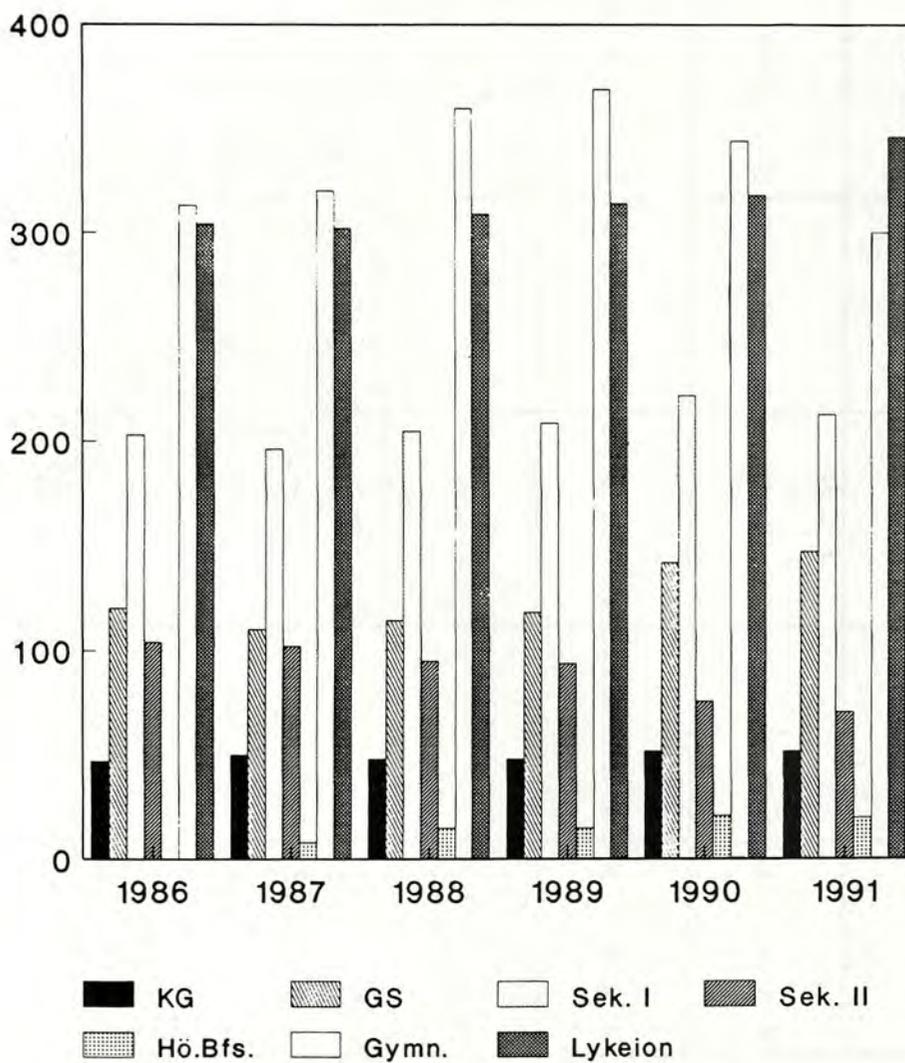
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 1987 – 1988 – 1989 – 1990 – 1991

ΔΕΣΜΕΣ	ΕΤΗ	ΣΥΝ. ΜΑΘΗΤΩΝ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΕΠΙΤΥΧ. ΑΕΙ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΕΙ	ΕΠΙΤΥΧ. ΤΕΙ	ΣΥΝ. ΕΠΙΤΥΧ. ΑΕΙ + ΤΕΙ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΕΙ + ΤΕΙ
I	1987	32	32	16	5			
	1988	32	29	12	41	—	12	41
	1989	18	18	9	50	3	12	66
	1990	29	26	13	50	7	20	76
	1991	26	23	10	43	7	17	73
II	1987	15	15	5	33			
	1988	14	12	1	8	9	10	83
	1989	18	18	1	5	—	1	5
	1990	21	19	2	10	4	6	31
	1991	29	23	3	13	3	6	20
III	1987	25	25	18	72			
	1988	27	26	23	88			88
	1989	28	28	26	92		26	92
	1990	22	21	16	76		16	76
	1991	23	22	18	81		18	81
IV	1987	24	24	8	33			
	1988	29	18	5	27			27
	1989	32	25	7	28	3	10	40
	1990	23	10	3	30		3	30
	1991	27	19	7	36		7	36
ΣΥΝΟΛΟ I + II + III + IV	1987	96	96	47	48	10	57	59
	1988	102	85	41	48	9	50	58
	1989	96	89	43	48	6	49	55
	1990	95	76	34	44	11	45	59
	1991	105	87	38	43	10	48	55

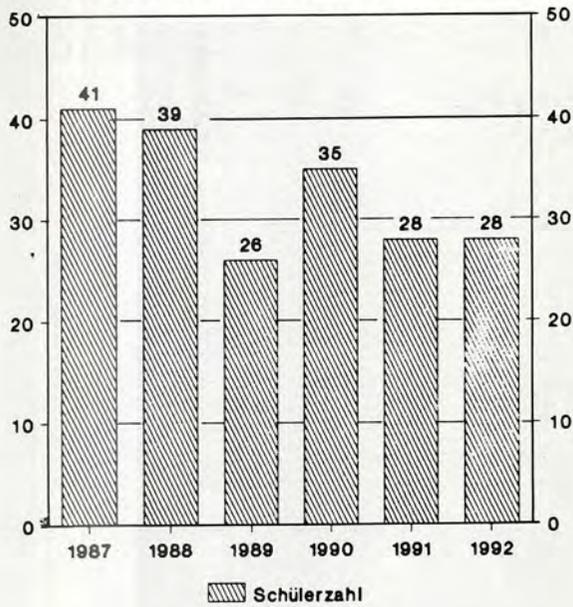
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1987: Οι γενικές εξετάσεις υποχρεωτικές για όλους τους μαθητές. Επιτυχόντες στα ΤΕΙ 10 στις διάφορες δέσμες.

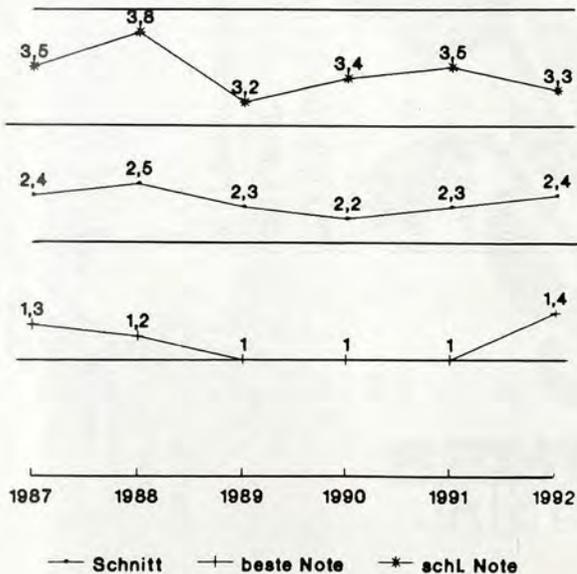
Schülerzahl

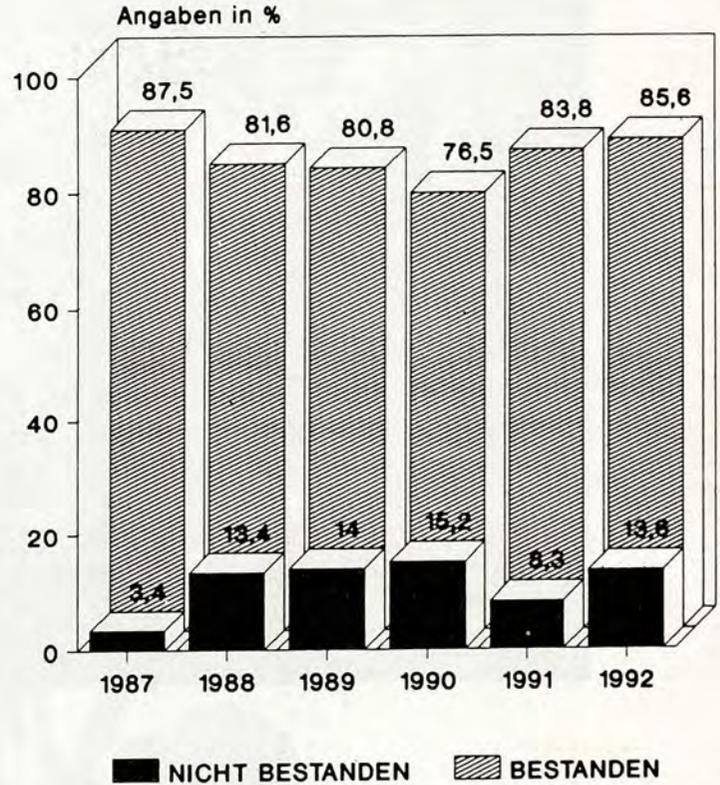
Zahl der Abiturienten

Entwicklung der Abiturergebnisse

Ergänzungsprüfung

Nicht bestanden bzgl. Zulassungen
Bestanden bzgl. Gesamtzahl

SWAROVSKI
SILVER CRYSTAL

SEMi

COnductor

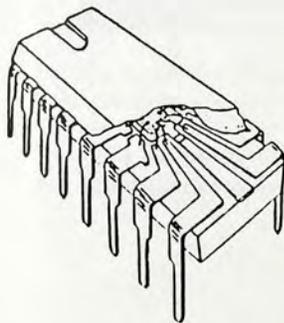
TEChnology offers you a bouquet of ideas

Integrated Circuit
Fabrication

Electronic Components
Assembly

Circuit and Systems
Design

Test Systems

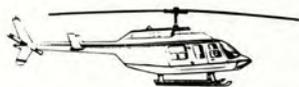

SEMCOTEC

A-1030 Wien / Austria
Seidlgasse 22/13

Tel.: 0043-1- 75 34 85-0
(714 34 85-0)

Fax: 0043-1-713 54 58
Telex 13 4444

HUBSCHRAUBER FLUG

Luftverkehrsunternehmen

Flughafen Graz-Thalerhof, Österreich
8073 Feldkirchen bei Graz
Tel. u. Fax: 0 316/29 15 83
Mobil: 0 663/83 53 95

HUBSCHRAUBER
BELL 206 LONGRANGER
Personen- und Frachtflüge
Ambulanz- Rettungsflüge
VIP Service

CESSNA 150
Ausbildungskurse

Worauf Sie sich verlassen können.

Es ist unverkennbar, daß bei der Lufthansa eine gewisse Ordnung herrscht. Aber die meisten Passagiere schätzen bei einer Airline diese

Eigenschaft durchaus. Denn damit hängen auch noch ein paar andere Vorteile zusammen. So können Sie sich in aller Regel auf den Lufthansa-Flugplan ver-

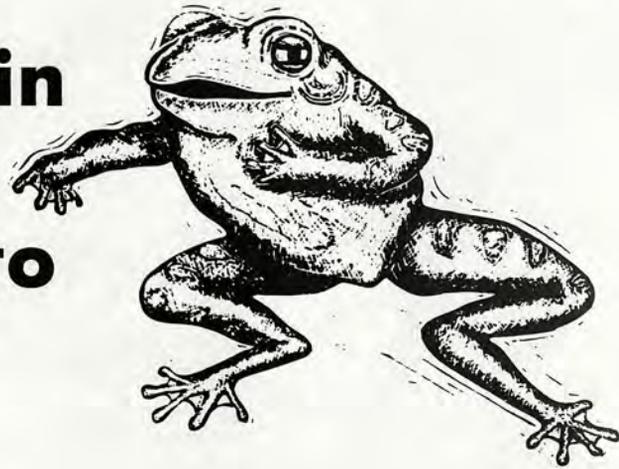
lassen. Doch man schätzt bei uns nicht nur die Zuverlässigkeit und Genauigkeit, sondern auch die Qualität unseres Services.

Lufthansa

So geht's zum
Studentenkonto mit dem Service der Post.

**Sie werden sehen um wieviel
flexibler Ihr Konto geworden
ist, wenn Sie ein
*
Studentenkonto
bei der P.S.K.
haben.**

Die P.S.K.
Österreichische Postsparkasse
Georg-Coch-Platz 2, 1018 Wien

D. ARWANITAKIS

VERTIKALE ORGANISATION LANCIA

Lernen Sie die integrierte Lancia-Bedienung kennen.

377, Messogion Ave., HALANDRI. Tel.: 651.8122, 652.9674, FAX: 654.5024
500, Vouliagmenis Ave., ALIMOS. Tel.: 992.7210-4, FAX: 994.0668

Μπορεί να σώσει τη ζωή σας σε 3/100 του δευτερολέπτου

MERCEDES AIR BAG-αερόσακος ασφαλείας οδηγού

MERCEDES AIR BAG Τώρα στο βασικό εξοπλισμό όλων των επιβατικών!

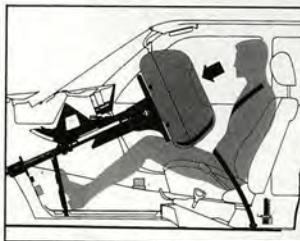
Ανθρώπινη προστασία: η βασική αρχή κάθε κατασκευαστικής μελέτης της MERCEDES-BENZ.

Από το 1939, πολύ πριν οι άλλοι κατασκευαστές αυτοκινήτων αρχίσουν να ενδιαφέρονται για τον παράγοντα "προστασία", η MERCEDES-BENZ είχε ήδη ξεκινήσει συστηματικές έρευνες πάνω στην ενεργητική και παθητική ασφάλεια.

Δεν είναι τυχαίο, ότι η MERCEDES-BENZ ταυτίστηκε απόλυτα με την "προστασία" κι ότι η ιστορία της ασφάλειας του αυτοκινήτου εξελίχθηκε παράλληλα με τη δική της ιστορία.

Σήμερα, η μελέτη της ασφάλειας τελειοποιείται με τη χρήση των κομπιούτερ για την πιο αποτελεσματική προστασία του ανθρώπου. Ο αερόσακος ασφαλείας -MERCEDES AIR BAG- είναι ένα από τα τελευταία επιτεύγματα στο χώρο αυτό.

Πρόκειται για ένα σύστημα υψηλής προστασίας που μειώνει σημαντικά τις πιθανότητες τραυματισμού του οδηγού. 20 χρόνια έρευνας, εξέλιξης και συνεχών τεστ πρόσκρουσης παράλληλα με μία επένδυση πάνω από 25 εκ. γερμανικά μάρκα οδήγησαν στο πρωτοποριακό αυτό αποτέλεσμα.

Τρόπος Λειτουργίας:

Ο αερόσακος ασφαλείας του οδηγού βρίσκεται τοποθετημένος στο τιμόνι του αυτοκινήτου. Ένας ηλεκτρονικός μηχανισμός συνδεδεμένος μαζί του "διαπιστώνει" τη σύγκρουση, "μετρά" την ένταση πρόσκρουσης κι ενεργοποιεί τον αερόσακο στις ισχυρές μετωπικές συγκρούσεις, ικανές να προκαλέσουν σοβαρούς τραυματισμούς. Η λειτουργία του συμπληρώνει την προστασία που παρέχει η ζώνη ασφαλείας. Ο αερόσακος διογκώνεται σε 3/100 του δευτερολέπτου και λειτουργεί σαν μαξιλάρι για το κεφάλι και το πάνω μέρος του σώματος, μειώνοντας έτσι τις

πιθανότητες τραυματισμού. Μέσα σ' αυτό τον πολύτιμο χρόνο, ο αερόσακος της MERCEDES-BENZ μπορεί να σώσει τη ζωή σας! Ο αερόσακος ασφαλείας ξεκίνησε σαν μία σκέψη, έγινε πράξη και τελειοποιήθηκε με στόχο την ανθρώπινη προστασία.

Αυτή η αίσθηση ευθύνης είναι που οδηγεί κάθε φορά τη MERCEDES-BENZ και ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των αυτοκινητιστών για μεγαλύτερη ασφάλεια. Η MERCEDES-BENZ HELLAS A.E.E., από την 1η Ιουνίου 1992 για πρώτη φορά στην Ελλάδα σε όλα τα επιβατικά 1800-6000 cc, εισάγει τον αερόσακο ασφαλείας στον βασικό τους εξοπλισμό.

Mercedes-Benz
Επιβατικά

